

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

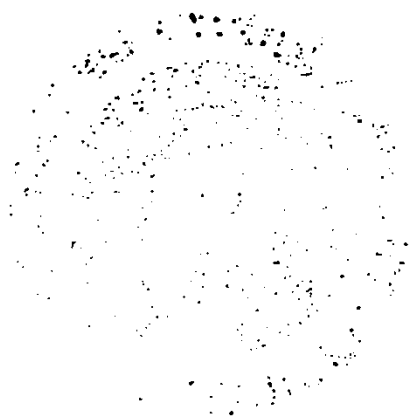
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B 1,170,739

Journal of Management Education 30(6)p. 789-804

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ

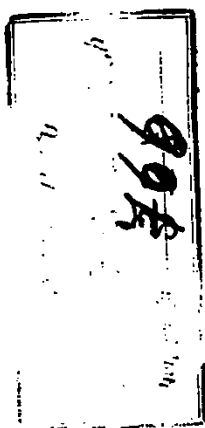
ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՆ. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՀԻՒՆՔԵԱՐՊԵՅԷՆՏԵԱՆ

ՊՍԱԿԵՂ, ԾԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՎՊԵԱՆ ՄՐՅԱՆԱԿԱԻ

معارف نظارت - جامعہ سندھ رحمتیہ طبع اولی شذر

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

1894

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

G. A. 1

6610

6611

6612

GRAD
EREN
632
02/20/98

ԱՌ

ՎՍԵՄՈՇՈՒՔ ԵՒ ՍՋՆՈՒՍՋԱՐԾ

ՀԱՐԱՋԱՏՍ

ՄԱԹՈՒՍ ԵՒ ԱԲԻԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՁՕՆ

ՄԵՄԻ ՀԱՄԱԿԱՆԱՅ ԵՒ ԱՆԿԵՂՄ ՅԱՐԳԱՆԱՅ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԲԱՐԵՊԱՇՏԻԿ ԵՒ ԲԱՐԵՅԻՇԱՏԱԿ ՄՆՈՂԱՅ ԻՒՐԵԱՆՅ

ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԵՒ ԹԱԳՈՒՀԻՈՅ ՈՒՆՃԵԱՆ

Յրանաւորն մեր նախնեաց զոյգ աւանդներն պանծալի, Հայ Եկեղեցին եւ Լեզուն հայաբարբառ, ժամանակին մրկածուփ կոհակներէն ազատ, ցարդ կացին եւ մնացին հաստատուն, առնով սակաւ նոր զօրութիւն: Այդ զօրութիւն կուգար բարեպաշտ եւ ուսումնասէր ոգիներէ, որք ամէն ժամանակի մէջ սիրայօժար սասար եղան մեր Կրօնին եւ Դպրութեան: Ուսի, վսեմաւունք Տեաբ, քաջ գիտնալով որ միալուծ կը կցորդէք ի Ձեզ բարեպաշտութեան եւ ուսումնասիրութեան ոգիներն, կը համարձակիմ ներկայ աշխատասիրութիւնս, արդիւնք երեսնամեայ ղեկավարեանց, ձօնել Ձեզ եւ Ձեզ խնկելի յիշատակաց Ձեր բարեպաշտ եւ քաջասովիկ ծնողաց, որ կրցած են վառել ի Ձեզ այն երկնասլաց նուրբ որով յաւէս երկրագոյն էք արբան խորաններու եւ կանգնիչ՝ արբան կամարներու:

Ընդունեցէք, հոյակապ Տեաբ, իմ ջերմ մաղբանքներս եւ ծերունական օրհնութիւններս Ձեր բարեբաւտիկ երկարակեցութեան համար ի պարծանս հայ Եկեղեցւոյ եւ ի զարգացումն հայ Դպրութեան:

Տ. ՅԱԿ. ՔԼԵՆ. ՀԻՒՆՔԵԱՐՊԵՏԻՅԵՆՅԱՆ

Պ Ա Տ Ճ Է Ն

ԱՌ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏԻԻ ՀԱՅՐ

ՏԵՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՔԱՀԱՆԱՅ ՄԿՐԵԱՆ

Տէր,

Ընկալայ Ձեր համակն, որով կը խնդրէք յինէն զիմ կարծիս մեր պատուական ծերունի Քահանային եւ բարեկամին Տ. Յովհաննու Հիւնքեարպէյէնտեան համառեալ աշխատութեան վրայ, այն է Հայերէն Ատուգարանական Բառարանին:

Գործն է, ինչպէս գիտէք, Բանասիրական, կամ մանաւանդ Լեզուագիտական (linguistique), արդիւնք բազմամեայ աշխատութեան, ոչ առանց հմտութեան Հայերէնի, եւ մերոյն հետ յարաբերութիւն ունեցող լեզուաց ինչ, որպիսիք են հին Յունարէն եւ Պարսկերէն:

Գործն ըստ կարեւորութեան ետ չմնար ըստ իս քան զգործն հանգուցեալ Հայ լեզուագիտին Հ. Սերովբէի Տէրվիշեան, ծանօթ՝ Հնդեւրոպական մայր լեզու անուամբ: Հիւնքեարպէյէնտեան Տէր Հօր ստուգաբանութեանց շատերն են յայտնապէս ծնունդ Պարսիկ եւ Յոյն բառերու, զորս կորով մտաց խորատես հեղինակին գիտած է զարմանալի ճշգրտութեամբ: Կան արդարեւ ստուգաբանութիւններ որ կը թուին բռնի, ինչպէս ստուգաբանութիւն պաւսարագ բառին, սակայն եւ այնք չեն առանց հաւանականութեան, կուտան առիթ նոր քննութեանց, եւ կըրնան ընդունուիլ իբրեւ մօտ ի ճշմարտութիւն, մինչեւ որ նոր գիտողութիւնք ցուցնեն ճշգրտոյնը:

Գիտեմ թէ Տէր Հօրը ստուգաբանութիւններէն ոչ սակաւք գիտի կրին հակառակութիւն լեզուագէտներէ, եւ թերեւս յիրաւի, բայց այս հաւաքեցուներ գործին կարեւորութիւնը: Եւ փորձով կը վկայեմ թէ շատ լոյս առած եմ Հիւնքեարպէյէնտեանի Բառարանէն: Այն Բառարանէն գիտեմ թէ մեր Հայերէն բառն պաւսար, է չորքոտանի, Պրս.

քայլ, ոտն եւ չար, չորս բառերէն, եւ թէ՛ նոյն բառն է ուրիշ ձեւով մեր սլախահէն, այսինքն՝ արջառ կամ ոչխար, զոր նախնիք մեր կը գործածեն փոխանակ դրամոց եւս (Ոսկ. Մատթ.) եւ պատճառ այն է որ ի հնունձն դրամք, այսինքն բնկորք արծաթոյ կամ պղնձոյ, ունէին դրոշմ արջառոց կամ ոչխարի (Գլուխ Ծննդ. ԼԳ. 19)։ Կը թողում ուրիշ բազում դիտողութիւններ ի նպաստ, բաւական լիցի միայն ասիլ թէ Ստուգաբանական Բառարանն Հիւնքիարպէյնտեան Քահանային մեր լեզուէն շատ բառեր կը լուսաւորէ ըստ ծագման եւ կազմութեան համեմատութեամբ քոյր լեզուաց Պարսկին եւ Յոյնին։ Այսպիսի դժուարին գործի ձեռնարկութիւնը խժրժել, եթէ գտնուին խժրժողներ, չընուագիցուներ գործին յարգը։ Ուստի ես կը հաւատամ թէ Պատուական Մանածոզովն Իզմիրեանց կտակի, այս բազմախոստով գործին ի լոյս ընծայման նպաստելով կարեւոր ծառայութիւն կը մատուցանէ մեր չքնաղ լեզուին ուսման եւ հայ լեզուագիտաց կ'ընծայէ առիթ նոր նոր դիտողութեանց եւ գիտնարար գննութեանց։

Մատուցանելով խորին յարգութիւնս միանպամայն շնորհակալութիւն վանն բարերար գիտաւորութեան Պատուական Մանածոզովին, կը մնամ

ԽԱՆԱԼԷ ԵԱՌԱՅ

Կ. Պոլիս Բերս, 18/6 Յունիս 1893

Ա. Մ. ԴԱՐԱԴԱՇԵԱՆ

ՅԱՒԱՋԱԲԱՆ

Սուղաբանական բառաբանքն որ կ'ընծայուի ի լոյս՝ արդիւնք է բազմամեայ երկար եւ մտնր քննութեան : Սուղաբանութեան , Յունարէն բանիւ *էդիմոլոյիա* , նպատակն է ցուցնել բառերու ծագումը : Ճիշդ այս նպատակաւ պատրաստուած է այս գործը : Ինչպէս յայտնի է մասնէն , հեղինակն կը ջանայ այս աշխատութեան մէջ ցուցնել Հայերէն բառերէն շատերուն եւ կարեւորներուն բուններն զորս կը գտնէ ընդհանրապէս Պարսկերէնի եւ Յունարէնի մէջ . եւ այսպէս լինել հարկ էր նայելով այս երկու լեզուաց ամբողջ հնութեան եւ կանուխ կազմութեան , եւ այն դարաւոր յարաբերութեան զոր ունեցած է Արարեսեան ազգն ի վաղուց այս երկու դրացի ազգաց հետ : Փոխառութիւններն զորս կը ցուցնէ հեղինակն այս երկու լեզուներէն , ոչ միայն այն բառերու մասին է որ իբրեւ արուեստական անուններ առնուած են ի հարկի , եւ են շատ սակաւ քուով եւ յայտնի , ինչպէս՝ երբ , եկեղեցի , պէտ , դրամ , դրիին , աղամանդ , անդրի , Յունարէնէ . դեւ , հրեշտակ , դժոխք , դեն , Պարսկերէնէ , այլեւ այնպիսի բառերու որոց նշմանութիւնն հազիւ քէ կը նշմարուի առանց մասնաւոր ուշադրութեան , եւ ասոնք բազում են քուով :

Հեղինակին կարգը կամ դրութիւնն այս է այս գործին մէջ : Իւրաքանչիւր արմատ կամ բուն կը բաժնէ յաջորդէն երեք մասով . , եւ ի ներքոյ իւրաքանչիւրին կը դնէ բառեր զորս կը համարի նոյն բունին վերաբերեալ ճիւղեր : Արդարեւ այս բառք շատ անգամ հնչման կամ գիրերու տարբերութեամբ , երբեմն եւս յաւելմամբ կամ նուազմամբ եւ տեղափոխութեամբ կը հետանան բունին հետ նմանութենէ , ուստի եւ կրնան քուիլ բունի եւ բոլորովին անյարիր , սակայն գիտել պարտ է զի , ըստ մտաց հեղինակին , եւ է արդարեւ զարմանալի եւ ճիշդ , հայերէնի հարստութեան եւ զանազանութեան գլխաւոր աղբիւրն է գիրերու զանազանութիւնն , այնպէս որ միեւնոյն բունը կամ արմատը կը բազմանայ զրի յաւելուածով կամ փոփոխմամբ , արմատին նշանակութեան աւելի կամ նուազ մօտ , եւ կամ հակառակ իսկ նշանակութիւն ունեցող զաղափար յայտնելու : Այս կէտը որ Հայերէնի ծննդականութեան

կամ բեղմնաւորութեան պատճառն է, գիւտ է մեր հեղինակին: Ասացելոցս իբրեւ օրինակ կը յիշենք *զազան* բառն իւրսարօքն: Հոն կը տեսնենք անաչառ դիտողք թէ յիշեալ արմատն ինչ զարմանալի գոյներ կ'առնուի գիրերու այս խաղով, եւ ի՞նչ մեծ լոյս կը սփռէ այս գիւտն մեր լեզուին բառերուն զօրութիւնն զգալու:

Կրնայինք շատ բան ըսել այս զարմանալի աշխատութեան վրայ, սակայն բաւական կը համարինք այսչափ: Հեղինակն անուշտ կարող էր շատ բան ըսել, եթէ չէր արգելեալ իւր մարմնոյն տարութեան պատճառաւ:

Թերեւս ծանօթ հեղինակին մերձեցումներէն զոմանս գտնենք բռնի, կը խնդրենք սակայն զգօն եւ հանդարտ ընթերցողներէն լաւ ուշ դնել եւ խորհել յառաջ բերուած մերձեցմանց ներքին կապակցութեան:

Մենք չենք վարանիր ըսելու թէ Հիւնքիւրպէյէնտեան Ստուգաբանական Բառարանն կարեւորագոյն գրուածներէն է մեր լեզուին համար, եւ նոր առաջնորդ այս կարգի աշխատութեանց:

Ս. Մ. ԳՐԱԳԱՏԵԱՆ

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՊԱՏԱՐԱԳ(*), Լատ. missa, Մագ-
նալ 'ի բայէն mittere, որ նշանակէ
արձակել, առաքել, հանել արտաքս:

Քրիստոնէութեան նախնի դարուց
մէջ հրապարակաւ սպաշխարողներն
եւ երախայք կը հանուէին եկեղե-
ցւոյ դուրսի գաւթը՝ ναρθος, պա-
տարագի ժամանակ, երբ սարկաւա-
ղը կը գոչէր. «Մի ոք յերախայից,
մի ոք 'ի թերեհաւատից, եւ մի ոք
յապաշխարողաց եւ յանմաքրից մեր-
ձեացի յատուածային խորհուրդս».
եւ, «Որք ոչ էք կարողք հաղորդել
ատուածային խորհրդոյ՝ առ դուրս
ելէք եւ աղօթեցէք»: եւ դանապան-
ներուն դասնալով կը պատուիրէր.
«Ձգրունս, զղրունս, ամենայն ի-
մաստութեամբ եւ զգուշութեամբ».
ապա ներսը մնացողներուն. «'ի վեր
ընծայեցուցէք զմիտս ձեր ատուա-
ծային երկիւղիւ»:

— «Ձխիցեն զինչ աղաղակէ քա-
րոզն, եթէ՛ ապաշխարողք յաղօթս
կացէք, որ ոչն հաղորդի, ընդ ա-
պաշխարողսն է. զի կայցես ի ներքս
որ ընդ ապաշխարողսն իցես. ընդէր
աւիցէ, եթէ՛ Որ ոչ էք կարողք,
երթայք» (Ուկ. Եփէս. 1):

— «Վասն այնորիկ որ 'ի մեղսն են
յառաջադոն որոշեմք 'ի բաց, եւ՝
ապա զխորհուրդն կատարեմք» (Առք. 1):

(*) Բառից վերջին երկու գիրը = ք, մաս-
նիկ ցուցուած է 'ի Քէր. Զադէ. 1496:

— «Ձերախայս արտաքոյ պա-
հեմք... զի բազումք չեւ եւս են
հասեալ 'ի կատարեալն» (Ուկ. Մարկ. 1):

— «Յետ այսորիկ արտաքս երա-
նեն 'ի սրբազանէն խմբէ երախայքն,
եւ ընդ նոքօք աշխատեցեալքն, (այլ
օրինակ՝ ախտացեալքն), եւ որք ընդ
ապաշխարութեամբ են. եւ մնան 'ի
ներքս որք ատուածայնոցն հայե-
ցողութեան եւ կշորդութեան են
արժանիք» (Դէմ. Եփէս. 7):

— «Οἱ καταχρούμενοι προέλθετε. οἱ
καταχρούμενοι προέλθετε, ὅτι οἱ καταχρού-
μενοι, προέλθετε. μή τις τῶν καταχρού-
μένων ὅστι πιστοί. (Յն. Պատարագ):

— 'ի կատարած քարոզութեանն
արտաքս հանէին սարկաւագուէք
զամենեւին որոց ոչ էր օրէն առա-
ջիկաց գտանել 'ի ժամ պատարագի.
նախ 'ի բաց հանէին զկոչեցեալսն
ուշկնդիրս ընդ անհաւատսն, յետ այ-
նորիկ աղօթս արարեալ վասն երա-
խայից՝ գնոտա եւս արձակէին. զկնի
ապա աղօթեալ եւ վասն այսակրաց
կամ դիւանարաց, գնոտա եւս ար-
տաքսէին. նոյնպէս եւ զուսանողսն
կամ զարժանաւորս, եւս եւ զա-
պաշխարոջս: եւ յերանել ամենե-
ցուն նոցա արտաքս, իբրեւ մնային
միայն հաւատացեալք, սկսանէին
աղօթել... Յետ աղօթիցն... սար-
կաւագն բարձրածայն քարոզէր. Մի
ոք խեթիւ, մի ոք խարէութեամբ
կացցէ առաջի սրբոյ սեղանոյս. ող-

Հոյն տուք միմեանց 'ի համարս ար-
բութեան : Եւ ամենեքին համա-
րէին ընդ միմեանս սիրով : (Ֆիլ. Կէնց-
ղ. Ի. Եւ Քրիստ. Հո. Բ. Մ-
Գ. Թ. Է. էջ 482—483, Տղե-
վելեքի 1843) :

Messe : du Latin *Missa*, sur l'origine du quel on a quelques doutes. Les uns le font venir de l'Hébreu *Missah*, qui veut dire *Offrande*, mais l'opinion la plus probable est qu'il vient de *Missus*, envoyé, renvoyé, soit qu'il s'agisse du renvoi des Catéchumènes qu'on faisait sortir avant de commencer la célébration de la Messe, soit qu'il s'agisse du renvoi de l'assistance quand la messe était finie. — *Ite, missa est*: (*Dictionnaire français E. Littré.*)

Quelques auteurs ont voulu tirer ce mot de l'Hébreu *Missah*, offrande volontaire, il est plus probable qu'il vient du latin *Missio*, renvoi, parce qu'après les prières et les instructions qui précèdent l'oblation des dons sacrés, on renvoyait les catéchumènes et les pénitents; les fidèles seuls que l'on supposait dignes de participer au saint sacrifice, avaient droit d'être témoins de la célébration. C'est l'étymologie que St. Augustin, St. Avit de Vienne et St. Isidore de Séville ont donnée de ce terme.

Bingham, entêté de ses préjugés anglicans a voulu prouver, par cette observation, que la messe n'a jamais été le nom spécialement attaché à la consécration de l'Euchariste, et n'a jamais signifié un sacrifice expiatoire pour les vivants et pour les morts, comme on l'entend aujourd'hui. Mais il fournit lui même de quoi le réfuter. Il convient que le mot de *Messe* vient du latin *Missio*, renvoi; or, dans quelle partie de l'office renvoyait-on quelques-uns des assistants? Il l'a reconnu; c'est immédiatement avant l'oblation et la consécration de l'Eucharistie: voilà pourquoi ce qui précédait était appelé la messe des catéchumènes: parcequ'alors on les renvoyait; le reste

était appelé la messe des Fidèles.

Donc, dans l'origine la *Messe* ou le *renvoi* n'a eu lieu qu'à l'égard de la consécration de l'Euchariste; donc, c'est relativement à cette consécration que le nom de *Messe* a été introduit: conséquemment il n'a été donné que par analogie et abusivement aux autres parties de l'office divin. (*Dict. théol. Abbé Bergier.*)

Ce ne fut que vers la fin du IV siècle que le mot de *Messe* commença à signifier la célébration de l'Eucharistie. Le savant Bèatus Rhénanus, dans ses notes sur Tertullien, observe que St. Ambroise consacra cette expression du peuple, parcequ'on mettait dehors les catéchumènes après la lecture de l'Evangile. (*Voltaire dict. philos.*)

Պարսկերէն Պէտքէբէրէն, նշանակէ՝ հանել ըստ դռան, հանել արտաքս, եւ Պէտէրայ (Պ) որ է հրամայական պէտքէբէրէն բային, նշանակէ՝ գալ կամ հլանել արտաքս: Եւ այս վերջինը կը թուի լինել արմատ՝ մեր Պարսէբ բառին, Պարսիկ ձայնը՝ Լատին (Պ) իմաստին պատշաճեցրնելով ընդունուած: Տես եւ լուսմայ, Բաղդ. զանդիկ եւ մնդիկ:

Իսկ Եւայ. ԺԸ. 2 — « Ըր առաքէր պատարագս ընդ ծով »: Յոյնն ունի, ճշդքս (պատանդս): Եւ Բ. Մկ. ԺԲ. 35. — « Կամէր զանօրէնն ձերբակալեալ կապեալ առաջի Մակարայեցոց գնդին պարսէբ մարտացանէլ, ընթերցիր՝ Ունել կենդանի կամ ըմբռնել կենդանոյն. Յն. λαβεῖν ζωγρεῖαν, զոր թարգմանիչն թուի ընթերցեալ — թերեւս ըստ իւրում օրինակին, ζωγρεῖαν (զոհ, պատարագ):

Յորով (պատարագ)

ԱՌԱՔՈՒՄՆ,

Թեւազրեալ 'ի լատինականէն, զի

(*) 3 գիրք հնչիւի է որպէս ի թուրք. բառայ
— Լայ, Գէլայ, Գուլայ, — Գուլայ :

համագոյից գնէր, զգատարկութիւն
եւ զլիութիւն. զի որ ինչ էն՝ կամ
բովանդակի, եւ է լիութիւն, եւ
կամ բովանդակէ, եւ է գատարկու-
թիւն:

Դատարկութիւն կոչէր զվայրն
համատարած ունայն ի նիւթոց, եւ
լիութիւն՝ զհիւղեայս կամ զնիւթն
մանրամաղ, որ ըստ համօրէն զվայրն
զայն գատարկ (Վէրք. Ծ. Գ. Ծ. 34):

Այսպէս լինել եւ ըստ
նշանակութեան միայն, այլ եւ ըստ
կազմութեան եւ ըստ ձայնի եւս ու-
նին մեծ նմանութիւն. եւ այս կրր-
կին մերձաւորութենէն է որ ըստ
անունած է ի մեղ ստէպ՝ ցուցնե-
լու լուսնին ածումը, իբր լինել,
զալ ի գոյ ի նմա լուսոյ: Թրք. -
յըն արշաւը:

— «Լուսին ի մաշեւն եւ ի լը-
նուլն». — «Ոչ լուսին կստէ ի մա-
շել եւ ի ընուլ» (Աբալ.):

— «Լուսին ածամարն, ընտլ եւ
նուագելով»: — «Ջուրն (ծովուց
ինչ) ըստ ածելն լուսնի ածէ, եւ
ըստ ընուլն ընու (*)» (Եւրկ.):

Լինելութեան եւ լիութեան մեր-
ձաւորութիւնն է յայլ լեզուս ըստ

(*) Հոս, թէպէտ չգիրարեւիր տեղոյս,
կը յիշեցնենք սակայն որ յեղինակն, (Տգ. Վէ-
հ. 1826. Էջ 216—218) կոյ մասն մի որոյ
տեղը խախտած է յանգղուշութենէ ընդօրինա-
կողին, եւ ըստ այնմ տպագրուած:

«Էւ զածելն եւ նուագել լուսնի իբրեւ ընդ
պատենիւր իմն մտանել եւ ելանել տան ի-
մաստունը: Էւ նշանս անտի տան, զի է եր-
բէք յորժամ յանմունսն իցէ եւ ընդ, շուրջ
զանձնովն քաշուալ, որպէս թէ ընդ սակաւ
ինչ փեռեկումն ծերպից՝ նշոյլք երեւեցին...»
Էւ չէ հնար լուսնի յերկիր իջանել... եւ
քանի անձիւ բիւրուց կախարդաց են յերկրի-
եթէ իւրաքանչիւր որ ի նոցանէ իջուցանել
կարէր զնա, ոչ երբէք տային նմա ելանել յեր-
կիրն: Այլ զի ոչ երբեք իջանէ, յայտ անտի
է զի ոչ երբեք զիջանելն որ տեսանէ զնորս:

իմաստին միայն, առ մեղ է նաեւ
ըստ ձայնին եւ ըստ արմատոյ:

Դիտողութեան արժանի են նաեւ
Թուրք լաւքս՝ օլմէ (լինել), արշ-
ալ (լնուլ), արշալ (ծնանել, ե-
լանել, ծաղել): Որպէս ի յունին
γίνωμαι եւ γέννῶ, լինել եւ ծնա-
նել, γένναι եւ γένεσις, լինելութիւն
եւ ծնունդ, եւ մեք միապէս ասեմք
զիրք ծննդոց եւ զիրք լինելութեան
նաեւ զիրք արարածոց: Փոխանակ
լէ, լէն-լէն, ունինք նաեւ

Լի՛, — Տեսան է երկիր լրիւ իւ-
րով (Ուշ.):

Լի՛ Արիւնքեւ, Լի՛ Ռիթիւն,

եւ ոչ զամբռնայն եւ եթէ կացեալ միտ զնի-
ցես, անդէն մնացեալ անձն լուստորի առ
սակաւ սակաւ, մինչեւ ամենեւին յարգարի:
Ձի թէ իջանելոյ ինչ հնար գոյր, թէպէտեւ զի-
ջանելն որ ոչ տեսանէր, սակայն գնամբռա-
նայն ամենեքեան տեսանէին:

Ուշ-լէն է

«Էւ զածելն եւ նուագել լուսնի իբրեւ ընդ
պատենիւր իմն մտանել եւ ելանել տան ի-
մաստունը: Էւ նշանս անտի տան, զի է եր-
բեք յորժամ յանմունսն իցէ եւ ընդ, շուրջ
զանձնովն քաշուալ (1), որպէս թէ ընդ սակաւ
ինչ փեռեկումն ծերպից՝ նշոյլք երեւեցին...»
Էւ եթէ կացեալ միտ զնիցես, անդէն անդէն
մնացեալ անձն լուստորի առ սակաւ սա-
կաւ, մինչեւ ամենեւին յարգարի: Էւ չէ
հնար լուսնի յերկիր իջանել... Էւ քանի
անձիւ բիւրուց կախարդաց են յերկրի-
եթէ իւրաքանչիւր որ ի նոցանէ իջուցանել
կարէր զնա, ոչ երբէք տային նմա ելանել յերկիրն:
Այլ զի ոչ երբեք իջանէ, յայտ անտի է զի
ոչ երբեք զիջանելն որ տեսանէ զնորս, եւ ոչ
զամբռնայն Ձի թէ իջանելոյ ինչ հնար գոյր,
թէպէտ եւ զիջանելն որ ոչ տեսանէր, սակայն
գնամբռնայն ամենեքեան տեսանէին:

(1) Տգ. Ծոնքրանայ. Բաղդ. — «Երբձայ
խոնաւութենն, եւ ի նա (ի լուսինն) չհա-
նալ քակ առեալ քաշուալ շուրջ զնովս:» (Եւ-
նիկ Էջ 186):

Լէրը բաղդատէ լեւի՛ճ բային հրամա-
յախանին հեա , լէր , իրր պէտպիսու-
թիւն , եւ խուսելու համար չիո-
թութենէ :

Տես եւ լեւան :

ԼԻՑ (*), ԼԻԻ, Լիւս՝ բային հրա-
մայականն եւ կար. յորմէ

ԼՅՈՒՑԱՆԵՄ, որ Յ ին բարձմամբ՝
լինի՝ լեւանէ՛ճ :

Լիւս՝ կը պարունակէ լեւան , լեւա
լեւանէ՛ճ : Յն. *σελίνγι* է՝ լուսին , մա-
նուանդ՝ լրացեալ :

Եւ երկիր էր աներեւոյթ եւ ան-
պատրաստ (երբ. *բէհէճ*, դատարկ) ...
Եւ ասոց Աստուած . եղիցի լոյս ,
եւ եղեւ լոյս (որով է՝ եղեւ Դարբան) :

Այս լէ արմատին կը վերաբերի
նաեւ

ՅՈՒԼ, Յետադրութեամբ Լ տա-
սին, իրր լցեալ , այսինքն, պարարտ ,
պարարակ : Պրակ. *բէրվէրէ* : — Յուր
գէրք պաշարեցին զիս (Սալմ.) :

Եւ ի հակառակէն

ՈՒԼ, Բարձմամբ Յ տառին , իրր
փոքրիկ ի զենդի անասուն :

Ուլ մի երբեք ոչ ետուր ինձ ...
զեննր զմա զեղն պարարակ (Ղաւ.
ԺԵ. 29—30) :

Եւ եւս փոքրադոյն

ՉՈՒ, Ապա եւ

ԼՈՒ, Տեղափոխութեամբ Լ տա-
սին :

— Չբառուղի զկծեցուցանէ զմեզ ,
որպէս լուսին եւ ճանճիւ (Եւլիէ) :

ՀՈՒՈՎ, Սակս նմանաձայնութեան
յունին *ελα*, նիւթ , հող , եւ *ελα*
(հողովել , շրջել , դարձուցանել) :

ՀՈՒՈՎԵՄ, Հէւ-լէ բառէն է նաեւ
ՀԱՂԱՄԱՂԲ, իրր՝ հիւղէք :

— Ետդն յորժամ ընդ երգ մտա-
նիցէ , եւ հողամաղք երեւին ի շողն
(Եւլիէ) :

(*) Այլ է՝ ԼԻՑԲ (գոյ.) Պարակ. լեւ-ի , որ
նշեկէ՝ կոճ տարց , Տեկ. *բեհէ* , Յն. *xigaz*,
Թրք. *բեհ* :

Յորմէ ի հակառակէն

ՀՈՂԱՄԱՂ, Հ-ւ- Բւլ, որ Զիւ-թի էք
Էճ Բւլ :

Բաղդ. կէտ եւ կէտ , ցեծ եւ ցեց ,
ցուլ եւ ուլ , արեգեբք եւ աղբուկ :
Հողամաղ բառէն են նաեւ

Յորմէ

ՄՂԵՂ, ՄԱՂԵՄ, ՄԱՂ,

Իսկ

ԿՌՅՐ, (սեռ.) նքուրի, Յն. *λεῖκνον*,
λεῖκνον, Թրք. *բեհէ* :

— Չերկիր կէսք նքուրի կերպարա-
նաց նմանեցուցին , եւ ոմանք խո-
րամիջոց անուանեցին (Վեջը.) :

ԱՂԱՄՈՂԵՄ, ԱՂԱՄՈՂ,

Յորմէ թերեւս եւ

ԱՂԱԻԱՂ, ԱՂԱԻԱՂԵՄ, Այս բա-
սերուն նշանակութիւնը կայ՝ Հէւ-լէ
բառին վարդապետութեան մէջ :

— Ի կերպարանս եւեթ կարաց
ածել զհիւղն , որ խառն ի խուսն վա-
րէր (Եւլիէ) :

— Հիւղն որ է նիւթ ... անիրան
եւ անկերպարան էր , եւ խառնի-
խուսն օղելով երթեւեկէր (Եւլիէ) :

Հող նկատի իրր Բւլ-լէ, Զ-ւր :

— Որպէս թանձրութիւն հողոյ
զի փոսեալ է ի վերայ երկրի (Սալմ.) :

— Չիւրդ թոյլ եւ ցիր բնութիւնն
(օղոյ) կարող իցէ հանդարտել այս-
չափ ծանրութեան երկրի , որ հաւ-
տատեալ կայ ի վերայ նորա (օղոյ) ...
ջուրք կան ի ներքոյ երկրի , որ ու-
նին ի վեր զսաստիկ ծանրութիւն
նորա ... զիւրդ ոչ ընկղմեցի ի
ջուրսն ծանր եւ թանձր բնութիւնն
(երկրի կամ հողոյ) (Վեջը Ա.) :

— Ամենայն ինչ որ ունի ծանրու-
թիւն ... եթէ քար եւ եթէ փայտ ,
եւ ամենայն ինչ որ նմանութիւն
երկրի ունի , առ երկիր ձգի իջա-
նել . այսպիսի ծանրութիւն ունի
երկիր , եւ սոքիմք հաստատեալ
կայ (Աւ-թ , էջ 19) :

Յորմէ ի հակառակէն

ՀՈՂՄ (*), Որ նկատի իբրեւ անօտր եւ թեթեւ :

Բազդ. կարապ եւ կոսպար, օգ եւ յօդ :

— Հողիս կոչէ զնոսա (զհրեշտակս եւ զգեւս) վասն արագութեանն, որպէս զի ասացէ, թէ քան զհողմս թեթեւք են, քանզի ոգւոյ եւ հողմոյ անուն Երրայեցերէն եւ Յունարէն եւ Ասորերէն նոյն է. նա թէ եւ հայերէն ոք մանր մեր գնիցէ, նոյնպէս գտանի (կամ գտանէ), յորժամ տագնապեալ ոք յուժեքէ իցէ, ասէ, Չեա ոգի աճառել, եւ այնու զօգոյս զոր միշտ ծծեալք, յայտ առնէ (Եւթէկ) :

Յորմէ

ԿՈՂՄ, ԿՈՂՄՆ, շատ անգամ հողմ կը դործածուի իբրեւ կողմ, ինչպէս նաեւ Յունարէն :

— Ի չորից հողմոց երկնից ժողովեցից զձեզ ասէ Տէր (Զաւար. Բ. 6) :

— Թագաւորութիւն նորա փշրեացի, եւ բաժանեցի ընդ չորս հողմս երկնից (Դաւ. ԺԱ. 4) :

— Ժողովեցին զընտրեալս նորա 'ի չորից հողմոց, 'ի ծագաց երկնից մինչեւ 'ի ծագոյնոցա (Մաթ. ԻԴ. 31) :

— Ժողովեցէ զընտրեալ. իւր 'ի չորից հողմոց, եւն. (Մաթ. ԺԳ. 21) :

Շատ մը զրուցուածներ 'ի մեզ հոգն բառով կը բացատրուին. Յունարէնի մէջ այդ առաւելութիւնը չգտնուիր. զորօրինակ «Տագնապ է

ինձ յամենայն կողմանց» (Դաւ. ԺԴ. 22) : — «Վասնզ է ինձ յամենայն կողմանց» (Բ. Թաթ. ԻԴ. 14) : — «Անձուկ է ինձ յամենայն կողմանց» (Սեբեթ.) : Յն. στενά μοι πάντοθεν : Տես (Ա. Մաթ. ԻԱ. 13) — Նեղութիւն է ինձ յոյժ երեքեան այդոքիկ. Յն. στενά μοι καὶ τὰ τρία πρόβατα : (Բաժանեցան ջուրքն) յայտ կոյս եւ յայն կոյս (Դ. Թաթ. Բ. 14), Յն. ἕνα καὶ ἕνα : — Եղիցի յինէն կողմանէ այոյն այո եւ ոչն ոչ (Բ. Կաթ. Ա. 17) : Յն. παρ' ἐμοί : — Ե՛ր կողմ եւ դարձի տակարիչան՝ կործանի (Աւագ. ԺԲ. 7), Յն. οὗ ἐάν στραφή : — Շրջէր 'ի կողմանս Ասորոց եւ Կիրիկեցոց (Գաթ. ԺԵ. 4), Յն. διήρχετο τὴν συρίαν καὶ κιλικίαν : — Ոչինչ հողաց 'ի տանէ կողմանէ այր նորա (Աւագ. ԼԱ. 21), Յն. οὐ φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτός : — Որ ոչն է ձեր թրչնամբ, 'ի ձեր կողմն է (Զաւ. Թ. 50), Յն. ὅς οὐκ ἔστι καθ' ὁμῶν. ὑπερ ὁμῶν ἔστιν : — Եւ դարձեալ 'ի կինն կողմն, ասէ ցՍիմոն (Զաւ. Լ. 44) : Յն. καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα : — Զամենայն անձն քո փոխեալ 'ի Տէր կողմ (Սեբեթ. Ժ) : — Եւ ոչ միայն այո ձգնէ զմեր կողմնս (Գաթ. ԺԹ. 27), Յն. οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος : — Եթէ Աստուած 'ի մեր կոյս է, ո՞վ իցէ մեզ հակառակ (Հաւ. Բ. 31), Յն. εἰ ὁ θεὸς ἡμῶν, τίς ἐξ ἡμῶν : — Իբրեւ գիտաց Պաւղոս եթէ մի կողմն սաղուկեցւոց է (Գաթ. ԻԳ. 6), Յն. τὸ ἐν μέρος : — Վարչամակն . . . ոչ ընդ այլ կրտաւան կայր, այլ ուրոյն ծայրեալ 'ի մի կողմն (Յաւ. Ի. 7), Յն. εἰς ἕνα τόπον : — Տեսնի զերիտասարդ մի զի նստէր ընդ աջմէ կողմանէ (Մաթ. ԺԶ. 5), Յն. ἐν τοῖς δεξιῶς :

Գարձեալ հոգն բառով բարգուժիւններ կան 'ի մեզ, որոց ուրիշ լեզուաց մէջ օրինակը չկայ. արեւելակողմն, ծովակողմն, ծովափայտ

(*) Հոգն, որուն ստուգարանութիւնը տակուին ծանօթ չէ մեզի, չենք կրնար հաստատել թէ հոգին ճիշտ արմատին կողմանէ յարուրեթութիւն ունենայ : Բայց կրնանք հաստատուիլ արդիւն թէ յիշեալ բառից մէջ նախնի Հայք ներմուծեան աղբրս չեն բնաւած, ոչ հոգ իբր Բաւլը, ծանր, եւ ոչ հոգ իբր Բաւլ նկատուած է : Վասն զի այդպիսի նկատողութիւնք բոլորովին օտար են նախնի ազգաց խորհրդութեան եղանակին, եւ իրական ճիշտ մըն ալ արդեամբք չունին : (Հ. Սեբ. Տէրվիշեան, Մաթթի միւլերէն ձեռնարկ) :

կողմն, ծովակողմն կոյս, դաշտակողմն, տեառնակողմն կոյս, աստուածակողմն, աստուածակոյս կողմն

— Ել նմա վիճակն ընդ կողմն հիւսիսոյ, եւ Արդեղովմայ՝ ի հարաւակողմն կոյս (Ա. Մ. 5. ԻԶ. 14—15), Յն. ի հիւսիս . . . ի հարաւ :

— Ընդ հիւսիսակողմ՝ յերկայնութիւն քսան եւ հինգ հազար. Յն. ընդ հիւսիս : — Յիջանել արեղական ի հարաւակողմ՝ կոյս . . . ի հարաւակողմն կողմանց զալ հասանել :

(Վ. 5. 9. 2. 1) : — Հետեալ կայիք տեառնակողմանն (Օր. Թ. 24), Յն. Է՛ն քո՛ւ : Κύριον : — Խնոթեամբ փարէիք ի տեառնակողմն կոյս (Օր. Թ. 7), Է՛ն քո՛ւ : Κύριον : — Դու եղիցես նմա յաստուածակոյս կողմանէ (Ե. Դ. 16), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Հաւատարիմ քահանայապետ յաստուածակոյս կողմանէ անտի (Ե. Բ. 17), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Ամենայն քահանայապետ վասն մարդիսն կայ յաստուածակոյս կողմն անպր (Ե. Բ. 1), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Իսկ յամենայն կողմանց թշուառացեալն ներկանովր (Բ. Մ. Բ. 34), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Խնդրէր անցանել ի ճամբար այլազգեացն, եւ քարածայռք յայնմ կողմանէ, եւ քարածայռք յայնմ կողմանէ (Ա. Թ. 4. Ժ. 4), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Գնաց ընդ իւր կողմն (Թ. Բ. 25), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Եղջերու հարեալ նետիւ ընդ լերդակողմն (Ա. Թ. 4. Ժ. 23), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Ընթացարուք յայս կոյս յայն կոյս ընդ ճանապարհս Երուսաղեմի (Ե. Բ. 1), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Կոյս, — Ա. Է՛ն քո՛ւ ի կողից նորա եւ լից ընդ այնր մարմին (Մ. Բ. 1), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

կողմն, յորմէ եւ. ի մեզ առի, — Երթայր ընդ կողաց լերինն (Բ. Թ. 4. Ժ. 13), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

— Եղ զկողիւք վանդակին (Ա. Մ. 4. Ժ. 29), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

Դիտելի է նմանութիւն բառիս 801. Բ. (շրջագումն)

Ընդ Լատին անուանս sol, որ նշանակէ արեւ, եւ յունականիս ἥλιος, որ նշանակէ լուս, նմանութիւն կամ նոյնութիւն ընդ մերս

808. Բ. Ընդ եղեգան փող բոց եւ լանէր (Խ. Բ. 1), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

Պարձեալ նոյն Լատին sol բառն է որ կ'ըլլայ մեզի

809. Բ. (Լոյս կամ ճառագայթ աւելեցան)

— Ահաւասիկ եւ զարծուցանեմ զստուեր աշտիճանաց ընդ որ իջեալ է լուս (Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν) . . . եւ զարծուցեց զլուս (Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν)

զստանեքուսք աշտիճանոք ընդ որ իջեալ էր ստուերին (Ե. Բ. 8), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸν θεόν :

810. Բ. (փայլել կամ երեւել) : — Մի մթարքն որ զբոքն շողայցեն, արդի հայերոյ ի յատակութիւն լուսոյն լիցին (Ե. Բ. 1), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸն θεόν :

811. Բ. (Լուս, իրար նշմարանք չողոյ, սկիզբն կամ ծագ չողոյ, Գրեալ եւ

812. Բ. (Կազմութիւնը բազմ. թիւով եւ թող) : — Յորժամ զջուրն ժթիցես, նշուք լուսոյ հատանին (Ե. Բ. 1), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸն θεόν :

813. Բ. (Մթաղնիւ, խաւարիւ) : — Շլացան ի բարկութենէ աչքիմ (Ե. Բ. 1), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸն θεόν :

814. Բ. (Հարցէ զքեզ շարժութեամբ (Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸն θεόν) : — Հարցազգ զայդ շարժութեամբ. եւ եհար զնոսս շարժութեամբ բառ բանին Եղիսէի (Դ. Թ. 4. 2. 18), Յն. Է՛ն քո՛ւ : τὸն θεόν :

ՇԻՆ, — Այր ստպատոյն կամ չիլ
կամ պողակն (ՂԵ՝Գ. ԻԱ. 2) :

ՇԱԿՈՅՆ, (նսեմադոյն) :

— Եւ ահա չլագոյն իցէ արածն . . .
եւ ինքն չլագոյն իցէ . . . չլագոյն
իցէ հարածն յետ լուանալոյն զնա
(ՂԵ՝Գ. ԺԳ. 6—56) :

Ուրիշ է

ՇԱՂ, Պրակ. ԺԵԼ, նոյն նշանա-
կութեամբ է :

Դարձեալ ուրիշ է

ՇԱՂԻՄ, եւ ՇԱՂ (ի բարդութեան)
յաճախեալ առ յետինս :

Շաղկապ, շաղապառ, որ թուի
թէ Յունական է՝ սպ, որ գրի նաեւ
սսւ, սսւ, սսւ, սս (քնդ, կամ կից) :

— τήχηρις, συμμετρία συνάγω, συλλογι-
σμός, συζήτης :

Մեր

80Ղ եւ ԵՂԵԱՄՆ բառերուն հա-
մար կը կարծուի որ առաջինը նոյն
կառին sol, արեւ բառն է որ վե-
րը ցուցաւ, իսկ երկրորդը, Յն.
ήλιος, արեւ, բառէն ձեւացած է,
իրր զի թէ ցող եւ թէ եղեամն
արեւու պէս կը փայլին, Յն. ήλιος
նշանակէ արեգակնափայլ :

— Ո՛վ է որ ծնաւ զշաղս ցողոյ . . .
զեղեամն ո՞ ծնաւ յերկինս (Յ՝Ք. ԼԸ.
28) : — Յամենայն երկրի ընդ արեւ-
ւածայրս ցողք անկանին : — Ինչ
զձին որպէս զսար, եւ զէ՛ք որպէս
փռչի ցանեաց (Ս՝ԼԸ) : Երբ. զէ՛ք, նոյնպէս եւ Եզնիկ :

Եղեամն բառին կազմութիւնը
բազդ. սկիւմն, քսումնիմ, այծեամն,
ջայլամն բառերուն կազմութեան
հետ :

Անյնինք յայլ տեսութիւն :

ԼԵԱՄՆ, Այս բառին հոլովները
կազմուած են լէ՛ւ՛՛ բային հրամա-
յականէն, լեր-ին, լեր-ամբ, լեր-
ինք, լեր-անց, ևն : Եւ այս կ'երեւի
եղած առ խորհրդով՝ որ լէ՛ւ՛՛ իրենց
լայնատարր նստի՝ նկատուած են
իրրեւ երկիրը լեցնող մարմիններ :

Եւ անոր զարդ եւ վայելչութիւն,
ինչպէս որ աստեղք կը կոչուին
« Զարդք երկնից », վասն զի անոնք
անհուն դատարկութիւնը կը լեցը-
նեն :

Ասոր ապացոյց

ԱՊԱԼԵՐ, Լէ՛ւ՛՛ բային հրամայա-
կանէն, եւ է մակդիր ծովու, իրր՝
ուսնց լէ՛ւ՛՛, որպիսի է ծովը, որ
բարձրութիւն կամ ցածութիւն չու-
նի, այլ միահարթ, միակերպ՝ ան-
զարդ տարածութիւն է, ջրեղէն ա-
նապատ մը, ինչպէս գամաքայինն
եւս ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ՝ աւաղի
ովիրանոս մը :

Յորմէ եւ

ԼԵՐԿ, Այսպէս եղած է՝ չըլլալու
համար լեր. (բլ. լինիմ) :

Իսկ ուղղականը՝ լէ՛ւ՛՛, ԴԵ՛՛ ԲԱ՛-
սին սեռականէն է, ԴԵ՛՛ (She-
լուեմ) : (Եւ ասոնց կազմութիւնը
զիտէ՛ ի բառն՝ ալէ՛ք եւ Ելէ՛ք) :
Ասոնց կազմութեան նման ուրիշ
բառ չունինք մեր լեզուին մէջ :

Ինչ բան սակայն առիթ առած
է լէ՛ւ՛՛ բառէն՝ ԴԵ՛՛ բառին զիմնու-
— Այս առիթը արուած է (ներուի
մեզ մեր առանձին կարծիքը) այն
նշանաւոր տեսլենէն զոր Նարեգո-
զմոստոր տեսաւ, եւ զոր մեկնեց
Դանիէլ :

« Ի՞նչ, արքայ, տեսանէիր, եւ ա-
հա պատկեր մի մեծ կայր առա-
ջի քո, եւ անաւոր էր յոյժ, որոյ
զլուին յոսկեոյ սրբոյ, ձեռքն եւ
լանջքն եւ բազուկք իւր արծաթիք,
մէջք նորա եւ բարձք պղնձիք եւ
որունքն երկաթիք, եւ ոտքն՝ կէտն
երկաթեայ եւ կէտն ի խեցեոյ : Հա-
յէիր մինչեւ հասաւ վէ՛մ առանց
ձեռին, եւ եհար զպատկերն ի վե-
րայ երկաթեղէն եւ խեցեղէն ոտիցն,
եւ մանրեաց զնոսա ի սպառ, եւ
եղեն իրրեւ զիրոյի կալոյ ամարայ-
նոյ, եւ առ զնա սաստկութիւն հոգ-
մոյ : Եւ վէ՛մն որ եհար զպատկերն,

եղև լեռն մեծ եւ էլից զամենայն երկիր» (Դժ. Բ. 31) :

Այս խորհրդաւոր երազին մէջ տեսնուած այն վէմը որ մեծ լեռ մը եւ դաւ , եւ բոլոր երկիրը լեցուց , է ինքն Քրիստոս եւ թագաւորութիւն նորա :

— « Կատարեցաւ զոր Դանիէլն առաջ , եթէ վէմն որ հատաւ 'ի լեռնէն առանց ձեռին , եղև լեռն մեծ , եւ լցաւ 'ի նմանէ ամենայն երկիր . . . եղև վէմն որ հատաւ առանց ձեռին՝ լեռն մեծ , այն իսկ է զի ծնաւ Քրիստոս առանց առն : Հատաւ վէմն առանց ձեռին , քանզի ծնաւ Քրիստոս առանց ամուսնութեան հաղորդութեան , եւ եղև վէմն 'ի լեռն մեծ , եւ ելից զնորքոյս երկնից » (Սէքէբ. Ը.) :

— (Դաւիթ) իբրև կոչեաց զկենարարն երկնաւոր , զուշակէ ապա զմարմնաւոր տեսչութենէն , այնու զի լեռն է զիւն , լեռն Աստուծոյ , լեռն պարարտ : Զէքէբ—բ. Ը. 33 : 'ի վէմն առն է ինքեաց . . . կոչի կենարարն մեր՝ Աստուած եւ Տէր , եւ արարի , եւ ամենակալ , եւ երկնաւոր , եւ թագաւոր , եւ լեռն : Զայս լեռնէ ասէ Եսայի , Եղիցի յաւուրս յետինս յայտնի լեռն Տէռն 'ի վերայ զլիսոց լեռանց , եւ ասացին , Եկայք , երթիցուք 'ի լեռն Տէռն : Զայս լեռն եւ Դանիէլ յառաջագոյն փառաւորէ , մինչ զպատկերն թաղմանն յազգի ազգի նիւթոց մեկնէր . . . եւ 'ի վախճանին ասէ , թէ Հատաւ վէմ առանց ձեռին , հար զպատկերն եւ մանրեաց , եւ վէմն եղև լեռն մեծ , եւ ելից զամենայն տիեզերս » (Սէքէբ. Գ. էջ 31) :

« . . . Լեռն պարարտ զկենարարն կոչէ . . . — է — Կենարարն լեռնէն . . . որպէս լեռն յերկրէ է եւ անցանէ բարձրութեամբ ըստ երկրի . 'ի նմանէ է , եւ 'ի վեր քան զնա , զնոյն

պէս եւ կենարարն ասի՝ լեռն , քանզի անցանէ ըստ ամենայն մարմին , եւ ըստ բնաւ միտս մարդկան աստուածութեամբն . . . Եւ միտ զիւր կարգին , զիւրոց ցուցանէ զիւրն , զնոյն՝ երկնաւոր , զնոյն՝ լեռն , զայն եւ Աստուած , զնոյն եւ Փրկիչ տիեզերաց , զնոյն զմին՝ որ երևեցաւ յայխարհի . քանզի եւ Տէր , ասէ , բնակեցէ 'ի նմա 'ի սպաս . եւ ապա , թէ կապ Սատուծոյ բիրտապատիկ են : Նախ կոչեաց զնա՝ երկնաւոր , ապա լեռն , ապա եւ Աստուած » (Սէքէբ. Գ. էջ 33—34) :

Այս է մեր տեսութիւն՝ եթէ պատշաճ ենք կամ ոչ , լեռն եւ Երեսնորդն իրարու հետ առնչութեան մասին , անցնելու օրիշ տեսութեան մը , որ ոչինչ նուազ հետաքրքրական է :

Այսլէ բառը զորով ըսինք վերը թէ լեռն բառէն ձեւացած է , իբր հակառակ կամ բացասութիւն լեռին՝ որ ունի խորհրդական նշանակութիւն , քանզի կը ցուցնէ զՏէր կամ զՔրիստոս , արդ եթէ այս այս պէս է , ապա օտար չէ խորհել թէ նորին հակառակէն ձեւացած « Երեսնորդն » իւր մէջ ծածկած ունի՝ Քրիստոսի հետ չմիաբանողին անունը զոր Պաւղոս կը ցուցնէ , « Զի՞նչ հաղորդութիւն է արդարութեան ընդ անորէնութեան , կամ զի՞նչ հաւատարութիւն է լուսոյ ընդ խաւարի , եւ կամ զի՞նչ միաբանութիւն է Քրիստոսի ընդ Բելիւրոյն » (Բ. Կորնթ. Զ. 15) :

(*) Երբ. Դեբէ-Լ. Յն. Եբելի , ըստ մեզ՝ Եբելի , ուր վերջին Լ զիրը Ե ի փոխուած է՝ անշուշտ « Ե »-է բառին զուգումայն հանդիպեցրեւ ի համար : Բելիւր նոյն է ըստ մեզ Բանալ զիւր Փիւնիկեցոց , զոր մասնաւորապէս կը պաշտէին Սիլոնացիք : Այս անունը կը նշանակէ զՍատուած :

Բովանդակ Սուրբ Գրոց մէջ (Հայերէն) եր-

Եւ ոչ այսպիսի միայն, այլ եւ
ԲՆՈՒՐ, իբրեւ ներհակած լեռն
բառին, բէլէ-բ բառէն ծագումն ա-
ռած է, մանաւանդ թէ նոյն է ընդ
բէլէ-բ՝ ձայնաւորներէն թօթափուե-
լով՝ բէլ օյ :

• •

ԱՍԵՒՐ, Են. ἀσμεν (ապւ.), ἀσται
(աներեւ.), ἀσται (սեմ. ներկ.) նշանա-
կէ երգել : Աբրահմ, Գէր+ Ա. Գլ. Բ.
Ե. Նախնիք, կրօնէ, փոխանակ -
եւ բային՝ երբէլ բայը կը գործածէին.
— Καὶ τὸ ἀεῖδειν δὲ ἀντὶ τοῦ φράζειν
τεθέμενον παρὰ τοῖς πάλαι ἀντο τοῦτο
ἐκμαρτυρεῖ :

Պրկ. Կէ-յի-թէ-ն նշաւ. ասել. խո-
սել, երգել, Բաղդ. Է-ե-թ :

Միւս եւս տեսութիւն մեծ բա-
ռին զրայ,

Են. փղւ, նշան. ասել, վկայել,
ճշմարտել, հաստատել, — փղւ՝ էրջ,
այսինքն, փղւ, էրջ, բառ ձայնին
նշանակէ՝ մեծ է, այլ իբր ՚ի պա-
տասխանի հարցման նշանակէ, այո՛,
զոր օրինակ, εἰ ἀρα ταῦτα οὕτως ἔχει,
թէ — բր-բր- — այդ — այդ — էջէ, —
փղւ, — մեծ, այսինքն, այո՛ : Σωκράτης
φίς ἡ οἱ Καλλιμαχίς, նոյնպէս եւ Լա-
տիներէն՝ ajo, որ նշանակէ՝ մեծ
՚ի պատասխանի հարցման նշանակէ՝
այո՛, (սկ.) :

HORATIUS
Ne faciam, inquis
Omnino versus.
TREBATIUS
Ajo.

Իսկ տեղ այս անտէր յիշուած է, մին՝ վերը
ցուցուածը, իսկ միւսը Դ-Գ. 13, «Տեսէք
(Են. տոբ) գործն զամպարիչոս զԳարապիս»
գործիւն Բնիկայայ (Են. գործիւն անօրինաց),
եւ անպնցոր զնոս :

«Որդիք Բնիկայայ» փոխանակ ըսելու որ-
դիք անօրինաց : Այս բաժնաբաժնի թիւը Թարգ-
մանու թեանց մէջ՝ միայն Լատիներէն Աստ-
ուածաշուկին մէջ կը գտնուի (Տես՝ Դ-Գ.
ԺԲ. 22, Բ. Մե-ց. ԺԳ. 7) :

Ասես զի մի եւս բնական յօրինե-
ցից տալս : — Ասել, այսինքն՝ Այո՛
(Ուլ. Էրբէ. Գէր+ Բ. Ա. 8) :

Ուրեմն մերս

ԱՅՈ՛, է բառ Լատին : Այս մտքով
կայ բուռած եւ առ մեզ .

— (Մ-Լ. Բ.) Ասեմ՝ եթէ ոչ. (Մէլ-Գ.)
Ասել իսկ. (Պ-Գ.) : — Ոչ կարեւր
արդեօք բանիւ զատիորն ընել, այլ
ասէր. լցէք ջրով. ընդէր. — Ե-
մեծ. զի եթէ ուրանայցեն, ձեռք
իւրեանց որ լցին զջուրն, յանդի-
մանեանցն զնոսա (Ուլ. Գ. Ե. Ե. Ե. Ե.
Գ. Լ-Գ. Լ. Բ. 680) : — Եւ ուս-
տի՝ է յայտ եթէ կին ունէր (Պե-
րոս) : — Եւ մեծ. Եմուս, ասէ,
Երուսա սա զգրանն Պետրոսի (Ա-Գ.
178) :

Այո՛ եւ մեծ ՚ի միայն զգործած-
ուած ունիւք նոր կտակարանին մէջ
հինգ տեղ :

Տես Լ-Ե. (՚ի ծանօթութեանն),
Երուս (մեծ)

ԱՍՈՒՆ, ԱՆԱՍՈՒՆ, որպէս եւ ՚ի
հակառակէն

ԱՆԱՍՈՒՐ (*), իբր՝ մեծ, այսինքն
հնազանդիմ, Բաղդ. լսել եւ լսել,
Երուս

ԱՆԱՆ, ձերբու նկատմամբ .

— Զիտց մեծ ՚ի բերան զնեմք
առ մեծ, նոյն մեզ (Յ-Լ. Գ. 3) :

— Երկրորդ տրմուզ աներասանակ
էր Պաւղոս . . . շնորհակալ աստուա-
ծեղէն մեծ (Մէլ-Գ.) :

Անշուշտ իրաց նկատմամբ

ԱՍՈՒՆԱՆ, ԱՆԱՆ, բաղդ. բեւեռ եւ
սեւեռել :

Եւ ձկանից նկատմամբ

(*) Ստիպոյն այս օրէնքով եզրած են՝ — Գրեմէն
պատ(ո)պարեմ, նաեւ (ս)գար, եւ տպ-
(ս)պարեմ, ոյժմ, իբր այ(ս)ժ(ամ) = յայտ
մտն, այսպէս իս. սեր, նզով, նկուզ,
նկուն, կաղանք, ոտիս բաւերուն = զիբը
Թողուած է, ինչպէս պիտի տեսնուի իւրա-
բանելու յիշուած տեղեր :

ՅԱՆՑ,
ՅԱՆԿ, զրեայ եւ Յանգ, մարդոյ
նկատմամբ

— Որ քաղէ զցանդ հայրենի:

— Վասն քո խրամատեցաւ ցանդ:

ՅԱՆԿԵՄ, արգելուլ կամ փակել
ցանկով: — Այն որ ցանկեաց 'ի մէջ
զճանապարհն (Սէքէր. Ժ.):

Եւ

ՅԱՆԶ (*), ըստ մերձաւորութեան
Պարսիկ ձայնիցս՝ լէլէլ (տանձ), եւ
լէլէմ (սանձ), յորմէ 'ի մեզ
Լիւււ, (ն. նշ.):

Երմէ 'ի հակառակէն

ԼԻՊՈՒՄՆ, ԼԻՔԱՆԵՄ, բաղդ. լծել
եւ լուծանել, լուծ եւ լոյծ:

Երմէ 'ի հակառակէն

ԼԼԿՈՒՄՆ, ԼԼԿԵՄ, ունել, կաշնուլ
բոնութեամբ, նեղել, բոնարարել,
ստեւանդել:

ԼԼՈՒԿ, ('ի բարգոյթեան):

ԳԻՒԱԼԼՈՒԿ, (կաղեալ 'ի զիւէ), որ
ուրիշ կերպով ըսուած է, Զոր ու-
նէր այս պիղծ:

Երմէ 'ի հակառակէն

ԼԽԿԵՄ, (աշխ.) եւ 'ի բառէս աշխ.,
աշխ., 'ի հակառակէն

ՅՆԵՄԱՄ, (չարժումն ստնուլ ու-
րախութեանէն, եւ

ՅՆՑԵԼ, (յետին):

Երմէ

ԵՆԵՄԼԱՑ, ԽՆԵՄԼԱՄ, ԽՆԵՄԼ, եւ
ՄՆՑՈՏԻ, (անհաստատ, այսինքն,
կտոր բրդուծ լաթ). բաղդ. հաղբ,
աղբ. կարկուտ եւ կրկուտ:

Եւ

ՅՆՑՈՒԼ, (խողովակ), — Յնցուղք
հողմաբերք տան եւ առնուն զօդն
իրեւ ցնցողով (Սէքէր.):

— Փորուածք երկրի եւ ցնցղածեւ
(կամ ցնցղակածեւ) երակք (Վէշօր.):

Դարձեալ առաջ բայէն, 'ի հա-
կառակէն

(*) Բաղդ. խնձոր, սերկեւիլ, ծիրան, փա-
րուկ, ձմերուկ, սեխ. Պուգ պտղոց անուն-
ներուն հետ:

ԱՆՑԱՆԵՄ (*) (կազմութիւնը բաղդ.
լուս. եւ լուսնեւ):

ԱՆՑԻ, ԶԱՆՑԱՆԵՄ, — Զանցեաւ
զիս այս բանք Սաղմոսին: Թն. πα-
թέρχεται

ԶԱՆՑ ԱՌՆԵՄ եւ ԶԱՌԱՆՑԱՆԻ, —
Թէ բարւոք թուի յաչս ձեր, տուք
զվարձս իմ, ապա թէ ոչ՝ շունչ բա-
րէ: (Զա. ԺԱ. 12). Թն. ἀπειπάτῃς
(որ է հրամ. ἀπαγορεύω բային): Ա-
մէն. ապ. Զբոյշ բարէ:

ԱՌԱՆՑ, միշտ տես. խնդրով, եւ
իրր թարգմ. Թն. ἄνευ οἴνου, առանց
զինուոյ: — Երթամ առաքեցի զձեզ
առանց բանի եւ հաւանքի եւ խելոյ,
Թն. ἄτερ βαλαντίου καὶ πύρας καὶ ὕπο-
δακτύλων (Ղա. ԻԲ. 35)

ԹԱՆՑ, բաղդ. ԴԵՐՅԵԼ եւ ԴԵՐԵՅ:
Տես եւ աղաւթբոյ:

Անցանել՝ նշանակէ նաեւ՝ չտե-
նալ, չլուծել, չնշնել երկու:

— Երկինք եւ երկիր անցցին, եւ
բանք իմ մի անցցեն:

— Անցք ստուերի են կեանք մեր:
Երմէ

ՅԱՆԿՈՒԹԻԿՆ, իրր զի ցանկու-
թիւն վաղանցուկ է, եւ ոչ տեսա-
կան: — Աշխարհս անցանէ եւ ցան-
կութիւն նորա (Ա. Բա. Բ. 17):

Երմէ առեալ

— Յանկութիւնն անցանէ, եւ որդն

(*) Ի զիրս ԵՂԵ. 31: Եթողեաց նմա
արեւ իրեւ տնց ԿԵԼԵՆ ԱՌԱՆՑԻ: Տեւել
է յառուկ տնուե տեղւոյ (իրր. ԿԵԼԵԼ), եւ
զիտելի է զի ԿԵԼԵԼ, Թն. τὸ εἶδος (ուղղ.) ան-
փոփոխ մնայ 'ի հայցականս. եւ զի բայն ա-
ռանել, որ վարի 'ի մեզ ԵՂԵՆ նախորիւ, 'ի
Յոյնն վարի հայցականու, եւ τὸ εἶδος, որ
Սէպէտ եւ հայցական է 'ի բանիդ, սակայն՝
որպէս տասցար, նայն է ընդ ուղղականին ըստ
կազմութեանն, Արդ Պուի Սէ Պարզմանին
մեր յուղղական հոլով առեալ է զբանդ իրեւ
անուն առանելբային, սակայն իմաստ բանին
Պուի լինել, իրեւ տնց ընդ Տեւիլն Աստու-
ծոյ, այսինքն, ընդ տեղին ընդ այն որ կոչի
տեսիլ Աստուծոյ:

ոչ մեռանի (Ժաճաբէր) :

Յորմէ 'ի հակառակէն
ԱՆՁՆ, իրբեւ հաստատութիւն ու-
նեցող բան մը՝ մարմին մը :

— Ամենայն անձն որ ընդ իշխա-
նութեամբ է :

ԱՆՑՆԱՏՈՒՐ ԼԻՆԻՄ, է իրր թարգմ.
Պրոկ. Բէն-Կաթէն :

Անցանել՝ մասնաւոր խնդրով մը
նշանակէ նաեւ հանաւ, արհամար-
հել. — Անցանել զօրինօք — ըզ-
պատուիրանաւ. — զրանիւ. իրր Են.
παρρηγομαι :

Յորմէ

ՅԱՆՑՈՒԱՆ, ՅԱՆՑԱՆԵՄ, ՅԱՆՑԱՆԲ,
ՅԱՆՑՈՒԹԻՆ, ՅԱՆՑՈՒՅԱՆԵՄ, ԱՆ-
ՑԱՆՑ :

Անչն բառէն, ինչպէս յայտնի է,
կը շինուին

ՅԱՆՁՆ ԱՌԻՆԵՄ, (ուսմք)

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՅԱՆՁԱՆՁԵՄ, իրր՝ խնամ ունիլ ի-
միք անձամբ անձին :

ՍՏԱՆՁԵՆԵՄ, իրր՝ յանձն իւր առ-
նուլ՝ ոչ այլում ուսմք յանձն արար-
եալ : Բազդ. յերիւրեմ եւ ստ-երիւ-
րեմ, եղծանեմ եւ ստ-եղծանեմ,
գտանեմ եւ ստ-գտանեմ, համբակ
եւ ստ-ամբակ :

Յորմէ (յանձն առնեմ)

ՀՈՒՆՁԲ, ՀՆՁԵՄ եւ ՀՆՁԱՆ, ըստ
օրինակի Պարսկերէնին, զի -ի-
բէ, է յանձն առնել, եւ -ի-բէ,
հնձել, ժողովել, քաղել, -ի-բէ՝ նշա-
նակէ՝ հնձան, (հ'ն ձ ան, յ'ան ձն) :

Դարձեալ 'ի բայէս առնմ

ՀՆԱՁԱՆԻ, կազմեալ է գրով, որ
պատասխանէ Յունականին εἰ εἶ.
եւ առնմ բայով. Են. εὐεχτοσι, այս-
պէս նաեւ εὐχ, εὐχικός. հոգը, εὐδ-
νατος. այս կարգէն է նաեւ՝ հոգ, (տե՛ս մտանեմ), այսպէս կազմուած
է նաեւ՝ հոգ, εὐρατος. եւ կամ է
փոխանակ հի, էւբ, εὐρυς. եւ
էրան, οὐρανός :

ԴԱՆԴԱՎ.

ԴԱՆԴԱՎԻՄ, ԴԱՆԴԱՎԱՆԲ,

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԴԱՎԱՆԲ, (յուզմանք, շարժ-
մանք, վրդովմանք) : — Մինչդեռ
յամենայն կողմանց զնոյնք էին
(Ուլ, Տէս) :

Որպէս եւ

ԴԱՆԴԱՁԵՄ, — Ո՛չ որպէս Մար-
կիոնն զանգաչէ (Եւբէ) :

ԴԱՎԱՁԵՄ, — Մարդարէն. . . զնոյն
բանիւք (Փէլ, Լէս) :

Մագին յառապելէն Տանտաղոսի
որ տանջէրն ծարաւահիւժ, պարա-
նոցաթաղ կացեալ 'ի լճակի, 'ի տար-
տարուն :

Առ Դուկիանոսի (Չրոց, Մեւ.),
Մենիպպոս հարցանէ զՏանտաղոս
եթէ փան էր ողբայ եւ հեծէ կաց-
եալ 'ի լճակին. — Քանզի պապակի
'ի ծարաւոյ. — Եւ ընդէր զանգաղի
ըմպել. — Քանզի ոչ կարէ :

— τί κλέεις, ὦ πάνταλεις; τί τὸ σεαυτὸν
ὀδύρεθ, ἐπὶ τῇ λήμνῃ (ծանձաղ) ἵστῶς,
... οὕτως ἀργός (զանդաղ) εἶ ὥς μὴ
ἐπικρύψας πείνῃ.

Յայտնի է Եւբէ, Ե. գլխոյն մէջ
պատմութիւնն անդամաւորէին, որ
երեսուն եւ ութ տարուքէ հետէ
կը տառապէր Պորապոկէ աւազա-
նին քով, փափաքելով անոր մէջ
նետուիլ՝ բժշկուելու համար, երբ
ատեն ատեն Աստուծոյ հրեշտակը
կու գար, շարժել ջուրերը, բայց
չէր կրնար ողորմելին, վասն զի մին-
չեւ որ ինք զանգաղանօք պատ-
րաստուէր, այլ ոք վրայ հասնելով
կը նետուէր ջուրը, (քանզի յառա-
ջագոյն նետուողն էր որ կը բժըշ-
կուէր) :

Արդ Պորապոկէի անդամաւոր-
ծին, եւ տարտարոսի ծարաւահիւժ
տանտաղոսի մէջ թարգմանչին թա-
փանցող միտքը զիպաց մերձաւո-
րութիւն մը նշմարած է, — ինչ-
պէս որ իրօք եւս կայ, — քանզի

երկուքն ալ կը տանջուին՝ ջուրի համեմելու համար, երկուքն ալ ջուրի մօտ գտնուելով հանգերձ։

Հոս Յիսուս անդամալուծին կը հարցունէ, « Կամի՞ն ողջ լինել. եւ եթէ կամիս, ընդէ՛ր աւազանը չես իջնիր ժամանակին՝ երբ հրեշտակը ջուրերը կը յուզէ »։

Հոն Մենիպպոս Տանտաղոսին կը հարցունէ թէ ընդէ՛ր կուլաս կ'ողբաս անդադար՝ այդ ամբաւ ջուրերուն մէջ։ Երկուքն ալ պատճառներ մէջ կը բերեն, անդամալուծը կ'ըսէ, « Տէր, ո՛չ զօր ունիմ՝ թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին, արկցէ զիս յաւազանն, եւ մինչ ես Դանիէլէ՛մ, այլ ոք քան զիս յառաջագոյն իջանէ »։

Իսկ Տանտաղոս կը պատասխանէ, « Բանգի պապակիմ՝ ի ծարաւոյ, Մենիպպէ։ Մենիպպոս կը յանդիմանէ զՏանտաղոս իրր դանդաղ, — Ուշադրութեան արժանի կէտ մ'ալ այս է որ զՏանտաղոս զանդաղ անուանողը Մենիպպոս է (առ. Լուկիա-նոսի)։ Հայր տեսած է կամ կարգացած է Մենիպպոսին այս խօսքը, Լուկիանոսի գրուցատրութեան մէջ, եւ Տանտաղոսի անուան զրայ այս խաղը խաղացած է։ Յն. πτωχὸς ἀργός ἐστι· οὐ γὰρ τὸ πτωχὸν է, որ զրուխդ քիչ մը ծակ չես ուղեր, ջուրին հասցընելու համար։

Տանտաղոս յուսահատաբար կը պատասխանէ. « Իմ բաժինս հառաչանք է », ամէն ելք փակուած է ինձ համար, եւ ամէն փորձ սպառած, յոյժ տարագիր է այս խաւարին վայրէն, Մենիպպէ, Տարտարոսն անողորմ է։ Գլուխս գէպ ի ջուրը ձրանիմ. ջուրն ի չրթանցս կը խուսափէ։ Չեւքերս իրարու քով բերելով գոգաւոր սկաւառակի մը ձեւ տամ՝ որով կարող լինիմ ջուրը բերանս հասցունել. սակայն, անո՛ւր բան. ջուրը բերնիս հասցընելու պահուս՝

ի՛նչպէս կ'ըլլայ չգիտեմ, մատուրներուս մէջտեղերէն ջուրը կը քամուի, տեղի կու տայ, եւ ձեռքս անգամ թաց չմնար, որ չրթունքս քիչ մը թրջել կարենամ։

Արդ Հայ թարգմանիչն անդամալուծի պատմութեան եւ Յունական առասպելին մէջ նշմարուած վերաբերութիւնը լաւ ըմբռնելով՝ Մենիպպոսի մեղադրած յամբաշարժին անունը կ'առնու, եւ անոր հայկական դրոշմ կու տայ, եւ ահա յայնմ օրէ առասպելեալն Տանտաղոսն նշանակելու կնիքը կ'առնու. թերեւս այսու՝ նաեւ ցուցնել ուղեղով թէ դանդաղութիւնը խկապէս գոգնային պատուհաս է։

Ընթերցողին ուշադրութիւնը մատուցողապէս սա կէտին զրայ կը հրաւիրենք որ բնագիր Աւետարանին խօսքը ἐν ᾧ δὲ ἐργουαί ἐγω, (եւ մինչ ես գամ), ի մեզ թարգմանուած է « եւ մինչ ես դանդաղիմ », բառ մը որ բնագիրը չունի, եւ մերն ունեցած է յոյժ փայելչապէս, եւ կարծես թէ թարգմանիչն իրր զգածուելով պաշքեալ Տանտաղոսի անվարձան դատաւարութեան աղիտէն, ավտօժած է ամել զնա ի Տարտարոսէ ի գոգաշունչն Պորտաթիկէ, նորա հրատապ ծարաւը սորա հրաշալի ջուրերով բուժելու։ Չէ մոռցած նաեւ այն լծակը, (λέγων) յորում կ'այր Տանտաղ, փոխել ի

ԵՄԱՆՅԱԼ։

ԵՄԱՆՅԱԼԻՄ (այլա. ծամծմել) բայն եւս այս խաւարին կը վերադերի։

— Կեր որպէս մարդ, եւ մի ծանծաքեր (Սէրգ. ԼԳ. 19), Յն. διαμαρτυραί· Յունարէն լեզուն եւս այդ առասպելիւայ Տանտաղոսի յատուկ անունէն ձուլուած՝ հասարակ բառեր ունի, ինչպէս նաեւ մենք, (Տես ի վեր անդր), πανταλῆα, πανταλῆος, πανταλῆω, πανταλῶν։

Յունարէն լեզուի մէջ կան յա-

տուէկ անուններ որ կը թուին թէ
հասարակ անունէ մը ձեւացած են,
ուզողորթեան փոքրիկ տարբե-
րութեամբ). զոր օրինակ, *չրօն*,
(կոտնո), *դիք* (ժամանակի), *ձեւաց-*
ի Է 'թառէս *չրօն* (ժամանակ):

Գործիքնեան անունի հանդիշք
 ձեացած է 'ի բառէս չորթի, որ նը-
 շանակէ լար, չուան, χροστος, (Կրե-
 սոս Լիւդացւոց թաղաւորն, որոյ
 մեծագանձ հարստութիւնն առակի
 կարգ անցած էր), և Ծն. γρουσός,
 (սոկի, ձօխութիւն, ընչաւէտու-
 թիւն), Հω'λος, (Չոյի, նարանձ-
 ընդդէմ Հոմորի), և Ծն. Հ'λος,
 (նախանձ), Ծն. πλούσιον, (Պղւտոն,
 դիք ձօխութեան) և πλούτος, (ձո-
 խութիւն, ընչաւէտութիւն, առա-
 տութիւն), այսպէս թուի նաեւ
 τάνταλος, որ ըստ միւր տեսութեան
 բռնաբար մըն է, ըստ այլոց՝ անձ-
 նաւորութիւն է ընչաբաղայ աղա-
 ձութեան, և այս կ'ըլլայ թիւիւն
 փոփոխութեամբ մը, τάλαντος, բռ-
 նաբար, ուրիշ բառով՝ բռնաբար:

— Առաջադիպում (Տաճարադուր) օրինակվին մեղապարտ արձախա-
սեւք, որոց ունեկոլ գլխովին ա-
մենայնի, չեն ձեռնհաս լիակերկ զնո-
սին (Կենսագր. էքե-էքէ համար, Տղ.
Գեղեկ 1839, 'ի բառն Տաճարաց) :

ԱՐՈՒԳ, — Այսուհետև երթեալ
նստիցիս ընդ արուզ հովանութք
(Ուլ. Ես.), Թրք. — բռն շշանակէ
վախա, ազադուն:

Յորսէ՛ 'ի հակառակէն

ԱՌՈՅԴ . բաղդ . կարկուտ եւ կըր-
կուտ , ստին եւ ոստին :

Вопросъ

ՈՒՐԱԳ, գործի հիւսան, ՏՃ. +է-
-եբ, ծաղեալ 'ի թայէս' +է-Վե+, որ
նշանակէ հատանել, եւ +է-կէն, նշ-
հատու, սուբ, քարկ, զի միայէս

ասի, +է-+էն պաշտօնի եւ +է-+էն սէր-
+է, (սուսիք հասուն եւ բարիք քա-
ղախ)։ Տես եւ՝ սուր (զգ. եւ անշ.)։

— Թեքիայ հիւսն զգործի իւր,
ուրայ սրեայ (Եւ. ԽԴ. 12),

Вопросъ

ԵՐԱԳ, գրեալ եւ

ԱՐԱԳ, ԵՐԱԳԵՄ և ԱՐԱԳԵՄ. և
այս՝ թելադրութեամբ Յունականին,
զի Ծն. օջէ, նշանակէ բարկ, հա-
տու, սուր:

ԵՐԱԿՐԵԹԱՅ ԶԱԽՆ՝ ԵՐԱԿ, ԵՐԱԿ
ԲԱՐՈՒՄԵՆԻՍ ԶԵՐՈՒՄԵՆԻՍ, ԶԵՐՈՒՄԵՆԻՍ
ԵՐԱԿՐԵԹԱՅ ԶԱԽՆ՝ ԵՐԱԿ, ԵՐԱԿ
ԲԱՐՈՒՄԵՆԻՍ ԶԵՐՈՒՄԵՆԻՍ, ԶԵՐՈՒՄԵՆԻՍ
ԵՐԱԿՐԵԹԱՅ ԶԱԽՆ՝ ԵՐԱԿ, ԵՐԱԿ
ԲԱՐՈՒՄԵՆԻՍ ԶԵՐՈՒՄԵՆԻՍ, ԶԵՐՈՒՄԵՆԻՍ

ՄԲԸՆԹԱՅ, ՄԲԱՄԻՏ,

Ulpia

ԶԱՅԲԱՆԱԼ, թուի տառադարանելի
 «յէ-ն-լ, այսինքն, սուր եւ բարկ
 լինել. որով նոյնանայ իմն ընդ՝ Բար-
 կանամ, (Տես զբառոյ),

— Սուր, սուր, սրեանց եւ զայն-
բացիր (Եղեկ. ԻԱ. 9) :

Ըստ ամենայն հավանականությամբ
թեհան մերս

ԱՌԱՔԱՅԻՆ, ԱՌԱՔԱՅԻՄԹԻՒՆ, ծա-
գի 'ի բառէս' --շէ (Տես 'ի վերոյ) :
Յն. ἀρετή, նշանակէ առաքինութիւն,
նաեւ՝ ոյժ, զօրութիւն, ինչպէս
նաեւ Լատ. virtus, է զօրութիւն,
եւ առաքինութիւն, եւ 'ի մեղ Լատ.

— Ի մէջ պատերազմի՝ առաքինի (Ի. Ժանս. Լ. 15), Յն. ἀνθρώπος :

— Զի առաքինացան ընդգէմ նոցա Յովսր եւ Աբեսաա (Նի. Բ. ԹԳ. 26): Գալով առաքին ըստ իր քաղաքացիութեան, կ'երեւայ որ Զեդեհէ բառին վերջաւորութիւնն առած է բառ:

ՆԵՐՔԻՆԻ, յետեւառաջութեամբ
զրոյ յեղափոխուած: Կազմութիւնը
բազկ. առեւանգել, վիթխարի, կո-
րով:

Ներքինի՝ կը թուի ձեւացեալ ՚ի

Թն. բառէս՝ ἀνεργίς, որ նշանակէ անկարող, ապիկար, անզօր, եւ իբր՝
անէրգէրք:

Թն. բառն Ներքին է εὐνοίᾳ, որ նշանակէ նաեւ՝ ապիկար, անզօր:

Բաղդ. Մ=Շ=Լ, +=Ճ=ա=բ=դ: Իսկ (Բ. Մ=չ. ԺԲ. 33), — եւ արքայն Իսրայելի . . . առէ ցնեքքինին, Թն. ցկառավարն: Թերեւս զի մերձաւորք են ձայնքն εὐνοίᾳ, Ներքին է, եւ ἡνίοχος կառավար:

Ներքինի բառէն,

Ներքին, Ներքինիս, (տկարանալ, փտտիլ): ԶՆերքին մի չփոթիւր՝ ընդ Ներքին:

Իսկ

ԱՌՈՒԳԱՆԵՄ, ՈՌՈՒԳԱՆԵՄ, զիտուգութեան արժանի է Լա. irrigare, եւ rigare, որ նշանակէ զնոյն:

Ըստ մեզ՝ մեր —+էնէ բառէն կը թուի ծագեալ

ԱՐԱԿԻՆ, թուռն մը, Թն. πελαργός եւ այսմ պատճառ տուած է թերեւս հին ինչ աւանդութիւն արագ- լի վրայ:

Ըստ Յունաց եւ Եգիպտացեաց արագիլ համարեալ էր օրինակ եւ պատկեր առաքինութեան եւ վա- րուց օրրութեան Եգիպտացիք աստ- ւածային պաշտօն եւս կը մատու- ցանէին արագիլի: Նախնի Յոյնք օ- րէնք մը ունէին որ կը կոչուէր πελαργ. καὶ νόμοι, օրէնք արագիլի, որ պարտական կ'ընէր զօրդիս՝ տա- ծել զծնողս իւրեանց:

— Արագլաց որ ծերունիքն են՝ ձաղք ամենայն ուստեք պաճարին չա՛ն ծնողացն ՚ի պէտս: Ի թաչունս բուն զվերին արդարութիւն արա- գիլ ցուցանէ՝ զծնողս փոխանակ կե- րակրելով (ՓԷԼ Տ=ա=):

— Իբրեւ տեսանեն, ասն, ճ=յ+ (այլ անուն արագիլի) թուրացեալ զթեւս հօրն իւրեանց ՚ի ծերութե- նէ, աստի եւ անտի մտանեն եւ բառնան զնա ՚ի վերայ թեւոց իւր-

եանց, եւ առնուն խաղան, եւ մեղ- մով ընդ նմա գնան, եւ ջամբեն կե- րակուր ինչ զօր գտանեն, եւ որ- պէս անորձէ երթալ նա, այնպէս ընդ նմին երթան հանդարտիկ, չուրջ պատեալ զնովաւ յաջմէ եւ յահեկէ: Եւ այսմ զոր ասացաք, բազումք վկայեն թէ այս այսպէս է: Եւ մարդք բարեգործք որ առնեն բարիս ընկե- րաց, այսպէս անուանեալ կոչին, Ճայից պէս պատուազիրք (ՎԷՅԵՐ. Ը. 68):

— Արագիլ արգար, զի զծերաց- եալ հայրն կերակրէ (ԱԲ. Գ.):

— Օձատպան արագիլ զու արգար (ՇՆ. Տ=ւ.):

Աբ=է Ե իբրեւ մեծ եւ զօրաւոր թռչուն մը, յորմէ ՚ի հակառակէն ԽԱՐԱԳՈՒՆ, (աղգ մանր մարտիկ): Նաեւ Երր. Խ=է Ե:

— Զխարագուլ եւ որ ինչ նման է նմա (ՂԵ=դ. ԺԱ. 22):

Բաղդ. ցուլ եւ լու, ջորի եւ ջոր- եակ, աղբուկ եւ տիեզերք:

Նաեւ մերս

ԱՐԵԿ, նոյն է ընդ՝ Եբ=է: Պար- զենք:

Ի մեզ

ՇՈՅՏ, — Զայր չոյտ եւ զգոյ՝ ՚ի զործ իւր (Ա=ւ. ԻԲ. 29):

Թն. ἄρατ, κὺν ἀνδρα καὶ ὄζυν, այս ինքն, ὄζυν καὶ ἀρατὶκὺν, (զայր ըզ- գոյ՝ եւ չոյտ):

Արդ շոյտ, է բառ Պարսիկ, եւ նշանակէ արեգակն, (չիյտ) եւ ըստ մեզ մերս երազ՝ թեթեւ փոփոխու- թեամբ եղեալ է՝ Եբ=է, նոյն ընդ բառիս՝ արեգակն (*):

ԱՐԵԿԱԿՆ, (որպէս ունիմք նաեւ փայլակն, կայծակն). Պրակ. չեւէ:

(*) Պրակ. չեւէ (ակն) եւ չեւէ (սպիւր): Արար. — Ն նշանակէ եւ այք եւ արեքակն: Որպէս եւ առ մեզ կրկին է նշանակուած ըստ իր. — Եմէ ընթացաւ սիրտ իմ զկնի ա- կան իմոյ (Յոր.): — Ել Եղիսէէ յականս շուրցն, եւ արկ անոր ալ (Դ. Թագ. Բ. 21):

— քէլէ—դ, Ի Պարսից լեզու՝ մերձաւոր են ձայնքս շէյտ (արեգակն), եւ շէլէ—դ, որ է միւրս

ՇՏԱՊ, ՇՏԱՊԵՄ, Պրակ. շէլէ—քէլէ—դ, շէլէ—քէլէ—դ :

ՇՏԱՊԱԽ, ՇՈՒԹԱՓ եւ ՇՈՒԹԱՓԵՄ, — Է՛ որ ջանայ եւ վաստակէ եւ չութաիէ (Սէր— ԺԱ. 11) :

— Կէսքն չութաիեն, կէսքն հրապատակութիւն մատուցանեն (Վէ— ԴԵՐ) :

Եւ

ՍՏԷՊ, ՍՏԻՊԱԽ, (մկ.) Պրակ. պէ— շէլէ—դ :

ՍՏԻՊԵՄ, Պրակ. շէլէ—դ—քէլէ—դ, նը— շանակէ՛ յորդ՝ սաստիկ անձրեւ . ՏՃ. — քէլէ—քէլէ : Տէս զգորտ թիւն րայիս՝ — քէլէ—քէլէ, Ի րանիս . — Վասն անձրեւին որ ստիպէր (Գ— ԲԶ. ԻԸ. 2) : Եւ. διὰ τὸν ἀετὸν τὸν ἐρεττῶτα — ἐρεττῶτα — ἐρεττῶται :

ՇՅՊ՝ պատասխանէ յունականիս օջոս, որպէս ցուցաւ Ի վերայ :

Դարձեալ

— Երազուք են ոտք նոցա հեղու զարիւն (Հ— ԺԵ. Գ. 15) : Եւ. ὅδεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι ἕμα :

Եւ. րառք օջոս նշանակէ, թէ՛ սրածայր, եւ թէ՛ բարկ, որպէս եւ թրք. Է—Էլէն պ—քէլէ եւ Է—Էլէն — Էլէ, եւս եւ զարեգակնէ, Է—Էլէն Էլէ—Էլէ, ասացաւ Ի վերայ թէ Պրակ. շէյտ եւ շէլէ—դ, (արեգակն եւ շտայ) մերձաւորք են ձայնիւ, այսպէս եւ մեզ՝ շտայ, եւ տայ :

Ունիմք աամիօրէն

ՇՈՒՏԻՊ, որ ծագի Ի բառէս՝ շյոյ, նոյն նշանակութեամբ, իբր՝ սուր, այսինքն, սրածութիւն, մահ :

Ունիմք նաեւ

ՇԻՏԱԿ, որ է նոյնպէս Ի բառէս շյոյ : Եւ. εὐθὺς (մկ.) նշանակէ ուղղակի, շեշտակի, շիտակ, նշանակէ նաեւ՝ փաղփաղակի, եւս ընտ ետ, աչիս. շ—քէլէ :

Տէս նաեւ՝ քէլէ—քէլէ :

ՆԱԽ, Պրակ. Նէլէ—դ, Նէլէ—քէլէ, Նէլէ—քէլէ, նշանակէ սկիզբն, առաջին, նախ :

Յորմէ

ԿԱՆԽԵՄ, (կ) ա ն իս

2 1 3

ԿԱՆՈՒԽ, ԿԱՆԽԱԳՈՅՆ, (նախա— քոյն) : Իսկ

ՆԱԽԱՐԱՐ,

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ, (բարգեալ՝ նախարար). թարգմանութիւն է Լատ. ձայնիս՝ praefectus, praefectura :

— Յորոց մի էր եւ յապետութեանն Հայկ, անուանի նախարարն (Խ— Դ) : — Չգիտի զմեր ընդի նախարարութիւն մինչեւ ցԳաղղէտոց Սարգանապոլիայ (Ա— Դ) : — Ենքն եւ զբաշն մեր նախարար յանգուցանէ զՊարոյր (Ա— Դ) : — Ի Յետեայ զոգոյ փախուցեալ մեր նախարար Քանանացուց եկաք ընտկել աստ (Ա— Դ) : — Երբմամբ ընդիս տայր Հերովդէս... նախարարաց իւրոց (Մ— Դ. Զ. 21) : Եւ. μεγιστάνες : — Երբմամբ... այր պարկեշտ նախարար (Մ— Դ. ԺԵ. 43) : Եւ. βουλευτής : — Նախարարք ալազգեացն ասեն (Ա. Թագ. ԻԹ. 9) : Եւ. σατράπης : — Անկաւ սուսն Ի վերայ ամենայն նախարարացն (Դ— Դ. ԺԶ. 30) : Եւ. ἀρχων :

Յորմէ Ի հակասակէն՝

ՆԱԽԻՐ, (յորմէ՛ նախարար) :

— Որոց (Եպիփորեայց) անքան կամակոր յամառութիւն եղեւ, մինչեւ յաջնափ Ի րազում նախարար փիլիսոփայիցն Աստուածոց եւ ոչ մի Աստուած բմբռնել (Ե— Դ. ԺԶ. 1) :

Բազդ. իշխան եւ խաշն, (յորմէ՛ խաշնարար) : Նարուստ եւ արուստ, սինկլիտոս եւ սինկթոր, տրիբուն եւ արուս :

Յորմէ

ՈՒՌԻ, **ՈՒՌԵՆԻ**, իբր զի ուռ եւեթ բորէ, քանզի է ամենեւին անպտուղ, Ուռ կամ ուռի նկատի իբր անզօր եւ զխրարեկ :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՈՒՌՆ. — Իբրեւ զեղէզն համարեցան նմա ուռնք (ՅՔ) : Բազդ. որսոգ եւ առսղ, ձգօտ եւ ծնօտ :

ՏԵՐԵՆԻ, **Պրակ. Գէրէճ**, նշ. հունձք :

— Ետեա թղենի մի 'ի թացուստ տերեւայից, եւ եկն թէ զտանիցէ ինչ՝ 'ի նմա, եւ իբրեւ եկն 'ի նա, սչինչ եզիտ բայց միայն տերեւ . . . եւ ստէ, մի եւս ոք յաւիտեան 'ի քէն պտուղ կրիցէ (Ուրչ. ԺԱ. 13 եւ Ուրթ. ԻԱ. 19) :

Յորմէ

ԴԵՐԵՆԻ, (իբր զինարամանեալն յիւսթեան կամ պողոյ) :

ԴԵՐԵՆԻԱՆԱՄ, իբր տերեւանալ կամ լինել իբրեւ զտերեւ, յեանեալ յարդեանց եւ 'ի պողոյ :

Յորմէ եւ

ԹԵՐԵՆԻՍ թաղդ. ճշմարիտ եւ մարիթ :

ԻԱՍՏ,

ԻԱՍՏԱՓԱՅՏ, Թրք. սաւ, նոյն նշ. (Ախար. սաւ, նշանակէ դաղաղք) :

— Յոյս. աշխարհի 'ի լատափայտն տպտախնալ եթող աշխարհի զտակ լինելոյ (Իմաստ.) :

Յորմէ

ՍԱՅԼ, — Սալլո չորս եւ եզինա ութ (Թաւ. Է. 8) :

ՍԱՅԼՈՐԳ, զի երկրէն խակ նկատին իբր շարժունք, պնայունք, նա 'ի ծովու, եւ սա 'ի ցամաքի լատա եղած է՝ չրլլալու համար լաւ :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՍԱԼ, նկատեալ իբր անշարժ :

— Բազումք 'ի դարձնալ . . . բաւ խնն զսալն, զի զօրասցին, ասեն,

չղթ այքն Արտաւազդայ (ԽԳ.) : Բզդ. դուռն եւ տոռն :

ՍԱԼԱՆԱՄ, կառք եւ կառուցանեալ Լինել անշարժ կամ կարծր իբրեւ զսալ. պնդանալ :

— Սիրտ նորա սաւշեւ է իբրեւ զվէժ, եւ հաստատեալ կայ իբրեւ լաւ զարբնաց անշարժ (ՅՔ. ԽԱ. 15) : — ՈՐ՝ ոք 'ի ձէնջ վէժ սալացեալ (Ու.) :

ՍԱԼԱՔԱՐ, — Ի սալաքարի վերայ եզի զնա (Եղեղ. ԻԴ. 7) : Բազդ. կառք եւ կառչիմ, կառուցանեմ :

Յորմէ (տալմանալ) 'ի հակառակէն ՍԼԱՆԱՄ, թաղդ. տեւեալ եւ տաւանել, պնդել, թրծել եւ թրջել :

Յորմէ

ՍԼԱՔ, — Կակուղ էին բանք նոցա քան զձէթ, եւ ինքեանք որպէս սաք (Ուշ.) :

Ըտտ այտմ՝

ԿԱՌՔ, թաւ Լատին carrum, նոյն նշան. կառք նկատի իբր շարժուն, պնայական, յորմէ 'ի հակառակէն **ԿԱՌՈՒՑԱՆԵՄ**, զետեղել, պնել հաստատութեամբ :

— Կառժ զու զսանն մեծ, եւ եւ փեա եփոյ (Ի. Թաւ. Դ. 38) :

— Կառժ զկաթնայդ, կառժ, եւ արկցես 'ի դմա ջուր (Եղեղ. ԻԴ. 3) :

ԿԱՌԶԻՄ եւ **ԿԱՐԿԱՌ**, զէշ, կոյտ քարանդ, Բազդ. սալլ եւ սալ, սալանալ. դուռն եւ տոռն :

— Ահա կորկառս այս . . . ընդ իս եւ ընդ քեզ եզիցի վկայ կարկառս, զի ոչ ես անցից ըստ կարկառս (ՄՁԳ. ԼԱ. 51) :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԿԱՐԿԱՌԵՄ, (ձեռքը) երկնցունել զէշ 'ի մէկուն :

— Եթէ կերայ զպատառն իմ միտն, եւ որոշն ոչ կարկառեցի (ՅՔ. ԼԱ. 17) : յն. բռնօքա :

Եւ

ԿԱՐԿԱՌԻՄ, Մօլլ, երկնալ տաւ, ներու համար (բան մը) :

— Կարկասու Արթուրէք ընդ պատահանն, եւ հասեւ զԲասակ (Մանգ. ԻԶ. 8). յն. *παράκτισται* :

ԴԱՏ, Պրակ. Գրք., նշանակէ իրաւունք, արդարութիւն :

ԴԱՏ ԱՌՆԵՄ, իբր թրք. (հօգիւ) հօգիւ էլէն :

ԴԱՏԱՆՈՐ, Պրակ. Գրք. :

ԴԱՏՄԻՐ. Իսկ (Յոգ. 23), — Ձամանա ասորեցուցանիթք՝ յափշտակեալ 'ի հրոյ, եւ ոմանց օղորմեցիթք՝ էրէն-դէն Գրք. եւ զպատմութեանն որ 'ի մարմնոյն իցէ ասորեղեալ :

Են. Ոմանց օղորմեցիթք, եւ զոմանա ասորեցուցանիթք Գրք. իսկ յափշտակեալ 'ի հրոյ, Գրք. (ասորեղեալ) եւ զպատմութեանն եւալին :

Իսկ

ԴԱՏԱԽԱՉ, բարդեալ՝ դատարագ : Բառից վերջին մասը՝ Պրակ. Գրք. իսկ իսկ է, որ նշանակէ խնդրել, պահանջել, կամել :

Պրո. Գրք. իսկ, որոյ երկրորդ մասն իսկ, է արմատ իսկ-Գրք. իսկ, եւ կը նշանակէ զնոյն : (Տես 'ի հանդիպոյ :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՈՍՈՒ, կը թուի իբր համառօտութիւն Գրք. իսկ իսկ, կազմութիւնը բազմ. իսկ-Գրք. եւ իսկ :

Յորմէ համառօտեալ. եւ 'ի հակառակէ նորին, իբր զի տօրին կամ դատարագ՝ համարձակ է :

Իսկ

ՈՒ, (ոխակալութիւն) լրօնի, 'ի ծածուկ : Բազմ. գաւառիս եւ գաւառանիս. հենցն եւ նենց :

ՈՒ ՈՒՆԵՄ, իբր ՏՃ. Գրք. իսկ-Գրք. Են. Է/Յ, նշանակէ տաւրութիւն :

ՈՒ ՊԱՆԵՄ, նորն ՏՃ. Գրք. իսկ-Գրք. Էճ հօգիւ :

— Բարկութեամբ որս պահէին ինձ (Սալմ.) :

ՈՒԱԿԱՆ, ՏՃ. Գրք. իսկ-Գրք. : ՈՒՆԵՄ, կազմութիւնը բազմ. մասերիս, հաւատարմ :

ԳԻՆԵԽԱՉՈՒԹԻՎԻՆ, բազմ. դատարագ : Իբր իսկ-Գրք. իսկ-Գրք. : ՄԱՏԱԿԱՆԱՉ, Են. Յղապարհ :

— Ձիք մատակարարք եղեն, իւրաքանչիւր 'ի կին ընկերի իւրոյ վրնջէին (Երէմ. Է. 8) : Տես եւ ՏՃ. Էճ :

ԱՐԹԻՍՏ, արի : Է՝

ԴԱՅԼԱԽԱՉ, Պրակ. Գրք., իսկ, նշանակէ քար, ուստի հօգիւ իսկ-Գրք. ձայնին նշանակէ քար դալոյ, դայլին, այսինքն, յոյժ կարծրացոյն, եւ իբր թարգմ. յունական ձայնիս *λιχόρθελος*, (դալակն) :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԿԱՅԼԱԿ, — Հոսէին 'ի նմանէ քրտունք իբրեւ զկալակն արեան (Ղուկ. ԻԲ. 44) : Բազմ. Գրք. եւ Գրք. իսկ, իսկ եւ իսկ :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՋԱՏԱԿՈՎ, — Ասաքեալ մասնէ ջատագով անան իւրոյ (Երէմ. Է) :

(Իբր պաշտպան դատի, պաշտպանոց 'ի դատատանի) :

ԴԱՏԱԽԱՉ, ԴԱՏԱՓԵՏ, յորոյ 'ի հակառակէն՝

ՋԱՏԱԿՈՎ, իբր՝ դատագով :

Այս բառին կազմութիւնը բազմ. ձև-Գրք. իսկ կազմութեանը հետ : Պրակ. Գրք. իսկ-Գրք. Է՝ ձև-Գրք. Գրք. Գրք. իսկ-Գրք. Է՝, իսկ-Գրք. իսկ-Գրք. Է՝ :

ԱՆ,

ԱՆ ԱՐԿԱՆԵՄ, ըստ հմանութեան թրք. Գրք. իսկ-Գրք. Է՝, եւ Պրակ. Գրք. Է՝ : — ԱՆ կարու զնա : ԱՆԱՐԿՈՒ, (որ ահ արկանէ) :

Եւ

ՀՈՅ, որ վարի միշտ ընդ բառիս՝ Է՝ : — Սկսաւ ահն ու հոյն երթալ

ատաջի Թուրայ. Ա. Մհ. Գ. 15) :

Սացա կարգէն է եւ

Հի, իբր արմատ բաղից :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՀԻՍՏՈՒՄԵՆ, ամենեցուն
սոցա արմատ է Պրակ. ձայնս՝ հայ^(*),
որ նշանակէ երկիւղ : Կաղմութիւնը
բաղղ. ձի եւ հեծանեմ :

ՆԵՒԻՆ, ծագեալ յանուանէն Նե-
րսի կայսեր Հոովմայեղաց : Բն.
Հայկերէն, զերաբրիտոս :

Բաղղ. յատուկ անունէ անուամ
բառերու հետ, զանդաղ, արատար,
մարգարէ, տալիւ, արեւ, ժմերտ,
յոսնակ, ժանուար, կշիւ, բաւիղ,
վիշապ, վիրապ, մարտ եւայլն :

— Յայանել նմա, առէ, յիւրում
ժամանակին, զի խորհուրդն անօ-
րէնութեան արդէն զօրանայ : Զայս
զնեանէ առէ, որպէս թէ օրինակ
էր նա Նեախ, քանզի եւ նա կամե-
ցաւ համարել զանձն Աստուած . . . :
Կառաւ այր մի որ չէր կարի նուա-
զազոյն քան զնեան չարութեամբ
(Ուլ. Բ. Թէ. .) :

ՓՈՒՇՏԻՊԱՆ, կամ

ՓՇՏԻՊԱՆ, Պրա. բէ-լիւ-դ-ն, բէ-լի-
ւ-ն, այսինքն, թիկնապահ, օգնա-
կան, զօրավիգն, յենարան, նեղուկ,
նախ՝ պահանդ :

— Եւ նմա փոշափայտն մի հա-
ւատարիմ (Բաւ. .) : Կոչէր առ ինքն
զամենայն փշափայտն համահարզո
խոր (Եւլիւ. .) :

Ատաի է մերս

ՊԱՇՏՊԱՆ, ՊԱՇՏՊԱՆԵՄ, Բալորովին
ուրիշ են՝ պաշտն, պաշտնէ-յ, պաշ-
տն, եւ պէտք չէ ընտաւ ամար հետ
չփոխել, թէ եւ ձայնի մերձաւորու-
թիւն մը կայ :

ԱՅՍ (անուն), այլ է -յա (զերա-
նուն), է 'ի Պրա. բառէս՝ -յէ, որ
նշանակէ զեւ, աստանայ :

ԱՅՍԱՀԱՐ, Պրա. -յէ-դէ-դէ, եւ ու-
րովհետեւ արմատ Թուրքերենի է-
հէ, չնչիկ հողմայ (իրօք կամ նմա-
նութեամբ) մերձաւոր է ձայնիւ
հայերենիս՝ -յա, եւ պարսկականիս՝
-յէ, կը միանան 'ի մերումս տար-
բեր իմաստք նմանաձայն բաղից եր-
կուց լեզուաց :

— Այս մարիկ բաժին բաժակի նա-
ցա (Սաւ. Ժ. 7) : — Գիտեմք զի
այսն հողմ է, քանզի յորժամ մեք
ասեմք թէ սիւք չնչէ, ասորնեպ
ասեն թէ այս չնչէ . . . ասի եւ զեւ
ոգի, այլ ոգի չար, զոր թէպէտ 'ի
մեր լեզու այս չար ասեմք, որպէս
'ի խորանայ հարցն մերոց առաջնոց՝
ըստ սովորութեան 'ի մեզ կարգե-
լոյ, այլ գիտեմք զի այսն հողմ է
(Եւլիւ. .) : Բն. իւշապ, ոգի, չունչ,
հողմ, հոգի : Բաղղ. սիւք, փշիւ,
խիկ Բն. իւշապ քշիւպոշ, է

ԱՅՍ ՀԱՐՅՈՒԿ, — Եւ եղև մինչ
երթայաք մեք յաղօթս, պատահեաց
մեզ աղախին ոմն որ (տպ. զոր) -
նէր^(*) այս հարցուկ, (այսինքն, այս
կամ ոգի Պիւթնի) որ չահա բա-
ղումս տայր տերանց խրոց մոլե-
լոյն (Գործ. Ժ. 16) : Բն. իւշապ,
Պիւթն, է անուն օձին զոր սպան
Ապոլոն (ըստ առասպ.) եւ նշանա-
կէ՝ փառութիւն կամ փառեալ :

Կ'ըսուի թէ այս օձին զիական
զարչահոտութենէն ազգեալ՝ Գեղ-
ական Ապոլոնի մեհենին քրմահի-
ները գուշակութիւններ կամ որո-
վայնախօտութիւններ կ'ընէին :

Բայց կայ նաեւ Աս 'ի չգոյէ Առ-
աւածոյ 'ի մէջ Իսրայէլի երթայք . . .
հարցանել զճանճիկ աստուածն Ակ-
կարովի :

Եւ որովհետեւ իւշապ, մերձաւոր

(*) Յ գիրն անշիլի է :

(*) Բն. իւշապ որ ունի :

— Զազգը եւ զերի +նշէլ յա-
կերաց (Եւէլ. ԻԴ. 4) Յն. ἐκ εταρί-
σμενων: Բազգ. Ժաշէլ եւ Ժաշէլ,
բարդիլ եւ բրդիլ:

ԳԱՆԶԱՀԱՏ, (քսակահատ), Յն.
βαλαντιόνοιο, զի Պրակ. Կէշէ՛ն նշ.
+նշ, բրդն:

Իսկ

ԳԱՆԶԱԿ, -նշ - ԴԵՆՆ, Պրակ.
Կէշէ՛ն:

• •

ՀԱԻ, բառ Հատին, բառ կրկին
նշանակութեանցն: Լատ. avis նշա-
նակէ թռչուն. հաւ:

— Արագէս ժողովէ հաւ զձագս իւր
ընդ թիւովք: — Մինչև իցէ հա-
ւա խօսեալ, Իսկ

ՀԱԻ, Լատ. avus, նշանակէ նա-
խահայր, հայր պապ:

Յորմէ

ՀԱԻԱԿ, -Կէշէ՛ն: Բազգ. ծեր եւ
ծայր. ծագ եւ ձագ. սաղաւարտ եւ
սաւարտ:

ՀԱԻԵՄ, ՀԱԻ ԱՌԵՆԵՄ, -Կէշէ՛ն -
նշ, -Կէշէ՛ն:

— Հաւ առնելով առաջիկայից ի-
մաց. բանից 'ի սիրելւոյն իմմէ (Պէտ.):

Յորմէ (հաւ՝ իբրեւ սկիզբն) 'ի
հակառակէն

ՅԱԻ, Էթը, ծայր, 'ի բառին՝

ԱՆՅԱԻ, Յն. ἀνέρος: — Երկիր
անբաւարոյց եւ անյաւ. (Վէշտը.): —
Անյաւ զօրութեանն՝ կերպարանս
իմն իրիք յօղեցին կարկատեցին
(Անտ.): Բազգ. այգ եւ աղի, ծագ
եւ ձագ, ծեր եւ ծայր:

• •

ԱՌՈՒ, Լատ. arula, նոյն նշան:
ԱՌՈՒԱԿ:

• •

ԹԱԿԱՐԳ, Պրակ. Բէկէր նշանակէ
սարդի ոտայն, զործած սարդի ուռ-
կանակերպ, ծակոտակէն. ծուղակ

ճանճից, ընդ որ հոգմ անցանէ ա-
նարդիլ՝ առանց պատասխանի զհի-
սուածն:

— Զայգ է ըստ առակին առաց-
եալ, ազիւս լուսնայ եւ կամ թա-
կարդաւ ջուր բերել, եւ զհարու-
թիւն 'ի բաց հանել 'ի մարդոյ ոգւոյն:
Յորմէ

ԿԱՐԹ, որ է թիւ կրկանեալ, եւ
'ի ծայրին՝ տակզն կեռածայր, յոր
հաստատեալ զխայծն արկանեն 'ի
ծով յորս ձկանց: Յն. λένον, (սերմն
կտաւաթի, կտաւ, թիւ 'ի նմին
նիւթոյ, կարթի):

Այսպէս եւ

ՈՐՈԳԱՅԹ, թուի լինել նոյն ընդ
Յն. ὀργάνη, որ նշանակէ սարդ կամ
սարդի ոտայն, եւ կը նշանակէ նա-
եւ՝ արեգակնային ժամացոյց:

Արգ՝ ԴԵՄՆ կը պարզուի այս-
պէս, որոգ, Յն. ὀργ, իսկ -յն մաս-
նիկ է, որ կը տեսնուի նաեւ 'ի բա-
ռիս ճառագայթ, որ կ'երևի նաեւ
յն՝ ձեւով.՝ երեւ-ոյթ, հաս-ոյթ,
զայր-ոյթ, ձանձր-ոյթ:

Սարդի ոտայն կը նկատուի իբր
տկար, զիւրեղծանելի, եւ կ'առնուի
իբր անհաստատ բան մը:

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԵՐԱԽ, (ձիւռ) բերան նշանակելով,
իբր ուժով բան մը, յորմէ բարդեալ
ԽՍԵՐԱԽ, ՓՐՓՐԵՐԱԽ. — Քակի-
ցաւ երախ նորա. . . եւ ոչ կարէր
խօսել (Ա. Մկ. Թ. 55):

Յորմէ

ԵՐԱԽԱԿԱՆ, Յն. λαβή, -նշէլ+
կնշ: (Դարձեալ նկատուելով իբր ու-
ժով բան մը), — Զգեաց զձեռն իւր
ձախ, եւ առ զսուրն յաջոյ ազգերէ
իւրմէ, եւ եհար 'ի կշտի Եզդոմայ,
արկ եւ զերախակալն եւս զհետ վի-
րին (Դաւ. Գ. 21):

• •

ԲԱԻԻՎ, է Յունաց լարիւրինթոսը
(λαβρινθος), տեղի ոլորտապտոյտ:

ԲԱԻԵՂ, մոլորահետ եւ իբր անել :
ԲԱԻՎՂ, ազգաց հնախօսութեան
մէջ անուանի են Եգիպտոսի եւ Կրէ-
տէի բաւիղները, եւ զայս վերջինը
Վիրգիլիոս յենէականին այսպէս կը
նկարագրէ .

Որպէս պատմեն բարձր 'ի Կրետէ
լեալ բաւիղ .

Սաւար որմովքըն մանաւածոյ 'ի
շաւիղ .

Մոլորահետ ընդ բիւր ուղի դաւ-
ծուցակ ,

Եւ տարակոյս անել , անդարձ եւ
անծագ .

Զուղիղ հետոց ըստերիւրէր ըզ
նըչան . . .

Զպատրանտ յարկին երոյձ Դեզազ
բազմահետ

Ուղղեալ թելիւ ընդ կոյր շաւիղս
արահետ :

(Վէլլէ. Ենէ. Գլխ.)

Գաղով մեր բաւիղ բառին կ'երեւի
որ ծագումն առած է Բաբելոն յա-
տուկ անունէն, (Երր. Կռէլ, որ
թարգմանի խառնակութիւն. Յն.
ժնշար) :

Յայտնի է Բաբելոնի աշտարակին
պատմութիւնը՝ Սուրբ Գրոց մէջ յի-
շատակուած . եւ առ մեօք շատ սո-
վորական եղած է՝ Բաբելական խառ-
նակութիւն, կամ Բաբելոնի աշտա-
րակ ըսել՝ սաստիկ չփոթութիւն կամ
խառնակութիւն ցուցնելու համար :

— Եկայք իջյուք եւ խառնակեա-
ցուք անդ զլեզուս նոցա , զի մի
լուրցեն իւրաքանչիւր բարբառոյ ըն-
կերի իւրոյ , զսան այնորիկ կոչեցաւ
անուն նորա խառնակութիւն , (Երր.
Կռէլ) , զի անդ խառնակեաց Տէր
Աստուած զլեզուս ամենայն երկրի
(Մլն. ԺԱ. 7—9) :

Բազդ. յատուկ անունէ առնուած
բաւերու հետ , վիշապ , վիրապ ,
արտօսը , առիւնտ , կշիռ , դաշառ :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՇԱԻՎՂ , — Ասաջնորդեալ ինձ 'ի

շաւիղս քո ուղիղս (Սալ. 1) : — Ու-
ղիղ արարէք զշաւիղս նորա (Մաթ. 3) ,
որ է հեռի քաղաք , յայտնի , երեւելի .
բազդ. աղեղն եւ ուղիղ :

Եւ

ՇԱՄԱԻՎՂ , ՇԱՄԱԻԵՂ , յորմէ հա-
մառօտեալ .

ՇԻՂ , յորոց 'ի հակառակէն՝

ՇԻԻՂ , (Տես 'ի հանդիպոյ) :

ՇԻԻՂ եւ ձԻԻՂ , (յետին) :

ՇԵՂ , ԱԻ Ի ՇԵՂ , ՇԵՂԻՄ :

* * *

ԲԱՍԱԲԱՆ , — Մատնեաց զնա 'ի
բանտ բաստարանին (Եգ. ԹԳ.) ,

Պրակ. Կէ-Բէն՝ նշանակէ կապել ,
(հրմ. եւ արմատ՝ Կէն) յորմէ 'ի մեզ

ԲԱՆՏ , գրեալ եւ

ԲԱՆԻ եւ ՊԻՆԻ , ՊԵՆԻՄ , — Զոտս
նոցա պնդեաց 'ի կոճեղս (Գռ. ԺԶ.
24) : — Խնքեանք ոչ խմանան զինչ
խօսին , եւ ոչ վստիս որոց պնդեալքն
են (Ա. Տէմ. Ա. 7) :

Եւ 'ի հակառակէն

ՊԵՆԻՄ , Կէ-Բէն ըն-Բէն-Է :

— Պնդեցաւ Արարեալ 'ի խորանն
առ Սարա (Մլն. ԺԸ. 6) : — Պըն-
դեցալ զի մի լուայց , փութացալ զի
մի տեսից :

Բազդ. սեւեռել եւ սաւառնել ,
սալանալ եւ սլանալ , պրկել եւ փըր-
կել , թրծել եւ թրջել , դուրսն եւ
զրգանք , հիւսել եւ հոսել :

Իսկ

ՎԱՆԵՄ , Լա. bannire :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՎԱՆԻՄ , — Այնպիսի ժանտ ախ-
տիւք վանդեալ իցէ (Ու. Մաթ.) :

Յորմէ

ՎԱՆԴԱԿ , բազդ. Լա. Է :

ՎԱՆԴԱԿԵԱՆ , (Կռէլ-Է) :

— Գանձս ընտիրս վանդակեալս
չուանօք (Եգ. ԻԷ 24) . յն. Բիշա-
բոյն էκλεκτης δεδεμένους τριαντίς :

Այլ է

ՎԱՆԲ ,

Յէն, հ. Պրակ. շէն, հ. Պրակ.
շէն, հոյն նշանակութեամբ. Յն.
γόνυ, նշանակէ 1) ծունկ, 2) անկիւն
եւ 3) արմուշկն:

Ծանկ, կը նկատուին իբր՝ զօրա-
ւոր, ուժեղ, հաստատուն:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԵՆԿԻՄ, ԵՆԿԻՄ, ԿԵՐԱՆԵԼ, ՅԵՆ-
ԵԼԵ: — Ո՞ ծնդի, որ խանտայցէ՞
ընդ այլոց բարիսն, թէ որ ուրա-
խակից լիալ ինդասցէ (Ուն. Ո՞րք.):

Ծանկ, բառէն ունինք՝

ԵՆԿԱՍԵՐ, իբր՝ Յն. ԿՆԵՐ, ԵՐԵՆԵՆ,
ԵՆԵՐԵՐ: Յն. γόνι, նշանակէ՝ ծը-
նունդ, ցեղ, եւայլն, իսկ γόνυ, նշ.
ծունկը, եւ φιλόγονος նշ. ծնելաւէր:
Եւ նմանաձայնութիւն երկուց յու-
նական բառիցդ γόνι եւ γόνυ (ծնունդ
եւ ծունկ) է պատճառ՝ Յանկ բա-
ռին այս առման. Բաղդ. ուղղա-
փառ, նորակրօն, հազարապետ,
բուրաստան. Իսկ (Յ. ք. 12) —
«Ընդէր զիպեցան ինձ ծնունդք»:
յոյնն ունի՝ τὸ γόνυ, (Յանկ):

Ոչ յոյժ հեռի ձայնիւ

ԽՈՒՆԿ, ԽՈՒՆԿ, Պրակ. ԽԵՆԿ նշ.
անկիւն. Լատ. unguentum, (խունկ)
Եւ

ԵՂՈՒՆԿՆ, ԵՂՈՒՆԿՆ, Լատ. unguis
(եղունգն):

— Իսկ (Երեմ. Ժէ. 1). «Մեղք
Յուդայ գրեւ ին գրչաւ երկաթեաւ,
աղամանդեայ եղեմք»։ յոյնն ու-
նի, ἐν ὄνυχι, (եղրնգամբ). իբր՝ պո-
ղովատիկ գրչաւ 'ի ձեւ եղրնգան:

ՊԼԱԿԻՆԿ,

ՊԼԱԿԻՆԿ, Յն. πλακίτος, ἑλακοίν-
τιον. Լատ. placenta:

բայի ծանր ծնել. ծանր ծնել, կ'ազմեցանք
կրնոսի գերեզնի. բայց ուրիշ արմատ ծա-
ղուցեալ առած է, եւ բոլորովին ուրիշ բառ է:
(Տես զբառը): Բաղդ. արբանտ եւ արբան:

Յորմէ

ԿՈՒՆԿ, Թրք. ԿԵՆԿ, ԿԵՆԿ:
Ըստ նմանաձայնութեան պարսկե-
րէնին, առ նոսա՝ ԿԵՆԿ նշանակէ:

ԿՈՆ, եւ ԿԵՆԿ նշան. բլիթ,
պղակունդ, եւս եւ որ ինչ է բոլոր-
ակ եւ զնտածեւ:

Յորմէ 'ի մեղ

ԿՈՒՆՏ, ԿԵՆՏ բառին հակառակէն
ունինք՝

ՏՐՈՆ, ՏՐՈՆԵՄ, բաղդ. տըն եւ շա-
նաշան, ցեղ եւ ցեղան, ԿԵՆ եւ ԿԵՆ:
Գրեմ բառէն է դարձեալ

ԿՈՆԵ, — Որպէս կաւ զոհնայ կո-
խեցի զնոսա (Սաղմ. Ժէ. 43). յն.
ἐλάτεια, (պղտոյ, հրապարակ):

Յորմէ

ԿՈՆԵՆԿ, իբր՝ հասարակ՝ փողոցի
(մարդ), աստիկ:

Որպէս եւ

ԵՐԱՄ, Պրակ. ԵԼԵ, հոյն նշան.
ԵՐԱՄԱԿ, Պրակ. ԵԼԵ:

— Անդ էր երամակ մի խողից ա-
րօտական:

Յորմէ (Երեմ)

ՈՒՄԻԿ, ԿԵՆԿ, եւ Յն. τριμήνη,
նշանակէ ԿԵՆԿ, ԿԵՆԿ, ԿԵՆԿ:
Իսկ

ԱՄԲՈՆ, Պրակ. ԵՆԿԱՆ, ԵՆԿԱՆ,
նշանակէ խուսն բաղմութիւն մարդ-
կան, ամբոխ, աստիկ: Յն. χυδατος,
1) բաղմութիւն, յոգնաթիւ. 2) աս-
տիկ, սոսկական. ուստի է Թրք.
հէտթէ:

— Տեսանեա զի ամբոխ նեղէ
զքեղ: — Ի ձայն բարձր սկսաւ ա-
ղաղակել ամբոխն: — Պիղատոս կա-
մեցաւ հաճել զմիտս ամբոխին: —
Որք եւ զամբոխն հաւանեցուցին:
— Այն խաժամութ ամբոխ որ ոչ
գիտէ զօրէնս (Յաղմ. Է. 49): Ի Յն.
խիթ՝ ԿԵՆԿ:

ԱՄԲՈՆԻՄ, ԵՆԿԱՆ, յաղմ.

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԱՄՓՈՓ, իբր՝ հեռացեալ յամբո-
խէ, ժողովեալ յինքեան:

ԱՄՓՈՓԵՄ, — Յստի կացին երբ-
տասարգքն եւ ամփոփեցին գնա,
եւ տարան թաղեցին (Գրք. 2):

— Ունի յինքեան ամփոփ՝ զոյժ
քնութիւն ջրոյն (Եւ. 21): Տպ. շ-ժ-
ժ-ժ շ-ժ-ժ:

— Հատաստեալք յարարչէն՝ ու-
նել ամփոփ ընդ ինքեամք զամե-
նայն որ ՚ի միջի նոցա է (Ա. 1):

— Առաքեաց Դաւիթ եւ ամփոփ-
եաց գնա ՚ի տուն իւր (Բ. Թ. 2. ԺԱ.
27). յն. συνάγω:

— Շատ է արք, ամփոփեա՝ զձեռն
քո (Բ. Թ. 2. ԻԳ. 16). յն. πολλὸν νόη,
Տպ. շ-ժ է, արք:

— Սուրն Սառգայ ոչ ամփոփե-
ցաւ զատարեացեալ (Բ. Թ. 2. Ա. 29):

— Ամփոփեցին, եւ մացեն եր-
կիւղիւ ընդ Ասատեծոյ հնազանդու-
թեամբն (Եւ. 21):

— Առ ամփոփելոյ զամն ընդ եր-
կիւղիւ արարչին (Ա. 1):

— Գիշերական երազովքն ամփո-
փի ընդ երկիւղիւ արարչին (Ա. 1):

— Չէ մարդ թէ ՚ի կալ մի փոք-
րիկ ամփոփեցի, եւ կթիցի անտփնն
(Ա. 1): Եւ

ԱՓՈՓԵՄ, թուի ՚ի հակառակէն բա-
յն՝ ամփոփեմ:

ՊՈՒՆԻՎ, Բն. ἡ πορνὴ (կին պոռ-
նիկ):

ՊՈՒՆԵՎԵՄ, Բն. πορνεία: Իսկ
(Գրք. Բ. 15). — «Ոչ կարացին
կալ ընդդէմ թշնամեաց իւրեանց ա-
մենեցուն ընդ որս պոռնիկեան».
յն. ἐπορεύοντο:

Բն. πορνεία, գնալ, ընթանալ, եւ
պոռնիկ, պոռնիկ:

ՀԱԶԻԻ, (մկ.) իբր՝ զժուարտ,
աշխ. ճարտ. (գործիական հոլովով

են՝ հաղ-իւ, սակ-աւ, զժուար-աւ,
եւ աշխ. ճար-տ. իբր շար-տ. Տճ.
շար իւ, իւ-ճ իւ: Եւ Տճ. աշ, նշ.
սակաւ, յորմէ է մերս հաղիւ, կաղ-
մութիւնը բաղղ. հաշ:

ՎԱՍՆ եւ ՎՆԱՍ(*), իբր՝ պատ-
ճառ եւ յանցանք, մի եւ նոյն բառ,
գրեթեւ շարքով միայն տարբեր-
եալ: (Վ ա ս ն — վ ն ս ս), եւ
1 3 4 2 1 4 2 3

այս՝ վասն զի Թն. αἰτία է պատճառ,
(վասն), միանգամայն եւ յանցանք
(վնաս): Արար. պոյն, պատճառ,
եւ պէն, վնաս:

— Վասն եւ ոչ մի ինչ վնաս մա-
հու գտանկոյ յիս (Գրք. ԻԲ. 18).
յն. αἰτία:

— Կամեցալ գիտել զվնասն վասն
որոյ ամբաստանէին զգմանէ (Գրք.
ԻԵ. 28). յն. αἰτία:

— Բազում եւ ծանր վնասն զնէ-
ին, զոր ոչ կարէին ցուցանել (Գրք.
ԻԵ. 7). յն. αἰτία:

— Տալ տանել կապեալ մի, եւ
ոչինչ վնաս գնմանէ նշանակել (Գրք.
ԻԵ. 27). յն. αἰτία:

— Եւ ոչ մի ինչ վնաս չարու-
թեան ՚ի մէջ բերէին զորոց եսն
կարծէի (Գրք. ԻԵ. 18). յն. αἰτία:

— Եւ վնաս ինչ ՚ի նմա ոչ գտա-
նեմ (Բ. 1. ԺԹ. 4). յն. αἰτία:

— Չգտանեմ ինչ վնաս յառն
յայտիկ (Ղ. 4. ԻԳ. 4). յն. αἰτία:

— Վնաս ինչ ոչ գաբ յառն յայ-
տիկ (Ղ. 4. ԻԳ. 14). յն. αἰτία:

— Ոչինչ վնաս մահու գաբ ՚ի սմա
(Ղ. 4. ԻԳ. 22). յն. αἰτία:

(*) Վնաս՝ նոյն է ընդ վշակն, յորոց եւէ
՚ի բաց դիցի տաղ վ, ինկն՝ նաս, որպէս
Լա. եւ Թրք. նաս, նաս, եւ զեան, ոմկ.
զեան, որ եւ շարք, թեքք, իսկ սանս. ճ-
նաս է կորուստ: (Ն. Հիւ. Բա.):

— Ես 'ի գմա փնա ինչ ոչ գտա-
նեմ (Յ՝ձ. ԺԹ. 5). յն. օրհն:

— Եղին 'ի վերայ նորա գրեալ
գրեալ նորա (Մ՝ՊԲ. ԻԷ. 37). յն.
օրհն:

— Եւ էր զիր փնասու նորա գրեալ
թէ թագաւոր է Հրէից (Մ՝ՊԲ. ԺԵ.
26). յն. օրհն:

— Եթէ այդպէս ինչ փնա իցէ
ընդ այր եւ ընդ կին (Մ՝ՊԲ. ԺԹ.
10). յն. Է՛ օրհն էրն ի օրհն օրհն
անթրօքս ասէ տէր ցունայն:

— Սողունք կամ գողանք եթէ
'ի կարի ներկայ գնտա մարդկան
մեղանչիցեն, յն մարդն ընտ է ե-
ւ ինչ (Եղնէ) : Յանցանք մարդք է,
ն ինչ ինչ :

— Զիսն ինչ ինչ ար-
կին 'ի գործն (Դ՝ձ. ԺԳ. 41). յն.
տոն օրհն էրն օրհն օրհն:

— Զանազան գառապարտէիր եւ
գլխաւորաւ արձակէիր (Դ՝ձ. ԺԳ.
53). յն. տոն օրհն էրն օրհն օրհն,
անցն օրհն օրհն:

ՎՆԱՍԱԿԱՐ, Պրակ. զիսն էրն :

Այս Յունական բարձր թարգման-
ուած է նաեւ՝ պարսկաւ :

— Եւ ոչ մի ինչ պատճառս մա-
նու գտեալ ինչպէս 'ի Պրիատտէ
սպանանել զնա (Գ՝ՊԲ. ԺԳ. 28).
յն. օրհն:

— Ես եւ ոչ մի ինչ պատճառս
գտանեմ 'ի նմա (Յ՝ձ. ԺԴ. 38). յն.
օրհն: Թարգմանուած է նաեւ՝ յա-
նչ :

— Ասանց իրիք յանցանաց լինե-
լոյ (Գ՝ՊԲ. ԺԹ. 40). յն. յանցանաց օրհն
անցն օրհն: Թարգմանուած է նաեւ
պատմահայ :

— Պատուհաս արքունի (Յ՝ձ. ԺԴ.
14). յն. օրհն օրհն:

Նոյն բան է նաեւ

ՓԱՍՏ, բարին համար, քանզի սա
եւս Յն. օրհն, (պատճառ) բարին
պատասխանող է. ուստի

ՓԱՍՏԱԲԱՆ, նոյն է ընդ՝ պատճա-

նարան, Յն. օրհն:

ՓԱՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, պատճառա-
նութիւն, Յն. օրհն:

ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ, պատճառա-
նական, Յն. օրհն:

ՓԱՍՏԱԲԱՆԵՐ, պատճառաւորանեմ,
Յն. օրհն:

Իսկ զարտօյ առ երեք բառից՝ Էն.
Էն., Էն., Էն., Էն. ուստի ծաղած են,
Էն. կը ծաղի 'ի Յն. բառէն՝ օրհն,
որ նչ. սաղարած, բան, հաստա-
տութիւն բանի, հանդէս, աղարտից,
ծաղեալ 'ի բառէն օրհն, ստեմ, հա-
տառեմ, ցուցանեմ, աղարտեցա-
նեմ, խոստովանեմ. եւ այս բա-
նառնութիւն օրհն օրհն օրհն է՝
Էն. :

Իսկ փնա, տես 'ի վերայ :

Յիշեալ Յն. օրհն էն, կամ որ նոյն
է՝ օրհն, կամ ըստ զորացի բարա-
նոյ՝ օրհն, բարին սահմ. օրհն. երրորդ
գէմքին (եղ. եւ յը.) օրհն, օրհն կը
թուին պատասխանել, կամ թերեւս
'ի նոյնն ծաղած են

ԲԱ, ԲԱՅ բարեբը՝ որք իբրեւ. բայ
կը գործածուին, մանաւանդ օրհն
բարին հետ, իբրեւ նորա կրկնուած
օրհն՝ իբր օրհնին գէմք,

ԲԱՄ, — Ասաց թշնամին, բամ,
հասից, հարից. — Ասացի, բամ,
ցրուեցից զնոսա. — Ասացի, բամ,
անա մերժեցայ. — Ասացի, բամ,
մինչեւ յաւիտեան կայից եւ :

— Ասացի բա իմաստնացայ (Ժ՝ձ.
Է. 24):

— Պատմեցին եւ ասեն. բայ,
հուր ինչ մեք անոր ոչ գտաք. —
Ասացէք, բայ ընդէր. — Ասէր,
բայ, բաղմաց 'ի ձէնք են ընտանիք
առ մեզ. — Բերեսոս բայ, ասէ
յառաջում մասնին. — Եւ զրով
բայ ասէ, զբաղմութիւնն զրոյմէր :

Դուն ուրեք կայ ասանց օրհն բա-
նին. — Ասարեցի սո ձեզ. . . բամ,
գործարուք. — Զրակոնացի ոմն
հարցեալ թէ ուր սահմանք Սպար-

տայ, եւ նորա զնիգական ջցկայ,
բայ, յայսմ վայրի (Պէթ.), — Թէւ
նով (քում կին) հարցեալ յաւմմ-
նէ թէ յետ քանի՞ աւուր կնոջ առ
այր մերձաւորութեան արժան է
մասնել ի տէրունիոն, եւ նորա (նա)
բայ, Երւմէն՝ առ օրին, իսկ յո-
տարէն՝ եւ ոչ բնեւ երբէք, Ուրեմն
կրնանք ըսել թէ Է-մ է պակասա-
ւոր թայ, որոյ ի՞նչմբ,

ԲԱՍ, (որ է անց. ընդուն. փոխ. ասեմ, բային) բարդութեանց մէջ միայն կը գտնենք :

ԲԱՄԲԱՍԱՆՔ, — Լաւայ եւ զրամ-
բասանիս բաղմայ (Ս-դ.) :

ԲԱՄԲԱՍԵՄ՝ (բամբ-բաս) Ա. և Բ.
դէմք: (Տես և բասրանք):

— Որ բամբաստեալ, եւ ոչ փոխա-
րէն բամբասէր (Ու. Պէր. Ե. 23):

Դիտելի է զի 'ի Սուրբ գիրս' և
 Հին Կառկարանին կը տեսնանք Բ-
 և-Է՝ բային հետ գործածուած . իսկ
 'ի Նոր Կառկարանին է -յո', և-Է՝
 եւ այս վերջինը չկայ 'ի Հին Կառ-
 կարանին , ինչպէս որ տառջինը չկայ'
 'ի Նոր Կառկարանին' :

ԲԱՑ եւ ԲԱՆ, իբրեւ անուն կը
գործածուին 'ի մեզ, թէպէտ ծագ-
եալ 'ի բայէն ֆռւմ աներեւ. ֆռավ,
անկ :

Նաեւ. բարդեայ

ԽԱՐԵԿԱՅ, ԵՐԿՎԱՍԽԻՄ, ԱՆԵՐԿԱՅ, ԲԱՅԱՆԱՄ *այլ է: — Օձք բայանան ընդ հողով, եւ որջքն իւրեանց են 'ի սորս եւ 'ի սայս երկրի Փէլ. Լէշ. Ա): Որջանալ, 'ի բայոց մտանել, թաքէլ անանոց յիւրեաց ձմրանս, անբանալ 'ի թաքստոցս 'ի ձմրանի, գարանել:*

ԲԱՅՈՑ , որջ , թաքստոց , դարան ,

—Արջոյ յառաջագոյն քան զձմեռն
'ի բայոց մտանելոյ (եւէէլ) :

Յն. քաղաք, նշ. աղանդիկ, ամրա-
ցուցանիկ, զինչ յանդորրու, եւ քալի
գարան ամրութեան, ամրութիւն,
աղանդութիւն :

Մեր առաջին խօսքին դառնանք՝
 Զայնի մի բնաւորութիւն կը նշմարենք ձան քառին ընդ քառիս՝

ՄԱՍՆ , միայն սկզբնատառն փո-
փոխութեամբ . եւ զայն թեւադրած
կը թուի Պրակ . բառովէն , որ նշա-
նակէ՝ թէ՛ իման , եւ թէ՛ հասն :

Իսկ (ԵՂԿ 298). — Յորժամ 'ի
մարտնոյ մասն օր կորեցե անուցու,
զամենայն մարմնոյն իսկ վկայէ՝ առ-
կաւիկ ինչ մասն կարեալ ('):

Only

ԱՂԱԳ, ԵՂԱԳ, յարսէ

ԱՂԱԳԱԽԻ, ՏԱՂԱԳՍ, ՅԵՆ. ՅԵԼԵԿՈՍ,
 ՅԵԼԵԿՈՍ, որ է պատճառ, ապացոյցը :
 Եւ որպէս իւր, աւանդած է իբրեւ
 նախագրութիւն, նշանակելով 'ի
 պարտաւորութիւն : Բաղդ. յայն :

— Քաղղէացւոց իմաստութեանն
աղագաւ ալօսարի ինչ (Եւ. Քչ. 2.) :

— Մի ինչ պատճառս տալ հա-
կառակորդին 'ի հայհոյութեան ա-
ղաղս (Ա. Տիմ. Ե. 14) :

— Յաղագս ճանապարհորդաց եւ
հաւորդաց :

Վերը ցուցաւ Յովնակա-
նէն է նաեւ

ԱՂԵՐՍ, ԹՄ. Բաղլա (ժ: Տիւ Կ. յա-
րհանգիստ: (Ձրապառ. համար ա-
ղեղս կամ աղեղք):

ԱՂԵՐՍ ԱՓԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ, զի —
բան—բան է նրա թաղան թարգմ. Յն.
ἀπολογεῖται :

ԱՂԵՐՍ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵՐ, — Արդար
ես դու, տէր, եւ մատուցից առա-
ջի քո աղերս (Երեմ. ԺԲ. 1), Յն.
ἀπολογίζομαι, իբր Է—Գ—Բ—Է, Է—
Հ—Ը—Է:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԱՂԵՐՍԵՄ, (— 1777) :

★ ★

(*) Ուղղելի . -- Յորժամ 'ի մարմնոյ մասն
մի կտրիցի սանուցու , եւայլն :

ԿԻՆ, Ծն. γυνή, Պրակ. քին, (թ.)
քինա, յորմէ 'ի մեղ' կանանի:

Յորմէ

ԿԵԱՆԲ, (սեռ.) կենաց:

— Եւ կոչեաց Ազամ զանուն կնոջ
իւրոյ՝ կեանա (Ծննդ. Գ.): Հ. Պրակ.
կամ Աւետա, քինա, քինա, նշա-
նակէ քինա:

Յորմէ (կին)

ԻՆՆ (ի բարգաթեան), զգու-
րածին, բազմածին:

ԻՆԱՆԻՄ (*), Ծն. γένουαι, կամ
γένουαι, (ապո.) γενήσεται, (եղանիս,
ծնանիս):

ԻՆՈՒՆԴ Ծն. γενεά, γενετης, իսկ
γένις, (յինիսութիւն):

Ի նմին արմատոյ

ԻՆՈՒՆԴ, ԻՆԱՆԻՄ, յորմէ

ՀՈՂԱՍՈՒՆ, եւ

ՍԱՆ, Ծն. τρωή, նշանակէ, եւ
անունդ, եւ սան:

Ուրիշ է

ՍԱՆ, նոյնաձայն, բայց տարբեր
ծագմամբ, հետեւաբար եւ տարբեր
նշանակութեամբ. զի նշանակէ ա-
ման պղնձի, կաթնայ մեծ կամ
փոքր: (ՏՃ. քաղա, քինճիք): Եւ
թուի Արար. ան. յորմէ թրք. ան-
նա. — Ի սան մեծ պղնձի: — Ա-
րար քիրամ զանան:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՍԻՆ. Ծն. γένος, ծնունդ, քαίνος,
նոր եւ քενός, սին:

ՍԻՆՏ, — Մտաւիք անտեսաց, ա-
մենայն ինչ անտի է:

Ծն. γυνή (կին) ձայնական նմա-
նութիւն մը ունի թրք. քին (նոր)
բառին. նոյնպէս եւ թրք. քին (հարս), նմանութիւն ունի թրք.
քին (եկեալ, այսինքն, նորեկ) բա-
ռին, մինք եւս կ'ըսենք, նորահարսն,
նորամուտ: Պրակ. քինա-քինա:

(*) Ծնանիս, հասարակ բայ ըստ քերական-
աց, նոյնպէս եւ Պրակ. քինա, որ նշանակէ
ծնանի, հասարակ բայ է:

— Փոշոտեցան եւ ծխոտեցան սրա-
հակք եւ սրկապանք նորեկ հար-
սանց (քինա):

— Կամիցիք խօսել ընդ նոր եւ
կեղոյ հարսինն (Ուլ. քինա): Թրք.
քին քին եւ քին քին, (նորա-
հարսն եւ նորեկ): Այս տեսութեամբ
կազմուած են խնամութեան վերա-
բերեալ անուանք ինչ որ զկնի:

ՔԵՆԻ, թրք. քալա, քոյր հար-
սին (համեմատութեամբ փեսային):
Ծն. քալա, (իդ.), կը նշանակէ՝ նոր:
Տես եւ քին:

ՆԵՐ, ՆԵՐ, կին տալգեր (համե-
մատութեամբ հարսին):

— Ահա ներ քո դարձաւ 'ի ժողո-
վարդ իւր. . . դարձիք եւ զու զհետ
ներին քո (Հաւ. Ա. 15):

Այս բառ նշանակէ՝ նոր, եւ է ար-
մատ՝ քերէք բային: (Տես զբառ):

ՄԵՐ

ԱՆԵՐ՝ բառն ալ թերեւս այս խում-
բին վերաբերի:

Մի չիտթեր ընդ,

ՆԵՐ, մասնկան, — ներկայ, —
ներգործութիւն, մի չիտթ:

Ծն. քαίνος, նշանակէ (նու.) հարսն:
Լա. nurus (յորմէ մերս՝ նոր), նշա-
նակէ հարսն, կին որդւոյ ուրաք:
Լա. noveria, նշանակէ զորանչ կամ
սկեսուր, եւ Սպաներէն novia,
նշանակէ (կոյս) խօսեալ (առն):

Եւ 'ի մեղ՝

ՆՈՒ, նշանակէ՝ հարսն, համեմա-
տութեամբ սկեսրառնն կամ սկես-
րին:

— Ասէ նոսմին ցերկոսին նուան
իւր (Հաւ. Ա. 8):

Պրակ. նա, նշանակէ՝ նոր, եւ
թրք. քին քին կոչի կին հօրեղբորն,
իբր՝ քին քին կամ քին քին:

Իսկ մերս

ԿՈՅՍ, նոյն ընդ թրք. քալա:

ՏԻԿԻՆ (*), (սեռ.) տիկնոջ, Պարսիկ

(*) Այս բառին բայ յայտնակ ուրիշ որ եւ

— Յարիցեն զիբ, օգնեցեն ձեզ, եւ եզիցին ձեզ թիկունք (Օբն. ԼԲ. 38). յն. σκεπαστες, (սպաւէն):

— Հոգին հասանէ 'ի թիկունս տկարութեան մերում (Հռւմբ. Բ. 26). յն. συναντιλαβάνουαι, (ժամանել յօգնականութիւն):

— Վան 'ի թիկունս հասանելոյ տարակուսելոյն մաղթէ (Իմաս. ԺԳ. 18). յն. ἐπισχυρίζω, օգնութիւն ՏՃ. արգելէ. աշխ. կըտուի կռնակ առնէ, արգելէ: Այսպէս Թրք. արգելէ, թիկնակից, այսինքն, բնկեր. Պրսկ. Բէշլէշլի, թիկնակից, օգնական: Պրսկ. Բէշլէշլի՝ նշանակէ թիկունք, եւ Բէշլէշլի՝ օգնականութիւն, հասանելն 'ի թիկունս:

Տես եւ Բաշլէշլի: Տես 'ի Բէշլէշլի:

* *

ԱՐԾԱԹ, Թն. ἀργυρος, Լատ. argentum, աւետ. Էրէշլի:

Բաղդ. Էրէշլի:

ԱՐԾԱԹ եւ ԵՐԿԱԹ. Արծաթ Թն. ἀργυρος, մերձաւոր է ձայնին ընդ բառիս՝ ἀργός, որ նշանակէ ծոյլ, պղերդ, դանդաղ. իսկ՝ երկաթ ծագի Թն. ἄργατος, որ նշանակէ աշխատող, վաստակաւոր, գործօն: Թն. ἡδραργυρος, նշանակէ՝ մողիկ, եւ թարգմանի՝ ջուր կամ ջրային, այսինքն, հեղուկ կամ չարժուէ արծաթ, որ է անշարժ: Լատ. argentum vivum, նշանակէ՝ մողիկ, բայց թարգմանի կենդանի արծաթ, իբր զի բուն արծաթն մեռեալ է, այսինքն, անշարժ:

Յորմէ

ԿԱՐԾՐ, բաղդ. արգէ եւ կռնակ:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԿԱՐԾ, — Ոչ 'ի կարծ դատեցի:

ԿԱՐԾԻՔ, — Հաստաւորք գնամք, եւ ոչ կարծեալք:

ԿԱՐԾԵՄ, բաղդ. համարէ՞ եւ յաւանքէ՞:

Յորմէ

ԿԱՐԾԱՆԵՄ, աշխ. կռնակ:

— Կործանեն զհաստաւոր ժամաց:

— Յառասպելս կործանեցին: Իբր Էրէշլի 'ի հարստութիւն:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԿԱՐԶԵՄ, բաղդ. առ եւ ապուս, աւար եւ ապուր(մագ), ապրիմ, ապրեցուցանեմ:

— Եւ ձգեալ արանցն զձեռս իւրեանց կորզեցին յինքեանս զՂովտ, եւ զգուրս տանն փակեցին... Եւ ասեն ցնա արքն... Կործանելոց եմք զքաղաքս զայս (Ծննդ. ԺԹ. 10—13):

Ի սոցա հակառակէն

ԿԱՐԾԻՔ, նկատեալ իբր տոկուն, հաստատուն մասն 'ի մարմնի:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԿԱՐԵՄ, բաղդ. պարան եւ պարանոց, յետ եւ յորմէ, Էրէշլի եւ Էրէշլի:

— Ակն 'ի գորով հաւալրսանն արկ, եւ 'ի գութ ծնելաւոր:

Ո՞ր մայր հանդուստեղ ած ընդ որդեակըս իւր խնամ:

Կրծէ բզկուրծաւն մայրենի, ջամբիկ արիւն ձագուցն 'ի կեանս

(Բար. Գ. 303—306):

ԿԱՇԱԿԱԿԱՐԾՐ, աշխ. կռնակ՝ նշանակէ կաշառք:

Յորմէ (կրծեմ)

ԿՐՃԵՄ, ԿՐՃՏԵՄ,

Դարձեալ արգէն՝ բառէն

ԵՐԱՐ, իբր արգէն էն եւ պէն:

— Որ զվարձա իւր ժողովէր, 'ի ծրարս ծակոսեալս ժողովէր:

ԵՐԱՐԵՄ, — Ծրարիցէ՞ ոք հուր 'ի գող: Տես եւ Էրէշլի:

Յորմէ (ծրար) 'ի հակառակէն

ԵՐԱՐԻ, — Ի ծարիր եւ 'ի մեղոր չպարէիր (Եղե. ԻԳ. 40):

— Ծարրեաց զաշխարհ (Դ. Թ. ԺԲ. 31):

ԵՐԱՐԵՄ, բաղդ. ծարիր եւ ծառալի, բուն եւ բուն:

և.

ԻՌԻՐ, բաղդ. Թուզ և. թիզ, գիլ
և. քիլ, գիրկ և. գիրկ ($\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$):
ԻՐԱՆԱՄ, — Շուրջ զանօթոյն
(լուսնի) ծրանայ (ևշնէկ): Տպ. ծա-
նայ: — Մերձեայ խոնառութեանն,
և. 'ի նա ('ի լուսնին) չհասեայ, բակ
ստեայ ծրանայ չուրջ գնովաւ (Աշտ):
Թորմէ 'ի հակառակէն:

ԻՌՈՒԻ, ԻԱՄԱԻՌՈՒԻ, իրր' է-
Պրակ. էւէճ, նշ. կոր, ծուռ:
ԻՌԻԵՄ, ԻՌՈՒԹԻՒԿՆ, — Ոչինչ գոյ
'ի նոսա ծառքիւն և. ոչ թիւրու-
թիւն (Աւակ. Ը. 8):

'ի հակառակէն՝ արծաթոյ, որ
նկատի իրր կարծր' է

ԱՐՁԱԿ, — Լիզու արձակ փշրէ
զտակերս (Աւակ. Իւ. 15). յն. $\mu\alpha$
 $\lambda\alpha\kappa\acute{o}\varsigma$, (թոյլ, կակուղ):

— Արձակեաց զոգին (Մատթ. Իւ.
50). յն. $\alpha\phi\eta\chi\epsilon\iota$:

Իսկ (Թէ. ԺԲ. 25), — Որ սի-
րէ զանձն իւր, աշնէ գնա. յոյն
կորուսցէ, ($\alpha\pi\omicron\lambda\acute{\epsilon}\sigma\epsilon\iota$), զոր թարգ-
մանչին թուի ընթերցեալ $\alpha\pi\omicron\lambda\acute{\epsilon}\sigma\epsilon\iota$,
թերեւս ըստ օրինակին գտելոյ 'ի
ձեռին իւրում: Այս բառ թարգմա-
նեայ է ուղղութեամբ, « Որ սիրէ
զանձն իւր, կորուսցէ գնա » (Ուկ.
'է Յէրոս. Պետր. Հո. Բ. էջ 625):
Տես և. Մատթ. Ժ. 39 և. ԺՁ. 25:
Մատթ. Ը. 35):

Թորմէ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ, ԸՆԴԱՐՁԱԿԱԳՈՅՆ, —
Ընդարձակագոյն լիցի երկրին Սո-
ղոմացւոյ յաւուրն դատաստանի քան
քաղաքին այնմիկ. (այսինքն) թու-
լագոյն, թեթեւագոյն, մեղմագոյն:
ՀԱՄԱՐՁԱԿ, ՀԱՄԱՐՁԱԿԵՄ, — Ոչ
համարձակեաց գնոտա հոգին Յի-
սուսի (Գործ. 5):

Թորմէ (արծաթի) 'ի հակառակէն՝
ԱՐՁԱՆ, ԱՐՁԱՆԱՆԱՄ, կալ ան-
շարժ իրրեւ արձան:

Դարձեալ աշնէ բառէն՝ իր-
բեւ փայլուն,

ԱՐՆԵՄ, ԱՐՆԱՐՆԱՆԵՄ. Յն. $\acute{\omega}\rho$
 $\gamma\acute{o}\varsigma$, (սպիտակ, փայլուն), է արմատ
բառիս $\acute{\alpha}\rho\gamma\upsilon\rho\acute{o}\varsigma$, (արծաթ):

Դիտողութեան արձանի է և. Թրք.
աշնէ կամ աշն, (զրամ, արծաթ)
և. նշանակէ սպիտակ, հարեայ 'ի
սպիտակ. և. 'ի մեղ:

ՍՏԱԿ, աշխ. է 'ի բառէս՝ յաշնէ:
Թերեւս աշնէ:

ԱՐՁՆ, (ս' շնէր շնէր Արջ) կամ
Արար. աշն, (տեղի, փայլ, հոգ,
ցամաք):

— Ցամաք արջն լինէր (Բնշ.):
Որպէս և. Թրք. աշն է սեւ, և.
ցամաք միանգամայն:

Թորմէ

ԱՐՁՆԱԹՈՑՐ, սեւաթոյր:

ԱՐՁԱՍԳ, ՏՃ. շնէր շնէր, հանք
մէ, որով սեւ ներկ կը կազմուի:

ԱՐՁՆՎԵՂ, ՏՃ. շնէր շնէր, մանր
հոնտ լինչ սեւագոյն:

և.

ԱՂՁԱՄՈՒՂՁ, (կրկնեայ բառ, որ-
պէս բարձրաբերձ, կերակուր, խու-
ժագութ): Թրք. աշն, աշն, (ե-
րեկոյ):

Թորմէ

ՁՆՂ, ՁՆՂԱՆ, Լատ. vesper-
titis, Յն. $\nu\upsilon\chi\tau\epsilon\rho\acute{\iota}\varsigma$, իրր' երեկոյեան,
գիշերային (թուշուն):

Պրակ. շնէր շնէր, նշան. չղջիկան,
և. թարգմանի՝ գիշերային թուշուն,
որպէս և. Թրք. աշն շնէր:

Պրակ. աշն, նշանակէ՝ մուկն
փոքրիկ և. չղջիկան. Գաղղ. chauve
souris. որ թարգմանի՝ լեռն մուկն,
և. նշանակէ չղջիկան:

Ձեղաթայերէն՝ շնէր, (յորմէ
թուի ծագեալ մերս) նշ. մուկն:

— Չղջիկանք և. ծիծառունք և.
ճնճողիկ և. կուզ և. միւռնք ել-
և. էջն առնեն հանապաղ (Թուշն Ե-
րեւ. 21): Չղարչիւս . . . զոր ա-
րարին երկիր պազանեղ սոտոնային
և. չղջիկանայ (Եւ. Բ. 20): Յն.
խաւարչնայ, աշն շնէր:

Բաղդ. (Մէ. Ե. 2). — Եւ զու Բեթ-
զաւէմ, առն Եփրաթայ, սակաւա-
ւոր, իցես լինել 'ի հազարաւորս
Յուդայ:

ԿՈՅՐ, Պրակ. +էջ:

Յորմէ

ԿՈՅՐ ԶԿՈՒՐԱՅՆ, իրր թրք. +էջ:
+էջ: — Բնչպէս նաեւ քաղաքն
քաղաքն:

Ըստ օրինակին

ՈՐՄՆ ԶՈՐՄԱՅՆ, ԼԵԱՌՆ, ԶԼԵՈՆԱՅՆ,
Թրք. քաղաքն քաղաքն:

Իսկ Պրակ. Կէօր, նշանակէ գե-
րեզման, ուստի թուրքերէն ասաց-
ուածն էօրնէն Կէօրէն, նշանակէ
գերեզման մեռելոց:

Իսկ

ՔՈՒ, բառ Երր. չափ ինչ արմըս-
եաց: — Հարիւր քոս ցորենոյ:

• •

ՄԱՔԱՌԻՄ, Յն. μαρμαρι:

• •

ՄՆԱՄ, Յն. μένω:

• •

ՄՈՒՆՈՇ, Յն. μολόχη, նոյն նշ:

• •

ՊՆԱԿ, Յն. πινάκιον, πίναξ:

ՊՆԱԿԻՏ, Յն. πινακίδιον:

• •

ԲԻԲ, Լատ. pupilla, նոյն նշան,
Պրակ. քաղաքն, նշանակէ կոյր աղ-
ջիկ, Յն. γλῆνη, նշ. (1) բիր աղան.
2) փափուկ կամ փաքրիկ աղջիկ. Թրք.
Կէօլ Պէշէն, նշան. բիր աղան, եւ
Պէշէն, նշան. մանկիկ: Պրակ. Ժե-
րէն, որ թարգմ. փաքրիկ մարդ.
Արաբ. Էն-ն Է-ն, մարդատիպ,
(նանգոյն մարդոյ), այսինքն բիր ա-

ղան: Յն. κόρη, նշանակէ կոյր —
ջիկ նաեւ. բիր աղան: Յն. φοῖβος,
(արական) Փեբոս, սոստուած լու-
սոյ, Ապոլլոն, հայր լուսոյ, արեւ,
(լստ դից), եւ ընդարձակ մասք
յստակ, պայծառ, պարզ, ջինջ,
թափանցիկ, Իսկ փօնի (իգական)
Փիթէ է լուսին յերկինս, ἄστερις,
Արտեմիս կամ Անահիտ յերկրի, եւ
ἐκδήτης, Եկատէ կամ Հեկատէ, 'ի
սանդարամաս:

Այս անունով սարկաւաղուհի մը
կը ճանչնանք, (Հատ. ԺԶ. 1) —
Յանձն առնեմ ձեզ զՓիթէ քոյր մեր,
որ է պապաւոր եկեղեցւոյն Կենք-
րացոյ: — Աս Հոովմայեցիս գրե-
ցաւ 'ի Կորնթոսէ 'ի ձեռն Փիթեայ
սարկաւաղի (եկեղեցւոյն Կենքրաց-
ւոյ) (Առք.) Ի. 27):

Այլ է

ԲԻԲԵՄ,

ԲԵԵՄ, (ճառողել հաւուց, թրաշ-
նոց), Յն. πιπιζω, նշ. չչել, սու-
լել կամ կոշել զօք 'ի ձայն սուլելոյ:

• •

ՄՆԿՈՅՐ, Պրա. ճէշէլէր, չէշէլէր,
նոյն նշ. Դարձեալ՝ Պրա. ճէշէլէր կոշի
կենդանի ինչ կարմրամարթ:

— Որք 'ի սնդոյր եւ 'ի ծարիր
չպարիցին (Ուլ.):

— Ի ծարիր եւ 'ի սնդոյր չպա-
րէիր (Եւլէլ. ԻԳ. 40):

— Ծեծեաց բառով եւ կարմրացոյց
սնդուրաւ զգոյն նորա (Իմաս. ԹԳ.
14):

• •

ԱՄՈՒՐԻ, Յն. ἄμυρος, ἄμρος,
նշանակէ 1) զուրկ, անմասն, ան-
բաժին. նշանակէ նաեւ 2) ազատ,
արձակեալ, ազատեալ:

Սակոյն Սուրբ Գրոց մէջ յունա-
կան στεῖρα (յորմէ 'ի մեղ' ստերջ)

բառին զէմ մտնէր որուած է: Եւ

ԱՄՈՒՆՆ ԲԱՐՈՒՆ ԿԱՂԱՌԹԻՆՆԵՐ ԿՐԹՈՒԹԷ՛ ԼՈՒՆԷ, մայիլ, (μαλασσω, կակղել) բառէն շինուած է, իբր՝ ոչ կակղեալ, ոչ մշակեալ, խիստ, պինտ, եւ երկրի վրայ խօսելով՝ խոսան, անապատացեալ:

Աստի է նաեւ

ԱՄՈՒՆԻ, գործի ճմիւղոյ, ճնշելոյ, կակղացունելոյ,

Իսկ

ԱՄՈՒՔ, է 'ի հակառակէն, իբր ոչ միայնակ, ոչ մենացեալ, զորքք, ընկերակաւնք:

ԱՅՐԻ (*) , թուի նոյն լինել ընդ Յն. ἔριμος, որ նշանակէ լքեալ, թողեալ, մոռացեալ, անապատացեալ: — Ուրախ լիւր, ամուլ (Յն. στεῖρα), որ ոչ ծնանէիր (Ես. ԾԴ. 1):

— Բնակեցուցանէ զամուլն 'ի տան ուրախամիտ որպէս մայր որդւովք բերկրեալ:

Յն. χῆρα (իգ.) այրի կին, յորմէ չիքոս, այրիանալ, զրկել, ունայնանալ, բարձեալ թողեալ լինել, խոստանանալ, անապատանալ:

— Բայց ամուրեւացն եւ այրեացն ասեմ (Ա. Կ. Է. 8):

Թարգմանեն, Մէն-յն զէ մէն է-ն Քրիստոսն հաւանելն:

• •

ԵՐԵՔԱՐՁԷՆ (*), — Եհար զերեքարձէն զայն հրեղէն աէզ 'ի սիրտ նորա (Ա. Բ. Զ. Զ. Զ.):

Բարդեալ՝ երեք-արձէն, որոյ վերջին մասը՝ միայն այս բառի մէջ կը տեսնենք, եւ ոչ այլ ուրեք, ոչ պարզ եւ ոչ բարդութեամբ: Եւ թուի լինել նոյն ընդ Պրակ. էրէէն, որ նշանակէ հեծանոց:

Մերս է իբր թարգմ. Պրակ. «էշէ», որ է հեծանոց, եւ նշանակէ երեքարձէն, զի Ա: է երեք:

• •

ԹՈՒԽ, Պրակ. «տէտէ» նշանակէ ծուխ, Յն. καπνίζω, նշան. 1) ծխել, 2) թխացուցանել ծխով:

ԹԽԱՆԱՄ, — Ի ծուխ մեղաւորաց թխանան եւ թմրին արդարք (Մար. 9):

Այլ է

ԹԽԵՄ (**) , Հաւել հաւանոց շաբաթն է զերայ յաւան:

• •

ՀԱԼԱՄԵՄ, Յն. ἑλάνω (սահմ. ներկ.) ἑλᾶσα, (սնդ. կոր.) ἑλᾶτω, (սպ.) Իսկ (Ես. ԾԱ. 1), — Լուարովք ինձ որ հաւանելն զէմ-նա եւ ինդրէք զատէր: Այլ օրինակ. «Ոչ զէմ էրեւոյ՝ էրեւանոց»: որպէս ունի եւ յոյն. Սակայն Յն. δόξα, նշանակէ եւ հալածել, եւ զհետ երթալ, Իսկ (Գաղ. 2. 12), — «Նա քառապէս զձեզ թրիտաւ, միայն զի մի զխաչին Քրիստոսի զհետ երթացին»: Յն. ἵνα σὺ τῷ σταυρῷ τοῦ χριστοῦ δέσχωται, զոր ոմանք կը

(*) Այն Թուի տառն կամ ժամիր, որ ըստ Արար. «էն, է-էն», երբ. էն, Պրակ. «էն» (Ն. Հյ. Բն.):

(**) Մեզ կը Թուի թէ ոչ թիւի, եւ ոչ թիւի եւ ոչ 'է Թաւ-նաթիւ ուղիղ զորութիւն են: Քանզի պարսկի բառը Թիւ-ն, որ կը նշանակէ տերմն, ծագումն տուած է այս բառին, եւ չէ տնտեսական թէ բառի վերջին զիրը Մ՝ վրիպակաւ փոխուած է 'ի Ս. Եթէ նկատենք մտնուանդ որ երկամագիր Մ եւ Ս նշանադրաց ձեւին մերձաւորութիւնը տուած է զՄ՝ կորզով Ս. ուստի ունեցած ենք Թիւ-ն փոխանակ Թիւ-ն: Եւ 'է Թաւ-նաթիւ, փոխանակ 'ի Թուի ծագել:

Այս փոքրամեծ հանդիպած կը Թուի նաեւ մեր լեզու քառն: (Տես զբառը): Այսպէս Երէն Թիւ. 2. — «Զիւն», շիտեղով եղած է զմեզանս:

(*) Տես Հնդեւ. Նիս. 165:

— Թխելով թխեցին ջուրք ըստ օրինակի հաւու որ թխիցէ ըզձուս (Վեշոր) :

Տպ. Բեւեռնէն . . . Բեւեռնէ :

— Նստի 'ի ձուս թխիլ, թխէ ըզձուս (Անք) :

Թեմեմ, նոյն ընդ վերնոյն :

Պրակ. Բեւեռնէ Բեւեռնէ, նշան. ձուս, եւ թարգմանի՝ Բեւեռնէ հաւու :

• • •

ԴԱՇՏ, Պրակ. Բեւեռնէ նոյն նշան.

Իսկ

ԴԱՇՏԱՆ, — Սրբեալ էր 'ի դաշտանէ իւրմէ (Բ. Թ. Բ. Ժ. 4) :

ԴԱՇՏԱՆԻԿ, (Կէն 'ի Բեւեռնէ), Պրակ. Բեւեռնէն. նոյն նշանակութեամբ :

— Հրաժարել 'ի դաշտանիկն մերձեանայ (Բեւեռնէ Դ. 4) :

Այլ է

ՏԱՇՏ, Պրակ. Բեւեռնէ, նոյն նշան, Թրք. Բեւեռնէ՝ նշանակէ տափոր :

Իսկ

ԴԱՍՏԱԿ, Պրակ. Բեւեռնէ, (ձեռն) յորմէ՝ Բեւեռնէ : — Երկուքին դատակէք ձեռաց նորա :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՏԱՍԱԿ, — Փռչ եւ տատակէ բռնուցէ քեզ (Ծանոթ. Գ. 18) :

Բազդ. Բեւեռնէ, շփեմ եւ ափ, ձեռ եւ ցտեմ, փետուր եւ փետեմ, պաւան եւ պաւանոց :

Իսկ

ԴԱՍԻԱԲԱԿ, Պրակ. Բեւեռնէ, Բեւեռնէ, նշանակէ օգնական, օճան, խնամակալու, եւ թարգմանաբար,

Այս դիտողութիւններն, ինչպէս նաեւ ուրիշ ինչ ինչ, բոլորովին մեզ կը վերագրենք՝ անձկութեամբ սպասելով, որ մեր երբեմն բարեզարդ վտարելից խաւարին խորշերուն մէջ փոշոտեալ մագաղաթեայք կամ գէթ նոցա հատակորորք՝ օր մը Հայ Մեկեմասի մը բարեբար ձեռք 'ի լոյս գան, եւ լոյս արժէն այս օրինակ մթութեանց վրայ :

Ձեռնակալութիւն, կամ իբր Թրք. ԷԼ Բեւեռնէն, ԷԼ Բեւեռնէ :

• • •

ԱԿԱԼ, Պրակ. Բեւեռնէ, նոյն նշան, այսինքն, տեղեակ :

— Չիցիս ալիւ (Ուլ. Մ. Բ. 1) :

— Այնմ շէք ինչ ալիւ (Սերբ.) :

— Ատուծոյ զօրութեանն ալիւ լինիցին (Անք) :

• • •

ԿՈՓԵՄ, Բն. ԿՈՓԵՄ, նշանակէ Բեւեռնէ, Բեւեռնէ :

— Հայեցարուք 'ի վէմն հաստատուն յորմէ կոփեցարուք (Եւ. ՄԱ. 1) : նոյն բան 'ի Սեբեթ. Բ. էջ 141 :

— Հայեցարուք 'ի վէմն հաստատուն յորմէ հատարուք :

Այլ է

ԿՈՓ, ի բազմից կափուցանեմ. արտեւանունք, իբր ԸՃ. Բեւեռնէ Բեւեռնէ :

• • •

ՕՇ, (աւշ), Թրք. ԷԼ. նոյն է Ընդ

ՎԱՇ, (աւշ) կազմութիւնը բազդ.

213 տեղի եւ եազ, զեւում եւ եզն, տար եւ տրէ :

Իսկ

ՎԱՇ, — Վա՛ն որ քակէիր զտաճարս եւ զերիս աւուրս շինէիր (ՄԷ. Ժ. 29). Բն. οὗ αὐτοὶ καταλύουσιν τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν :

• • •

ՎԱՍԻ(Բ), Արար. Բեւեռնէ, նոյն նշանակութեամբ. Բն. βράζον, (ըստ Եւրոպ. բարբառոյ) :

• • •

ԱՐԲԵՒԻ, բարդ է, արբ-իւր :

Պրակ. Բեւեռնէ՝ նշանակէ՝ զինի :

• • •

ՊԵՏ, — Մի պակասեցէ իշխան

'ի Յուդայ, եւ մի պէտ յերանայ նո-
րա (Ծննդ. իթ. 10)։ Պրս. պէտ, եւ
Զէնտ՝ պէտ, պշէտ, նշան. տէր։

• •

ՎԱՍՏԱԿԻՄ, Են. βασιλεύς, նշա-
նակէ՝ բառնայ, տանել, կրել զժան-
րութիւն, զրեւն. եւ βασιλεύς։

Յորմէ մերս

ՎԱՍՏԱԿ, նշանակէ՝ բէռն, ծառա-
բէռն. — Ἰσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας.
τοὺς βασιτάσαι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καί
τὸν καύσωνα. — Հասարակորդս մեզ
արարեր զգոսա, որ զժանրութիւն
սուսրն բարձաք եւ զտօթ (Խտ. Բ.
Ի. 12)։

• •

ԿԱՔԱԻԵՄ, — Կաքաւեաց զուսորն
Հերովդիայ 'ի Բէլ Բաշմէնի։ Են.
ἀρχήσατο. ἐν τῷ ὀνόματι (Կաքաւեաց...
'ի Բէլ) (Խտ. Բ. Ժ. 6)։ Պրս. Կե-
քաւէ տեսակ մը տղայական խաղի
անուն է։

• •

ՊԱՅՄԱՆ, Պրսկ. բէյման։

• •

ՓԱՂԱՔՈՒՇ, Պրս. ֆալսէա, նշ-
կախարդ, եւ Լատ fallacia, նշանա-
կէ խաբէութիւն։

• •

ԱՊԻՐԱՏ (*), Են. ἀπειράτος, նշա-
նակէ՝ անփորձ, անճարակ, խակ,
եւ ἀπειράγματος, յորմէ թափ
ԱՆԳԱՐԵՓՈՐՁ, եւ նշանակէ՝ ապի-
րատ։

• •

ՆԵՐԵՄ, Են. ἀνεργία (նորոգել)։

Արմատ՝ ներ կամ նէր, (երկու
եղբարց կանայք) տեն զբառայ. իբր՝
նէրէլ, այսինքն, չիչել՝ մոռանալ
զանցեալն, (յանցանայ վրայ խօսե-
լով), անյիշաչար լինել։ Են. ἀνεργία
նշանակէ՝ նէրաւն, բայց թարգմա-
նի՝ անյիշարաւիւն, մոռացաւն,
չածելն ընդ Բ. Եւ. ἀνεργία, նշա-
նակէ 'ի մոռացոնս արկանել, մո-
ռանալ, ներել։

Ընդէր ոչ արարեր մոռացումս ա-
նորէնութեան իմոյ (Եթ. Է. 21)։
յն. λήθη։ — Եւ նորա հաստատեալ
զհաշտութիւնն, մուրհակ մոռացման
յանցանայ կնքէ (Խտ. Գ. ԾԸ)։ —
Աստ 'ի միում վայրի Աթենասայ եւ
Պիսիդոնի 'ի միասին պաշտօն մա-
տուցանեն. եւ առ 'ի հաշտութիւն
նոցա 'ի սպառ ընդ միմեանս, բա-
զին հասարակաց կանգնեցին նոցա,
եւ կոչեն զայն՝ Բաթին մոռացաւիւն
(Ուղէ. Անտ.)։ յն. ἀνεργία։ — Առ
'ի խախտել զամենայն հերձուած՝
արարին մուրհակ մոռացութեան
չարեաց, ներումս ամենեցուն չնոր-
հելով (Անտ.)։ — Հարկ էր զառնա-
լոյ յանցս՝ զորով անյիշատակ լու-
թիւն ածեալ էր մուրհակին մոռա-
ցութեան (Անտ.)։

Յորմէ

ՇՆՈՐՀԵՄ (*), իբր՝ շնորէլ, նորո-
գել իմն։ — Ներել միմեանց, շնոր-
հել իրերաց։

Եւ

ՑՆՈՐԻՄ, նոյնպէս՝ մոռանալ (կո-
րուսանելով զուշ, յերեսաց հիւան-
գութեան կամ զառամութեան)։

Այլ է

ՅՐՕՆԲ, ՅՐՈՒԵՄ։

Չորրորդ բայ մ'ալ կայ՝

(*) Արմատն է 'ի մեզ՝ Շէն, իբր շէն օր,
կամ շէն պահող՝ արարող, շէն օրնուծիւն,
կամ շէնուօր, շինարար, շինող զտեսող,
եւայն, ուստի ոմկ. շնոք քաշէ։ եւ իբր,
Էնէ՝ է շնորհ։ (Ն. Հիկ. Բա.)։

ՆԻՐԷՆՄ, 'ի պարսկականէն թե-
լազրեալ, զի Պրս. Նէլէյաթէն՝ նշա-
նակէ եւ նորոգել, եւ նիրհել, Թն.
ὄνειρος, նշանակէ երազ :

Տես եւ նորոգեմ եւ մոռանամ :

* *

ՇԱՄՇՏՈՒԹԻԻՆ, Թն. τετραρχία,
չորրորդպետութիւն, կուսակալու-
թիւն, պետութիւն չորրորդի մա-
սին տէրութեան :

— Առաջնորդէին եղբարք նորա
չամչաութեամբք, այսինքն, տիրե-
լով միեւն 'ի չորից մասանց անտի
երկրին Իսրայէլացւոց (Եւ. Պատմ.
Ա. 8) :

— ԶԱգրիպպա կայոց թագաւոր
'ի վերայ թշնամոյ նորա՝ չամչաու-
թեանն Փիլիպպոսի եւ Լիսինեայ,
եւ ընդ նոսին, եւ յետ սակաւ ժա-
մանակի զչամչաութիւնն եւս Հե-
րովդի ետ նմա (Եւ. Պատմ. Բ. 4, 10) :

Կը թուի թէ Պարսկերէն Տէմէթ
բառն է, որ հռչակաւոր հին թա-
գաւորի մը անունն է, յետոյ այս ա-
նունն իբրեւ պատուանուն տրուած
է քանի մը անուանի թագաւոր-
ներու, եւ աւելի յետոյ լայնաբար
առնուելով՝ նշանակած է թագա-
ւոր :

Իսկ 'ի մեզ յոյժ սեղմեալ մտքով
նշանակած է՝ արքայապետ, իշխան-
իւն :

* *

ՇՈՒՐԹՆ, (սեռ.) չրթ-ան, Պրսկ.
շէրէթ, յորմէ Թրք. շէրէթ, նշանակէ
ժապաւէն, լար :

— Իբրեւ գլար կարմիր են չըր-
թունք քո (Եբ. Գ. 3) :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՍԵՐՏ, (սեռ. ս ր տ ի, Բաղդ. վե-
րի սեռականին հետ, այսինքն, մին
իբրեւ արտաքինը ցուցնող, եւ միւ-
սը՝ ներքինը :

— Ժողովուրդս այս չրթամբք պա-
տուէ զիս, եւ սիրաք իւրեանց հե-
աացեալ մեկուսի են յենէն (Մատթ.
Ժե. 8) : Թն. καρδιά, καρ, καρ, սիրտ,
եւ չործի, աղիք, լար : Պրսկ. Թէլ,
նշանակէ սիրտ, եւ Թրք. Թէլ լեզու :
Լատ. cordis, (սեռ.) cor, (ուղ.)
նշանակէ սիրտ, եւ charda, ժա-
պաւէն լար :

— Եւ էր ամենայն երկիր լեզու-
մի . . . ահա ազգ մի եւ լեզու մի ա-
մենեցուն . . . անդ խառնակեաց լեզ-
ւոս ամենայն երկրի (Մատթ. ԺԱ.
1—9) : Եւ. γένος, (չուրթն) :

— Եւ էր, ասէ, երկիր ամենայն
մի չուրթն. միթէ մի՞ չուրթն էր
ամենայն մարդկան, ո՞չ ապաքէն զմի
խօսս բերանոյ կոչեաց մի չուրթն :
Եղաք չուրթն մի եւ ձայն մի, հա-
կառակ այնոցիկ որք զայտարանն
չինէին (Սեբեբ. Գ.) :

Սիրտ՝ նկատի իբր ներքին, եւ
չուրթն՝ արտաքին : Բաղդ, ներկ եւ
ներքին. Թէր նկատի իբր փափուկ,
կակուղ. — Հանից զսիրտն քարեղէն
'ի մարմնոց ձերոց, եւ տաց ձեզ
սիրտ մարմնեղէն (Եւ. Լ. 25) :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՍԵՐՏ, Թէր, Եւսթ, հասարական,
Բաղդ. սաղմն եւ սեղմ :

— Տխտտի, ասէ, սերտի որդւոյ :
Ապա ուրեմն են որդիք որ չեն սերտ
որդիք . . . Ահաւասիկ որդի է, եւ
չէ սերտի. որդի . . . չէ սերտ որ-
դի, քանզի չէ արժանի հօրն . . .
'ի բուն որդւոցն սերտն եւ չսերտն
. . . զատանին . . . 'ի կամաց է լի-
նել սերտ . . . Մի որդի սերտ էր
Ռեեսիմոս, եւ յետոյ չեղեւ սերտ,
քանզի անպիտան եղեւ. այլ դարձ-
եալ եղեւ սերտ որդի, զի եւ աղիք
եւս առաքելականք կոչեցաւ : Տի-
տոսի, ասէ, սերտ որդւոյ (Ու. Կ.
Մէկ. Տէր.) : Այս ամենայն հայի 'ի
բանն, «Տխտտի որդւոյ «Էբեւոյ»
(Տէր. Ա. 4) : Եւ. γνήσιος, (ստոյգ,

օրինաւոր, ճշմարիտ, հարազատ) :
ՏՃ. առլ, էռլ :

ՍԵՐՏԵՄ, ՍԵՐՏԻՆ, (մկ.) , — Սի-
րիւ սերախ զմիմեանս (Ա. Պէտր. :
Ա. 22) . յն. ἐκτενωσ :

Յորմէ 'ի հակառակէն
ՍԱՐՏՆՈՒՄ, — Մանուկ սարտու-
ցեալ 'ի օտենէ մօր իւրոյ (Սաղ. 13) :
Բաղդ. կցեմ եւ քեցեմ, պնգեմ
եւ պնգիմ, սեւեռեմ եւ սաւանիմ,
պրկեմ եւ փրկեմ :

Լա. certus, ստոյգ, իրաւացի,
ճշմարիտ : Իսկ Պրո. «էրթ», նշանա-
կէ ցուրտ, յորմէ թերեւս Թրք. «էրթ»,
(իսխտ) :

Իսկ
ՃԱՐՏ, Պրոկ. «էրթն», շինել, կեր-
տել, եւ «էր» նշանակէ զործ, նա-
եւ «էրթ» Իսկ

ՃԱՐՏԱՐ, Պրո. «էրթար» ըստ պար-
սից, զործակալ, վերակաշու, ըստ
մեզ՝ շինող, արուեստող, Յն. τεχνίτης,
զի τεχνή է արուեստ, եւ τέκτων,
հիւան :

— Դեմեալիսս ոմն արծաթա-
զործ . . . տայր ճարտարացն լինել
ոչ սակաւ շահ (Գրք. ԺԺ. 24) . յն.
τεχνίτης : — Եթէ Դեմեալիսս եւ որ
ընդ նմա ճարտարք սննդիկն ինչ ընդ
ումեք բանս (Ան. 38) . յն. τεχνίτης :

Յորմէ
ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ, Յն. ἀργιτέκτων :
Գրեկի է զի Յն. τέκτων, հիւան,
եւ τεχνίτης, արուեստող, բառից
արմատը մէկ է τέχνη :

Ունինք՝ «էրթար» նաեւ իրրեւ բա-
նաստեղծ, քերթող :

— Ոմանք 'ի ձերոց ճարտարաց
տաացին (Գրք. ԺԷ. 28) . յն. ποιητής,
զի ποίω նշանակէ առնել, շինել,
գործել, յորմէ է ποιητής, (արարող,
շինող, քերթող) :

Յորմէ մերս
ՊՈՒԷՏ, ՊԵՏԷՍ, ՊԷՏԻՈՍ :
ԱՄ է
ՃԱՐ, Պրո. «էրթ» :

— Այսպէս զեյս իրացն հնարէր
հայթայթել, զի ապրելոյ ճար լիցի
Տրդրանուհեայ (Սաղ. 13) : — Ճար ու-
մեք 'ի նոցանէ ոչ լինէր 'ի չարչա-
րանաց (Ես. 40. Պատմ. Գ.) :

Յորմէ (չուրթն) եւ
ՇԵՐՏ, նմանութիւն զի Պրոկ. «էրթ»
նշանակէ շուրթն, եւ «էրթ» շերտ :
Տէլ նշանակէ սիրտ, եւ «էրթ» շերտ :
Եւ

ՇՈՒՐՁ, Յն. γελος, նշանակէ շուր-
թն, չրջանակ, ափն, եզր :

ՇՐՁԻՄ, — Գոյն երեսաց նորա
չրջեցաւ 'ի վերայ Սեղաւքայ եւայն
(Գա. Գ. 19) . յն. ἡλλοιωσεν (ալլայ-
լեցաւ, փոխեցաւ, դարձաւ) :

ՇՐՁԵՐՁԻՄ, — Ինձ զիւրաւ չրջըր-
ջի յամենայն կողմանս յոր եւ կամի :
— Յցուէին հերք, եւ չրջըրջէին
աչք նորա իրրեւ զմոլեգնեցոց (Ես.
38) : Յն. κίρκος, κίρκος, նշանակէ՝
օղ, չրջանակ, անուր, յորմէ Լա.
circus, (չրքուր, կրկէս) ընդար-
ձակ տեղի, բոլորի կամ ձուածեւ
չրջափակեալ որմովք, հասարակաց
խաղուց համար սահմանուած (սա
Հոսովմայեցիս) :

Յորմէ (կրկէս)
ԿԷՍ, բաղդ. պտակ եւ պակաս,
ողջ եւ քողջ :

ԿՐԿԷՍ, Յն. κίρκος, κίρκος, Լա.
circus, (չրջափակ փայր խաղալ-
կաց, շուրջ տեսանելիաց տեղի) :
(Տես եւ կէս) :

Ատաի
ԳՐԿԵՄ, մանուանդ
ԸՆԳԳՐԿԵՄ, գիրկս արկանել, փա-
րել :

Յորմէ 'ի հակառակէն
ԸՆԿՐԿԵՄ, բաղդ. միտեմ եւ մղեմ :

Յորմէ՝
ԿՐՈՒԿ, (յր.), կրկուք, (գարչա-
պար, էրթնէ) : — Յայտնեցաւ յե-
տուստ քո, խայտառակեալ զկրկուք
քո (Ես. 40. ԺԳ. 22) : — Յեւ կոյս
կորացան կրկուք ոտից նորա (Ե-

ընդ՝ առաւ, (իրբ անուրեք), որ է առ մակրայէն, որ ոչ թիւ ունի եւ ոչ հորով, ոչ իրբեւ պարզ բառ, եւ ոչ իւր ամանցներն. աշխարհ, առաջն, առէ՛ք եւ այլն. իսկ՝ անուր, (սեռ.) անր-ոյ, անր-ոց եւ այլն. նկատի իբր ծանրութիւն, «Հայր իմ եղ ի վերայ ձեր անուր ծանր (Գ. Թ. 11)»:

Առաի ի նմանէ է՝

ԾԱՆՐ, — Մինչեւ յերբ ծանրացուցանէ զանուր իւր ծանրութեամբ (Ա. Բ. 6): — Դիպէ անուր երկաթի ի պարանոցի քուս (Օրէն. ԻԲ. 48): — Եթէ կորացուցես իրբեւ զանուր զպարանոց քո (Եսայ. ՄԼ. 5): — Հայր քո ծանրացոյց զանուր միւր, եւ դու թիթեւացո՞ւ. . . ի ծանր անրոյ նորա (Գ. Թ. 4):

Եւ

ԾՈՒՆԻՐ, քանզի ծունկը երբ կը ծոխ իրբեւ անուր, յայնժամ լինի ծաւը, եւ բայի հետ կը դործածուի մանաւանդ երբ յարգանաց եւ երկրպագութեան վրայ է խօսքը:

ԾՈՒՆԻՐ ԿՐԿՆԵՄ, ԾՈՒՆԻՐ ԱԾԵՄ, ԾՈՒՆԻՐ ԳՆԵՄ, Ի ԾՈՒՆԻՐ ԻՋԱՆԵՄ, Մաշէ չունի ոչ թիւ եւ ոչ հորով: Մաշէ եւ ծաւի՛ք այնպէս են՝ ինչպէս են աբաշէ եւ աբաշաշ:

Կ՛ըսուի նաեւ

ԾՈՒՆԻՐ ԿԱՊԵԼ, իբր Թրք. պոլսէ՛ք:

Եւ

ԱՆԻԻ, (սեռ.) անու-ոյ. իսկ անի (Անուռն քաղաքի). — Կաթողիկէին Անուոյ:

Յն. Երջո՛ւ, նշանակէ անիւ եւ անուր, եւ ամենայն ինչ ի ձեւ շրջանակի:

.

ԱՌ, նախդիր, — առ կայսր, — առ իւ. . . — առ աշտարակաւ: Պրո. առ, մասնիկ՝ որ բառի վերջը կցուելով՝ կը կազմէ սեռ. տրակ. եւ

հայց. հորովները: Իսկ (Երէմ. Մ. 2), «Ասասջիք առ Բաբելոն, յամօթ եղեւ Բէլ, փափուկն աներկիւղ. մատնեցաւ Մերովքաք»: Յոյնն ունի, «Ասասջիք. առաւ Բաբելոն, յամօթ եղեւ Բէլ աներկիւղն, փափուկն մատնեցաւ Մերովքաք»:

.

ԿԱՊՈՅՏ, Պրո. քաշաք, նոյն նշ. քաշաք է՝

ԿԱՊՈՒՏԱԿ: Մի՛ շփոթեր ընդ քաշաք:

ՍՊԻՏԱԿ, Պրո. քաշաք, քաշաք, նոյն նշանակութեամբ:

ՍԵԱԻ, (սեռ.), սեռ-ոյ: Պրո. քաշաք, նոյն նշ. Արար. քաշաք: Իսկ քաշաք՝ նշանակէ սեռութիւն:

ԿԱՆԱՋ, Թրք. կենճ, նշանակէ՝ նորահաս, նորատի, առողջ, քստ յետնոց՝ Թարմ, Յն. χαλός, նշան. կանաչ, եւս եւ՝ նորահաս, նոր, առողջ:

Յորմէ եւ

ԿԻՆՃ, հետեւողութեամբ Լատինականին, Լատ. vir, նշանակէ այր, virilis, այրական, viridis, կանաչ, եւ verres, կինճ: Եւս եւ Պրո. քաշաք նշանակէ՝ փիղ վիթխարի, յաղթանդամ:

ԿՆՃԱՆԱՄ, — Եւ զիւրեանց զանահարին մտացն թշնամութիւն զոր ունէին առ մեզ, յայտնապէս կամեցան ցուցանել իրբեւ միայն ի մէջ ամենայն ազգաց, կնճանալ, հլանել, տիրել, թաղաւորել եւ հպարտանալ. ամբարտաւանել, յողն կալ, բարձրապարանոց երեւել ի վերայ երախտաւորաց (Գ. Մկ. Գ. 12):

Յորմէ (կինճ) ի հակառակէն

ԴԻՆՋ, նկատեալ իբր փոքր կամ մանր ինչ, — Ընդ անկանել ցողոյն չուրջ զքանակաւն, եւ ահա ի վերայ երեսաց անապատին (Իջեալ էր մանանայն) մանր իրբեւ զգինճ, եւ սպիտակ իրբեւ զեղեղամն (Եւ. ԺՁ.

14) Բաղդ. ցեծ եւ ցեց, մեծ եւ մեց,
Թորմէ (կինճ)

Կնճնի, (ծառ ինչ), Թն. πελεια,
Սակս նմանաձայնութեան Թռնա-
կան բառիցս πελεια, կնճնի, եւ
πελας, կինճ, վարազ:

Արդ՝ կինճ, (իմա՝ զպարսկերէնն
+ Կնճ, փիղ վիթխարի), յորմէ

Կնճնի, պատիճ փղի, Տճ. ֆէլ
Խոյն-... Իսկ ըստ հայկական առ-
ման՝ կինճ (վարազ)

Կնճնի, ցառկ խողի:

Այլ է

Կնճնի, (սեռ.) կնճթան, Պրակ.
+ Կնճ, Թն. σίσαυον, յորմէ Տճ.
... (բոյս ինչ): Իսկ իւղ նորին
այլս. Լ-Լ, Էրէլ, Պրս. Էրէլ, Է,
որոյ աղաւաղում է Էրէլ-Է:

ԿԱՄԻՐ, Թրք. Բերէլ, ի բառէն
Բերէլ, եւ սա ի Բերէլ է, որ է
բառ Երբ. կամ Արաբ., Պրակ. եւս՝
Էրէլ:

...

ՓՈՐԱՆԿԱԿԱԼ (*), — Պատմութեանն
քանդի էր առանց կարանի, ի վե-
րուստ փորանկեալ ամենեւին:

Թն. ὑπαντος, (հիսկէն, հիստուած):
Պրս. Էրէլ, նշանակէ հիստուած,
եւ Էրէլ-Է նշանակէ ոստայնան-
կեալ, անկուածոյ, հիսկէն:

Սխալ է գրեմն եւ ընթերցումը Էրէլ-
Է, կամ՝ Էրէլ-Է:

Թորմէ փոխեալ թուի իբր հա-
մառօնելով

(*) Փշտիլ կարծուած է ի վաղուց՝ իբր
« Է Էրէլ Էրէլ Էրէլ Էրէլ Էրէլ »: Ուստի
շուրջառն Յունաց տաի Էրէլ-Է եւ մերն,
ըստ ձեռնի Լատինականին, Էրէլ-Է, « Փո-
րիթաց շուրջառն » (Մ-Լ): — Կերպասեայ
կապն, որ է փորիթաց նափորտն (Մ-Լ. Աղ-):
« Փորիթաց շուրջառն »: « Զգեցցի նափորտ
փորիթաց » (Մ-Լ. Զգ-):

(Նոյն Հ. Բ-):

ՆԱՓՈՐՏ, Ն ա փ ո Ր տ
5 4 1 2 3

Կը գործածուի իբրեւ վերարկու:

— Օձիցէ զեղիչէ նափորտամբն,
(մաշկեկաւ) (Եր-): — Եղիա եւ Բզ-
նափորտն անգամ զոր ունէր, եւ
զայն եւս եթող աստէն (Եր-):

Մանաւանդ իբրեւ եկեղեցական
զգեստ:

— Ի վերայ սկուտեղն կայր նա-
փորտ մի ծախալ եւ եղեալ:

— Նափորտն քննեղեայ եւ գոհուն
ոսկի որ կայր ի վերայ նափորտին,
նշանակէ՝ մին զքահանայութիւնն,
եւ միւսն զթագաւորութիւնն (Փր-):

Իսկ առ Ոսկերեքանի գրի՝

ՆԱՄՓՈՐՏ, իբր զուսով արկեալ
հանդերձ կամ զարդ կանանց:

— Ի վերայ սպիտակ սուգարին
զթուխ նամփորտն յորինեայ:

— Նամփորտունքն արձակեալք,
պարեգօտք լայնեալք, զօտքն սե-
թեւեթեալք: (Թն. 7:160)

...

ՅԱՐՄԱՐԵՄ, Թն. ἀρουῖο:

...

Կեղեի, Թն. αἰνός, նոյն նշան.
յորմէ Թրք. Բերէլ:

...

ԱՇԱԿԵՐՏ, Պրս. Էրէլ:

ԱՇԱԿԵՐՏԵՄ, ...-Է:

Տե՛ս եւ վարդապետեմ:

...

ԶՐԵՇՏԱԿ, հին Պրս. ֆէրէշ-Է,
նոր Պրս. ֆէրէշ, նոյն նշանակու-
թեամբ: Ծ փոխեալ ի մեզ է, որ-
պէս եւ ի բառադ հրաման, հրամա-
յեմ, հրահանգ եւայլն. Պրակ. Բերէլ:

նշանակէ թիւ, եւ բերելովն, նշանակէ թոշիլ, ուստի բերէ՝ նշանակէ՝ թեւաւոր, կամ, որ ունի փետուրս 'ի թեւս իւր:

Յորմէ (նրեշտակ)

ՀԲԱՇԲ, ('ի բարւոք միտս):

Եւ

ՀԲԷՇ, ('ի յոսի միտս):

ՀԲԷՆԻՆ, հրէշ եւ հրէշ, երեքին եւս սահմանեալք են 'ի նշանակել որ ինչ օտարն է 'ի կարգէ բնութեան:

* *

ՈՒՌՆՈՒՄ, Յն. ծորիւ, նշանակէ՝ ունեւ առաջատի նաւու յաջողակ հողմով:

Յորմէ

ՅՈՅՐ, — Զի մի՛ յոյր թուեցի: (Ու՛. Փէլէշ):

Յորմէ

ՅՈՐԱՆԱՄ, — Եկեր Յակոր եւ յագեցաւ, յորացաւ (Օրէն. ԼԲ. 15),

Ո՛ն, (ա՛ւն), Պրակ. հէ՛շ, ձայն յորդորական՝ խրախուսական, իբր թրք. հւշտէ, տէ՛ իմէ:

Յորմէ

ՕՆ ԱՆԻՐ, (աւն անդր), իբր ձայն զգուշացուցիլ կամ հրաժարեցուցիլ:

— Տի՛ր, օն անդր. իբր աշխ. Աստուծո՛ւ (Տի՛ր, նոյն է ընդ տէր):

Յորմէ (օն անդր) 'ի հակառակէն՝ ՄԱՆԱԻԱՆԻ (*), (զրական),

(աւն անդ (ր, մա)ն աւ անդ, 2 3 1 3 1 2 4 5 6

մա—օն—աւն—նաւ, = անդ (ր

(*) Մէ, մասերի մի է, կամ Սէ բառ մը որ երդման ձեւ կազմելու կը զործածուի, եւ՝ Սէ հաստատական է, եւ Սէ բացասական կամ ժխտական:

Հաստատական է՝ երբ յա՛ (այճ) մակրայով զործածուի, զոր օրինակ, յա՛, յա՛ ճի՛, (այճ, երդուեալ յկրամագ) . իսկ առանց աւոր՝ ժխտական է. զոր օրինակ, յա՛ ճի՛, (այճ, երդուեալ յկրամագ):

աւանդ, իբրեւ բացասական կամ ժխտական, Տաւանդ, իբրեւ զրական կամ բղձական:

Բաղդ. դարձեալ եւ թարց, եւ թէ եւ եւեթ:

Փիճի, աւան ծառայ, Յն. փոշո՛ւ, Լտ. fagus, նոյն նշանակութեամբ:

* *

ՀՐՈՍ, Յն. բώσμαι, (ներկ.) բώσμαι, (ապո.) արշաւել, սուրալ, զինել:

ՀՐՈՍԱԿ, Պրս. բէ, բէ, հասանել:

* *

ՊԱՐՈՒՐԵՄ, — 'ի բաց պարուրել — չուրջ պարուրել, փակել 'ի ներքս, բովանդակել, Յն. παρορίζω, նաեւ περικαθαρίζω, չուրջանակի մաքրել 'ի բաց բաժնաւով զաւելորդս, յապաւել, թլփատել:

Յորմէ

ՊԱՐՈՅՐ, յորմէ

ՈՒՐ, (մկ.) — Ո՛ւր է իր մինչ հիմունս արկանէի երկրի (ՅՔ.):

— Եկին 'ի տեղին՝ ուր զհացն կերան:

ՈՒՐԵՄՆ, բաղդ. երբեմն:

ՈՒՐԵՔ, բաղդ. երբեք:

* *

ՄԱՆԿԱՅՈՒ, թարգմ. Յն. παιδαγωγός. παις (մանուկ), αγω (ածեմ):

— Դիողենէս համբակ տեսանելով ստահակեալ զմանկածուն տանջեաց, ասելով. ընդէ՞ր այդպէս դատարարակես (Պէթ.):

Եւ

ԱՇԽԱՐՀԱՅՈՒՆԻ, թարգմ. Յն. κοσμοαγωγός, (ար. եւ իգ.):

* *

ՍՊԱՆԴԱՐԱՄԵՏ(*), Պրս. է-բէն-թէր-
 Դ-տ, Պահլ. «բէն-թէր», նշանակէ՝
 երկիր, շահապետ անտառաց, Դիո-
 նիստս, զիք այգւոյ, գինւոյ. բառ
 Զենտաւետայ՝ «բէն-թէր» (սուրբ
 երկիր), Են. δῖμυτρα, (մայր
 երկիր), երկիր, հող, մայր հողա-
 ծնելոց, զիցունի դժոխոց, կին Պղու-
 տոնի զիցն սանգարամետականաց:

Յորմէ

ՍԱՆԴԱՐԱՄԵՏԲ(**), (ստորինք
 երկրի):

Այլ է

ՍՊԱՆԻ, Են. σπένδα, նշանակէ՝ հե-
 ղուլ քաւութիւն (ջուր, գինի, ա-
 րիւն), եւ σπένδαμα, հեղանել քաւ-
 ութեան. կ'ըսուի նաեւ անտանոց
 համար որ զոհելու կը տարուին.
 ուստի յոյն բառը կը նշանակէ լայ-
 նաբար՝ շահ-էլ, շէն-էլ:

— Բարձան զոհք եւ սպանդք 'ի
 տանէ տեսն (Ե-ժէլ Ա. 9). Են. σπονδή. Ուստի

Ի ՍՊԱՆԻ ՎԱՐԻՄ, կը նշանակէ՝ շահ-
 ւել-ւա, յորմէ-ւա-թէր-էլ:

— Իրրեւ զոյխար 'ի սպանդ վա-
 րեցաւ (Ե-ժ. ՄԳ. 7). Են. σφαγή. Եւ

ՍՊԱՆԻԱՆՈՅ, — Ամենայն որ 'ի
 սպանդանոցի վաճառի. — Ամենայն
 որ 'ի մահելոցնի վաճառի (Ե-ժէլ):

Իսկ

ՍՊԱՆԱՆԵՄ, Են. σβέννυμι, նշանա-
 կէ՝ չիջուցանել, սպանանել, սպա-
 կանել, եւ կրաւ. կը նշանակէ մե-
 ռանել, եւ σφάζω, նշանակէ՝ զե-
 նուլ, սպանանել:

Մեր բառը կը պատասխանէ նաեւ
 Են. σφονδύς բային, — Մի՛ սպանա-
 ներ, σὺ σφονδύσεις. Ուստի

(*) Սպանդարամետ Դիոնիսոս . . . իրր վե-
 րակացու սպանդից ուտելեաց եւ ըմպելեաց:
 (Ե. Հիւ. Բա.):

(**) Սանդարամետ՝ 'ի բառից առ կամ
 «սպանդ», «թէր»: (Ե. Հիւ. Բա.):

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ, Են. σπανός, մարդաս-
 պանութիւն:

ՍՊԱՆՈՂ, Են. σπανός, մարդասպան:
 — Ուրեմն սպանող է այրս այս,
 որ թէպէտ տարեցաւ 'ի ծովէ, ի-
 րաւունքն չետուն կեալ (Գ-ժ. ԻԼ. 4):

Այլ է

ՍՊԱՆԻ, անուն բուսոյ, Պրս. է-
 բէն-թէր:

Դ, չորրորդ նշանագիր հայերէն
 այբուբենի. եւ ձեւովն եւ ձայնի-
 նոյն ընդ 7 Յունաց եւ Լատ. Ի մեզ
 նաեւ զիմորոյ յօդ, (Բ. զէմ), յե-
 տադաս, եւ խառնեալ միանայ ընդ
 բառին. — Տէրք, — եղբայրք, նոյն
 ձայն է նաեւ 'ի Պրս. եւ որպէս զմերն
 խառնեալ միանայ ընդ բառին. զոր
 օրինակ, Խէլ (սիրտ) Խէլք (սիրտոյ),
 Դէր-թէր (եղբայր), Դէր-թէրք (եղ-
 բայրոյ):

ԿՈՒՇՏ, Պրս. կէշտ, նոյն նշան:

— Առ զսուրն եւ եհար 'ի կշտին
 եգղոմայ (Դ-ժ. Գ. 21): — Ելից
 զկուշտ իւր 'ի փափկութենէ իւրմէ
 (Ե-ժ. ՄԱ. 34):

ՄՆԱԿՈՒՇՏ, Թրք. ոշլ Դէշլէ-ք,
 ոշլ Դէշլէք:

— Եհար զնա Արեւններ նիզակաւն
 ընդ սնակուշտն, եւ ել նիզակն ընդ
 զիստ նորա (Բ. Թ-ժ. Բ. 23):

Արդ նկատելով զկուշտ կամ ըզ-
 սնակուշտ, իրր տեղի պարապ ('ի
 Թրք. յորջորջմանէս՝ ոշլ Դէշլէք)
 կ'ըսենք. «Ելից զկուշտ իւր», այս-
 սինքն, յազեցաւ:

Ունինք նաեւ

ԿՇՏԱՊԱՆԻՎ ՎԱՅՆԼԵՄ, եւ

ԿՇՏԱՊԱՆԻՎԻՒՆ, — ինչոյ տալ 'ի
 կշտապնդութենէ հացի եւ ջրոյ:

Ուստի այխարհաբար ունինք

ԿՇՏԱՆԱՄ, ԱՆԿՈՒՇՏ, կուշտ՝ կը
նկատուի իբր յոյժ փափուկ տեղի
ի մարմնի:

Ուստի ի հակառակէն

ԿՈՇՏ, (գլ.) մաշեցի զկոշտ երկրի
առ ի զթարախս քերելոյ (ՅԺ. Է. 5):

Ուր ուրիշ բառով ըսուած է. Ա-
ռեալ Էնջէ քերէր զթարախն (Ան-
թ. 8): Բաղդ. ծնօտ եւ ծղօտ, խե-
ցի եւ ցեխ:

Յորմէ

ԿՈՒՇՏ, (սեռ.) կշտ-ի

ի հակառակէն

ԳՈՍ, (սեռ.) քստ-ի

Բաղդ. պարան եւ պարանոց, չփեյ
եւ փուշ, դաստակ եւ տատակ:

Յորմէ

ԳՍՄՄՆՈՒՄ, իբր քիստ խն լինել,
իսկ

ԿՈՒՐՏ, (ներքինի, ըստ պարսից՝
կէ-րտէ, կէ-րտէ-ն), նշան. կուշտ,
անուկուշտ: — Յորպէս քոյ զօր
ծնանիքիս, առնուցուն, եւ առնի-
ցնս կուրտս (Ու. Եւս.):

Կուրտ, նկատի իբր՝ տկար, ան-
զօր, թոյլ, կակուղ: Բաղդ. ներ-
քինի, մախալ, քածաւարտ:

Յորմէ ի հակառակէն՝

ԿՈՒՐ, (կարծր, պինդ):

— Չոգայ, առէ, յայն տեղին ուր
ոչ էր քարոզեալ Գրիստոս, այլ տա-
կաւին կողմք եւ անզօրծ կային (Ու. Է.
Գլու.): — Անզանք նոցա իբրեւ
զկրպա ի կողմք անապատի (Ու. Է.
ԺԲ. 11):

• •

ԱՊԱԼԻՆ, տեղի ապաստանի:

Յն. ἀποβίω, ապաւելն նշան.

α π ο β ε ν

Ժամանել ի նաւահանգիստ, իջանել
ի նաւէ յերկիր: Թրք. Էւր-յու պա-
նէ, իբր աղատել ի վտանգէ ծո-
վա, (իբր ք կամ նմանութեամբ):
Եւ ἀποφυγή, փախստեամբ անկումն
ուրեք, տեղի ապաւինի:

Յորմէ թուի

ԱՊԱԼՈՒ, ապաւելն,

α π ο β υ

= հով = հիւ = ք):

ՅԱՊԱԼՈՒ, ՅԱՊԱԼՈՒՆՄ:

Յորմէ (աղաւէն)

ԺԱՊԱԼԻՆ, իբր ամբողջիւն, ա-
պահովութիւն յերեսաց պատառ-
ման. Պրս. Էւր-յու:

Այսպէս եւ

ԱՊԱԼՈՒՆԴԱԿ, Յն. ἀποβίτρυ, նշա-
նակէ տախտակ իբր փոքրիկ կա-
մարջ կարկառեալ ի նաւէ ի ցա-
մաք, իջանել յերկիր: Ի պարսկա-
կանէն՝ առէ, որ նշանակէ աղաւէն,
է մերս

ՅԱՄԱԳ, նմանաձայն յունականին
γὰρ, որ նշանակէ ցամաք, եր-
կիր, հող:

Յորմէ ի հակառակէն՝

ՄՄԱԿ, տեղի զով, տեղի խոնաւ:

— Ագաւառք ի ծմակաց վաղա-
գոյն ի ջերին տեղիս գնալոյ (Եւ. Է.):
Յորմէ եւ

ՏԱՄՈՒԿ, ՏԱՄԱՆԱՄ, — ի ցողոյ
երկնից տամկանան (ՅԺ. ԻԲ. 8):

Բաղդ. գաւառ եւ կաւառ, նա-
հանգ եւ նհանգ, գետին եւ գետ,
չօր եւ ջուր, մակարդել եւ մկր-
տել, թրծել եւ թրջել, առջորիմ եւ
տողորիմ, ստին եւ ոտին:

Այսպէս եւ

ԵՐԱՇՏ, ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆ, — Յանձ-
րեւոյ եւ յերաշտութենէ (Եւ. Է. Խ.
43): Պրս. Էւր-յու՝ նշանակէ ցամաք,
հող, եւ ցամաք՝ իբրեւ հակադրու-
թիւն ծովու՝ առեալ լինի իբր ապա-
հովութիւն յերեսաց վտանգաց, եւ
լինելն ի ցամաքի՝ է լինել յանդուր-
բու: Յորմէ

ԵՐԱՇՏԱԻՈՐ, — Եթէ լինիս երաշ-
տաւոր բարեկամի քուժ, մասնե-
ցեր զանձն քո թշնամոյ (Աւ. Է.):

Յորմէ

ԵՐԱՆՏԱԻՈՐ, իբր զի երաշտաւո-

բութիւն մեծ է քան զամենայն երախտիս :

ԵՐԱՆՏԻՔ. — Զնորճ երաշխաւորի մի՛ մոռանար, զի ետ զանձն իւր 'ի վերայ քո (Սէբ. 20) :

ՅԵՐԱՆՏԻՔ ԱՌԵՈՒՄ. — Մտապի քո առեալ է զմանուկ յերախտի 'ի հօրէ իւրմէ (Մշ. 32) :

ՊԱՐԶ. (գլ.) ցարդ, թրք. աշու, Պրս. էսէրէ, էսէրէ, նոյն նշան :

— Եղէ եւ որպէս արկ 'ի պարզի (Սալ. ձմէ) : Իսկ

ՊԱՐԶ. (ած.) էսէրէ, Բէրէ, նշ. զուտ սկիւր, մաքուր սկիւր, անխառն : Ի մեզ մէկ ձայնի մէջ ամփոփուած է պարսից երկու մերձաւոր ձայները :

ՄԱԼԵՄ. Յն. μάλατος, նշանակէ կակղիւ, տկարացուցանել : — Զոր օրինակ երկաթ մանրէ եւ մայէ զամենայն, նոյնպէս մանրեցէ եւ մալեցէ զամենայն (Դմ. Բ. 40) :

Յորմէ

ՄԱԼԵԱԼ. Դմ. մալեալ, աշխարհիկ, աշխարհական :

— Զմալեալն եւ զքաճաւարտան եւ զհաստեալն մի՛ մատուցանիցես Տեառն : Յորմէ

ԼԵՄ. կակղացուցանել արորելով :

— Բրտի լմեալ զկակուղ կաւն զնէ 'ի վերայ զրգան (Իմաթ.) :

Յորմէ

ՃԼԵՄ. — Աստուի զխաղողն, եւ ձմէի 'ի բաժակն (Մշ. 11) :

Յորմէ

ՄԱՄՈՒԼ. (սեւ.) մամլեոյ. (գործի ձմիչ՝ արորիչ) :

Իսկ

ՄՈՐՈՍ. Յն. μαρός, (յիմար) :

ՄՈՐՈՍԱՆԱՄ. Յն. μαράνω, μαρώ :

ՄՈՐՈՍՈՒԹԻՒՆ. — Յիմարեցի իշխանք Տայանու, եւ խորհրդակցութիւնք

նորա մորտացիին : Զի՞նչ իցէ մորտանալ, զի ոչինչ զտանիցեն հնարս իրացն զիւրութեան (Ուլ. Եւս.) : — Ո՛վ մորտութիւն, հեւ որդի 'ի միջի, եւ նա չյղացելոյն եւ չձնելոյն անուն զնէր (Եւլ.) :

ՍԱԿՐ. գրի եւ

ՍԱԿՈՒՐ. Լատ. securis (տապար) :

Պրս. սէրէ, թրք. սէրէ :

— Ի շահատակիւն իւրու՞մ հարկանի յումնէ սակերը (Ուր) :

— Ի վեր առեալ զսակուրան՝ զարկանէին թաղաւորին Պապայ (Բաւ.) :

ՍԱԿՐԱՒՈՐ. Լատ. securifer :

Յորմէ

ՍԱԿՐ. անուն թռչնոյ, (յք.) սակաւութ, զործածուած է՝ Սալ. Բ. 14. « Գազանք զոչեսցեն 'ի նկուղս նորա, եւ սակաւք 'ի զրուսն նորա » :

Թէպէտ Յն. բնագրին մէջ մեր բառին դէմ զրուած է κόραξ, (ագաւ), ինչպէս կը կարգայ նաեւ ուրիշ ձեռագիր մը, սակայն Երրայեցերէնն ունի՝ « հաւալուսն » (եւ միայն Երրայեցերէնն ունի), եւ որովհետեւ Յն. πελεκάν, նշանակէ՝ հաւալուսն, եւ πέλεκυς, սակր, տապար, կ'երեւի թէ այս նմանաձայնութենէն թելադրեալ՝ նմանաձայն եղած է եւ 'ի մեղ՝ սէր եւ սէր, եւ ասոր պէս՝ Լմէր եւ Լմէր :

Իսկ

ՍԻԿԱՐԵԱՆ. — Հաներ յանապատ չորս հազարս արս անօրէնս սիկարեանս (Գործ. ԻԱ. 38) : Յն. σικάρης, որ է բառ լատին sicarius, (սպանող, սպանիչ) : (Տեա 'ի Քրտն. Լատ. Հ. Բ. էջ 270) : Յորմէ

ՍՐԻԿԱՏ. — Վարձեցաւ արս արկուայս եւ զարձուրեցուցիւս (Դմ. 4) :

(ս Ր ի կ ա , ա յ ի ն ք ն , ս Ր ի կ ա Ր - ե ա ն
1 5 2 3 4 1 3 4 5 2

* *

ԱԶԱՏ, Պրս. — զեփ, նոյն նշան:

ԶՐԱՀԱՆԻՔ (*), Պրս. շէր-շէն-ք, նշանակէ՝ կարկառակօրէն քարանդ:

— Դիւք զնոսս երկուս զրաշանս արտաքոյ քաղաքիս (Դ. Թ. Գ. Ժ. 9):

ԱՄԷ

ԶՐԱՀ, Պրսկ. շէր, շէրէն, յորմէ Թրք. շէրէ: Է նաեւ յատուկ անուն մարդոյ՝ ըստ Պարսից, որպէս եւ 'ի մեզ առանձինն ձեւով:

ԶԱՐԵՀ, բաղդ. Վահան, յատուկ անուն: Իսկ Յ. Բ. 16 յաւարէն Հաբե ձայնին՝ մեր թարգմանիչը՝ Զարեհ անունը պատշաճեցուցած է, ձայնակն մերձաւորութեանը համար թերեւս:

Զը-ն բառէն՝ — կրեսոս արքայ Լիւդացւոց առաքեաց 'ի Դեղփիս, հարցանել թէ ցայսօր յայտնում զինչ հանդերձեալ իցիմ գործել:

ԿՐԱՅ, Դեղփեան պատգամն առացեալ. «Գիտեմ զաւազոյն թիւ, եւ զչափ ծովու, զբարբառ համերն լսեմ եւ զդիեցկին, իբր զի կրայն զրահաւոր է, 'ի զգայութիւնս իմ հարաւ հոտ զրահամորթ կրային որ ընդ ոչխարենայ եփի, պղինձ 'ի վերայ, պղինձ 'ի ներքոյ (Եր. Բ. Ա. 46—56: Տես Ռ. Բ. Ա. էջ 369):

«Քանզի խորհեցաւ թաղաւորն գործ մի զժուարագուշակ գործել, եւ եփել զկրայ ընդ գառին 'ի սան պղնձի»:

Թն. չէլոս, չէլոնի նշանակէ՝ կրայ, կուրծք, լանջք, ազդ ինչ վահանի. չէլոս, որ ծագի 'ի բառէս չէլոս (կրայ), նշան. հազու, հանել խուխ, թքանել, եւ ծառէ, որ նշանակէ՝ լանջք, կուրծք, նշանակէ նաեւ շէր-ն. եւ բայը՝ ծարէս, ծառալէս,

զրահաւորել, վառել, սպառազինել «Զգեցցի զրահս զարդարութիւն»:
— ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνης.

Թորմէ նաեւ

ԶՐԱԻ, ԶՐԱԻԵՄ, բաղդ. առպար եւ սպառեմ, նաեւ

ԵԶՐ, Պրս. շէն (եզր), շէր, (զրահ) խիստ նմանաձայն հանդիպած են:

Ունինք նաեւ յատուկ անուն ԵԶՐ, իբրեւ հրկրորդական իմի ձեւ Զ-շէն անունն, եթէ չենք կամիր նոյն համարել՝ Աստուածաշնչի Եզրասայ հետ, (Թն. Եսծքա):

ԱԻԱՆԻՒ, Պրս. — շէն բառն է, որ նշանակէ՝ աման, անոթ:

Իսկ

ԱՄԱՆ, Արար. նշանակէ սպասուվութիւն, յորմէ է՝ — մանէն, որ նշանակէ՝ աւանդ:

Եւ աւանդին տարբեր ընթերցուածն է անոթ:

ԱՆՕԹ (*), (անաւթ = աւանդ)
1 4 3 2 5 1 4 3 2 5

այս ընդհանուր դիտողութեանէն ետքը՝ մանենք երեքին ալ մանրամասնութեանց:

ԱԻԱՆԻՒԹԻՒՆ, — Ընդէ՞ր անցանէք զպատուիրանաւն Աստուծոյ վասն ձերոյ աւանդութեանն (Մ. Բ. Ժ. 3): — Առաւել նախանձախնդիր էի իմոյ հայրենի աւանդութեանցն (Գ. Բ. Ա. 14):

Լատ. traditio, շատ անգամ թարգմանուած է՝

ՏՈՒՉՈՒԹԻՒՆ, Ընդէ՞ր անցանէք զպատուիրանաւն Աստուծոյ վասն ձերոյ տուչութեանն (Ու. Բ. Բ. Բ. 3): — Թոյժ նախանձախնդիր էի հայրերենի տուչութեանց իմոց (Գ. Բ. Բ. 3):

Նաեւ կ'ըսենք

ԱԻԱՆԻՒՍՈՒՆ, որ է տուն՝ եկեղեցական անոթոց, պահաւան:

(*) Զրոյսներ, կորկառ իբրեւ զրոյնց հասկոց եւ կուտելոց, Երր, Եթէքէ՞, Պրսկ. — շէր: (Ն. Զ. Բ. Բ.):

(*) Ա. Բ. Բ. 3, Եթէ՞ մասնիկ նկատուած է 'ի Քերկ. Զարգ. 1496:

Աման անունին բայք կըլլայ՝
ԱՄԱՆԵՄ, ամանի մէջ լեցրնել :
— Ասելի կերակուրս ճեպին ա-
մանի յարմարն (Վէջը) :

ԱՄԱՆԱՄ, — Յաման մի՛ ամա-
նայցես (Օրէն. ԻԳ. 25) :

ԱՄԱՄ, — Եթէ կարմիր զգեց-
ցիս . . . եւ ամառցես ծարիր յաշո-
քս (Եւթ. Գ. 30) :

Եւ այս վերջնոյն հակառակէն

ԱՄԱՄ, (թափել, պորպել) :

— Ամառցէ 'ի ծով զգորութիւն
նորա (Ձագար. Թ. 1) : — Դարձոյց
Տէր հալմ սատարի 'ի ծովէ, եւ առ
զմարտան, եւ ամառ 'ի ծովն կար-
միր (Եւ. Ժ. 19) :

Բազդ, վաշխ եւ բաշխ :

Աստի

ԴԵՏԱՄՈՅՆ, ԵՌԿԱՄՈՅՆ, ա՛յլ է
ՀՕՐԱՄՈՅՆ, Յն. μαγνησιον, իբր
մայրաման կամ մօրաման, այսինքն
հանգոյն մօրն :

Տես Էրադնոյն :

ՅԱՆՕԹ ԱՌԵՈՒՄ, իբր անուշ յա-
ւանդի, փոխ անուշ :

— Անկա երկաթն 'ի Զուրն, եւ
զայն յանօթ անուշ էր (Գ. Թագ. 2. 5) : — Չկարօտութիւն իւր եւ-
լից՝ յանօթ անուշ գիրան (Վէջը) :

— Չկարէ ոք յափշտակել զանօթս
հզօրին, եթէ ոչ նախ զհզօրն կա-
պիցէ (Մեքէր.) : — Ոչ ոք կարէ 'ի
սուռն հզօրի մտանել, եւ զամանս
նորա յափշտակել, եթէ ոչ նախ
զհզօրն կապիցէ, եւ ապա զամանս
նորա յափշտակեցէ (Աւդ.) : Իսկ առ
Եզնկայ դտանեմք, — Ոչ ոք կարէ
անուշ զգործի հզօրին, եթէ ոչ
նախ զհզօրն կապիցէ (Եւթ. Կ. Տե'ս
եւ Մարթ. ԺԲ. 29 : Մարթ. Գ. 27 :
Ղաւ. ԺԱ. 21) : — Ապա թէ կամէր
Աստուած ցուցանել զբարկութիւն
. . . զոր համբերն բազում երկայն-
ատութեամբ անօթոցն բարկութեան,
պատրաստելոյն 'ի կորուստ, զի
յայտնի արասցէ զմեծութիւն փա-

ռաց իւրոց 'ի վերայ անօթոցն ու-
ղորմութեան (Հագ. Ի. 22—23) :

— Աման չարեաց էր եւ հալածիչն
Պաւղոս . . . ասնաւ (Աստուած)
զատուածամարան . . . զամանն լի
անգիտութեամբ եւ նախանձու, եւ
կատարէ անօթ սրբութեան, երթ
(սաէ ցԱնանիա) զի անօթ ընտրու-
թեան է նա ինձ : Տեսանես զիս՝ ըզ
'ի չարեաց ամանոց արար անօթ
ընտրութեան : Եւ այլուր Պաւղոս
կոչէ զմարդիկ ամանա . . . : Աստ-
ուած . . . համբեր 'ի վերայ ամա-
նոցն բարկութեան : Ամանս բար-
կութեան զանհաւատիցն ողիւն կո-
չէ, զի ցուցցէ զմեծութիւն ողոր-
մութեան իւրոյ 'ի վերայ ամանոցն
ողորմութեան, զորս յառջադոյն
պատրաստեաց զմեզ անօթս ողոր-
մութեան, զայնպանէ ասէ, որք
արժանի մարդասիրութեան եղին եւ
անօթ ընտրութեան (Մեք. 37—38) :

Այլ է

ՀԻԿԱՆԳ, յորմէ

ՀԵԻԱՄ, Ի յունական ձայնէս՝
αἰωνί, որ նշանակէ՝ ց-մեռեց-ցէն,
եւ ասի՝ αἰωνί νότος, ց-մեռեց-ցէն
հիւանդութիւն, այսինքն, հիւան-
դութիւն որ ցամաքեցուցանէ զան-
գամս եւ զոսկերս :

ՀԻԿԱՆԳԱԿԻՆ, — ՉՏրոփիմոն թո-
ղի 'ի Մեկիտէ հիւանդապին (Բ. Տէմ.
Գ. 20) : Միտ գիր Կէն մասնկան 'ի
պարսկերէնն՝ պէշ-մէլէն, (հիւանդա-
պին) : Յորմէ (հիւանդ)

ՆՕԹԻ, նաւթի,

(հ' իււնդ = նաւթի)

5 3 2 1 4 4 3 2 5 1

Բազդ. անկողին եւ նքողիմ : Յն.
νύκτος, (հիւանդութիւն) :

Այլ է զարձեայ՝

ՀԱՆՈՒԹ, (սեռ.) հաւթ-է : Կամ
ԽԱՆՈՒԹ, բառ արար :

— Ոսկ. Ագաթ : Յորմէ՝

ԱՆՈՒԹ, (սեռ.) հաւթ-է կամ հաւթ-այ :

— Դիւր զհին կապերտագ եւ ըզ-

բուրդոյ ընդ անշիւք ձեռաց քոց (Ե-
բեհ. ԼԷ. 12) : — Յանթի հարեալ
(Բաղ.) աչիս. Խօլլաւիւր զարնելիւք, եւս
եւ Թրք. քանդի Թրք. քօլլաւիւր նշ.
եւ խանութ, եւ անութ (Բեհե. Դաւ.) :
Իսկ

ՀԱՆՈՒՄ, Ոսկերօք եւ ջլօք հա-
նար զիս (Եբ.) :

ՀԵՆՈՒՄ, Հենու ծործս եւ զգնու :
ՀԻՆՈՒՄ, ՀԻՆՈՒՄ : Այս բառերը որ
կը նշանակեն արուեստել, ճարտա-
րել, եւ մասնաւոր առումը՝ ու-
սայնանկել, կը թուին ազգեալ յԱ-
րար. ֆէն, ֆէն-ը, յք. ֆէն-ը, որ
նշ. արուեստ, ճարտարութիւն :

— Ո՞ր կամանց իմաստութիւն
ոստայնանկութեան (Եբ.) :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՀԱՆԵՄ, իբր՝ բաժանել, անուշ
բանի, յափշտակել :

— Աւուշտու կին, եւ ա՛յլ այր
հանցէ զնա 'ի քէն : Բաղդ. ելուզա-
նեմ եւ ընդելուզանեմ :

Յորմէ

ՀԵՆ, (սեռ.) հէն-ի, թերեւս չչիտ-
թիլու համար ընդ՝ հաւ, հաւ+ :

Բաղդ. ելուզանեմ եւ ելուզակ :

Ուրիշ է

ՀԱՆԵՄ, հաւել 'ի քէն կամ արարած :
Յն. օնիլու, հանել 'ի վեր կամ
արտաքս, եւ օնիլու, 'ի վեր ունել,
բարձրացուցանել :

Յորմէ

ՀԱՆԲ, ՀԱՆԱԾՈՅ, իսկ

ՀԱՆԵԼ ՅԱԶԱՅ, թարգմ. ՏՃ. Կեօզ-
րէն չքաւիւր : Բաղդ. ելանել յաշաց
Իսկ

ԿՊԱԿ, Պրս. Ժեւրպէ. նոյն նշան.
իբր խանութ : — Եկին ընդ առաջ
մեր մինչեւ յորդոստայն Ապիեայ եւ
երկոց կրպակոցն (Գաբ. ԻԶ. 15) :

• •

ԳԱԶԱՆ, Պրսկ. Կեզնէ՝ նշանակէ
խածանող, Յն. օնիլու, նշանակէ խա-
ծանող, գազան : Յորմէ

ԽԱՄԱՆԵՄ, Պրսկ. Կեզնէ, նոյն
նշանակութեամբ, եւ

ԽԱՄԱՏԵՄ, իբր՝ աչիս. Խաշիւրպէլ :
— Ապա եթէ զմիմեանս խածա-
տիցէք, զգոյշ լերուք զուցէ 'ի մի-
մեանց սատակիցիք (Գաբ. Ե. 15) :
Եւ 'ի հակառակէն՝

ԲԻՄԻՄ, բաղդ. խտեմ եւ զգուեմ :

— Ասիւծք ոռնային քծնելով :
— Ոչ չունք քծնելով (Ուլ.) :

ԲԻՄԻՄ, — Զափուծ կորիւն

մնուցեալ ածէ 'ի համարյոյ եւ 'ի
քծինս (Եզնէ) : — Ամենեցուն ընդ
ծոց եւ ընդ զոգ մտեալք անխափր՝
քծինս տայցին (Ուլ. Մաթ.) :

Յորմէ

ԲԱՄ, չուն, մանաւանդ էպ չուն :

— Հոմերոս առէ իսկ, թէ յայս
կոյս քածն (Սկիլլա անունէ՝ նեղցին
ընդ Սիկիլիա եւ ընդ Իտալիա), եւ
յայն կոյս Արամազդեան քարիւղն,
(Յն. Դաւ. Եզնէ) հանդէպ քածին, (այս-
ինքն, Սկիլլային) (Եզնէ) :

Դարձեալ 'ի Խաշիւրպէլ

ԿԻՄԱՆԵՄ, ԿԻՄԵՄ, — Յորժամ ոռն
կծիցէ կամ ձեռն : — Լեզուն կծել :
— Ըմբռնին կծել (Եզնէ) :

ԿԻՄԻ, կծ-ու, որպէս՝ լեզ-ու,
հատ-ու, մահաց-ու :

ԶԿԻՄԵՄ, իբր՝ ջրանուշ, սաղմնալ :
— Զկծէին խաշինքն 'ի խառնան,
եւ յգննային (Եզնէ) :

ԶԿԻՄՅՈՒՅԱՆԵՄ, — Որ զկծեցու-
ցանէիք զԱստուած բանիւք ձերովք,
եւ առէիք, թէ ի՞նչ զկծեցուցար զնա
(Ուլ. Ես.) : — Նախ չբոսեօք զկծե-
ցուցանէ զմեզ (Եզնէ) :

ԶԿԻՄԿԱՅՆ, յոյժ կծու, ժանդ,
զաժան : — Եթէ բարկութիւն կալ-
ցի, զկծազոյն ինին (աչքն) (Փէլ.) :
ԶԿԻՄՅՈՒՅԻԶ, — Զկծեցուցիչ եւ
ամբարտաւանազոյն գազան լինիցի
(Պաթ.) :

ԿԻՄ, ԿԻՄԻԱԿԻՄ, — Մուռն խոշ-
տանգիչ՝ կծուակիծ բանից նոցին
(Նախ. Եւ.) : Յորմէ

ԿԱԿԻՄ, — Հարուած կարծի սաստիկ ընդ ամենայն մարմինն կսկիծ արկանէ մինչև ի սիրտն :

ԿԱԿՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ (Մանգ) :

— Միշտ աշխատէ ընդ այլոց բարիս կսկիծէին (Ուլ. Մարշ.) :

Եւ

ԿԱՍԿԱՆ, ԿԱՍԿԱՆԵՄ, — Վասն կնոջ զորմէ կասկածէ այրն՝ չնայեալ զոյ (Նու. Թ.) :

Եւ

ԿԱՅՆ, յորմէ

ԿԱՅՆԱԿՆ, — Տեսանեն կրակեալ կայծականց (Յալ.) :

Եւ

ԿԻՉՈՒՄ, նաեւ ի Խաչատուր

ԽԱՅՆ և ԽԱՅԹ, — Տուաւ ինձ խայթ մարմնոյ չրեշտակ տատան կոփել զիս (Բ. Կարէն. ԺԲ. 7) :

Յորմէ

ԽԱՅԹՈՑ, — Ուր է, մահ, յաղթութիւն քո, ո՛ւր է, զժողով, խայթոց քո : (Ա. Կարէն. ԺԵ. 55) : Յն. ποῦ σου, θανάτε το κέντρον; ποῦ σου ᾄδῃ, τὸ νίκης. (Ուր է, մահ, խայթոց քո, ո՛ւր զժողով, յաղթութիւն քո) : այս խօսքը կոչում է Ուլսեայ մարդարեւութենէն (ԺԳ. 14) : « Ուր է յաղթութիւն քո, մահ, ո՛ւր են խայթոց քո, զժողով », և բնագիրն է, ποῦ ἡ νίκη σου, θανάτε π. οὐ τὸ κέντρον σου, ᾄδῃ, նոյն և նման հայերէնին :

Եւ

ԽԱՅԹ, ԽԱՅԹԻՄ, Վէրք, այտուճ, հարուածք խխայթեալք (Եւր. Ա.) :

Եւ

ԽԹԵՄ, — Հրեշտակն խթեաց ըզկողն (Տպ. չիւշ) Պեարոսի (Գրք. ԺԵ. 7) : Միում միում կաշառ գաղալ խթէր (Եւլի.) : յորմէ ում : Խթէ՛ կամ Խթէ՛ :

ԽԹԱՆ, — Խիստ է քեզ ընդդէմ խթանի տքացել (Գրք. 7) :

— Զխորդ քան զխթան սրագոյն

ունի զխայթոցս կարիճ (Ուլ. Կար.) :

Եւ

ԽՈՒԹ, Ժայռ, զգուշ, ի շահ :

Եւ Եւ ի զգուշ, չճանաչուա :

— Յետ բազում մորկաց և խթոց (Ուլ. Մարշ.) : — (Ի ծովու կենաց) բազում խութք պատահեն հանապազ, և բազում անգամ բախին նաւք և ընկղմին (Ուլ. Եւր.) : Ի բաց արարէք զխոյ և զխութ ի ճանապարհէ ժողովրդեան իմոյ (Եւր. Մէ. 14) :

Եւ

ԽԵԹ, — Եղբայր քո ունի խէթ զքէն (Մարշ. Ե. 23) : Է նաեւ ի բրեւ խութ ի ծովու : — Զառապարաց և զխիթից և զլիմաց որ ընդ ծովու ծածկեալ իցեն (Ուլ. Մարշ.) : — Բազում խէթք և խութք են ճանապարհին (Ուլ. Փէլի.) :

Յորմէ

ԽԻԹԱՄ և ԽԵԹԿԵՄ, — Եղջերօք ձերովք խիթկէք զանաւաղն (Եւլի. 17. 21) : — Եղջիւր միեղջիւր եղջիւր նորա, խիթկեաց նքօք (Օրէն. 17. 17) : Իսկ

ԱՌԽԵՄ, — Եւ մեր շահաւոր ի Տիւրոսէ, հասաք ի Պտղեմայիդա (Գրք. ԻԱ. 7) :

Այժմու յոյն ունի, ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ τύρου :

Իսկ մեր ընթերցուածը կու տայ կարծել թէ թարգմանիչը տարբեր օրինակի վրայ կարդացած է τὸ πλοῦν διανύσαντες : Այժմու յունարէնին բայն է διανύω (ներկ), διανύω (ապա), թարգմանիչն օրինակինը կը թուի լեալ διανύω, որ նշանակէ խթել, առխիթել, յորմէ

ԽՈԹ, ԽՈԹԱՆԱՄ, — Զեր լուծեալ էր թէ խօթացաւ, և արդարեւ խօթացաւ մերձ ի մահ (Փէլի. Բ. 25) :

Եւ

ԽՈՑ, իբր բացուած վերք : ԽՈՑԵՄ, Տիգաւ խոցեաց զկողն նորա (Եւլ. ԺԹ. 34) : ին. νέσσω,

(բանալ, պատասխել) :

— Մի ոմն 'ի զինուորաց անտի... երաց զեղարգևամբ զկող մի 'ի կողիցն... եւ ընդէ՞ր ոչ զսիրտն կամ զայլ կարեւոր տեղիսն խոցեաց զեղարգևամբն (Սէբէբ) :

Եւ

ԽՈՅՈՅԵՄ, (իր բէ՛ իւշաբէլ, քստ օրին. խած-ատեմ = խածանեմ) :

— Փարսուն արքայ եզիպտաց. ոց... զԲանանացին եւ զՓերեզացին եւ զընակեալս 'ի Գազեր իւշաբէ-ոց (Յես. ԺԶ. 10) : Տպ. իւշաբէ-ոց, Յն. ἐξέστη, (Զոհրայ 'ի ծանօթ. — օրինակ մի իւշաբէ-ոց) :

Յորմէ (խոց) 'ի հակառակէն ԽՅԱՆ, ԽՅԱՆԵՄ, — Խցեալ է զականջս իւր զի մի՛ լուիցէ (Սալմ. ԾԷ. 6) : Յորմէ

ԽՈՒՅ, սենեակ փոքրիկ յորում փակեալ առանձնանայ որ : Բաղդ. խուփ եւ խուփ :

Եւ

ԽԵՑ, — Արկանեմ խից 'ի վերայ զրանց նորա (Եւդէ. ԻԱ. 22) :

Եւ

ԽԵՌՈՒՄ, Յն. στουπίον, յորմէ Թրք. իւշաբէ-ոց : Վուչ խոշոր 'ի պէտս խցանի, յորմէ

ԽԵՎԵՄ, — Զորովայն տառապեալ ընտցուն (զինւով), եւ խծկեցեն մինչեւ յականջան եւ յունչուն (Ուլ. Մաթ. Է.) :

ԽՆՈՒՄ, արմատ իւշ : Խցի, խից, որպէս՝ ընում, լցի, լից :

Ատոնց կարգէն են՝

ԳԹԵՄ, իրր՝ հանգիպել խթոյ :

ԳԱՅԹԵՄ, — Որ լեզուաւ իւրով ոչ գայթեաց (Սէբէ ԻԵ. 11) :

ԿԱՄ Ի ԳԱՅԹԻ, — Որք 'ի գայթի կան :

ԳԱՅԹ Ի ԳԱՅԹ,

ԳԱՅԹԱԿԱՂՈՒԹԻԻՆ, Յն. σκάνδαλον, (որոգայթ օտից) : Տես եւ՝ որոգայթ, (իրր՝ որոգայթ, այսինքն, ἀρχ. եւ գայթ) :

որ ո գ

ԳԱՅԹԱԿԱՂՈՒՄ, իրր գայթ (եղ) եւ կաղ(ալ) : — Որով եղբայրն իմ գայթակղի կամ գթէ :

ԱՆԳՈՅԹ, ասացեալ զնուա՛նանգրտէ, յորում չգուցէ խութ ծովու, անդորր, ապահով, խաղաղ, իրր՝ անխութ կամ անգայթ :

ԳԹԹԵՆ, ԱԿԱՆ, այսպէս կ'ըսուի միանգամ փակել եւ բանայն գալս. եւ ժամանակի վերայ խօսելով կը նշանակէ՝ սուղ քան զվայրկեան :

— Մարմին զգեցեալ՝ յական քթթիկ կայցեն առաջի անեղ տանին (Եւդէ) :

ԱՆԳԹԻԹ, անշաբթ (նայուածքի վերայ խօսելով) :

ԽՈՒԹ, ԽԵԹ եւ ԳԻԹ, իրր զուրա ցցուած երեւելի մասն մարմնոյ 'ի վերայ դիմաց :

— Արկից կարթ 'ի քիթս քո եւ զանգանաւնդ 'ի կշակս քո (Դ ԹԳ. ԺԹ. 28) : — Մի՛ ոք աստ ինչ մեծատուն հպարտացի եւ զքիթս 'ի վեր տանիցի (Ուլ. Մաթ. Է.) :

Յորմէ

ԳԻՆԻ, — Իրրեւ զինդ ոսկի 'ի քիթ խոզի (Աււլ. ԺԱ. 22) :

Այս ընտանիքէն է նաեւ

ԳԹԱՄ, ԳՈՒԹ, չկարել կալ անշարժ՝ տեսեալ զոք արժանի գթոյ :

Եւ

ԽԱՅՏԱՄ, ԿԱՅՏՈՒՄ, ԿԱՅԹԵՄ, իրր ծա՛լ զբէլ : — Փոխանակ զի կայթեցեր դու ձեռամբ քով, եւ դոփեցեր օտամբ քով (Եւդէ. ԻԵ. 6) :

ԿԱՅՏԻՈՒ, ԿԱՅՏԱՈՒ, ԿԱՅԹ,

Դարձեալ 'ի էջէլ ոյ, 'ի հակառակէն

ԿՈՒՄԵՄ, բաղդ. ծծել եւ ձեծել, չծծել եւ չեծեծել, գուսան եւ քոս :

ԿՈՒ, — Յաւուր յայտիկ կոծեցի կոծ Երուսաղէմ իրրեւ զկոծ նանեհեաց կոտորելոց 'ի դաշտի (Եւդէ) : Իսկ 'ի բառէս՝ խից (Տես 'ի վերոյ)

ԽԵՑ, ԽԵՑԻ, անօթ բրտի, թրծեալ

հրով, և ևնկատեալ իբր պինդ, դիմահար:

Խեճի նշանակէ նաեւ զամենայն ազգ պատենաւոր փժմակաց ծովու, այնպէս և Են. ὁστρακον, նշանակէ և զերկոսին խկ:

Յորմէ

ԽեճեկոՅՏ ՎճԻԻ, Են. ὁστρακισμός, զատակնիք տառնամեայ տարադրութեան առ Աթենացիս, տուեալ 'ի բեկորս խեցեաց կամ 'ի պատեանա խեցեմորթաց. զի Են. ὁστρακον, յերկոսին եւս հարկանի:

Յորմէ (խեց) 'ի հակառակէն և յետ ընդդէմ ընթերցմամբ

Յեւ, որպէս և 'ի բառէս խեց

ՅԻԽ, նկատեալք իբր թոյլ, լոյծ. բազդ. պոյտն և պտուկ. պոկուք ծառոց և ստեանց:

Եւս և ամէն պինդ և դիմահար մարմին 'ի բառէս խեց,

Խեճ կամ Խեճ, ԽԱՉ, ԽԻՃ և

ԽԻՓ, բազդ. բեւեռեմ և բեւեկն, սանձ և սոսկն:

ԽԱՉ, բազդ. խոթ

Յորմէ բարդեալք

ԽԱՉԻՆԻՎԱԿՆ, ԽԱՉԻՆԻՎԱՏՆ, որպէս 'ի քարէ՝ քարընդոտն:

Իսկ

ԽԱԻՓ, Թրք. ք-ք-ք:

Յորմէ

ԽՓԵՄ, — Եւ խփեալ զգիրսն եզցապաշտօնեայն և նստաւ (Ղ-Է: 1:

ԽՓԱՆԵՄ, ԽՓԱՆԵՄ, ԽՓԱՆԵՄ և ԽՓԱՆԵՄ:

Այլ է

ԽՓԱՆԵՄ, — Թաւայեցուցեալ կափարիչ զրան գերեզմանին վէմ մի մեծ (Մ-Բ: 60):

Են. περισκέψας λιθον μέγα, τῇ θέρῃ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ θανάτου: Հայ թարգմանիւթիւնը յաւելուածով ունի զբառն ք-ք-ք, զի չկայ յունարէնին մէջ:

Այս բառն՝ առաջին երեք գրերով ք-ք, կախուցանեմ ին նմանութիւն ունենալուն համար համարուած է

թէ անկէ ծագած է, սակայն եթէ ուշադրութեամբ նայուի, կը տեսնուի որ անկէ տարբեր բառ է, կափար-իչ, որ կափ-ուցանեմ ին հետ չկրնար նայանալ, եթէ էլ մասնիկը նման ըլլար միմիկարիչ, ստացիչ, փրկիչ եւայն բառերուն, առանց այն մասնիկան մնացածը պէտք էր բան մը նշանակել, ինչպէս նա միմիկարիչ, ստանալ, փրկել, սակայն կը տեսնենք որ ք-ք-ք կամ ք-ք-ք-ք բառ չկայ, որ էլը միմիկարուն կարգէն համարուի: Թող զայս, յունարէնին մէջ պատասխանող բառ չունի. ուստի կարծել կուտայ մեզ թէ թղարտովն ուրիշ բառ է: Արդ (ըստ մեզ) պարկերէն բառ մը կայ, ք-ք-ք-ք, որ կը նշանակէ այր, (այսինքն՝ քորայր), և մեր կափարիչն այն է:

Քանզի գերեզմանն այր էր՝ քորի մէջ փորուած. — Եւ 'ի նոր կամ 'ի կառնոյ գերեզմանի, զոր փորեաց 'ի վիմի, թաւայեցուցեալ ք-ք-ք-ք-ք (Են. 'ի դուռն) գերեզմանին վէմ մի մեծ գնաց: Ուստի ք-ք-ք-ք կը թուի նշանակել այրին բերանը զրուած քարը, (և ոչ թէ, ինչպէս հիմայ կը մտնուի, իբր Թրք. ք-ք-ք), որ էր իբրեւ դուռն՝ արգելելու համար մուտը:

Խ-ք բառին և ք-ք-ք ին հաւանակէն է:

ԽՈՓ, իբր՝ գործի պատասաղ հողոյ, Բազդ. խուց և խոց, արամ և խրամ, յորմէ՝ խրամատ:

Իսկ

ԽՈՓԱՆ, երկիր ոչ հերկեալ, ոչ փարեալ, ոչ պատասեալ խոփով, իբր՝ ան-ք-ք, կամ իբր՝ երկիր խափանեալ: (Մագեալ 'ի ք-ք-ք-ք-ք ոյ):

* * *

ԴՁԱԽ, Պրո. ք-ք-ք-ք նշանակէ ք-ք-ք բամպակի, չերամի:

Յորմէ է 'ի մեզ'

ԽՈՋԱԿ, — Փորձեցից միւսանգամ
զգաթուէն, եւ եղիցի միւսանգամ
ցամաքութիւն 'ի վերայ զգաթուէն
միայնոյ (Դաւ. 9.) :

Եւ 'ի հակառակէն (զգաթ)

ԳՋԵՄ, բազդ. պարսն եւ պարս-
նոց, ձեռ եւ ցտեմ :

ԿՋԱԿ, նկատեալ իրր պինդ :

Բազդ. ծնօտ եւ ծղօտ, երէզ եւ
երես, կուշտ եւ կոշտ, կուշտ եւ
կորդ : Կամ 'ի Պրակ. Կէ-ւ-ւէ-ւ, որ
նշանակէ կոճ օտից : ՏՃ. Բէ-ւ-ւէ-ւ :

— Ի սանձս եւ 'ի զանգանաւանդս
ձմեռացն զկղական նոցա (Սաղ. 2.) :

* *

ԿԷՏ. Յն. քէտօց, ձուկն մեծ, վի-
շապ ձուկն : Նկատեալ իրր մեծ յոյժ :

— Արար Աստուած կէտս մեծա-
մեծս (Ման. 7.) : — Զգազանն ծովա-
կան լեւնաձեւ, զկիտայն ատեմ եւ
զկիզկիինաց (Եւ. 1.) :

Յորմէ 'ի հակառակէն'

ԿԷՏ, այսինքն՝ նշանախոսն (.)
նկատեալ իրր կարի փոքր :

— Կէտ իր է որ ոչ ունի մասն
(Եւ. 1.) : Բազդ. տիեզերք եւ արդ-
բուկ, քաջ եւ գաճաճ, կինձ եւ
զինձ, ցեծ եւ ցեց :

Յորմէ՝

ԿՏՈՒՏ, — Յորժամ հեռիս եմ եւ
'ի ամենջանս, եւ ազգի ազգի կառուս
ուներմ (Ու. 1.) :

Յորմէ (կէտ)

ԿՏԵՄ, կէտ ձեւացնել մարմնոյն
վրայ, ծայրիւ ասղան :

— Գիր կտեալ մի՛ ամսիցէք 'ի
ձեզ (Դաւ. 28.) : ՏԵՆ եւ ԺԷ :

Յորմէ (կառու)

ԿՏՏԵՄ, — Յորժամ սկսանիմ խօ-
սել, կատեն զիս (Յա. 2. 4.) :

Յորմէ (կէտ, ըստ որում՝
կարի փոքր)

ԿԷԹ, (մի.) Յն. τὸ ἐλαττωτὸν, (1/2-
բիւ, 1/2-բիւ) :

Որպէս եւ

ԽՈՒՆ, նոյն է եւ Յն. γοῦ, որ
նշանակէ քէ-՛, եւ թարգմանի 'ի
մեզ նաեւ :

ԿՈՒՆ՝ — Գոնէ 'ի քզանցս հանդեր-
ձի նորա մերձենայցեն (Մաթ. 2. 56.) :

Գրի եւ

ԿՈՒՆԱ, ԿՈՒՆԱՅ :

* *

ՈՒՌԿԱՆ, Յն. ὀρχήνη, նշանակէ
ուռկան, իսկ ὀρχαίον, նշանակէ գոր-
ծի : Յունական բառիցս ձայնական
նմանութիւնն առիթ տուած է 'ի
մեզ՝ ձայնիւ եւ նշանակութեամբ
այս տարբեր երկու բառեր՝ մի եւ
նոյն նշանակութեամբ գործածելու :

— Արկէ՛ք յաջակողմն նաւին զուռ-
կանդ, եւ զտանիցէք (Յա. 6. 10.) :
յն. ὀρχήνον :

— Փակեցին 'ի ներքս բազմա-
թիւն ձկանց յոյժ մինչեւ պարզա-
տէին ուռկանք նոցա (Դաւ. 7. 6.) :
յն. ὀρχήνον :

— Մինչդեռ կազմէին զուռկանս
իւրեանց (Մաթ. 7. 21) : յն. ὀρχήνον :

— Քարշէին զգործին հանդերձ
ձկամբքն (Յա. 8. 10.) : յն. ὀρχήνον :

— Այնչափ ինչ կայր, եւ ոչ պա-
տուեցաւ գործին (Աւ. 7.) : յն. ὀρχήνον :

— Արկէ՛ք զգործիս ձեր յորա (Դաւ. 4.) : յն. ὀρχήνον :

— Վասն քո բանիդ արկցուք ըզ-
գործիսս (Աւ. 7.) : յն. ὀρχήνον :

* *

ՍԵՆԵԱԿ (*), (սեռ.) ունեկ-ի :

Յն. σενεακ, անակցութիւն,

(*) Ե Գրեւորւ ենք, որ սենեակ բառն իսկ
Ասորկայ անուանէն տառնած է, զի սանկը-
րիակրէն՝ ասորաւ աստար, կը նշանակէ
նաեւ նկատենեակ եւ անկոյնն : (Burnouf,
dictionn. canscrit-français page 85 :
(Արամեանդեզս եւ իւր բաղմադարեան զադ-
նիրը, էջ 148) :

բնակակցութիւն, տուն, բնակութիւն, սենեակ :

— Մասնիկն սենեակ 'ի սենեկէ թաքչի (Գ. Թաք. ԻԲ. 25) :

• •

ՓԵՐԵՉԱԿ, ՓԵՐԵՉԻԿ, Պրօ. Բէշ-
էճէր—, նշանակէ փաճառական ի-
րաց զուգնաքէից յառանին պէտս,
որպէս ասեպն, զերձան, եւ սոցին
սակի իրք մանունք :

• •

ԿԱՏԱՂԻ, մոլեալ, մոլեգնեալ :
Յորմէ

ԿՏՂԱՆՔ, — աշնափ զեղխու-
թիւնք, կաղանաց զիջութիւնք
(Պէթ.) :

ԿՏՂՈՒՅՔ, — Պղծութեան կաղուցք
(Սէքէր.) :

ԿՏՂԻՄ, Բն. βακτηρια :

— Երիտասարդ մոլեգնեալ կրող-
եալ 'ի մարմնոյ ցանկութիւնս (Ուշ-
Կաշ.) : — Այնպէս մոլիմք եւ կրա-
ղիմք, զի ոչ թէ մոլիցիմք իմա-
նամք (Ուշ. Մաթ.) : — Յորժամ
համարի զգատանեալ, յայնժամ ա-
ռաւել մոլի եւ կողի (Աշ.) :

ԽՏՂԱՆՔ, ԽՏՂՏԱՆՔ,

Եւ

ԽՏՂՏԵՄ, — Խողտեալ զաման
ցանկութեանն (Եշէկ.) :

ԽՏՂԵՄ, — Յանդիմանեալ յաղջ-
կանց խողտելոյ (Աշ.) :

Եւ

ԱՂԱԿԱՏԱՆՔ, զիճակ պատանե-
կան հատակի :

— Չաղնուականի ուրուք զորդի
յաղակատանս հատեալ տեսանիցէ
ոք (Եշէկ.) :

(ա'ղ ա կ ա տ 'անք)

5 4 1 2 3

Եւ

ԱՆԿՂԻՏԱՆԱՄ,

(ան' կ զ ի տ 'ա ն ա'մ)
1 3 4 2 5

Եւ

ԱՆՏ, — Ոչ իշխելով համարձակ
պատուել զախան, (աշինքն, զցան-
կութիւնն, զառփանն) (Ուշէն.) :

Եւ 'ի հակառակէն

ՏԱՂՏԿԱՆԱՄ, ՏԱՂՏՈՒԿ, բաղդ-
ատարիամ = տրփիմ եւ տառապիմ,
չուայարիմ եւ տուայարիմ, անձուկ
եւ անձկութիւն, տենչամ եւ ամա-
ջիմ, բղձանամ եւ եղձանամ, զիղջ
եւ իղձ :

Կաշնափ բառին հակառակէն է՝

ՏՂԱՅ, իբր անփորձ կաղանաց,
չեւ յարբունս հասեալ :

(կ' տ զ ա 'նք)

1 2 3

Բաղդ, աղջիկ, մանուկ = մանկու-
թիւն եւ մանկ, յորմէ խորամանկ :

Եւ 'ի բառէն կատաղի է

ԿԱԹՈՏ, (Մի' չփութեր ընդ կա-
թիլ, կաթեմ, կաթուած) :

ԿԱԹՈՒԿՆ, — Կաթողին եմ եւ 'ի
սէր քս (Եշէ. Ե. 8) :

ՄՏԱԿԱԹ, — Սրտակաթ արարեր
զմեզ, քոյր իմ հարսն (Եշէ.) :

ԿԱԹՈՒԿԻՄ, ԿԱԹՈՒԿԻ ԼԻՆԻՄ, —
է՞ր կաթողի լինիս յանցաւոր կեանս
(Ուշ. Եշէ.) :

ԿՂԿԱԹԵՄ, ԿՂԿՂԱԹ ԼԻՆԻՄ, —
Հատաչէին զկնի նորա, կղկղաթ կա-
թողի լինէին զիւրեանց քաջ զօ-
րավարէն (Բաշ.) :

Եւ 'ի բառէս՝ կաթոս, 'ի հա-
կատակէն

ԿԹՈՏ (Կթեւ.), — Չձուռնկս կթոտս
հատտանցէ՛ք (Եշէ. ԺԲ. 12) :

ԿԹՈՒՅԵԱԼ, — Չօրոցարուք . . .
ձուռնիք կթուցեալք (Եաշ.) :

Լո. catulitio, նշանակէ՛ կտառ-
ղութիւն, կաղանք, եղանակ՝ յո-
րում մատակք, մանուանդ քաժք
զհետ լինին որձոց, catulus, ca-
tellus, նշանակէ՛ սկնդիկ, փոքրիկ
չուն, catulio, ջնոռու (չանց) :

Ի բառէս՝ *պահարան*, (որ է արտա՝ յատուկ երկրասարդական հասակին), ի հակառակէն

ԱՂՃԱՏԱՆՔ, վիճակ յատուկ զառաջնայ հասակի։

— Աղճատանք պատառանց։

— Մի՛ խոտան համարել (զգառառիւն) վասն զողորմ եւ աղճատեալ հասակին։

Յորմէ ի հակառակէն՝

ԱՂԻՃ, համանի, տարիաձու։

— Արմոցիսու եւ Արիստոքիստն զկայարքոս բանացեալ սղանին, առ որովք Ղէէնա աղիճ նոցին բանազատեալ զիւրոց զաշնաւորացն զուշակել, իւրովի զիւր յեղան հրաւրեաց։ — ἀρμόιος καὶ ἀριστογείτων ἀνέλων ἱππαρχὸν τράπον. καθ' οὓς Λάαινα ἑταῖρα ἀντὶν ἑταῖραμένη κατεπαῖν τοὺς παντορίας τὴν ἑαυτῆς ἀπέτρη. ἐν γλωσσῶν (Եւս. ԲԲ.)։

Յորմէ ի հակառակէն

ԱՂԶԻԿ, կոյս, անիորձ առն։

Բազդ. կաղանք եւ աղայ, մանկութիւն եւ (խորա)մանկութիւն։

Դարձեալ, աղջիկ, իւր՝ *արջիկ*։ Յն. *ἀρκος*, *ἀρκτη*, նշանակէ արջ. *αἱ ἀρκτοι*, (արջք) կոչէին յԱթէնս աղջիկներ մատաղք նուիրեալք ի պաշտօն մեհենին աստղիան, ուր կան մինչեւ յարբունսն ծամանել։

Տնու եւ *պահարան*։

Եւ ի հակառակէն

ԱՂՃԻՈՐԳԻ, զրեալ եւ աղջկորդի։

— Աղճկորդի անձնամասն, ես ոչ գրեալ զի զաշնաւոր եւ զու որդւոյն Յեսեալ (Ա. Թ. Բ. 30)։ այսինքն՝ *անձնամասն աղջկանց որդի*։ Յն. *οὐκ ἔστιν αὐτομαλούντων*։

Իսկ

ԵՂԻՃ, զրեալ եւ

ԵՂԻՆՁ, եւ է Պրս. *Էնճէրէ*, Տճ. *ընճէն*։

— Փոխանակ ցորենոյ բուսցի եւ զիճ (Յ. Բ. ԼԱ. 40)։ — Դմբին եւ տատաւին եւ եղիճն (Ա. Բ. Լ.) — Փո-

խանակ զճնկին նոճ ելցէ. Սիմաքոս, փոխանակ զճնկին եղիճ տէ (Ուլ. Եւս.)։

Ենճէն, Էրէնճ, Էնճ-է, այս երեք բառին մէջ՝ բառարկալ մը կայ։

Պարզենք՝

ԵՐԻՆՁ, նոյն է ըստ ձայնին ընդ Պրս. *Էնճէրէ*, այլ ըստ նշանակութեան՝ նոյն է ընդ ընջուղ, եւ ըստ ձայնին նոյն է ընդ հայերէն՝ եղինջ, այլ ըստ նշանակութեան՝ ինչ որ է Էրէնճ, այսինքն, էք յոք *Էնճ*։

— Եթէ ոչ էր ձեր արարողիւ լեալ իմով երնջաւն, ոչ էր գտեալ ձեր զատարկութեան իմ (Փէլ. ի Ս. Բ.)։

Համաձայն երրայտիանին, ըստ եօթանասնից. — Եթէ ոչ ճնշեալ էր (ձեր) զերկնջն իմ, ոչ գտանէիք զատաւելին իմ (Դ. Բ. ԺԳ. 18)։

Իսկ

ԸՆՁՈՒՂ, յորմէ

ԸՆՁԻՒՂ, բաղդ. բարունակ։

Առաջինը կը նշանէ երկնջ, (մատաղ կով), եւ երկրորդը՝ մատաղ ոստ։ — Ոչ ուսայ իւրեւ զընջուղ արմուղ (Երէն.)։ — Ընդէր երկնջիս ի լծոյ իւրեւ ընջուղ արմուղ (Ա. Բ.)։ ԸնՁԻՒՂԵՒ, — Թզենի ընձիւղեաց զրողորմ իւր (Երէն.)։

Ենճ բառին հակառակէն կը թուի՝

ԵՂԻ, ցորեան զալար, կախանահամ։

ԵՂԻ ԵՂԵՆՁԵԱՂ, իւր՝ խորովեալ ցորեան։ — Մուրկն փիւրեալ, որ է եղի խանձեալ (Ե. Բ. Դ. Բ.)։

Այլ է

ԵՐԵՁԱԿ կամ ԵՐԵՁԵԱԿ, անուն բուսոյ, Յն. *ερίγγιον*, Լատ. *ergugium*։

• •

ՍԱՆԴՈՒՂՔ, Պրս. *Էնթէնէ*, նոյն նշանակութեամբ։

• •

ԱԳՈՒԳԱՅ, Թն. ἀγαγῆ, անցք
ջրոյ, խողովակ : Ի բայէս ἀγῶ, յոր-
մէ եւ 'ի մեզ — քէէ՛ եւ — քէ :

* *

ՀԻՔԱՐ, (խախանեալ) մկ. նշա-
նակէ՛ որպէս Թն. ἵπερ, նոյն նշ :
Յորմէ

ԽԲՐ, ԽԲՐԵՒ, ԽԲՐՈՒ,

ԽԲՐ, իրր = Կրր : Ըսել կ'ուզենք
էքք՝ թէ՛ եւ՝ երբ մի եւ նոյն բառ է,
միայն գրեթե տեղափոխութիւն եւ
զած է : Յորմէ՛

ԽԲՐԵՒ, իրր-եւ : — Իրրեւ մեր-
ձեցաւ : (Երբ մօտեցաւ, մօտենա-
լուն պէս, Թրք. եւ — քէ — քէ :
Պատմական եզանակով խօսքի մը
սկիզբ :

ԽԲՐՈՒ, իրր-ու : Այս գրուցու-
ածէն հետեւած է որ նշանակէ նաեւ
ստակապէս պէս : — Իրրեւ զարե-
զակն : — Իրրեւ հրեշտակ : — Իրրեւ
գնոսա : — Իրրեւ ժողովրդեան, որոյ
զարգարութիւն գործեալ իցէ : —
Իրրեւ 'ի միտջէ բերանոյ : — Ապա-
նաօցիս նոցա իրրեւ յինէն :

ԵՐԲ, (մկ), կր գործածուի բայէն
յառաջ գրուելով : — Ե՛րբ տեսաք
զքեզ քաղցեալ, եւ կերակրեցաք,
ե՛րբ տեսաք զքեզ միւրկ, եւ զղե-
ցուցաք : — Ե՛րբ լինիցի երեկոյ...
ե՛րբ լինիցի առաւօտ (Յքք.) : — Ոչ
զիտէք երբ տէր տանն զայցէ : —
Ե՛րբ իցէ զի մեօցի, եւ կորիցէ ա-
նուն նորո (Աւլք.) : — Առ ե՛րբ ա-
րարից... Առ վաղիւ (Եւ Ը. 9) :

— Պիւթադորաս յանձն իւր երբ
թուփ, երբ ծառ, երբ ձուկն, երբ
աղջիկ լինէր (Ուլ. Եւլք. Ա.) :

Յորմէ

ԵՐԲԵՐՆ, իրր՝ երբ-է՛ն, աշխ. քա-
մանէ՛ ժը, — քէն ժը, Բաղդ. ուր-եմն :

— Երբեմն չժողովուրդք, բայց
արդ ժողովուրդք Աստուծոյ : — Էտք
եւ մեք երբեմն անմիտք : (Մենք

ալ ատեն մը անխեղք էինք) : — Էր
երբեմն յորժամ ոչ էր որդի, կամ
էր երբեմն յորժամ ոչ էր Սուրբ
հոգի :

Եւ (այս կերպ նշանակութեամբ
միշտ բայէն ետքը կր գրուի) : Բայց
երբ նշանակէ Տաճկերէնի պէս պ-
քէ, պ-քէ + երբէ, այն ատեն՝ բա-
յէն առաջ կր գրուի, — Երբեմն
այսպէս ուստ սուր, եւ երբեմն այն-
պէս :

ԵՐԲԵՐ, կազմութիւնն է ըստ օրի-
նակի ուր-եք :

Յորմէ (երբ)

ԱՆԵՐԲ, անժամանակ

ԵՐԲՆ, երբն երբն, գունազոյն,
Բաղդ. եզանակ եւ եզանակ, նուազ
եւ նուազ, անգամ եւ հանգամանք :

— Երբն երբն հարկանէր (Եւլք.
ԻԳ. 15) : — Հիւր եւ կարմիր եւ
կապուտակ եւ երբն երբն նարո-
տուց (Եւլք. ԻԷ. 16 եւ 24) :

* *

ՏԵՍԱՆԵՐ, Թն. Θεσπαι (ապո.),
Θεσπαι (ներկ.), նշանակէ տեսանել,
հայել, եւ Θεπείω, նշանակէ մար-
դարէանալ :

— Տեսանողդ, տնւր տեղի... 'ի
Բէթէլ մի՛ եւս յաւելուցուս մար-
դարէանալ (Աւլք. Է. 12). յն. ὁρῶν :

— Գրեալ են 'ի բանս Սամուէլի
տեսանողի եւ 'ի բանս Գաղայ տե-
սանողի (Ա. Մշ. ԻԹ. 12). յն. βλέπων :

— Եկա՛յք, երթիցո՛ւք առ տե-
սանողն. զի զմարդարէ յառաջ տե-
սանող կուչէր ժողովուրդն (Ա. Թք.
Թ. 9). յն. βλέπων :

Այսպէս Թրք. պ-քէք, նշանակէ
զուշակ, կախարդ, բայց թարգմա-
նի՝ քէսանող : Տէսանէլ՝ նշանակէ 'ի
մեզ նաեւ իրր՝ խնամ ունել, պատ-
րաստել, յարգարել, եւ զգուշանալ
(ուսմք կամ խմբք, եւ յումեքէ կամ
յիմեքէ) :

— Աստուած տեսցէ իւր՝ ոչխար յողջակէդ (Ծննդ. ԻԲ. 8) :

— Տեսցէ Տէր Աստուած հոգւոց եւ ամենայն մարմնոց այր 'ի վերայ ժողովրդեանս այսորիկ , որ ելանիցէ առաջի նոցա , եւ որ հանիցէ եւ մաւ- ծանիցէ զսոսա , եւ մի՛ լինիցի ժո- ղովութիւնս (Դէ-.) :

— Տեսջիր , զաղզն Ղեւեայ ոչ խառնեացես ընդ նոսա 'ի հանդէս : Իրբեւ զոչխարս որոց ոչ իցէ հովիւ (Թաւ. ԻԷ. 16) . յն. ἐπιτρεχέτω :

— Տեսէք զանիծեալն զայն , եւ թաղեցէք , զի զուտոր թաղաւորի է (Դ. Թ-Գ. Թ. 34) . յն. ἐπιτιθέσθε :

Այս միտքն ունի նաեւ հայել , — Արք Իսրայելացիք , հայեցա- րո՛ւք 'ի ձեզ վասն արանցդ այդո- ցիկ զինչ պարտ իցէ առնել (Փարշ.) : յն. προσέχω :

— Հայեա՛ց 'ի քեզ , եւ զդոյշ լեր անձին քում (Օրէն. Գ. 9) . յն. πρόσχε σεαυτῷ καὶ φίλαρον τὴν ψυχὴν σου σφόδρα . 'ի բայէս προσέχω 'ի մեզ՝

ՊՐՈՍԽՈՒՄԷ :

Ի Թուրք լեզու սովորութիւն է ա- սել էլէնէ Դ-Գ-Գ-Գ , էլէնէ կէօրէն :

Եւ ըստ այսմ 'ի մեզ՝

ՏՆՏԵՍ Թն. οἰκονόμος :

ՏԵՍՈՒՉ , եւ յունական բառք :

ԵՊԵՍԻՈՊՈՍ , ἐπίσκοπος :

— Եպիսկոպոս տեսուչ լսի (Ուչ. Փէլէպ.) . եւ

ՕՏԱՐԱՏԵՍՈՒՉ , ('ի յոսի միտս) . նչ. ὀλιγοτριτεπίσκοπος :

Թն. σκοπέω , նշանակէ զիտել , հայել , տեսանել :

Ի պարսիկ ձայնէդ ԽէյԽէն՝ է 'ի մեզ ԴԵՏԵՄ , յորմէ

ԴԵՏ , եւ

ԴԵԻԹ , տեսանող , կախարդ , ՏՃ. Դ-Գ-Գ-Գ :

Պարսկերէն ղէն , արմատն է Խէյ- Խէն , (զիտել) բային , եւ նովաւ բարդի՝ Խուրդէն , (հեռագէտ) Խուր-

Խէդէն , (մանրագէտ) , Թն. τηλέσκοπος , μικρόσκοπος :

Թայտնի է որ 'ի մեզ

ՀԱՉԱՐԱՊԵՏ , բայց 'ի նշանակելոյ՝ զյուխ հաղարաց (ըստ զինուորա- կան կարգի) , նշանակէ նաեւ տըն- տես , տեսուչ , վերակացու , գոր- ծակալ , Թն. οἰκονόμος :

— Ասէ Թովսէփ ցհաղարապեա տան իւրոյ (Ծննդ. ԽԳ. 15) :

— Այսպէս համարեցին զմեզ մար- ցիկ իրբեւ զպաշտօնեայս Քրիստո- սի , եւ հաղարապեաս խորհրդոցն Աստուծոյ : Արդ խնդիր է 'ի մէջ հա- զարապետաց եթէ ոք հաւատարիմ պացի (Ա. Կ-Ե-Դ. Գ. 1—2) :

Այս կրկին առման պատճառ այն է զի Թուրք ձայնդ Խէն (հաղար) զուգածայն հանդիպեալ է Պրա. Խէն , (դէտ , տեսանող բառի) :

Բազդ. հազ եւ հաղար (բոյս) , հե- ծել եւ հեծանել :

ԴԵՍՊՈՒՆ , իբր՝ Խէ-Խէն , Պրա. Խէյ- Խէ-Խէն , Թրք. կէօլէն , եւ Թն. θεσ- μορτίλας :

ԼՐՏԵՍ , այս է՝ լսող եւ տեսանող , լսելիք եւ տեսանելիք , ականջք . եւ աչք , Պրա. Խէ-ԽէյԽէ , զի Խէ-Խէնչ. ձայն , լուր : «Ակն ար-այն» , այսպէս կոչէին լրտեսք առաքեալք 'ի թաղաւորէն պարսից 'ի կողմանս կողմանս լայ- նածաւալ պետութեանն առ 'ի տե- ղեկանալ ամենայնի , եւ զպացուցա- նել թաղաւորին : «Քանզի ոչ կա- րէր թաղաւորն (Պարսից) անձամբ շրջել 'ի գաւառս , առաքէր փոխա- նակ իւր յաւաքաց իւրոց զառաւել- եալն իմաստութեամբ եւ առաքի- նութեամբ , որք -չէ եւ լեւելէ թա- ղաւորին համարէին , որովք լրտե- սէր նա , եւ զիտէր զամենայն : Եւ որով զառաքանին արքայի եւ զպաշ- տօնեայս՝ -չէ եւ լեւելէ նմա համա- րէին . նովին խրատէին զթաղաւորն՝ որպէս զգայութեամբ վարել նոքօք» (Թաւ. Հն-Դ. Հ. Գ. Ա.) :

րեք ոչ զազարէր ուսուցանել զող-
րերգութիւնն, զորս իւր խնկ հնա-
րեալ էր, եւ բազմութիւն աշակեր-
տելոց խռնեալ շուրջ զնովս, սպա-
սաւորէին նմա, ածեալ զնա զեա
պահաւն յո՛ւ եւ կամէր:

— Զանձանօթ զողերգական նը-
ւազաց ազգ հնարաւորեալ, եւ սպ-
լիւք շուրջ զքերթուածն ՚ի ճեմ ա-
ծել ստի թեապիս (Ուրա Ար. Քերէ.):

— Նա (Թեապիս) զայլակերպ խա-
զալկոց խումբ պարաւոր

Երարձ ՚ի սայլս, եւ ՚ի տեսիլն
անուովոր

Անցանորացն բազմութիւն զբօս-
նայր (Պաւլոյ Արտէր Քերէ.):

Ի Հաւթմայեցոց հաւատար թեա-
պեալ է Յորնաղ, անուանի քերթոյ
երգիծարան, եւ ՚ի սորա անուանէն
պարգեւի մեղ

ՅՈՊԵԱԿ (*). — Զփայտ եւ զքար

(*) Յոպեակ, բոս անյայտ, որպէս՝ սայ-
լով, սայլիկ, եւ կամ յովանակ իւր, (Դ.
Հիւ- Բա.):

Յորնաղ, եւ սորս Լատին հնչումն ժան-
ուար, երկուքն ալ նախնեաց դործք են, մէ-
կուն համար կը վիայէ խորենացին, միւսին
համար Բիւ գանդ, երկուքն ալ արգայք ու
սրտակաւելիք, իսկ զարով յունուար բառին,
այն ալ եւս Բրոնիկոնին հզար վիայումիւնը
ունի. որով խաղաւ կը մերժուի այն ոչ զխո-
նարոր վճիւր մէ յունուարը յանուար, պէտք
է ըլլալ, փասն զի ուղիկ հնչումը այդ է. ու-
րեմն ստամոնք ստամոն պէտք է ըլլալ, փասն
զի յունական բուն հնչումն է *στῆλον*, եւ
ստամոնքն է ստամոնք, ըստ յունական հնչման:
Սակա իկովի եւ զինի խառնեղջիր փասն ստա-
մոնքի, պէտք է ուղիկ եւ կարգով ք փասն
ստամոնքի, եւ ոչ այսչափ միայն, այլ նաեւ
Յորնաղը Յուրեղաղ, Դուրիմը Դուրի, Լիւրա-
նանը Լիւրան, Յորդոնանը Յորդոն, Բիլիարը
Բիլեալ, Բարսեղը Բասեղ, Պարզմէսը Պա-
րզմէս, Մատամիայն Մամիաւ, մերենայն
միւրանէ, ազամարցը (սր է Թարգմ յիւ ձայ-
նիս *ἀπότρεξος*), տարտարձ, տարտը էր-
տր, հեծանտը Եծան, Յովանը Յովն,
ըստ անդարձ վճայ . . . :

այնպէս կրեն սայլիւք եւ յոպեա-
կօք (Ուլ. Մարէ.):

Բուն հնչումն Լատին անուանդ
է՝ Juvenalis, եւ այս Լատին ա-
նունէն է ի մեզ

ԺԱՆՈՒԱՐ (*), որ նոյն է ընդ՝
յոպեակ: Այս բառը խորհրդէ՝ Յէ-
օրինօք առնուած է Լատ. januarius
(յունուար) բառին ձայնը, եւ փո-
խադարձարար. այս առումը բազմ-
շապուհ եւ տափօր:

— Կին նորա հիկեալ էր ընդ նմա
ժանուարաւ (Բաւլ.): — Արձակեաց
զկանայս թաղաւորին Պարոնից Շապ-
նոյ՝ հանդերձ ժանուարօք (Աւար):

Այսպէս

ՊԱՏԳԱՐԱԿ, Մինչեւ ՚ի հրապա-
րակս հանել զհիւանդս եւ զնիկ պառ-
զարակօք եւ մահճօք իւրեանց
(Գործ. Եւ. 15):

Ծագի ՚ի բառէս

ՊԱՏԳԱՐԱՅԵՐ՝, եւ սա ՚ի Պրտ. Բէյ-
շաքէր, զի Պրտ. Բէյշաք, եւ հին Պրտ.
Բաւաշ, յորմէ մերս պատգամ (տես
զբառը). եւ լէր, է արմատ լէւր-
աէն բային, որ նշանակէ տանել կամ
բերել, այսպէս եւ

ԴԱԿԱՆՔ, Բաշկէր:

Ի բառէս Բաշկէր

ԹԱԳԱՆՈՐ, եւ սա ՚ի Պրտ. Բաշ-
կէր, (Թաղակալ):

ԹԱԿ, Պրտ. Բաշ, Բաշ, նոյն նշ.
նկատի իբր աչաց երեւելի ինչ եւ
բարձր, քանզի ՚ի վերայ գլխոյ դնի:
Յորմէ ՚ի հակառակէն՝

ԹԱԳՈՒՆ, բազմ. ծագեմ եւ ծած-
կեմ, ցուցանեմ եւ սուգանեմ, ցառ-
նում եւ ցածնում, աթոռ եւ առա-
թուր:

ԹԱԳՁԻՄ, ԹԱԳՈՒՅԱՆԵՄ:

ԹԱԳՈՒԳՈՒՆ, — Պանդուխտք եւ
զիցին, եւ թաքթաբունք շրջեսցին
Սաշ. Մե. 7):

(*) Պ. Քերովիթ Պատկանան զբառը հա-
մարի պարսիկ, (Տես Բաւլ. Տպ. Պետերս
1883, էջ 163 ՚ի մանժուսեանն):

ԹԱԹԱԽԵՄ, ԹԴՔ. Կ-ՄԵԴ-Ի, Խ.
ԹԱՂԵՄ, -- Թաղեաց զնա ընդ ա-
ւազով (Եւդ. Բ. 12). յն. ἔχρησεν,
(Թաքսիդ) :

Baptist,

ԹԱԹԱՂՈՒՆ, — Չափի բարոյք,
Թաթաղուն, գեղուն, չարժուն:

Յորովէ (Բաղ) 'ի հակառակէն

ՏԱԿ, բաղդ. *մհփ* և. *մհփ*, ամբ
և. ամբ, ամթու և. ամամթուր:

ԱՏԱԿ, ՅԱՏԱԿ, Պրտ. Բէ+ նշանա-
կէ յատակ, տակ :

Ի մեզ՝ իբր արժանու կամ հուն :

ԲԱՏԱԿԵՄ, — Դիմնաց Զուրն Յոր-
դանամու ՚ի տեղի իւր, և գնացր
որպէս յերեկն և յաւանդ ընդ ա-
մենայն ատակս նորա (Յէ. Դ. 18).

Ի ջրոյն ցամաքութենէ որ 'ի ներ-
քոյ կայր, ամենայն յատակք երկ-
րին երևւէին (Իսա. 40, 5) :

ԱՏԱԿ ԼԻՆԻՄ, ԱՏԱԿԵՄ, (կարող
լինել), այս. այսինքն:

— Չեմք ասակ այնպիսի ինչ
ճղտուն յանձին ունեկոյ (Ուկ. ԵԶԲ.) :

— Հողայիքն իսկ, բայց չէիք ինչ
ատակ (Ուհ, Փէլէւ): — Ոչ ընդ ա-
մենայն յունակաման անցանիկ տառ-
կեալ սակս կարճութեան ժամանա-
կին (Խորէն):

Barry, John & George

Baptist (unusu)

դիւ (Գ. 1. Ժ. 30) : — « Ո՞ր յերե-
ցանց թուի քեզ մերձաւոր լիազ-
նիւթիւն ' յէ-... -...-... (Ար. 36) :
Յս. τοῦ ἐμπεπόντοσ εἰς τοὺς ληττεῖς,
Թրք. երբեք-բերեմ ելիկե պէտէնն :

Մեր բառին հակառակէն ունինք՝
Մեմֆ, Մեմֆիս, — Գիշերն մեր-
ժեցաւ և տիւն մերձեցաւ (Հովհ.
ԺԳ. 12) :

Եւ դերանուանքս (սեռ.)

ԵԵՐ, ՅԵ, իւրօն :

260, 6%, 6m57x

Սակս Կամանաճայնութեանցն ընդ
Են. շաւոյ, (ձմեռն) :

Βωγγα, ωβιζι, δβιζι, ζπιζι,

Ի յունական արձատույս չէր (ձեռն),

Թուի 'ի միւր իմեւ :

ՔԵՐԵՄ, ՔԵՐԹԵՄ, ի յունական
բառէն քորός, որ նշանակէ մօմ, եւ
լայնաբար՝ տախտակ մօմագօծ. ասի
եւ՝ χύρωμα, քորօա նշանակէ պտու-
րաստեղ տախտակս մօմապատս
քանդի ի փաղ ժամանակս, մինչեւ
մագագաթին գիւտ հնարեալ էր, մօմ
հարեալ արկանէին ի տախտակս
պղնձիս, եւ ի պաղելն եւ ի պնդա-
նալ մօմոյն՝ ապա գրէին ի նոսա
կամ զրոշմէին զրչաւ երկաթեաւ
(στυλό), եւ վերին ծայրեւ զրչին
քնջէին կամ քերէին զմիանգամ
գրեալն, ի կոկիւ գանհարթութիւնս
զրոյն կամ յուղղել զվրիպակս, եւ
այս են միտք առականոր բանին,
«Իարձուցանի կամ յրջի զգրիչն»
։ Էր ուղղել, սրագորել ։ և . . . Եւ
զգրիչն դարձուցեալ՝ անարդիցն
արկցէ սեաւ նիշ, զպերճանացն
հատցէ զգարդ» (ՈՐԴ. ԱՐ. ՔԵՐԷՒ.
444—445) . վասն այսորիկ եւ ի մեզ
եթէմէ ունի կրկին նշանակութիւնս
«Դարձեալ՝ Եւ. քերսա նշ. գրուած,
կամ եղանակ գրչութեան» .

 $u'_n \in$

ԹԵՐԵՄ, ԹԻ. $\alpha\pi\tau\omega$, մերձեցում:

— Անդ առ երկնի ք քերէր, եւ
այսր յերկիր հասանէր (Իմաստ. ԺԸ.

16), — Մօտ քերէր առ դաշտին
(Ա. Մհ. Ժ. 78), — Քերեալ առ
սահմանօք Ասորոց (Ա. 4-7),

Դարձեալ 'ի նոյն յունականէն՝
γείο 'ի մեզ՝

ՀԵՌԻ, ԲԱՊԵՂ, ՃԻՐՆԻ ԵՎ ՎԵՐՃ,

Արար, երբ ձեռն, եւ թրք, երբ
հեռի, թրք, ձայնդ եւ, նշանակէ եւ
ձեռն, եւ օտար:

ՀԵՌԱՆԱՄ, յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՅԵՐՈՒՄ, — Եկ'ն զնոսա ընդ մա-
տուհս քո (Ա. 1) : — Ոսկի խնձոր
ընդ սարդիոն յեռեալ (Ա. 7) : — Չե-
բարձից քոց նման է ուլանց յեռե-
լոց (Ե. 7) :

be

ՅԱՌՈՒՄ , պշտուշ հայել , անքթիթ .

ՅԱՌԻՄ, յորմէ՛ ի հակառակէն՝

ԽԱՌԻՄ, — Խառնոցէ քանանայն զգրուին յուրանէն, եւ մի՛ հառոց (Ղեւ. Ե. 8)։ — Որ յառուցու ընդ պատուհանն նորա (Մկր.+)։ — Որ յառակ 'ի կառարարկ օրէնս արգա-րութեանն հայիցի... ոչ եղեւ նա յոց ժողացութեան (Թւ. Ա. 25)։

Նոյնպէս

ՅԱՐԵՄ, — Յարեն տուն 'ի տուն, եւ ագարակ առ ագարակ մերձեցողականեն (Եսայ.) :

Варшѣ

ՅԱՐ, (մկ.) . բաղդ, կից եւ քեց .
կցել եւ քեցել, մերձեցուցանել եւ
մերժել, ի բառէս հեռի՝

ՀԵՐՈՒՆ, ԻՐՐ՝ ՀԵՌԱՆՈՐ, ՀԵՌԱՅ-
ԽԱՅ, (ԱՍՏԱՅԽԱՅ ՊԱՄԱՐՈՅ),

Հերոս՝ այսամ ամիր սպասէիր, եւ
այս ամ 'ի միւռս ամ առնես (Սկզբ.) :

Ի ՀԵՐՈՒՆ ՀԵՏԷ, (անցած արարածների
'ի վեր, հերածների 'ի վեր):

— Զկամե՛լն յառաջագոյն սկսայք
ի հերուն հետէ (Ա. Կ. Բ. Ը. 10) :

— Աքայեցիքն 'ի հերուն հետէ
պատրաստ են (Առ. Թ. 2) ,

 b_c

ԵՌԱՆԻ, Հայ. Heri, հայ. երէկ :

— Գիտէ՞ք զճանապարհն ընդ որ

երթացէք, զի ոչ էք երթալոց բզ-
ճանապարհ երեկին եւ ետանդի (Յե-
Գ. 4)։ — Որ ոք հարկանիցէ զըն-
կեր խր ահամայ, եւ նա ոչ ատեայր
զնա յերէկն եւ յետանդ, նմա չէ
դատատան մահու, զի ոչ ատեայր
զնա յերէկն եւ յետանդ (Օրէն. ԺԹ.
4—6)։ — Տէր, չեմ բաւական որ-
պէս ինչ յերէկէ եւ յետանդ, եւ ոչ
յորմէ հեռէ եւալին։ Յոյնն ունի,
յերեկէ եւ ոչ յետանդէ եւ ոչ յորմէ
հեռէ (Եւ. Գ. 10)։

Նոյնպէս

ՀԻՒՐ, իբր՝ հեռաւոր, օտար, «Օ-
տար եղէ եւ եզրապ իմաց, եւ հիւր
որդոց մօր իմաց» (Սաւ. ԿԲ. 9)։

ՀԱՌԲԱՊԱՒ, ատացեալ զհողմայ,
զժողէ, թարգմ. Յն. ζεναπότης։

Հիւր բառին հակառակէն
ԻԽՐ, իբր՝ ոչ օտար, մերձաւոր,
սեպնական։

— Յիւրսն եկն, եւ իւրքն գնա
ոչ ընկալան (Յաւ. Ա. 11)։

Արար. ԳՐԷՊ, (մերձաւոր) եւ Պրս.
շարէնդ (օտար, պանդուխտ, հեռա-
ւոր), յորմէ՝ — ը ինկած։

ԻՐԵՈՒՅ, բազդ. միմեանց Յն.
ἀλλήλων, եւ

ԻՐԱՐ, յիւրար,

ԻՐԵԱՐ, յիրարար,

ՀԷՐԷ՝ ի հակառակէն

(ԱՌԵՐԻ, կազմութիւնը բազդ. ա-
թու եւ (առ)աթուր։

ՅԵՐԻ, մերձ, առնթիւր, ի կող-
մանէ։

— Բառիս է յարեւելից Գաղղիոյ,
սա երբ Դաղմատիոյ։ — Բարեւա-
ցիք յերի կալով Միջագետաց առ
Դիլլաթաւ (Ուր. աշխ.)։

ԵՐԻ, (դ.) առաջակողմին չորքո-
տանեաց՝ իբր ոտք, որ յայլ լեզուս
ձեռնասի կամ բողբոկ, Արար. էր,
Յն. βραχίον, Լա. armus։

Յորմէ

ԵՐԻԱՄՈՒՆԷ, իբր՝ յերի-կայ-իմն,
յերի կամ երի իմն կացեալ, կազ-

մութիւնը բազդ. սկիզբն, սկիսմն։

— Առցես զերկուս երիկամուսն
ճարպովին, եւ զերին աջոյ (Եւ. ԻԹ.
22)։ — Մերձ եւ զու, Տէր, ի
չրթունս նոցա, եւ հեռի յերիկա-
մանց նոցա։

Դարձեալ ձեռն կամ շէր, իբր
ձեռքի միջոցով գործելու բան։

ՉԻՐԷ, ՉՐԻ, եւ

ՅՐԵՄ, ՅԻՐ, ՅՐԻ, յորմէ

ՅՐՈՒԵՄ, եւ

ԸՆՁԵՈՒԵՄ, իբր Յն. ἐν/εργίᾳ, որ-
պէս բառն = Ըմբռնեմ, բերան = Ըմ-
բերանեմ։

ԸՆՁԵՈՒՅՑ, գրեալ եւ

ԸՆՁԱՅ, ԸՆԴԱՅ, յորմէ համառօ-
տեալ

ՉՈՆ, ՉՈՆԻ,

Յորմէ (ձեռն կամ ձօն)

ՅԱՆ, — Ոչ վար եւ ոչ ցան։ —
ցան եւ ցիր։

ՅԱՆԵՄ, բազդ. սփռեմ, սփռա,
յորմէ՝ բուսն։

Յն. σπείρω, որ է արմատ բայիս՝
սփռեմ, նոյն է եւ մերս՝ սերմանեմ։

— Եկն թշնամին, եւ ցանեաց ի
վերայ որմն ի մէջ ցորենոյն (Մաթ.
ԺԳ. 25), յն. ἐκπείρε, նշանակէ եւ
իր սրսկել, ցողել, որ ընդհանրա-
պէս ձեռքով կը կատարուի։

— Եւ ցանեցից ի վերայ ձեր ջուր
սուրբ։ — Առցես յարեւելն եւ ցա-
նեցես ի վերայ Ահարոնի եւ ի վե-
րայ պատմութեանի նոցա։ — Ասեալ
Մովսիսի զարիւնն՝ ցանեացէ զժա-
ղովրդեամբն։

ՅԱՆ, — Ոչ վար եւ ոչ ցան։

ՅԱՆ եւ ՅԻՐ, — Յրուել զնոսա
ընդ ազգս, եւ ցանել զնոսա ընդ
գաւառս (Երեմ. Ի. 23)։

ԱՓ, Յն. ἀφ, նոյն նշանակու-
թեամբ։ Բազդ. թաթ։

— Ո՞չ արեաց աթով խրով զջուրս
(Եւ. Գ.)։ — Եթէ գոյ ի քեզ իմաս-
տութիւն, առաջ պատասխանի մեր-
ձանորին, ապա թէ ոչ՝ ափքս լիցի

ի վերայ բերանոյ քօ (Սէբ. է. 4) :
Թորմէ

ԱՓՆ, Թն. ձքի, նշանակէ՝ շօշա-
փելիք, ձեռն, մերձեցումն :

Բաղդ. ձեռն եւ մերձ, մասն եւ
մօտ : Եւ

ՀՈՒՊ, ՀՊԻՄ, — Դուք խեղճին զի-
տէք որպէս անմարիթ է առն Հրէի
հպել կամ մերձենալ առ այլազգի
(Գրք. Ժ. 28) :

Կայ ի մեզ եւ

ԱՐԵԹ, իրք՝ լուցիկ, ի Ծն. ἀπὸ αὐ-
τοῦ, որ նշանակէ պատրոյզ ճրագի, ծա-
ղեալ ի ըսպէն ἀπὸ αὐτοῦ, ἀπὸ αὐτοῦ, որ է
բմբանել, լուցանել, մերձենալ :
Թրք. Խաւիւմ, նշանակէ՝ բմբանել,
ռնել : յորմէ՝ Խաւիւմ, վա-
ռել, բորբոքել : Եւստիւմ, մերձե-
նալ, յորմէ՝ Եւստիւմ, պրկել, եւս-
տիւմ, մերձենալ, յորմէ՝ Եւստիւմ
պրկել, եւ ի մեզ բռնել, (աշխ.) :
յորմէ՝ բռնել, կպիլ կամ կպշիլ,
որ է աղաւաղեալ հպիլ, եւ կըսուի՝
հրէք Կաշիւ, եւ կը նշանակէ ճրա-
գը վառել : Գրք. Կաշիւ, ճրագ վառել :
Ի բառէս՝ Եւստիւմ

ԵԱՓ, ԵԱՓԱ ՀԱՐԿԱՆԵԼ, Թարգմ.
Թրք. Էլ Էւստիւմ, Էլ Էւստիւմ
ԵԱՓ ԶԵԱՓԻ ՀԱՐԿԱՆԵԼ, եւ

ԵԵԲ, — Նորագոյն զմարմին նո-
րա իրրեւ զծեփ որմոյ (Թք. ԼԳ. 25) :

ԵԵԲԵՄ, — Բրուտ զսիրտ իւր
տացէ առ ի վճարել զծեփ (Սէբ. ԼԳ.
34) : — Ուր է ծեփն ձեր զոր ծե-
փեցէք (Եզէկ. ԺԳ. 12) : — Քան
զանգոյրն ի յայտն ծեփելոյ (Ուկ.
Մարտ.) : — Մեփեա զտուն քօ զի
եկեալ գեղեցիկացուցից զանազան
նկարուք... յառաջ նկարեալ, եւ
այսա ի վերայ ծեփեցից (Խաւիւմ) :

Բաղդ. բռն, (զգ.) եւ բռնի :

ՀԱՓԱՓԵՄ, կրկնութեամբ Եւստի-
ուի : — Եւրպէ ի կրեապոյց հա-
փափեցաւ (Եւստ. Բք.) :

Թորմէ

ԱՓ ՅԱՓՈՅ, բաղդ. առեւանգեալ եւ

հարեւանցի, հիմն եւ իմն, (իմնէ,
հիմնէ) եւ իմնէ :

ՅԱՓՇՏԱԿԵՄ, Թուի բարդեալ ափ,
եւ ի Պրո. Հիւստ, որ նշանակէ՝ զող,
աւազակ :

ՓԱՍՓԱՅԲ, Թուի ի հակառակէն
բառիս Եւստիւմ : Բաղդ. տատաակ եւ դա-
տակ, չփել եւ փռել :

ՇՕՇԱՓԵՄ, կազմեալ որպէս Եւ-
ստիւմ :

— Մօտ եկ եւ շօշափեցից զքեզ,
որդեակ, եւ շօշափեաց զնա (Մաթ.) :
ՇՕՇԱՓԵԼԻԲ, Ծն. ձքի :

Թորմէ (շօշափեալ) համառօտեալ
ՇՓԵՄ, (հպել ձեռամբ, հպել մեղ-
մով) : — Թորմամ փայտ ընդ փայ-
տի չփի, հուր ծնանի (Եզէկ.) : —
Զի՞ չփէք զինեւ զանպատշաճ կար-
ծիսդ (Ուկ. Մարտ.) : — Զվճիս բամ-
բասանացն զճառովն չփէք (Խաւիւմ) :
— Ընդ շաւիղս կորստեան նորա
չփեցան շաւիղք իմ (Թք. Լ. 13) :

Թորմէ ի հակառակէն
ՓՇՐԵՄ, բաղդ. ծծել եւ ծեծել,
հարթել եւ ջարդել :

Թորմէ (չփեմ) ի հակառակէն
ՓՈՒՇ, բաղդ. դատաակ եւ տա-
տակ, պարան եւ պարանոց, փե-
տուր եւ փետել, ձեռ եւ ցտել :

— Փռել եւ տատաակ բուսուցն
քեզ (Մաթ. Գ. 18) :

Եւ

ՓՈՇԻ, բառ յունականին, զի լի,
նշանակէ՝ փշրել, չփել :

ՓՇՐԵՄ, — Զարձանա նոցա փշ-
րեցիք : — Զկուսն փշրեաց մանր :
ՓՇՐԱՅԲ, — Ծուռք կերակրին ի
փշրանաց անկելոց ի սեղանոց տեառն
խրեանց : Իսկ

ՓԽՐԵՄ, Ծն. քրքիւ, նոյն նշ :

— Մուրկ փխրեալ եւ մանրեալ :
Տպ. Եւստիւմ :

Թորմէ

ՓՈՒՐԵՄ, ՓՈՒՐ :

ԳԱՀ, Պրս. Կէ-հ, նոյն նշ :
ԳԱՀՈՅՔ, հւ լայնարար՝ ամէն
բարձր տեղ : — Դիմեաց երամակն
'ի գահէ անտի 'ի ծով :

Յորմէ գահաւանդ :

Տե'ս՝ դարաւանդ, դարեւանդ եւ
տարաւանդ :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԳԱՂԵՄ, թաքուցանել :

Բաղդ. թագ եւ թաքիմ, ծագեմ
եւ ծածկեմ, ցուցանեմ եւ սուգա-
նեմ :

• •

ԲՈՒՍԱՆԻՄ, Ծն. ֆճա, (ապա.)
ֆճա, նշանակէ բուսանիմ :

— Բուսցի 'ի նմա փուշ իրբու 'ի
խոպանի (Ծ-ա.) :

ԲՈՒՍՈՒՑԱՆԵՄ, — Բուսուցէ եր-
կիր զբանջար խոտոյ (ԾՆՆԴ.) : Իսկ
(Մէլ-+), « Մի՛ բուսուցանեմ 'ի վե-
րայ քո խրատ չար », ընթերցի՛ր
ըստ յունին, « Մի՛ բուսուցանեմ » :

Բոյ- բառին հետ՝ հակառակ առ-
մամբ վերաբերութիւն ունին թե-
րեւս

ԲՈՒԹ, որ չերկարիր, որ սուր կամ
սրածայր չէ, թանձր :

ԲԹԵՄ, — Սուրբ սպանողացն բը-
թեցան, եւ նոցա պարանոցք ոչ
ձանձրացան (Եղէշ) :

Եւ

ԹՈՒՓ, տունկ փոքր եւ ցած 'ի
բնէ, որ չբարձրանար :

Յորմէ (բուսուցանեմ)

ԲՈՒԾԱՆԵՄ, յորմէ

ԲՈՒԾ, իբր քառն կամ աւ :

Բաղդ. պարարեմ եւ պարարակ
(գլ.) : անուցանեմ եւ սան, սանական :

— Խաբեցեր զիս 'ի վարձս տասն
բծաց (ԾՆՆԴ. ԼԱ. 4) : — Բուծ մի
անարատ տարեւոր արասցէ յողջա-
կէզ տեառն (Եղէշ) :

Յորմէ (բուծանեմ) 'ի հակառակէն
ՈՒԾԱՆԱՄ, ցրտանալ անասնոց 'ի
սիրոյ ծագուցն. եւ փախչելոյ 'ի

նոցանէ առ 'ի չբուծանելոյ զնոսա :
Ծն. ἀποσταλῆναι, խտանալ, խիստ
լինել, վարել խտութեամբ :

— Ուծացաւ յորդուոց իւրոյ իբ-
րեւ ոչ յիւրմէ : . . . զի լեցնոյց Աստ-
ուած 'ի նմանէ զիմաստութիւն, եւ
ոչ ետ նմա բաժին 'ի հանճարոյ (Թ-ք.
ԼԹ. 16) Եւ

ԲՈՒՏ, սնունդ՝ կերակուր անաս-
նոց :

ԲՏԵՄ, անուցանել զանասունս :

• •

ԶԱՏԻԿ (*), Պրս. շէ-տէլէ, շէ-տէշ,
նշանակէ զհնու.մն, հարուած, սա-
տակու.մն :

— Առէք ձեզ ոչխար, եւ զենջիք
'ի զատիկ : — Յառաջնում աւուր
բաղարջակերացն յորժամ զզատիկն
զենուին (Մ-բ. ԻԴ. 12) : Զատիկ
մեր զենաւ Քրիստոս :

Երբ. Է-է-է, որ թարգմանի՝
անցք, քանզի գրեալ է՝ (Եւ ԺԲ.
11—12), « Փութանակի ուտիցէք,
զի զատիկ Տեառն է : Եւ -նշէջ ընդ
ամենայն երկիրս Եգիպտացուոց 'ի
զիշերիս յայսմիկ, եւ հարից զամե-
նայն անգրանիկ երկրիդ Եգիպտաց-
ուոց 'ի մարդոյ մինչեւ յանասուն » :

Այս նքրայեցի բառէն սնինք
ՊԱՍԵՔ, ՊԱՍԲԱ, — Զնին զպա-
սեքն 'ի չորեքտասաներորդում ա-
ւուր ամսեանն առաջնոյ (Բ. Մ-ա.
ԼԵ. 1) : — Մերձեցաւ տօն բաղար-
ջակերացն որ կոչէր պասքա (Ղ-ա.
ԻԲ. 1) : Յորմէ

ՍԱՏԱԿՈՒՄՆ, ՍԱՏԱԿԵՄ (**), — Հա-
նից 'ի վերայ քո սատակիչս, զայր
եւ զտապար իւր, եւ կոտորեսցեն
զընտիր ընտիր մայրից :

Դիտելի է զի Պարսիկ անուանոց
շէ-տէլէ, շէ-տէշ՝ բայն լինի՝ շէ-տէն,

(*) Զատիկ, զատու.մն իսրայէլի յեգիպտո-
սէ, (Ն. Լիւ. ԲԱ.) :

(**) Սատակել, որպէս Թէ՛ ցլատակ աւե-
րել՝ եղծանել : (Նոյն) :

եւ արմատն՝ շէն, յորմէ մերս

ՋԵՆՈՒՄ, յորմէ

ՋԵՆ, — Սանմանք քաջաց, առէ, զէնն իւրեանց, որքան հատանէ, այնքան ունի (Սուր.) : — Ի հին զէնն ընթացաւ, առ կինն (Ուլ. Մար.) :

ՋԵՆԼԻ, ՋԵՆՈՒՈՐ, ՋԵՆԻՄ, — Տեսանեմ ա՛յլ օրէնս յանդամ իմ՝ զինեալ հակառակ մտաց իմոց (Հովհ. 23) :

Յորմէ (զենում, զենի)

ԵՋՆ, Բառիդ կազմութիւնը բաղդ. տեղի եւ ետղ, տէր եւ տրէ, տրամ եւ տարմ, փող եւ ողբ :

Ա՛յլ է

ՋԵՆ, Պրս. շէն, նոյն նշան.

— Անձանց յիստ, եւ արքունի մեծազէս զեան (Եղիշէ) :

• •

ԿԻԻՍ, Են. γόης, (հաւանմայ կախարդ) :

— Մի՛ լսէք մարգարէից ձերոց, եւ ըզձեռնանց ձերոց, եւ երազոց ձերոց, եւ կրեւից ձերոց (Երեմ. 23) : Յորմէ

ԿՈՒՇԱԿ, Իսկ

ԿՈՒՍԱՆ, Պրս. + Կուսան, է յատուկ անուն անուանի սրնգահարի ուրումն :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԿՈՅԺԿԱՆ, բաղդ. փող եւ ողբ :

ԿՈՅԺ, ԿՈՒԺԵՄ :

Յորմէ (զուան) 'ի հակառակէն ԲՈՒԻ, բաղդ. հեծեծել եւ հծծել, շանթել եւ շնթել :

— Չանձն իւր պղծէ քսուն (Սուր. 51) :

ԲՈՒԲ, — Քսիս մատուցանէր առ թագաւորն (Բաղդ.) :

ԲՈՒՄ, գրի եւ՝ քսեմ, — Ըստ քսեւոյ իշխանին Սիւնիաց (Փարս) :

ԲՈՒԹԻԻՆ, — Գրգռութիւնք, չարախօսութիւնք, քռութիւնք (Բ. Կարէ. ԺԲ. 20) :

Իսկ

ՓԱՍԲՈՒՍ, — Փաքուք եւ հետաքրքիրք (Ա. Տէմ. Ե. 12),

Թուի 'ի յունականէս՝ βήτανος, (փաքու), որոյ զոյականն լինի βατκοσύνη :

ՓԱՍԲՈՒՄ, — Իրրեւ զթշնամի փաքսեացէ (Սեբե.) :

• •

ԿԱՂԱՄԱՐ, (նկատի իբր՝ Թացեալ), Են. καλαμαρίον :

Յորմէ

ԿԱՂԱՄԱԽ, ծառ 'ի ջրարբի վայրս յաճախեալ :

Յորոց

ՄԱԿԱՂԱՄ, հանդիւր խաշանց 'ի զոգագին վայրս եւ առ ջրով հանդրտեան :

ՄԱԿԱՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, — Մակաղեցուցեր զժողովուրդ քո առ երկտաւան ակունս աղբերացն Յաղիմայ (Ճուլ) :

Են. καλαμίτης, ասի զբուսոց որք սիրեն զեղտիւրս եւ զծմակս, որպէս սօսի, կաղամախ, եղէգն եւայլն :

Եւ 'ի հակառակէն բառին՝ կաղամար՝ (καλαμαρίον) :

ԿՂՄԻՆՏԻ, Են. κεραμεις, նկատեալ իբր չոր, քանդի է թրծեալ հրով, խեցի :

— Չորացաւ որպէս խեցւոյ զօրութիւն իմ (Սուր.) :

Բաղդ. թրծել եւ թրջել, ջուր եւ չոր, կաւառ եւ դաւառ, նահանգ եւ նհանգ, զետին եւ գետ, ցամաք եւ ծմակ, խեցի եւ ցիխ, մկրտել եւ մակարդել :

Եւ

ԿՄԱԽԲ, ոսկերտաւ մեղիւոց ցամաքեալք, — Ոսկերք իմ որպէս խոհւ չորացան (Սուր.) :

Ա՛յլ է

ՄԱԿԱՂԱԽ, բառ իբր, Կէլեւթ, մագաղաթ, չգիրք) :

— Բերթիր ընդ քեզ զգիրսն, մա-
նաւանդ շնորհքն (Բ. Տէմ. Դ. 13).
յն. զմագաղաթս τὰς ψευδῶναι:

Այլ է նաեւ

ԿԱՂԱՍԹ, Պրս. +էլէմ, +էրէնդ-
Յն. κρῆνῃ:

— Ի բռնկութիւն որովայնի զինքն
քարոզէր կաղամբ, եթէ կերեալ որ
հում, զորովայն լուծանում, եւ ե-
փեալ՝ պնդում (Մկ. Ա.-մ):

Այսպէս եւ

ԹԱՆԱՔ (*), Յն. δόναξ, (սեռ.)
δόνακος, նշանակէ զրիչ եղեգնեայ,
իսկ 'ի մեզ սահմանեալ 'ի նշանա-
կել' Ժլւն:

Յորմէ

ԹԱՆԱՎ, — Յորժամ անձրեւէ,
հարկ է խմասանոյն թանալ (Փէլ.
Նէ. Բ.):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԹԱՆ, աչխ. շըթւն:

Բաղդ. մակարդեղ եւ մածուն:

Այսպէս եւ

ՈՃ, ջօղուն ջորենոյ, զարւոյ:
Յարաբականէն՝ հօգէք, հօգէք, որ
նշանակէ կաղամար, առեալ է 'ի մեզ
իրբեւ եղէպն, զրիչ, եւ լայնարար՝
զրշութիւն, կամ տարաղ՝ եղանակ
զրշութեան եւս եւ վարդապետու-
թեան:

— Մանգաղ մի՛ արկանիցես յոճ
ընկերի քո (Օրէն. ԻՊ. 24): — Կտաւն
եւ դարին հարաւ, զի դարին յոճ
կայր, եւ կտաւն սերմանացեալ էր
(Եւ. Թ. 31): — Եւրոյց հուր... եւ
արձակեաց յոճ ալազգեացն, եւ
այրեաց զօրսնն (Դաւ. Ժ. 5): —
Ըստ ոճոյ մարգարէից սպառնայր
ալազգեաց (Նէ. Երէմ.): — Ճառես-
ցուք որ ինչ կարեւորագոյնն է ոճոյ

(*) Առումն թափի մերձուոր է նշանակու-
թեան յաւակոսին, այլ ոչ նոյն. այսպէս՝
ղեն, Արար. Դէն (ճառար), նշանակէ 'ի
մեզ աղանդ հեթանոսական. զրախտ, Պրս. Կէ-
էրէմ, նշանակէ ժող. Արար. հընթ, ջորեան,
նշանակէ 'ի մեզ ունդ, եւ ոչ ոչ՝ ամբար:

բանիս (Սաւ.): — Յուստիանեայ Փի-
ղիստոսի որ 'ի մերմէ ոճոյս էր (Եւ-
Բր.): — Կղեմէս Աղեքսանդրեայ ե-
րէց եւ Պանդենոս Փիղիստոս ստո-
յիկեան 'ի մերմէ ոճոյս պայծառա-
նային (Աւար.): — Խաղ ինչ եւ խա-
բէութիւն զմեր ոճո համարեացի
(Ուլ. Եթ.):

Յորմէ եւ -

ՈՋ, (մկ.), բառ նոյնաձայնութեան
Արար. եւ Յուն. բառից՝ հօգէք (ոճ)
եւ οἶκ. οὐχί, οἶ (ոչ), եւ Թրք. Խօգ,
(ոչ կամ չիք), եւ Պրս. Էնջ, անչլ,
նշանակէ ոչ կրթէք:

Յորմէ համառօտեալ

Ձ, 'ի սկիզբն թափի եւ կցեալ 'ի
նստա, չեմ, չերթամ, չաղդ, չժո-
ղովուրդ: — Ձէրն չէին վաճն չէին
յաչտ առնէր (Եւթիկ.):

Տեւս եւ կաթողիկէ:

Յորմէ (ոճ)

ՕՐՈՒՄՆ, թացումն, թացումն իւ-
ղով, նուիրագործութիւն:

ՕՐԱՆԵՄ, — Եւ լեզիս, եթէ որ
ունի զլուսն յաչս իւր, օժանի սո-
փաւ եւ բռնկի: — Իւղ միղաւորի
մի՛ օճցէ զլուսն իմ (Աւար.): —
Մնաւ ձեզ այսօր փրկիչ, որ է օ-
ճեալ տէր (Դաւ.):

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԱՆԵՐԱՆԵՄ, — Նղովեցէք զմա-
րդս... անիծանելով անիծէ՛ք զըր-
նակիչս նորա (Դաւ. Ե. 23): Տպ. ա-
նիծեցէ՛ք:

Իրր՝ անջանել, ոչ օժանել, պրդ-
ծել, համարիլ պիղծ, ոչ օճեալ, ոչ
սուրբ:

ԱՆԵԹԲ, Քրիստոս (օճեալն) փրդ-
կեաց զմեզ յանիծից, եղեալ վաճն
մեր անէծք. զի գրեալ է, թէ անի-
ծեալ ամենայն որ կախեալ կայցէ
զփայտէ (Գաղաթ. Գ. 13): — Եւ ա-
նէճ գնտա (Եղիսէ) յանուն Տեառն.
Էւ աւէ, որքէ՛ յանգանաց էւ դաւաճ-
նութեան, եւ եկին երկու արջք յան-
տառէն (Դ. Թաթ. Բ. 24): Ձեւ ա-

նիծիցող չիք յերր. եւ ոչ 'ի սովորա-
կան օրինակս Յանայ, բայց 'ի միտ-
ջէ եւեթ օրինակէ որ ունի այսպէս,
ταχιστα παραβίσεως και ἀργίας: — Ա-
նէ՛ծք այդպիսի կծծի բանից (Ուլ.):
Յորմէ

02. — Եւ անէ՛ծ Տէր Աստուած
զօճն... անիծեալ յիջիր դու (ԾՆՆՊ.
Գ. 14):

Ի բառէս օծումն (աւծ-աւմն)

ՈճԱՍ, (աւճաւ):

ԱճԱՍ, իբր 'նիւթ օծութեան,
մաքրութեան, նաեւ կակղացուցիչ
եւ փափկապուցիչ մարմնոյ:

— Երթա՛յք բերէք ինձ իւղ եւ
օճառ զի լուացայց (ԴՆ. ԺԳ. 17):

— Հրամայեցէ արքայ տղ նոցա
իւղ եւ օճառ (Եւթէբ Բ. 3):

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԱճԱՍ, իբր՝ զօրաւոր եւ տոկուն
մատուցի մարմնոյ, նեարդ, ջիւղ:

— Միանգամայն կազմին զտկե-
րօքն ջորացիւղիք միօքն եւ ջիւղքն
եւ օճառքն (Աւթէբ.):

Յորմէ

ԱճԱՍԱՊԱՏ, — Խորտակեցից զբա-
զուկս նարա հօրս, զնեարդապատս
եւ զօճառապատս (Եւթէբ. Ը. 22):

Յորմէ (օճառ) 'ի հակառակէն

ՈճԻՍ, նկատեալ իբր աղտեղու-
թիւն՝ պղծութիւն:

Բաղդ. մելան եւ մեղք:

Որպէս եւ յաճառոյ 'ի հակառակէն՝

ԱճԻՍԻՆ, բաղդ. մաքուր եւ մո-
խիր. (մաքրութիւն մոխրոյ):

ՆԱՅ, ըստ Պարսկաց Էւթէբ, ըստ
մեղ՝ պէճ, տամուկ, մեղմ, թոյլ,
տկար (ըստ քերականաց): Բաղդ.
կազամար:

Երկրորդ մեկնութիւն մը. Արաբ.
չէ՛ նշանակէ՛ աչք (ա յ ն — ա յ)
231 312

Յորմէ

ՆԱՅԱՄԷՏ, իսկ

Նամէտ, Պրս. Նէ՛մէթ, Թրք. Նէ՛ժ,
նշանակէ՛ պէճ, խոնաւ, Յն. յաւա-
տածդ, իսկ յաւա, նշանակէ՛ փտակ,
առտ, աղբիւր, հոսանք:

Յորմէ (նայ)

ՆԱՅԻՄ, նայեցում՝ նկատի իբր
զօրաւոր միջոց ցանկութեան, զի-
ճութեան:

— Ամենայն որ նայի 'ի կրն մարդ
առ 'ի ցանկանալոյ նմա (Մարթ.):

— Չյայտատ նայեցածն 'ի տան-
ջանս հրաւիրէ (Ուլ. Մարթ.):

— Չյայտատ նայեցածն յառաջ
քան զգործն հրամայէ խախտել,
զի մի՛ կրրէք եւ 'ի գործն եւս
զայցէ (Անթ.):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԽՆԱՅԵՄ, (նայ, տես 'ի վերոյ):

— Ի բամբասանաց խնայել զկե-
ղու: — Գուհա՛ զօրութեամբ, եւ
մի՛ խնայեար (Եւթ. ԾԸ. 1):

Դարձեալ իբր՝ չխնայել, այսինքն,
զգուշանալ, կամ պահել զանձն,
զգուշանալ անձին կամ ումեք, ոչ
հայել, անտես առնել, լքանել: Ա-
սի եւ Անխայել

— Անխայեցէ նա յաղքատն եւ
'ի անանկն: — Խոհակերեցեր, եւ ոչ
անխայեցեր: — Որ իմաստութիւն
իմն համարէ ինքնակամ կրօնիւք,
խոնարհութեամբ եւ անխայութեամբ
մարմնոյ (Կաղ. Բ. 23):

Եւ

ԽՆԱՄԵՄ, (նամ=նամէտ, տես 'ի
վերոյ): Նայել, հոգ ունել, զգուշա-
նալ: (Միայն մէկ նշանակութեամբ)

ԽՆԱՄ ՏԱՆԻՄ, — Մարմնոյ խնամ
մի՛ տանիք 'ի ցանկութիւնս: —
Միտք մարդկան 'ի խնամս հարին
հաստատեալ են 'ի մանկութենէ:

Յորմէ

ԽՆԱՄԻ, մերձաւոր 'ի պատճառս
ամուսնութեան:

ԽՆԱՄՈՒԹԻՍ, — Չառնել ինա-
մութիւն ընդ Բանանային (Նի. Օբ.
ԺԶ.): Ստորին Յունարէնի մէջ

κλιτάζω, նշանակէ՝ նայել . իսկ ըստ հին Հիլլենականին՝ եւ տարբեր ուղղագրութեամբ κλιτάζω, նշ. ննջել, եւ ննջել ընդ, մտանել ի քուն եւ ի կին . ծագեալ ի բառէս κλίτη, անկողին, զուգաւորութիւն :

Այս Յունականէն ի մեզ՝

ԳԻՏԵՄ, ճանաչել, գիտակ լինել, մերձենալ կնոջ առ այր, կամ առն առ կին :

— Են իմ հրկու գտերք որ զայր ոչ գիտեն (Ծննդ. ԺԹ. 8) . — Զիւարդ լինիցի ինձ այդ քանդի զայր ոչ գիտեմ (Ղու. Ա. 34) . — (Յով. 15) ոչ գիտէր զնա (զՄարիամ) մինչեւ ծնաւ զորդին իւր (Մատթ. Ա. 25) :

Յորմէ

ԱՐՈՒԱԿԷՏ, Են. ἀρρονοχοίτης :

Իսկ

ԳՈՒՆ, յորմէ

ԳՈՒՆԵՄ, Են. է κνώσσω, (ննջեմ) :

— Բունեաց Յովթամ ընդ հարս իւր, եւ Թաղեցաւ ի քաղաքի Դաւթի (Ա. Մուս. 7) . — Ե՛կ, քունեա՛ ընդ իս (Ծննդ. ԼԹ. 7) :

Ի ԳՈՒՆ ԵՐԹԱՄ, — Որպէս ոչ նրնջէ եւ ոչ ի քուն հրթայ պահապանն Իսրայէլի (Սաղ. ԺԷ. 1) :

Թրք. «*uyut*» էւրմէ, Պրո. Կէր-իւդ շէ-թէն :

Ի ԳՈՒՆ ԼԻՆԵԼ, — Եւ ՚ի բառէ լեւել մարդկանն, եկն թշնամի (Մատթ. ԺԴ. 25), այսինքն ՚ի լեւել... ՚ի բառէ :

Յորոց (քուն, ի քուն երթամ) ՚ի հակառակէ՛

ԳՈՒՆ ԳՈՐԾԵՄ, իրր՝ ՚ի նմանաձայնութենէ Են. գի ὥρος, (քուն), եւ ὄραω, (զուն գործել, ջանալ, փոյթ ունել) :

— Վասն գործոյ տեսան մինչեւ ՚ի մահ մերձեցաւ՝ զուն գործեալ ող-ւոյք չափ (Փիլիպ. Բ. 30) . յն. παραβουλεύσασθαι τῷ ψυχῇ, (եւթեւ շէթէ ՚ի բառէ) :

Եւ

ԳՆՆԵՄ, ԱՆԳՆԵՆ, քանդի յունա-կանդ ὄραω, նշանակէ նաեւ՝ քննել : Ի ԳՆՆԵՆ, — Խօսքն որ արտաքս ելանեն, ՚ի քնին գան (Ու. 1) :

Ի բառէս բառէ՛

ՏԳՆՈՒԹԻՒՆ, — Դուստր հօր ՚ի ծածուկ տքնութիւն է (Սէր. 1) :

ՏԳՆԻՄ, — Նոքա տքնին վասն ողւոյք ձերոց :

Դիակել է՝ բնէ՛ եւ բառ-րուն մերձաւորութիւնը, կամ թէ բանք՝ նոյնութիւնը, բնութիւն, Դի-ութիւն, ՚ի քն-ին, տքն-իմ :

Յորմէ (տքնութիւն, տքնիմ)

ՃԳՆՈՒԹԻՒՆ, բազդ. ննջեմ, ննջել եւ ջանամ, ջան, քուն եւ գուն գործեմ :

ՃԳՆԵՄ, ՃԻԳՆ, կամիմ զի գիտիցէք զուր սրպիսի ճգնութիւն ու-նիմ յանձին վասն ձեր (Կու. Բ. 1) . յն. ἡλίαν ἀγώνα ἔχω : — Զի ճգնիցիք ՚ի վերայ հաւատոցն (Յուդ. Ա.) . յն. ἐπαγωνίζεσθαι : — Եւ Եսթիր ար-կինն... հաստատեալ էր ՚ի ճիգն մեծ (Եսթ. ԺԴ. 1) . յն. ἐν ἀγῶνι θανάτου :

Եւ ՚ի բառէս՝ քիթէ՛

ԳԻՏՈՒՆ, — Եթէ ոչ գիտէք, եղ-բարք, զի ընդ գիտունս օրինաց խօսիմ, զի օրէնք եւայլն (Հու. Բ. 1) :

ԳԻՏՈՒՆ ԼԵՐՈՒԹ, Թրք. Կէշէշ շ-լաւ, (գիտացեալ լերուք) :

ԳԷՏ, մասնաւոր առմամբ նշանա-կէ՝ քաւղեայ, գուշակ, Են. γιώστης, Տճ. Կէշէշ, Արար. քէշէշ, նշանակէ՝ գիտութիւն իրաւանց կրօնից, օրէնսդիտութիւն . եւ քէշէշ, (եզ.) քէշէշ (Եզ.), նշանակէ՝ գիտուն, իմաստուն, տեղեակ աստուածային օրինաց, օրէնագէտ, օրինաց վար-դապետ :

Յորմէ ՚ի մեզ՝

ՎՃՈՒԿ, ՎՈՃՈՒԿ, (՚ի յոռի միտս առեալ) : Բազդ. զեն . (ըստ Արար.

դէն, հաւատք), ըստ մեզ՝ մոլար հաւատք, թէ՛, Պրո. թէ՛ հաւատք, ըստ մեզ հեթանոսական կրօնք:

— Զնետ վհկաց մի՛ երթայցէք, եւ ՚ի գէտս մի՛ յարեցիք (Ղեւր. ԺԹ. 31): — Որ երթիցէ զնետ վհկաց կամ գիտաց (Աւար. Ի. 5): — Այր կամ կին, յորոց լինիցի վհուկ կամ գէտ, մահու մեղքի (Աւար. Ի. 27): — Երարձ զվհուկս եւ զգէտս յերկրէ: — Յրուեցից զնշանս վհկաց (Ուլ. Եւայ.):

ՎՀԿՈՒԹԻՒՆ, — Ակն ունէր գիւթութեամբ վհկութեան իւրոյ կենդանացուցանել զԱրայ (Ուր.):

Յորմէ

ՎՈՃՄԱԿ, — Բազում վոճմակք զայլոց չուրջ պատիցեն (Ուլ. Մար.): Բազդ. նախարար եւ նախիր, իշխան եւ խաչն:

Նահե

ԳԵՏ, բազդ. շամբ եւ եղէզն, կաղամար եւ կաղամախ:

ԳԷՃ, ԳԷՋ, ԳԻՃԻՆ, ԳԻՋՈՒԹԻՒՆ, ԳԻՃԱՆԱՄ, եւ ՚ի հակառակէն

ԳԵՏԻՆ, բազդ. նահանգ եւ նահանգ, կաւառ եւ գաւառ, ցամաք եւ ծմակ, քուր եւ չոր, կաղամախ եւ կմախք, մկրտել եւ մակարդել:

ԶԳԵՏՆԻ ՀԱՐԿԱՆԵՄ, Թրք. ԷԷՐԷ ՀԱՐԷՄԷ, ԷԷՐԷ ՀԱՐԷՄԷ:

Ծն. շԿՆՈՒՄ, շԿՆՈՒՄ, որ թարգմանի ՚ի մեզ գէորգ:

Թարգմանեալ է նահե՝

ՄՏԱՆԵՄ, (էրիկ մարդու վրայ խօսելով):

— Եմուտ Ազամ առ Եւայ կին իւր (Մշն. Դ. 25). յն. ՇԿՆԱ, (ծանեալ):

— Ընդ արուի մի՛ մտանիցես զմուտ կանացի, զի պղծութիւն է (Ղեւր. ԺԲ. 22): — Իբրեւ մտանէին որդիքն Աստուծոյ առ դուստրս մարդկան (Մշն. Զ. 4):

ՄԿՆԷԺ ԲԱՅԻՆ ԱՅՍ ՆՆԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱՏՃԱՆՆ ԱՅՆ Է ՂԻ ԱՐՄԱՆՆ Է՛

ՄԻՏ, միտք, Ծն. ԱՊԵՆ, ՄՊԵՆ, Զէնտ՝ մտք, Սանտ. մտք, Լտ. meditatio, նշանակէ՝ մտածութիւն, meditor, խորհել, զմտաւածել, եւ Ծն. շԿՆՈՒՄ, շԿՆՈՒՄ ԲԱՅԻՆ ԱՅՍ ՆՆԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱՏՃԱՆՆ ԱՅՆ Է ՂԻ ԱՐՄԱՆՆ Է՛

ԶՄՈՒՏ, Զկազմութիւն բառիդ, բազդ. հոգարտ, հզօր, հու, հնազանդ, հպատակ:

ՀՄՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՆՀՄՏՈՒԹԻՒՆ, որ բարձրամար էին վնի

ԱՆՀՄՏՈՒԹԻՒՆ, ՚ի խելամուտի ենէ՛ խելամուտ, եւ երկամուտ ենէ՛ երկմիտ, յայտնապէս ցուցանեն թէ ՚ի միտջէ ախանէ բխն միտ եւ

ՄՈՒՏ, — Տէր պահեցէ զմուտ եւ զել քո (Սաղ.): եւ երկոցունց եւս սեռականն է՝ մէլ:

— Ոչ գիտացին եւ ոչ եղին ՚ի մտի: — Ո՛վ ժուժկալեցէ աւուր մտի նորա (Եւայ.):

Յորմէ

ՄՈՒՏԱՆԵՄ, իբր՝ մոտայնէ՛, այսինքն, տալ մտանել:

Կազմութիւնը բազդ. լոյս եւ լուցանեմ, եւ ճրագալոյց:

Իսկ

ՄՏԵՐԻՄ, է իբր՝ ներքին, թարգմ. Ծն. ՇԿՆՈՒՄ, յոյժ ներքին:

Կազմութիւնը բազդ. ո-խերիմ, հաւատարիմ:

ՄՈՒՏԲ, նշանակէ եւ արեւմուտք, եւ արեւմտեան կողմն:

— Արեւն ՚ի մուտս էր (Մշն. ԺԲ. 17): — Արեւակն ծաղկելովն եւ վերանալովն եւ ՚ի մուտս դառնալովն (Եւայ.): — Բիւզանդիոն ՚ի մտից կայ Քաղկեդոնի:

Յորմէ

ՄՈՒԹ, — Կալաւ զիս մութ անհնարին: — Ընդ մութ շրջեցան:

ՄՈՒԹՆ, (սեռ.) միման:

ՄԹԻՆ, — Եկին ՚ի միման (Դ. Թ. Ե. 24):

ԻՐԹԱՐ՝ — Երկաթին որպիսի՞ ինչ էր մինչև ի հուր մխտալ էր. մթալ երեսօք, յուրա ի շօշափել (Սեթ.) : — Պարտի գաղափարութիւնն աչացն, գաղանն եւ զրիմն ի բաց պարզել, զի մի՛ մթալքն՝ որ վերջոքն շողայցեն, արգել հայելոյ ի յատկութիւն լուսոյն լիցին (Եղեղ) :

Այսպէս եւ .

ԽԱԽԱՐ, եւ պարտկային հնչմամբ իւրիւր, որ ըստ նոցա նշանակէ — բեմաւոր, նշանակէ ի մեզ՝ հաւն :

Յն. հօգէ, նշանակէ՝ խաւար, երկոյ, արեւմուտք :

ԽԱԽԱՐԻՆ, ի մասնիկ, որպէս մթ-ին, երկկոր-ին, (ըստ յիշուող իւրաքանչիւն) :

— Տոյ քեզ զգանձս խաւարինս, եւ շաւառս աներկւոյթս բացիք քեզ (Եւս.) : Յն. չիք շաւառս : — Մարմինն խաւարին եղիցի . . . եթէ չգուցէ մասն ինչ խաւարին (Ղուկ. ԺԱ.) : — Իմ որդին անուշահոտ եւ լուսաւոր է, եւ գու. խաւարին եւ ժանգոտ եւ (Եղեղ) :

Այլ է

ԽԱԽ (°), յորմէ

ԽԱԽ Ի ԽԱԽ, — Յորմամ յաճախեալ բազմապի մեղրն խաւ ի խաւ, մթեր առ մթեր (Վեցոր) :

ԽԱԽ Ի ԽԱԽՈՑ, — Կէսքն միակեղև քն, եւ կէսքն խաւ ի խաւոյք (Աւար.) :

Պրս. իեթ՝ նշանակէ՝ պատատանք, ծրար, ծալք հանդերձից :

Եորմէ (խաւար)

ԿԱԽԱԽ, քանդի ի Պարսից բարբառ, իւրիւր, որ նշանակէ արեւմուտք, նշանակէ նաեւ արեւմտեան կողմն, եւ եւս լայնաբար՝ կողմն, մարդ, աշխարհ, գաւառ, եւ Պրս. իւրիւրիւր՝ թարգմանի ի մեզ՝

(°) Ոչ ի դէպ Թուրքա մեզ գիտա դնել արմատ խաւարի, գորիչն եւ զտեղատն ի նման ըստ իմաստին սեռաւ խաւարեալ, եւ

ԿԱԽԱԽԱՊԵՏ, յորմէ (գաւառ) ի հակառակէն՝

ԿԱԽԱԽ, զբնշտ. բաղդ. նա՛նադ եւ նշանդ, գետին եւ գէտ, ցամաք եւ ծմակ, չոր եւ ջուր, թրծեմ եւ թրջեմ, կմախք եւ կաղամախ, ուտին եւ ոտինք, մակարգեմ եւ մրկրտեմ :

Նաեւ

ԿՏԱՆԵՄ, նոյնանայ իմն ընդ՝ Գեթ, եւ արմատք՝ գէտ եւ գիւտ, եւ միապէս ասի՝

ՀՆԱՐԱԳԻՏ Եւ ՀՆԱՐԱԳԻՏԻՏ .

ՀՆԱՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, (հնարք գտնելու եւ հնարք գիտնալը) :

Պրս. Եւթիւն, որ նշանակէ բուն՝ գտանել, նշանակէ նաեւ՝ գիտել իւրմանալ, եւ թրք. նմանաձայնք են՝ գէլէթ եւ գուլթ, (գիտել եւ գտանել) : — Ոչ կարացցէ մարդ գտանել զարարածն արարեալ ի ներքոյ արեգակն . . . քանզի որչափ ասացցէ իմաստունն գիտել, ոչ կարացցէ գտանել (Ժող. Ը. 17) : — Եթէ ոչ էր ճշդեալ գերինջն իմ, ոչ Բաւելէ՛ գառապակն իմ (Դար. ԺԴ. 18. յն. օյս չն չըպտե, ոչ գիտէիք, աշխ. լէի՛ գէթաւր :

Եորմէ

ձայնիցն մերձաւորութիւն անգոր է՝ ոչինչ օգնեալ ի հաստատութիւն կարծեացն : Եւ մինչ ասի, «Գնդույն եղիցի առանց խաւու» (Վեթ. Հոգ.) : ասոյ մեզ իմանալ գիտնել իննչ փառայ՝ զկեղեղս ամեալ : Սակայն Ն. Հիկ. Բռ. գիտա համարի իննչ արմատ խաւարին, նաեւ Հ. Ալեքէն Վ. Բաղրատունի ի զիցագնական վկայն, յիտ կոյս մատենին, ի տեղեկութիւնն, ի գրուածն ԺՁ. այսպէս ունի, « Խաւար ի վերայ անդեղոց կամ անդունդ խաւարին, Հեղինարար չճշտ, Խաւար, կամ ըստ յեզուիս մերոյ բնութեան առ ի յօդեք զձայնաւորսն՝ Խաւար, (տեւ զճերտկանութիւն ի պէտս Զարգացելոց 1408) որ յայտնուպէս ի Խաւարմատայ է, յորմէ եւ ասոյ մեզ Խաւար, ոչ Հեղին ամեանցութեան մատենիկ սովորական, — Բայց ինչ : »

ԳՏԱԿԱԽ, (մկ.) իբր՝ զիտնալով, ճշդիւ, ոչ յախտաւն կամ ոչ ըստ զիտաց: — Եղջերուաց գտակաւ զժամանակ խաւնիցն խմանալոյ (Եւթէ): — Ըշդիւ գտակաւ 'ի հանդիտի անցուցանել (Սէքէր):

Յորմէ (գտանելով) 'ի հակառակէն՝ ՍՏԳՏԱՆԵՄ, իբր թրք. (հակառակէն), ըստ մեզ այսպէս կը մեկնուի, տակաջն

ՍՏԳԻԻՏ, Բն. ՔԱՏՎՅՈՒՄՈՒՄ, կը բացատրուի՝ քիւրճ բայով, զի ՔԱՏԱՅՈՒՄՈՒՄ, ՔԱՏԱՅԻՄՈՒՄ ըստ մեզ ստղրտանել, ըստ ձայնին է՝ «քիւրճ»:

— Եթէ ստղրտանիցն զմեզ սիրաբ մեր, այլ Աստուած մեծ է քան ըզսիրտս, եւ զիտէ զամենայն: Եթէ սիրաբ մեր զմեզ ոչ ստղրտանիցն, համարձակութիւն ունիմք առ Աստուած (Ա. Թ. 20—21): Եւ. ՔԱՏԱՅԻՄՈՒՄ: — Քանզի զո՛ր ստղրտեալ իմն էր (Գ. 11): Եւ. ՔԱՏԱՅԻՄՈՒՄ:

Այս օրինաց համեմատ կըստ են՝ ստուգանելով, ստեղծանելով, ստանձնելով, ստերիւրելով, ստահակ, ստամբակ: Տես զբառոյ:

ԱՆՍՏԳԻԻՏ, Բն. ԱՆՔԱՏՎՅՈՒՄՈՒՄ, ան ըստ զեւ
α κατὰ γινώσκω:

Բազդ. ունին դնել եւ ստուգանելով, կըստանել եւ ստեղծանելով, յանձն առնելով (յանձնելով) եւ ստանձնելով, հակառակ (հակեալ միտեալ) եւ ստահակ, համբակ եւ ստամբակ, լերկութեւ եւ ստերիւրելով:

— Դիտելնէս՝ համբակ տեսնելով ստահակեալ, զմանկածուն տանջեաց (Պէր): — Տեսեալ զմանուկ ստամբակ, զմանկածուն զաւաղանաւն եհար:

Սթ, է (նիւ.) որ բառի մը վերայ զայով հակառակը նշանակել կուտայ, այսպէս եւ 'ի Բն. ՔԱՏԱ (ըստ) եթէ սեռական խնդիր աւնէ, կը նշանակէ՝ հակառակ, իսկ եթէ (հյգ.)

κατὰ τὸν λόγον σου, հակառակ բանից քոց, κατὰ τὸν λόγον σου, ըստ բանի բռնի:

ՕԳՈՒՏ, (սեռ) օգտ-ի. (աւ, զաւ = զիւտ):

ՕԳՏԻՄ, աւ ալ քրոնէ՛ք բայն է յուն. էս (բարի) խաւնուրդով մը, ուստի օգտ-ը՝ նշանակած է՝ ըլլայ՝ քիւրճ-այ էրէ՛ք. եւ քիւրճ (բարիս գտանել):

— Տեսանէ՛ք զի ոչինչ օգտիւր: — Ոչինչ օգտեցան որ այսպէսն որ-նացին: — Եթէ զտէր ոչ ունիւրիմ, ոչինչ օգտիմ:

Այսպէս եւ

ՕԳՆ, (աւգն):

ՕԳՆԵՄ, ԱԻԳՆԵՄ, կազմի 'ի յունական էս, (բարի) եւ γυναικίω, (զիտեալ) եւ քանզի զիտելն եւ գտանել իսկ է, որպէս ցուցաւ 'ի վերայ, վասն այնորիկ Բն. γυναικίω առեալ է ըստ մասաց հայկականին. իբր՝ ΕΥΓΥΝΑΙΣΤΕΙ:

— Արք հինգ հարիւր եկին յօգն քրմին Դեմեարեայ (Չէնք): Իսկ 'ի Ս. 7, — «Դարձ, անձն իմ, 'ի հանդիստ քո, զի տէր օգնեաց քեզ»: ա՛յլ թարգմանութիւն (Ու. Եթէ): «Դարձ, հօգի իմ, 'ի հանդիստ քո, զի տէր բարի արար քեզ»: Եւ. ΕΥΕΡΓΕΤΕΩ: — Արք Իսրայէլացիք, օգնեցէ՛ք (Գ. 28):

Այսպէս եւ

ՕՃԱՆ, ԱԻՃԱՆ, յունականաւ է՛ս, եւ հակառակ բայի:

Յորմէ

ՕԺԱՆԴԱԿ, ԱԻԺԱՆԴԱԿ:

ՕԺԴՆԴԱԿ, ՕԺԱՆԴԱԿԵՄ, իսկ

ՃԱԿԱՃԱՆ, — Յայրաւ, աղտեղի եւ ճակածան (Եթէ. Թ. 2): — Յանկականին որ ըստ առողջմտութեան եւ ճակածանութեան (Փէլ):

Բառք բարդ է, հակ եւ հակ: Ծակ՝ թուի լինել թրք. 2-րդ, կամ 2-րդ (մատակ ձի), եւ հակ, 'ի ճանաչելոյ, որ նոյնանայ իմն ընդ քիւրճէ, ըստ իմաստիցն որ ցուցաւ 'ի վի-

րոյ, եւ նշանակէ՝ իղամոյ, Թն. ճ-դ
 ληλασις, Բաղդ. մատակարար,
 եւ

ՃԱՆԱԶԵՄ, Պրո. Գանձ-Բէն, Երր.
 Գան, Թրք. Բանձ-Բէն, Զէնա՝ Զէն,
 Յէնա՝ է ճանաչել, գիտել:

Մերս թուի բարդեայ բառիւս՝
 աչք, իբր՝ գիտել, ծանօթանալ ա-
 չք, ի ձեռն աչաց:

Թորմէ

ՃԱՃԱՆՁ, լայն. բաղդ. արեւ եւ
 երեւիմ, երեւիլի, երեւոյթ եւ ա-
 ռաւօտ. քանդի ի ձեռն լուսոյ եւ-
 եթ մարթի ճանաչել ինչ:

— Ո՛չ ապաքէն խաւար է օր
 տեան, եւ ոչ լոյս. ազջամղջին, եւ
 ոչ գոյ ի նմա ճաճանչ (Աճ-Է Ե. 26),
 յն. φέγγος: — (Իմաստութիւն) ճա-
 ճանչ է Աստուծոյ զօրութեանն (Ի-
 մասք. Է. 25). յն. ἀναιδ:

Եւ

ԵԱՆՕԹ,

ԵԱՆԱԿԵՄ, յայտ առնել (ի յոռի
 միտ), նշանակել, առակել:

ԵԱՆԱԿԱՆՔ.

ՈՐՁԱՆ, բարդեայ ո՛ր զան, իբր՝
 որ պէս. բաղդ. որզոն:

ՀԵՁԱՆ, բաղդ. հիբար:

ՁԱՆԱԶԱՆԵՄ, ՁԱՆԱԶԱՆ, թարգմ.
 Պրակ. Էթան-Էթան, Թրք. Էթ-Էթ-
 Էթ-Էթ: Իբր՝ ազն ազն, որպէս ու-
 նիմք՝ ազգի ազգի:

զ ա ն զ ա ն
 2 1 3 5 4 6

Թորմէ

ԱՁՆ, բաղդ. ցիլում եւ ցեղ, եւ
 զկազմութիւնն բաղդ. տէր եւ տրէ:
 Եւ

ՁՆԵՆՄ, Ի ՁՆԻՆ, յորմէ ի հա-
 կառակէն

ՆՆՁԵՄ, բաղդ. քննիմ եւ քու-
 նիմ, կազմութիւնը բաղդ. սրտնում
 եւ ստրջանամ, եւ զեղչիմ:

— Ես ննջեցի եւ ի քուն եղէ
 (Սաւ. Է): — Ննջեցին զքունս իւր-
 եանց, եւ ինչ ոչ գտին (Սաւ. Է): —

Նոցա այնպէս թուեցաւ թէ վասն
 ննջելոյ քնոյն ստէ (Յովն. ԺԱ. 13):

ՆԻՆՁ, յորմէ ի հակառակէն

ՁԱՆ, բաղդ. քուն եւ գուն գոր-
 ծեմ, աքնիմ եւ ճգնիմ:

ՁԱՆԱՄ, — Ի մաի եղի թէ սա-
 կայն եւ այս ջան է առաջի իմ
 Սաւ. Է. Է. 16): Իսկ ի Սաւ. Է. Է. 10,
 «Ձանացայ ընդ ազգին ընդ այն-
 միկ», տարբեր թարգմանութեամբ
 ամեայ է ի վկայութիւն. Եբր. Գ. 10:
 «Տաղտկացայ ազգաւն այնուիկ».
 (յն. προσωχθισα)... Եւսմէ՝ տաղտ-
 կացաւ... ո՛չ ապաքէն ի յանցու-
 ցիւոյն (Աբ. 17): — Իբրեւ օրհա-
 սականք ընդ ոգիս ջանացին, եւ
 իբրեւ զարջս, եւ իբրեւ զաղանիս
 առ հասարակ «անեցին». յն. στε-
 νάζονται (հառաչեցին):

Մերս իբր թարգմանութիւն Թրք.
 Գան ինչ արաւմէ: Թորմէ եւ եղի-
 շէ, «Արջք օրհասականք ընդ վախ-
 ճանել շնչոյն հզօրազոյնք կոտին»:

Միտք (տես ի վեր անդր) նկատի
 իբր՝ ուղղութիւն, եւ ըստ այսմ,
 բաղդ. ուղիղ, ուղեղ, զեակ, խելք
 նաւու:

Թորմէ ի հակառակէն՝

ՄԷՏ, ՄԻՏՈՒՄՆ, իբր՝ խոտորումն:

ՄԻՏԻՄ, ԱՆՄԷՏ, բաղդ. բաւիղ,
 չաւիղ եւ շեղիմ:

ԻՄԱՆԱՄ, — Եւ իմացաւ. Թորմա
 ... եթէ է սիրտ արքայի ի վերայ
 Արիստղոմայ (Բ. Թ. Ժ. 1):

Արդէն ցուցուած է (տես ի վեր
 անդր), թէ Գրեթեւ եւ Գրեթեւ ծագած
 են ի բառէս միտք. եւ այս բայն
 ալ երրորդ է, որ կը միանայ անոնց
 հետ, սակայն կարի ալլափոխեալ,
 եւ այս ալ չշփոթելու համար է ընդ
 բայիս միանամ:

Կազմութիւնը բղդ. հեծանիմ եւ ձի:

Թորմէ

ԱՊԻՄԱԿ, իբր՝ որոյ ոչինչ փոյթ

է իմանալոյ, ուսանելոյ, որ հախոր-
ժէ իմանալ, ուսանել :

— Զորդիս կամ զծառայո՞յ յայի-
մակս (ապիմակս) — կամ ստանակս
յօժարեցուցանիցէ հանել (եղնիկ) :

ԽԱՐՈՅԿ, — Կային անդ ծառայքն
եւ սպասաւորք խարոյկ արկեալ,
(քանզի ցուրտ էր) կայր ընդ նոսա
եւ Պետրոս եւ Ջեանյր (Թ. 15. Ժ. 18).
յն. ἀνδραγαθία — Լույսին խա-
րոյկ, եւ ընկալան զմեզ զամենե-
սին... 'ի ժողովել Պօղոսի խօսե ինչ
բազում եւ գնել 'ի վերայ խարու-
կին եւայն (Գ. 2. Բ. 2). յն. πύρα :

Արար. հարէք, նշանակէ՛ խանձող
եւ հրդեհ, եւ հարուստ, խանձ, լուց-
կի, նիւթ վառելի :

Իսկ
ՀՐԻՆՔ, Պրս. Իւրբէ, Իւրբէհ,
նշ. ցնցուղք հրոյ, ՏՃ. ԳԸԼԸԸԸԸ :

ՆԱԶԱՆԻՔ, Պրակ. Զու, Զուէյլ,
նոյն նշանակութեամբ :

ՆԱԶԻՄ, Պրակ. Զուէյլ, նոյն
նշանակութեամբ :

ԳԻՇԵՐ, Թրք. Կէճէ նոյն նշ. :
— Ել արտաքս վազվազակի, եւ
էր գիշեր :

ԱՐԴ, (մկ.) հէճոյ, Թն. ἄρτι :

— Արդ փառաւորեցայ, արդ յա-
րեայց (եւայ.) : — Բայց արդ եր-
թամ ես առ առաքելն իմ (Թ. 15. Ժ. 2.
5). — Ահա արդ յայտնութեամբ
խօսիս (Ա. 20). — Որք երբեմն
չժողովուրդք, բայց արդ ժողո-
վուրդք : Թորմէ — Չեւ եւս կարէիք,
նաեւ արդ իսկ ոչ կարէք (Ա. 4. Գ. 2. Գ. 2).

ՅԱՐԴ, Բնէլ — հէճոյ, եւ
ԱՐԴ, իրր՝ նոր, հիմակուսն :
Եւ
ՋԱՐԴԻՍ, (հիմայ) :

— Եւ զարդիս ստեմ ձեզ, 'ի բաց
կացէք յարանցդ յայցցանէ (Գ. 38).
յն. τὰ νῦν : Իսկ Ա. ՏՃ. Գ. 8), « Աստուածապաշտութիւն առ ա-
մենայն ինչ օգտակար է, եւ զա-
ւեօրիս կենաց ունի՝ զարդիս եւ ըզ-
հանդերձեցոյն » : յն. εὐαγγελία ἔχου-
σα ζωὴς τῶς νῦν καὶ τῆς μελλούσης.
(ներկայ եւ հանդերձեալ կենաց խոս-
տումն) :

Արդ, այս խօսքին մէջ « զարդիս »
ստեղծագէտ աշտմ քսել չէ, հապա
հաւորէն շնորհիրը կրկնուած է,
եւ արդ բառն ալ՝ սեռական կեր-
պարանքով « զիմորոյ առած է,
ինչպէս կը հասկըցուի յաջորդ բա-
ռէն հաւորեցից, (սեռ.) որ նոյնպէս
շնորհիր եւ զիմորոյ յօդ առած է,
իրր թէ լինէր՝ զայժմուս : Արդ
կը թուի թէ այս բառը առաջին ան-
գամ այս պարագայիս մէջ կազմուած
եւ գործածուած է, եւ ապա լայ-
նաբար 'ի կիր արկեալ՝ իբրեւ այժմ :

ԱՐԴ ԵՒՍ, — Դուստր իմ արդ եւս
վախճանեցաւ : Եւ

ԱՐԴԻՆԵԱԼ, — Իբրեւ արդի ծնեալ
մանկուսն անխարդախ կաթինն փա-
փաքիցէք (Ա. Պետր. Բ. 2).

Բոլոր տաղարութիւնք զատ կը
գրեն՝ արդի ծնեալ, եւ ընդհանրա-
պէս այսպէս ճանչցուած եւ ընդու-
նուած է. սակայն բանաւոր կը թուի՝
բարդեալ ըմբռնել ասիկայ, նման
Թունականին որ կ'ըսէ, ἄρτι γέννηται
(Զուրբէ, Զուրբ ծնեալ) :

Կայ նաեւ

ԱՐԴԻ ՀԱՐԾ, իրր՝ նոր հարսն :

ԱՐԴԻՆ (յաւազեայն). — Յարու-
թիւն մեռելոց արդէն իսկ եղեալ է
(Բ. Տիմ. Բ. 18). Բաղդ. փող եւ
վաղիւ, երեկ եւ երէկ, յառաջ (ա-
ռաջ) եւ յառաջ (եւաջ) :

Թորմէ (արդ) 'ի հակառակէն

ԱՐԴ, (գլ.), ձեւ կերպարան, վա-
յելչութիւն :

— Ոչ միայն արդուց եւ զարդուց արարիչ է, այլ յոյնչէ առնել բաւական (Եւնիկ) :

ԱՆԱՐԴԻՆ, իբր՝ ածեւ, անհեթեթ, անճոռնի, Բաղդ. անհեթեթ : Տես եւ՝ սողաւարտ :

Վերջին վանկը է՝ մասնիկ է, որպէս եւ էշ, էլ, էշ, էշ, էշ, էշ, էշ, 'ի բառով՝ շատ-էշ, տառ-էշ, էշ-էշ, էշ-էշ, տառ-էշ-էշ :

ԶԱՐԴ, իբր՝ զի՝ արդ, այսինքն, էշ-էշ, էշ-էշ, էշ-էշ :

Բաղդ. որդոն, հիւար, որպէս, որկէն :

Իսկ Յ. Ժ. 19. (*) « Ո՞վ է ստիճան իմ, զի՞արդ կարկեցայց եւ պակտեցայց », ընթերցի՛ր շէ-բէ, Եւ. զի յՈՎ. աշխ. Դ. 21 :

Եւ

ԱՐԴԱՐ (**), Եւ. չրտու, բաղդ. ճարտար : Թորմէ

ԱՐԴԱՐԵՆ, իբր բէր-բէր, (զրծ.) էր-բ, էր-բ, հաւաք-բ :

ԱՐԴԵՌԲ, ըստ հին գրչութեան՝

ԱՐԴԵՌԲ, իբր հարցական կամ տարակուսական :

— Կերտի արդեօք : — Ո՞վ արդեօք իցէ սա :

Եւ 'ի հակառակէն՝ իբր հաստատական՝

— Եթէ թշնամոյն նախատեալ էր, համբերէի արդեօք, կամ աւելոյն մեծարանեալ էր 'ի վերայ իմ, թաքչէի արդեօք 'ի նմանէ (Սաղ.) : — Եթէ գիտէիր թէ ով է ... զու արդեօք խնդրէիր 'ի նմանէ (Յ. Ժ. Դ. 10) : — Զի եթէ էր

ծանուցեալ, ոչ արդեօք զՏէրն փառաց 'ի խաչ հանէին (Ա. Կ. Եւ. Բ. 8) :

ՅԱՐԴԱՐԵՆ, Եւ. չրտու, նոյն նշ. (պատրաստել) : — Գտանէ զնա մաքրեալ եւ յարգարեալ (Մ. Բ. Ժ. 44) :

Եւ

ԱՐԴԻՆԵ, յորմէ (արդ) :

ԱՐԴԵՆ, ԱՐԴԵՆ, եւ

ԶԱՐԴ, — Ոչ միայն արդուց եւ

զարդուց արարիչ է (Եւնիկ) :

Տես եւ կազմութիւն :

— Աստեղք երկնից Հայկիւն հանդերձ եւ ամենայն զարդուն երկնից լոյս մի՛ տացեն :

Եւ

ԱՐԴԻՆԵ, «ն» մասնիկ է, որպէս եւ 'ի բառքս թաչ-ուն, սող-ուն, զեռ-ուն, կանդ-ուն :

Թորմէ

ԶԱՐԴԱՐԵՆ, յորմէ

ԶՈՒԱՐԴԱՐԵՆ, ԶՈՒԱՐԴ, կամ Եւ.

Վ. Եւ, արթուն՝ զգոն՝ զգաստ վինել,

չարբենալ, զգուշանալ 'ի զինւոյ :

Աշխ. Ի. Եւ իւրեւ լուր-լուր :

— Այլ զու զուսթ կաց յամենայնի (Բ. Տէ. Դ. 5) :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԶՈՒԱՐԴԱՐԵՆ, — Իրեւ զուարթացան սիրաք իւրեանց, ասեն, կոչեցէք զԱմմիսուն 'ի տանէ բանտին, եւ խողասցէ առաջի մեր (Դ. Ժ. Ժ. 25) :

Եւ կ'ըսուի՝ զուարթանալ 'ի զինւոյ, Տէ. շաք-բ, +էֆ շաք-բ :

— Տեսէ՛ք, յորժամ զուարթացի սիրան Ամմիսայ 'ի զինւոյ ... հարէք եւ սպանէ՛ք (Բ. Թ. Ժ. Ժ. 28) :

Թորմէ

ԶՈՒԱՐԴԱՐԵՆ, յորմէ իբր համառօտեալ

ՀՐԺՈՒՄ, յորմէ (արդ)

ՀԱՐԴ, ՀԱՐԴԵՆ, զիւրեւ, ուղղել,

յարգարել :

— Հարթ արասցէ կամ փոխեցէ զզժուարինն 'ի զիւրինս, եւ զուսպարն 'ի հարթ ճանապարհս :

(*) Տես զայսմանէ 'ի բառն՝ զառ-առ-առ :

(**) Պրակ, Կարգ՝ նշանակէ արքայ, եւ մերը ձեւացած է տար վրայ, զի Կար՝ նշանակէ՝ արքայաւորին, իսկ մասնիկը «բ» կը ծագի «բնութ» բառէն՝ որ նշանակէ՝ բերող, պատճառող, տալիս, եւ է ներկայ բնորոշ լուծիւն «բնութ» բառին, որ նշանակէ՝ բերել, պատճառել, տալիս :

Es.

ԶԱՐԳԻՆԻՔ, ասոնյ ամենուն արմատն է Յն. իբր, պատրաստուի, ճշգրիկ, յարմարիկ, լծորդիկ, յորմէ իբրեւ, արդար, յարգարհալ, պատրաստու. կողմու թիւնք՝ կատարեալ, հասեալ, հասուն ։

Only

ՀՈՐԴԵՄ, մի՛ չիօթիւր ընդ յարեմ:
ՀՈՐԴԱՆ, ՏԱՄ, (հօտը) տեղէն հա-
նել՝ ուրիշ տեղ մը տանկու: Հա-
մար: Յն. նքնն, ուղղ, եւ նքնն,
ուղղել, առաջնորդել, արածել, հով-
ուել: — Հորդան եւ արդէս խաչին՝
ժողովրդեան իւրում (Մատ. Էհ. 52):
Յն. խնայ, նշանակէ՝ պարտա-
տաթիւն, զարդ, տխարն:

Вопросъ въ слѣд.

— Յարեան ամենայն կուսածքն,
և կազմեցին զպարտերս իւրեանց
(Բ-Գ. Ի. 7) : յն. ἐκὸς ἡτταν : —
կազմեցէք զէշն, և կազմեցին նմա
էշ : և ել 'ի նա և զնաց (Գ. Թ-Ք.
ԺԳ. 13) : ուր քիչ մը հարք կ'ըսէ,
« Հանդերձեաց էշ մարգարէին : —
Հանդերձեցէ՛ք զէշն, և հանդեր-
ձեցին » (Տե՛ս հանդերձեմ, պատ-
մարեմ, համեմեմ) :

Ի գիրս Իմաստ. «Քանզի ՚ի պզգը-
նաւոր հանդերձին էր ամենայն աշ-
խարհ». Յն. *κόσμος*, Եւ Յ-Վ. Գ. 6.
«Վեզու հուր շէշ անիրաւութեան».
Յն. *κόσμος*:

Perfor. 4

ՅՈՐԴՈՐԵՄ, քաջազերի, Լ.տ. Hor-
tor, նորն նշանակութեամբ:

609400, *loc.*

hortator, Hortatrix.

•

• •

ՋՐՆԴԱՆ , ԹՐՔ. ՂԸՆԴԱՆ , ԲԱՆԱՄ :
- Տաքան յայն գրնդան (կղիչէ) :

•

• •

ՈՐԳՈՍՏԱՅ (*), բառ մը որ միայն
հասկընալու համար պէտք է գիտ-
նալ, եւ միայն մէկ տեղ մը գոր-
ծածուած է :

— Ելին ընդ առաջ մեր մինչև
յճիւնս Կաթիլ, Է Ելին Կաթիլ
Կաթիլ (Դր. Բ. 15). յ. 2. πίου
ζόρος, τριών ταβερνών, և թառ լինել
Թն. Երգատուն, որ թարգմանի՝ Գր-
նույն, Է-ճառարան, կամ Երգատի-
րոն, նորն նշանակութեամբ

•

ՓԲԻՆ, նեա, Պրս, Բէյ+է=ն, նոյն
նշանակութեամբ:

— Ի քէն եւ այսր է փքինդ . . .
Ի քէն եւ անոր է փքինդ :

•

1

ՈՐՐԱՆ, Պրտ. 1-րդ հ. 2. զաղաղք :
Յորմէ

06708 .

•

• •

ՆԱԼԻԹԾԱՅԷ, ՆՕԹԾԱՅԷ, նշանակէ
աւետել, Պրս. Նէ՛՛՛՛՛՛, նշանակէ բա-
րի լուր, աւետիք. 'ի մեզ ձ աւե-
լազորութեամբ է առ 'ի չչլիթելոյ
ընդ' Նա-՛՛՛՛՛՛ (նաւթիւ օծանել) :

10

10

(*) Ապփիտս փառաւանգը էր զիւր կամ բազար փառաւանգ: Ապփիտ Կաւադիտ շէնեց այս տեղ՝ Ապփիտ կոչուած մեծ ճամբուն վրայ, զոր շինեց Հոռովմէ մինչեւ Կապուտ, և Հուսեանտապէս յիշէր փառաւանգն այժմու Գաւադիւշ քի Սաբա՝ Մաբէ կոչուած տեղն է, քառասուն մղոն հեռու ՚ի Հոռովմայ, Բաղդիւն կոչուած ճահիճներուն եզրերը, ուր կան հին բաղարի մը ուներակներն, երբք կրպակի կամ երբք պանդոկներ կոչուած տեղ՝ զիւր վրէ, իբրեւ տասն մղոն հեռու ՚ի Հոռովմայ: (Քառասուն Ս, Գրոց):

ԼԱՅՆ, բաղդ. երկունք եւ երկար, Նեղոս (գետ) եւ նեղ: Թուի ծագեալ 'ի Յն. λεκάνη, յորմէ 'ի մեղ

ԼԱԿԱՆ, գրեալ եւ ԼԿԱՆ, ԱԿԱՆ, Թրք. لکانه:

— Բարձր են երկինք, եւ զուգի՞ գործիցես. երկայն է չափ երկրի, լայն է ծով (Յ-ք. ԺԱ. 9):

Իբր զի զմիջերկրեայ ծով շուրջ պատէ ցամաք, (աստի Եւրոպէ եւ Ասիա, եւ Աֆրիկէ անտի, եւ ջուրն 'ի միջի իրրեւ 'ի լիանի կայ), յորմէ եւ Յն. μεσόγειος, զանուան կալաւ:

— «Որ ունի, ասէ, զշրջանակ երկրի», իսկ այլք ասեն. «Որ նստի 'ի վերայ շրջանակին»: Տեսանե՞ս զի բոլորակ իմն է երկիր, զի շրջանակն զբոլորածեւ կերպարանոն յայտ առնէ: Եւ չէ ինչ անօգուտ գիտել զայս՝ զի մի՞ բոս արտաքին փիլիսոփայից առասպելացն պատրիցիմք, որք գառագզի, կարկնի, սկտեղ եւ լիանի... նմանեցուցանեն զերկիր (Ո-կ. Ե-): — Ոմանք 'ի Յուճաց... զկերպարանս երկրի զբոլորակն ըստ կամաց իւրեանց, քանզի կէսք այսպէս ասացին զերկրէ թէ զգնդի կերպարանս ունի, եւ կէսքն զուղանի նմանեցուցին, եւ կէսքն սկտեղ, եւ կէսքն ասեն թէ հարթ հաւասար իսկ է յամենայն կողմանց, եւ կայ 'ի միջավայրս վայրաց, եւ ճախարակագործ կերպարանաց նման է, եւ կէսքն նքուրի կերպարանաց նմանեցուցին, եւ ոմանք խորամիջոց անուանեցին (Վեցօք. Թ.): — Վասն ձեռոյ երկրիս ոմանք ասացին թէ որպէս սկտաեղ է, եւ այլք թէ բոլոր որպէս զգուսկ (Տճն-կ.):

ԱՂԱՂԱԿ, Յն. ἀλαλαγμός. ὁλολυμός, նոյն նշ. կայ եւ Պրս. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥, Թերեւս եւ Եբր. 𐤀𐤋𐤍𐤏𐤍:

Յորմէ

ԱՔԱՂԱՂ, Պրս. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥, 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥, 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥, նշանակէ եւ աղաղակ եւ աքաղաղ: Յն. κοκκυτῆς, նշանակէ՝ աղաղակող, բայց թարգմանի՝ որ աղաղակս արձակէ իրրեւ քաքաղաղ, եւ 'ի յունականէս ἀλαλαγμός:

ԱՂՄՈՒԿ, ԱՂՄԿԻՄ, եւ 'ի Պրսկ. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥

ՅՈՐՁՈՐՁԵՄ, որպէս 'ի ՏՃ. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 (աքաղաղ)

ԳՈՌՈՋ, — Երեք են որ պարծ շրջին, կորիւն ափեծու, աքաղաղ... նոխաղ (Ա-կ. Լ. 29): — Աքաղաղ որ շրջի 'ի մէջ մարեաց սիգալով (Ա-կ. Լ. 31):

Յորմէ

ԳՈՒ, (գյ.), կսիւ, վէզ, մանուշանդ (ած.) — Այր գոս պտտերաւմու:

ԳՈՒԱՄ, կռուել, խրոխտալ:

— Գոռայր եւ հակառակէր ընդ Արամազդայ զօրութեանն:

— Պարծանօք իմն եւ գոռալով ասիցէ (Ո-կ.):

Եւ

ՔԱՐՈՋ, ՔԱՐՁԵՄ, Արար. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥, նշանակէ՝ քարոզ, 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 նշանակէ աքաղաղ: Յն. κάρυς, (ըստ Դորացի բարբառոյ) փոխանակ κίρις, եւ Յն. κρογῆς, նշանակէ՝ աղաղակել, եւ Պրս. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥, նշանակէ՝ աքաղաղ:

— Քարոզն աղաղակէր եւ ասէր: — Յովնան Նինուէի մահաբեր քարոզ (Շ-ք-կ-ն): — Յովսափատ քարոզեաց պահս: — Քարոզեցի Աւետարանս: — Սրբեցէ՛ք պահս, քարոզեցէ՛ք պաղատանս: — Քարոզել գերեաց զթողութիւն:

Յորմէ եւ

ԿՈՐԻՋ, (պողոյ կուտ), ըստ նմանութեան Պրս. 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥, որ նշանակէ աքաղաղ եւ կորիզ:

Իսկ

ԿՈԿՈՆ, (պտուկ ծաղկանց), իբր հայց. հոլով բառիս Յն. κόκκος:

Իսկ
ԿՈՒՆ, ՅՆ. $\kappa\acute{o}\kappa\chi\upsilon\zeta$, $\kappa\acute{o}\kappa\chi\upsilon$, Պրակ.
էէ-էէ- , էէ-էէ- :

* * *

ԽՈՍ, — Ամենայն մարմին խոտ է, եւ ամենայն փառք մարդոյ իրեւ զծագիկ խոտոյ (Եւայ.) : — Որպէս անձրեւ 'ի վերայ սիզոյ, որպէս տարափ 'ի վերայ խոտոյ (Ուշ.) :

Պրա. Էւբրու, նշան. խոտ, բայց թարգմանի՝ Էւբրու, ուստի տաճկերէն կարծուած բառս լի (խոտ) աղաւաղութիւն է մերայնոյն :

Իսկ (Դ. Թ. Զ. 23), « Եւ աւաջի նոցա խոտս տակաւ մեծաւ եւ կերան եւ արբին » :

Այսինքն խոտ(ի)ս տա(պա)կաւ մեծաւ :

* * *

ՕԴ, (աւղ), բաղդ. սիւք :

Ծագի 'ի ՅՆ. $\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$, որ նշանակէ՝ հանդարտութիւն օդոյ, պարզութիւն օդոյ, հանդարտութիւն ծովու եւ է բառ իզական, որոյ տարականն լինի $\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$, եւ թարգմանի բառէ Աբամալ (աբա բառէ) այսինքն, պարզ երէնէ. իսկ իզականը որ ցուցաւ 'ի վերայ, $\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$, թարգմանի՝ բառէ բառէն, Հերա, (ղիցուհի օդոյ եւ կին Արամաղայ), այսինքն, պարզ եւ հանդարտ օդ, պարզութիւն, հանդարտութիւն օդոյ :

Առ Փիլոնի զանուն այս զիցուհւոյ զտանեմք փոխեալ 'ի մեզ՝

ՕԿՈՅԻ (*), (Աւղոյէ), որ է յունարէն $\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$:

— Կոչին ամանք գերկիր՝ աղջիկ, Դեմետրա... եւ՝ Աւարդի՝ շէշ, (ՅՆ. $\gamma\acute{\iota}\rho\alpha\ \delta\acute{\epsilon}\ \tau\acute{o}\nu\ \acute{\alpha}\iota\rho\alpha$) եւ զհուր՝ Հե-

փեստուն (Փէլ. $\Sigma\omega\kappa\lambda\epsilon\ \Gamma\epsilon.$) : Ինչպէս յայտնի կ'երեւայ, Օդոյի (իր օդուհի) բառը՝ Հերայի, օդոյ զիցուհւոյն ($\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$) բառին տեղը զրած է, Հերա (ղիցուհի օդոյ) ՅՆ. $\gamma\acute{\iota}\rho\alpha$, անձնաւորեալ՝ օդ, նոյն է ընդ $\acute{\alpha}\iota\rho$ թեւ թեւ տեղափոխութեամբ զրոյց, որպէս եւ 'ի մեզ՝ Հերա եւ այլք :

— Դեմետր՝ երկրի 'ի թիկունս իցէ, եւ Պոսիդոն ծովու, եւ Այեւրա՝ օդոյ (Ուշ. $\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$) : — Օդուհի, զիցուհի օդոյ, այսինքն, պարզութիւն, հանդարտութիւն օդոյ : Աւանց այս բաղադրութեան կարելի չէ տիրապէս հասկնալ՝ ՃԶ. Սաղմոսին խօսքը. « Իարձոյց զմերիկն յօդ, եւ զաղարեցին այլք » : այսինքն, $\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$, 'ի հանդարտութիւն օդոյ : ՅՆ. $\acute{\alpha}\iota\rho\alpha$, (հանդարտ եւ մեղմ օդ, սիւք) : Փիլոնի $\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$ ն կամ

ՕԿՈՅԻՆ, Նոր Կտակարանին մէջ (Մատթ. ԺԶ. 2). 'ի Յոյն բնագրին կը տնոնենք, « $\sigma\acute{\upsilon}\lambda\alpha$; $\gamma\epsilon\nu\sigma\mu\acute{\epsilon}\nu\eta\varsigma\ \lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\tau\epsilon$ $\epsilon\acute{\nu}\delta\acute{\iota}\alpha$ » : — Յորժամ երեկոյ լինի, տաէք. Պարզ, այսինքն, պարզ, լի նիցի :

Իսկ զալով շարժէ բառին վերջաւորութեան, հիմայ սովորական եւ զած ահէ (*) վերջաւորութեան հնազոյն ձեւն է, եւ Յունական α վերջաւորուած իզական բառին պատասխանող է, որուն արականի վերջաւորութիւնն է α :

Թերեւս այս իզական բառէն՝ օդուհի՝ է Օդէ. զոր իրրեւ յատուկ ա նուն կը գտնենք սա Խորհրդացոյն (Պատմ. Գէրգ. Գ. Բ. Լ. Զ.) :

— Յաւուրս ձմերայնոյ ճանապարհորդեալ 'ի Հայս քոյր Աբգարու Օդէ պատահէ բքոյ 'ի լերինս Կորդուաց :

Ուստի օդոյ խառնութիւնը, կամ

(*) Պերկ. Զարգ. հոմարի զմանիկդ ահէ ծագեալ յկարսկանէն՝ հառէ (աղջիկ) :

(*) Բաղդ. զիցոյ, որ է իզական բառին էրան, զիսոյ իրր՝ ա կամ ոյի, այսինքն, ահէ :

խառվեալ օդը կ'անուանենք՝
 Փոթորիկ (*) , իբր՝ օդային բառին հա-
 կառակը : — Իբրեւ գիտելի ամպայ
 'ի փոթորիկէ մրրկեալ :

Յորմէ՝
 ԲՕԹ, որ մարդկային սրտի հան-
 դարտութիւնը յանկարծօրէն փո-
 թորկի մը նման խառվելը ցուցնե-
 լու համար սահմանուած է :

— Քան զաւետիս զբոթ սիրեմք
 լսել :

Օդը կը նկատուի իբր թոյլ , թե-
 թեւ եւ անօդ մարմին , եւ ըստ
 այսմ կ'ըսուի :

— Ոգին սփռեցի իբրեւ օդ թոյլ
 Իճապ. Բ. 3) : — Եթէ մածնալ կը-
 յեացի լոյծ եւ մեղկ բնութիւն օ-
 դայ (Վեցօր. Գ) : — Թռչունք չողան
 խաղան յօդս , եւ այսր անօդ թե-
 ւեն պատասնն զլոյծ եւ զտարած
 բնութիւնն (օդայ) (Անք) : — Օդ իւ-
 բով լոյծ եւ տարած ... բնութեամբ
 ... վասն փափուկ եւ ցիր եւ ցան
 իւրայ բնութեանն (Անք. Դ.) : — Օդ
 լոյծ եւ մեղկ բնութիւն է , եւ ոչ
 ունի սեղմութիւն (Անք) :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝
 ՕԿԲ, ագանիքը ստից , որ կը
 նկատուի իբր պինդ , ամուր , տո-
 կուն : — Չօղիսդ անտես առնես ,
 եւ 'ի վերայ օդոց ստից այդչափ
 սարսեւս եւ դողաս (Ոսկ.) :

՝ 30Գ , յօդուած , խառնել անսահման

(*) Բռն եւ փոթորիկ բառից կազմութիւնը
 Բռն , արեւած օդ , (տես 'ի վերայ) , Բ իբր
 հակառակը ցուցնող . բողբոջ ուղեախոն—բող-
 ջախոն կամ բղջախոն , եւ ամբողջ , ողորկ—
 բողբոջ :

Փոթորիկ (նոյն է ընդ հէրէկ) , եւ ԺԲ ընդ
 փերնոյն նոյն է . այսինքն , բռն . իսկ մնա-
 ցածը փոխառութիւն մըն է հը—ք եւ հէրէկ բա-
 տերէն , եւ այսպէս ԺԲ—հէկ եւ հէրէկ մէ նշա-
 նակութեամբ եւ մէ կազմութեամբ կը նոյնա-
 նան : Մէրէկն արմատը՝ հը—ք , սրուն = զի-
 բը , եւ ածանցեալին հէկը տանլով՝ կ'ըլլայ
 փոթ-որիկ :

եւ հակերաց . նոյնպէս պինդ , տո-
 կուն : — Ամենայն մարմինն յօղիւք
 եւ խաղալիօք տարարեցեալ : —
 Մերձեցաւ ոսկր առ ոսկր առ իւ-
 բաքանչիւր յօդս :

30ԳԵՄ , Չանարար բնութիւնն ընդ
 արարեալ բնութեանն յօդեաց (Մե-
 քէր.) :

Եւ
 20Գ , 20ԳԵՄ , եւ ՀՕՏ :

Յորմէ եւ
 ՕԿԲԲ, — Կացուցէ զօղիսն յաջ-
 մէ եւ զայծիսն 'ի ձախմէ (Մարթ. ԻԵ. 33) :

Եւ 'ի սոցա հակառակէն՝
 30Տ , հատեալ՝ քչտեալ ուս որթոյ :
 — Ամ յամէ գլօտ նորա ծախէ
 հուր (Եղէկ. ԺԵ. 4) :

30ՏՈՑ , 30ՏԵՄ :
 Եւ 'ի բառէս զքա՝ 'ի հակառակէն
 2ԱՏ , հը—ք :

— Վարուքն զատ են 'ի միմեանց ,
 ալ 'ի քէչին մի են երկոքեան (Եղ-
 շէկ) :

2ԱՏԱՆԵՄ , — Չորոջն ուրոյն զա-
 տանէր :

2ԱՏՈՒՑԱՆԵՄ , — Չարատաւորն
 յանարատէ անտի ոչ զատուցանէին
 (Եղէկ.) :

Որպէս եւ 'ի յօդէւոյ , 'ի հա-
 կառակէն

30ՇԵՄ , — Չոսկերս նոցա փչե-
 ցին , եւ յօշեցին զմարմինս նոցա
 (Մէք. Գ. 3) :

30ՇՈՒԱՅ , 30ՇԱՏԵՄ :
 30Շ 30Շ , (մի.) :

Եւ ԽՀՀՀ՝ 'ի բառից
 ՄԱՐԳԱՆՈՇՈՇ , — Մարգարտոյն ,
 անօրէն հայհոյին սատակման լի-
 նէր (Բ. Մկ. Թ. 28) :

Եւ
 3ԱՏԵՄ , — Ժամանակ յատելոյ ե-
 հաս :

3ԱՏԱՆԵՄ , — Չփեյ ամ յառցես
 զայդի քո , եւ յամին հօթներորդի
 զայդի քո ոչ յառցես (Ղե—ք. Իկ. 3) :

Յորմէ

ՅԱՏՈՒԿ, — Չափ եւ յատուկ է նա 'ի ձէնջ յամենեցունց (Եփ. 1):

ՅԱՏՈՅ եւ ՀԱՏ, իբր 'ի հակառակէն բառիս՝ հօր:

— Եթէ ոչ հաճանցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանիցի, ինքն միայն կայ (Թ. 4):

— Հաճ մերկ եթէ ցորենոյ իցէ եւ եթէ այլոց սերմանեաց:

— Եւ ոչ հաճ կրանի անգամ չժամանեա՝ լոկ 'ի լսելոյն զոր ինչ կրեցին չարչարանս (Ու. 312):

ՀԱՏՈՐ, ԱՆՀԱՏ, իբր՝ զի ոչ կարէ հառանել յերկուս, թարգմ. Յն. ατομος:

ՀԱՏԵԱԼ, թարգմ. Յն. τομίας, εκτομίας, εκτομος, (ներքինի):

— Չքաժաւարտան եւ զհատեալն մի՝ մատուցանիցես Տեառն (Ղեւ. ԻԲ. 24):

ՀԱՏՈՒ, (ած.) սուր, հատանող: — (զյ.) զող, իբր ՏՃ. Էռն +է-է-է:

ՀԱՏԱՆԵՄ, կարել, զողանալ:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՀԱՏԱՆԵԼ ԳԱՀԵԿԱՆ, ՏՃ. -է-է-է: Եւ լայնարար՝ — Ի լերանց նորա հատանիցես պղինձ (Օր. Լ. 9):

— Չափան աւտի ոսկին եւ արծաթն հատանի (Ու. 1): — Իշխան լիցիս հատանել ասանձինն դահեկան:

ՀԱՏԱՆԵԼ ՉՅՈՏՈ, թարգմ. ՏՃ. հատարան +է-է-է: Յն. ἐξοργισαι:

— Հատաւ յոյս մեր (Եւ. Լ. 11):

— Յն. ἀπολυσεν, (կորեալ): — Իբրեւ տեսին տեարքն նորա եթէ հատաւ յոյս չահի նոցա (Գործ. Ժ. 19):

— Յն. ἐξελθεν, ('ի գերեւ ել): — Որք զանձանց իւրեանց զյոյսն հատին (Եւ. Գ. 19):

Եւ բարդութեամբ

ՅՈՒՍԱՀԱՏ, ՅՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ, Յն. ἀπελπισμός:

ՅՈՒՍԱՀԱՏ ԱՌԵՄ, ՅՈՒՍԱՀԱՏ ԼԻՆԻՄ, ՅՈՒՍԱՀԱՏԻՄ, ՅՈՒՍԱԿՏՈՒՐ ԼԻՆԻՄ:

ՀԱՏԱՆԵՄ ՉԳՈՒՆ, Յն. ἀποκρησίζω, թարգմ. ՏՃ. պաշտել +է-է-է:

— Չորոյ եւ զգլուխն հատի, ըզ-Յովհաննու (Մ. 16):

Եւ մէկ բառով

ԳԼՈՒՏԵՄ, բաղղ. թրխատ, փայտատ, ակընջատ:

ՀԱՏԱՆԵԼ ԳՈՒՆՈՅ, թրք. բէնլի +է-է-է:

Եւ մէկ բառով

ԳՈՒՆԱՏ, զոյնը կտրած, բէնլի +է-է-է:

— Տեառնեմ զքեզ ամենեւին նուաղ եւ զունատ (Ճ. 1):

— Բողքն գունատք եւ երկթացեալք (Ու. Եփ. 1): — Բազում զեղնութիւն եւ գունատութիւն հեղու զերեսքն (Ու. Բ. 9):

— Յայնժամ հատաւ զոյն թաղաւորին (Գ. Ե. 1):

Կ'ըսուի զարձեալ՝

ԳՐՆ ՀԱՏԱՆԵԼ, ՏՃ. պահել +է-է-է:

— Կացցէ առաջի քո, եւ հատցէ նմա քահանայն զին (Ղեւ. ԻԲ. 8):

— Քահանայն զոր հատցէ զին, այն կացցէ (Ղեւ. ԻԲ. 12):

ՀԱՏԱՆԵԼ ՔՆՈՅ, (աշխ.) +է-է-է: Կ'ըսէ, ՏՃ. պահել +է-է-է:

— Հատեալ էր քուն յաչաց իմոց (Մ. 40): — Յիմարեցաւ ոգի նորա, եւ քուն հատաւ 'ի նմանէ (Գ. 1):

— Քուն ամեն այնոցիկ որոց քուն հատեալ իցէ յաչաց (Ղեւ. Ե. 1):

Ունինք նաեւ ոճով զըրուցուածներ,

Ի ԻՍԿՐ ՀԱՏԱՆԵԼ, Ի ԶԵՂՈՒԹԻՒՆՈ ՀԱՏԱՆԵԼ, 'ի յոռութիւնս, — յառաակութիւնս, — 'ի պղերգուութիւնս, — 'ի զարդարանս:

— Չաղնուակմի ուրուք զորդի յաղակատանս հատեալ (Տպ. հառեալ) տեսանիցէ ոք (Եւ. Լ. 1):

— Դու 'ի ծաղր եւ 'ի խաղ հատեալ եւ (Ու. 1): — Հատաւ Ռորդամ 'ի չարիս (Եւ. Գ. Թ. 1):

Ասոր կը մօտենայ մեր աշխ. եւ

ՏՃ. զրուցուածը, իբրեւ իբրեւ, ըստ
 իբրեւ, մէկէ մէկէ, — — — — —
 Տե՛ս՝ բրդիմ՝

Դարձեալ, 'ի հակառակէն բա-
 սիս՝ հարմարէ՛մ,

ՀԱՏՈՒՑԱՆԵՄ, — Եթէ զոք զրկե-
 ցի, (եթէ զուրուք հատի) հատուցից
 յորեքկին (Ղաւ. ԺԹ. 8) :

ՀԱՏՈՒՑԱՆԵՄ, 'ի ստենէ, Բն. 200
 ԿՀՀՀՀՀՀՀՀՀ, մերը Տաճկերէնին մօտ
 է, — — — — — կամ մէջէն մէջէն :
 Բայց զիտելի է որ մեր բայը՝ աչ և
 թէ հասանեմ բայն է, և ոչ ստե-
 կապէս Տաճկերէնին թարգմանու-
 թիւնը, հապա Գունարէնին և Տաճ-
 կերէնին մօտ նշանակութիւն մը
 ունի, փան զի

— Ո՛ւմ պատմեացուք զշարին,
 ո՛ւմ զոյժ տացուք, անջատելոցն
 'ի կաթանէ, հատուցելոցն 'ի ստե-
 նէ (Եւայ. ԻԲ. 9) : — Աճեաց մա-
 նուկն և հատուցաւ 'ի ստենէ : Եւ
 արար Արքա՛նամ արախութիւն մեծ
 յաւուր յորում հատուցաւ 'ի ստենէ
 Իսահակ (ԾՆՆԻ. ԻԱ. 8) : — Գոր-
 ժամ հատուցից զնա 'ի ստենէ : . .
 նի՛ստ աստէն, մինչև հատուցես
 զզա 'ի ստենէ : . . . Եւ նստաւ կինն
 . . . մինչև հատուց զնա 'ի ստենէ
 (Ա. Թ. 22—23) : Ինչպէս կը
 տեսնես (ԾՆՆԻ. ԻԱ. 8) :

Արար. և ՏՃ. էրա էլէ՛մէ, (հա-
 տուցանել) :

ՇՓՈԹ, այս բառը երկու կերպով
 կրնայ մեկնուիլ, առաջին՝ համա-
 րելով զսա ծագած 'ի բառէս փոթո-
 րիկ, և սկզբնական զիրը Շ նկա-
 տել իբր' 2, Ս, Ժ, որպէս՝ ներել
 և շնորհել, զ-գեանել, ս-քուիլ,
 Ժ-ոյժ :

Փոթորիկը օդայ հանդարտութիւ-
 նը կը խռովէ և կը շփոթէ :

Երկրորդ՝ համարելով զբառը 'ի

Պարսկերէնէն՝ — — — — — որ նշանակէ
 շփոթութիւն, խառնակութիւն, ո-
 րոյ բայն է — — — — — և (ապա.) —
 — — — — —, ամբողջ, այլապիկ, շփո-
 թիլ խռովիլ :

Գործէ ևն
 ՓՈԹՈՒԱՅ, ծալք հանգերձից, փո-
 թութիւնք :

ՓՈԹՈԹ, ՓՈԹՈԹԱՀԱՄ, իբր' փոթ-
 տող՝ պաղպղ վրայ խօսելով :

— Ի սկզբան ևրևելոյ պաղպղն՝
 թթուք, զամանք և փոթաթաշտուք
 Վեցեր) :

ՀԱԶԱՐ, Պրա. 2էլուր, նոյն նշա-
 (նակութեամբ՝ այսինքն 1000) :

ՀԱԶԱՐ կ'ըսուի 'ի մեզ նաեւ բոյնն
 Թրք. — — — — —, իբր հազարթերթեան
 կամ բազմաթերթ, որպէս և Պրա.
 — — — — — կ'ըսուի աշխու վարդի մէկ
 տեսակը, որ կը թարգմանուի՝ հա-
 ղէլ-թէրթէն :

Սակայն այս մեկնութենէն աւելի
 բանաւոր է համարել զսա պատճառ-
 ւեալ 'ի մերձաւորութենէ ձայնիցս՝
 հազար և

ՀԱԶ, ՀԱԶԱՄ, քանզի Պրա. 4էլուր :
 Գործէ է մերս՝

ԽՈՒՆ, նշանակէ և՛ զորոյն հա-
 զար, և՛ զհազ : Տե՛ս և հազարա-
 պեա, և բազդատէ :

Գործէ (հազար)

ՀԵՐԱՆԵՄ, ՀԵՐՈՒՑԱՆԵՄ, — հե-
 ծուցին զՅիսուս : Այսպէս և յեցու-
 ցանեմ, զարձեալ նմանաձայնութե-
 նէ մը պատճառեալ. զի Թրք. Դէն
 նշանակէ՝ հազար, և Դէն է, հե-
 ծանիլ :

ՀԵՐԵԼՈՒԹԻՒՆ, այսպէս բռուած
 է՝ փախչելու համար 'ի ձայնէ,

ՀԵՐՈՒԹԻՒՆ, որ է 'ի հակառակէ
 նորին,

ՀԵՐԵՄ, — հեծել ընդ ձեռամբ :
 Գործէ

ՀԵՐԵՆԵՄ, (իրը՝ հեթեթեթ, բաղդ. հեղեղ, հեղեղատ), կոծիկ կախանաւ։
Գորմէ՝ ի հակառակէն

ՀԵՐԵՄ, խօսել յունկանէ աչխ. հեթեթեթ, բաղդ. չանթիկ եւ չնթիկ, չնչիկ եւ չչնչիկ, քսու եւ գուսան, մեջիկ եւ մանչիկ, հենգնիկ եւ նենգիկ, գաւանիկ եւ գաւիկ, գաւաճանիկ, ճիշ եւ ճիկ։

ԵՐԵՄ, կը նկատուի իրը՝ լեւիեայն կամ մեղմով, լսիկ, անձայն։

ԵՐՈՒՄ, յորմէ աչխ. քէք, (տախն)։
Գորմէ՝ ի հակառակէն

ՈՒԺՈՎ, որ ընդհանրապէս ձայն կը հանէ

ԵՆԵՆԻՄ, — Ենծէր ցորեան ի յանդի։ — Թքեալ ի նա՝ ծեծէին զգլուխ նորա (Թաթ. Ի. 30)։

Բաղդ. կիծ եւ կոծ, կծանեմ եւ կոծեմ, (քար)կոծեմ։

Եւ ի բառէս հեթեթեթ, հեթեթեթ, ՅԵԾ, — Մասնեայ զարքունի տունն որ յինքն յեց էր (Բաթ. 1)։

ՅԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, — Յեցուսցէ զձեռս իւր յորմն (Ա. 19)։ — Մոտեցաւ յաղանջս ամենայն երկեղեցոյն Իսրայելի... եւ եկացն յեցեղոցն յԻսրայէլ (Յե. Բ. 35)։ — Յեցեալ ես յորէնս, եւ պարծիս յԱստուած։

ՅԵՆՈՒՄ, քանդի այս ալ տեսակ մը հեծնիկ է, այսինքն, ուրիշ մարմնոյ մը վրայ ծանրանալ։

Դարձեալ ի բառէս հեթեթեթ

ԶԻ, որպէս՝ ահ, յորմէ՝ հեթեթեթ. Գն. Էպոս, ձի, նշանակել եւ հեծեալ, Էպոս, հեծանեմ։

Գորմէ

ՅԻՆ, Էպոս, նման հեթեթեթ։ Սակի նմանաձայնութեան Գն. Էպոս, ձի, եւ Կոսի, ցին։

Եւսպլոսի հանձարը օգուտ քաղած է այս երկու բառից՝ քսու զիպաց միաձայնութենէն, եւ քսած է։ Յին նախանշելով ձիուն վրայ, բողոքեց առ Արամազդ, թէ ինչու այնչափ ցեղեցիկ ստեղծեր է զձի։

Եւ զնա այնքան տղեղ։

Այս տարապարտ գանդատանայ վրայ Արամազդ բարկանալով, պատժեց նորա անգոհ եւ արանջոտ բարքը, միայն ձիոյն ձայնը տալով նրա, առանց զնա հազարդ ընելու նորա պրոց եւս առաւելութեանց (քանդի այս թուշնոյն ձայնը նման է ձայնի ձիոյ)։

Դարձեալ ի Յիոյ՝

ԻԶԱՆԵՄ, (հեծ (անեմ) եծ) իջ (անեմ) ձի իձ, (ձի)

Գորմէ

ԶԻԶԱՆԻՄ եւ ՇԻԶԱՆԻՄ, այսպէս եւ Թրք. Զիշէ իջանիկ, Զիշէ զիջանիկ, Զիշէ չիջանիկ։

Ուրիշ է
ՀԵՄԱՆ, (զերան), Պրա. հեյլան, հեյլան, նոյն նշանակութեամբ։

ՀԵՄԱՆՈՅ, Պրա. հեյլէ, նոյն նշ։
— Որոյ հեծանոցն ի ձեռին իւրում (Թաթ. 1)։

Դարձեալ ուրիշ է
ՀԵԿԵԿԱՆԻՄ, Պրա. հեկէկէկէ, նշանակել կատկամ, (թուշուն պրաձայն)։

Դարձեալ ի բառէս՝ հալ, հալմ, (տես ի վերոյ)
ՀԱԶԵՄ, ՀԱՌԱԶԵՄ։

Գորմէ ի հակառակէն
ՀՈԶԱԿԵՄ, բաղդ. հեծիկ եւ հծծիկ, ճիկ եւ ճիշ։

ՀՈԶԱԿ, հ ա ո ջ

հ () ո () ջ-ակ
Բաղդ. հեծիկ եւ հծծիկ, ծծիկ եւ ծեծիկ, ճիկ եւ ճիշ, չանթիկ եւ չնթիկ, գուսան եւ քսու։

Գորմէ ի հակառակէն
ՀԱԶԵՄ, ՀԱԶԻՆ։

Գորմէ

ՅԱԶԱԴԵՄ, ՅԱԶԱԴԱՅՈՑ, իրը՝ հաչող առ նախանշու, եւ այս յիշուի է, զի ամենայն յաչողիտ հաչող է։

Գորմէ (հաչել) ի հակառակէն
ՀԱՃ, ՀԱՃՈՅ, ՀԱՃԻՄ,
— Հաճեաց Դաւիթ զարան իւր

բանիւք, եւ ոչ եւս նոցա յաւանել
եւ սպանանել զՄառ. 4 (Լ. Թ. 7.
ԻԴ. 8) : — Մէք հաճեացուք զնա,
եւ զձեզ անհոգս արատցուք (Մ. 7.
ԻԲ. 14) :

Եւ ՚ի հանդամանկէն

Հեռմիտք, հակառակութիւն, առ-
նկն թն: քնդ հեռոյն:

Եւ ի յաւիտեան, ի հակառակէն
ՅԱՅԱՍԵԲՄ, — Ըր կարի յաճա-
խեր ոտիւք քո առ բարեկամ (Ա.
— 1) :

ՅԱՃԱԽ, քաղղ. հաշիկ և հաճիկ,
Դարձեալ՝ 'ի քառէս' հ-ժ՝

204, *gropoff*

ՀԱՅԻՄ, *affinity* :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, յարմէ՛ ի հակառակէն՝

204, *jurist*

ՀԱԳԱՌԱԿ, բառ օրին, սկսող-առաջիկ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵՄ, — Ամենայն ոք որ
Թագաւոր կոչէ զանձն իւր, հախա-
ռակ է կայսեր (Յ.Է. ԺԹ. 12)։ Ա-
մենայն Տպ. հիւսիսէ։ Եւ. ἀντιλογε-
իակ

ԿԵՐԷԼԿ, ԶԻՐԺԱԿԱՆ ԹԱՐԳՄԱ-
ՆԱԹԻՐԱՆ ԵՄԵՆԱԿԱՆԻՐԱ ԸՆԴՆԵՐՈՑ, (ԿԵՐ-
ՏԱԿ, ԸՆ ԲՆԵՐՈՑ) :

ԿՈՒԶ, ԹՆ. ՎԵՐ, ՆՆԱՆԱԿԷ՝ ՓՈՐ-
ՐԻԿ ԼԱՅՆ ԲՆԻ ՀԱՆՈՒՅ, ՍԳՈՒՈՒՅ
ՄԱՐՏՈՒՆ:

— Մի՛ համարել զթոփշու և զկոփշու
հաւաք (Եփ. Դե-թ) : — Հաւա-
համարք որ զթոփշու և զկոփշու կո-
տորեն :

Յարգելի Նախարարանիկէն

ՆԱՆՈՋ , բարձրաձայն գոչիւն , ա-
զազանք բայեաց :

Բայց, հեծե՛մեմ եւ հծժեմ, ճիշ
եւ ճիշ, ցուման եւ քում :

— Արաստաք արքայ զծնօտիւք
Ի ծանկն, եւ կառաչ նորա ՚ի վերայ
Ի ծոցանկիւնաց նորա (Մկրտ. ԼԲ. 18) :
— Գոչիւն եւ կառաչ մարցն խան-
գաղաւթոյ (ՈՒՆ) :

Вопросы

PLATE 2, *copied*

ԱՐՋԱՌԻ, *Իր*

ՊՈՌՈՋԵԻՆ, ՊՈՋԵԻՆ, *порт (кня)*

— Անարժան է աստուածութեան
անուանն՝ պոյրինք եւ պռոպինք
(Կ¹₁₂, Բ¹₂), Յորոց աշխ. գրաւէէ,

ԿՈՒՆԶ , հողին հշանաակութեամբ :

— Ոչ ծախսեցի յամենայնէ (Տպ. յամենայն) որդւոցն Իսրայելի կռիւնսն (Եւ. Թ. 4)։ Այսինքն, «չ ծախեցի եւ ոչ մի կռիւնսն յամենայն արարածսն Իսրայելի։

ԿՈՆԶԵՄ, — Ոչ կոնչեցեղ եւ ոչ
չուն մի լեզուաւ իւրով (Եւ. ԺԱ 7) :

Յորմէ՛ ի հակառակէն.

ԿԱՌԱՆՉ, — Կառանչիւք եւ վա-
յիւք եւ փեսիւք խեղդեն (Մանգ.)
եւ

ԹԱՌԱՆԶ , բաղդ . հեծելու և հծծելու ,
չանթելու և չնթելու , չնչելու և չչնչելու ,
ԹԱՌԱՆԶԵՄ ,

Իսկ կանչվւն եւն, տես 'ի բառս
շնորհ, որ միապէս կը պառչածի
թէ՛ աստ դրօտիլ եւ թէ՛ անդ, եւ
ճշդիւ զուգրնելոյ՝ զժուարմն:

ՓԱՅՏ, ծաղի 'ի Յն. παιδεία, որ
նշանակէ՝ խրատ, կրթութիւն, գա-
տխարակութիւն. պատիժ, սաստ,
կշտամբանք, յանդիմանութիւն. քոտ
մեղ նշանակէ՝ զգործին խրատու,
իրր զաւարկան :

— Տէր, մի՛ սրտմտութեամբ քով
յանդէմանէր զիս, եւ մի՛ բարկո-
թեամբ քով իբրապէր զիս (Աւ. 2) :

— Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με
μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύῃς με

ἐλπίσω παιδευσω

չանդիմանել խրատել

— Ո՞վ գիտաց զմիտո՞ւ Տեառն, որ

Յորմէ

ԿՈՒԹՔ, — Ո՛չ ապաքէն լաւա-
գոյն է ճռաքաղութիւնդ Եփրեմի
քան զկութն Աբիեզերայ, — Ե-
րիւք ամսօք յառաջ քան զկութն
խաղողոյ :

Եւ

ԿԻԹ, — Հոյիւն զրոզանդակ ոչ
ուտիցէ (Ուլ, Ա, Կ-ընթ.) : — Զկիթ
արօտականաց (Յ-թ. Ի. 17) :

Եւ

ԿԱՅԻ, Հինգ արդու փոխնդոյ, եւ
կայթ մի չամիչ (Ա. Թ-գ. ԻԵ. 18) :
Մի՛ չփոթեր ընդ՝ էայն, էայնէլ :

Յորոց

ԿԹԵՄ, — Կթեա՛ կաթն, եւ ելցէ
իւղ, ապա եթէ կարի ճոխիցես ըզ
պտկունսն, ելանէ արիւն :

Ուրիշ բառ է

ԿԱԹ, յորմէ

ԿԱԹԻԼ, — Իբրեւ կաթ մի ՚ի ծո-
վէ : — Կաթի միայ չրոյ չէր իշխան :
— Կաթ մի քուն (իբր Թ-ք. ղէք
դ-ճւո աշխու) հասանէ տեղանել
(Ուլ.) : — Իբրեւ զկաթ մի ՚ի դու-
լէ որ ՚ի ներքոյ կաթիցէ (Ուլ.) : —
Ամենայն հեթանոսք իբրեւ զկաթիլ
մի ՚ի դուլէ են (Ե-այ.) : Լատ. gutta :

Յորմէ

ԿԱԹԵՄ, — Իբրեւ զկաթ մի ՚ի
դուլէ որ ՚ի ներքոյ կաթիցէ (Ուլ.) :
Եւ

ԿՈՒՏ, — Արկ կուտ աղանւոյն :
— Ի կտոյ սերմանեաց դարմանին
հաւք : — Ազուա եւ ՚ի Թուչանի
կաւտ ջամբէ ձողուցն (Վէջօք) :

ԿՏԻԿ, — Մըջեան ՚ի ջեր ժամա-
նակս հանելոյ զկտրկն յորջէ անտի
(Ե-ճէլ) :

Քանզի Պարսկերէն չէ-էշտէ՛ նշա-
նակէ՛ է-թէլ, չէ-էշտէ՛ն է-թէլ, եւ
ՏՃ. չէ-էշտէ՛ն նշանակէ՛ է-թ-
՚իարձեալ ուրիշ է՛ :

ԿՈՅՏ, ԿՈՒՏԵՄ, ԿՈՒՏԱԿ, ԿՈՒՏԱ-
ԿԵՄ, Պրս. է-թ-տ՝ նշանակէ՛ դէզ,
կարկառ, կայա :

ՅԵՍԱՆ, Պրս. ֆէ-սան, է-ֆ-սան, նոյն
նշանակութեամբ :

* *

ՌԵԼԵՁ, եւ

ՎՈՒՇ, Յն. Եւրո; կտաւ աղնիւ :
— Ագանէր բեհեզս եւ ծիրանիս :

* *

ՀԻՐԻԿ, (ծաղիկ ինչ), (Պրս. հի-
ր-տ, է-է-ր-տ, ծաղիկ ինչ կարմիր :

* *

ԼԱՅԹԱՅ, Պրս. լէ-թ-տ, նշանակէ՛
կարմիր սեկ :

* *

ՂԱՄՐԱՐ, գրեալ եւ լամբար,
լամպար : Յն. λαμπά; , Լատ. lampas
(լապտեր, ջահ) :

— Ի բերանոյ նորա ղամբարք
բորբոքեալք (Յ-թ.) :

* *

ԱԴԱՄԱՆԻ, բառ Յունական,
ἀδάμαντος, (սեռ.) ἀδάμαντος, որ Թարգ-
մանի՛ (*) անվանելի, անտեղիտայի,
աննուաճելի. եւ նշանակէ՛ սրղո-
վատիկ յոյժ կարծր աղամանդ :

— Յովք որ աղամանդեայն էր,
եւ քան զվէմս հաստատուն (Ուլ.
Մ-դթ.) : — Ամուր վառեաց զնու-
սա, եւ երկաթիս աղամանդեայս
գործեաց (Ա-դ.) :

Յորմէ

ԱՏԱՄՆ, (սեռ.) ատաման :

Այս Յոյն բառին սեռականէն ու-
նինք՝ ադ-ճադ, եւ ուղղականէն՝
ադ-ճ, իբր զի ատամունք կարծր
են քան զայլս յակերաց, եւ դա-
զանք նոքօք փշրին եւ զոսկրս :

Յն. δένς, Լատ. dens, Սանս.
թաննէ, Պրս. քէն-թան, նշանակէ՛ ա-

(*) Յն. ἀδάμαντις, ἀδάμανος

տամն, մերն չէ եւ ոչ ասոնցմէ մէկէն, հապա ինչպէս որ ցուցաւ :
ԱՌՆՈՒՂ ԱՏԱՄԱՆՑ, է իրր ոճ :
ԴԵՂԵՐԷ ԽԵՐ :

— Հարք ազոխ կերան, եւ որդւոց ատամունք առան (Եղեկ. ԺԸ. 2) : Եւ. ԿՈՂԻՆՉԱՆ :

— Մի եւս ասիցեն. հարքն ազոխ կերան, եւ որդւոց ատամունք առան, (Տպ. առին (Երեմ. ԼԱ. 29) : Իսկ

ԱՄԱՄԱՆԴԱՆՑ, (կարծր յոյժ) :

— Մեղք Յուդայ գրեալ են գրչաւ երկաթեաւ, աղամանդեայ եղնգամբ (Երեմ. ԺԷ. 1) : Տպ. Էղեմբ. Յն. ՇՈՒՇ :

ԴԱՆԴԱՆԱՒԱՆԴ, Պրակ. ԴԵՂԵՐԷ, նոյն նշանակութեամբ. բարբառութիւնը հայու ձեռքով եղած կը թուի, ինչպէս նաեւ խորագան :

— Ի սանձս եւ 'ի դանդաղաւանդս ճմլեսցես զկղակս նոցա (Սաղ. 1) :

• •

ՕՇԱՐԱԿ, ԱՒՇԱՐԱԿ, Պրակ. ԷՖԷՐԷ, ԷՖԷՐԷ եւ ԷՖԷՐ, նշանակէ ճմլել խողով, նուռն եւն.

ԱԻՇ, ԱԻՇԿ, — Աւիշն խողայր ելանէր 'ի մարմնոց անտի (Ես. Պատմ.) : — Արեւելոց ձեզ յօշարակէ նունենեաց իմոց :

• •

ՌՆԴՈՒՆԻՔ, ՌՈՒՆԴՆ,

— Մեռաւ ամենայն մարդ, եւ ամենայն որ ունէր շունչ կենդանի յրանգուած իւր (Մատթ. Լ. 22) : Եւ. քի. քի. Լա. ringor, (ձագեալ 'ի յունտականէն), նշանակէ՝ ունչս առնել 'ի նշան արհամարհանաց :

ՓՈՆԶԵՄ, — Ի փռնչելոյ նորա փայտատակունք հատանին (Թաթ.) : — Վաշ վաշ կարգայ, վազս առնելով եւ փռնչելով (Աստ.) :

ՓՈՆԴԱՄ, — Փռնկայցեն այր ընդ ընկերի եւ զայրասցին (Եսայ.) :

ՓՆԶԵՄ, — Նոյնպէս եւ փռնչին, եւ լեղուին կծել եւ ունկանն հարկանել (Եղեկ.) :

ԲՆԶԵՄ, յորմէ 'ի հակառակէն ԲԶԵՄ, — Երկնջքն առ գութ որթուցն խանգաղատեալ բշիցեն (Ռաբ. Մատթ.) :

ԲԶԶԵՄ եւ ԲԶԷԶ :

ՀՆԶԵՄ, — Հնչեաց բարբառ 'ի քաղաքին : — Հնչեաց համբաւն 'ի տուն Փարաւոնի, եւ ասն, եկին եղբարք Յովսեփու (Մատթ. ԽԵ. 15) : ՀՆԶԻՆ եւ ՇԶԻՆ, — Սողոմոն չչմամբ խուճաղեալք :

ՇԶԵՄ, — Ամենայն որ անցանիցէ ընդ այն, զայրմացի եւ չչեցէ 'ի վերայ ամենայն հարուածոց նորա (Երեմ. ԽԹ. 17) : — Ամենայն որ անցանիցէ, տրամոցի եւ չչեցէ (Աստ. ԺԹ. 8) :

ՇԶԶԵՄ, — Շաշիւն կառաց եւ զընդուն երկվարաց (Մէս. Ա. 13) :

ՇԱՌԱԶԻՆ, — Նոր անձրեւօք կարկառի, եւ անհրաժեշտ շառաչմամբ :

ՇԱՌԱԶԵՄ, — Ի շաշիւոյ կառաց նորա, եւ 'ի շառաչելոյ անուոց նորա (Իմաստ.) :

Եւ

ՇՆԶԵՄ, ՇՈՒՆԶ :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՇՆՈՒՆԶ, — Շշուռջ զազանի դատարկ ոչ անցցէ :

ՇՇՆԶԵՄ, — Մատուցեալ չչնջէ առ անչնչին, աղաչէ եւ ոչ ամուչէ (Իմաստ. ԺԳ. 17) :

Եւ

ՇՆԹԵՄ, յորմէ 'ի հակառակէն՝ ՇԱՆԹԵՄ, ՇԱՆԹ, բաղդ. ճիշ եւ ճիկ, հեծեծել եւ հծծել, գուսան եւ քսու :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՇՆԹԵՄ, յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՇԱՆԹԵՄ, ՇԱՆԹ, բաղդ. ճիշ եւ ճիկ, հեծեծել եւ հծծել, գուսան եւ քսու :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԴԱՇՆ, (ած.), — դաշն ձայնի,
(իրբ' Բեդ):

Թորմէ

ԴԱՇՆԱԿԱՒՈՐ, ՆԵՐԴԱՇՆԱԿ,

Ուրիշ է

ԴԱՇՆ, (դշ.) դաշինք. ծաղեայ յա-
րարականէն՝ շաբաթ, յը. շաբաթ:

— Եղիցի դաշն ընդ միմեանս,
ընդ իս եւ ընդ քեզ (Ծն. Ժ. 28):

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԴՐՃԵՄ, ԴՐՈՒԺ, 'ի բարդութեան,
ՏՃ. Բեդ:

ՈՒՆՏԱԳՐՈՒԺ, — Ուխտադրուծ
քոյր նորա Յուդա (Եբեժ. Գ. 7):

Դարձեայ ուրիշ է

ԴԱՇՈՅՆ, Պրս. Բեդէ, նոյն նշա-
նակութեամբ: Թրք. Կանչի:

— Եհան զգաշոյն յազգերէ նո-
րա (Ես. Ժ. 18): — Էանց դա-
շոյն ընդ փոզս նորա (Աս. Ժ. 11):

Դարձեայ 'ի բառէն՝ շաշ

ՈՒՆՁԲ, քիթ, գործի շնչելոյ:

— Ամենայն որ ունէր շունչ կեն-
դանի յրանգունա իւր (Ծն. Ժ. 22):

Իրբ' ունէր շունչ յունչ իւր:

ՈՒՆՁՍ ԱՌՆԵՄ, Լատ. ringor:

Տէս եւ քիթ:

Ունչք նկատի իրրեւ ցլուեայ եւ
կրեւելի մասն 'ի վերայ դիմաց:

Բազդ. Կէ:

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՈՒՆՁ, ստորին, ներքին կողմն,
յատակ, արմատ:

— Ձիւն քան զունջ ծովու խո-
րդոյն է: — Ունջ եւ սպառուած
ամենայնի:

Բազդ. ալիք եւ աղիք, մկան եւ
մկանուէր, կարտայ եւ կապար, ձեր
եւ ծայր, ծագեմ եւ ծածկեմ, ծագ

եւ ծագ, հաւ եւ անյաւ, այդ եւ աղի:
Եւ 'ի շնչելոյ, 'ի հակառակէն

ՃՆՇԵՄ, իսկ (Ծն. Ժ. 18), «Ե-
թէ ոչ էր ճշեայ զերինջն իմ», ոչ
զաանէիք զառասպելն իմ», յն. εἰ μὴ
ἤγορευτά τε ἐν τῇ διαβολῇ μου. զայս
տուն ընթեանումք առ Փիլոնի. «Ե-

թէ ոչ արորադիր արարեայ էր ձեր
իմով երնջաւն»: Համաձայն սովորա-
կան յունարէնին սակայն գտաւ եւ
այլ յունական օրինակ, որ ունի
κατεδαμμάτε μου τὴν διαβολῇ. Համա-
ձայն միութեան, զի Են. κατεδαμμάω,
նշանակէ ճնչել:

Իսկ

ՄՆՁԵՄ, — Որպէս զաղաւնի այն-
պէս մնջեցի (Սաղ. 1):

Թորմէ

ՄՐՄՈՒՆՁ, — Ձոռն մրմունջ
մրմնջեցին: — Պւխտէս զծովական
մրմունջն ստեղծ (Ես. Բ. 1):

ՄՐՄՆՁԵՄ, յորոց հակառակէն

ՄՈՒՆՁԵՄ, — Որպէս առեւ մանչէ
եւ յափշտակէ (Սաղ. 1):

ԱՆՄՈՒՆՁ, — Եւ զարհուրեայ,
եւ անմտունչ (Գործ. 1):

ՄՈՒՆՁԻՆ, — Մանչեւք զազանաց,
Բազդ. կոյել եւ գոյել, քսու եւ
զուսան, շնթել եւ շանթել:

Եւ

ՔՐԹՄՆՁԵՄ, — Քրթմնջէին զառ-
նուտեանէն եւ առէին: — Մի'
քրթմնջէք ընդ միմեանս:

ՔՐԹՄՆՁԻՆ, — Քրթմնջին էր
զնմանէ 'ի ժողովարդան: — Ձգոյշ
լերուք յանգում քրթմնջենէ:

Ի սոցանէ

ՄՈՒՆՁ, 'ի մնջելոյ, եւ

ՄՈՒՆՄ, 'ի մանչելոյ:

Եւ 'ի հակառակէն

ՄՈՏԵՄ, (չանտալ):

ՄՐՄՈՒՄ, — Հեծէին, մրմալին,
մանչէին 'ի նմանութիւն կորեանց ա-
ռեւծուց:

ԱՌՈՒ ՄՈՒՈ, — Շրջէր կայէն զօ-
րէն շնչաւորի իրրեւ զարձան գնա-
յուն լուս մուս (Ուլ. Աղ. 1):

Են. μῶν, (աղա.) μῶν, նշանակէ
փակել զերանս, լսել, եւ μῶ. 95
նմանաձայնութիւն մրմնջման, արձա-
յաւ, մանչել, հեծել, եւ μῶχτες,
մուսունչ, հեծութիւն:

Այս կը թուի արմատ բոլոր այն

պէսպիսութեանց, որ 'ի վերոյ ցուցուած է, սկսեալ 'ի ձախէն:

Սակայն ուրիշ է
ձեռք, — Որպէս կին առ երկունս իւր ճշիցէ:

Յորմէ
ձեռք, թող. մնչիկ եւ մանչիկ:
ձեռք, բարձրաձայն աղաղակ:

Յորմէ 'ի հակառակէն
ձեռք, (այլաւ) հորոհ:

ձեռք ձեռք, թարգմ. ՏՃ. սեւ շէ-
ք-սեւ:

— Ոչ ոք բանայցէ զբերան իւր եւ
ճիկ հանիցէ (Եւրոյ):

Պրս. ճեւճ, նշանակէ՝ քառանկէ-
նէ, Բաղդ. մնչիկ եւ մանչիկ, կո-
չիկ եւ զոչիկ, հեծեծիկ եւ հծծիկ:

• •

ԱՒԱՔԵՄ, Բն. շնչաց, նշանակէ
սրբիկ, մաքրիկ, շնչալի, սուրբ:

— Յանկարժ երթայր տէրդ իմ
առաջի մարգարէին Աստուծոյ որ 'ի
Սամարիա, եւ անդէն աւաքէր զգա
'ի բորոտութենէ իւրմէ (Դ. Թ. Գ. Ե.
3): — Ահա առաքելի առ քեզ զնեւ-
ման ծառայ իմ, եւ աւաքեացեա զգա
'ի բորոտութենէ իւրմէ (Աւր. 6):

— Առաքեաց առ իս աւաքել զայրդ
'ի բորոտութենէ իւրմէ (Աւր. 7): —
Թեհեւս ելցէ առ իս... եւ աւաքեա-
ցէ զբորոտութիւնս (Աւր. 11):

Բորոտութիւնն համարեալ էր առ
Հրեայս իբրեւ զգուելի ինչ ուստի
եւ պիղծ՝ ըստ օրինաց. անոր հա-
մար կ'ըսուի՝ սրբիկ 'ի բորոտութե-
նէ, փոխանակ բժշկիկ ըսելու, Բն.
ձախէն, առաքել, սրբիկ, մաքրիկ, Եւ
այս բառն է որ 'ի բովանդակ սուրբ
գիրս գործածուած է, միայն այս
տեղ կը տեսնենք տարբեր բառ մը
գործածուած չորս անգամ, եւ չորս
անգամին ալ քառանկէն բարձր-
վը յիշուած: Դիտելի է որ Յոյնն
ալ այս տեղ տարբեր բառ մը գոր-

ծածած է, ἀποστειλάω, որ կը նշա-
նակէ բժշկիկ (բորոտութեան վրայ
խօսելով), որ միապէս կը նշանակէ
սրբիկ, այսինքն, բժշկիկ, իսկ στυ-
λάω ժողովել, անոր համար մեր ա-
ւաքել բայէն կազմուած է մեր հա-
ւաքել բայը:

Իսկ զայրով բառիս
ԱՒԱՔ, արմատը նոյնն է ինչ որ
է Բով գրուածը, քանի որ նոյն բա-
ռին անունէն է, Բն. εὐαγγελ, առ-
կայն ըստ երկրորդ նշանակութեան
նորա, որ է՝ Բժ, պարտաւոր:

Յորմէ
ԱՆԱՒԱՔ, տկար, դուզնաքեայ:

— Ես գատեցայց 'ի մէջ հարուստ
եւ անաւագ ոչխարաց (Եւր. Լ. Դ.
20): — Ի հակառակութիւնս եւ 'ի
կոխու պահէք, եւ կոխէք զանա-
ւագն (Եւրոյ): — Որ բռնաբար յա-
նաւագէն հանիցէ, չարութիւն գոր-
ծէ (Եւր. Լ. Դ.):

Իսկ
ԱՊԱՔԵՄ, զարձեալ նոյն բայն
է 'ի ձեւ աներեւութի, Բն. εὐαγγελ, կայ նաեւ εὐαγγελος, (բովելի, դի-
րաւ ապաքինի), 'ի բայէն՝ ἀκούει
(բժշկիկ):

Յորմէ
ԱՊԱՔԵՄ, (մկ.), եւ իբր բացառա-
կան հոլով, եւ նշանակէ՝ ստաւ-
դէ, 'ի հարկէ, որմէնդէ:

— Ապաքէն տանիցէք առ իս զա-
ռակս զայս (Դ. Լ. Դ.): — Ապաքէն որ-
պէս 'ի պատկերի չրջի մարդ (Մ. Լ.):

Յորմէ
ԱՊԱՔԵՄ ՅԱՊԱՔ, (իբր բց. եւ տր.):

— Չիրս աշխարհիս ապաքէն ցա-
պաք թողլոց ես (Կ. Լ. Լ. Լ. Ա.):

Իբր՝ առաքելայ, եւ իբր թարգմ.
ՏՃ. առաքել առաքել:

Մերս
ՀԱՒԱՔԵՄ, — Կործանեցից զքեզ

... եւ մի՛ ժողովեցիս, եւ մի՛
եւս հաւաքեցիս (Տպ. աւաքեցիս)
(Եւր. Լ. Դ. 5). Եւ. στυλάω:

— Ածցուք (Թն. *αἷς*, ածցես) զնոսա 'ի Յոպպէ, եւ հաւաքեսցես զայն յերուսաղեմ (Բ. Մատթ. Բ. 16):

Կր ծագի մեր աւաթեճ բայէն, որ ցուցաւ 'ի վերոյ, եւ այս ալ յունականին ազդեցութեան ներքեւ. վասն զի բայս *ἀποσυναγ*, բարդեալ է այսպէս, *ἀπο*—սυν—*αγ*ա, եւ *συναγ*, նշանակէ՝ ժողովել, հաւաքել: Եւս եւ իբրեւ հիւրընկալել, աստիճանակ:

— Օտար էի եւ ժողովեցէք զիս ... ե՞րբ տեսաք եւ ժողովեցաք (Մատթ. Իե.):

Դարձեալ նշանակէ՝ ցրուել, բաժանել, եւ փարատել՝ մանուանդ բորոտութեան վրայ խօսելով, ուստի փարատել զչաւս, նշանակէ՝ վերացուցանել, 'ի բաց բառնալ:

*
* *

ՓԱՌԱՆՁԵՄ, յատուկ անուն կրնոջ. — Կին Գնեղայ, եւ ապա Արշակայ (Տէս 'ի Պատմ. Հյ.):

Այս ձայնը յիշեցրնող անուն մը կայ Պարսկերէն *գէրհէն*, որ նոյնպէս յատուկ անուն է կնոջ, եւ ըստ Պարսից՝ մայր Քեւադուս արքայի Պարսից: Տես եւ Սաթինիկ, Զարմայր, Սանգուխտ:

*
* *

ԴՈՅՁՆ, ՏՃ. *ծէ-ղէ*, նոյն նշ.

Երմէ:

ԴՈՒՁՆԱՐԵԱՅ:

*

ՀԱՆԻ, (ԿԿ.), *Հէ-հայր*, հաճ, Թն. *μάμνη*

ՀԱՆ, — Զհաւատան ... որ յառաջագոյն բնակեցաւ 'ի հանոյ (այսինքն, 'ի հանոջ կամ 'ի հանուջ) քում Լաւողեայ, (*ἐν τῇ μάμνῃ σου λωθῆι*), եւ 'ի մօր քում Եւնիկեայ (Բ. Տէմ. Ա. 5):

Բառս թուի լինել Թրք. *անա*, նէ-նէ, *աննէ*, (մայր), Հ աւելադրութեամբ է, որպէս եւ 'ի ՏՃ. բառքս հաշէ, հաճ:

*
* *

ՅՍՍԱԿ, Թն. *στακτός*, նշանակէ՝ զտեալ, պարզեալ, յտալ:

Այս յունական բառը գոյականաբար առեալ *στακτός* (եւ գորութեամբ *στακναι*), կը նշանակէ՝ զհաւաք, որուն յիշեալ յունական ձայնիւր կ'ըսենք՝

ՍՍԱՇԽՆ, — Զմուռս եւ ստաշինս եւ կտտիս (Մատթ.):

Իսկ

ԶՄՈՒՌՈՍ, (սեռ.) զմտայ, Թն. *σύννομα*, ԿԱՍԻԱ, Թն. *κασία*, ՏՃ. Լարչին:

*
* *

ՈՍՍՈՅՆ, Թն. *ιστός*, մի՛ շփոթեր ընդ *սպան*, ոտանիկ:

ՈՍՍՈՅՆԱՆԿ, Թն. *ιστοργός*:

Երմէ 'ի մեղ

ՍՍՐՈՒԿ, քանզի կտաւ զործելը տնական աշխատութիւն մըն էր, եւ զիբիներու տորուկներու զործն էր (առ Եւրոս եւ առ Հաովմայեցիս):

Երմէ եւ

ՍՍԱՐ, նոյն նշանակութեամբ:

— Եղէ ես որպէս ոտտայն ոտտաբաց մերձ 'ի հատանել, կամ 'ի Պրաբառէս՝ սարք, 'ի հակառակէն՝ որ նշանակէ փոխանորդ արքայի, կամ դատաւոր:

Բաղդ. սինկղիստոս եւ սինկոր:

*
* *

ՆՍՏԻՔ, (կարճեցեալ *Քաս*):

Ն. Հյէ. Բա. այսպէս կը մեկնէ.

«Նատիք, տէպ, կամ լկտիք նըստիք, որպէս Լա. *lectica*, զհաւաքակ կառայ, նստարան զեռպակի, Լաւորքէլան: — Ի լկտիս նատիս

— Յաժննայն զարս աստուածապաշտք զտանէին որք յանդիմանէին զհնչմակապաշտան (Եւն.) : Տպ. շէշէն-մակապաշտան :

Ի բարբառ վրացոց շէշէն'կէ, նը-չանակէ՝ դեւ, սատանայ : Զայս ցուցանէ եւ ն. Հիւ. Բ. եւ ճշմարիտ է վկայութիւնն :

ՍԱՊԱՏ, Պրս. ֆէթթ, նոյն նշանակութեամբ՝ Յն. ֆէթթ, պահարան :

— Սուգ զգեցցին սապատք զար-գուց ձերոց (Եւն. Գ. 26) :

• •

ՀԻԱՀԱՏ, յատուկ անուն մար-դոց, նոյնպէս եւ Պրս. ֆէթթ :

— Մանկանն Գաղաւսնի՝ որդւոյն Հրահատայ (Սուր. Գ.) :

• •

ՔԱՐԱԿԻՐ, Յն. χαραδρία, (թաշուն-ին) :

— Արագիլ եւ քարաղբ, եւ որ ինչ նման իցէ նոցա (Ղեւթ. ԺԱ. 19) :

— Ոչ ուտիցէք զհաւայուան եւ ըզ-քարաղբ (Օւրէն. ԺԳ. 18) : Տպ. քա-ղաղբ :

• •

ՊԱՐՏԵՄ, յաղէլ, Պրս. պէրթէն, նշանակէ յաղթել, եւ պէրթէ, պէր-թէ, նշանակէ գերի :

— Պարտեցաւ այր Իսրայէլի յե-րեսաց ալլաղգեացն : — Ընդ մեզ Աստուած, զիտացէք, հեթանոսք, եւ պարտեցարուք (Եւն. Գ. 17) : յն. փտտաւ օտտա :

• •

ԱԻԱՆ, — Քաղաքք եւ աւանք նոցա :

ԱԻԱՆԱՆԱՄ, — Տեղին աւանա-

նայր, քաղաքանայր (Բաւլ. Գ. 12) :

Յն. αἶος, ցամաք, չոր, αἰώνιος, αἰότιος, αἰάσιος, αἰάσιος, նշանակէ՝ ցամաքութիւն, եւ αἰάσιος, (այս.) αἰάσιος, ցամաքեցուցանել : Ուտի 'ի մեզ' ցամաք, (Յն. ֆթթ), զիմա-րածանեալ է ծովու : « Ժողովեցին ջուրքդ 'ի ծովով մի, եւ երեւոցի ցամաքն : եւ ժողովեցան ջուրքն 'ի ծովովս իւրեանց, եւ երեւեցաւ ցա-մաքն : եւ կոչեաց Աստուած զցա-մաքն՝ երկիր, եւ զծովովս ջուրքն կոչեաց ծովս (Մատթ. Ա. 9—10) : — Զցամաքս երկուց էր (Պրթ. Ի. 13) : յն. πεδύνη, (զնալ հետի կամ ընդ ցամաք) :

Տես եւ ցամաք. տես եւ հիւանդ :

Բաղդ. երգ եւ ուրդ, զաւառ եւ կաւառ, նահանգ եւ նշանդ, գետ եւ գետին :

• •

ԱՆՈՒՆ, Յն. ὄνομα, Լատ. nomen, Պրս. նամ. Իսկ (Ողթ Եւթ. Գ. 36), « Մի՛ թաքուցաներ զանուն քո 'ի խնդրուածոց իմոց » : Յոյնն ունի՝ զանուն : Զոհրապ դնէ 'ի ծանօթու-թեանն, « Ոմանք, մի՛ թաքուցա-նիր զանուն քո 'ի խնդրուածոց իմոց » : ՅԱՆՈՒՆԵ, (մկ.) Յն. ὄνομα :

— Զիւր զոչխարան կոչէ յանուա-նէ : — Ողջոյն տաջիր սիրելեաց մե-րոց իւրաքանչիւր՝ յանուանէ : — Ո թուէ զրազմութիւն աստեղաց, եւ զամենեւեան զնոսա յանուանէ կո-չէ (Սաւլ) :

Այլս. անունով, Այս ձեւը բաղդ. յաջմէ, 'ի ձախմէ, յահեկէ :

Իսկ

ԱՅՍ ԱՆՈՒՆ, (ուղղ.) այսր անուան, (սեռ.) այսմ անուան, առ այս ա-նուն, (տրակ.) զայս անուն (հյց.) :

— Զայսմ անուանէ, ասէ, եւ զայնմ անուանէ չարախօսեցուք. այս անուն չէ արժանի քահանայու-

թեան (Ու. Եբբ.) : — Այս անուն տառապեալ 'ի տառապելոց էր (Ու. Եբբ.) : — Այս անուն այսչափ դանկանք 'ի վարձու կան, եւ այս անուն եւս աւելի (Ու. Եբբ.) : — Երթայք 'ի քաղաքն առ այս անուն :

Այս. այս անուն է մարդ, որ ինքն ինքն արար :

Իսկ (Թոմ. 2. 23) : «Այսպէս օրհնեալիք զորդիւղ Իսրայէլի, եւ ասալիք նոցա : (24) Եւ դիցեն զանուն իմ 'ի վերայ որդւոցն Իսրայէլի, եւ ես տէր օրհնեցիք ըզնոսա : (25) Օրհնեցէ զքեզ տէր եւ պահեցէ զքեզ, երեւեցուցէ զերեսս իւր 'ի քեզ : (26) եւ ողորմեցի քեզ, (27) Ամբարձցէ տէր զերեսս իւր 'ի քեզ, եւ տացէ քեզ խաղաղութիւն :

Զոհրապ' արպէս ասէ 'ի ծանօթութեան, «Ամենայն գրչադիր օրինակք մեր յետ բանից 23 համարոյն, ունին զբանս 27 ին» : «Եւ ինքն զանուն է» եւն, բաց յնկանայ որ դնէ զնոյն 'ի վախճանի ըստ կարգի Լատինական թուահամարոյն :

Նոր տպագրութիւնն եւս զոյգ ընթանայ զատուորութեանն Զոհրապայ : Սակայն ոչ միայն Լատինն, այլ եւ Եբրայեցին, ալիւ եւ իսթա-նանիցն Յունաց, ընթեւնուն ըստ կարգաւորութեանն Ոսկանայ :

Եթեանանիցն Յունաց այսպէս ունի :

23) Οὕτως εἰλογίσασθε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ. λέγοντες αὐτοῖς. 24) Εὐλόγισαι σε Κύριος καὶ φυλάττει σε. 25) Ἐπιφάνει Κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ ἔλθει σε. 26) Ἐπάξει Κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ ὁῶχτοι εἰρήνην. 27) Καὶ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομα μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἔγωγ Κύριος εἰλογίσω αὐτούς.

(23) Այսպէս օրհնեալիք զորդիւղ Իսրայէլի եւ ասալիք նոցա : (24) Օրհնեցէ զքեզ տէր, եւ պահեցէ զքեզ. (25) Երեւեցուցէ տէր զե-

րեսս իւր 'ի քեզ, եւ ողորմեցի քեզ : (26) ամբարձցէ տէր զերեսս իւր 'ի քեզ, եւ տացէ քեզ խաղաղութիւն : (27) Եւ դիցեն զանուն իմ 'ի վերայ որդւոցն Իսրայէլի, եւ ես տէր օրհնեցիք զնոսա :

* * *

ԱՍՏԱՆՈՐ, աստ, ԱՆԴԱՆՈՐ, անդ, նման թիւք. պարս. պարսեւք, շարս, շարսեւք, օրս, օրսեւք :

Բաղդ. այժմ (չէմբէ), այժմ-իկ (չէմբէ-ճէ), հիմայ, հիմսն-ի : Սակաւ (աւ), սակաւիկ (աւսեւք), սակաւիկ մի (պէս-աւսեւք) : Փոքր, փոքրիկ, Տճ. +է-չէ-ս, +է-ճէ-ս, եւ ալիւ. էրէկ, իրր' այրիկ, Տճ. քօճեւք :

Իսկ ԱՆԴ, (մի), Թն. Էνθα, նոյն նշ. Յորմէ եւ

ԱՍՏ :

* * *

ՊԱՆԴՈՒԿ, գրի եւ ՊԱՆԴՈՒԿԻ, բառ Են. πάνδοχος, πάνδοχος, (ամէնընկալ), յորմէ πάνδοχον, (ամէնընդունարուն), օթեան, իջեւան հասարակաց :

— Պանդոկին եկեղեցի թարգմանի (Սեբեբ.) : Յորմէ

ՊԱՆԴՈՒԿՏ, իրր' իջեւանեալ 'ի պանդոկին, որ չէ բնակ, հեռացեալ 'ի հայրենի տանէ :

— Ես անգաւակ եւ այրի էի, պարսեւք-իւր-բէ-լ-ն (Ե. ԽԹ. 21) : Են. չիք պարսեւք-իւր-բէ-լ-ն, իսկ մերս համաձայն է Եբրայականին :

ՊԱՆԴՈՒԿՏՈՒԹԻԿԵՆ, — Վարեցի յոտից իւրոց 'ի պանդխտութիւն հեռաւոր (Ե. Ե. 7) : Այս բան չիք 'ի Են. մերս համաձայն չէ Եբր. Իսկ (Ա. Ե. 8), «Վաճառականք նորա փա-

աւարք Բանանացւոց, եւ առգնողք նորա իշխանք երկրի», 'ի Յն. չիք. առքնալ շարա, մերս համաձայն է երրայտկանին: Իսկ (Եւայ. ԻԴ. 16), «Սորոուրդ իմ ինձ, խորոուրդ իմ ինձ եւ իմոցն», երրայտկան կ'ըսէ. «Տկար եմ ես, տկար եմ ես, վայ ինձ»: Իսկ Յոյնն իսպառ զանց կ'ընէ այս խօսքը, միայն Լատինն ունի մերկնէն զոյգն տարբերութեամբ, այսինքն, «Սորոուրդ իմ ինձ, խորոուրդ իմ ինձ, վայ ինձ»:

* *

ՄՈՒՐՏ, Յն. սարծո, Պրս. Դ-բո:
— Փոխանակ զժնկին մաւրս ելցէ (Եւայ. ՄԵ. 13):
Յորմէ
ՄՐՏԵՆԻ, գրի եւ՝ ՄՐՏԻ:

* *

ԳԱԶԱՂ, Պրս. Էէշէր, կը նշանակէ տաք մոխիր, որուն մէջ զեռ կրակ կը գանուի:
— Ածուխ եւ մոխիր եւ գազաղ է (Ուլ. Մարկ.): — Ոչ յանձն առնուի զմոխիրն եւ զգազաղն ձեփել զերեսօք (Նոյն): — Հող եւմ եւ մոխիր... ածիւն... եւ գազաղ (Փէլ. Լէն.):

* *

ՔԱՌ, ('ի բարդութեան') քառակուսի, — քառաթեւ, քառասպտակ, զուն ուրեք, — 'ի քառից կողմանց աշխարհի:
ՔԱՌՈՐ, Լա. quarto, Պրս. չոր նշանակէ՝ չորս:
ՔԱՌԱՍՈՒՆ, Իսկ (Նէէֆ. Է. 16), «Որդիք Բիրէի վեց հարիւր քառասուն եւ ութ», Յն. եւ երբ. քառէ-ն-ն:

Յորմէ (քառ)

ՔԱՐ, քառ նմանաձայնութեան

Պարսիկ եւ Արար. բառիցս Տէշ-է-Տէշէր, չորք եւ քար:

* *

ԳԱԽԱԿ, Լա. cauda, նշանակէ յետին կողմն մարմնաց կենդանեաց, ձեռ:

— Շունս չորեքմարմնա, որոց ձեռքն իբրեւ զձկանց տառնա՝ յետոյ կուտէ 'ի գաւաղացն արձակիցին (Եւայ. Քբ.): — Ընդ գաւաղ ձիոյն (Սորէն. Գ.):

Իսկ

ԳԱԽԱԹ, (աշխ.) նշանակէ Բ-Է-Է, Լա. cavatus, նշանակէ զոգեալ, զոգաւոր, Յն. անգոց, նշանակէ բաժակ ջրոյ՝ զինուոյ, Լա. caveus, նշանակէ աման խեղդեղէն՝ զոգաւոր: Աշխ. եւ ՏՃ. Բ-Է-Է-:

* *

ՇԱՐԻԱՏ, այս բառը միայն մէկ անգամ գործածուած է:

— Մի' (*) տացես եղբոր քում արծաթ՝ վաշխիւ, եւ մի՛ զկերակուր՝ շարխաւիւ (Օւլ. ԻԴ. 19):

Աշխ. Է-Բ-Է-Է- արալ (փոխ) չորս արալալ, Է- արալալ արալալալալալ:

Մեր շարխաւիւ կը թուի թէ Արաւական բառ մըն է, աշէրէ (տասն), աշուր, աշէր, աշուր, Է-Է-Է-Է- (տասնորդ), աշուր (յբ.) տասնորդք:

(*) 19 եւ 20 համարներուն՝ մեր ընթերցածը կը տարբերի Յոյնէն եւ երրայտկանէն: Բանցի նորա կ'ըսեն, 19) «Մի տացես եղբոր քում արծաթ վաշխիւ, եւ մի զկերակուր՝ շարխաւիւ, եւ մի տոկոսեօք զամենայն ինչ զոր փոխ տայցես»: 20) «Ստարին տացես վաշխիւ, ալ ոչ եղբոր քում»: Իսկ յորինակս մեր, 19) «Մի տացես եղբոր քում արծաթ վաշխիւ, եւ մի զկերակուր՝ շարխաւիւ, եւ մի տոկոսեօք»: 20) «Զամենայն ինչ փոխ տայցես ստարին՝ եւ եղբոր քում»:

կազմութիւնը բաղդ. Լուսնայ, աւետարանիչ:

* *

ձեՏ, Արար. ճէրր (եզ.), էճրար (յբ.), նոյն նշանակութեամբ:

— Որ մարմնապէս իսկ էին նոցա ճեռք (Բաւլ.): — Նոքա եւեթ ճեռք մնացեալ էին յազգացն (նոյն): — Բառնայ ջնջել զամենայն ճեռ (Որ.):
Թորմէ

ԱնճիՏեՄ, — Զբաղումս ազգատու արարեալ անճիտեաց (Բաւլ.):

* *

Սիգլ,

Գրեալ եւ

Սիգլ, բառ Յունարէն սκύλαξ, (սեռ.) σκύλαξ, սկնդիկ, եւս եւ շուն որսական, բարակ, եւ լայնաբարձ շուն, Պրս. «էկ, նշանակէ շուն: σ x y λ, այսինքն, ս ի կ ղ, 1 3 2 4 1 3 2 4

այսինքն, սκύλα (αξ):

«Առաւելեալ Կերերոս երեք-դիւրի կամ բազմադիւրի պահապան առ զուրս զժողոջ» (ըստ բացատրութեան Ն. Հիլ. Բաւլ.):

— Սինկլ եւ Հիգրա ծովայինք, սինկլն շուն ասի երեքդիւրի, եւ Հիգրայն եւս չարագոյն քան զնա, բայց զիւրեանց որդիսն ոչ ուտեն (Կանոն): — Սիգլն երեքդիւրի շուն է ՚ի ծով (Սեռ. աւ Պարթ. Անդրեոսայ):

Լատիներէն scylla, (որ Յունական սկύλαξ բառէն ծագումն առած է), Սիկլիդոյ նեղուցին մէջ՝ Իտալիոյ ափանց վրայ տեղւոյ մը անուն է, Քարիւղին գիմացը, (Քարիւղի γάρβος, նշանակէ անդուռը):

— Հոմերոս ասէ իսկ, թէ յայտ կոյս քածն (ή σκύλαξ) եւ յայն կոյս Արամազդեան Քարիւղն (γάρβος), այլ հակադարձեալ կոչեաց զՔարիւղն ընդ զիմարդի ընդ Քածին (Նանոս):

(Տե՛ս զբառսք ՚ի բառագիրս առաւելեալ):

ՊՐՏՈՒ, — Միթէ կանաչանայ, պրտու առանց ջրոյ (Յաբ. Ը. 11):

— Ընդ ազգի ազգի ծառովք ննջէ, առ պրտուով եւ եղեգամբ եւ կնիւնով (Անդ. Խ. 16):

ՊՐՏՈՒԵԱՅ, Պրս. պէրպէ նոյն նշ.

— Ա՛ռ մայրն տաղանակ պրտուեայ (Եւ. Բ. 3):

* *

ԿԱՇԻ, — Զգուարակն եւ զկաշի նորա այրեաց (Ղեւր. Ը. 17): — Զմիսն եւ զկաշին այրեցին (Անդ. Թ. 11):

Կաշի նկատի իբր տոկուն պինդ, Թորմէ ՚ի հակառակէն

ՄԱՇԿ, (նուրբ թաղանթ):

Բաղդ. տաղանդ եւ թաղանթ, օդ եւ յօդ, տեռ եւ տեռել, արեւոն եւ թիթեռն:

Պրս. «էշ» նշանակէ ոչխար, յորմէ՛ «էշն», իբր՝ ոչխարին, գզաթ, ՏՃ. «էշն»:

Իսկ Կեա՛մէշ, Էւսմոս նշանակէ ՊԱՄԷՇ, անասուն թանձրամորթ:

— Զեղջերու, զայծեամն եւ զգոմէշ (Օրէն. ԺԴ. 5):

Արդ կը թուի թէ Կաշի եւ Ծաշի իբր անդամատուելով այս երրորդ Պարսիկ բառէն՝ կազմուած են այսպէս.

4	2	1	3
կ	ի	ա	վ
— մ ի շ (մաշի)			
1	2	4	3
(կաշի)			

Թորմէ (մաշի) ՚ի հակառակէն

ՄԱՇԿԵԱԿ, բաղդ. օդ եւ օդ ոտից:

— Ա՛ռ (Եղիսէ) զմաշկեակն Եղիայի զոր ընկէց ՚ի վերայ նորա (Դ. Թաբ. Բ. 14). յն. μηλοτι, (ոչխարին): Յն. καὶ ἔλαβες τὴν μηλωτὶν ἰλίου ἣ ἔπειτεν ἐπάνοθεν αὐτοῦ. (Եւ ա՛ռ զմաշկեակն Եղիայի որ անկաւ ՚ի վերայ նորա):

Իսկ

ՄՈՐԹ, Յն. δέρμα, (եւ այսպէս

եղած է՝ չըլլալու համար՝ Ֆերէ կամ
Ֆերէ)։

ՄՈՐԻԵՄ, — Ոչինչ աւելի քան
զՄանի, զոր ինքեանք մարթեցին՝
ասին (Եւրէի)։ Տպ. զոր Մանի։ —
— Զմարթ նոցա մարթեցին 'ի նոցա-
նէն, եւ զոսկերս նոցա փշրեցին
(Մէ. Գ. 3)։ Իսկ (Եւր. ԿԶ. 3),
«Անորէն... եթէ մատուցանէ զոչ-
խար պատարագ, այնպէս է՝ որպէս
թէ զչուն ոք Բերէիցէ»։ Յն. ἀποκ-
τείνω, (պատանակել)։ — Մանի յանդի-
մանեալ յաղջկանց խողտիոյ՝ մար-
թաղերձ մահուամբ պակասեցաւ 'ի
կենաց (Եւրէի)։

ՊԱՆԻՔ, Արար. պատր., նշանակէ
արջառ, եղն. Յն. βόη, նշանակէ
եղն, արջառ, զուարակ. նշանակէ
նաեւ դրամ։ Առականոր զրուցուած
մը կայ առ Յոննա. βόη ἐπὶ γλώττῃ
βέβαιον. «Եղնէն խոյ արջառ անէն,
այսինքն, յայն լննելու համար կո-
չառնալ է»։

Լաւիներէն pecus, նշանակէ եղն,
արջառ, կով, եւ pecunia նշանա-
կէ դրամ, դրամ արծաթի։

— Այսոցիկ կրկին նշանակութեանց
պախրէի, այսինքն, դրամոյ եւ ան-
դէոյ, զի ամենայն մեծութիւնք
նախնեաց 'ի խաչինս էր եւ յանդեայս,
փասն որոյ եւ նախկին դրամք ըստ
կառնողորի եւ ըստ Սուրբայ՝ էին
կաշեայք՝ զպատկեր Անդէոց բերե-
լով, եւ ըստ Պիլինեայ 'ի պղնձի դը-
րամս նախնիս դրոշմէր գլխիս ոչ-
խարի կամ արջառոյ (Վեր. Ծ. Կ. Ա.
Ծ. Կ. 36)։ — Ստացաւ զփիճակ
անդին... հարիւր ոչխարի (Ծ. Կ. Կ.
Լ. Գ. 19)։ — Ստացաւ Յակոբ...
որըջաց հարիւրոց (Յեւ. Ի. Գ. 32).
յն. εκατόν ἀγνών, ἀναδών εκατόν։

Երբ. Կէնէն, որ նշանակէ՝ կըշ-
ռեալ արծաթ։ Ուստի եւ 'ի մեզ՝
պախրէ՝ ըստ յունականին եւ լատի-

նականին՝ այդ կրկին նշանակու-
թիւններն ստացած է։

— Երբեմն սուղ ինչ գոյախրէն
կամի փաճառել, զի հասուցէ ըզ-
փաշխոցն տոկոսիս (Մ. Կ. Է.)։ Այ-
ն՝ զինքանէն, զէն իմ զգնալն։

— Եթէ զորոց ոտս պարտ իցէ
լուանալ, որչափ եւս առաւել ձեռն-
տու լինիլ պախրէիւ (Ու. Կ.)։ Այն է՝
արձալն, Կր. Կ. Է.։

Այսպէս եւ
ԼՈՒՄԱՅ, Արարացի է, եւ ծագի
'ի բառէն հալ (եզ.), հալալ (յը.),
որ նշանակէ ոչխար կամ գառն։

— Եկն այրի մի, եւ արկ երկուս
լուժայս (Մ. Կ. Ժ. Բ. 42)։ — Ետեւ
եւ զկին ոմն այրի աղքատ որ ար-
կանէր երկուս լուժայս (Ղ. Կ. ԻԱ. 2)։

Բառիդ ծագումը թէպէտ Արա-
րական է, սակայն 'ի մեզ Յունա-
կանին եւ Լատինականին իմաստովն
ընդունուած է։

ՃԱՐՏՈՒԿ, Պրտ. ճէրտէ, նշանա-
կէ ձի Արարացի, եւ ջէրտէ, նշա-
նակէ սեւա՝ հակեալ 'ի կարմիր,
(ասացեալ զձիոյ)։

ՃԱՆՃԿԷՆ, Պրտ. ճէշէշէ, նշանակէ
գորշ, ՏՃ. աշ Բէնի, եւ Պրտ. ջէրտէ,
նշանակէ խայտ, պիպակ, ճանճի
նման բիծի ունեցող (ձի)։

— Էր ձին՝ գունով ճարտուկ ճանճ-
կէն (Բ. Կ.)։ — Զնոյն կերպարան
ճարտուկ ճանճկէն գտեալ (Ա. Կ.)։

ՍՊՐԻԵՄ, Պրտ. սթրիտէն նշա-
նակէ մուծանիլ բռնի։

— Որք սպրդեալ մուծանին հեր-
ձուածս (Բ. Պե. Բ. 1)։ — Կասն
սպրդեցից սուտ կըպարցն, որք
սպրդեցին մտանիլ զիսկ (Ի. Կ. Բ. 4)։ — Քանզի սպրդեցին մտնի ո-
մանք (Եւ. Կ. 4). յն. περιστρέφω,

(Բեղմնի մածանել, Բաղար մածանել) :
— Ի վարս մարդկան սպրդեաց ե-
մուտ (Եւս. Քր. Բ.) :

* * *
ՊԱՐԷՆ, Լատ. farina, նշանակէ
ալիւր :

Յորմէ ձեւացեալ
ՆՊԱՐ, ՆՊԱՐԱԿ, — Ետ նմա դաճ-
ձապեան նպարակս եւ պարգեւս,
եւ արձակեաց (Եւթ. Խ. 5) :

ՆՊԱՐԱԿԱՌՈՐ, — Տասն չորի նպար-
ակաւոր (Ծննդ. Խ. 23) :

ՆՊԱՐԱԿԵՄ, — Նպարակեալ յու-
ղարկեաց զնոսա օրհնութեամբ 'ի
դործ պատերազմին (Փարս.) :

* * *
ԲԵՐԱՆ, — Տայր Յովսէփ ոսճիկս
հօրն եւ եղբարց իւրոց, ամենայն
ասն հօր իւրոց ցորեան ըստ քերան
(Ծննդ. Խ. 12) . յն. κατα σῶμα, (ըստ
Քրիստի, ըստ մարմնի) :

ՏԵՆ եւ Սաղմ. Ը. 3 : Մարտ. ԻԱ.
16 : Գործ. Գ. 11 : Օրհն. ԺԲ. 15 :
Բ. Կորնթ. ԺԳ. 1 : Մարտ. ԺԸ. 16 :
Եփես. Գ. 29. Էւն. Էւն. :

Յորմէ
ԲԵՐԱՆԱՆԱՄ եւ ԲԱՆԱՄ, — Զբե-
րան իմ բացի եւ առի հոգի (Սաղմ.) : —
Բաց զբերան քո եւ լցից զզա (Անդ.) :
— Բացեալ զբերան իւր ուսուցա-
նէր զնոսա (Մարտ. Ե. 2) : — Բե-
րանք մեր բացեալ են առ ձեզ
Կորնթացիք :

Ի ԲԵՐԱՆ, (մկ.) ուսանել, — զի-
տել, — ընթեռնուլ, Յն. ἀπὸ στοι-
ματος, Պրս. էլ պէր :

* * *
ՄԱՐԳ, Պրս. Բերդ, նշանակէ այր
մարդ, Բերդի, արիւթիւն . իսկ Նա-
Բերդ է իբր վատ կամ
ՏՄԱՐԳԻ :

Տես եւ՝ այր մարդ, Էն մարդ :
Իսկ (Ա. Կորնթ. Ժ. 13) . « Փոր-
ձութիւն 'ի ձեր վերայ ոչ է եկեալ

բաց 'ի մարդկանէ » . Յն. εἰ μὴ ἀνθ-
ρώπινος, (բայց եթէ մարդկային) : Այս
խօսքն առ Ոսկերեւանի, 'ի Մեհն.
Կորնթ. կը կարդանք. « Փորձութիւնք
զձեզ ոչ ըմբռնեցին, բայց մարդ-
կայինք, սյսինքն, փոքր, դուզնա-
քեայ, չափաւոր » :

ՄԱՐԳԱՎԱՐ, — Փոխանակ զի ա-
սացին ցըեղ թէ Երէն մարդավար
ես դու, եւ անզաւակ յազդէ քում-
մէ եղիր . վասն այնորիկ ոչ եւս լի-
նիցիս մարդավար, եւ զերկիր քո ոչ
եւս անզաւակ արասցեն (Եւթ. ԼԶ.
13—14) :

Յն. չիք Երէն, բայց κατέσθουσα,
(ուտող, սպառող, ծախող) . իզա-
կան ամականին քով՝ զօրութեամբ
կ'իմացուի գոյականն՝ Երէն . ուտի
κατέσθουσα ἀνθρώπους, կը նշանակէ՝
(երկիր) սպառող մարդկան, սոյն
Յունական բառը κατέσθουσα, կայ
նաեւ Թաւ. ԺԳ. 33. որ թարգմա-
նուած է 'ի մեղ

ՄԱՐԳԱՆԱՆ, — Ընդ երկիրն ընդ
որ մեք անցաք լրտեսել զնա, եր-
կիր մարդածախ է բնակչաց իւրոց :
Յն. γὰρ κατέσθουσα τοὺς κατοικοῦντας
ἐν αὐτῇ, կը մնայ 'իմայ՝ մարդավար
բառին երկրորդ մասը քննել : Եթէ
ձաքեւ բայէն համարինք, ինչպէս ու-
նինք՝ զիշերտվար, զերեվար, հող-
մաւար, կառավար, որոշ միտք մը
չենք կրնար հանել, Սակայն Լատի-
ներէն Աստուածաշունչին մէջ վերը
ցուցուած Յունարէն κατέσθουσα բա-
ռին զէմ կը գտնենք բայ մը devo-
rare, որ նշանակէ ծախել, սպա-
ռել, ուտել . եւ devorator (ար.),
ծախիչ, սպառիչ, եւ որուն իզա-
կանը կ'ըլլայ devoratrix, եւ այս
վերջինն է Լատին Աստուածաշուն-
չին բառը, (Եւթ. ԼԶ. 13—14. —
devoratrix hominum es : Թէ-
պէտ այս Լատին բառին ծագումը
Յոյն է, Βορᾶ (իւ.), Βορός (ար.),
(ուտող, սպառող, որկորեայ, յորմէ

ἀνθρωποφάγοι) . սակայն Յունարէն Աստուածաշուքին մէջ զործածուած բառն այս չէ, այս բառը Լատին Աստուածաշուքը զործածած է. *devoratrix humanum es* (Եւէ. Լ. 2. 13—14) : Եւ կը թուի որ այս Լատին բառէն ծագած է մերն, եւ ահա այն առին՝ *ճարգալ* եւ *ճարգալ* կը նշանակուի նշանակութեամբ. ինչպէս որ թէ՛ Յունարէն եւ թէ՛ Լատիններէն մի եւ նոյն բառ է երկու տեղն ալ :

Ահա կէս մը Յունական եւ կէս մը Լատինական փոխառութիւն : Եւստ դժուար է համոզուել որ մեր թարգմանիչն առանց աչքին առջեւ ունենալու նաեւ Լատինական թարգմանութիւնն, այսպիսի փոխառութիւն մը անկէ ընկել կարող եղած է :

Նախնեաց Լատին լեզուին անտեղեակ ըլլալուն կարծեաց պաշտպան հանգիստացողներն՝ չենք զիտեր թէ ինչպէս կը մեկնեն այսպիսի երեւոյթներ :

Ուրիշ բառ է

ՄԱՐԴԱԿ, ՏՃ. *Մարդ*, նոյն նշ.

— Մտին ընդ ձեզուամբ մարդակաց իմոց (Փէլ.) :

ԴԱՏԱՐԿԱԶԵՆՆ, — Ոչ երեւեսցիս առաջի իմ դատարկածեան (Եւ. Ի. 15) :

Իբր թարգմ. ՏՃ. *էլէ աշ*, Թն. *արց*, (դատարկ) :

ԴԱՏԱՐԿԱՊՈՐՏ, — Կրեացիք հաւաքագաւառութ. *Հարգանք* (Թն. *Հարգանք*), դատարկացութ. (Տէր. Ա. 13) . Իբր թարգմ. Թն. *Կարգանք* : Իսկ (Բ. Պետր. Բ. 3) . « Որոց դատաստանն ի ընդ ոչ արգանքն », եւ կորուսան նոցա ոչ նիւհեցէ. Թն. *արգ*, (յամէ) . զի *արգ*, նշանակէ *է՛ արգանքն է՛ արգանքն է՛ արգանքն է՛* :

ԱԿԱՆՆ, *Հարգ*, Թն. *արգ*, նոյն նշանակութեամբ, որ առի եւ

— Զպատանդան որ էին յսկան (Ա. Մէ. Ժ. 6) :

ԻԱՏՐԱԿԱՂԱՔ, Թն. *արգանք* :

ԱՇԽԷՏ, Թն. *արշ*, *Հրազդ*, *Հրազդ*, կարմիր հարեալ ի գեղին, (ասացեալ զձիւն) :

— Այր մի հեծեալ յաշխէս ձի . . . եւ զինի նորա ձիք աշխէսք (Զար. Ա. 8) : — Ի կասն ասաջինս ձիք աշխէսք (Աւ. Զ. 2) :

Պր. *արշ*, *արշ* նշանակէ ձի մատակախաղ, ՏՃ. *արշ* :

ԱՊԱԿԱՆԵՄ, թուի ստուգաբանել իբր՝ ապ-ական (այսինքն) ական, եւ իբր թարգմանութիւն յունականին *ἀπακνέω*, բարգեալ՝ *ἀπακνέω*, (երեւիմ) :

Այլ է

ԱՆԱՊԱԿ, ասացեալ զգինույ, Թն. *ἀναπαύω*, կը նշանակէ Բարքունի(*) ներշնչուիլ, բերել ի ծայրայեղութիւն, աստուածապարարկ լինել :

ՅՈՐԳ(**), առատ :

ՅՈՐԳԵՄ, աստուանալ՝ իրօք կամ նմանութեամբ :

(*) Բարոս, զիբ գինույ :

(**) Ի մեզ՝ գիտող անուններէ ալ առիմ առնուած է հասարակ անուններ ձեռնարկուելու :

Այս երեւոյթն ըստ կարի ջուշած եմք Եփրատ եւ Նեղոս անուններէն ծագած բառերուն տուիւ, տես՝ *Նեղոս*, *Եփրատ* : Սուրբ Գրոց մէջ անուանի գետերն, Եփրատ, Նեղոս եւ Յորդանոն, ինչպէս արտաքին պատմութեան մէջ Արիէոս : Տես Աւէրն : Այս տեղ ալ Յորդանան անունէն կը մուրն առնուած այս բառի մը բառերն :

Յորդանան յորդ աստուծուց յուշուած է (Եւ. Գ. 15) . « Եւ Յորդանան քաղաք լցեալ զարիւ եւ զարիւ » : Թն. *ὁ δὲ Ἰωρδάνης ἐπληροῦτο καθ' ὅλην τὴν κρηπίδα αὐτοῦ*

Մի՛ չիթիեր ընդ հորէնէ՛ եւ ոչ ընդ՝ յորորէնէ՛:

Յորմէ՛ ի հակառակէն

ՅՈՐԹԵԼ, զողանայ կծծութեամբ:

— Յասոն չորթեաց զքահանայութիւնն Յոնեայ (Նե. Բ. Մկ.):

Հետեւեալ բառերն եւս նոյն ընտանիքէն են.

ՅՈՐՁԱՆՔ, ՅՈՐՁԱՆՈՒՏ, ՅՈՐՁԱՔԱՐ, ՈՐՁԱՔԱՐ:

* *

ԶԱՌԻԿ, Պրա. շէրէ, շէրէ, ՏՃ. շէրէ, հանք ինչ սոկեզոյն: Պրա. շէր՝ նշանակէ սոկի, եւ շէրէ, իբր սոկեզոյն, Լատ. auripigmentum, որ թարգմանի՝ սոկեզոյն:

Տէս եւ՝ ցորեան եւ ծիրան:

— Կործէք ունի եւ զաօրիկ (Պր. Աշէ.):

* *

ՃԱՐՊ, Պրա. ճէրպ, ջէրպ, ջէրպէլ, ջէրպէլ, նշանակէ պարարտութիւն եւ ճարպ պարարտութեան:

— Որպէս ի ճարպոյ պարարտութենէ լցցի անձն իմ (Սաղ.):

* *

ԴՄԱԿ, Պրա. րէմ, նոյն նշ.

— Առցես ի խոյէ անտի զճարպն եւ զգմակն (Եւ. Իթ. 22):

* *

ԹՈՒՐ, Յն. θόρυ, (սեռ.) θόρυος, նշանակէ նիզակ:

— Կշիռ նիզակի նորա... եւ ինքն ունէր ընդ մէջ իւր թուր (Բ. Թաթ. ԻԱ. 17). յն. κορύνη:

Դարձեալ զի Ա եւ Թ լծորդք են. ուստի բառս նոյն է ընդ՝ արք:

Իսկ

ԳՈՒՐ, գործի ինչ հիւսանց, Պրա. րէ-ր-ը, (գործի ինչ հիւսանց), րէ-ր-ը, Յն. τέρετρον, ՏՃ. աէ-ր-է:

— Դրով գործեաց, եւ զրօշեաց

զնա (Եսայ. ԽԴ. 12): — Զձայն ուրազին եւ զձայն զրոյն (Եկէ.):

* *

ՀԵԹԱՆՈՍ, լատ. Ծն. քն 30105, որ նշանակէ ազգ, Երր. Կթէ՛ (ազգք). եւ այս անունը կու տային Հրեայք, իրենցմէ գուրս գանուող ժողովրդոց: Ի Սուրբ Գիրս ի մեզ՝ այս մեր բառը զրուած է, — Կթ, հէլէն բառերուն տեղ, բայց ըստ եկեղեցւոյ, ի հնումն այս բառով կ'իմանային այն ժողովուրդները որք էին արտաքոյ քրիստոնէութեան եւ հրէութեան: Տես՝ Երեմայ:

— Անուն իմ մեծ է ի հեթանոսս (Եսայ.): — Որդի կնոջ հրէի հաւատացեոյ, եւ հօր հեթանոսի (Գործ.): — Միթէ Հրէից միայն իցէ Աստուած, եւ հեթանոսաց՝ ոչ. այս, եւ հեթանոսաց: — Համարեացի քեզ իբրեւ զհեթանոսն եւ զմաքաւոր:

* *

ՀԻԽՊԱՏՈՍ, գրի եւ

ՀԻՊԱՏՈՍ, ՀԻՊԱՏ, Յն. ὑπατος:

Յունարէնին սկզբնական գիրը Ս իր տառական ձայնիւն թարգմանուած է ի մեզ հէ:

Յորմէ՛ ի հակառակէն

ՀՊԱՏԱԿ, այս բառիս սկզբնական գիրը Հ, զերը ցուցուած հէ ին տեղը զրուած է: Այսինքն՝ զիրին տեղը՝ գիր զրուած է, այսինքն՝ առանց ձայնի նշանադիր:

— Զի զչափ առից զձեր եթէ յամենայնի հպատակ իցէք (Բ. Կորնթ. Բ. 9). յն. ὑπακούετε:

Կայ նաեւ Յունարէն ուրիշ բառ մը, ὑποταγή, (հպատակութիւն):

Բազդ. սինկղիտոս եւ սինլքոր, հարուստ եւ արուեստաւոր, արք, արքայ, (ἀρχός, ἀρχων), եւ ուրկոս, որբիւնոս:

Իսկ

ԱՆԹԻՊԱՏՈՍ, Յն. ἀντίπατος, (ἀντί

ὄπαστος), որ թարգմանաբար կ'ըսուի
'ի մեզ

ՓոնսնԱկ Բոնեհի, (Բռնեհի Բռնեհի)

— Որ էր ընդ փոխանակի բղիշ-
խին (Գործ. ԺԳ. 7: Տե'ս նաեւ Գործ.
ԺԳ. 8 եւ 12 եւ ԺԸ. 12):

ԱՆԴՐԻ, արձան, Թն. ἀνδρῆς, ո-
րուն սեռականէն, ἀνδρῆαντος, ձեւա-
ցած են այս երկու բառերը՝

ԱՆԴՐԻԱՆԻ, ԱՆԴՐԻԱՏ:

ՁՐՈՅՑ, Պրս. Զրու. նշանակէ
քաղցրաձայնութիւն, հնչիւն քաղցր:
Իսկ (Զու. ԺԱ. 32), «Թէ բար-
ւոք թուի յաչս ձեր, տո՛ւք զվարձա-
իմ, ապա թէ ոչ՝ զբոց արեւի»:

Յոյն ունի, ἀπειπασθε, (զանց ա-
րարէք): փան որոյ մերս թուի ուղ-
ղելի ըստ Յունին:

ՀԱՆՃԱՐ, Պրս. Հեռեւ, նոյն նշ.

— Աստուած լռեցոյց զիմաստու-
թիւն 'ի նմանէ, եւ ոչ տուա նմա
բաժին 'ի հանճարոյ: — Իմաստուն
խորհրդական, եւ հանճարեղ ուն-
կընդիր:

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

Անճոռնի, որպէս եւ հայթայթել
կամ հեթեթել, (պարտաստել, հա-
րել, հանճարել), յորմէ՝ անհեթեթ,
(անճոռնի): Տե'ս զբառը:

— Զօձ ցամաքային անճոռնի՝ վի-
շապ ասնն (Եւր. 1): — Բիւրասպի
Ափղաճակայ փծուն եւ անճոռնի ա-
ռասպելք (Սորբ.):

ՅԱՐԴԻՈՂ, թարգմ. Տճ. ասնն
օղբ, կ'ըսուի նաեւ

Երբ ԿԱԹԻՆ, թարգմ. Թն. δαλαζῆας
xύχλος, իբր' Կ-Լեւելի Զէլ, Լա.

circus candens, չիտրու քան-
տէնս. սպիտակ ծիր կամ չրջանակ:

ԿՈՆ, Թն. κώνος, Տճ. ֆլուր:

ԿՈՆԱՉԵԻ, Թն. κωνοειδής:

ՄԱՐԱՆՈՐ, — Մինն փարիսեցի
եւ միւսն մաքսաւոր (Ղա. ԺԸ.
10): — Ետեւ զամբի նստէր 'ի
մաքսաւորութեան (Մար. Թ. 9):
Արար. Դէս, նշ. մաքս, տուրք:

ԿՈՆԻԱԿ, Թն. κοντάκιον, (ստորին
Յունարէն):

ԱՐՄՏԻՔ, բերք երկրի, Թն. γέν-
νους, նոյն նշանակութեամբ: Պրս.
Էրմեւ, արմեւ, բերք, ընծայ,
ընծայաբերք:

ՌՈՍՏՈՄ, Պրս. Բռնեւ, յատուկ
անուն մարդոյ:

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ, Թն. εἰςμας, Տճ.
Էլեւ:

— Թովմաս... անուանեալն եր-
կուորեակ (Թա. Ի. 21):

Իսկ

ԵՐԿՈՒՈՐԵ, Թն. οἱ εἰςμας:

— Կին ոք եթէ 'ի թափել զայր
իւր՝ զերկուորեաց մարտակցին կալ-
ցի, կարեացի ձեռնն (Նի. Օրմ. ՂԲ.):
— Եթէ կուեացին արք (երկու) ընդ
միմեանս, եւ մատուցեալ կին միոյ
'ի նոցանէ թափել զայր իւր 'ի ձե-
ռաց այնորիկ որ հարկանիցեն զնա,
եւ ձգեալ զձեռն բուռն հարկանիցէ
զերկուորեաց նորս, հառցես զձեռնն
(Օրմ. ԻԵ. 11):

Պրս. եւ Թրք. Լաւ կամ Դաւ (իբր'
բառ մը, կամ մասնիկ մը) բառին
վրայ աւելցնելով կը նշանակէ, ապա:

ԲԱՒ, Պրս. պւթ նշանակէ վայրի
սագ. իսկ պւ, պւ, յորմէ մերս
ՍԱԳ, նշանակէ զընտանին :

ՅԱՂԹԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ, զէճ, զի-
ճարանութիւն, հակառակութիւն,
թարգմ. Են. φιλονεικία :

ԱՔՍՈՐԱՆՔ, Են. ξορία, եւ թարգ-
մանաբար

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒԹԻՒՆ, զի էջ, ար-
տաքս, եւ որոս, սահման :

ՏԵՆ եւ արբորութիւն :

ՈՒՍ, Պատահեցէ ձեզ այր մի
որ սափոր ջրոյ յուս ունիցի :

Են. ὕψος, ՏՃ. բռնալ :

ԿՈՆԹ, Են. κόγχη, նոյն նշան :

— Առեալ ջուր արկ ի կոնք (Եւթ.) :

ՀԱՄՈՋԵՄ, Պրս. բռնալութիւն նշ.
ուսուցանել : ՏԵՆ եւ հաւաքել :

ԱՌԱՆՁԻՆ, (առ անձին, անձն),
իրք թարգմ. Պրս. բռնալ, զի բռն
նշանակէ անձն, եւ հա :

ՄԿՐԱՏ, Արար. բռնալ, բռնալ,
նոյն նշ. Պրս. բռնալ, (երկու
զանակ), յորմէ

ՄՏՐԱԿ, — Որպէս մարակ ձիոյ
եւ խթան իշոյ, նոյնպէս եւ գաւա-
զան ազգի անմարի (Առաւ. Իջ. 3) :

ՄՏՐԱԿԵՄ, յորմէ

ՄՏՐԱԿ, — Էջս քսան, եւ մրտ-
րուկս տան (Ծանոթ. ԼԲ. 15) : —
Հեծեալ յէջ եւ ի նոր մարկի (Ուկ.) :

Եորմէ

ՏՐՄՈՒՂ,

Եւ

ԿՐՄՈՒՂ, — Միտ զիր եւ զգոնու-
թեան մարկին, զի կրմուղ էր եւ

արմուղ, եւ հանդարտագոյնս զնայր
(Ուկ. Գ. 13) :

ԹԵՐԵԱ ի զոցունց եւ

ՄՐՅՈՒՋ, եւ

ՏԵՄԱՐ, անվարժ, անփորձ :

— Մանուկ արմար : Են. ἀπειρος :

ԲՈՅՐ, ԲՈՒՐՈՒՄՆ,

ԲՈՒՐԵՄ, Պրս. պւթ նշան. հոտ,
եւ պւթութիւն, էնպէս ի նշանակէ
հոտաւել, եւ պւթ, պւթ, նշանա-
կէ համբոյր, եւ պւթութիւն նշանակէ
ՀԱՄՐՈՒՐԵՄ, եւ համբուրելի հո-
տաւել իսկ է :

Իսկ

ԲՈՒՐԱՍԱՆ, կը նկատուի ծագած
կամ ի բռնալ, եւ կամ ի Պրս.
պւթութիւն կամ պւթութիւն :

Իսկ (Թռ. ԼԲ. 2). « ի վիճակաց
կարուածոց իւրեանց քաղաքս բնա-
կութեանց, եւ բռնալութիւն շուրջ
զքաղաքօք իւրեանց տացեն Ղեւ-
տացւոցն » :

Յուշական προαίτιον, (արուար-
ձան) բառին դէմ բռնալութիւն զնկը
կը թուի թէ ձայնից մերձադորո-
թեանէն է :

ԽՈՋԱՆ, Են. χαλμα, Պրս. բռնալ,
բռնալ նշանակէ ցողուն, եղէգն՝ ոճ
ցորենոյ, յետ հնձելոյ հասկին :

— Որպէս քաղիցէ ոք հասկ, եւ
մնացէ ի նմա խողան (Եւ. Ժէ. 6) :

ՄԻԱՅՆ, Են. μεῖον, μεῖων, (նուա-
զագոյն, փոքրագոյն) : Բաղդ. գէթ,
զոնէ, խուն, (եթէ չիցէ միայն) :

ԱՐՋ, Են. ἀρχος, յորմէ Լատինա-
րէն ursus, ursus, եւ ի Լատինա-
կանէն ի մեզ

ՈՐՋ, — Արջոյ յառաջագոյն քան

զձմեան 'ի բայոց (յորջ) մտանելոյ (Եւթէ) :

ՈՐՋԱՄՈՒՏ ԼԻՆԻՄ, — Արջ... փոքր եւ որջամուտ լինել եւեթ յօժարէ... եւ 'ի ժամանակս խոտաշունչ սառնամանեաց ամփոփեալ յորջսն ամրածածուկ լինի (Վեյք. Թ.) :

ՈՐՍ, քառ մերձաւորութեան Յունական ձայնիցս՝ Յիթ, (զազան), եւ Յիթա, (որս) : Բաղդ. երեք եւ երէ :

ՔԱՐԲ, Պրս. +երէ, +երէշ, +երէշ, նշանակէ աղգ ինչ վնասակարագոյն օձի կամ կարծի :

— 'ի վերայ իմից եւ քարրից զընացես զու (Սաղմ.). յն. βασιλευσας, (արքայիկ օձ). յորմէ (այսինքն, 'ի պարսկայնոյդ՝ +երէշ) :

Ի հակառակէն

ՔԱՐՇԱՊԱՐ, — Նա սպասեցէ քում զլիտ, եւ զու սպասեցես նորա գարշապարի (Մհ. Գ. 15) :

Բաղդ. փուշ եւ չիեմ, տատակ եւ զատակ, պարան եւ պարանոց :

— Շօշափեցից զբեղ իբրեւ զսուսեր պողովատիկ պատերազմոյի (Ձա. Թ. 13) : — Եւրիդիկէ կին Ուրփէոսի 'ի փախչելն յերեսաց Արիսդեայ, օձահար լեալ 'ի գարշապարացն մեռաւ (Ըստ Աստու.) :

ՍՏՐՋԱՆԱՄ, պէտք չէ չփոթել ընդ «թերջ», «թերջանա», թէպէտ եւ ն. Հի. Բ. կը կարծէ թէ «արմատն է «թերջ եւ «թերջ» :

Այս բառը կը պատասխանէ Յունական ένθυμῶμαι բառին, որ ընդհանրապէս՝ «բո՛ւրեք թարգմանում է 'ի մեզ, (տես՝ սրամտութիւն սրամտիմ). ինչպէս թարգմանում է նաեւ՝ բարձրաւ, Գանգի կը նշանակէ նաեւ՝ իբր բարկանալ իր անձին զէմ, արտմիլ, զգածուիլ տրտ-

մութեամբ եւ լուռ կենալ :

— Ստրջացաւ Ահարոն (Ղեւ. Ժ. 3) : Սրբո՞րդ-ն է՝ ինչպէս յայտնի է՝ «էրդ եւ Բոք» բառերէն բարդուած բառ մըն է. «արգ» այս բառին առաջին մասը «բ» : թեթեւ փոփոխութիւն մը կրելով, եւ զառնալով 'ի «բ» : եւ ջ առեւումով մը կազմուած է՝ ստր-ջանում :

— Եւ ստրջացաւ Աստուած զի արար զմարդն 'ի վերայ երկրի (Մհ. Գ. 6). յն. ένθεωμην, ուր քիչ մը վարը, այսինքն՝ ութերորդ համարին մէջ կ'ըսէ. «բարկացայ զի արարի զմտաս» : Գարձեալ նոյն Յունարէն բայն է, ένθεωμην :

— Ասորին՝ զամեն դմաւ՝ ստրջացաւ ասէ. որպէս թէ ինքն յինքն խորհուրդ ինչ կալաւ (Կեղ. Մհ.) :

Կայ նաեւ առանց այդ փոփոխութեան՝ իբր երկրորդական կերպ մը՝ «թերջանա» ին :

ՍՐՏՆՈՒՄ, իբր՝ «բո՛ւրեք» :

ՍՐՏՆՈՒԹԻՒՆ, իբր՝ սրամտութիւն :

— Սիրելեացն եւս սրամտացու եւ տոբէ (Ու. Մէ. Մարթէ.) : — Տես զսրամտութիւն, տես զսաստեղն (Ու. Ա. Կորնթ.) : Իսկ

ՍՐՏՄՏԻՄ, ՍՐՏՄՏՈՒԹԻՒՆ, է իբր թարգմ. Յն. ձայնին ένθυμῶμαι ένθυμῶμαι, (բարկանալ), ինչպէս նաեւ Յսմա, արմատ՝ θυμός, որ նշանակէ թէ՛ բարկութիւն, եւ թէ՛ սիրտ, եւ ένθυμῶμαι, խորհել, խոհալ, զնել 'ի մտի. ένθυμος, սրտեայ, քաջ, եւ θυμωρα, բարկութիւն, եւ ένθυμια, խորհուրդ, ուշ, միտք :

Իսկ (Ա. Մէ. Բ. 38). «Աստէն մեռցուք 'ի «բո՛ւրեք-ն մերում, զի աւագիկ վկայն մեզ երկինք եւ երկիր զի 'ի զուր տարապարտուց կորուսանէք զմեզ» : Թուի ընթեռնուլ՝ 'ի «բո՛ւրեք-ն, Յն. ἀγρότης :

Իսկ երկրորդ մասը՝ մտ, (միտք), նոր ձեւակերպութիւն մը առնով՝ եղած է ԺՄՏԻՄ, (մի՛ չփոթեր ընդ՝

ժպտիմ) . իբր՝ զմտիմ, զմտաւ ա-
ծեմ : Մինակ Զոթ+բառով կազմուած :
Ինչպէս՝ ստորջանաւմ եւ սրանում՝
միակ «էր» բառով կազմուած : Իսկ
«ըրթիմ» սիրտ եւ միտք բառերով
միանգամայն , եւ այս երեքին հա-
կառակէն է ժմտիմ :

Բազդ. հրաժարիմ եւ յօժարիմ ,
սխտրժեմ եւ խոժոտիմ :

-- Ժմտին եւ զուարճանան խըն-
դութեամբ (Փէլ) :

Եորմէ 'ի հակառակէն՝

ԳժԳՄԻՄ՝ , իբր՝ զժմտիմ :

ԳժԳՄԱԳՈՅՆ , իբր՝ զժմտազոյն :

ԳժԳՄՈՒԹԻՒՆ , իբր՝ զժմտութիւն :

* *

ՓԱՅՓԱՅԵՄ՝ , Պրա. բէ՛հբէհ , մի-
ջարկութիւն փաղաքշական , եւ գո-
ւտիթեան : — Փայփայեցից զնոսա
որպէս փայփայէ հայր զորդի զբար-
ւոք ծառայեալն նմա (Մաղ+ Գ.
17) . յն. αἰρετίζω :

* *

ՀՕՐԱՆ , Ժողով , ջոկ , ջոյիր ,
պար , գունդ , հօտ , յն. χορός : — Հօ-
րան եւ անդեայ եւ հօտ (Փէլ) : — Հօ-
րանք այծարածաց (Անդ) : — Վարսք
քո իբրեւ զհօրանս այծից (Երգ. Գ. 1) :

Այլ օրինակ շէրմալն :

ՀՕՐԱՆ ԼԻՆԻՄ , իբր՝ շէրմալ , աշխատ :

— Պարծի ստանայ , հօրան լի-
նի , ուրախ լինի (Ուլ. Եբր.) :

* *

ՆՈՃ , յորմէ

ՆՈՃԻ , որպէս տանձ-ի խնձոր-ի :
Պրա. Նոճ , Նոճո՛ւն . եղեին , մայր
(ծառ) : Ուրիշ է՝ որ նշանակէ Նոճէ ,
«էրէլ» :

ԱԻԱԶ , Պրա. ալա՛ն . ձայն , յն.
εἰς αἶψα , նշ. գոչել , աղաղակ բառ-
նալ , փազս անուր գոչելով :

* *

ԳԱՅԼԱՅԼԻԿ , Պրա. բէ՛հբէ :

* *

ԱՊԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ , Են. ἀπολογία :

* *

ԾԵՐ՝ , Են. γέρον , Պրա. շէր , եւ
Ջէնտ՝ շուր , շուրմալ , եւ այս վեր-
ջինէն թերեւս 'ի մեզ

ՋՐՈՒԱՆ , Ջէնտ՝ շուրմալ . ծա-
մանակ : Հայր Որմզդայ եւ Արհմե-
նի , թէպէտ Եզնիկ տարբեր մեկ-
նութիւն կուտայ : — Ջրուան ոմն
անուէն էր որ թարգմանի բախտ կամ
փառք :

Եորմէ (ծեր)

ԾԱՅՐ , բազդ. ծագ եւ ձագ , կա-
տար եւ կատարած , հաւ (սկիզբն)
եւ յաւել , սաղաւարտ եւ աւարտ :

Եորմէ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ , իբր՝ ծերագոյն , երի-
ցագոյն : Իսկ (Եբ. 1է. 7) . «Եոր-
ժամ եղեն աստեղք շէր+» : Այս տեղ
երեւցած շէր+ բառը՝ մի միայն հա-
յերէնին մէջ կ'երեւայ , եւ ինչ-
պէս յայտնի է , ամենեւին խմատ
չտար : Եղինր կ'ըսէ , — ὅτε ἐγενήθη-
σαν ἄστρα (յորժամ եղեն աստեղք) .
եւ այս Եղեանական բայը ἐγενήθησαν ,
(Եբ. 1է. 7) , շատ նմանաձայն է բայիս
ἐγεννήθησαν (ծնան) : Տե՛ս՝ Եբ. 1է. Ա.
13 , ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν , (յԱստու-
ծոյ ծնան) :

Այս երեւոյթն ի՞նչպէս մեկնենք .
— Թերեւս յիշեալ բառից նմանա-
ձայնութենէն՝ մէկ բառ կարծուած
ըլլայ մէկէ մը , եւ լուսանցքին վե-
րայ նշանակէ՝ ծնան , ուրիշ բնագո-
րինակող մ'ալ՝ շուրմալ մէկ տեղ օ-
րինակած ըլլայ բնաբանին մէջ , ո-
րով եղած ըլլայ՝ յորժեմ Եղին առեղծ
շուր : Երրորդ մ'ալ՝ շուրին անպէտ
յաւելուած ըլլալը նշմարելով , եւ
գրչի սխալ մը ուղղել կամելով
շուրմալ բառ ըլլայ՝ շէր+ : Որով մեր
ընթերցուածը երեւան եկած ըլլայ ,

յորժեմ էրէն — արեւել ձերս : Համեմատեալ, — Զիարդ կարէ մարդ ծնանել որ ծնեալ իցէ : — Զիարդ կարէ մարդ ծնանել որ ծերն իցէ (Յժ. Գ. 4) :

* *

ԿԱԼՈՒՄ, ունել, բունել, — Զնա կայան պահակ, — Ամպ կալաւ ըզնա յաչաց նոցա (Գործ. Ա. 9) : — Կալցին գրեզ քաջք, տարցին գրեզ յազասն ի վեր ի Մասիս (Սորբն.) :

Յորմէ

ԸՆԿԱԼՈՒՄ, (իբր՝ ընդհանր) կար. ընկալայ, (իբր՝ ընդհանր) : Բազդ. ընկեր : Պրս. Բեքեքէր, նշ. կոճղ կամ կոճեղք՝ յորս պնդեն զոտս բանտելոց, ՏՃ. Բեքեքէր :

Յորմէ

ԿԱԼԱՆԻՔ, — Ես ի կալանս եմ, եւ ոչ կարեմ մտանել ի տուն Տեառն (Երէմ. ԼԶ. 5) :

ԿԱԼԱՆԱԻՐ, Էդէմ, Բանարէմ, Իսկ առ Եզնիայ. « Ի զուր է աւսելն, կալ, կալ, եւ ոչ առ, առ » : զի կարծիք էին ուսմիլին. թէ ընդ տալն ուսմիք ինչ, եւ ընդ առնլ՝ առ, Քաջք առնուն տանին զօրհնութիւն ձեռին տուողին, յորմէ երկուցեալ ասէին՝ կալ, փոխանակ առն տանելոյ :

* *

ԱՅԻ, ԴԱ, երկրորդ դէմքի դերանուններ են, որ Յոյնն ու Լատինը չունի, միայն մինք, Տաճկերէնն ալ մօտ է, պա, շա, շա :

— Այդ զայթակղեցուցանէ զձեզ (Յժ. Զ. 62), յն. տօտօ : Յունարէնը միապէս կը զրուցուի եւ առաջին դէմքի վերայ. — Զի՞նչ է այս զոր լսեմն զքէն (Դաւ. ԺԶ. 2). յն. տօտօ : — Դա զոր ունէրդ աւար (Մարկ. ԺԳ. 8). յն. ափտ :

Ունինք նաեւ այդ դերանունէն ձեւացած մակրաբներ,

ԱՅԻՊԵՍ, — Այդպէս ո՞չ կարացէք

ժամ մի արթուն կալ (Մարկ. ԻԶ. 40). յն. տօտօ :

ԱՅԻՔԱՆ, ԱՅԻԶԱՓ, ՏՃ. ալ կըսուի, պա Բանար, շա Բանար, շա Բանար : Ունինք նաեւ

ԱՅՈՒՆ, ԱՅԻՐԵՆ, ԱՆԻՐԵՆ, (իբր՝ այնքէն) : Վերջապէս կայ նաեւ բառ մը՝ այդէն մակրացէն ձեւացած,

ԱՅԻՐԵՆԱՐԵՆ, որ բովանդակ Հայ մատենագրութեան մէջ մի միայն մէկ տեղ մը գործածուած է, յունական αὐτόθρον, (քնակ, բնիկ) բառին դէմ, կամ ինչպէս ալս. կըսենք՝ Երէնք, եւ տիրապէս խօսելով՝ այս բառը չթարգմանուիր, եւ Լատինն ալ այս Յունական ձայնը autochtone, նոյնութեամբ ընդունած է, որ ըստ կազմութեանն է՝ αὐτός — γῶν, (երկիր) : Բայց կը նշանակէ՝ Ատտիկէի առաջին բնակիչները, οἱ αὐτόθρονες, որ կըսուէին նաեւ οἱ γηγενεῖς, երկրածինք, այս անունով կը հասկցուին նաեւ՝ հսկայք : — Եւ բաժանեցիք զերկիրն զայն՝ նոցա եւ ազգացն Իսրայելի արկջիք զնա վիճակս, ձեզ եւ եկացն եւ պանդխտացն որ ի միջի ձերում, որք ծնան որդիս ի միջի ձերում, եւ եղիցին ձեզ իբրեւ այդէնքէնք : ի մէջ որդեցն Իսրայելի (Եսէյ. ԽԷ 22) :

Այս օրինակէն աղէկ կը հասկցուի որ մեր բառը Յունարէնին նիւթական թարգմանութիւնը չէ, հապախատին համեմատ զրուած է. զի կ'ենթադրուի որ խօսող մը կայ, եւ լսողին գտնուած տեղին նկատմամբ կ'ըսէ, այդ տեղ, հոգ. ուստի՝ այդ Էդէնք նշանակելու համար ըսած է՝ այդրէնք :

Այս պարագայէն զուրս, այսինքն՝ սոսկապէս բնիկ նշանակելու մտքով այս բառը չենք կրնար գործածել : Սակայն չենք կրնար այդէնքէնք բառ մը ստեղծել (այս օրինակին հետեւելով) երբոր խօսք մը՝ մեր

դանուած տեղին նկատմամբ ըլլայ :
Հմտագունից կը թողունք որ վրձ-
սին և Այսրէն , անգրէն մակրափնէրը
փայելչապէս յաւելուածով մը դրուած
ունինք Սուրբ Դրոց թարգմանու-
թեանց մէջ :

— Իրրեւ մասնէր Մովսէս առաջի
Տեառն . . . մերկանայր զպատրուակն
մինչեւ այսրէն ('ի յն. չիք) ելանելոյ
(Եւ. ԼԴ. 34) : — Առաջի ցայգ փայր
եկեղցին եւ այլ մի անցանիցեա , այլ
այսրէն 'ի քեղ խորատակեցին ալիք
քա (Յ. Բ. ԼԲ. 11) . 'ի յն. չիք
այսրէն : — Բայց յոյս մի ունիմք . . .
այսրէն ('ի յն. չիք) 'ի ձեղ մեծանա-
լոյ (Բ. Կ. ԼԶ. 15) : — Դարձցին
մեղաւորք աւսրէն 'ի դժոխս (Մ. Լ. Բ. 7) : —
'ի յն. չիք : — Ել ազաւն , եւ աւս-
րէն ('ի յն. չիք) ոչ դարձաւ (Մ. Լ. Բ. 9) : —
Միթէ մարթ ինչ իցէ աւս-
րէն ('ի յն. չիք) յորովայն մօր իւրոյ
կրկին մասնել եւ ծնանել (Յ. Բ. Գ. 4) :

• •

ՓԵՏՈՒՐ , Թն. πετόν , նշանակէ
փետուր , թեւք :

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՓԵՏԵՄ , — Դուսեցէ՛ք 'ի վերայ
արանց խզելոց՝ փետելոց , մրելոց
(Եւ. Բ. ԼԶ. 31) :

ԴԱՏԱՓԵՏ ԱՌՆԵՄ , բաղդ. ձեռ եւ
ցտեմ , պարան եւ պարանոց , փուշ
եւ չփեմ , դաստակ եւ տատասկ ,
քարք եւ զարչապար : Պրս. Բէրէյ-
աթէն նշ. թռչել , յորմէ՛ Բէրէն , որ նշ-
թեւաւոր . (ըստ առասպ.) :

Թորմէ եւ

ԹԵՒ , կարէ՛ նշիլ եւ

ԹԵՓ , կամ 'ի Թն. πετόն , որ նշ.
թիւ , եւ կամ 'ի Պրս. Բէրէյ-
աթէն նշանակու թեւամբ , այսինքն՝ թեւի :

— Որոց չիցեն թեւք եւ թեփ
(Դ. Ե. Բ. ԺԱ. 10) :

Իսկ

ՊԱՏՐՈՒԱԿ , — Խելամուտ իցես
կարդի բաղմատեղաց , եւ քո բա-
ցեալ իցէ զպատրուակ Հայկին (Յ. Բ.
ԼԲ. 31) : — Իրրեւ մասնէր Մով-
սէս առաջի տեառն . . . մերկանայր
զպատրուակն , մինչեւ այսրէն ե-
լանելոյ (Եւ. ԼԴ. 34) . ոճ Թն. ըստ
մեզ՝ մինչեւ յեկանելն այսրէն : —
Արկանէր Մովսէս պատրուակ 'ի փե-
րայ երեսաց իւրոց մինչեւ անգրէն
մասնելոյ եւ խօսելոյ ընդ նմա (Ա. Բ.
35) : Ըստ մեզ՝ — Մինչեւ 'ի մաս-
նելն անգրէն եւ խօսել ընդ նմա :
Թն. εὐς τοῦ ἐκπορεύεσθαι — εὐς ἂν εἰσελθῇ
σὺλλαλεῖν αὐτῷ : Ըստ մեզ՝ — Մին-
չեւ ցմտանելն խօսել ընդ նմա : Թն.
εὐς πρεσβί (մինչեւ) վարի ընդ սեռա-
կանի , 'ի մեղ ընդ տրականի՝ որպէս
եւ 'ի Թրք. : Պրս. Բէրէյ-
աթէն , նշ. ծած-
կոյթ , եւ ճաշէ՛ պարբ.՝ նշանակէ՛
ՎԱՐՏԻՔ , — Կապեցան պատմու-
ձանօք եւ վարտեօք : — Վարտիք
նոցա ոչ աղագունեցան (Դ. Ե. Բ. ԼԶ.
21—24) : Թորմէ

ԱՆԴՐԱՎԱՐՏԻՔ , Թն. περισκέλες :

— Արասցես նոցա անդրավարտիս
կտաւիս . . . միջովք չափ եւ բար-
ձիւք չափ (Եւ. Բ. ԼԶ. 42) :

Թորոց

ՊԱՐԿԵՇՏ , ըստ օրինի պարսկա-
յոյն , զի Բէրէյ-
աթէն նշ. պատրուակ ,
եւ Բէրէյ-
աթէն նշ. պարկեշտ , Թն. εὐτεβίς ,
բարեպաշտ , պարկեշտ :

Տես եւ՝ Ժառէյ :

Ուրիշ է

ՓԱՐԳԱՍՏ , Պրս. Բէրէյ-
աթէն , Դ. Ե. Բ. ԼԶ. 21 , նշ. քաւ լիցի :

— Աստուածն բան . . . զծոցն հայ-
րենի թափուր թողոյր , ո՞ն անգր ,
փարգաստ , քաւ լիցի (Սեբէր Է.) :

• •

ԱՃԵՄ , ԱՃԵՏՈՒՅԱՆԵՄ , — Ես

տնկեցի, Ապողոս ջուր ետ, այլ Աստուած անեցոյց (Ա. Կորնթ. Գ. 6) : Պրտ. — ճէլ-նէլ նշ. ծառ անկիւ :

ՆՈՐՈԳ, — Նորոգ փեսայացեալն մի՛ ելցէ 'ի պատերազմ (Նի. Օր. 2) :

ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ, — Եթէ անուշուռը կին չուր, մի՛ մացէ 'ի պատերազմ (Օր. Ի. 5) : յն. προσφάτως :

ՆՈՐՈԳԵՄ, ինչպէս յայտնի է, մեր բառը ձեւացած է չորս բառէն, սակայն ոչ մասնական մը յաւելուածով որ ուրիշ տեղ չի տեսնուիր : Եւ զիտեղի է որ պարզ արմատէն ձեւացած բայ (Նոր-եմ), ընտիր մատնադրութեանց մէջ տեսնուած չէ :

(Տես Ներքեմ, ուր խօսուած է ասոր վրայով) :

Մեր բառը կը պատասխանէ յունականին, ἐγκαίνισμα ἐγκαίνιον ἐγκαίνισις ἐγκαίνια, եւ անոր կազմութեանը հետեւողութեամբ է. միայն յոյսին սկիզբը առած մասնիկը (ἐγ)՝ մերը վերջը առած է (ուր) : Այս տեսակ տեղափոխութիւն 'ի մեզ խիստ քիչ անգամ պատահած է, տես վիթխարի եւ առեւանգել, անթառամ, քաղաղ բառերը : Բաղդ. ողորմիմ, ողորմէն բառերու ձայնաւորներուն փոփոխութեան հետ : Տես եւ՝ Նուս-ն-տէլ :

ՏԵՌ, Թն. θέριστρον, նուրբ ծածկոյթ կանանց : — Եհան զհանդերձս այրութեան 'իւրոյ, արկաւ տես եւ զարգարեցաւ (Ծննդ. ԼԸ. 14) : — Երկնագոյն արկեալ զիւրեաւ տես (Խոր.) : Թորմէ 'ի հակառակէն

ՏԵՌ, Տճ. Նուս-ը :

— Տեղիւք կարծրացան ոտք առնն Աստուծոյ :

ՏԵՌԻՄ, պնդանալ : — Ողունք մեր տեսեալ են 'ի փայտակրի (Եսէ-շէ) : Բաղդ. դուռն եւ տոռն :

ՄՈՍ, նշ. աշխ. մղորմնմ, Տճ. պաշտոն, Թն. κηρός, յորմէ 'ի մեղ :

ԿԵՐՈՆ, բառ յեանոց : — Որպէս հալի մոմ առաջի (Թն. յերեսաց) հրոյ, այնպէս կորիցեն մեղաւորք յերեսաց Աստուծոյ (Սաւ. Կէ. 2) : — Վէմք առաջի երեսաց (Թն. յերեսաց) քոյ իրրեւ զմոմ հալեցան (Թորմ. ԺԶ. 18) : — Լերինք որպէս մոմ հալեցին յերեսաց Տեառն, յերեսաց Տեառն ամենայն երկրի (Սաւ. ՂԶ. 5) : Տպ. ամենայն երկիր, Թն. πανταχού, նոյնպէս եւ Երբ :

ՕՇԻՆԻՐ, աւսնոր, Պրտ. օշն-նիւ, Թն. ὀψινθρον, ὀψινθρον, Տճ. օշնի : ՇԻՆ, Պրտ. շէշ, նոյն նշ. Թրք. շէշ : — Բերեալ շիշ մի իւզոյ նարգեան ազնուի մեծազնոյ եւ բնկեալ զշիշն եհեղ 'ի վերայ զխոյ նորա :

ՇԱՏՐՈՒԱՆ, բառ Պարսկ շատր-բէշ, նոյն նշանակութեամբ :

ՍՔԵՄ, Թն. σχημα :

ՍԱՆՏՐԵՄ, Պրտ. շանթէ, ն. նշ.

Թորմէ

ՍԱՆՏՐ, Պրտ. շանթ, նոյն նշ.

ԽԱԶՄ, կոխ, Արաբ. Խամ. Խամ, նշ. ոտիս, դատախազ :

ՆԱԻԹ, Թն. ναύθη, Տճ. Նէթի :

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՆՈԹ, նաւթ : Բաղդ. ձէթ եւ ձիւթ, կարապ եւ կուպր :

ՆԱՇԻԷ, Արար. Նէշ, ՏՃ. Նէշ, լէ, Ծն. αὐλοῖ, σελοαίς, լնտիր ալիւր: — Թրեա՛ գրիւս երիս ալիւր նաշոյ:

ԿՈՏՈՇ, (աշխ.) նշանակէ՛ եղջիւր, Պրս. Կէրէշ, նոյն նշանակութեամբ:

* *

ԹՈՆԻՐ, Պրս. Լէշ, Արար. Լէշ, ՏՃ. Լնտիր: — Գորաք մատնիցեն ՚ի տունս քո... եւ ՚ի թոնիրս քո (Եւ. Ը. 3): — Եթէ մատուցանիցէ պատարադ զո՛ն եփեալ ՚ի թոնրի Ղեւ. Բ. 4):

* *

ՃԱՇԱԿ, ըստ մեզ՝ անօթ հեղանիւթոց, ըստ Պրս. ճէշէրէ նշ. չափ ինչ իւղոյ: — Զառփս եւ զճաշակս եւ զնուիրանոցս (Եւ. ԻԵ. 29): — Ժաշակ մի իւղոյ... ՚ի ճաշակէ անտի իւղոյն (Ղեւ. ԺԴ. 10—12):

Ուրիշ է

ՃԱՇ. Պրս. ճէշ, նշ. խնջոյք, սեղան ուրախական կամ մեծարանաց, Ծն. ἄριστον: — Յորժամ առնիցես ճաշ կամ ընթրիս: — Երանի որ կերիցէ ճաշ յարքայութեան Աստուծոյ: Պրս. բառքս ջշլէ, ջշլէ, թէպէտ մերձաւոր է ձայնիւ ընդ վերջնոյն (ճէշն), սակայն նշանակէ սեղան միջօրէի, ճաշ:

Յորմէ

ՃԱՇԵՄ, — Պատրաստեցին... մինչեւ եկեալ էր Յովսէփ ՚ի միջօրէի, քանզի լուան թէ անդ ճաշելոց է (ԾՂ. ԽԳ. 25):

Իսկ

ՃԱՇԱԿ, Պրս լշէ, լշէ:

ՃԱՇԱԿԵՄ, — Իբրեւ ճաշակեաց տաճարապետն զջուրն զինի եղեալ (ԹՎ. Բ. 9): — Զգեղեցիկ բանին Աստուծոյ ճաշական ճաշակեցին (Եբ. 2. 5):

* *

ԱՇԽԱՐՀ, Պրս. շէշ, նշ. քաղաք, ԱՊԱՐ ԱՇԽԱՐՀ, Պրս. էշէր-էշէր:

— Զգաստութեամբ... կեցցութեայ յաշարհի (Տէր. Բ. 12). յն. ἐν τῷ νῦν αἰῶνι: — Դեմաս եթաղ զիս եւ սիրեաց զաշարհ (Բ. Տէր. Դ. 9). յն. τὸν νῦν αἰῶνα: Իսկ առ Ուշ. ՄԱ. Տէր. գտանի «Սիրեաց զայժմու աշարհս», համաձայն Յունին:

* *

ԿՐՈՅԼ, թուի լինել Ծն. Կարթոս, պահպան արտաքին դրան, դանապան: — Զարքայութեան զփականս նա (Պետրոս) ունի, զրոյ է երկնից (Ճաշ. Եր. 1):

* *

ԿԵՐՊԱՍ, Ծն. κάππας, Լա. carbasus, նշ. նուրբ բեհեզ, կտուրարական, Պրս. քէրէշ, նշ. որ եւ իցէ կտու, ՏՃ. քէշ: — Էր զարգարեալ բեհեզովք եւ կերպասովք (Եւ. Ա. 9): — Բոմբիւլոս նիւթի է մետաքսին կերպասու (Վեցեր. Ը.):

* *

ՔՐՔՈՒՄ, Պրս. քէրէշ, Ծն. κρόκος, Արար. լշէրէշ:

* *

ՅՈՎԱԶ, Պրս. Եւշ, նոյն նշ.:

* *

ԾՈՄ, եբր. եւ Ասոր. Ժմ. Արար. Ժմ. նոյն նշ. — Ծով կարգացին, քրձազգած լինէին (Ա. Մկ. Գ. 47):

ՀԱՆԴԻՍ, Ծն. ἑρδεις, եւս եւ ἑνδεις, ἐν, (՚ի մէջ կամ ՚ի վերայ), Ծիւս, (զիրք, զրութիւն, փնիւն), եւ Ծեւս, ցուցումն, յանդիմանութիւն, փորձ, ապացոյց:

* *

ՀԻԻԹ, թուի լինել, Ծն. Ծար, ջուր, քիրան, ցող, հիւթ: — Եւ

այլն անկաւ յապառաժի ուր ոչ գոյր հող բաղում, եւ փաղվաղակի բուսաւ առ 'ի չգոյէ հիւթոյ երկրին (Մատթ. ԺԳ. 5). յն. βάλανος, խորու-թիւն: — Եւ այլն անկաւ յապառաժի, եւ ընդ բուսանին չորացաւ առ 'ի չգոյէ հիւթոյ (Ղուկ. Ը. 6). յն. ἱχμῶς, խոնաւութիւն:

ՈՐՈՏԱՄ, Թն. βρονταί, նոյն նշ. — Որոտայ 'ի գաշափ եւ գափր հա-տանէ (Յաք. 1): Թորմէ

ՓՈՐՈՏԱՄ, — Որոտայ, փորոտայ, ՈՐՈՏՈՒՄՆ, Թն. βροντή, — Եղ նո-ցա անուանն... Որդիք որոտման, Թն. υἱοὶ βροντῆς:

ԼԻՃ, Արար, ԼԻՃՏ, ԼԻՃՏԷ (եղ.), ԼԻՃՏԷՏ (յք.), նոյն նշ. Լա. lacus, նոյն նշ. — Ի վերայ գետոց նորա եւ 'ի վերայ լճաց նորա (Եւ. Է. 19):

ԼՃԱԿ, — Ըստ լճակն՝ յորում որ-տային չէին ուրեք անցեալ 'ի բաց (Ուկ. Մատթ.):

ԲԵՄ, նոյն ընդ

ՎԷՄ, — Պիղատոս... նստաւ 'ի վերայ բեմին (Յովհ. ԺԹ. 13). յն. ἐπὶ τοῦ βήματος:

Բառ Թն. βήμα, եւ βήμα ποδός, Թարգմանաւած է 'ի մեզ «Եւ ոչ ետ նմա ժառանգութիւն եւ ոչ +ույ Ժ-տի»: Եւ τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανε-ρωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ կամ παραστηθήμεθα τῷ βήματι τοῦ χριστοῦ. — Ամենեցուն մեզ յան-գիման լինել կայ առնին Քրիստոսի (Բ: Կրիստ. Ե. 10):

ԴՐԱՆԴԻ, ԴՐԱՆԴԻԻ, Թն. θύρετρον — Վերացաւ գրանդն 'ի ձայնէն (Ե-սայ. Զ. 4): — Յետոյ գրանդեաց գրանդ քոց (Աւր. ԺԷ. 8): — Անկաւ առ գրանդւոյ գրան առն առն, եւ

ձեռն իւր 'ի վերայ գրանդւոյն (Դ-տ. ԺԹ. 26): — Կացին առաջի գրան-դեաց գրան առնն Տեառն (Եւ. Է. Ժ. 19): — Շարժեցին գրանդիք (Ա-մէ. Թ. 1):

ԾՂԻՐԻԿ, Թրք. ջերէլ, նոյն նշ. (ազգ ճպտան):

ՄԱԿԵՂԱՆ, բառ Լատին macel- lum, յորմէ Թն. μακέλλον, սպանդա-նոց, մաւրածառանոց, Գղզ. Halle, — Որ ինչ փածաթիցի 'ի մակեղանի, որ է 'ի մաւրածառանոցի, կերթիջիք (Եւ. Է. Ժ. 25) համարն է, եւ այսպէս է. «Ա-մենայն ինչ որ 'ի սպանդանոցի վա-ճաթի, կերպիք, եւ մի՛ խորէք» πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳπωλούμενον ἐσθίετε μι-θὲν ἀνακρίνοντες:

ՃԵՐՄԱԿ, — Զե-ծեալ 'ի ճերմակ երիվար: — Նկա-րել ճերմակ երիվարաւ (Մատթ. Եւ. Ժ. 22): Պրա. ճերմէ՛ նշ. ձի գորշ, ձի մոխ-րագոյն: Իսկ

ՃԵՐՄԱԿ, (այլս.) — Դիւր-լինել նոյն ընդ

ԳԵՐՄԱԿ, — Զե-րեւալ շարժել: — Ե-րեսուն քառ նաչոյ, եւ քառասուն (Թն. վաթսուն) քառ ալեր գերմա-կոյ (Գ. Թ-ք. Գ. 22). յն. κεκοπα-νισμένον, (ճաշ-ողորմել, ք-րալ ձե-ձ-ձ կամ ճաշ-ձ: Կայ Պարսկերէն բառ մը, կէրէ՛, բայց տարբեր նշա-նակութեամբ, զի նշ. ձեձ-ձ կամ էձ-ձ ք-րալ: Թուրքերէն ալ կայ՝ էրէ՛ կամ էրէ՛ + ուն, (տարբեր կերպով պատրաստուած ալիւրի մը տեսակ):

ԱԳՈՆ, Թն. ἀγών, նշ. մրցումն, մրցութեան հրահանգ, վէճ, կռիւ, պատերազմ: — Վասն ագոնին գնե-

Լոյ որ են մրցութեան հրահանգք
(Եւ. Ք.Ն. Ա.) : Յորմէ

ԱԳՈՆԱՐԱՐ, Յն. ἀγωνιστής :

ԱԳՈՒՆՍԱՅՔ, ԹՆ. ձԳՈՆՏԱՆ, ՆՈՅՆ,
ՆՈՅՆ ՀԱՅՆ ԽԱՐՐԵՐ ԽԱՌԱԳԱՐ-
ԿՈՒԹԽԱՄՔ՝

ԱԽՈՅԵԱՆ, գրեալ է.

ΑΠΟΘΥΝΕΙΣ, ὁτι· ἀγωνιστής, ἰσχυρὸς μωρὸς βλαργιδιώτης καὶ ὑπόκλητος «**κατακτείνων**», «**κατακτείνῃ**»· — **Ζωοποιεῖται** ἀποδοκιμαζόμενος πάλιν ἀπὸ τοὺς κατακτείνοντες (β. Στ. Γ. 7). **ἦν**. τὸν ἀγώνα τὸν καλὸν ἡγωνίσματαί· — **ζώσαντες** βιωσαν.

ընթացումը 'ի պատերազմին որ առաջին կայ մեղ (Եբք. ԺԲ. 1) . յն. ἀγων : — Պատերազմակից լինել ինձ յազօթս վասն իմ առ Աստուած : զի ապրեցայց յապստամբացն որ 'ի Հրէաստանի են (Հւ. ԺԵ. 30) . յն. σιναγωνισασθε : Այս խօսքը, (Ու. Հւ. ԺԲ. էջ 412) թարգմանուած է, « Զանախից ինձ եղերուք յազօթս առ Աստուած, զի ապրեցայց յահաւատիցն որք 'ի Հրէաստանի են » : Այսպէս եւ (Պւ. ԺԳ. 24) , « Զանացարուք մտանել ընդ դռան նեղը » . յն. ἀγωνισασθε : — Մեծ ուրեմն ջան մար պառաջի կայր նորա, — Որում այնպիսի ջան եւ մար պառաջի կայր (Ու. Հւ. ԺԲ. 412—413) :

ԻԲՐ, ԲԱՐ, Կայ նաեւ Պրս. Հ-րէ, Դ-րէ, Հ-ր, որ նշ. պէս, նման, յորոց 'ի մեղ մասնկոտնքս' Բ-ր, Դ-ր:

ԱՌՆԱԲԱՐ, ՎԱՅՐԱՊԱՐ,

ՀԻՎԷՆ, (խաղաճեալ), իբր՝ հի
զոյն, զի Պրոս. Էլեռն՝ նշ. պէտ, նման,
Տեո և. բառադ. Էլեռն:

ՀԻՊԵՍ, պէս :

ՈՐԿԵՆ ԵՆ ՈՐԳՈՆ, ԴՈՂՆ, ԿԼԵՍ :

ԶԻՅԱՐ, բար, ('ի բարգութեան),
վարազա-բար, (սափանեալք առհա-
տարակ):

ՊԷՍ, (ՄԿ.), Պրս. 7է=, 7է2, ն2.
կերպ, օրինակ, եղանակ.

ՈՐՊԷՍ, ՊՐԱ. ԿԷՆՆ, ՆՈՅՆ ՆՆ :
ԱՅՍՊԷՍ, ԱՅԳՊԷՍ, ԱՅՆՊԷՍ,
ՍՈՅՆՊԷՍ, ԴՈՅՆՊԷՍ, ՆՈՅՆՊԷՍ.

Ի՞նչ է, որդե՛ս, մակրայօրէն ալ կը
դրուին, ինչպէս նաեւ 'ի Յն. «Իւր-
բեւ. եկին 'ի տեղին» : «Ձայա որպէս
յիշէի» (Սաւ. ԽԱ. 5) . աշխ. եւ ՏՃ.
ասոր կը մօտենայ, որոշեալով որդե՛ս,
եւրեւելա՛ն որդե՛ս, կէտերէ՛ն : կէտէ՛,
կէտէ՛ն եւ կէտէ՛ն :

Մէջ, կըլլայ՝ 'ի մէջ, ընդ մէջ,
միջոյ, 'ի միջոյ, 'ի միջի, մէջք:

ՄԻՋԱԿ, ՄԻՋԻՆ, ՄԻՋՆՈՐԻ, ՄԻՋ-
ՆՈՐՄ, ԸՆԴՄԻՋԵՄ, — Ճաւհոյց
զմէջ փափուկ օրորողին ((Խռէշ)).
ju. μέσος. μέσος, l.w. medium, me-
dius :

ՄԵՍԵՏԻ, ԲՆ. ՄԵՊԻՏԻՆՈՅ, (միջնորդ),
միջնորդական: — Չառ մեզ գրա-
նաւոր կենդանի զոհից նուէրս նշա-
նակելով, գիտնողին ուղիղ ազո-
թիւքն խնկանուէր ընդ սրբոյ խա-
չապարկին հոգր Խ. անմահ դառնին
Աստուծոյ (Եւ. Թ. Ի. Ի.):

ՄԵՍԻՄ, իբր' մուտ գտանել : —
Յեկեղեցի եւս մտնեցաւ (Ու.) :

ՍՊԱՅ, Պրս. Ի-բ-ն, Ի-բ-ն, Նշան.
Հեծելազորք, զորք:

ՍՊԱՅԱՊԵՏ, Պրս. Ի-բէհ-դէ-դ, Ի-
բէհ-դէ-դ, յորմէ համառօտեալ՝

ԱՍՊԵՏ, անհ'ն հաւ աւելաւաւն :

ပဏ္ဍိတဘွဲ့ရသူ၊ ဂျာနယ် - စာအုပ်ရေးဆရာ၊

ՊԱՀՔ, — Սրբեցի՛ք պահա, քա-
րոզեցե՛ք պաղատանս, — Այս ազգ
ոչ երանէ եթէ ոչ ազօթիւք եւ պա-
հովք, — Վասն այնորիկ կարգեցան
աւուրքս այս պահոց, վասնզի ժա-
մանակն՝ իւրեանց (այսինքն՝ Պար-
սից) բարբառովն ասի՝ պաշք (Ե-
լէք Թ. 26), — եւ աւուրքն այն
պահոց պատուեսցին (Աւ. 28) :

Պրո. Բեհնիշ Կամ Բեհնիշ :

Ուսումը

ՊԱՀԵՄ, գրի եւ ՊԱՐՀԵՄ,

ՊԱՀ, (ժամանակի վրայ խօսելով), չորրորդ մասն ժամանակի աւելութիւն, առաջին քան կամ գիշերոյ: — Հազար ամ յաջա Տեառն որպէս... պահ մի գիշերոյ (Մատթ. 1): — Ի չորրորդում պահու գիշերոյն դայ առ նոսա:

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԻՒՆ, Պրա. բէհրէ:

ՊԱՀԱԿԵՐ, ՊԱՀԱՊԱՆ, Պրա. բէհրէ:

ՊԱՀԵԼ, — Յորքան ընդ իւրեանս ունիցին զիւսայն, ոչ է մարթ պահել: Գրի եւ

ՊԱՐԷԵՄ, — Եթէ կամիս... պահեա զպատուիրանսն (Մատթ. ԺԹ. 17): յն. տիբէա:

Ուրիշ է՝ պահել հանել եւայլն իսկ

ՍՊԱՍԵՄ, այս բային կազմութիւնն է այսպէս, սկզբնական զիրը Ս, իբր յաւելուածով մը դրուած է: Բազդ. թափեմ եւ սթափեմ, քող եւ սքողեմ, տածեմ եւ ստածեմ, եւ սկիզբն իսկ մնացածը, այսինքն՝ պահարսիկ բառ է (բաս), որ նշ. պահ գիշերոյ, գիշերային պահ, եւ ըստ այսմ՝ նշ. արթնութիւն, արթնութիւն, հսկողութիւն, Բառաւ, բառաւ, նշ. պահապան գիշերային, բառաւ, պահապան: Տճ. պէտքէն նշ. սպասել, յորմէ՝ պէտքէ, որ նշ. պահապան, իսկ պէտքէն, սպասող, որ սպասէ, Են. տիբէա, նշ. եւ պահել, եւ սպասել, եւ դիտել: — Եւ նստեալ պահէին զնա (Մատթ. ԻԷ. 36): յն. տիբէա: — Իսկ հարիւրապետն եւ որ ընդ նմա պահէին զԹիսուս (Անթ. ԻԷ. 34): յն. տիբէա: — Նա սպասեացէ քում գրկոյ, եւ դու սպասեցես նորա գարշապարի (Մատթ. Գ. 15): յն. տիբէա:

Թրք. պահարս եւ պէտքէն մերձաւոր են՝ թէ՛ ձայնի եւ թէ՛ նշանակութեամբ: Իսկ (Մատթ. Զ. 20): «Հերովդէս երկնէք ՚ի Յովհաննէ... եւ սպասէք նմա», յն. ստտիբէա,

ակն ածել, նկատել, աչխ. բառաւ: Մենք ալ ունինք բառ մը՝

ՍՈՒՏԱԿԱՍՊԱՍ, որ բարդ է, բառաւ եւ բառաւ: Բառիս երկրորդ մասը՝ բառաւ, Յունական ἀπὸ τοῦ αἰσθάνω, որ կը նշ. ողջունել, մեծարել, եւ չորրորդութիւն:

Իսկ առաջին մասը՝

ՍՈՒՏԱԿ, թերեւս նոյն ընդ բառիս՝ յատակ: — Անտի է սուտակն եւ ակն դահանակ (Մատթ. Բ. 14): յն. ἀνίστα: Կը թուի լինել Պրա. շէպէ, որ կը նշ. յոյժ պայծառ, յոյժ լուսաւոր. որ ՚ի մեզ ազնիւ քորի տեսակի մը անուն եղած է, բայց թէ ինչ վերաբերութիւն ունի սուտակ ազնիւ քորը եւ չորրորդութեանը, բազդ. հետեւեալ բառերուն հետ, գոհար եւ խոհար, քար եւ քարուակ կալ, ամեթիստ եւ ամօթ, զամօթի հարկանիմ, քայս, եւ քայս, զքայսիմ, ակն եւ ական, կարկեան եւ կարկիմ: Այսպէս եւ

ԱԿԱՏ, Են. ἀκτίν: — Զամենայն ականս պատուականս... զակատն եւն (Եւ. ԻԲ. 19 եւ Եւ. 13): Երմէ:

ԶԱԿԱՏԵՄ, գեղեցիկ եւ չափաւոր մոլութեամբ յայտոսիկ մոլեալ եւ զակատեալ (Մատթ. Ա.):

• •

ՍՈՒՐԶԱՆԳԱԿ, Են. ὑπεραγοί, Պրա. բէհրէ: Կը թուի թէ նոյն Յունական բառն իսկ է, սուր հան (դ) ա կ, չըլլալու հան 7 6 5 1 2 4 3 մար՝ բառաւ: — Սուր հանին մեղաւորք եւ լարեցին զաղեզունս (Մատթ. 1): (դ) յաւելուած՝ թերեւս չըլլալու համար բառաւ, կամ ՚ի բառէս՝ Են. ὑπεραγοί, նոյն նշանակութեամբ:

• •

ԳՈՒՄԻՉ, Դեւ, Պրա. Կէֆէ, Կէֆէ:

Հայ, նորն նշանակութեամբ,
ԳՈՒՄԼՁ, — Ձեռք առանց գու-
միզի մի՛ լուսացին (Եղեկէ)։
Թորմէ համառօտեալ՝

ՄԷՁ, — Որ նստին 'ի վերայ պարս-
պիդ ուստի զաղբ խրեանց եւ բմ-
պիլ զմէզ խրեանց ձեռք հանդերձ
(Գ. Թ. Ժ. ԺԷ. 27)։

Թորմէ

ՄԵՁԵՄ, — Սատակեցից զՅերո-
սովամայ որ միզիցէ զորմով (Գ. Թ. Ժ. ԺԷ. 10)։ — Ոչ եթող նմա որ մի-
զիցէ զորմով (Գ. Թ. Ժ. ԺԷ. 13)։

ԱՄՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՄՈՒՐ, եւ
ՈՐՄ, (Են. Ծրօս, ամբութիւն),
չրջափակ, պատ, յորմէ

ՊԱՏԵԼ, Պրա. պարան, պարան,
նշ. շնութիւն, հաստատութիւն,
ամբութիւն։

ԽԱՌՆ, ՏՃ. Բարբառ, — Մի՛ խառն
անկողնովք եւ պղծութեամբ (Հ. Ժ. ԺԷ. 13)։

ԽԱՌՆԵՄ, ՏՃ. Բարբառ, Բարբառ։

— Մի՛ ջուր ե-եմ ընդէն. յն.
δέρπονται, այլ սակաւիկ մի (եւ) զի-
նի խառնեցի՛ր (Ա. ՏԷ. Ե. 23)։
ἀλλ' οὐκ ὀλίγω χροῖ. Են. χροῖσθαι,
չրջալի, նշ. 'ի կիր արկանի, աշխ.
Բարբառ. (քիչ մը զինի գործածէ)։
(Եւրեւ. յայնչեւ Բարբառ. Եւրեւ.)։

ԽԱՌՆԱԿԵՄ, Են. սպγξω։

ԽԱՌՆԱԿԻՄ, — Հրեայք ոչ խառ-
նակին ընդ Սամարացիս (Յ. Ժ. Ե. 9)։ յն. սպγξω։

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆ, Են. սպγξω։

— Եկայք, իջցուք եւ խառնա-
կեացուք անդ զիզուս նոցա... վասն
այնորիկ կոչեցաւ անուն նորա խառ-
նակութիւն, (Երր. Պապէ), զի անդ
խառնակեաց աէր Աստուած զիզուս
ամենայն երկրի (Ծ. Զ. ԺԱ. 7, 8)։

ԽԱՌՆԱԿ, — Ոչ երբէք կերայ խառ-
նակ ինչ եւ անուոր (Գ. Ժ. ԺԷ. 14)։

յն. κοινός, — Չարիւն նորայ ուխ-
տին խառնակ համարեցաւ (Եբ. Ժ. 29)։ յն. κοινός, — Խառնակ ձեռք,
այսինքն է, անդուայ, ուստն հաց
յն. κοινός, — Մի՛ զոր խառնակ կամ
անուոր ասի 'ի մարդկանէ (Գ. Ժ. ԺԷ. 28)։ յն. κοινός։

ԽԱՌՆԵԼ, ՉՐԱՌԱԿՆ, Են. κεράννυμι,
(խառնել զժուր ընդ զինի)։

ԽԱՌՆԵԼԻՔ, ԽԱՌՆԱՐԱՆ, Են. κρα-
τίς, բաժակ, — Իմաստութիւն...
խառնեաց 'ի խառնելիս զզինի իւր
... արբէք զզինի իմ զոր խառնեցի
ձեզ (Ա. Ժ. Ժ. 2, 3, 4)։ յորմէ նոր
յն. κρατίον, (զինի)։

ԽԱՌՆԻՆՈՒԹԻՒՆ, զրի եւ անջատ։

ԽԱՌՆ. Ի ԽՈՒՌՆ, իրր կրկնութիւն,
ըստ օրին. Կէր ա իւր խառն ա խառն,
խառն ա խառն, — Խառնիխառն եր-
թեւեկի (Եղեկէ)։ — Ամենայն ինչ
խառնիխառն (Իմաս. ԺԷ. 25)։

ԽԱՌՆԱՄԱՌՈՒՆ, — Լի էր խառնա-
ման անասնովք (Կ. Ժ. ԺԷ. ԺԵ)։
Իրր ՏՃ. Բարբառ, Բարբառ։

ԽՈՒՌՆ, (դ. եւ մկ.)։ — Հետի
յամենայն քաղաքաց խառն ընթա-
նային անդ (Մ. Ժ. ԺԷ. 2. 33)։ յն.
συντρέχω, Թորմէ

ԽՈՒՐԻՄ, — Երկիրն քո խառնեցի
'ի բնակութիւն (Եւ. ԿԲ. 4)։ յն.
συννοικήσεται։ — Եկն միարան բաղ-
մութիւնն եւ խառնեցաւ (Գ. Ժ. ԺԷ. 6)։

Ուրիչ բարդութիւններ

ԽԱՌՆԱՂԱՆՃ, զրեայ եւ ԽԱՌՆԱ-
ՂԱՆՁ, ԽԱՌՆԻՃԱՂԱՆՁ, զրեայ եւ
ԽԱՌՆԻՃԱՂԱՆՁ, իրր խառնակ զո-
ղանջին արձակող ամբոխ։

— Պարսիկք, Լիդացիք եւ ամե-
նայն խառնաղանձք (Եղեկէ. Լ. 5)։

— Խառնիճաղանձ բազում էր ընդ
նոսա (Եւ. ԺԲ. 38)։ — Խառնիճա-
ղանջն քո իրբեւ զմարախ (Ն. Ժ. ԺԷ. 17)։ Խառնիճաղանջն (այլ օրին.
սամիկն) ներելի ողորմութեան է (Ի-
մաս. Ժ. 6)։ Ուրիչ է։

ԽԱՌՆԻՃ, (ազգ մանր մարախոյ)։

Պրս. Խառնէ, նոյն նշ. (Խառնէ) որ կ'ըստուի եւ ջորեակի — Ասաց եւ եկն խառնիճ (Սաղմ. ԺԳ. 34) :

• •

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ, տեղի պատասխանեոյ ունել :

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՏԱՄ, իրր թարգմ. Պրս. Բառնի որդի, եւ թրք. Զէ-լադ Էրմէ : — Ասանց պատասխանի տալոյ եւ :

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՄ, (աշխ.) — Զի ո՞վ է ստիճն իմ պատասխանեացէ ինձ, զիա՞րդ կարկեցայց եւ պակասեցայց (Յաբ. ԺԳ. 19) :

Այս խօսքին մէջ՝ որ պարտաւորեալ է ինձ, Ոսկանեան տպագրութիւնէն մտած է, կատրիւնն առնուած, ուստի եւ անհարազատ, եւ իրաւացի է Հառնի Անսրէ, վեննայի Ուսումնաթերթին զիտողութիւնը, որ կ'ըսէ թէ, «Ս. Գրոց մէջ գրեթէ 900 անգամ կը գտնուի պարտաւորեալ, եւ ոչ մէկ տեղ մը կայ պարտաւորեալ» : Ասոր այսպէս ըլլալուն Յունական բնագիրն ալ կը վկայէ, քանզի կ'ըսէ, «τις γὰρ ἔστιν ὁ χρηστημένος μου» :

Արդարեւ զարմացման արժանի է այն երկայնմտութիւնը, որ բովանդակ Ս. Գիրքը թղթատելով 900 անգամ յեղեղուած ըլլալը կարող եղած է համբել, իսկ խօսքին երկրորդ մասին, «Զիա՞րդ կարկեցայց եւ պակասեցայց», որուն Յունարէնն է, «οτι νυν κωφεύω καὶ ἐκλειψω», չէ ուղեր միտ գինել եւ նշմարել յունարէնին ընթերցուածը, այսինքն, կարծեցեալ զի Էրմէ (որ հարցման մակրայ մը կ'երեւայ), եւ չէ կարդացուեր ուղղութեամբ ըստ յունին, զի արդ, «οτι νυν», աշխ. որ հիմայ, քանզի այն ասուն խօսքին բուն իմաստը կը յայտնուէր այսպէս — Ո՞վ է ստիճն իմ զի արդ կարկեցայց եւ պակասեցայց :

Դասանք մեր պարտաւորեալ բառին

ստուգարանութեան, որ ոչինչ նշուող կնճառտ ըլլալ կը թուի, ուստի ջանաւք պարզել ըստ մարթիոյ, բայց Էրմէ Էրապանութեամբ :

Արդ կը թուի թէ այս բառը ծագումն առած է Պրս. պարտաւորեալ (*) բառէն, որ կը նշանակէ Էրմէնի, (ազնիւ քարի մը անուն), թերեւս թեւադրեալ 'ի Յունականէն

Մեղեմի, μελιτέτης λίθος, (տալազիտն), ազնիւ քարի մը անուն : — Զգոճաղմն, զակաւն, շէրէնի, զոսկեքարն (Եւէկ. ԻԸ. 13), որ մերձաւոր է ձաշիւ՝ Գն. μελωδία բառին :

Յորմէ 'ի մեղ

Մեղեմի, այսպէս նաեւ

ԳԱՆԱՆԱԿ, Պրս. Բառնի, (ազդ ինչ ազնիւ քարի), եւ Բառնի, Բառնի, նշանակէ բերան :

Այսպէս եւ

ԿԱՐԿԵՆԱՆ, (անուն ազնիւ քարի) : Իրր՝ Կարկեալ, թերադրեալ 'ի Յուն. κρυφαί, որ նոյն է ընդ կարկեան, եւ նշանակէ նաեւ Կարկեալ, եւ 'ի մեղ իսկ՝ Կարկեալ՝ գործածուած է 'ի յետնոց իրր՝ կարկեան :

Յորմէ

ԿԱՐԿԻՄ, ԿԱՐԿԵՆՈՒՑԱՆԵՄ, բաղդ մեղեմիկ եւ մեղեմի. եւ Պրս. Էրմէ,

(*) ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ, պատասխանի : Անի, յաւելուած կամ մասնիկ մըն է : Որպէս եւ 'ի բառը՝ կենդանի, սպիտակ, ընդանի, չորրոտանի, մատանի, լեզուանի :

Անի, (մասնիկ) Պրս. Բառնի, — Բարդանի, Բարդանի՝ նաեւ՝ Բարդանի, բարդանի՝ Բարդանի՝ ի մեղ պէտքստանայ :

ՈՒՆԻ, զոգոնի, աշխարհի, արշակունի : Եւս եւ

ԵՆԻ, — առիւծանի, եղերանի, վարդանի : Լինի եւ՝

ԱՅՆԻ, (Իրր՝ ա ի ն — ա ն ի) յ մեղ

132

ընդ մէջ երկուց ձայնաւորաց ըստ պահանջի լեզուիս : Լինի եւ՝

Ի, — ինձորի, մայրի, տանի, դարբնի, ամարանի, ձմերանի, զարմանի, աշխարհի :

(յակինթ, ակն պատուական), որ նշանակէ նաեւ հաճ:

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԿԱՐԿԱԶԵՄ (ԿՐԿԶԵՄ), ԿՐԿԶԱԶՈՅՆ:

Թորմէ

ՔՐԲԶԵՄ, — Չէ աստ թատր ծաղու, եւ ոչ վասն այնորիկ ժողովեցաք զի քրքիցեմք (Ուկ. Մարտ.): — Սքողարկեալ, զգլուխ ծածկեալ՝ քրքիկն. ո՛վ կին դու, որ նստեալ կարկաջիցես (Ուկ. Եբք.):

ՔՐԲԻՉ, — Ծաղր եւ քրքիջ ամենեցուն կայցէ: — Վազվազակի ամենեքին զքրքիջ բանան (Ուկ. Մարտ.): — Միտարկեմք ժպտելով, եւ ոչ զքրքիջ բանայցեմք, եւ հանապաղ 'ի ծաղր հատանիցիմք: — Ծաղր ամենիցէ, քրքիջ բանայցէ (Ուկ. Եբք.):

Իսկ

ԿԱԿԱԶ, ԿԱԿԱԶՈՏ, ԵՆ. κίχως, յորմէ Պրո. քի-քի-ք, նշ. կարապ, եւ ԵՆ. το χυκνείον άται, նշ. կրգել զերգս կարապի կամ կրգել իբրեւ զկարապ:

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԿՈԿՈԶ, ԿՈԿՈԶԱՐԱՆԵՄ, Իսկ

ԿԱԿԱԶ, (անուն ծաղկի): Լսա նմանաձայնութեան Պարսկերէնի, քանզի Լու (համր) եւ Լուէ (կակաշ):

• •

ՎԱՆԵՄ, Լատ. bannio, նոյն նշ.

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՎԱՆԲ, — Առ որում վանս ունեւոց էաք: — Ելին 'ի վերնատուն, ուր վանքն իսկ էին (Փարթ.): Եւ

ՎԱՆԱՏՈՒՐ, ԵՆ. ξένος, (հրաբնկալ), աստիջական:

ՎԱՆԱԿԱՆ, — Վանականք, որ 'ի սուգ եւ եւ 'ի խաշ ելեալ (Ուկ.):

ՕԹԵՎԱՆԲ, իբր ջի-վան: Բազդ. տուն եւ տանիմ, բնակիմ եւ բանակիմ:

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՎԱՏՆԵՄ, — Անդ վտանեաց զինչս իւր:

ՎԱՏՐԱՎԱՏԻՆ, իբր ընդ վայր վատնեալ: (Տես եւ բանա, վանդակ):

* *

ՊԱՊԱԶԵՄ, ԵՆ. βαβαζω, նոյն նշ.

Թորմէ

ՊԱՊԱՆԶԻՄ, — Նշանացի խօսէր ընդ նոսա, եւ կայր պապանձեալ (Ղաւ. Ա. 22):

ՊԱՊԱՆԶԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, — Իբրեւ եւ տես իմէ պապանձեցոյց զՍաղուկեցիսն: Եւ

ՊԱՊԱԿԻՄ, — Թացցէ զծաղ մաւին իւրոյ 'ի ջուր եւ զովացուցէ զեղու իմ, զի պապակիմ 'ի տապոյ աստի (Ղաւ. ԺԶ. 24). յն. օնս-նօրա: է: տփ փօրփ, տօտփ:

Թորմէ

ՓԱՓԱԲԵՄ, ՓԱՓԱԿԵՄ, — Որպէս փափաքէ եղջիրու յաղորես ջուրց, այնպէս փափաքէ անձն իմ առ քեզ, Աստուած. ծարաւի է անձն իմ առ քեզ, Աստուած (Սաղ. 4): — Տուա նոցա ջուր յապառած վիմէ, եւ փափաք ծարաւոյ 'ի խիստ վիմէ (Իժ. ԺԱ. 4). յն. օրա, բուժիչ, դարման բժշկութեան, 'ի Յոյն մերձաւոր են ձայնքս՝ ποτίζω, (արուցանել, տալ ջուր), եւ ποθίω (փափաքել), πότος (արբումն) եւ πόθος (փափաք). որպէս եւ παθος (կիրք, վիշտ, տաղնապ), յորմէ πατρω (կրել, տանել, զգածել որ եւ է կրիւք):

Թորմէ 'ի մեզ

ՊԱՍԲԻՄ, ՊԱՍՈՒՔ, — Անտեղի է մեզ երկրորդել զառասպելան յաղագս երազոյն Փափազոյ, եւ արտադատութեան հրոյն մանուածոյ որ 'ի Ստոանայ, եւ պատումն զհօտիւն, եւ լուսնակն (Սոր. Պարթ. քիք. Բ. Ը.): Սորենացոյն այս խօսքերն՝ ինչպէս յայտնի կ'երեւի, մութ են, եւ որոշ իմաստ մը տալէ շատ հեռու, աղաւաղութիւն մ'ալ կը նըշմարտի. ընդօրինակողաց անհոգութենէն կամ անմտութենէն: Փորձ

մը փորձենք՝ զէթ երկու բառերը պարզելու, բոլորովին լուսարանելու գործը թողով ժամանակին, եւ ջանից աւելի հմտագունից:

Արդ բնագրին մէջ յիշուած $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$ բառը պէտք չէ հասարակ անուն նկատել, այլ յատուկ անուն մարդոյ, զոր նոր Պրս. կը կարգայ՝ $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, եւ որուն թուն ձայնը բառ $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$ հնչման է՝ $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$. եւ քիչ մը ետքը յիշուած բառը՝ $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, կարգալու է $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, որ նոյնպէս յատուկ անուն է ($\frac{1}{2} = \frac{1}{2}$):

Արդ այս Արտագուստ՝ Փափաքին կիներն է, եւ Փափաք երազ մը տեսած էր: Արտագուստին վրայով պատմուած պատմութիւնը (Յունարէն) Ագաթանգեղոսէն է: Այս կտուրը Հայերէնին մէջ չգտնուելուն համար, նոյն պահասը լրացցոյց Հ. Գաբելին Վ. Զարգանէլեանն 'ի Մխիթարեանց:

ՊրԱԿ, Թն. $\pi\rho\acute{\alpha}\gamma\epsilon\iota\varsigma$, նշ. գործք, այսինքն՝ զիրք գործոց առաքելոց. իսկ (եղ.) լայնարար գլուխ կամ յոյուած բանի ո՛ր եւ է գրոց:

Ուրիշ է նոյնաձայն

ՊրԱԿ կամ ՊոԻՐԱԿ, Պրս. $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, նշ. սէզ որ բուսանի 'ի ճանիճա ՏՃ. $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, իսկ

ԲՈՐԱԿ, զրեալ եւ ԲԱՐԱԿ, Պրսկ. $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, ՏՃ. $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$:

ԿԱԳԻՄ, Թն. $\chi\alpha\gamma\iota\zeta\omega$, նշ. սաստեղ, յանգիմանել, Պրս. $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, նշ. աղմուկ, չիթթութիւն:

ԿԱԴ, — Առեալ զնա մեկուսի Պետրոսի սկսաւ կազել ընդ նմա (ՄԹ. 22):

ԴԱՍԵՄ, Թն. $\tau\acute{\alpha}\pi\tau\omega$, $\tau\acute{\alpha}\tau\tau\omega$:

ԴԱՍ, Թն. $\tau\acute{\alpha}\pi\tau\epsilon\iota\varsigma$, $\tau\acute{\alpha}\tau\tau\epsilon\iota\varsigma$ — Բաղմոցուցէ՛ք զդոսա դասս դասս... բաղմեցան դասք դասք (Ղ. 1, եւ ՄԹ. 2):

ԱՂԷԿԱՏ, Թն. $\lambda\alpha\chi\alpha\tau\eta$, յորմէ եւ իլ:

ՃԱՆԱՊԱՐՀ (*), Պրս. $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$ նշ. լայն ճանապարհ, Պողոտայ, արահետ, Բաղդ. ուղի եւ ուղիղ:

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԱՌԱՊԱՐ, իբր՝ անհարթ եւ անգնայի ճանապարհ, որ եւ

ԱՆՃԱՆԱՊԱՐՀ, Թն. $\acute{\alpha}\nu\sigma\delta\acute{\iota}\alpha$ — Դիմալ ոչ ընդ անճանապարհ 'ի վար արկանելով, այլ ընդ անցեալ եւ ընդ կուռ որ յառաքինութեան ամէ ճանապարհ փէլ եւ ժԹ. էջ 462) — Անուղղելի բարքն ընդ անճանապարհ վարին (նշն) — Ընդ անճանապարհս մոլորեալ — Յանճանապարհս զարտուղեալք (նշն):

Յորմէ

ԱՊԱՌԱԺ, յորմէ համառօտեալ,

ԺԱՅՈՒ եւ ԲԱՐԱԺԱՅՈՒ — Քարաժայռք յայտ կողմանէ ե քարաժայռք յայնմ կողմանէ (Ա. Թ. 4): Թն. $\delta\delta\acute{o}\varsigma \pi\acute{\epsilon}\tau\rho\alpha\varsigma \acute{\epsilon}\kappa \tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon$, $\kappa\alpha\iota \delta\delta\acute{o}\varsigma \pi\acute{\epsilon}\tau\rho\alpha\varsigma \acute{\epsilon}\kappa \tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon$.

Թն. $\acute{\gamma} \delta\delta\acute{o}\varsigma$, նշ. ճանապարհ, իսկ $\delta \delta\delta\acute{o}\varsigma$, նշ. սեամք, եւ Լա. semita, որ նշ. ճանապարհ, փոխի 'ի մեղ՝

ՍԵԱՄԲ, (սեռ.) սեմոց — Բաղդ. զրախա եւ որթ (շ, $\frac{1}{2}$):

— Պարտ էր այնպիսեայն չկոխել զսեամա եկեղեցւոյ (Ու. Եբբ.):

ԵԻ, նոյն է ընդ Արբ. Է, Է, $\frac{1}{2}$:

(*) Այս բառը, ինչպէս նաեւ ասոր Բունարէնն $\acute{\gamma} \delta\delta\acute{o}\varsigma$, ՏՃ. եւ, նաեւ՝ վարդապետութիւն, կրօնք, կարծիք, աղանդ, (Տեա՛ր Գրծ. Թ. 2, ԺԲ. 25, 26, ԺԹ. 9—23, ԻԴ. 4):

Քիչ մ'ալ Գրքին ժամանակ-
ներուն վրայ,

ԵՏՈՒ (կար.), ԵՏՈՒՐ, ԵՏ, ԵՏՈՒՔ,
Արար. ԷԷԴ, նշ. ձեռն, և մերձա-
ւոր է Թրք. ձայնիս ԷԷԴ, հետի:

ԵՏՈՒՆ, Թրք. ԷԷ, (ձեռն և հե-
ռաւոր):

ՏՈՒՐ (հրմ.), Պրս. ԳԷԷ, նշ. հետի:
Այսպէս

ԹԱԹ, ԹԱԹԱԷԲԷ, որ նշ. մատուց
ձեռաց համանգամայն առեալ, և
լայնարար՝ նաև. ոտից, ծագի 'ի Պրս.
ձայնէս ԳԷԷ, որ նշ. տալ: — Ոչ
գտնի 'ի նմանէ, բայց զգագաթն և
զոտն և զթաթն ձեռացն (Դ. Թ. 35):

— Իսրայէն գործարանի երե-
ւոթացեալ թաթ ձեռնի աջոյ (Խ. Բ. 4):
— Ի թաթից ոտից իւրոց
մինչև. 'ի գլուխ իւր ոչ գոյր 'ի նմա
արատ (Բ. Թ. 25): — Խոզ
զի թաթահերձ է և որոճայ ոչ (Օրէն.):

ԴՈՒՐ, Պրս. ԳԷԷ, ԵՆ. ծագ, նոյն
նշանակութեամբ:

Ի ԴՈՒՐՍ, ԱՈՒ ԴՈՒՐՍ, յորմէ աշխ.
ԴՈՒՐՍ:

ԴԷԷ, ԴԷԷԷ, Թարգմ. ՏՃ. ԳԷԷ.
ԷԷԷ, Լատ. foris, նշ. դուռն, նաև.
արտաքոյ (ԴԷԷ):

Սակայն մեր բառը՝ առած է Լատին
tornare, (զառնալ) բային ձայ-
նական նմանութիւնը, յորմէ է նա-
և մեր բայը

ԴԱՌՆԱՄ, և այս երկու բառից
(զուռն և զառնամ) իրարու հետ
ունեցած վերաբերութիւնն սա տե-
սութեամբ կը մեկնուի, որովհետեւ
ԴԷԷ և ԴԷԷԷ: — Որպէս զուրք
զի չրջին 'ի ծղիւնոջ, նոյնպէս և
վատ 'ի մահիծս իւր (Ա. Բ. 14):

Արեւելեան բացատրութիւն է,
ԴԷԷ ԴԷԷԷ, ԴԷԷԷԷ ԷԷԷԷ,
փոխանակ ըսելու, ԴԷԷ ԴԷԷԷ,
ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷ: — Եթէ մեռանիցի

(այր կնոջ արձակելոյ), մի՛ կարա-
ցէ այրն առաջին... զառնալ առ-
նուլ զնա իւր կնութեան՝ յետ պղծ-
ծելոյն նորա (Օրէն. Ի. Դ. 4): — Եթէ
արձակեցէ այր զկին իւր, և զը
նտացէ 'ի նմանէ, և լինիցի առն
այլում, ԷԷԷ ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ 'ի
նոյն, ԷԷԷ ԴԷԷԷԷ պղծելով պղծիցի
կինն այն: Յոյնն և Եբր. ունին,
« ԴԷԷԷ ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ,
ԷԷԷ ԴԷԷԷԷ », և այլն:

Յորմէ

ԴԱՌՆԱՆԱՄ, ԴԱՌՆԱՏՈՒՑԱՆԵՄ,

ԴԱՌՆ, ԴԷԷԷ և ԴԷԷԷԷԷ բա-
ռից վերաբերութիւնն ալ այսպէս կը
մեկնուի: Սովորական բացատրու-
թիւն մը կայ որ կը զործածուի, ԴԷԷԷ
ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ, փոխանակ ըսելու,
ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ, ՏՃ. ԴԷԷԷԷ
ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷ,
և ԴԷԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷԷ
ԴԷԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷԷ ԴԷԷԷԷԷ
ԴԷԷԷԷԷ:

— Զիս՝ զարձար ինձ 'ի դառ-
նութիւն որիմզ (կամ այգիզ) օտա-
րացեալ: Դիմուոյ 'ի քաղաքի զառնա-
լը՝ զառնանալ է, մինչդեռ առաջ բա-
ռը զինուոյ վրայ զրուցելով ըսել կու-
զենք, ազնիւ, ընտիր, (տե՛ս ա-
նոյն), և մեր իսկ առաջ բառը՝ Պարս-
կին ԷԷԷԷԷ բառն է որ կը նշ. զինի:
Թրք. ԳԷԷ, նշ. նեղ, ԳԷԷԷԷԷԷ,
(սրտնեղիլ, նեղանալ, իբր՝ ԳԷԷԷԷԷԷԷ,
(սրտնեղիլ, սրտագոգիլ), է զառ-
նանալ, և ԳԷԷԷԷԷԷԷԷ է զառնացու-
ցանել: Կայ նաև ԴԷԷԷԷԷԷ, իբր ՏՃ.
ԷԷԷԷԷԷ, այսինքն՝ սրտոգիլ, յանդի-
մանել: — Դառնացաւ 'ի նոսա Մով-
սէս (Թ. Գ. 19): — Բարկացուցին զիս
օտարութեամբ, և զարշիւեօք իւր-
եանց զառնացուցին զիս (Օրէն. Լ. Բ.
36): — Արք, սիրեցէք զկանայս
(ձեր), և մի՛ զառնացուցանէք ըզ-
նոսա (Կ. Գ. 19): ԵՆ. ԴԷԷԷԷԷԷԷ
բառն է որ կը նշ. (Կանայք Եսայայ)

դառնացողքանէին զիտահակ եւ զՌե-
սեկայ (Ծն. 35)։ Զանաք էր
էլլաքանէին։ Յն. *πικραίνω, πικραίνωμαι*,
բռնանալ, բռնել 'ի բարեկամին,
եւ *δύνομαι, παροδύνομαι*, որ նշ. բռն
վերնոյն, տակայն արմատն է՝ *δύς*
եւ *δύος*, բարկ եւ քաջան, որով կը
միանան դառնանալ եւ բարկանալ,
դառնացողքանել եւ բարկացողքա-
նել։ — Դառնացողքիչք էք աստ-
ուածակողմանն, զԱստուծոյն էք բար-
կացնէք։ Տե՛ս լեզի եւ քացախ։

Դուռն, նկատի իբր շարժական
ինչ, եւ որ չմարթի հատաստուն եւ
անշարժ կալ, իբր զի չի ծղխըն-
ւոջ, (տես 'ի վերոյ)։

Երբմէ 'ի հակառակէն՝

ՏՈՒՆ, իբր՝ կապող, պինդ եւ ան-
շարժ, կաշկանդիչ։ — Տոռունք մե-
ղաց պատեցան զինեւ (Սաղմ)։

Բաղդ. սալ եւ սալ, կառք եւ
կառուցանեմ։

ԴԱՐՁԱՆ, իբր մակբայ նշ. վերա-
տին, իսկ իբրեւ անց. ընդ. բռ-
նաք բային, աշխ. բռնաւալ։ — Եւ
դարձեալ 'ի կինն կողմն անէ ցՊետ-
րոս։ (Դէպ 'ի կնկանը դառնալով)։

Երբմէ 'ի հակառակէն՝

ԹԱՐՑ, (առնաց)։ Բաղդ. անցանել
եւ թանց, եւ թէ եւ եւեթ, եւ

ԱՊԱԹԱՐՑ, 'ի ձայնէս դառնալ կամ
դարձեալ, եւ իբր թարգմանութիւն
Թունականիս ἀποστροφος։

• •

ԽՈՐՏԱԿԵՄ, Պրա. իւր-բ, իւր-
բէ, Տճ. իւր-բ, նշ. բեկոր, փըշ-
րանք, մնացորդ։ Մերը յաւելուա-
ծով մըն է, որպէս՝ նշան—նշանակ,
խառն—խառնակ, երամ—երամակ։

• •

ԹԱՐԳՄԱՆ, Արաբ. բերճեմն։
ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ, Երբ. Բարբաբ,՝
ԹԱՐԳՄԱՆԵՄ, Արաբ. բերճեմն։

• •

ՃԵՊԵՄ, — Եթէ արծաթ փոխ
տայցես եղբոր քում, մի՛ ճեպեցես
դնա (Եւ. ԻՅ. 25)։

ՃԵՊՈՎ, ՀԱՊՃԵՊ, ԽՈՒՃԱՊ, ԱՃԱ-
ՊԱՐԵՄ, Պրա. Ըբէ-տ՝ նշ. շրջա, ե-
րագ, եւ թաթարերէն՝ լաճմաթ, ար-
շաւել, եւ լաճըն, արշաւող, վա-
ղող, Թրք. լաճէն։

• •

ԵՐԱԿ, Պրա. բէլ, Արաբ. բէ-տ. իսկ
(Եւ. 128), «ի բարիօք երակէն
նորա բարօք որդին եղեւ, եւ 'ի
լաւ մայրէն նորա չարն»։ Թուի ուղ-
ղելի «ի չար մարդն»։

ՄԱՅՈՒ, Այս խօսքը բաղդատէ յե-
տագայ հատուածներուն հետ։

— Որ ինչ մարախառն էր 'ի նմա-
նէ. . . զայն եթող, եւ յայնմ մարդ
են չարիք մարդկան (Եւ. 21)։ —
Աստուած ընտրեաց զբարին 'ի մի
թեր, եւ զչարն մարախառն 'ի միւս
կողմն, ուստի ջանայ մարախառնն
զյատակն պղտորել (Ամ. 27)։ — Այլ
ասին, թէ զյատակն 'ի մի կողմն
ընտրեաց՝ ուստի զբարաբանն արար,
եւ զմարախառնն եթող (Ամ. 30)։

• •

ՏԱՍՆ, Լատ. decem, Պրա. քէն,
Են. δέκα, Սանսք. եւ Զինա՝ ասուն։
ՄԵՏԱՍԱՆ, Սանսք. քաւասուն։
ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ, Սանսք. քաւասուն։
ԵՐԵՏԱՍԱՆ, Սանսք. քաւասուն։
ԶՈՐԵՏԱՍԱՆ, Սանսք. քաւասուն։
ՀԻՆԳ (*), Լատ. quinque, Պրա. քէն,
քէն, (հինգ), եւ քէնէ՝ (թաթ ձե-
ռին), եւ Են. πέντε (հինգ), եւ Պրա.
քէն, քէն (խառն), եւ Թրք. քէն (խ-
առն), բայց թարգմանի՝ ունալ քե-
նէն. Պրա. քէն, նշանակէ,
ՃԱՆԿ։

(*) Հէնգը՝ արմատ կարծուած է յեւրեան,
եւ անոր Հ զիբը՝ ասոր Յ ի փոխուած։ (Հա-
մեմատ. Քերական. Պրա. Հո. Բ. էջ 242)։

ՏԱՍԱՆՈՐԻՍ ՏԱՄ, — Տամ տասանորդս յամենայն ստացուածոց իմոց (Դան. Ժ. 12): Թրք. *սուր-լէ* փէր-մէ, Թն. *ἀποδεκατῶν*:

• •

ԶՕՐ, (զյ.), ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ, եւ
ՀՁՐ, — Տէր հօր զօրութեամբ:
Բառից կազմութիւնը բաղդ. հը-պարտ, հլու, հնազանդ: Եւ
ԶՕՐԱՎԱՐ, Պրտ. *զը* նշ. այժ, կա-րողութիւն, զօրութիւն:
ԶՕՐԱՒՈՐ, Պրտ. *զօր-մէր*:

• •

ԱԻԵՏԱՐԱՆ, բուն բառը՝ աւեր, եւ յաւելուածով (արան) կազմաւորեալ: Ինչպէս որ տեսնեք գեղեցիկը գեղեցկաւ բացատրելու օրէնք մը երբ աղանիւ եւայլն բառից ծագման վրայ խօսեցանք, այնպէս ալ հոս պիտի տեսնենք՝ նախնի ժողովուրդներէ՝ նուիրական եւ աստուածային համարուած անուններու փոխառութիւն մը, մեր ճշմարիտ եւ աստուածային սրբութիւնները բացատրելու:

Այս կարգէն է՝ Աւերաբան բառը: Հնդկաց սրբազան մատենին աւետան է՝ Էթա, այս է մեր բառին արմատը: Աւետարան իբրեւ հիմն քրիստոնէական հաւատոյ, ձայնաւորի մը փոփոխութեամբ՝ կ'ըլլայ ԱԻԱՏ, որ եւ

ՀԱԻԱՏ, ԱԻԱՏԱՄ, որ եւ

ՀԱԻԱՏԱՄ, Հաւատքը՝ իբրեւ «Յուսացելոց իրաց հաստատութիւն» (Եբէ. ԺԱ. 1). հաւատացելոյն տկուրութիւնը կը վանէ, եւ զնա կը զօրացնէ: քանզի նոքա որք հաւատացին, «Հաւատովք պարտեցին զթագաւորութիւնս... խցին զրեւանս առիւծոց, չիջուցին զզօրութիւն հրոյ, ապրեցան ի բերանոյ սրոյ, զօրացան ի տկարութենէ, եւ զեն զօրաւորք ի պատերազմի (Անք

33—34): Ուստի երբ մէկէ մը հաւատքը պակսի, բնական է որ աւոր արդիւնքն ալ պակսի, այսինքն՝ ոյժն ու պնդութիւնը, եւ տիրէ՝ ՎՀԱՏՈՒԹԻՒՆ, որ է արդիւնք անհաւատութեան: Հաւատ եւ վատ, աւհատ, հաւատ:

Յորմէ համառօտեալ՝

ՎԱՏ, թոյլ, տկար, վհատեալ:
Երթ առ մըջիւնն, ով վատ:

ՎԱՏԵՄ, — Իբրեւ ծերացաւ Իսահակ, եւ վատեցին աչք նորա ի տեսանելոյ (Ծննդ. Իէ. 1): Եւ

ՎՏԻՏ, — Ուր հաւատք են, անդ զօրութիւն է, ուր անհաւատութիւն, զանդիտանք (Սէբէր.):

ՎՏՏԻՄ, Ուրիշ է

ՎԱՏ, Պրտ. *դէր*, նոյն նշ. այսինքն՝ չար, յոսի, անպիտան:

ՎԱՏԹԱՐ, Պրտ. *դէր-մէր*, Պարսիկ մասնիկն ալ մէկտեղ թարգմանուած է, եւ ուրիշ մասնիկ մըն ալ առնելով ձեւացած է՝

ՎԱՏԹԱՐԱԳՈՅՆ, — Զինչ վատ թարագոյն քան զօձ... կայցէ (Եւն.):

Վատ-թար, Լաւ մասնիկ է Պարսկերէն, Լէր, *դէր-մէր*. այդ մասնիկը Յոյնն ալ ունի, *թեր*, օրին. *թեր*: իմաստուն, *թերաթեր*: իմաստնադոյն:

ՎԱՏԹԱՐԱՆԱՄ, Հնդկաց սրբազան գրքէն ետքը կուգայ Զրադաշտական օրինաց նուիրական գիրքը, Զէնդ-աւեսթա, որ թարգմանի կենդանի բան, բան կենաց:

ՀԱԻԱՏԻ, աւետատ

հաւատ ի

— Ոչ իրք հաւատիք պատմին ի նոցանէ, այլ առաւպելք կարկատունք (Եւնի.):

Յորմէ ի հակառակէն՝

ԶԱԻԵՏՏ,

ԶԱԻԵՏԱՐԱՐ, բաղդ. կտակ, կատակեւ քառակ, օրէն եւ օրինակ եւ զօրէն, զէմք եւ զիմակ, պիտակ եւ պիտակ, Աստուած եւ հաստուած, տէր եւ դեր:

Չբաղաչալի զիրքը կոչի նաեւ «Է-
Բ» կամ «Է-Բ», յորմէ է 'ի մեզ՝
ՎՍՍԱՀ (*), — Վստահ եւ յանձն
քո առաջնորդ լինել կուրաց։ Եւ 'ի
զիցարանական անուանէս՝ Յն. ԲՏԵԱ,
զիցուհի հրոյ, (առ Հաովմայեցիս),
յորմէ «Վ ԵՏԵԱՅ, հստեանք, հստեան
անուանեալ կուսանք, նուիրեալք 'ի
սղաչածն Եստեայ, ուխտեալք 'ի
մշանջենաւոր կուսութիւն. իսկ ուխ-
տադրութքն թաղէին կենդանւոյն։
Եորմէ՝

ՀԵՍՏԵՄ, — Հետախցէք բանի Տեսան
Աստուծոյ ձեռոյ։ — Հետեալ կա-
յիրք 'ի տեսանակողմանն։

ՇՈՒԿԱՅ, Արար. «Է» նոյն նշ.։

ՔՈՒՐՄ, Յն. ԽՈՍՐԵՑ, նշ. քուրմ
կիւրեղեայ զից։ Երբ. «Է»-«Է», նշ.
քուրմք, եւ Արար. «Է»-«Է», նշ. իշ-
խանք, պետք, զլիաւորք։ Բաղդ.
երէց։ Դիտելի է՝ «Է»-«Է» եւ «Է»-«Է»
ձայնից մերձաւորութիւնը։

ՈՍՊՆ, Յն. ՕՍՔՐՈՆ, հանրական
անուն ընդեզինաց կամ բանջարե-
ղինաց։

ԳԱՆ (**), բառ Յն. ԿԱՆԱ (եղէզն),
'ի մեզ հարուած գաւազանի կամ

(*) Որպէս Սէ Գ-Բ կամ Է-Բ, զեր 'ի վե-
րոյ բան գահ, լծ. եւ Պրս. «Է»-«Է», տնայ,
յանդուգն, եւ սէրպէս (Ն. Զիկ. Բու.)։

(**) ԿԱՆԱ, որ նշ. եղէզն, սահմանուած է
նշանակել 'ի մեզ՝ «Է»-«Է», ձեռն եւայլն. իսկ
Յն. ԷԼԵՅՐՈՅ որ նշ. «Է»-«Է» եւայլն, սահման-
ուած է նշանակել 'ի մեզ՝ «Է»-«Է», այսպէս Յն.
ՓԱԻՃԱ, որ նշ. երբ, իրեն-ինն, «Է»-«Է»,
սահմանուած է 'ի մեզ նշանակել՝ «Է»-«Է», եւ
Պրս. ԷԷԷԷԷ, որ նշ. «Է»-«Է», սահմանուած
է նշանակել 'ի մեզ՝ երբ։

(Տես՝ եղէզն, խրատ, վայտ)։

ձեռն, եւս եւ գաւազան, խորագան։

— Ի գանէ կամ 'ի որոյ երկնայիցի
(ԵՆԷԷԷ)։ — Տարկինտս եզիտ կա-
պանս, գոնս, կոնկոս, բանտս (Ես.
Քր.)։ — Հայր իմ խրատէր զձեզ
գանիւք (Գ. Թ. Ժ. 14)։ յն.
ՄԱՏԵԷՑ։ — Հրամայեաց հաղարապետն
... գանիւ հարցանել զնա (Գործ.
Ի. 24)։ յն. ՄԱՏԵԷՑ։

ԳԱՆ ՀԱՐԿԱՆԵՄ, Թարգմանութիւն
ձայնիցս, լեռնէ՝ «Է»-«Է», լեռնէ՝, «Է»-
«Է» լեռնէ, Թարգմ. առէ, առէ իշ-
խէ, (երդունն ըմպել), եւ Պարտիկն
առէ, «Է»-«Է» Խորտէն, մինք ալ կ'ը-
սենք։

ԵՐԳՈՒՄՆ ՈՒՏԵՄ, ԵՐԳՄՆԱԿԵՐ,
ԵՐԳՄՆԱԽՈՐ, զի Պրս. Խորտէն՝ նշ.
ուսել։ իսկ Թրք. «Է»-«Է» էէէէ
'ի մեզ ապի՝

ԳԱՆ ԸՄՊԵՄ, զի Թրք. «Է»-«Է», նշ.
ցուպ, գաւազան, բիր։

Եորմէ (գան)

ՔԱՆ, Այս եւ հետեւեալ բառերը
չափու վերաբերեալ անուններ են,
Յունականին ազդեցութիւնէն։

Յն. ԿԱՆԱ, նշ. եղէզն, նոյնպէս
եւ ԿԱՆԱՅ, նշ. եղէզն, սակայն այս
վերջինը կը նշանակէ նաեւ կանգուն,
(որոշեալ չափի մը անուն է)։

ՔԱՆԻ՝, — Քանի՝ զեղեցկացան
ստինք քո... քանի՝ զեղեցկացան
ստինք քո 'ի զինւոյ (Եր. 10)։
ամենայն տաղաքիք՝ «Է»-«Է»։ — Քա-
նի՝ զեղեցկացան գնացք քո (Ամբ.)։
Տպ. «Է»-«Է»։

ԱՅՍՔԱՆԻ, — Այսքանի ամբ են զի
ծառայեմ քեզ (Ղ. 1)։ Տպ. այս «Է»-«Է»։
ՔԱՆԻՑՍ, ՔԱՆԻՐՆ, ՔԱՆԱԿ,
իսկ բարդեալք։

ԱՅՍՔԱՆ, ԱՅՍԱՓ, եւայլն։
ՆՈՏԵԱՓ, նման են թուրքական
նին, «Է»-«Է», լեռնէ, «Է»-«Է», եւս
եւ

ԳԻՆ, չափ արժողութեան, արժէք։
ԳԻՆ ԱՐԿԱՆԵՄ, — Եւ առին...
զղինս վաճառելոյն զոր արկին

(Մ-դԷ.) : — Արկղէ նմա գինս քա-
հանայն . . . եւ որպէս, զիարդ արկ-
ցէ նմա գինս քահանայն, այն կաց-
ցէ (Դե-դ. ԻԷ. 12) : Թարգմ. Թրք.
դ-հ-ն + է-ն-է :

Տես եւ զին հատանեմ :

Գան, (եղէգն) նկատի իբր ճախ-
նային բոյս, զի բուսանի 'ի ճահիճս,
'ի ջրարբի վայրս :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԳԱՆԿ, ԳԱՆԿ, իբր ցամաքեալ եւ
թօթափեալ 'ի մոյ (գլուխ մարդոյ) :
ԽԱԱՄ, ցամաքեալ (զանկ կեն-
դանեաց), 'ի Յն. *χάλαμο* (եղէգն) :

— Եղև խալամ իշոյ յիսուն ակեզ
արծաթոյ (Դ. Թ-գ. Զ. 25) : — Զոր
օրինակ խալամ մի պարտիզի առ
ակնհարէ կանգնեալ, նոյնպէս եւ
զիքն նոցա (Թ-գլ. Երեմ.) : Բազդ-
կաղամար, կաղամարս եւ կմախք :
Կրեալ եւ կանոփն :

ԿԱՆՈՆ, (այս բառը Հին Կտակա-
րանին մէջ զործածուած չկայ) :
գրեալ եւ կանոփն :

ԳԱՆՈՐՆ . . . քանոփն, չափու վե-
րարերեալ բառեր են, ծագեալ 'ի
Յն. *κάννα* (եղէգն) է

ԿԱՆԳՈՒՆ, (պէշ) , իսկ առ, որ-
պէս 'ի բառքս՝ թռչուն, զեռուն,
խօսուն :

ԿԱՆԳՈՒՆ ԿԱՄ, նոյն է ընդ

ԿԱՆԳՆԻՄ, յորմէ 'ի հակառակէն

ԱՆԿՈՒՄՆ, — Կանգեաց Տէր զրանն
իւր զոր խօսեցաւ (Բ. Մ-գ. Զ. 10) :
ԱՆԿԱՆԻՄ, ԱՆԿԵԱԼ ԿԱՄ :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԸՆԿԵՆՈՒՄ, ԸՆԿՃԵՄ, յորոց

ՆԿՈՒՆ, առ մասնիկ է՝ որպէս
կանգուն, սողուն, թռչուն : Իսկ

ԸՆԿԻՃԵՄ, — Տեսեալ իշոյն զհրեշ-
տակ Աստուծոյ զի կայր նմա ընկի-
ճեալ 'ի ճանապարհին (Թ-գ. ԻԲ. 23) :
Յն. *ענקית* է-գե-լ : Պրո. *ענקית*, նշ-
գրիտ, հրապուրանք, բանասրկու-
թիւն : Կայ եւ

ԳԱՆՈՒՆ, — Մատեաւ առ քա-

նուն զանոյիցն որ էր ընդ անարն
Հողափեռեայ, եւ հնան զգաշոյնն
յաղգերէ նորա, եւ կալաւ զհերաց
նորա . . . եւ հնար 'ի պարսմոցի նո-
րա երկիցս, եւ հատեալ հարձ բզ-
զաւիս նորա (Թ-գլ. ԺԳ. 6) : Յն.
ερωτεύθησαν τῶν κανόνι τῆς κλίσης, եւ-
այն : Յուն. բառը նշ. սիւնակ մահ-
ճակալի :

Յորմէ (անկանիմ)

ՅԱՆԳ, — Մինչեւ յանգ մի՝ դա-
դարեացն յիշել զՏէր (Ե-գ. ԿԲ. 7) :
Յն. *δὴ τὸ τέλος* :

ՅԱՆԳԻՄ, յորմէ

ՀԱՆԳՁԻՄ, ՀԱՆԳԻՍ, ՀԱՆԳՈՅ,
Ը-դ *հըլի* շշտ-ի-ն-ի-ն, յորմէ
ՅԱՆԿՈՒՑԱՆԵՄ, ՅԱՆԳՈՒՑԱՆԵՄ,
ՅԱՆԿՈՒՑՈՂ, ՅԱՆԳՁԻՄ, ՅԱՆԿՁԻՄ,
ՅԱՆԿԱՒՈՐ :

ՅԱՆԿ, (մկ.) ,

ՅԱՆԳ, (մկ.) : իբր՝ ցանդ, ցվախ-
ճան, 'ի սպառ : Տես եւ՝ յ-ն-գ :

— Մինչեւ ցանդ (կամ ցյանդ) մի՝
դադարեացն յիշել զտէր (Ե-գ.) :
Կազմութիւնն է ըստ օրին. բառիցս
ՅԱՅԳ, 'ի բառէս՝ յ-գ, որ նշ. զմի-
ջոց ժամանակի որ տեւէ յերեկոյէ
մինչեւ ցառաւօտ, եւ

ՅԵՐԵԿ, որ տեւէ յառաւօտէ մին-
չեւ ցերեկոյ :

ԱՂ է՝ ցանկ (գյ.) տես՝ առ-ն :

ԱՂ է

ԱՆԿԱՆԻՄ, (ընդ նախորդ), Յն.
ἐγγύστα, *ἐγγύστα*, առնուլ 'ի կին, վե-
նել ընդ կնոջ . եւ *ἐγγύστα*, նշ.
մերձաւորել, այսինքն՝ սեպհակա-
նել զուրուք ինչս կամ զկին :

— Եկն պատանի մի եւ անկա-
ընդ նմա (Դ-ն.) : — Ընդ քեռն ան-
կանէր, եւ լուսին ծնանէր (Ե-գլ. 1) :

Յորմէ

ՅԱՆԿԱՆԱՄ, կամ 'ի բայէս՝ ան-
ցանեմ, իբր զի ցանկութիւնն է
վազանցիկ եւ խառաւրկ : — Աշ-
խարհս անցանէ եւ ցանկութիւնն նո-
րա (Ա. Թ-գլ. Բ. 17) :

ՅԱՆԿԱՄ, յորմէ առեալ՝
ՅԱՆԿՈՒԹԻՒՆ, — Ճանկութիւնն
անցանէ, եւ որդն ոչ միտանի (Ժ. Գ. Գ.):

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՅԱԿԱՆԻՄ, ՅԱԿԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ,
Բաղդ. տարփամ, տարփիւմ եւ տա-
ռապիւմ, անհամ եւ տանջիւմ, ջեռ-
նում եւ ջերանիւմ, շուայտիւմ եւ
տուայտիւմ եւ վշտանում, պաղշտիւմ
եւ պզգամ: Յորմէ

ՅԱԿՆ, — Ճառափք եւ ցակամքք
հն կեանք նոցա (Ու. Կ. Ե. Գ.): Եւ

ԱՆՁԿԱՄ, նոյն ընդ ց ա ն կ ամ:

3 1 2 4

ԱՆՁԿԱՑՈՒՄՆ, ԱՆՁՈՒԿ, (գլ.):

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԱՆՁԿԱՆԱՄ, ԱՆՁԿՈՒԹԻՒՆ, — Նե-
ղութիւն եւ անձկութիւն 'ի վերայ
ամենայնի:

ԱՆՁՈՒԿ (ած.), — Անձուկ է զուռն
եւ նեղ ճանապարհն (Մ. Գ. Գ.):

Բաղդ. ընդ վերնոյն: — Անձուկ
է ինձ յամենայն կողմանց (Սեբե. Ե. Գ.). յն. στενά μοι πάντοθεν, այս խօս-
քք ուրիշ երկու տեղ թարգմանուած
է՝ — Տագնապ է ինձ յամենայն կող-
մանց (Բ. Թ. Գ. Ի. Կ. 14): — Վտանգ
է ինձ յամենայն կողմանց (Դ. Կ. Գ. 22): Եւ

ԱՆՁԱԻ, իբր նեղ տեղի:

ՔԱՐԱՆՁԱԻ, իսկ

ԱՆԿԱՆԻ, — Տո՛ւր ինձ բաժին որ
անկանի յընդիպ (Ղ. Կ. Գ.). յն. δός μοι
τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας

Իբր թարգմ. Թրք. Էրիշէնէնէնէն
դուռ տէշէնէն Բայը Էրիշ:

ԱՆԿ Է, ՁԵ ԱՆԿ, աշխ. եւ Թրք.
(Ժ. Գ. Գ.) Էշէնայ, (Ժ. Գ. Գ.) Էշէնայ, (սոնտ)
տէշէնէն, (սոնտ) տէշէնէն:

Յորմէ

ԱՆԳՈՒ, ԱՆԿԱՆՈՐ,

Դարձեալ՝ ա՛յլ է

ԱՆԿԱՆԵՄ, Պրա. Էնկէնէնէն, (հրմ.)
Էնկէնէն, (պատճառել, հնարիկ, յերե-
ւան 'ի յայտ անել, եւ ձայր 'ի բա-
սէս՝ Էնկէնէն որ նշ. գործի, եւ յատ-

կարար՝ գործի ինչ ոտայնանկաց:

— Ոտայն յորում անձաւորար
անկաւ միաւորութեանն պատմու-
ման Պր. Կ. Գ.): Յորմէ

ԱՆԿՈՒԱՆՈՑ, Պրա. Էնկէնէն, նոյն
նշանակութեամբ: Յորմէ

ՋԱՆԳՈՒԱՆ, ՋԱՆԳԱՆԵՄ:

ՎիրԳ, Լա. virga, (գաւազան,
խարազան, գան):

Ուրիշ է

ԳՐԻԻ, Պրա. Էրէն, նոյն նշան:

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԽՈՒԻ, բաղդ. ծնօտ. եւ ծղօտ,
կարկուտ եւ կրկուտ, յորմէ

ԳՐՈՒԱՆ, ԳՐՈՒԻՃ, Պրա. Էրէն (գրիւ)
եւ Էրէն, (գրուիճ, ժանդ, թրթռք
երեւիլ եւայլն): Յորմէ

ԿՈՒԻ, ԿՈՒՈՒՄ, եւ

ԽՈՒՎ, ԽՈՒՎԵՄ, ԽՈՒՎԵՑՈՒՑԱՆԵՄ,
այսպէս եւ

ԱՐԿՆ, Յն. ἄρκος, ἄρκος, նոյն նշ.

Յորմէ

ԱՐԿՆԸՆԿԵՑ, յորմէ 'ի հակառակէն
ԱՐԿՈՒ, բաղդ. վիրգ եւ գրիւ:

— Որ սերմանէ արդուս վեց, Ժա-
ղովեսցէ գրիւս երկու:

Յորմէ (արգն)

ԳԵՂԱՐԿՆ, նկատեալ իբր՝ պատե-
րազմական գործի, բարդեալ Պարս-
կականաւս՝ Գեղն՝ որ նշ. մեծ կամ
ստուար: Յորմէ է նաեւ՝

ԳԵՐԱՆ, (ամենայն որ ինչ է մեծ է՝
բաւ քանակութեան): Բա. Գեղեթ

Պար. — Հան նախ զգերանդ յա-
կանէ քումմէ, եւ ապա հայեսիբ
հանել զչիւղն յականէ կգորք քո...
հանից զչիւղն յականէ քումմէ, եւ
ահաւաղիկ 'ի քում ալկանդ գերան
կայ Մ. Գ. Գ.):

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԳԵՐԱՆԴԻ, (նկատեալ իբր գործի
'ի խաղաղութեան): — Կոտորեցէ՛ք
գիտիս ձեր 'ի սուսերս, եւ զգե-
րանդիս ձեր 'ի գեղարգունս (Յ. Կ. Գ. 10): Բաղդ. գրիւ եւ կորի:

ՔԱՂԻՐԻ, բաղդ. մկունդ եւ մկան,

տէգ եւ տիկ, վիրդ եւ գրիւ, սուր
եւ որուակ։ Այսպէս եւ

ԿԱՊԻՃ, Ծն. 𐎧𐎠𐎼𐎫, չափ ինչ ար-
մբտեաց։ (Բառ Երրայեցի)։

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԿԱՊԱՐՃ, բաղդ. արդն եւ արդու,
գրիւ եւ կախ։

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԿԱՊԵՐՏ, բաղդ. գրիւ եւ խախ,
կարկուտ եւ կրկուտ, ծնօտ եւ ծը-
ղօտ, երիզ եւ երես։

Յորմէ (վիրդ, տե'ս 'ի վերոյ),

ՎԷՐ, (տեւ.) վիրի, յորմէ

ՎԻՐԱՄ, ՎԱՐՍԱՎԻՐԱՅ, — Եւ

ննջեցոյց զնա (զՍամիսոն) 'ի մէջ
ծնդաց իւրոց, եւ կոչեաց վարսա-
վիրայ (Դար. ԺԶ. 19)։ Եւ 𐎧𐎠𐎼𐎫 Եւ
𐎧𐎠𐎼𐎫, նոյնպէս եւ Երր. իսկ Լա-
tonsor։ Սակայն կայ նաեւ Յու-
նարէն ձեռագիր օրինակ, որ կ'ըսէ՝
τὸν κοῦρεῖα (վարսավիրայ)։

ՈԱՀՎԻՐԱՅ, իսկ Պրա. — Կ-Վ-Է-
նչ. առաջնորդ ճանապարհի, ուղե-
ցոյց, Արար. Կ-Վ-Է-Ֆ, նչ. սարիւրի,
բայց թարգմանի՝ Կ-Վ-Է-Ֆ ընդ, Է-
ր-Կ Բ-Ե-Դ, Յարեւելս սարիւրիներն
են՝ Կ-Վ-Է-Ֆ ընդ եւ Կ-Ե-Դ Բ-Ե-Դ
եւ Բ-Է-Դ, Արդ 'ի մեզ՝

ԱՅԵԼ ԶՀԵՐԱ, կը նշանակէ՝ ձէլեւ,
Բ-Է-Դ Բ-Ե-Դ ընդ, յորմէ է՝

ԱՅԵԼԻ, որք ըստ երեւութիւն՝ ա-
ծեմ (բերեմ) բայն է, բայց տարբեր
բառ է, այսինքն՝ Պարսկի է, — Կ-Է-
Դ-Է, — Կ-Դ-Է, — Կ-Է-Դ, նչ. վէտս առ-
նել, կտել ասղամբ, իրր՝ Կ-Է-Դ Կ-
Է-Դ կամ Կ-Վ-Է-Ֆ ընդ, Բաղդ. վի-
րայ եւ վերք, զմեղին կամ զմեղին
եւ զմեղել։ Իսկ

ԱՅԵՄ, այսինքն՝ բերել, առաջ-
նորդել, է Ծն. 𐎧𐎠𐎼𐎫, նոյն նչ. որուն
(հրամ.) կըլլայ 𐎧𐎠𐎼𐎫, որ է մերս՝

ԱՂԷ, (միջ.)։ որուն ուրիշ բա-
ռով կ'ըսենք՝ բեր, Ծն. 𐎧𐎠𐎼𐎫, (տե'ս
բերեմ)։ — Աղէ ասա՝ բան ինչ 'ի
տէր, եւ վարձանեաց (Ծ-Բ. Բ. 9)։
Նոյն է եւ Լա. age (միջ.)։

ԱՄ, — ԱՄ, ասա՝ բան մի 'ի տէր
քո եւ վարձանեաց։ Այսպէս թարգ-
մանուած է (Ուլ. Փէլէդ. Բ. էջ 439)։
Եւ առաջնորդելու մարտով գործա-
ծուած «Տէր միայն ամէր զնոսա»,
եւ ոչ գոյր ընդ նոսա (Երր. ընդ
նմա, այսինքն՝ ընդ Տիառն) Առա-
ռուած օտար» (Օրէն.)։

Յորմէ

ԱՐԱՆԵՄ, Ծն. 𐎠𐎼𐎡𐎹, իսկ ԵՂԷԼ,
«Ոչ երբէք 'ի մարդկանէ երեւոյ պայն
եթէ — Է-Բ-Ե-Դ-Է-Դ-Է-Դ», ընթերցիր
ըստ ակնարկութեան Նոր. Բիւզ.
«Աս երես արածիցէ», միայն զներ-
գործականն՝ — Է-Բ-Է-Դ՝ փոխեալ ըստ
իս 'ի կրեւորական։

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԶԱՌԱՄԱՆԻՄ, մորթիլ, ոչ բար-
ւոք վարիլ, ոչ բարւոք առաջնորդիլ։

Յորմէ (ածեմ)

ՅԱՆԵՄ, ՅԱՆԵՑՈՒՅԱՆԵՄ, ՏԱՐԱ-
ԵՆԵՄ, ՏԱՐԱՆԱՆԵՄ, այս բայը՝ հաղ-
նելու, կտպելու, զնելու նշանա-
կութեամբ ալ կը գործածուի, «Դո-
տի ամեալ պաշտեալ զիւ»։ «Եղիցի
նմա... որպէս զօտի զի ամի նա-
նապաղ ընդ մէջ»։ «Ոչ եթէ վա-
րապար ամեալ է սուր ընդ մէջ»։
«ԱՄ զսուր ընդ մէջ քո, հզօր»։

Յորմէ

ԱՆՈՒ, — Զի թէպէտ եւք ամու-
փոքրիկ (Ուր.)։ Բաղդ. արկանեմ եւ
յարկ, ազանեմ եւ ազարակ, օթոց
եւ օթեան։ Յունական բայէս 𐎠𐎡𐎹,
կը շինուի 𐎠𐎡𐎹, յորմէ է 'ի մեզ՝
ՅԱՊԱՆԵՄ, ԶԳԱՆԻՄ կամ ԶԳԱՆ-
ՆՈՒՄ, ԶԳԱՆՈՒՄ, կազմուած է 𐎠𐎡
արմատով, (տե'ս՝ զգամ) եւ Կ-Է-Դ,
(հազնիլ, տե'ս 'ի վերոյ) բայով։

— Ի վերայ մերկատարր անդամոց
զգածեալ (Ուլ. Եւս.)։ — Լալումն
եւ կոծումն եւ... զգածումն քրձի
(Եւս. ԻԲ. 12)։ Նոյնպէս եւ

ՍՓԱՆԱՆԻՄ, (բարդեալ) — Կ-Է-Դ,
(չուրջ) — Կ-Է-Դ։

ՍՓԱՆԱՆԵԼԻ, — Ստացի՛ր քեզ

սփածանելի կտաւի... եւ ստացայ
սփածանելի... եւ ամի զմիջով ի-
մով... հան զփածանելին 'ի միջոյ
քումմէ... առցես անտի զսփածա-
նելին... եւ առի զսփածային 'ի
տեղւոջէն... եւ ահա ապականեալ
էր սփածանելին... զոր օրինակ մա-
ծանի սփածանելի զմիջով մարդոյ
(Եբէժ. ԺԳ. 1—11). — Կարեցին տե-
րեւս թղենւոյ, եւ արարին իւրեանց
սփածանելիս (Մանդ. 1). Իսկ 'ի բա-
յէս լապաղեմ, (տե՛ս 'ի վերոյ),

ԱՊԱ, (մկ.) ետքը. — Յորժամ
բարձցի 'ի նոցանէ փեսայն, եւ ա-
պա պահեցին (Մարկ. 1).

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՀԱՊԱ, — Հանգստի եւ զրա եւս.

Յորմէ՝ հապճեալ, (տե՛ս զբառը).

Այսպէս եւ

ՅՈՒՊ Եւ ՉԱՓ, — Յուշ 'ի ձեռքին անցի
ընդ այս Յորդանան (Մանդ. 1Բ. 10).
Տպ. 'ի Եւս. Եւ. յղովս իմով այս-
ուրիւ. Պրակ. եւ Թրք. Յուշ, շուշ,
շուշ-է շուշ, շուշ-նշ. հայկ. 'ի
Թարգմ. ցալաւոր.

Իսկ այսպիսի, այգչափ, նոյնպիսի
եւ այլն. Տե՛ս՝ այսքան եւ այլն.

Այս տեղ կենանք վայրկեան մը,
եւ մերս՝

ՎԱՅՐԿԵԱՆ, որ ձայնովը վիրգ,
վէրք բառերուն կը նմանի, տեանենք
թէ անոնց հետ վերաբերութիւն ունին.
Այդ՝ վայրկեան, է իրր՝ վայրկեան, զի
ՎԱՅՐԿԻ ՄԻ եւ ՎԱՅՐ ՄԻ, նշ. փոքր
մի, (միայն՝ ժամանակի վրայ խօ-
սելով) իրր թէ՛ վայրկեանի մի. — Մնա՛
զու վայրիկ մի տառէն՝ մինչեւ մտից
հարցից եւս զհայրն իմ (ՏՊԵՒ Ե
9). — Իբրեւ եկաց վայր մի, վաղ-
վաղակի... անկան լուսուսքն յա-
լաց նորա (Անդ. ԺԱ. 14). — Անց,
նիստ աստ վայրիկ մի, եւ մնա՛
(Հուս. Դ. 1). Մի՛ չփոխեր ընդ՝
վայր, (որ նշ. Կեդէ), յորմէ՛ ընդ վայր
եւ այլն.

Վայրկեանի մի ծագի 'ի Լատինա-

կան բառէս virgulla, եւ սա 'ի
բառէս՝ vierga, յորմէ՛ վէրք,
վիրգ, (տե՛ս 'ի վերոյ),

Ինչպէս նաեւ

ԲԻՐ, ԲՐԱՅԵՆ,

Լատին բառը virgulla կը նշան.
ստեղն, գաւազան, նաեւ զնշանս
առողջանութեան, շէշ, Բուշ.

Իսկ

ՍՅԵՂՆ, է Յունական στήλη, որ
նշ. վայրկեան, նաեւ զնշանակո ա-
ռողջանութեան (ըստ քերականաց),
շէշ, բուշ, մակակէտ՝ եւ այլն.
Այսպէս Յոյնին առողջանութեան նշա-
նակ ցուցնելու սահմանուած բառը՝
որ կը նշանակէ նաեւ վայրկեան, 'ի
մեզ որոշուած է նշանակել՝ Կեդէ,
եւ Լատինին առողջանութեան նշան
ցուցնելու սահմանուած բառը՝ vir-
gulla, որ նշանակէ նաեւ Կեդէ,
սահմանուած է 'ի մեզ նշանակել
վայրկեան, կամ թէ սանկ բռնք,
Լատին ձայնը Յոյն խմատով, եւ
Յոյնը Լատին խմատով բարձնած
ենք. — Յուցանէ նմա զամենայն
թաղաւորութիւնս աշխարհի 'ի վայր-
կեան ժամանակի. Յն. ἐν στήλῃ ἡρό-
νου, ('ի վայրկեանէ Ժամանակէ).

Յորմէ՛

ՈՍՏ, յորմէ՛ 'ի հակառակէն՝

ՈՍՏՆՈՒՄ, բաղգ. տուն եւ տա-
նիմ, երգ եւ երթամ, ընդունիմ եւ
ընթանամ.

ՈՍՏՈՍԵՄ, — Որոց իցին կարթք
'ի վերոյ քան զդասն, ոստոսեալ նո-
քօք յերկրէ (Ղեւր. ԺԱ. 21).

ԸՆԴՈՍ, — Ընդոստ 'ի քնոյն լի-
նելով (Պար. 1). — Շփոթեցան, ըն-
դոստ կացին (Ճաւր. 1).

ԸՆԴՈՍ ԸՆԴՈՍ, — Ընդոստ ըն-
դոստ խաղայ ('ի քուն), այսր անդր
ստէպ ստէպ չրջչրջի (Ուլ. Փէլ.).

ԸՆԴՈՍՆՈՒՄ, — Իրանուսքն ըն-
դոստ ընդոստ խաղայցին (Նշն).

ԸՆԴՈՍՈՒՑԱՆԵՄ, — Որոց թի-
կունքն զողացեալ ընդոստ ընդոստ

չարտէին (նշն) : — Նոքա եւ ոչ այնու ընդոտեան, այլ տակաւին իբրեւ ընդ մարդոյ խօսէին (նշն) : — Այս եւ զմարդարէն զարթուցեալ ընդոտոյց (Փէլ) : եւ

ԸՄԲՈՍ, ԸՄԲՈՍԱՆԱՄ, — Այլ ըմբոսանաւ, չառնու յանձն (Ուկ) : եւ

ԱՄԲԱՍԱՆԵՄ, ԱՄԲԱՍԱՆ ԼԻՆԻՄ,

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԱՊԱՍԱՆ, ԱՊԱՍԱՆ ԱՌՆԵՄ :

Թորմէ

ՆՊԱՍ,

ՆԱՊԱՍԱԿ, իբր՝ փախչող եւ ապաստանող, քանդի երկչոտ է յոյժ :

— Վէմք ապաւէնք նապաստակաց (Սաւ) : եւ

ՏԱՊԱՍ ԱՐԿԱՆԵՄ :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԱՍՊԱՍԱԿ, իբր՝ աներկիւղ արշա-

ւող, յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԱՍՊԵՏ, բաղդ. հարուստ եւ արուեստ, իշխան եւ խաչն եւայն :

* *

ԱՄՊ, գրեալ եւ Յն. ὄμβρος, նշ. յորդ անձրեւ, տեղ եւ տարափ :

ԱՄԲ, ԱՄՊՈՊ. կուտակութիւն փոթորկայից ամպոյ, Յն. ὄμβροβλυστέω, նշ. յորդութեամբ տեղալ անձրեւոյ : Իսկ

ԱՄԲՈՎՏ, Յն. ὄμβωτις, նշ. տեղատուութիւն ծովու : — Ամփոփումն ջրոյն 'ի փորքս երկրի՝ ասի ամբովտ (Նանա) : Թորմէ

ՈՒՄՊ, ԸՄՊԵՄ, բայ պակասաւոր ըստ քերականաց : Իսկ

ԱՐԲԵՆԱՄ, նաեւ կատարեալ ժամանակ ըմպեմ քային՝

ԱՐԲ, 'ի պարսկայնոյս՝ եւր՝ որ նշ. ամպ, Լատ. ebrius, արբենալ գինեաւ, ebrietas, արբեցութիւն, ebibo, ըմպեմ, եւ Պրս. Էպրէյ, նշ. սպունգ, բայց թարգմանի՝ փոքրիկ ամպ, ամպիկ : Թորմէ

ՅԱՓՐԱՆԱՄ, բաղդ. հոց եւ յագե-

նամ, խնջոյք եւ խոնջ, ըծանամ եւ զզջանամ : Թորմէ (ամբ)

ԹԱՄԲ եւ ԹՈՒՄԲ, 'ի բառէս՝ աւել :

եւ այս իսկ է պատճառ այսոցիկ այսպէս լինելոյ, զի Պրս. Էւաւէ :

Թորմէ 'ի մեզ՝

ԿՈՂԱԿ, նշակէ նաեւ զթամբ եւ զթումբ : Դարձեալ՝ Պրս. Տէւրաւ եւ Տւաւ՝ նշ. ջուր, եւ Տէւր՝ նշ. թամբ ձիոյ : Այսպէս եւ

ԽՈՒՄԲ, Պրս. Խիւււ, նշ. կարաս գինւոյ, գինի, գինեորութ. եւ

ԱԿՈՒՄԲ, կաղմեալ 'ի ձայնէս՝ աւել :

(Աւել) իբր ըմպակ կամ խմակ : Յն. συμποιον, իբր՝ արբեկցութիւն, յորմէ ՏՃ. Տէւալէւ :

ԽՄԲԱԿՅՏ, իբր՝ ըմպակից Յն. συμποτης, ՏՃ. Բարեւ Բարեւ, եւ Զարեւ, ընկեր, մտերիմ,

ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆ, Յն. συμποτια :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԸՄՊԱՂԿԵՄ, իբր՝ չմխարանիլ, անսաստել, խեղիլ : Իսկ

ՋՐՍԱՆԲ, Յն. πόσιον, արբեցութիւն, ըմպելն : — Ամենայն զբոսանք քո եւ ալիք քո անցին 'ի վերայ իմն (Յաւ. Բ. 4) . յն. μετεωριστός, նշ. կոհակ, բարկութիւն կոհակաց, եւ μετεωρία, նշ. զբոսանք :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՋԲԱՂԱՄ, յորմէ, (զբաղումն
1 3 4 5 2

զմբաղ) (սեռ.) զբաղման
1 5 2 3 4 1 3 4 5 2

ՋՄԲԱՂ կամ ՋԸՄԲԱՂ, Իսկ

ԽՆՃՈՑ կամ ԽՆՃՈՑ, Պարսիկ է, Խաւիշէ, փոքրիկ սեղան՝ պատրաստեալ ըմպելեօք, Թրք. Խաւիշէ, նոյն նշանակութեամբ :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԽՈՆՋ, բաղդ. արբենամ եւ յափրանամ, տենչամ եւ տանջիմ, տարգամ եւ տառապիմ : Իսկ

ԽՈՆՋԱՆԲ, որ նշ. հանգոյց, կապ, նոյն Պարսիկ ձայնն է՝ Խաւիշէ, ըստ երկրորդ նշանակութեանն :

Այսպէս եւ.

ԶԱՄԲ, կաղմեայ 'ի բառէս' ամբ (ամպ), նշանակելով կախուղ, ջրոտ ԶԱՄԲԵՄ, զիւրահայ, (ուսելիքի վրայ խօսելով), Են. $\psi\omega\mu\epsilon\zeta\omega$, պարսպէ, պարսպէ, պարսպէ, կէրցընէ, — Իբրեւ աղայոց կաթն ջամբեցի ձեզ, եւ ոչ կերակուր, զի չեւ եւս կարէիք (Ա. Կ. Բ. Գ. 2) :

Այսպէս եւ.

ԶԱՄԲ, կաղմեայ յամպոյ, եւ նշ. եղէզն, բայս գէճ՝ ջրարբի վայրաց :

Երբմէ 'ի հակառակէն՝

ԶԱՄՓՈՒՐ, — Շամփուր երկաթի քեռուցեալ կրկնեաց բոլորեալ որպէս պսակ (Խ. Բ. Գ.) :

ԶԱՄՓՐԵՄ եւ ՃԱՄՐԱՐ, բանակ, տեղի ճակատու. եւ նկատեալ՝ հզօր զիմադրող մարմին, Բաղդ. կուշտ եւ կոշտ, կուրտ եւ կորդ, քածաւարտ եւ քծուար, ճարմանդ եւ մարմանդ, եղջիւր եւ եղտիւր :

— Եւ (Յովնաթան) 'ի ճամբար այլազգեացն յայնկոյս Մաքմոսայ (Ա. Թ. Գ. 23) : — Խորքէր Յովնաթան անցանել 'ի ճամբար այլազգեացն, եւ քարաժայռք յայսմ կողմանէ եւ քարաժայռք յայնմ կողմանէ (Ա. Թ. Գ. 4) :

Երբմէ (չամբ կամ ջամբ) 'ի հակառակէն՝

ԶԱՄԻՉ, ԶԱՄԶԵԱՅ եւ ԶԱՄԶԵՂԷՆ, խաղող չորացեալ : — Զխաղող նոր եւ զչամիչ մի՛ կերիցէ (Թ. Գ. 2. 3) :

Բաղդ. կաղամախ եւ կմախք, գան եւ դանկ, ջուր եւ չոր, գետ եւ գետին, նհանդ եւ նահանդ, գաւառ եւ կաւառ, ստին եւ ոստին, ցիխ եւ խեցի, թրծեմ եւ թրջեմ :

— Կայթ մի չամիչ, եւ պաղաւտս երկերիւր (Ա. Թ. Գ. 18) :

— Հաց եւ չամիչ, եւ ստոման մի մեղու (Գ. Թ. Գ. 3) :

— Զխաղող նոր (Են. $\pi\rho\acute{o}\tau\epsilon\alpha\tau\omicron\varsigma$) եւ զչամիչ մի՛ կերիցէ (Թ. Գ. 2. 3) :

— Ետուն նմա կտտոր մի պաղատ-

տաց, եւ երկուս չամչեայս (Ա. Թ. Գ. 12) : — Հարիւր չամչեայ, եւ հարիւր արմու : — Սիրէին կտապս չամչեղէնս (Ու. Գ. 1) :

Երբմէ 'ի հակառակէն՝

ԶԱՄԲԵՆՄ, ԶԱՄԲԵՆՄ, գիծանալ, Բաղդ. նայ եւ նայիմ, գետ եւ գէճ, գետին եւ գիծին :

ԶԱՄԲՈՒՇ, մոխալ 'ի գիծութիւն, ճակաճան, անողջախոն, բղջախոն, պակասամիտ :

ԶԱՄԲԵԱՆՔ եւ ԶԱՄԵՆՄ, — Շամբ-չիւոյն սուր առեալ, եւ աշխ (Տպ. յանձին) արարեալ 'ի չամբչանայն բուժի, եւ ոչ եւս կրկին վերս (Տպ. վրէժս) առնու. (Ու. Գ. Բ. էջ 735) :

Երբոց

ԲԱՄԲԵՆ, գլխոյ, տիկին, Են. $\beta\alpha\tau\acute{\iota}\lambda\epsilon\tau\epsilon\alpha$:

ԲԱՄԲԵՆ, — Տոմիրիս բամբիչն ... սպան զկիւրոս (Են. Բ. Գ.) :

— Պատրեաց երբեմն բոցն այն եւ բամբչան իսկ զհզապլն (Ու. Գ. Բ. Գ.) : — Որպէս զի բամբչամբն առցէ եւ զթաղաւորութիւնն (Ե. Գ. Բ. Գ.) :

Իսկ, յեղեւ ոյ, եւ 'ի բա-յէս' ուրէն :

ԱՐՓՈՒՆՔ (*), չափահասութիւն տի-ոց, ժամանակ յորժամ բնութիւնն զարթնու որպէս 'ի քնոյ, աշխ. Խե-լանաւն : Երբմէ

ՏԱՐՓԱՆՔ, ՏՈՓԱՆՔ, ՏԱՐՓՈՒՄԵՆ, ՏՈՓՈՒՄԵՆ, յորմէ

ՏԱՐԱՓ, ՏՈՐԱՓԵՆ, բաղդ. գէճ եւ գիծութիւն, գիծանալ, (ամպ) չամբ եւ չամբչիլ : Եւ

ՏՐՈՓԵՄ, ՏՐՈՓ :

Երբոց 'ի հակառակէն՝

ՏԱՌԱՊԱՆՔ, ՏԱՌԱՊՈՒՄ, — Այս ա-նուն տառապեալ 'ի տապապելոց էր (Ու. Գ.) : Բաղդ. տենչամ եւ տանջիմ, ցանկանամ եւ ցականիմ, շուայտիմ եւ առայտիմ :

(*) Արբուն, որպէս այր բուն, կամ որբ-եալ բոտ բաւականին, այսինքն, ոտոգեալ եւայլն : (Ե. Հյկ. Բ. Գ.) :

ԵՐԿԱԹ(*), (տես եւ արծաթ) :

Նոյն է ընդ Յունականիս *ἔργατος*, որ նշ. մշակ, աշխատաւոր, գործաւոր, ծագեալ 'ի բառէս *ἔργος*, (երկ, վաստակ) : Բառախաղ մը կայ զոր կ'արժէ հետազօտել :

Արծաթ, (Տես զբառը), *Յն. ἄργυρος*, եւ այս Յունական բառիս արմատն է *ἀργός*, որ միապէս նշանակէ՝ թէ սպիտակ, եւ թէ՛ ծոյլ, դանդաղ : Սպիտակը՝ արծաթին իրրեւ մակդիր եղած է, եւ *Յն. φουσανակ* «Տաան արծաթ» ըսելու, կ'ըսուի՝ «տաան սպիտակ» : եւ մենք ալ «բա՛ն ըսելով, «բձ»-ն, այսինքն արծաթեայ դրամ կը հասկընենք, եւ «բա՛ն նոյն է ընդ յաբա՛ն, եւ է իբր թարգմանութիւն Տաճկերէնիս՝ «բձէ», զի «բձ» նշանակէ՝ սպիտակ, եւ կ'ըսեն, «բձ» «ձձէ», եւ մենք ալ կ'ըսենք՝ ճէբձա՛ն «բա՛ն» : Իսկ գալով Յունական արմատին (*ἀργός*) միւս նշանակութեանը, բուն բառը *ἀργός* է, յորմէ է համառօտեալ բառը, եւ նշ. անգործ, պղերգ, դանդաղ, որ ըստ միզ եղած է, մանաւանդ սեպուած կամ անուած է իբրեւ արմատ *ἀργυρος* բառին, որ նշանակէ՝ արծաթ : Եւ այսպէս բառը «բձ»-ն ծագումն առնելով *ἀργός* (պղերգ) բառէն՝ զիմարտմանեալ կ'ըլլայ երկաթին, այսինքն, Յունական արմատին նշանակութեանը, որ կը նշանակէ գործող, վաստակաւոր, աշխատող, մշակ, (ՏՃ. ԸՐԷՄ, որ Յունական բառ է) : Ահա այս պատճառաւ է որ երկաթն նշանակել տալու համար *ἔργατος* բառը ընտրուած է՝ իբրեւ զիմարտմանեալ բառաւոր, այսինքն, «բձ»-ն : — Փոխանակ երկաթոյն բերից քիչ արծաթ (Եւ. Կ. 17), Իսկ

ԵՐԿԱՆ, ԵՐԿԱՆԱՎԱՐ, *Յն. ἔργατος*,

(*) Երկամ եւ արծամ, բողբ. ամսուն եւ ձմեռն :

նշ. ժիր, վաստակաւոր, գործող, վաստակող (իգ.), (եւ մակդիր Աթենասայ ըստ Յունաց) : Իսկ 'ի մեզ՝ «բա՛ն լա՛րբեան», իբր զի այլք 'ի քաւանց անվաստակք են, կացեալք անշարժ ուր զետեղեալքն են, եւ են իբր՝ «Երկ», իսկ սա երկա՛ն :

Բաղդ. ան հուն եւ ուն-այն :

— Յանգրանկէ անտի Փարաւոնի որ նստի յաթոս նորա մինչեւ ցանդ-րանիկ զերոյն որ կայցէ առ երկան (Եւ. ԺԱ. 5) : — Մահիճքն հանգիստ են, եւ երկանն աշխատութիւն (Սէքէր) : — Մահիճս զիրք զհանդիստ աշխարհիս կոչեն, եւ երկանս՝ զկարի տառապանս աշխատելոց (Անտ) : — Ոչ եւս յաւելուցուս կոչել զիրք եւ փափուկ, առ երկան, ազա՛ ալիւր (Եւ. ԽԷ. 1—2) :

ԵՐԿ, ('ի բարդութեան), — Երկմիտ, երկրայ, երկայրի : Երմէ՝ ԵՐԿՈՒ, կազմեալ իբրեւ ահարկու, բանասրկու, լիզու, քսու, զրի եւ երկեւ, 'ի բառիս՝ ԵՐԿԵՒԱՆ, ԱՆԵՐԿԵՒԱՆ,

Որ նոյն է ընդ

ՅԵՐԿՈՒԱՆԲ, ՅԵՐԿՈՒԱՆԱՄ, իբր թարգմ. *Յն. δουλεύω, δουλέω* : Արդ, երկ ծագի 'ի *Յն. ἔργον* (երկ, գործ, վաստակ, մշակութիւն, երկրագործութիւն), իսկ 'ի մեզ արմատ է բառիս՝ երկու, եւ այս 'ի թելադրութենէ թրք. զի առ նոսա՝ *շէք*, նշ. շշտ, ասացեալ զթուոց նշ. եւս եւ Լ-ծա, երկրապործութիւն, *շէք-ճէլէ*, երկրապործ, *շէք-ճէ*, եւ արտ կամ ազարակ, *շէք-շէլէ* :

Երմէ՝ երկ՝

ՀԵՐԿ, ՀԵՐԿԵՄ, եւ

ՀԱՐԿԻՔ, — Հարկիք եղանցն վաւելին (Եւ. Ա. 14) : *Յն. τὰ ζεύγη* : — Զիք անդ արօր, եւ ոչ մած ունի, եւ ոչ կզին հարկեաց լծիկ (Ոչ. Ա. Տէմ. ԺԴ.) : Երմէ՝

ՀԱՐԿԻՄ, ՀԱՐԿԵՄ, — Մի՛ լսէք մարգարէից ձերոց... որք ասեն ձեզ

թէ ոչ հարկիցէք արքային Բարեւալացոց (Եբէժ. ԻԷ. 9) : — Մի՛ լսէք բանից մարգարէիցն որ ասեն ձեզ՝ թէ մի՛ հարկիք արքային Բարեւալացոց (Անտ. 14) : — Հարկել նարու գողտնարայ արքային Բարեւալացոց (Անտ. ԻԷ. 14) :

ՀԱՐԿ, Ի ՀԱՐԿԻ ԿԱՄ, — Ազգ որ մեծանիցէ զպարանոց իւր ընդ լծով արքային Բարեւալացոց, եւ հայցէ նմա՝ 'ի հարկէ (Եբէժ. ԻԷ. 11) : ցն. ἐργάζεται αὐτῷ : — Ոչ եւս հայցեն նմա՝ 'ի հարկէ (Ծն. ἐργώνται) օտարաց, այլ հարկէ (Ծն. ἐργώνται) տեսնն Աստուծոյ իւրեանց (Անտ. Լ. 9) :

Արդ հարկ իբր գործ, ծառայութիւն, եւ մասնաւորապէս իբր դաշտային փաստակ, երկրագործութիւն, որ եւ հերկ՝ յորմէ

ՀԱՐԿԱՌՈՐ, եւայն :

Բազդ. պոյսն, յորմէ՝ պէտք, պիտանի, եւ կարաս, կարասի, կարեւոր, կարիք :

Ուրիշ է նոյնաձայն

ՀԱՐԿ, ԹՐՔ. կամ Արար. հարճ, հարճ : Ծն. φόρος :

ՀԱՐԿԱ ՀԱՐԿԱՆԵՄ, — Վասն այնորիկ եւ հարկս հարկանէք (Հանգ. ԺԳ. 6) : — Թագաւորք ազգաց յաւմմէ՞ տանուն զհարկս կամ զհասն (Մարկ.) : — Հաւուցէ՛ք որում զհարկ, ըզհարկն... որում զպատիւ, զպատիւն (Անտ. 7) :

ԱՊԱՀԱՐԿ, ազատ 'ի հարկաց :

ԵՐԿԻՑՄ, — Պահամ երկիրց 'ի շարաթու (Ղաւ. Ժ. 11) : Երգոյական խնդրով նման Թրք. հաթաթա էէթէթ, Ծն. δὲ τῷ σαββάτῳ :

ԵՐԿՆ, յորմէ

ԵՐԿՈՒՆՔ, (իրբ յք.) ցառ շնչաւանդ :

ԵՐԿՆԵՄ, — Երկնէր երկին, երկնէր երկիր, երկնէր եւ ծիրանի ծով (Խոր.) : Տպ. երկնէր երկին, եւ երկիր : Եւ

ԵՐԿԻԻՂ, գրեալ եւ

ԵՐԿԻՂ, ԵՐԿԵՂ, ԵՐԿՆՁԻՄ,

ԵՐԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, Սոքա ամենեքեան ծագին 'ի ձայնէս՝ Երկն, բոս ազդեցութեան Յունին, զի Ծն. δὲ, նշ. երկու, եւ δειλία, δέος, երկիւղ, δειλία, δειῶ, δειδίσσομαι, երկնիւղ, δειδίσμων, δειλός, երկնու, վեհերոս :

ԵՐԿԻԻՂ ՈՒՆԵՄ, Պրս. արտ. արշէն : — Յորժամ պարտ էր ընդ փեսային մտանել, յայնժամ երկիւղ կալան (Սեբէր. Ժ. 195) : Իսկ (Բ. Եզր. Ժ. 3) : «Արի՛ եւ հեցս՝ զսոսա օրինօքն Տեսնն Աստուծոյ» : Ընթերցի՛ր՝ երկեցո՛, որպէս ունի Երկնն փօծիւրտ, Մերս

ԳՈՂՈՒՄՆ, ԳՈՂԱՄ, նոյն Յունական բառն է՝ Յունական հնչմամբ, այսինքն՝ δειλία, (δελ. զող) :

Նոյնպէս եւ

ԵՐԵԿՈՑ, ԵՐԵԿՈՒՆ, ԵՐԵԿՈՐ, ԵՐԵԿՈՐԵԱՅ, ԵՐԵԿ, երեկոյ, արեւմուտք, ԸՆԴ ԵՐԵԿՍ, — ասեմ, ե՛րբ իցէ տիւ... ե՛րբ իցէ երեկ (Յեք. Է. 4) :

Իսկ Դան. Զ. 14) : «Յորժամ թաղաւորն արտեցաւ, եւ մինչեւ ցընթերկերս (*) ջանացաւ փրկել ըզնա» : Ծն. εἰως ἐπ' ἑσπέρῃ :

ԸՆԹ ԵՐԵԿՈՑՄ, — Եթէ գնացես յերեկս հայ (Փէլա. Ա. 7), այսինքն՝ ԸՆԹ ԵՐԵԿՈՐԵԱՅ, δειλία (երկիւղ) եւ δειλία (երեկոյ) : Իսկ (Ղեւր. ԻԳ. 5) : «Յառաջնում ամսեանն 'ի տասն եւ 'ի չորս ամսոյն 'ի մէջ երեկորեայցն՝ զատիկ Տեսնն» : Ի ձեջ երեկոյեցն կը նշանակէ երկն՝ էրեկնէրէս ձեռքէ. քանզի Հրեայք երկու երեկոյ կը ճանչնային : Երեկոյեան մէկ մասն էր որ կ'սկսէր արեւը մանելէն մէկ ժամ յառաջ, եւ միւսը՝ արեւը

(*) Ընթերկերք, տեսնոյց բոս, իբր մամ ընթրիս ուտելոյ, զի Դան. Զ. 14. ուր բոս Ծն. եւ բոս քանի մի ձեռ. Զց. տաի. «Մինչեւ ցերեկս (կամ ցընթերկս) ջանացաւ փրկել զնա», այլ զրիչք վրիպակաւ ունին, «Մինչեւ ցընթերկերս» : (Շ. Զիլ. Բա. ԸԲԵԻԷԷԷ) :

Չերքին տպագրութիւնն ալ գերծ էէ այս վրիպակէն : (Ծ. Է.)

մանեղէն սկսեալ մինչեւ մէկ ժամ ետքը :

Յորմէ , (երեկ) 'ի հախառակէն
Երէկ , — Երէկ եւ այսօր նոյն .
Լա. Heri , նոյն նշանակութեամբ :
Բազդ. վազ եւ վազիւ : Երէկ ,
Երէկն արմատին կը վերաբերին ,
մերս :

Երկուն (սեռ.) երկն-ի , եւ
Երկիւր , (ըստ զիցարան.) աստուա-
ծոց ամենէն երկցազոյնքն են , եւ
ասոնք երկնեցին եւ ծնան զհամայն
զիս եւ զամենայն ինչ : — Զերէցն
'ի զիս զերկիր եւայլն (Սահմ. Եր-
բ. 84) : — Երկնէր երկին ,
երկնէր երկիր (Սահմ.) : — Երկնեաց
երկիր 'ի միում աւուր , եւ ծնաւ
ազգ մի (Եւր. ԿԶ. 8) : — Անդ յայն-
ժամ ամենազօր հայրն եթեր իջա-
նէ զայ բերրի ցօղոյն տարախովք 'ի
բերկրայի ծոց ամուսնոյն , եւ մեծին
խառնեալ 'ի մեծ մարմին ըզյնաւս
կենդանածնէ (Վեր. Մշ. Բ. Գ. Գ.
227—230) :

Երկիր , էր վերջաւորութիւնն է
Թրք. երէ , որ նշ. երկիր , եւ Են.
δύρανος (երկին) արական է , իսկ
γῆ (երկիր) իգական : Իսկ (Եւ-
ր. Բ. 7) . « Պատրուիրեացես նո-
ցա զի պատրաստեցին զերէնէն եւ
զԵրան . յն. ἐτοιμασάν γῆν καὶ ἰδωρ »
(Նոզ եւ ջուր) : Այս՝ արեւելեան
թագաւորաց զրուցումն մին է , յաղ-
թողը պարտեալէն հող եւ ջուր պա-
հանջել , 'ի նշան բոցարձակալէս
հպատակութեան կամ նուաճման :

Յունաց պատմութեան մէջ (Տես
'ի Հերոդոտոս Գիրք 2) կը կարդանք .
— Դարեհ արձակեաց հրեշտակս ընդ
ամենայն Յունաստան թէ « տուք
ինձ զՆոզ եւ զՋուր » քանզի այսպէս
կոչէին պարսք 'ի նազդանդութիւն
զազգս . . . այլազգ 'ի Սարարտա եւ

յԱթէնս ընկալեալ եղեն հրեշտակքն
Պարսկց . քանզի բնակիչք քաղա-
քացն զմին 'ի նոցանէ 'ի ջրհոր , եւ
զմեան 'ի վիհ խոր ընկեցին՝ որպէս
տալով նոցա զՋուրն եւ զՆոզը
ինքրէինն՝ եւ ոչ անդ զկայ առեալ
սրմաութեան Աթենացոց , այլ եւ
զթարգմանն 'ի մահապատարեցին
իրեւ պղծիչ Հելլէն բարբառոյ ըզ-
խառնաբուծ թագաւորի բացատրելով
այնու զպատգամն (Աւստ. Հր. Ա.
Էջ 189 , Պլուտ. 'ի Թէմիստոկլէ Էջ 114 ,
Ռու. Հն. Բ. Հր. Բ. Էջ 70) :

Յորոց (երկին եւ երկիր)
Երկունս եւ Երկուր , բազդ. լայն ,
նեղ , Իսկ

ԱրհԱՍՏԻ , Են. ἐργασία , նոյն նշ.
այսինքն՝ շահ , բերելն : — Տայր
ճարտարացն լինել ոչ սակաւ շահ
(Գործ. ԺԺ. 24) . յն. ἐργασία : —
Յայտ զործոյ է շահ մեղ (Աւստ. 25) :

Յորմէ
ԶԱՐԳԱՆԱՍՏ , ԶԱՐԳՈՒՆ ,
ԱՐԳՈՑ ՕՐ , իրր՝ օր երէնց՝ Էւրո-
պոյ , Են. ἐνεργός ἡμέρα , այլս. Էւր-
օր իրր՝ լէ օր , զիմարսմանեալ՝ Է-
ւրոպոյ պարսկաց : — Դուսն . . . որ հայի
ընդ արեւելս , եղիցի փակեալ զկեց
աւուրսն արգոյս (Եւր. ԿԶ. 1) :

Որ կ'ըսուի նաեւ
ՕՐ ԳՈՐԴՈՑ , — Եկեացես 'ի տեղին
քա ուր թաքեայն յաւուրն զործոյ
Ա. Թ. Բ. Ի. 19) . յն. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ἐργασίᾳ : Յորմէ եւ

ՅԱՐԳԵՄ , — Յարգեղէք զայդ (ըզ-
մնալով) մինչեւ եկից (Դու. ԺԺ. 14) .
յն. παρακατέω , բարձ-ձել , շահեցը-
նել , բանեցնել :

(Տես հարկիք , հարկիմ) : Յորմէ
ԱՐԿՈՍՍ եւ ՅԱՐԿՈՑ : Ուրիշ է
ՀԵՐԻԲ , Են. ἀρχιός ἀρχετός : Տես եւ
բաւական :

ՀԵՐԻԲԱՆԱՍՏ , Են. ἀρχίω , (հերի-
քանալ , եւ բաւական լինել , ըստ
կրկին նշանակութեանն) :

Յորմէ (յարգել) 'ի հաւակէն՝

(*) Սանսրիթ՝ Էլուր : (Տես գոյսմանէ
Հմտ. Քեր. Պոր. Հտ. Բ. էջ 413 , Եւր. Բ. 2) :

ՀԵՐԲԵՄ,

ԱՐԳԱՊԻՐ, ԹՆ. ἱργατικῶς, (հարգա-
բարեբաշխ, հարգաբարեբաշխ՝ եղև-
նալու) :

ՊԼԵՐԳ, ԻՐՐ՝ արեցալ երկոց՝ լու-
սուց, ԶԵԼ, ԹՆ. ἀργός :

ԹՐՈՒՆ (երկ) 'ի հակառակէն՝

ԵՐԳ, — Նա է հայր որ եցոյց
զերգս եւ զքնարս (ԾՆՆԻ. Դ. 21) :
ԹՆ. Նա է որ եցոյց սաղմոսարան
եւ քնար : Երբ. Նա է հայր երգե-
ցողաց եւ քնարաւորաց : — ԴՆ ծի-
ստա ἐπιμύλιοι οὐτω καλούμενον, (Ե-
րէն. ԶԵԼ Ե՝ ԵՐԵԼ. ԳԼ. 4) :
ժամանոր երգ մը կար, կ'ըսէ, որ
երբ արեւոյ, կամ երբ արեւն է
կը հոսուէր : Այս երգը Պրոստարքոս
մեղի հասուցած է 'ի զիրան՝ Որախ-
ճան եղբանց իմաստնոց : — ἄλει,
μύλα, ἄλει καὶ γὰρ Πιττακὸς ἄλει, μεγὰλας
μετυλάνας βασιλεύων. աղա՛, աղոր-
եակդ իմ, աղա՛, քանդի եւ Պրո-
ստարքոս աղայ, մեծաց Միսելինաց-
ոց թագաւորն :

ԹՆ. τὸ μαζον (երգ ջրհորոյ կամ
երգ առ ջրհորով) : զի ἵμαζω, նշան.
հանել զջուր, աշխ. ջուր արել :
Այսպէս ամենայն ստանին փաստա-
կոց կանանց կցորդէին երգը, եւ
երգոցն անուն կոչէր՝ ἱλινος :

— Անոց ամուսնոցն սիրտինոց զեր-
կայն փաստակն յերգոց միմեանս
նախը 'ի բէճ 'ի սրածայն սահեալ
յուստայն երթեւեկէ ('ԱԵԲԷ. ՄԼԻ. Ա.) :
Եւ

ԱՐԳԱՆԴ, յորմէ

ԱՐԳԱՆԱՆԴ, բաղդ. բեղմնաւոր
կամ բեղնաւոր : Զյուելուածդ ար-
տե՛ս եւ 'ի ծաղիլն եւ 'ի ծաղիլ,
հասարակ եւ հաւասար : ԹՐՈՒՆ

ԱՐԳԱՆԱՆԵՄ, որպէս՝ արեւոյ, յոր-
մէ՛ քարէլ. այսպէս եւ ԹՆ. κοιλία,
արեւոյ, եւ քղն, քարէլ : Արար.
բնէ՛, արդանոց եւ զթուրիւն :

Իսկ

ԳՐԵՐ, համառօտեալ 'ի ԹՆ. բա-

սէս՝ γεοργία, քարձ, երկրագործ-
նալ, եւ γεοργός, նշանակէ մշակ,
եւ իրր յատուկ անուն

ԳԼՈՐԳ (*),

ԳՐԵՐԵՄ, — Գործել (ԹՆ. ԳԼԵԼ,
քարձել ԳԼԵԼԵՐ) ոչ կարեւ, մուսնայ
ամաչեմ ('ԱԼԻ. ԺԶ. 3) : ԵՆ. σκαπτω :

ԳՐԵՐՈՆ, — Երթ առ մեղուն եւ
ուսիր զիւրոց գործօն է (ԱԼԻ. Զ.
8) : ԵՆ. ἱργάτης : — Ոչ գործեացեա
անդրանկաւ եղին քո, եւ մի՛ կըտ-
րեացեա զանդրանիկս հօտիդ քոց (Թ-
ԵԼ. ԺԵ. 19) : — Գործեա՛ զերկիր,
զի այսուհետեւ ոչ եւս գան նաւք
'ի կարքեղանայ : — Որ առ գէրնայն,
գործեաց նորք, եւ շահեցաւ ալ
եւս հինգ (ՄԵՐԷ. ԻԼ. 16) : ԹՆ.
ἱργάτω : ԹՐՈՒՆ

ԵՐԳԱՐԵՐԵՄ, նիւթական թարգ-
մանութիւն Թուն. ձայնիս ներքոյ :

ԹՐՈՒՆ (գործ, գործեմ)

ԶՈՐԶ, ԶՈՐԶԵՄ, — Ուստայնք նո-
ցա ոչ ձորձեցին : Եւ

ԳՐԳ, եւ

ԽՈՐԽ, եւ ԽՈՐԳ, յորոց 'ի հակա-
ռակէն

ԶՐԶԻՏ, ԶՐԶԵՄ,

ՅՐՅՏԵՄ, — Տանջեալ, եւ 'ի բա-
զում գաղանաց ցրցտեալ (ՈԼԻ. ԺԶ. 1) :
Եւ (գորգ) 'ի հակառակէն

ԿՈՐԿ, բաղդ. հողր եւ աղբ, կըր-
կուտ, կրկուել, եւ կարկուտ, կարկ-
տել, յորմէ (գործ)

ԳՐԵՐԻ, տե՛ս՝ արեւն : — Եցոյց
ինձ տէր գործի հաւորաց, եւ տ-
սէ : զի՛նչ տեսանես, եւ ամեմ.
գործի հաւորաց (ԱԼԵԼ. Ը. 1) : ԵՆ.
ἀργός : — Քանզի զձեռքն գործին քո
մերձեցուցեր 'ի նա, եւ պղծեալ է
(ԵԼ. Ի. 25) : ԵՆ. ἐν χειρὶδου. — Իւ-
րաքանչիւր որ զգործի ստատկման
'ի ձեռքն իւրում ունէր (ԵԼԻ. Թ. 1) :
ԵՆ. σκεῖνη : — Եւ առ զգոյցս եղանցն

(*) Ընթերցիր իրր ԳԵՐԵՐ (Κέρκ), եւ ոչ
երբեք ԳԵՐԵՐ կամ ԳԵՐԵՐ :

եւ եղեն, եւ քորթէս եղանակն հասց
 անստ (Գ. Թ. Բ. Ժ. 21)։ յն. ὅψηται
 αὐτὰ ἐν τοῖς σκεῖσι τῶν βῶων — Ա.
 սէ ցիս Տէր, Խորթեւ ան դու քեզ
 քորթի հովուութեան հովուի ազիտի,
 զի անաւատիկ ես յարուցանեմ հո-
 վիւ քորթի 'ի վերայ երկրի (Զ. Ժ. Ժ. 15-16)։ Տպ. Խորթ Խորթեւ)։ յն.
 σκεῖσι (ի Յոյնն եւ Երր. մի անգամ
 եւեթ 'ի համարն 15 զնեն' տղէտ,
 իսկ 'ի 16 զանց առնեն, Բազդ. Ուլ-
 Գ. 1, «Եւ ասէ ցիս ասէր, զարձեալ
 երթ դու»։ Տպ. Խորթ Խորթեւ)։

Յորմէ

ԿՈՐԻՆԹԱՅԱՆ. (հոլով)։ Այս հոլովը
 չունին ոչ Յոյնը, ոչ Լատինը, ոչ
 նոր Պրս. եւ ոչ Թուրքը. սակայն
 ունի հին Պարսկերէնն ու Սանսքրի-
 թը, եւ երբ կը տեսնես որ գործիա-
 կան հոլովով գոյականի մը քով գրա-
 նուած ածականը սեռական հոլովով
 գրուած է, այս է պատճառը որ
 թարգմանիչը միայն գոյականը գրած
 է՝ գործիական հոլովով, ըստ պա-
 հանջելոյ Հայերէնին, իսկ ածակա-
 կանը թողած է սեռական հոլովով՝
 Յունարէնին համեմատ, այսպէս է՝
 ինձ-բեւ-մէ վասն ձեր հեղաւ. — զչարն
 եւ զանկարդ եւ զի ինձեւ մահ-բե-
 ռին։ — Օծցին ինձ 'ի սրբոյ պա-
 շտաւ։ Ասկէ առնելով ուրիշ հոլով-
 ներու ալ եղած է այս խոտորումը։

• • •

ՅԱՅՏ, Պրս. հիւ-վէյր- նոյն նշ.։

ՅԱՅՏԻ, իսկ

ՅԵՏԻՆ, Թրք. էրնա, նոյն նշ.։

ՅԵՏԻՄ, Են. αἵμα, αἵμα, Ետ-
 նէ, Ետնա, լեւոն հրածորան 'ի Սի-
 կիլիա։ Բազդ. վիրապ եւ վիշապ։

Այս Յունական բառը թէպէտեւ
 յատուկ անուն, սակայն ծագի աշտ
 բայէն, որ նշ. բորոքել, այրել, տոչորել,
 եւ ածական՝ αἵματος, նշ. իրր՝ էրնէ-
 ւա, այսինքն, մեծ իր-
 բեւ զլեւոն Ետնէ, բարձրաբերձ,

երեւելի, հսկայական, αἷμα, ան-
 ւաղոյն, թխափայ, ծխաղոյն, ի
 ծխով, այրիչ, կիզիչ, տոչորիչ - ՏՃ.
 Խորթ, նշ. լոյս։ — Նաւեաց (Պրո-
 տոն 'ի Սիկիլիա) զի պատմադրեցէ
 զհուրն որ 'ի յեանէ ելանէ (Նաւեաց)։
 — Եւ եղիցի յաւուրս յետնս յայանի
 լեւոն տեսնն պատարաստեալ 'ի
 զլուխ լերանց (Մէ. Գ. 1)։ — Եւ
 եղիցի յաւուրս յետնս յայանի լեւոն
 տեսնն 'ի վերայ գլխոյ լերանց (Եւ.)։

ՅԵՏ, ՅԵՏՈՅ, ՅԵՏՈՅԻ, ՅԵՏՈՒՍ,
 ՅԵՏՍ, ՅԵՏՍ ՅԵՏՍ, — Յետս յետս
 չորքան (Եւ. Ժ. Ժ. 6)։ Թարգմ. Թրք.
 էրնէ էրնէ էրնէ, Են. αἷμα, αἷμα
 τὰ ὀπίσω։

ՅՏԻ, նկատեալ իր կարմիր։ —
 Իրեւ զկեղեւ նաանայոք քօ (Եր. Ժ.)։

ՅՏՈՒՅ, ուսեցք որ հարստ զխի-
 թէ՛ ձեւն ունի, թէ՛ կարմրութիւ-
 նը եւ թէ՛ տաքութիւնը։

ՅՏՏՈՒՄ, նաեւ հետեւեալ բոլոր
 բառերը այս արմատին կը վերաբե-
 րին, քանզի անոր պէտքիսութիւն-
 ներն են,

ՀԵՏ, (յք.) հեաք։

ՀԵՏ, — Հայեաց ընդ ատակող,
 եւ տես ո՞ր է հեաղ այդ, եւ ասէ
 թաղաւորն, տեսնեմ հետ արանց,
 կանանց եւ մանկաւոյ (Դ. Ժ. 18)։

ՀԵՏԻ, ՀԵՏԵՒԻՄ, ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ,
 ՅԱՅՍՄՀԵՏԵ, ՅՏՈՒՀԵՏԵՒ, ՀԵՏԵՒԱԿ,
 ԱՆՀԵՏ, ՀԵՏԱՄՈՒՅ, ՀԵՏԵՒԱԿ ԲԱՆ,
 թարգմ. Են. πεζὺς λόγους, իրր՝ արշ-
 ւա, զիմարածանեալ չափաւ բա-
 նի, արշաւաբէ։

ԵՏ ԸՆԴ ԵՏ, (մկ.) շար-վ, ար-
 վաւ։ — Թող անգէն ետ ընդ ետ
 լինէր նմա որդի, եւ ոչ հազար ամ
 տառապել եւ յաշտ առնել զի որդի
 ծնցի (Եւ. Ժ. 1)։

ՀԵՏ ԸՆԴ ՀԵՏ, — Հետ ընդ հետ
 վաղվաղակի. . . զարձուցանէր (Բ.
 Մկ. Գ. 10)։ Եւ

ԱՆՀԵՏԻԹ, գրեալ եւ անհեղեղ,
 մեծ, տձեւ, անկարգ, անպատրաստ

նոյն Եանա անունէն է, եւ է իբր թարգմ. Յն. αἰτναῖος, երեւելի, երեւելի, այսինքն՝ անշեշտի, անհաշի, անշեշտի, անհաշի. Յորմէ
 ՀեթեթԱՆԲ, ՀեթեթԵՄ, եւ
 ՀԱՅԹԱՅԹԵՄ, իբր՝ կարգաւորել, պատրաստել, հանձարել, հարաւորել,
 ՀԱՅԹԱՅԹԱՆԲ.

ՇՂԹԱՅ, Պրա. շէլէ, նշ. հանգստի կամ կապ գոտոյ, կապ կցորդութեան, Իսկ

ԳՕՏԻ, դաւար, Արար. ԳՕՏ, ԳՕՏ, նշ. աղեղն, կամար, գոտի, (Ս եւ Տ լծ. ըստ Արար. եւ Յուս.)

Շղթայ եւ գոտի՝ կը դործածուին իբր դործի կապելու եւ պնդելու.

— Եղիցին գոտիք ձեր պնդեալք ընդ մէջս: — Ազարտս առեալ զգոտին Պողոսի՝ կապեաց զոտս եւ ըզձեռս իւր եւ ասէ. այսպէս ասէ Հոգին Սուրբ, զայրն որոյ գոտիս այս է, այսպէս կապեացին յերուսաղէմ Հրեայք (Գործ. ԻԱ. 11): Յն. σείρω, նշ. դառաւորութիւն, կարգաւորութիւն, չարադատութիւն, չղթայ, Ասի միապէս, չղթայ լերանց եւ գոտի լերանց: Յորմէ

ՊԱՐԵԳՕՏ, թարգմ. Յն. περιζωα, Յորմէ (գոտի)

ԳԱԻԻԹ, (սեռ.) դաւթի, կամարակապ արտաքին մասն տաճարի՝ մեհենի՝ ապարանից, բակ ոչխարաց, զի Յն. αἰλῆ, նշ. եւ զգաւիթ եւ զփարափ ոչխարաց: — Եմուտ ընդ Յիսուսի ի գաւիթ քահանայապետին (Յովհ. ԺԷ. 15). յն. ἡ αἰλῆ: — Որ ոչ մասնէ ընդ դուռն ի գաւիթ ոչխարացն (Աւդ. Ժ. 1). յն. ἡ αἰλῆ, Իսկ

ԵԻԱԾԱՆ (*), որ ըստ մեզ նշ. ա-

ղեղն երկնից, այլս. ծերնէ գոտի, թուի լինել Յն. διαδημα, նշ. ծամակալ, թագ, պատկ: Հոմերոս յիդրականին զԱփրոդիտէ (*) անուանէ Εὐστέρφανος, (գեղապատկ):

Ափրոդիտէ կամար կամ գոտի մը (ΧΕΤΤΟΣ) ունէր՝ յոյժ սքանչելի, եւ կը կոչուէր՝ կամար գեղեցկութեան:

Հերա (Յն. Ἥρα) գիցամայրը՝ Արամազդայ աւելի սիրուն երեւալու համար Ափրոդիտէն փոխ առաւ այդ կամարը: Թէպէտ գիցարանութիւնը քիչ մը տարբեր կերպով կաւանդէ մեզ այս առասպելը, այսինքն՝ թէ՛ ուրիշ է Էրիս գիցուհին (անձնաւորեալ ծիածանը), եւ ուրիշ է Ափրոդիտեայ կամարը (ΧΕΤΤΟΣ), սակայն կ'երեւի թէ այս զարտաւորութեան առիթ տուած է երկուց գիցուհեաց անուանց (Ἥρα եւ Էրոս) նմանաձայնութիւնը, զծիածան նկատել իբրեւ զկամարն Ափրոդիտեայ (ΧΕΤΤΟΣ): Այս նմանաձայնութիւնէն օգտուած են մերոնք: (Տես գործի եւ բուրաստան բառերը):

Արդ ծիածանը իւր երկու ծայրերովը՝ կը ծծէ ու կը խմէ Ովկիանոսին ջուրը: — Արքեցաւ կարակնաձեւ երկնից աղեղն լայնալիծ (Վէրք. Մշակ. Ա.): — Թամկաց կարծիք էին թէ ծիածանն երկաթումբը ծայրիւքն ծծեալ խմիցէ զՋուրս ի ժամանակի անձրեւեաց:

Բազում են առ քերթողս բանք որ ի տոյն միտս հային. առ Պլաւտեայ Լատին կատակերգակի տեսեալ ուրուք զպառաւ մի կարկամեալ՝ զի ըմպէր, ասէ, «Ահաւասիկ աղեղն ըմպէ, կարծեմ այսօր անձրեւ. դայ» (Աւդ. ի Զանգեւանի):

Հոմերոս յիդրականին զԱփրոդիտէ զգեղեցկադոյնն զիւցուհեաց՝ Հեփեստեայ (Վոլկանայ) պատշաճե-

(*) իբր՝ ծիր ամեալ, ամոզ, եւ այն որպէս ծիրանազարդ: (Ն. Հիվ. Բու.):

(*) Վիշապ ըստ Հոմմ. եւ ըստ մեզ՝ աստղիկ:

ցուցանէ 'ի կին, տգեղադուներն քան
զամենայն զիս: Անձնաւորեալ Վուլ-
կանոսը (vulcanus) կղզի մըն է,
vulcania անուանեալ, այն է Լի-
բարեան կղզեաց հարաւային ծայրի
վերջին կղզին, որ միշտ կը վառի,
եւ անընդհատ ծծումբ դուրս կու-
տայ առատօրէն: Այս կղզին նախա-
պէս կը կոչուէր ἱερὰ (*), որ թարգ-
մանի՝ նուիրական, սրագան, վան-
դի նուիրական էր Վուլկանոսի, եւ
ինչպէս որ ըսուեցաւ, անգագար
ծծումբ դուրս կուտայ, եւ յունա-
րէն θεῖον, θείον, նշ. ծծումբ, բայց
թարգմանի՝ աստուածային, գերա-
բուն: — Հեփեսոսս . . . 'ի բերանոյ
ժայթքէր հուր (Վէրք. Եւր. Լ.):

Արդ ինչպէս որ Ափրոդիտէ Հե-
փեսոսի կամ Վուլկանոսի կենը ու-
նի կամար մը, եւ այն կամարն է՝
ըստ մեզ՝ ծիածան, եւ ծիածանը
ջուրերը կը ծծէ ու կը խմէ, նոյն-
պէս ալ նորա այրը, Վուլկանոս,
ունի զծծումբ, եւ

ԵՄԽԻՄԲ՝ է Զձու եւ Էճու, (ծծ,
ումբ) որ ծծէ եւ ըմպէ:

Հետեւեալ բառերն ալ՝ մինչեւ
այս զխուռն վերջը, ԶԽՁու բառէն
ծագումն առած են, եւ նորա պէս-
պիսութիւնները կը նկատուին:

Ափրոդիտեայ նուիրական թըռ-
չունն էր՝

ԵՄԽԻՄԻՆ, ԵՄԽԵՄԻՆ, (գարնանա-

մեր): — Եհաս գարուն, եւ եկին
նորեկ ծիծեռունք (Եղեղէ):

Եւ անոր հռչակաւոր կամարին
(χεστός) վրայ նկարուած էին շնորհք
Եւ

ԵՄԽԱ, Հոմերոս Եղե. ԺԴ. 22),
Θνη. φιλοφροῦνός, ծիծաղաւէր, ծիծաղ-
կոտ կ'անուանէ զԱփրոդիտէ, եւ ա-
նոր նուիրուած են գարուն եւ

ԵՄԱԿԻ, յորմէ եւ

ԵՄԱ, յորմէ (ծիծաղ)

ԵՄԱ, Թրք. Կէ-ըէ+ (ծիծաղել),
եւ Կէ-Լ. (վարդ):

ԵՄԱԿԻ՝, եւ

ՁԱ, — Ձաղ եւ նախատ լինի-
ցին (Ուլ. Եւսյ.), — Ուլ զի ձաղ ինչ
առնիցէ (Ուլ. Մարթ.):

ՁԱԿԵՄ, — Նոյնպէս եւ քահա-
նայապետն ձաղէին հանդերձ զըպ-
րօքն (Մարթ. Իհ. 41). յն. ἐμπάζω:
Թորմէ (ծաղիկ)

ՅՈՂԱՆ, ծղօտ բուսոց, եւ նկա-
տի իրր անգօր եւ զիւրարեկ:

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՁՈՂ, իրր՝ պինդ եւ հաստատուն
ինչ, կամ կանգնեալ, 'ի բարձու ու-
րեք, կանգուն եւայլն:

— Իրեւ զձող ցցեալ 'ի վերայ
լերին, են իրեւ զկոթող կանգնեալ
'ի վերայ բլրոյ (Եւսյ. Լ. 17): — Ա-
հա այր մի, եւ 'ի ձեռին նորա լար
չինողաց, եւ շու չափոյ . . . եւ 'ի
ձեռին առնն շու չափոյ . . . եւ չափ-
եաց զլայնութիւն սարսաղացն հա-
ւասար շողն, եւ զարձրութիւն
նորա հաւասար շողն . . . եւ չափ-
եաց զկողակն . . . հաւասար շողն,
եւ զերկայնութիւն կողակն հաւա-
սար շողն . . . եւ կողակն երկրորդ
հաւասար շողն 'ի լայնութիւն, եւ
հաւասար շողն յերկայնութիւն . . .
եւ կողակն երրորդ հաւասար շողն
յերկայնութիւն եւ հաւասար շողն
'ի լայնութիւն . . . չափեաց հինգ հա-
րիւր չափով շողն . . . եւ չափեաց
հանդէպ հիւսիսայ հինգ հարիւր չա-

(*) Լիբարեան կղզիք ըսուածը՝ ('ի նախ-
նունն Եւոդեան կղզիք) եօթն են, որոց իւրա-
բարանչիւրը տնուն ունի, եւ այս տնուններն
ալ նշանակութիւն ունին:

Ա. στρογγύλη, բորբակ:

Բ. ἑσώνυμος, անեակ:

Գ. διδύμη, երկուորեակ:

Դ. φονικώτης, կարմիր:

Ե. ἑρικώτης, էօրիք ըսուած Թուփերը տն-
տեղ շատ գոնուելուն համար:

Զ. ἡφαίστου ἱερὰ, նուիրական Հեփես-
տեայ, (ἡφαίστος) Հեփեսոսս Վուլկանոս:

Է. λιπαρά, սպիտակ:

փով յառն . . . և չափեաց հանդէպ ծովուն հինգ հարիւր չափով յառն . . . և չափեաց հանդէպ հարաւոյ հինգ հարիւր չափով յառն (Եւէհ. 10. 108.) :

Մեր յառաին դէմ Յունարէնն ունի καλαμος, որ նշ. եղէզն, նաեւ մասնաւոր չափի մը անուն է, (ինչպէս առ մօք Բերքո կամ արշն) : Այս Յունական բառը καλαμος, կայ թարգմանուած նաեւ՝ եղէզն (Թէպէտ ոչ հին) իբրեւ չափու անուն :

— Ունէր եղէզն ոսկի 'ի ձեռնին իւրում զի չափեացէ զքաղաքն և զգրունն նորա և զպարիսպս նորա (Եսայ. 14. 15) : Բաղդ. կանգնիւմ, յորմէ՝ կանգուն, որ նշանակէ թէ՛ կանգնեալ, և թէ՛ չափ, (մէթրո) :

Չոզ նկատի իբր հաստատուն ինչ և կանգնաւոր :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՍՈՂԱՄ,

ՍՈՂՈՒՆ, (որ գնայ քարչ ընդ գետին) : Թորմէ

ՍՈՒՂ, ՍՂԵՄ, բաղդ. ձգեմ, ձիգ և ձուլն : Թորմէ

ՍՂՈՑ (*), ոչ մասնիկ է, որպէս հնոց, համբարանոց, Բարանոց, Երէնոց (փայտ) և հորճեղնէլ և հորճէլ և :

Թորմէ

ՍՂՈՑԻ (**), ծառի մը անուն :

(*) Երկամի իմն գործի բողմածանի, որ սողելով իմն հատանէ զփայտ կամ զտախտակ (Ն. Ն. Բա.) :

(**) Յուն. πρίων և սչինոս (սղոց և հերձում) : πρίνος և սչինոս (սղոցի և հերձի) : Այս բառերը Յունարէնի մէջ 'ի բնէ նմանաւայն գտնուած են, որով այս բառախաղը կրցնի է ձեւանալ, և Հայերէն Թարգմանութեան տանն՝ «սղ» և հերձ բառերէն «սղ» և հերձ ձեւացումը կը ցուցնէ : Սէ այս բառերը մասնաւորապէս այս տեղին համար ձուլուած, և առաջին անգամ գործածուած են իբրեւ ծառի անուն :

Հետեւեալ սողերուն հնգինակը մեր այս վարդապետութիւնն իբրեւ հերետիկոսութիւն

Այսպէս և

ՀԵՐԶԻ, ծառի մը անուն, և ձեւացած է 'ի բառէն՝

ՀԵՐԶՈՒՄ, Թն. սչինոս :

ՀԵՐԶՈՒՍ, Թն. սչինոս, Արար. և Երբ. ֆերձ, ֆերձ, նշ. պատառուած :

— Եւ հերձաւ վարագոյր տաճարին ընդ մէջ (Դան. ԻԳ. 46) : — Եւ ահա վարագոյր տաճարին ցեղալերկուս (Մարկ. ԻԼ. 51) : — Եւ վարագոյր տաճարին պատառեցաւ յերկուս (Մարկ. ԺԵ. 38) : Երեքին ալ՝ Թուն. սչինոս :

— Ընդ որով ծառով հասեր առ դոսա : — Ընդ հերձեալն : — բարւոք (Թն. օրծոց, ուղղակի. Տես Ուն. 'ի Ծառ. Հո. Բ. 653) : — Ստեղեր 'ի քոյին դուխ. զի հրեշտակ Աստուծոյ առեալ հրաման հերձցէ զքեզ ընդ մէջ (Դան.) : — Ընդ որով ծառով հասեր առ դոսա — Ընդ «սղ» եւն : — բարւոք ստեղեր ի քոյին զուխ, կայ առաքի հրեշտակ Աստուծոյ սուսեր մերկ 'ի ձեռնին «սղ» եւ զքեզ (Աւար.) : Նաեւ

ԵԵՐՊ, Թն. սչինոս, օքի : — Եղից զքեզ 'ի ծերպ վիմին (Եւ. ԼԳ. 22) : յն. օքի : — Թարգմանն յայրս և 'ի ծերպս վիմաց (Եսայ. Բ. 19) : յն. սչինոս :

ՁԵՂՈՒՆ, նոյն է և Թն. սչինոս :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՅԵՂՈՒՄ, իորմէ

ՅԵՂ, բաղդ. աղն և զանազան,

կը նկատէ, և բացէ 'ի բաց կը մերձէ ուղղափառապէս, և իբրեւ 'ի պատասխանի՝ այս բանի մը խօսքը կ'ըսէ : սակայն իւր այս խօսքերը, որ ըրած է միամտութիւն, մեր վարդապետութիւնը ոչ միայն չցրեր, այլ մասնաւոր կը հոտատուէ, բանգի կը վկայէ Սէ հերձ որ ծառի մը անուն է, հերձաւ բային հերձ տրամատէն ձեւացած է, և հետեւաբար՝ ինչպէս մէկը, անունի ալ միւսը : ուրեմն կ'ընդունի որ հերձ և «սղ» ծառի անունն գոյութիւն չունէին 'ի սկզբան, և այս Թարգմանութեան առթիւ գոյացան :

պատեմ հւ պատառեմ: — Վարա-
զոյր տաճարին ցեղաւ յերկուս (ՄԳՆ.
ԻԷ. 51) ։ Եւ Արար. ԵԼԷԷ, Նշ ցեղ.
(սա Նկատի իբր՝ բաժանումն) ։

Եւ
ձե՛նքեմ, 'ի ձայնէս՝ ցեղ, (բա-
ժանումն) : — Ճեղքեաց զնա իբրեւ
զուլ մի այծեաց (Դար. ԺԴ. 6) : —
Դուցէ ճեղքիցէ զնոսա յեղբայրու-
թենէ (Ուշ.) : — Մի է ճշմարտու-
թիւնն, եւ ոչ 'ի բազումս ճեղքեալ
(Ուշ. Մարկ.) :

Յորմէ (ծաղիկ , ծաղկիմ) 'ի հա-
կառակէն՝

2024, 6η. κλάδος, ραβδος,

20.7.46Կ, — Երեցս Հաղկեցայ (Բ.
Կ. Բ. ԺԱ. 25) . իմ. բաժնիչում, եւ
Երեւ. Երեւ. Կ.

ԾՆՕՏ , յորովէ՛ ի հակառակէն՝

ԾՆՕՏ, նկատուալ իբր պինդ, կար-
ծըր: Բաղդ. երես եւ երեղ, քծուար
եւ քածաւարոտ: Եւ, յորմէ (ծա-
ղիկ), 'ի հակառակէն՝

ԾԱԼՔ, ԾԱԼԵՄ, քանդի ծաղիկը
բացուած կը նկատուի Բաղդ. կոկոն
Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԵԱԻԱԼԵՄ, յորովէ՛

ՀԱՊԱՂԵՄ, — Դահեկանս հասարակել (իւր.) : (ծ աւ աւ)

$$\begin{pmatrix} \delta & m & l & m & l \\ \delta & m & m & l & m & l \end{pmatrix}$$

Բաղդ, ծառքեյ եւ ծրարեյ :

Ulpia

ԱԾՈՒԽ^(*), գրեալ եւ ԱԾՈՒՂ,

ԱԾԽԱՆԱՄ, ԱԾԴԱՆԱՄ, — Միշտ
ածխանալ (կամ ածղանալ) տեսանել
գլքաղաքի ափն ունէր, պատկապիր
տեսանէր (Փէլ. Թ. Զ. Զ.) :

Նոյն է ընդ բառիս՝ ծաղիկ . եւ Կ
մասնիկ է , որպէս 'ի բառքս' սաստ-
իկ , գռեհ-իկ , ռամ-իկ :

Այդ ծաղ հոյն է ընդ՝ ածղ (անամ)

(*) «Ածուխ կամ ածուղ, իբր՝ անծուխ, զի ոչ եւս ծխի իրրեւ զփոյստ»։ (Քերական. Զարգ. 1470)։ Տես նաեւ Հնդեւր. հաս. էջ 60։

քանզի այսպէս է եւ 'ի Յն, անթա՛հ,
որ նշ, ածուխ, կայծ, ծագի 'ի բա-
ւէս' անծոս, որ նշանն. ծաղիկ. քործ
անծոս, նշ. «ցնցուղ հրոյ», բառ առ
բառ՝ հրոյ ծաղիկ, Յն. περιπατήσεται τὰς
ἐπὶ ἀνθρώπων πυρὸς, — Գնայցէ՛ զբ 'ի
կիրայ կայծականց հրոյ (Առաք. 2.
28). յն. ἀνθρώπου: քործ: — կայծա-
կունք հրոյ (Առաք. ՃԼԹ. 11).

ԵԽԵՄ, յորմէ

ԵՐՈՒԽ , ԵՐԽԱՆ , ԵՐԽԱՆԵԼԻ ,

ԻԱԽԵՄ, — Սպառնեցան (ծախեցան) որպէս ծուխ աւուրք իմ (ԱԳՏ):

ԵԱԽԲ, յորոց 'ի հակառակէն՝

Երևան, հուլիսի 19, 1937

ԾՂԻՔ, Նկատեալք իբր՝ պինդ,
Հաստատուն, ամուր, Բաղդ, կար-
կուտ եւ կրկուտ, ծնօտ եւ ծղօտ,
Եւ

ԵՍԳԵՄ, քանզի ծագել եւ ծաղ-
կել նշանակեն սկիզբն աշխուհ երե-
ւելոյ: — Յորժամ տեսանիցէք ամպ
ծագեալ յարեւմտից (Ղաւ. ԺԲ. 54),
Իբր աշխ. շարք արած, երեւել յիշ-
ած, նոր իշխան արած երեւոյս-
ն. ἀνατέλλουσα:

ԵՍԿ, (Զարյ, Եկեղեցի)։ — Թաղացի
Հմադ մատին իւրոյ 'ի ջուր (Զարյ, Զ. 24)։ — 'ի ծաղացի երկնից ենք
հլք նորա (Սարյ, ԺԸ. 7)։ — Ծա-
ղաց 'ի ծայրոյ աշխարհի։ — Մինչև
'ի ծայր երկրի։

Θῦ. τέλος, ἡ, φωιδῶν, ἡρω-
 ραῖδ, ἐκ δαφ, δαφρ, ἐκ τελλω,
 δαφελ, — ἡλίου τελλοντος (ἢ δαφελ
 ὠρεται), γορδῆ ἢ ζακχαριαῖ

Այդ, իբրեւ ծագեալ կամ սկիզբն
առեալ, իբրեւ ծեր եւ ծայր, կա-
տար եւ կատարած, հաւ եւ յաւ,
սաղաւարտ եւ աւարտ, այդ եւ ագի,
Իսկ

2090 ՀԱՆԵԼ, ԹՐԶ. Է-Լ-Է-Ն-
Է-Է-Է-Է, ԹՆ. ՎՈՏՏՈՔՈՒՆԷՆ :

— Անդ թռչունք երկնից ձագու հանցին (Սաղ. ճԳ. 17) : — Ողնիք ձագու հանցին (Եսայ. ժԳ. 22) :

եւ

ԵԱԿԵՄ, ԵԱԿ, Իբր թէ՛ ծագ կամ ծայր չինելու համար՝ որ եւ է մարմնոյ մը՝ մէջտեղը բանալ, որով բացուածքը՝ կ'ըլլայ՝ ծակ, իսկ ծայրերը կամ չրթուներ որ այն ծակին սահմանը կը գծեն, կ'ըսուին՝ ծագք, Յունարէնին մէջ ալ՝ ծակել եւ հանել նշանակող բայերը նմանաձայն են. ծրստա, նշ, ծակել, եւ ծրէլա, նշ, սահմանել, նոր Հայերէնի

ՀՈՐԻՁՈՆ բառը (Յն. ծրէլան), ներկայ ընդունել. ծրէլա, սահմանել բային, կը նշանակէ այն չրջանակը կամ պիծը որ մեր աչքին տեսութիւնը կը սահմանէ։

Յորմէ (ծագեմ) ՚ի հակառակէն ԵԱԾԿԵՄ, ԵԱԾՈՒԿ,

ԵԱԾԻՔ, բազդ. թագ եւ թաքուն, զարիմ եւ զարանիմ, ջուլջանեմ եւ տուղանեմ. Յորմէ

ՅԱՄՈՒՆ, ՅԱՄՆՈՒՄ, ՅԱՄՈՒՅԱՆԵՄ, — Դադարեալ ՚ի բարկութենէ օրրոմըտութեան քո, եւ ցածի՛ր ՚ի չարեաց ժողովրդեան քո... եւ ցածեալ տէր ՚ի չարեացն զոր ատաց առնել ժողովրդեան իւրում (Եւ. ԼԲ. 12—14)։

ՅԱՄ, — Պարտ է... լինել հեզ, ցած. — Զձայն ալեաց նորա (ծովու) ցածուցանէ (Սաւ. 1)։

Յորմէ ՚ի հակառակէն՝

ՅԱՍՈՒՄՆ, ՅԱՍԿՈՏ,

ՅԱՄՆՈՒՄ, — Աղաչեալ Մովսէսի ցածեալ տէր ՚ի ցամանէն (Նե. Եւ. ԺԷ. 9)։ — Զխաբդ զցատուին ցածուցէ (Սեբե. Զ. 118)։

• •

ՀԻԻՂ, ԽՈՒՂ, Պրս. Կիւնի՛ նոյն նշ. — Որչափ զխղի միտջ զտեղի ունել (Ու. Մար. 1)։ — Իբրեւ ըզխուղ մի միգապահաց (Կու. ԼՆ. 3)։

• •

ՏԱԾԵՄ, Պ. արտաբնական (արտ.), արտաբնական

(իգ.), նշ. դայեակ, տածիչ, մանկատած, սնուցիչ, յորմէ

ՍՏԱԾԵՄ,

ԵԵԲԱՏԱԾԵՄ, — Յակոր ծերատածի ՚ի Յովսեփայ (Նե. Եւ. Ե. Ե. 7)։ յն. Կորոթրօփ, Կորոթում։

ԵԵԲԱՏԱԾՈՒԹԻՒՆ, Յն. Կորոթրօփ, Կորոթում, իսկ Կորոթում Կորոթրօփ, նշ. ծերանոց, պատուպարան ծերոց։

• •

ՀԻՄՆ, Յն. Զ նմέναιος, Զ նմէն, եւ օմεν (կոչ.) (հիմէն, զիք հարսանեաց, հարսանիք, կամ ամուսնութիւն անձնաւորեալ)։

Հարսանիք կամ ամուսնութիւն նկատի իբրեւ սիրգն կամ հիմն ածման մարդկային ազգի։ — Ամուսնութիւն զազդ մարդկան անմահ առնէ (Պրս. 1)։ — Սկիզբն ընկերութեան ամուսնութիւն (Ա. Եւ. 1)։ — Առաջին ածուցն մարդկան ազգաց յամուսնութենէ է, եւ արմատ մարդկեղէն բուսոյ հարսանիք (Սեբե. Լ. 1)։ — Առաջին ՚ի կարեւորացն, եւ մանաւանդ հիմն կենցաղօգուտ պիտոյիցն մարդկան՝ ամուսնութեան մեծարդի ախորժակ (Պր. 552)։

ՀԻՄՆ ԱՐԿԱՆԵՄ, իբր թարգմ. Թրք. Դեհլ արգիւն, — Ուր էիր մինչ եւ հիմուն արկանէի երկրի (Յ. Լ. 4)։ յն. Թեմելիոն, հիմնեմ. իսկ իբր չէղք կամ կրաւորական՝ կ'ըսուի աւելանի բայով։ — Յօրէ յայդմանէ յորում անկաւ հիմն տաճարիդ Տեառն (Աւ. Բ. 19)։ — Անկան հիմունք տանն տեառն (Բ. Եւ. Գ. 11)։ Իսկ

ՀԻՄՆ ԳՆԵՄ, իբր թարգմ. Յն. Թեմելիոն Թեմելիոն։ — Իբրեւ իմաստուն ճարտարապետ հիմն եղի... հիմն ալ ոք ոչ կարէ դնել քան զեղեալն, որ է Յիսուս Գրիստոս (Ա. Կ. Եւ. Գ. 10—11)։

Յօրմէ 'ի հակառակէն՝

ԽՄՆ(*) , ԽՄՆէ , 'ի ձայնէն Յն. յմէն,
Բաղդ. ինչ (ܒܢܝܢ) եւ 'ի մէն
ինչ (ած.) , առեւանդել 1 2 3 4
եւ հարեւանցիկ , յօրմէ

ՀՈՄԱՆԻ , — Յայտնեցի ամօթ
պոռնկութեան քո առաջի հոմանեաց
քոց (Եւէլ, ԺԶ, 36) : — Ժո-
ղովեցից զամենայն հոմանիս քո ընդ
որս դու խառնակէիր (Առք 37) :
Այսպէս եւ (հոմանի = հիմնէ) :
Խաւթ բայը (հայցական խնդրով)
ամուսնական վիճակ մը բացատրե-
լու բնութիւնն ունի , (տե՛ս զբայը) :
ուստի այս տեսութեամբ ծնունդ
կուտայ քանի մը այսպիսի բառերու
որ սահմանուած են նշանակել ա-
մուր եւ հաստատուն բաներ , այն
օրինաց համեմատ որ տեսնուեցաւ
'ի վերոյ , այսինքն՝ թէ հիմն՝ ծա-
ղումն ունի հիմն բառէ մը , որ է
զիք հարսանեաց , կամ ամուսնու-
թիւն անձնաւորեալ :

ԽԱՐԻՍԽ , ըստ կրկին նշանակու-
թեանն : — Ի վերայ սորա իբրեւ 'ի
հաստատուն խարսխի յինել հնար է .
(Պաշտ. Օրէն.) : յն. ܚܪܝܨ : — Բուն
հարկանել զհանդերձեալ յուսոյն ,
զոր իբրեւ զխարխալ հաստատուն
եւ անչարժ ունիցիմք անձանց մե-
րոց (Եբք. Զ. 19) : յն. ܚܪܝܨ , (խա-
րխալ նաւու.) : Եւ

ԽՈՐԻՍԽ , քանզի Բեդ , (տես ըզ-
բաղդ) նկատի լոյծ : — (Մեղուն) 'ի
սկիզբն սկսուածոյ գործոյն անգայտ
մաղովք անօսար գործոյն զգործած
գորոյն յօրինէ , վասն ջրի եւ լոյծ
նորոգ զմեղրն ժողովելոյ (Վեցօր.
Ը.) : Եւ

ԽՐԱՅԲ , — Ի չազամաթէ միջէ
մինչեւ 'ի խրացս մի կօշկաց (Ծառ.
ԺԴ. 23) : — Չեմ բաւական խոնար-

հիլ եւ լուծանել զխրացս կօշկաց
նորա (Մաթթ. Ա. 7) :

ԽՐԱՅԵՄ , — Խրացեալ գոռոս Աւե-
տարանական ուսմամբն Քրիստոսի
(Նեղոս) , Եւ

ԽՐԱԽՈՒՍԵՄ , եւ
ԽԻՋԱԽ , ԽԻՋԱԽԵՄ , — Ոչ իշխէ
արքայից արքայ 'ի ծառայ 'ի կայսր
խրախուսել , եւ ոչ կայսեր ոք ծա-
ռայ 'ի սասանականն խիզախել (Եւ-
էլ 252) :

Նան.

ՅՈՅՍ , — Ջոր օրինակ խարխալն
յորժամ 'ի հաւէն 'ի խոնարհ կախի-
ցի , չտայ թող նաւին այսր անդր
սայթաքել , սոյնպէս եւ յոյսն (Ու-
էք.) : Թերեւս եւ

ԽԱԽԱՅ , ԽԱԽԱՅՈՅ , յօրմէ (խրացք)

'ի հակառակէն՝

ԽԱՐԶ , յօրմէ 'ի հակառակէն՝

ԽՈՒԲԶ , բաղդ. օդ եւ յօդ եւ հօտ :

Յօրմէ 'ի հակառակէն՝

ԳՈՒԲԶ , — Ես 'ի նեղել նոցա քուրծ

զգինուս (Սաղմ.) :

• •

ՏԽՈՒՐ , տ-(ա)խուր :

ՏԽՈՒՄ , կազմեալ 'ի Պրս. Իէւր-
բէժ , ուրախ , Իսկ

ՈՒՐԱԽ , Յն. ܚܪܦܬ , նշ. ուրախու-
թիւն , Արար. արբէ , յօրմէ Թրք.
բարբէ , նշ. օղի , ցքի , իբր զի զինի
ուրախ առնէ (Սաղմ.) :

Այսպէս եղած է՝ չըլլալու համար
արբէ , կամ արագ , երագ , երախ ,
երակ : — Տո՛ւք արբէցո՛ւթիւն (Եբր.
օղի) տրամեցելոց եւ զինի ըմպել
ցաւագնոտաց , զի արբցեն եւ մո-
ռացին . . . զցաւս իւրեանց (Առաւ.
ԼԱ. 6) : — Ասէ ցնոսա որթ . թող-
եալ զգինի իմ , եւ զուրախութիւն
Աստուծոյ եւ մարդկան , եւ երթայցեմ
իշխան լինել փայտից (Դառ. Թ. 13) :

ՈՒՐԱԽ ԼԻՆԻՄ , Թրք. շուշուբէ :

Յօրմէ

ԽՐԱԽ , ԽՐԱԽՈՒՍԵՄ , ԽՐԱԽՃԱՆ ,

(*) Այս բառը՝ իբրեւ մասնիկ՝ գալով եբք
եւ արբ մոկբայներուն վրայ՝ կը կազմէ երբեմն
(իբր՝ երբ-իմն , ուրեմն , իբր՝ ուր-իմն) :

ζώνων ἐκζέοντων, եւ եզիցի սաննայն շունչ կենդանեաց զեռնոց :

ԹՈՒԹ, — Ձայս զմեր օդս ձգեն առ մեզ թող թոքքն որ 'ի մեզ հաստատեալ են (Վեջօր. է. 139) :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՏՈԿ, ՏՈԿՈՒՆ, ՏՈԿԱՄ :

Թորմէ (տէգ)

ՏԻԳԻՍ, Թն. τήρις, դետ անուանի յարեւելս :

Կուրտիոս Հոռփոս Հոռփմայեցի պատմագիրն կ'ըսէ թէ Տիգրիս զեւտին անունը Պարսկերէն է, եւ կը նշանակէ՝ տէգ. այսպէս ըսած են նաեւ Սարաբոն եւ Պլինիոս, Իսիդոր եւ ուրիշներն ալ կ'ըսեն թէ Յունական τήρις բառն է որ կը նշանակէ վագր : Կուրտիոս ըսած է. « Ոչ այլ գետ զոյ 'ի կողմանս արեւելից որ այնպէս սաստիկ խաղայցէ, որ եւ զբազում իսկ յորդաջուր հեղեղատաց ոչ միայն զջուրն, այլ եւ զքարինս եւ զվէմս յինքն առնու. եւ վասն երազն խաղացից Տիգրիս անուն կոչի նորա. զի 'ի Պարսից լեզու Տիգրիս զտէգն կոչեն » :

Եիշեալ գրքին Հայերէն թարգմանութեան (Հ. Բ. էջ 427). « Ի Պարսից լեզու Տիգրիս զտէգն կոչեն » ըսուածքին վրայով՝ Հայ թարգմանիչը (*) կ'ըսէ 'ի ծանօթութեանն. « Ի Պարսից լեզու այժմ աբէ ոչ ուրեք գտանեմք, եւ ոտքս (վերք յիշուած մատենագիրներն ահնարկելով) որ Պարսից եւ Մարաց զանունն տան, զՀայս զսահմանակիցս նոցա իմանան Պարսից կամ Մարաց անուամբ » :

ԴժՆԻԱԿ, Պրս. ԴժՆԻԿ, նոյն նշ. (ըստ օրին. օժընդակ) :

ԴԱԺԱՆ, Պրս. ԴժՆԻԿ, նոյն նշ.

ԴԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ, — Ի սկզբան երեւելոյ պատգոյն՝ թթուք, դաժանք եւ փոթոթանամք (Վեջօր.) : — Ոչ

'ի միտջէ ծառոյ երկու պտուղք, մին անոյշ եւ մին դաժան (Եւէէ) : — Կէսն 'ի փառս եւ կէսն յանարդանս, մի թերն յանոյշս եւ միւս թերն 'ի ԴժՆԻ (Եւէէ) : Տպ. Թերն 'ի ԴժՆԻ : — Կէսքն 'ի ծառոց զթթուութիւն եւ զդաժանութիւն ունիցին... Իսկ եւ իսկ դաժանս 'ի քաղցրութիւն եւ յանուշութիւն (Վեջօր. Ե) : — Եթէ զաւանիցի ոք որ... Իւրով դառն դաժանութեամբն տեսանիցէ 'ի մեզ զպարկեշտ կերպարանս (Վեջօր.) : — Մի՛ ոք 'ի ձէնջ արմատ 'ի վեր բուսեալ դաժնութեան եւ դաժանութեան (Օրէն. ԻԹ. 18) : Թն. ἐν γούρῃ καὶ πικρί : Թորմէ

ՏԱԺԱՆԻՄ, — Վաստակեցին, տաժանեցան հեծեալքն եւ լռեալ (Ա. Մկ. Ժ. 81) : այլ օրինակ լռեալ :

ՏԱԺԱՆԱՌ, եւ

ԺԱՆՏ, իբր համառօտութիւն վերնոյն, (դ ա ժ ա ն — ժ ա ն (ա) դ) :

4 1 2 3

ԺԱՆԻ,

ԺԱՆՏԱԺՈՒՏ, ըստ օրին. ԲՆԻՐԻՐԻՐ, ԷԷԷԷ, ԷԷԷԷԷԷԷԷ : — Եւ ժանտաժուտն ասէ արհամարհանօք (Բ. Մկ. ԺԵ. 5) : — Որ զիւր որդին Որմիղդ անուշաճոտ եւ լուսաւոր անդէն յորովայնին գիտէր, զմիւս որդին թէ ժանտաճոտ եւ խաւարին իցէ, ի՞բր ոչ զիտաց (Եւէէ) : — Իմ որդին լուսաւոր եւ անուշաճոտ է, դու խաւարին եւ ժանդաճոտ ես (Ապ.) : — Կողովն մի էր յոյժ քաղցր թզոյ... եւ կողովն երկրորդ ժանտաճամ թզոյ, որ ոչ ուտիցի 'ի ժանտութեանէ Իւրմէ (Եւէէ. ԻԴ. 2—3) :

ԺԱՆՏԱԹՋԵՆԻ, Թ. συκοχυρία :

— Եւ 'ի ժանտաթղենին տեսանել զԵիսուս (Ղաւ. ԺԹ. 4) : Ասի եւ ՄՈՒԱԹՋԵՆԻ, Թն. συκοχυρία :

ՄՈՒԱԹՈՒՋ, նաեւ

ԿԱՏԱԴԵՆԻ, — Գոյ 'ի թղենիս որ անուանեալ կոչի կատաղենի, այսինքն՝ վայրի մոլաթուղ (Վեջօր. Ե) :

(*) Հ. Եղեղեփ Գաթրոնեան :

Իսկ

Գծնեիկ, Պրս. Գծնեիկ, նշ. հե-
րիւն (ՏՃ. Գծնեիկ, Գծնեիկ), եւ Գծնեիկ
նշ. խալիթոց իշտանդուի: — Փո-
խանակ դժնիկն նոճ ելցէ, Սիմա-
քոս՝ փոխանակ դժնիկն եղիճ ասէ
(Ուլ. Եւսյ.): Յորմէ

Գծնեիկ,

Գծնեիկ, Պրս. Գծնեիկ, նոյն նշ.

Գծնեիկ, Պրս. Գծնեիկ, նոյն նշ.

Գծնեիկ, Պրս. Գծնեիկ, նոյն նշ.

Գծնեիկ, (մկ.), թարգմ. Թրք.
Գծնեիկ, (գծ. հոլ.) որպէս եւ հոլ-
Գծնեիկ, Պրս. Գծնեիկ (յոյմ)

Կարի դժուար, դժուարագոյն):

Յորմէ

ԹՇՈՒԱՌ,

Գծնեիկ, Գծնեիկ, Գծնեիկ, Պրս.

Գծնեիկ, Պրս. Գծնեիկ, նշ.

Փառանդանութիւն, եւ նշանակէ՝

նախապահ: Յորմէ

Գծնեիկ, Պրս. Գծնեիկ (Թրք.

Գծնեիկ, թշ մաւն = թշնամ):

Գծ, մանիկ է, Պրս. Գծ, Գծ, նշ.

Գծ, յորմէ համառօտեալ

Տ, -- Գծնեիկ -- Գծնեիկ -- Տճնեիկ

Գծնեիկ:

ՏՈՒԱՅՏՈՒԹԻՒՆ, Արար. շէնեիկ

(եղ.), շէնեիկ (յոյ):

ՏՈՒԱՅՏՈՒՆ, ՏՈՒԱՅՏՈՒՆ, — Չգոյն ի-

րուք անձանց, զուցէ ծանրանայ-

ցին սիրտք ձեր շուայտութեամբ եւ

արեցութեամբ եւ հոգովք աշխար-

հականօք (Ղկ. ԻԱ. 34). յն. κρατερός

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՏՈՒԱՅՏՈՒՆ, Կարգ, պարզութիւն եւ

պարզութիւն, տարբերութիւն եւ տարբերութիւն

անձանց, անձանց, անձանց եւ

անձանց, անձանց եւ անձանց, անձանց

անձանց եւ անձանց, անձանց

ՎԻՇՏ, Կարգութիւնը Կարգ. Կարգ-
եալ եւ վէշ: — Վշտակից իւր իւր-
րեւ զարարութիւնը զինուոր Գրիստոսի
(Բ. ՏՃ. Բ. 3). յն. κακός, (վշտակից):

ՆԿՐՏԻՄ, Պրս. Նկրտիմ, նշ.
հայել ուշ ուշել: — Չառ 'ի յետոյն
մոռացեալ է, եւ 'ի յառաջագոյն
նկրտեալ եմ (Փէլեպ. Գ. 13). յն.
ἐπεκτείνω. — Նկրտիմ, Նկրտիմ:

— Որինչ զինին, զայն մոռաց-
եալ, եւ որ ինչ առաջին կողմ, յայն
ձգտեալ զիսեալ ստիպիմ (Ուլ. Փէ-
լեպ. ԺԲ.):

ՄԵԼԱՆ, Գն. մելան, նշ. սեւ, եւ
մելան, մելան, թանաք, սեւ (զլ)

սեւագեղ, Յորմէ

ՄԵԼԱՆ, — Աղաչեալ զՏէր, թե-

րեւս թողութիւն լիցի քեզ 'ի մեղ-

մեխ խորհրդոց արտի քո (ԳՅ.Բ. 22):

ՄԵԼԱՆ, Կարգ, մոռութիւն,

մոռ, ներքինի, եւ

ՄԵԼԱՆ, աշխ. Մել, Կարգ. Կարգ.

Կարգ, (Կարգի վրայ խօսելով):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՄԵԼԱՆ, — Որ ոք մոռանիցէ 'ի

մայրի հարկանել փայտ, եւ... ան-

կանիցի երկարութիւն 'ի մեղեք (Ո-

ւլ. ԺԲ. 5). յն. μέτρον. — Կարգ անկ-

ցի կարգին 'ի մեղեքին: Այլ է

ՄԵԼԱՆ, Արար. Կարգ, Կարգ

Կարգի կերպարոյ գրաստութիւն: — Կարգեց 'ի

մախաղ կերպարոյն իւրոյ (Եւսյ. ԺԳ. 12):

ՆԵԼԳ, ՆԵԼԳԱՄ, — Կարգեց 'ի հեղ-

գայք. անա լիւթ թէ գոյ ցորեան

յեղիկարտութիւն, իշէք անոր (Մել. ԽԵ. 1—2):

ՆԵԼԳԱՄԱՐՏ, — Կարգարարութիւն 'ի

ԵՂԱՆԱՄ, ԷՂ՝ Գ՝Պ ԸՆԽԼ:

Յորմէ

ԵՂԱԵԼԻ, Յն. ἔλαεινός:

ԵՂԱԼԻ, ապա նմանաձայնութեան
Յունական բառիցս ἔλαεινός, ἔλεος,
(ԷՂԷ), եւ ἔλαεινός, ἔλεος, (աղբիւրք,
աղբիւրք-ԷՂԷ): Իսկ

ԵՂԱՈՒԹԻԿ, թշուառութիւն, վայ,
(բառ հնոց): — Անդ երանութիւն
մեծաւանդ ապ, եւ եղիութիւն աղ-
բատաց (ԷՂԷ):

Եւ գաղջ զոյն, գաղջութիւն (բառ
նորոց): Իսկ

ԷԷՔ, Աբբ, հաբբ, նոյն նշ:

•

ՊԱՐԱԼԱՆՎ, Պրակ, պէրէնթէ,
նոյն նշանակութեամբ:

ՊԱՐԱԼԱՆՎԵՄ, Պրա, քէրէնթէ-
թէ, որ նոյն է ընդ
ՊԱՐԱՊՆԵՄ, Յն. περιδῶ:

Բազդ, զանգանաւանդ: (Տես եւ
բանտ, վանդեմ, վանդակ):

•

ՎՐԱՆ, նոյն ընդ Յն. οὐρανός,
(երկինք, քիմք), եւ Ռուսերէն ԷԷ-
բէ նշ, երկինք եւ քիմք: Պրա, ԷԷՔ,
նշ, կամար շինուածոց, եւ աղեղն-
աճան նշ, երկինք, առտառաղ, եւ
ԷԷՔ նշանակէ

ՔԻՄՔ, — Որ կանգնեաց զերկինս
իրեւ զկամար, եւ ձգեաց իրեւ
զխորան (Եւր. Խ. 22): — Զգեցեր
զերկինս որպէս խորան (Սաղմ.):

Տես եւ վեր, ՚ի վերոյ:

•

ԷՇ, (սեռ.) իշոյ: Թրք. էշ, էշէ+,
նոյն նշանակութեամբ:

•

ԵՐԱՆՔ, Պրա. բան, նոյն նշ, այս-
սինքն՝ առականք, ամօթոյք մար-
դոյ, զոր մերկանալ ամօթ ոչառ-
ճառէ մեղ: — Իբր զձեռն քո ընդ

երանօք իմոյք (Մշնք. ԻԳ. 2):

Յորմէ ՚ի հակառակէն

ԵՐԱՆ, երեւելի մասունք մարմ-
նոյ մարդոյ, մարմին (մարդոյ), ան-
գամք մարմնոյ: — Ոչ թէ ընդ զօ-
րութիւն ձիոյ կամեցաւ տէր, եւ ոչ
ընդ իրանս ան հակայի հաճեցաւ
(Սաղմ. ձԽԶ. 10): Այլ օրին. ԷՇՔ
Էրան, երբ. Էրան, Յն. ԽՆԻԱՅԷ,
(աղբր, որունք):

— Թէ տաց քուն աչաց իմոց...
կամ հանգիստ իրանաց իմոց (Սաղմ.
ձԼԱ. 5): Յն. οἱ κροτάφοι: — Անիրան
եւ անկերպարան (ԷՂԷ):

ԵՐ, (մարմին որ ինչ է, նիւթ շօ-
շափելի), ծագի ՚ի բառէս՝ իրաւունք:

ԵՐԱԻ, իբր՝ ճշմարտիւ, արդեամբ,
ստուգիւ, արդարեւ (որ է առեղձ, ա-
բբէն). Յն. ὁ ὄν, (ընդ. ներկ. ա-
րական εἰς(αὐτὸν) իբր՝ բլլող, գո-
յացող, այն որ է, նա որ է, որ էն.
եւ τὸ ὄν (ընդ. ներկ. չէզոք), որ
ինչ է, իրական, ստոյգ, իրաւ.
τὸ ὄντι, իրաւ, յիրաւի. Արար. ԴԷԼ
հաբբէն:

ԵՐԱԻ ԱՌՆԵՄ, — Իրաւ արտացէ
աղքատաց ծաղոյրդեան իւրոյ Սաղմ.):

ԵՐԱԻ ՏԱԼ, — Դուք ձեզէն ատք
զիրաւ: Թրք. (հաբբէն) հաբբէն:

— Դատ արա ինձ, եւ իրաւ արա
ինձ Սաղմ.):

ԵՐԱԿԱՆ, եւ

ԵՐԹՔ, (մկ.), եւ

ԵՐԱԻՈՒՆՔ, որ ծագի բառէն օրէն+

Ի ր ա լ (ու) ն ք

4 3 1 2 5 6

ա լ ր է ն ք, (սեռ.) օրինաց:

Օրէն+ եւ Էրաւան+ նոյն են բառ
ծագման եւ բոտ նշանակութեան:

Կաղմութիւնը բազդ. Էրաւան
եւ Էրան: — Էստ իրաւանց քոց: — Է-
րաւունք քո խոկք իմ էին (Սաղմ.):

ԱՆԵՐԱԻ, — Որ ՚ի վերուն անի-
րաւ է, եւ ՚ի բաղմին անիրաւ է
(Ղազմ.):

ԱՆԵՐԱԻՆԵՄ:

ՅԻՐԱԻԻ, — Մեք յերաւի, զի ար-
ժանի որոց գործեցաքն, առնումք
դհատուցումն (Դւմ. ԻԳ. 4):

Ուրիշ բառ մ'ալ կայ Պարսկերէն,
որ թուի նոյն լինել ընդ

ԵՐԱՏԱՆԲ (*), երաւստանք —
Ի սք է ն տ է ր :

3 4 8 6 7 5 1 2

— Եհար զնոսս յերատտան իւր-
եանց (Ա. Թմ. Ե. 3): — Արարին
Գեթիայիքն իւրեանց՝ երատտանս
(Ամք. 9): — Կենդանիքն հարան
յերատտանս իւրեանց (Ամք. 12): —
Հինգ երատտանս ոսկիս արարէք,
եւ հինգ մուկն ոսկի, եւ արդ արա-
րէք զպատկերս երատտանաց ձերոց
եւ զնմանութիւն միանց ձերոց (Ամք.
2. 4): — Եղին 'ի յերայ սայլին...
զմիւռնան ոսկիս, եւ զպատկերս ե-
րատտանաց իւրեանց (Ամք. 11):

Յորմէ համառօտեալ
ՆՍՏԻՄ, կամ 'ի Պրս. Նիշէ-Բէն,
նոյն նշ., (հրմ.) նիսա, Լս, seden-
tum, Իսկ (Նեէժ. ԺԳ. 23). «Եւ
յաւուրնս յայնտիկ տեսի զՀրեայնս,
եւ զի նորէին կանայք Ազովտացիք»:
Են. առնէլա, նորոգանէլ, ուստի պի-
տի ըլլայ՝ նորոգանէլ կամ քնէլեղո-
ցանէլ, եւ այս Յունական բառը ըստ
ոճոյ Սուրբ Գրոց նշ. էին առնէլ, ու-
ստանէլ. — Εἶδον τοὺς ἰουδαίους οἱ
ἐκαθίσταν γυναικας ἀλωταίς, «Տեսի
զհրեայս որք առնէին, կամ, զի ա-
ռնէլ էին կանայս Ազովտացիս»: Ա-
ռնէլոցն էին էլէլէլ ուստէլէն:

Տես այս Են. առնէլա, — Նստու-
ցանել ընդ աջմէ խմէ եւ ընդ ա-
հեկէ, ոչ է իմ տալ, (Են. նստել):

Ուրիշ է

ԵՐԱՏ, Պրս. բէռլ, բէռլէ, (կարգ,
շարք, զատ, զաստարութիւն):

ՄԱՆԿ (**), գրի եւ

(*) Եւրոպան, արաբն նկատեալ է իրեն
մտանիկ, որպէս 'ի բարս, զատարան, ժա-
ռարան, բուրարան: (Քեր. Զարդ. 1495):

(**) Ն. Հյկ. Բա, սահմանէ զրազդ, թար-

ՄԱՆԿ, — Որ ընդ միամիտ ըն-
կերին նենգաւ եւ մանկաւ գնայցէ
(Վեցոր. 2): Երամէ

ԽՈՐԱՄԱՆԿ, գրեալ եւ
ԽՈՐԱՄԱՆԿ, ԽՈՐԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ,
ԽՈՐԱՄԱՆԿԵՄ, Են. μαργαρον, նեն-
գութիւն, խորգախութիւն, ծագ-
եալ 'ի բառէս μαργαρον, եւ սա 'ի բա-
ռէս μαργος, մընց, հնար, ել, բռն:

Յորոց
ՄԱՆԿՂՈՒՆ, — Բարձեալ բերէին
մանգղիանս եւ պէտպէս մանգիւնայս
(Ա. Մկ. Է. 30):

ՄԵՆՔԵՆԱՅ, գրեալ եւ
ՄԵՔԵՆԱՅ, ՄԵՔԵՆԱՅԵՄ, Են. μαγ-
γανω, μαγγανω, յորմէ (մանկ),
(խորա)մանկ, (խորա)մանկութիւն
'ի հակառակէն՝

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ, պղծութիւն:

ՄԱՆՈՒԿ, բազդ. կողանք եւ տը-
ղայ, աղիճ եւ աղջիկ:

ՄԱՆՈՒԿ ՄԱՐԿ, կամ

ՄԱՆԿԱՄԱՐԿ, Երեւոյս, նորա-
հաւ (կին): — Կամիմ զմանկամար-
դացդ ամուսնանալ:

ՀՈՎԻԻ, (անռ.) հովու-ի:

ՀՈՎՈՒՈՒԹԻՒՆ, հովութիւն:

ՀՈՎՈՒԵՄ, առեալ 'ի ձայնէ սու-
րելոյ հովուաց՝ իբր հէ-հէ, հո հէ-
այսպէս եւ Պրս. բէլ բէլ, նշ. զձայնն
հովուական առ 'ի ժողովել զցրու-
եալ հօտն: — (Հովիւն) ստաջի նո-
ցա (ոչխարաց) երթայ, եւ ոչխարքն
զհեա նորա երթան, զի ճանաչեն
զձայն նորա... զի ոչ ճանաչեն ըզ-
ձայն օտարաց (Եմէ.): Բազդ. հայ-
հոյել, հայ հու, հայ հուշ, յայ կար-
գալ:

ՊԱՂԱՏԻՏ, Են. παλατις, նշ. կո-
ղով թղայ: Պրս. քէլ-քէլ նշ. պտուղ
շորացուցեալ, ՏՃ. բարան էլէլէլ. եւս

զախութիւն, խորամանկութիւն, որպէս Թէ
ման գալով, կամ մանկէ անհաստատ գովով:

եւ՝ քաղցու թանձրացեալ, որպէս
բէ+ւեւ, բէ+աբէ եւայն: — Կայթ մի
չամբէ, եւ պաղատիտս երկերիւր:
— Առցին պաղատիտս թղոյ եւ զի-
ցեն 'ի վերայ վիրիդ:

Պաղատիտ՝ նկատի իբր՝ +աղցր:

Յորմէ 'ի հակառակէն:

ՏՏԻՊ, իբր համառօտեալ 'ի նմա-
նէ, բաղդ. մօն եւ մուն, մանա-
նայ եւ մանանիս, թութ եւ թթու,
զեղծ եւ դաղծ, սիս եւ սոխ, քաղ-
ցու եւ քացախ:

* *

ԼԱՓԵՄ, Յն. λαπειω. նոյն նշ.

— Ամենայն որ լափիցէ լեզուա-
ւորով իբրեւ զշուն... եւ եղեւ թիւ
ամենեցուն որ լափեցին... երեք
հարիւր արամբդ որ լափեցին ըզ-
ջուր փրկեցից զձեզ (Դր. է. 5—7):

* *

ՆՈՒԱԳ, Պրա. Նէլա, նոյն նշա-
նակութեամբ, այսինքն՝ եղանակ եր-
գող: — Չնուաղս արնդաց քոց եւ
ոչ լուաց (Ամբ. Ե. 23): Յորմէ
ՆՈՒԱԳԵՄ, յորմէ 'ի հակառակէն՝
ՆՈՒԱԳԻՄ, ՆՈՒԱԳ, բաղդ. զեղ-
զեղել եւ կրկնել:

Այս բառը՝ ինչպէս յայտնի է՝ կը
նշանակէ նաեւ աւելցում, (ժամանակի
վրայ խօսելով): Բաղդ. եղանակ,
հանգամանք, երբ եւ երբին երբին:
— Եւ եղեւ յեօթներորդում նուա-
զին պատելոյն հարին զփողսն (Յե. 2.
16): — Ի միում նուազի խօ-
սեսցի Տէր, եւ յերկրորդումս երազով:
Այսպէս նաեւ եղանակ՝ թէ՛ ձայ-
նից վրայ կ'ըսուի եւ թէ՛ ժամա-
կի՝ քանզի կ'ըսենք՝ եղանակ եր-
գող, եւ եղանակ ամարան: Արով-
հետեւ նուազ կամ եղանակ փոփո-
խումն է ձայնից, մատանց (ըստ ե-
րաժշտաց): Օղայն փոփոխումն ալ
ըսուած է՝ եղանակ: Իսկ՝ նուազ կը
պատասխանէ մեր՝ աւելցում բառին,

— Յառաջնում նուազին, յերկրոր-
դում նուազին: Եւ նոյն իսկ բառս՝
անգամ է Պարսկերէն՝ ակնիւմ, որ
նշ. ժամանակ, եւ մերձաւոր է ձայ-
նիս աւելի, (եղանակ): ՏՃ. քայլեթ՝
նշ. կերպ, տարազ, եղանակ, նշա-
նակէ նաեւ նուազ, եղանակ ումի.
էյթ: Լատ. tempus, նշ. ժամա-
նակ, նաեւ եղանակ երաժշտական:

Ուրիշ է

ՆՈՒԱԳ, բաժակ, աման, անոթ:
— Ետ ամանել նմա նուազս ոսկիս
(Ա. Մկ. ԺԱ. 58): — Ետ նմա իշ-
խանութիւն ըմպել ոսկի նուազօք
(Բ. Մկ. Դ. 39):

Պրա. Նալէ, նշ. աման գողաւոր՝
'ի ձեւ նաւու. իբր՝ Նալէ, Նաւալ:

* *

ԺԻՐ, Պրակ. ախլը, ախլը, Վեյր,
Վեյրէ, նոյն նշանակութեամբ:

ՆԱ, (մկ. կամ չղ.), մի՛ չփոթեր
ընդ Ն, (դեր.), Յն. ΜΕΝΟΥΥΕ, ըն-
թերցի՛ր ΜΕΝΟΥΥΕ, (զօրութեամբ ου),
եւ նշ. ոչ, ընդհակառակն: — Ձայն
երարձ կին մի՛ 'ի ժողովրդենէ ան-
տի եւ ասէ, երանի՛ է որովայնին
որ կրեացն զքեզ, եւ ստեանցն որք
զինեցուցին զքեզ. եւ նա ասէ. նա՛,
երանի այնոցիկ է որ լսեն զբանն
Աստուծոյ եւ առնեն (Ղաւ. ԺԱ. 28).
յն. ΜΕΝΟΥΥΕ, ալ, ընդհակառակն: —
Երանեցի՞ց ժողովրդեան որոց այս
այսպէս է. նա՛, երանի ժողովրդեան
որոյ Տէր Աստուած է նորա (Սալմ.
ՃԽԳ.). յն. չիք: — Նա՛ աւանիկ
ազնուականի իմն ցանկացեալ են
(Եբր. ԺԱ. 16). յն. քայց այսք: —
Նա՛ փաճառականք նորա փառաւորք՝
Քանանացոց, եւ առգնողք նորա
իշխանք երկրին (Եւայ.). յեթէ՛ մանա-
թի Յն. չիք: — Այլ նա՛ աւանիկ իբ-
րեւ զկտու իմն լծեալ 'ի չորից ե-
րկվարաց զայսարհ տեսանեմք (Եզ-
նէկ): — Ձիւն, սառն... եթէ՛ յայլ-
մէ արարչէ էին, ոչ կոչէր զնոսա

հոգին 'ի փառաբարութիւն... քայց նա՝ տեսանեմք տւանիկ... զնոսա... 'ի նոյն փառաբարութիւն... Կոչեցեալ (Նոյն) : — Այլ, ասեն, հանդիսա է նմա (սատանայի) խաւարն : Նա տւանիկ՝ ոչ զայն սողաղակէր լեղէնն զիւաց, այլ թէ տանջանք պատրաստեալ են նմա, զի՞ կայ մեր եւ քո, ասէ... զի եկիրդ այսր յառաջ քան զժամանակն տանջել ըզմեզ (Նոյն) : — Ասեն որդիք ժողովըրդեան քո, ոչ ուղիղ է ճանապարհ տեսն, նա՝ նոցա ճանապարհն չէ ուղիղ (Նոյն) : ԼԳ. 18) :
Կրթութի թէ Պարսկերէն է՝ Ն., Նէ, Նէ, որպէս է Լատ. NO, (ոչ) :

ՉԱՅՆ, Լատ. sonus նոյն նշանն : Բաղդ. սիւն, ձիւն, չուն :

ԳՍՏԻՎՈՆ, րատ մեզ՝ յարէ րան. Իսկ Յն. τὸ δίστερον, նշ. երկրորդ յարի տան, Իսկ երրորդ յարի, τρις-τερον, եւ փայարի, πονόστερον :
Իսկ (Գործ. Ի. 9). « Անկաւ յերրորդ գատիկոնին 'ի վայր ». յն. մի րատ, ἀπὸ τοῦ τριστεγού, յերրորդ յարէն կամ 'ի վերջաւորէն : Իսկ (Անդ. Թ. 37). « Լուացին զիս եւ եղին 'ի գատիկոնի ». յն. ἐν ὑπερώω, 'ի վերնատանն 'ի վերջաւորէն, որպէս (Անդ. 'ի համբ. 39). « Զոր իրրեւ եկն՝ հանին 'ի վերնատունն », զնի համաձայն, Յունին, εἰς τὸ ὑπερώον, քանզի երրորդ յարին կազմէր 'ի հումն զվերնատունն կամ զվերնայարին :

ԽՈՐԾԱԿ, հին Պրա. Խորշապ նշ. արեւ : — Ապրեցաւ 'ի խորշակէ որդի իմաստուն (Անդ.) :
ԽՈՐԾԱԿԱՆԱՐ, — Խորշակահար լիցի ամարանի որդի անօրէն (Անդ.) : Բաղդ. տապ, տապահար :

ՀՄԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, Թարգմ. Յն. ὁμοπαχία :
ՀՄԱԿԵՐ, Յն. ὁμοπαχός, — Ընդէր լինիմք հմակերք (Մի. Անդ.) : ՀՈՒՄ, Յն. ὁυός, նոյն նշ. :

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ, Պրա. շէթ, նոյն նշանակութեամբ :
ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆԵՄ, Պրա. շէթէ Կէրթէն : Իսկ
ՅԱՇՏ ԱՌՆԵՄ, շէթէ Կէրթ Կէրթէն, շէթ Կէրթ Կէրթէն, շէթ 'ի Կէրթ Կէրթէն : Բաղդ. զոնկ եւ յաղի :
— Չէրն չէին վասն չէին յաշտ առնէր (Նոյն) : Պրա. շէթէ Կէրթէն նշ. հաշտարար կերակուր, կերակուր հաշտութեան կամ բարեկամական սեղան :

ԹՈՒՁ, Պրա. Թութէն, (հրամ. եւ արմատ Թութ), նշ. կծկել, ամփոփել, ծրարել Թրք. Կէրթէն, Պրա. Կէրթէն նշ. Թուգ. նաեւ զձակն 'ի գաւակ ձիւղ ընդ աղւով, ընդ որ քաւորն արտաքս ելանէ, եւ որ ձգտի եւ ամփոփի րատ պէտս : Թրք. Կէրթէն, եւ Պրա. Կէրթէն նշ. ձակել :

Թորմէ 'ի մեզ՝
ԱՆՋՐՊԵՏ, ԱՆՋՐՊԵՏԵՄ, — Անջըրպետեաց Աստուած 'ի մէջ բուսոյն եւ 'ի մէջ խաւարին (Մանդ. Ա. 7) :
ԱՆԱՆՋՐՊԵՏ, տե՛ս՝ ծագ, ծագեմ, եւ ծակ, ծակեմ : Իսկ
ԱՆՋԱՏ, ԱՆՋԱՏԵՄ, ԱՆԱՆՋԱՏ, Պրա. Կէրթէն, Կէրթէն նշ. անջատել, զատանել, եւ մասնաւորապէս՝ ոչխարին մօրթը վրայէն հանել, մօրթը միտէն զատել, Թրք. Կէրթէն :
Թորմէ (Թուգ. որ նկատի իրր կծկեալ, ամփոփեալ, սեղմեալ), 'ի հակառակէն՝
ԹիՁ, իրր ոչ ամփոփեալ, տարածեալ, ընդարձակեալ : Բաղդ. զլել եւ քիլ, ծրար եւ ծարիր, բուսն

ևւ բուռ, ծաղիկ ևւ ծառայիկ :

— Ո՞ր չափեայ ախով իւրով ըզ-
ջուր, ևւ զերկինս թզաւ, ևւ զեր-
կիր ամենայն քլաւ (Եււ. 1.) : — Ասա-
ռածատուր զիրք զերկինս թզաւ
ասեն, ևւ զերկիր քլաւ, ևւ ոչ ա-
ւելի զթիւն քան զքիւն գտանեմք
(Եււ. 1.) : Իսկ

ԹՈՒԹ (*), նոյն ընդ՝ Բաւ. 1. Թ ևւ 2.
ընդրդք ըստ Յուն. Պրս. ևւ Արար.

— Հովիւ էի ևւ թուի քաղէի
(Աււ. 14.) :

Յորմէ՛ ի հակառակէն՝

ԹԹՈՒ, բազդ. զեղծ ևւ զաղծ,
պաղապարտ ևւ տարալ, մանանայ ևւ
անանուխ :

* *

ԿՈՇԻԿ, (կուշիկ), Պրս. +էֆէ.
նոյն նշ. — Եթէ ի չաղամարթէ միտ-
ջէ մինչեւ ի խրացս մի կոշկաց ա-
ւելի ևւ յամենայնէ որ ինչ քս իցէ
(Ծաւ. ԺԳ. 23) : Իսկ (Բաւ. 2.
8) : « Այս ինձ կշէկի լիցին փոխա-
նակ զի երէց արարի զքեզ », թեւ-
րեւս ուղղելի է կաւււ, ևւ ի ձեւ
հարցման :

ԿՈՇԿԱԳՈՐԾ, — Զոստայնանկու-
թեան ևւ զկոշկադարձութեան ճար-
տարութիւն ի բաց մերժեցին (Ու. 1.
Բ. Կաւ. 1.) :

ԿՈՇԿԱԿԱՐ, Պրսկ. +էֆէկէր, իրր՝
կշէկաւոր :

ՄՈՒՃԱԿ, Պրս. Ժաւէ, նոյն նշ. :

— Եթող զսանդալ իւր, ևւ էարկ
յոսս զմուճակ կնոջն (Վր. 2. 2.) :
Փոյ ևւ

ՍՈԼԵՐ, բաւ յեանոց. Լատ. solea,
solaris, (կոշիկ, մուճակ, սան-
դալ), ծագեալ ի բառէս՝ solum,
որ նշ. հող, յորմէ՛ ի մեղ թարգմա-
նարար :

ՀՈՂԱԹԱՓ, իրր՝ պահպանող ի հո-

(*) Հայերէն է, Թէպէտ ևւ ի Թրքաց ևւս
ի փար արկեալ :

զոյ՝ ի փոշւոյ, ևւ իրր՝ Տճ. Բաւ. 1.,
ևւ կաղմուած՝ Աւետարանին սա ի-
մաստին համեմատ : — Եւ զփոշին
որ կառեալ է ի քաղաքէ ձերմէ
յոսս մեր՝ թօթափեացուք (Ղաւ. Ժ.
11) : Իսկ

ՄՈՅԿ, գրեալ ևւ

ՄՈՅԿ, իրր համառօտեալ ի ձայ-
նէս՝ Ժաւ. 1. — Զվարարն զգեցեալ
ևւ մոյկս աղուցեալ (Բաւ. 1.) : —
Մոյգս անգամ ոչ ազանէր (Նշ. 1.) :

Որպէս ևւ

ՍԱՆԴԱԿ ԿԱՄ ՍԱՆՏԱԿ, Եւ. σάνδα-
λον, Պրս. սանթէլ, որ է մերս սան-
թաւ, նշ. թէ՛ զմակոյկ ևւ թէ՛ զհո-
ղաթափ : Եւ. βάρυς, նշ. հաւակ,
մակոյկ, ևւ հողաթափ, կոշիկ :

Տէս ևւ մակոյկ :

* *

ԲԺԻՇԿ, Պրսկ. Դէլէ, Բէլէ, նոյն
նշանակութեամբ :

Յորմէ՛ համառօտեալ՝

ԲՈՅԺ, բուժումն, բուժեմ :

ԲՈՒԺՈՒՄ, յորոց

ԲԺԺԱՆԲ, կախարհանք ի բու-
ժումն արտոյց :

* *

ՃԱՊՈՒՌ, մազիլ, ճիրան. ծագի
յԱրարականէս՝ ճէպէրէ, որ նշ. ա-
սիւծ մեծ : Յորմէ՛ ի հակառակէն՝

ՃՊՈՒՌՆ, ՃՊՈՒՌՆ, Բազդ. կէտ ևւ
կէտ, արտեւն ևւ թիթեւն, ցեծ ևւ
ցեց, կինձ ևւ զինձ, արեղերք ևւ
աղբուկ : Իսկ

ՃԻՐԱՆ, ծագի ի Պարսկականէս
ճէր-նէ՛ որ նշ. առիւծային :

* *

ՄԱՐՏ (*), պատերազմ, ևւ ըստ

(*) Այս տեղ յայտնապէս կը տեսնենք որ
ուրիշ ժողովրդեան մը յատուկ անունը՝ ի մեզ
հասարակ անուան դարձած է, այս կարգէն
են արաբս, դանդաղ, առիւծ, արծուի,
ժմբատ, հիմն, վիշապ, ջիրապ, վիրգ : Տես
զբառս :

Հտ. դիք պատերազմաց mars, և պատերազմ, որուն սեռական էն (martis) ունինք մեր բառը :

Նաեւ նոյնանուն ամիս մը՝ մարտ ,
 դի նոյն դից նուիրուած էր այս ամիսը (ըստ Հոռլմայնցւոյ) :

Աւսինքս նաեւ

ՌԱԶՄ, որ բուն Պարսիկ է՝ Խէչճ, ասկայն նոյն Լատին բառն է mars, այսպէս է նաեւ անահիտ, եւ փոխուած է 'ի Տէան, Diana (*):

Вопросъ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ (ԴԴ), բարդեալ՝ պար, (այսինքն՝ պատահումն, բաղխումն), եւ ուսման Պատահում՝ ըստ ժող. Ս. Գրոց, նշ. հարկանել, սպանանել:

— Դարձի՛ր դու եւ պատահեա՛լ
քահանայիցն Տեոռն, եւ դարձաւ...
եւ Կոտորեաց զքահանայսն Տեոռն
(Ա. Թ. 4, Ի. 18)։ — Կոչեաց...
եւ ասէ. մատիւր պատահեա՛ն զմա,
եւ եհար զմա, եւ մնաւ (Բ. Թ. 4,
Ա. 15)։ — Արի՛ եւ դու քեզէն պա-
տահեա՛ն մեզ, զի ըստ ասն է զօ-
րութիւն իւր (Դ. 1, Բ. 21)։ — Ու-
ղաց պատահե՛ղ նմա պատերազմաւ
(Ա. Մ. 1, Է. 31)։ Յորմէ (մարտ)

պարտաւոր, որոնք ալ թարգմանաբար ունինք

Փոփոխութիւն (*), — փոխ ետեւը, եւ չափեր զփոխորդին (Սեբեք. Թ.):

Յորմէ (տոկոսիք) 'ի հակառակէն՝ ՏՈՒԿԱՆԻՔ, ՏՈՒԿԱՆԵՄ, բաղդ. փաշխ եւ բաշխ, զանձել եւ քանցել, կցել եւ քեցել:

Իսկ (Ուլ. Թ. 11). «Եփրեմ իբրեւ զհաւ թռեալ, եւ փառք նորա 'ի Կոնստանդնուպոլսոյ, եւ յերկանց եւ յդուրեանց»: Յոյնն ունի՝ ἐκ τῶνων, 'ի քանդան, զի 'ի Յոյն իւզու՝ որպէս ցուցաւ՝ τῶνος, նշ. եւ տօկոս, եւ ճնշուիք:

* *

ՎԱՆԿ, գրի եւ

ՎԱՆԿ, նոյն է բնից

ԲԱՆԿ, Պրս. Կոնստանդնուպոլսոյ, հնչիւն:

* *

ԴԱՇԽՈՒԹԱՆ, — Զուր խնդրեաց, եւ ես կաթն դաշտութեանս (Դուր. Ե. 25). յն. λεχάνη:

Մեր բարբարոսք է, դաշ-խութեանս: Պրս. Կոնստանդնուպոլսոյ (դաշ), նշ. զամանն յորում զկաթն կթեն, եւ Կոնստանդնուպոլսոյ (աւաղան ջրոյ), Պրս. Կոնստանդնուպոլսոյ (աման կթելոյ զկաթն): Յն. Կωρῆ, նշ. տանել, բաւական լինել, կրել, պարունակել, ինչպէս գործածուած է սա պարագայիս մէջ. — Անդ էին թակոյիք կճեպք զից... Կոնստանդնուպոլսոյ 'ի նոյն անունով մարտի կրկուս կամ երկու (Յալ. Բ. 6). յն. γωροῦται ἀνὰ μετρητάς δύο ἢ τρεῖς.

ՊԱՏԿԱՆԻՔ, Պրս. Բեյլեք, Զէնալ Բեյլեք, 'ի Սեպագիրս Բեյլեք, —

(*) Փոփոխութիւն, բարդ է, Կոնստանդնուպոլսոյ վերջին մասը ոչ թէ Կոնստանդնուպոլսոյ վերջին մասն է, ըսել կ'ուզէ՝ Կոնստանդնուպոլսոյ վերջին մասն է ճնշուիք՝ զոչ, Յն. τῶνος, ինչպէս ցուցուած է 'ի վերջոյ:

կայ եւ Յունարէն πῶταλον, փոխակեցի բառ մը, եւ կը նշ. նաւորդաց պահապան զիք, եւ անոր պատկերը՝ որ 'ի խելոս փոխակեցի նաւաց նկարուած կամ գրուած էին:

Յորմէ համապատասխան

Կեթի, (2 (տա) կէք — կերպ):

Ըստ այսմ եւ Յունականս μορφή, (պատկեր, կերպարան, յորմէ 'ի մեզ՝ մրափ), փոխեալ է 'ի Լատին յետեւառաջութեամբ գրոց forma:

Տես եւ Էթեւ եւ Էթեւ:

Յորմէ

Կեթի, Կեթի, Կեթի, (կրք) էլ էլ: Բաղդ. զէք եւ զիմակ, զիմակաւոր: Իսկ

ՊԱՏԿԱՆԻՔ, Պրս. Բեյլեք, նոյն նշ.

* *

ԵԹԵՎ, ըստ հնոց՝ եթեւ Յն. ἐπεὶ, Պրս. Էթեք, Զէնալ Էթեք, Սանս. Էթեք:

ԵԹԵՎԵԱՆԿ, ԵԹԵՎԵԱՆԿ, Պրս. Էթեք, Էթեք, Էթեք:

ԵԹԵՎԵԱՆԿ, Պրս. Էթեք, Էթեք:

ԵԹԵՎԵԱՆԿ, Պրս. Էթեք, Էթեք:

ԵԹԵՎԵԱՆԿ, Իսկ (Դ. Ե. Ժ. 1

եւ 17), «Յեւ այսորիկ երեւեցոյց

տէր եւ այլ եւս եօթանասուն եւ

երկուս» (Յն. եօթանասունս): —

Դարձան եօթանասունս եւ երկուքն

(յն. եօթանասունքն) խնդրեցեալս:

— Եկին յեղիմ, եւ էին անդ երկու

տասան աղբիւր ջրոյ եւ եօթանա

սուն ծառ արմաւենեաց (Եւ. Ի. Բ.

27): — Եկին յեղիմ, ուր երկուտա

սան աղբիւրքն, եւ եօթանասուն

արմաւենիք, 'ի ախլ երկուտասան եւ

եօթանասուն Սուրբ Առաքելոց վար

դապետութեան (Եւ. Եւ. Լ. Բ.): —

Որ զօրինակ երկուտասան առաքելոց

քոց, Բրիտան, եւ զեօթանասուն

քնտրելոց աշակերտաց յառաջագոյն

ծանուցեր 'ի թիւ արմաւենեաց եւ

աղբերացն Յաղիմայ (Եւ. Եւ. Լ. Բ.): — Վասն

երեւեցուցանելոյ զեօթանատունն (ն. Դ. 1.) : — Փշեաց տէրն յերկոտասանն հոգի, եւ ետ իշխանութիւն եօթանանիցն (Ն. 2.) :

Իսկ Լատինական ընթերցումն մերումս Աւետարանին համաձայն մերումս ունի՝ եօթանատուն եւ երկուս :

* *

ՈՐԻՇ, Թն. օրօշ, (սահման) :

Յորմէ

ՈՐՈՇԵՄ, Թն. օրիշ, (խտարնակ ձեւ), բաժանել, անջրպետել, սահմանել : յորմէ՝ հորիշ (ըստ արդեաց) ծագ : Բաղդ. ծագ եւ ծակ :

— Որոշեցէք ինձ զհաճախաս եւ զՍօղոս 'ի դործ յոր կոչեցեալ է իմ զգոսա (Գործ. ԺԳ. 2) : յն. օրօշ : Գառ. — Որոշեցին առաքել 'ի պէտս եղբարցն (Ա. ԺԱ. 29) : յն. օրօշ :

— Զատանէր եւ որոշէր զանձն (Գառ. Բ. 12) : յն. օրօշ : — Պօղոս... որոշեալ յԱւետարանն Աստուծոյ (Հ. 12) : յն. օրօշ : — Սահմանելոյ որդոյն Աստուծոյ (Ա. ԺԱ. 1) : յն. օրօշ : — Որդի մարդոյ ըստ սահմանելոյն երթայ. յն. օրօշ : — Գայ 'ի սահմանն Հրէաստանի (Մ. Բ. Ժ. 1) : յն. օրօշ :

* *

ՍԵՐ, (սեռ.) սիրոյ, Թն. սեր, կենդանի առասպելեալ՝ կիսովն կին, եւ կիսովն ձուկն. կին հրապուրիչ եւ խարուսիկ. հրապուր, հեշտանք հաճողից : Պրս. սեր՝ նշ. իղձ, փափաք, սայր սրոյ : Թրք. սէր, սէր : Թրք. սէր, սէր : Թրք. սէր, սէր :

ՍԵՐԵՄ, Թրք. սէր :

ՍԵՐԵՄԻ, Թրք. սէր : — սէր :

Յորմէ (սէր)

ՍԱՐ, — Ի սայր սուսերի կոտորել :

ԵՐԿՍԱՅՐԻ, Պրս. սէր :

ՍԱՐԱՍՈՐ, եւ

ՍՈՐՍԵՐ, ուսմի՝ սորս, (տեռ գրառ) է իբր սայրանալ, եւ առաջեալ սորս՝ նշ. սորս :

— Զէր ինչ օգտեալ, այլ եւս առաւել զայրացեալ (Մ. Բ. 26) :

ՍՈՐ, Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՍՐՈՒԱԿ, — եւ առ Սամուէլ ըզարուակն իւղոյ : Բաղդ. զեղարգն եւ քաղիրթ, տէր եւ տիկ, արդն եւ արդու, զիրգ եւ զրիւ, քծուար եւ քծաւարտ :

Թն. օրօշ (ած.) նշ. հատու, սուր, եւ օրօշ (զյ.) նշ. անկի, այրուէ եւ միւս սուր, թէ՛ զոյակն է եւ թէ՛ տմակն : Թն. օրօշ, նշ. քաղաւ, եւ օրօշ, նշ. բարկ, թթու, եւ սուր, հատու : Թրք. կ'ըսուի միապէս՝ սէր : Թրք. սէր եւ սէր : Թրք. սէր, բարկ եւ սուսեր հատու :

— Սուր, սուր, սրեաց եւ զայրացի'ր (Ն. 2.) : Թն. 9) : յն. օրօշ, օրօշ, օրօշ եւ օրօշ : — Երբեմն այսպէս ուտէ սուր եւ երբեմն այնպէս (Բ. ԺԱ. 25) : յն. օրօշ : — Երբեմն սուր եւ երբեմն զայն : — Եւ զՆոմրա քաղաք քահանայիցն եհար սրով (են սոմատի) սուսերի յառնէ մինչեւ զկին... Թրք. սէր : (Ա. ԺԱ. Բ. 19) : Ի յն. չիք Թրք. սէր : Յորմէ

ՍՐԵՄ, — Սրեցին զեղուս իւրեանց որպէս զօճի (Ս. Բ. 2) :

ՍՐԱՆԱՄ, ՍՈՐԱՄ,

ՍՈՐԵՆ, Պրս. սորս : նշ. յարձակումն, արշաւանք, ըստ մեզ յատուկ անուն մարդոյ : եւ

ՍՈՐ, ('ի բարդութեան)

ԱՐՇԱՍԱՍՈՐ, նոյն ընդ՝ սորս : Սորս՝ զոյակնաբար սուսեալ, նշ. հակա զայն ժանտամահի :

ՍՐԱՆՈՐԻՆ, իսկ (Մ. Բ. ԺԳ. 8) : «Եւ եղբիւն սովք եւ սրածուրբ իւնք» : 'ի Թն. չիք սորս : Թրք. սէր :

Յունահանքս ևս ևս ևս (սով
և սրածռնիւն) նոյնաձայնք են.
և 'ի մեղ սով և սրածռնիւն ոչ կարի օ-
տարաձայնք, զի 'սով նոյն է ընդ
ս, որպէս Յունիք և Յունիք,
Յունիք և Յունիք, Յուն և Յուն,
(սեւ. Յունիք) զովսով և զսովս. ըստ
այսմ ևս սով իրր՝ սով, — սեւ և
սեւ և

ՄԱՀ, ծագի 'ի Յն. յԱ/ԵՐԱ, որ
նշ. սուսեր, սուր: — Բուսն է իր-
րեւ զմահ սէր (Երէ. Ը. 6):

Բաղդ. սրածուծիւն : Թերեւս
Սեւեւ կամ Սեւեւ, սիրոյ ծնունդ
կղած ուրա :

Յորովէ եւ համառօտեալն
 Զե՛յ, եւ, իսկ
 ՍՈՒՌն, — Քաղցրաշունչ սղօխ
 Վեա Վեաս Վրկանունն ճօճէ (Վե՛ցբ)։
 ՍՈՒՆն, թրք. «*սու-+* նշ. շունչ,
 (այսինքն՝ հողմ), Յն. *սփա*։

Ողբոյ եւ հողմոյ անուն երբայե-
ցիբնէն եւ Յունարէնն եւ Ասորբնէն
նոյն է, նա թէեւ Հայերէն ոք մանր
միտ գնիցէ, նոյնպէս գտանէ, յոր-
մամ տաղնապետ ոք յումնքէ իցէ,
ասէ չեա ոգի կրանել, չեա ոգի առ-
նուլ, եւ այնու զօղոյս զոր միշտ
ծծեմք՝ յայտ առնէ... յորմամ մեք
առեմք թէ սիր չնէ, Ասորնայք տանն
այս չնէ... զիտեմք եթէ այսն հողմ
է, եւ հողմն ոգի (Եղեկէ. 90—92)

$\frac{U_{\text{ср}}}{h} = \frac{U_0}{h} - \beta p_p$, $\Delta t = \frac{\rho_p}{\rho_f}$,
 $\frac{U_{\text{ср}}}{h} = \frac{U_0}{h} - \beta p_p$

ԴԱՓՐ ՀԱՏԱՆԵՄ, ԿԶ. Յիշ. Ժորժէ
Գրէթիան. հարկանէլով զորոսն :

— (2/a) որոտայի ղեկավարը, եւ
Գրական-հասարակական (ՅԵՀ. 1թ. 21),

Թէպէտ մեր բային պատասխանող
Յունարէն բայն է ἀπορίστω . սակայն
կայ ուրիշ բայ մ'ալ ταφρύνω , որ
գրեթէ նոյն նշանակութիւնը կու-
տայ , եւ մերն այս բային ծագած

կը թռուի. կայ նաեւ Արար. շէշ, որ նշ. հարումն, հարումած, որ կը հնչուի նաեւ՝ Դ-բայ, Գ-բայ, այս պատահումը կը տեսնենք Բ-բ-բէ՛՛՛ եւ ~~Գ-գ~~ Բ-բայերուն վրայ, (Տե՛ս ըզբառու) ։ Յորմէ

ԴԱՐՆԵՆՄ, — թուրքէլ էր... դար-
մին պղնձոյ եւ հրկաթոյ (ԾՆՆ, Դ.
22) :

ԴԱՐԻՆ, Աղեքսանդրոս դարբին
 Թաղում Հարչարանս եցոյց ինձ (Բ.
 ՏԷԷ.). յն. ԴԱԼԷՆ; Ուրիշ է

ԴԱՓԻԻՆ, ՅՆ. τύπος, ձրուն ու-
թին ձայնը՝ հրք ուղքը գեականը զարնէ:
ԴԱՓԵՄ, (հարկ-նէլ արկ- + գէ-դէն)
'ի արկն է- 'ի կ-ա-տ-էլ): Եւ

ԴՈՓԵՄ, — Ծափա հար, և գո-
փեա՛ս ոտամբ, — Փոխանակ զի կայ-
թեցեր զու ձեռամբ քով, և գո-
փեցեր ոտամբ քով (Եղև. 6),
և.

ԹՈՊԵՄ , յորմէ ասխ.

ՏՊԵՄ, կաղմութիւնը բաղդ. տա-
պան, տապանակ, եւ տուփ :

ՅԵՐԻՐԵՄ,
ԵՐԻՐԵՄ, Յն. քրդա, ('ի բայէս
ἀραρίτκω), նորն նշանակութեամբ,

Յարմէ 'ի հակառակէն՝
ՍՏԵՐԻՒՐԵՄ, — Ոչ ստերիւրեցայց
'ի ճշմարտութենէ (Իսա. Զ. 25).
յն. παρρησία: Բազդ, եղծանեմ եւ
ստեղծանեմ, գտանեմ եւ ստղտա-
նեմ, յանձնեմ եւ ստանձնեմ, համ-
բախեմ եւ ստամբախեմ, ունկն դնեմ եւ
ստունդանեմ:

Այս՝ ազդեցութիւնն է յունականին,
զի Յն. κατὰ (ըստ սիւռ. ինզորով) կը
նշանակէ՝ ընդէմ, հակառակ:

ԱԹՈՌՒ, Յն. Զերա. Թրօնազ. Կաթճերա,
Թրք. ռէւո-բ-է, (նստիլ) եւ ռէւ-
բ-է, նստարան, արժող :

Ահա նկատի իբր տեղի բարձր :

— Արար... վեց աստիճան ամթո-
ռոյն : — Տեսիլ գտէր նստեալ յա-
թոռ բարձրութեան եւ վերացելու
(Եւայ, Զ. 1) : — Նիստ 'ի գետնի
զի չիք ամթոռ (Անդ. ԽԷ. 1) : — Իջ-
ցին յաթոռոց իւրեանց ամենայն իշ-
խանք ազգաց (Եւէլ. ԻԶ. 16) : —
Մտաւք Եզրումայ մօրն եւ տեսին,
եւ ահա դուրք վերնատանն փակե-
աւ էին, եւ ասեն. գուցէ յաթոռ
նստիցի 'ի պէտս (Դադ. Գ. 24) : (Տագ-
յաթոռն) : Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԱՌ ԱԹՈՒՐ,

ԸՆԴ ԱԹՈՒՐ (*), երկուքն ալ մէկ է,

(*) ԸՆԴԱԹՈՒՐ ՀԱՐԿԱՆԵԼ, երբեմն
կարծի նոյն ընդ Առաջուր, այսինքն, առ ոստ
հարկանել, այլ 'ի Սուրբ Գիրս զնի որպէս
ἀνελεῖν ἐν ρομφαίᾳ, Թրով հարկանել, ընդ
սրով արկանել, կոտորել 'ի սայր սուսերի :
— Չերիտասարդ իմ ընդամուր հարկանել
(Յուդ. ԺԶ. 6) : (Եւ. Հիւ. Բա) :

Բառարանը բառից շարքին նայելով՝ ԸԴ-
ԱԹՈՒՐ հաշիւելու կարծիք է թէ կը նշանակէ
էտրէլ 'է -այք -տրէլ, բայց այնպէս չէ,
ուրիշ պատճառ կայ. այս ստորերը երկուգու-
ծութեանը Սարգմանութեան լեզու առաջա-
ւոր. ուստի մեր բառից շարքը բնագործին շար-
քին չնայիր : Եթէ բառ առ բառ Սարգմանութի,
պէտք է այսպէս ըլլալ, զերիտասարդ իմ
սրով ստանալի, եւ զստեղծոյն իմ ընդ ամուր
հարկանել կամ զգետնի հարկանել, կամ առ
աստ կոտել : (Տես 'ի Յուդի ԺԶ. Եւ. 'ի ծա-
նոթութեանն) : Τοῦ νεανίσκου μου ἀνε-
λεῖν ἐν ρομφαίᾳ, καὶ τὰ θηλάζοντά μου
θίψειν εἰς ἔσχατος.

Այս պարսկամանութիւնը Սարգմանութեանց
մէջ կերեւայ տեղ տեղ. ուստի բառին շարքէն
խառնելու չէ : Այսպէս է. օրինակի համար.
— Չայր շոյտ եւ զոյշ 'ի զործս իւր (Առակ.
ԻԲ. 29) : Եւ. ὁρατικόν ἄνδρα καὶ ὁζόν, այս
տեղ ալ բառարանը սխալեր է՝ բառից շարքէն
խառնելով, եւ ԼԻԲ բառին դէմ (տես զբառը)
նշանակեր է. ὁρατικός, որ զոյշ, զգու-
շաւոր՝ բառ է, միջոցառ պէտք էր նշա-
նակել 'ի ὁζόν : Եւ (Երեմ. ԻԶ. 2) : « Ասա Բա-
բելոն, յոման եղև Բել աներկելուն, փա-
փուրն մտանցաւ Միկաիլի դար : Այս զաստու-
րութիւնն Բաբելոնի նման է, իսկ մեր

նշանակութեան մէջ տարբերութիւն
չկայ :

— Ընկեցին զնա... եւ կոխեցին
առ ամուր (Դ. Թաթ. Թ. 33) :

Բազդ. խորան եւ խոնարհ, վեր
եւ վայր, անկողին եւ նկուղ, սար
եւ սոր :

Եւ. ὁρόνο; (ամթոռ), ծագի 'ի բա-
յէս, ἑράομαι (նստիմ) եւ ἔδρα, յոր-
մէ καθέδρα (ամթոռ), ծագի 'ի բայէս
ἔζομαι, յորմէ καθίζομαι (նստիմ) :

Այլ է

ԱԹԵՐԱՅ, գրեալ եւ

ԱԹԵՐ, Եւ. ἀθίρα :

ՉԵՌԱՄ, Եւ. ζέω, նոյն նշ. :

ՉԵՌՈՒՆ, -ան՝ մասնիկ է, որպէս
հոսան, Բաշան, Կաթան, Կիւն :

Իսկ

ԵՌԱՄ, Եւ. ἔρρω, նոյն նշ. : Այլ է
ԵՐԵՐՈՒՄ, Լա. εἶρω, երբեք տա-
ւանիլ, յաճիլ այս անգր, թափա-
ռիլ, մոյրիլ : — Երբեքալ եւ տա-
ւանեալ եզրցիս 'ի վերայ երկրի
(Ծան. Դ. 12) :

ԵՐԵՐ, — Տեսիլ զերկնս զի կա-
յին յերբի (Եւէլ. Դ. 24) : Այլ է եւ
ԵՐԻ, (փառութիւն, ապահանա-
թիւն) : ՏՃ. էրէլ՝ նշ. թարախ, փը-
տութիւն վիրաց : — Զման կոչեցի
ինձ հայր (զի θάνατος արական է),
հայր եւ -ուր ինձ շէքք (զի πατήρ ի-

Սարգմանութեան մէջ՝ ἐμὲ -է կը կոմիտէ քան
շանթիլ-է. (Սող միւս խոյոր սխալները՝ օրի.
նակողներուն անճամուտներէն պատճառեալ) :

Հիւ. Բառարանը՝ ԸԴ հիւ Բ. բառով -
Բառ բառ մը կը ցուցնէ, որ իբր Թէ նշանա-
կած ըլլայ՝ -ուր, որուն հետեւելով Առանձն
Բառարանն ալ 'ի կարգի բառիցն կը զնէ ա-
մուր, սոր : Սակայն բովանդակ Հայ մատեն.
նադրութիւնն այսպիսի բառ մը չճանչնար :
Կ'երեւի Թէ այս սխալը մտած է՝ առ-ամուր,
ընդ-ամուր բառէն, որովհետեւ ասոնք աշ-
խարհաբար կը Սարգմանուին, սորի տակ
(կոխկռտել, քցել) : ասկէ հետեւցնելով
կարծուեր է Թէ՝ -ուր կը նշանակէ սոր :

զական է) : — Երբ ծածկեաց զնուսա (Առ. ԻԱ. 26) : — Աստեղք ոչ են սուրբ առաջի նորա, թո՛ղ թէ մարդ երբ, եւ որդի մարդոյ՝ որդն (Առ. ԻԵ. 5) : Եորմէ (եռամ) :

ԵՌԱՆԿՆ, — կաթնայ յեռանդան տեսանեմ (Եբ. Ե.) :

ԵՌԱՆԳՈՒՆ, բաղդ. նախանձ :

ԼԱՄԲ, ՏՃ. ԲԱՆԻՔ, ԿԱՆԻՔ, ԿԵՆԻՔ : — Եղիցին օղամանեակքն լամբք լծակաց (Եւ. ԻԵ. 27) :

ԵՆ. լաβή, որ ծագի 'ի բայէս λαμβάνω, որ նշան. ունել, բռնել : Երես ալ աւելի բայէն ունիւնք :

ՈՒՆԵԼԻՔ, բառաց, եւ մասնաւորապէս՝ ԼԵՆԻՔ ԲԱՆԻՔ : ԲՐԱՔ. ԲԱՆԻՔ : — Եռուց եղեւ առաջնորդ ունելեացն Յիսուսի (Գործ. Բ. 16) : — Համարեմքի՞մ, առէ, եկիր մատնել... զայս առ մասնիկն. եւ ցունելիսն առէ, զո՛վ խնդրէք (Սեբե. Ժ. Գ.) : Տպ. յունելիսն : — Զկայծալն առեալ ունելեօք երեք (Եւ. Զ. 6) :

Արդ մեր բառը լամբ, վերը լա μ β ցուցուած ԵՆ. λαμβάνω բային չորս զիրերն է :

ԵՌՊՈՊ, թռչունի մը անուն է, Պրա. ԷԵԵԷԷ : — Էին թեւք նոցա իբրեւ զթեւս յոգորպոյ (Զ. Ե. 9) :

Իսկ Պրա. ԷԵԵԷԷ նշանակէ՝ ՀՈՊՈՊ, ԽՈՊՈՊ, ՀՈՊՈՊԻՔ, ԽՈՊՈՊԻՔ, իսկ բառս յոգոր ծագի 'ի ԵՆ. ԷΠΟΨ, նոյն նշան. որ այլով ձայնիւ կոչի՝ ցին : (Տե'ս զբառոյ) :

ԽՈՆԱԼ, Պրա. ԷԵԵԵԵ՝ նշ. արտասուք, բայց թարգմանի առէն՝ ԷԵԵԵ, ՏՃ. ԿՐՍՈՒՐ, ԲԱՆ ԷԵԵԵԵ ԿԵԵԵԵԵ, աշխ. առէն առջնաւ լա μ β : Բաղդ. լուսնամ եւ լամ, Հայերէնին ստացած նշանակու-

թիւնն (տամուկ, տամկացեալ) Թուրքերէնին թիւարդութենէն է. զի Թուրք. ԷԵԵԵ, թէ՛ արտասուք է եւ թէ՛ թացեալ, թաց, խոնաւ : Իսկ ՏԱՔ, ԷԵԵԵ, ծագի 'ի ԵՆ. δάκρυ, որ նշ. արտասուք, Պրա. ԷԵԵԵ, տաք, եւ ԷԵԵԵ, արտասուք, նմանաձայնք են : Թող զի եւ Զերմ են արտասուք : Եորմէ՝

ՏՈՉՈՐԻՄ, յորմէ՝

ՏՈՊՈՐԻՄ, բաղդ. թրծել եւ թրծել, մկրտել եւ մուրկ, (մրկել) :

ԼԻԲԵ, բառ Լատին liber, որ նշ. ազատ, սակայն է նաեւ մակդիր Բաքոսի դից դիւնոյ եւ արեւելեան, liberalia, կը կոչուէր Բաքոսի տօնը, յորում ամէն տեսակ լրբութիւն անամօթարար գործելու եւ խօսելու ազատութիւն կար (առ Հռովմայեցիս) :

ԼՊԻՐ, իբր բարդութիւն ԷԵԵԵ եւ ԷԵԵԵԵ բառից, յորմէ՝

ԼՊՐՇԱՆՔ : ԱՅՆ է

ԼՊԻՐ, Լա. lubricus, նոյն նշ.

ԼՊՐՈՒՑ, — Տեսանիցէ ոք զընկեր իւր ընդ լպիրձ տեղիս գնացեալ (Եւ. ԷԷԷ) :

ԽԵՆԵՐԱՆՔ, ծագի 'ի Պրա. ԷԷԷԷԷ, որ նշ. մանրորդք, մանաւանդ՝ փշրանք հացի՝ անկեալք 'ի սեղանոյ Եորմէ՝

ԽԵՐԵԷՆ, մանր ստակ : — Այրին բազում տաղանդացն յաղթեաց երկու խերեւէշօքն (Ու. Է.) :

Եորմէ 'ի հակառակէն՝

ԽՈՇՈՐ, յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՆՇԽԱՐ, իբր՝ ոչ խոտոր, այսինքն՝

մանր մասունք 'ի բոլորէն :

ՆՇԽԱՐԵՄ, կազմութիւնը բաղդ. նզով, նժար, նժոյզ, նկան, նկուն, նկուղ : — Ժողովեցէ՛ք զնշխարեալ կոտորսդ զի մի՛ ինչ կորիցէ (Եւ. ԷԷԷԷԷ) :

ՅԱՅ ԿԱՐԴԱՄ, ՅԱՅ ՅՈՒ ԱՌՆԵՄ,
ՀԱՅ ՀՈՒՉ ԱՌՆԵՄ, Պրակ. հայ-հայ,
հայ-հայ, աննշան ձայներ ազա-
ղակի կոծոյ, բարկութեան, ուրա-
խութեան, եւ այլն: — Ոսնհար լի-
նել, եւ յայ կարգայ (Ոս. Մ. Գ. Ե.):
— Եթէ տալ Հիւսիսից, ընդէ՞ր պա-
տուհարիցեա, եւ յայ յու, եւ հայ
հու՛ն՝ զտառապեալ ողին եւ զվարա-
նեալն առնիցեա (նշն):

ՋՈՐԻ, Պրակ. հայ-հայ, նշանակէ՛
ՅՈՒ, իշտայրի, յորմէ (Ջորի)
ՋՈՐԵԱԿ, իրբ՝ փոքրիկ ջորի:
Պրակ. ասի՛ իւրեք, որ թարգմա-
նի՛ իշտ-ի, եւ ՏՃ. Կէլէ՛ճէ, հայ-հայ:
ԵՆ. ծոց, նշ. եւ էշ, եւ ջորեակ,
(ազգ մարախոյ):

ԱՐՃԻՃ (աշխ.), նշ. հայ-հայ, իսկ
Պրակ. երեք, նշ. անագ, ՏՃ. Կէլէ:
ԱՐՈՅՐ, Պրակ. հայ, նոյն նշ.: Եւ
ՊՂԻՆՁ, ՏՃ. Բէլէ՛ճ, նշ. արոյր:

ՅՏԵՄ, Պրակ. հայ-հայ, նշ. կորզել,
քարշել: Երբմէ՛ ի հակառակէն՝
ԶԵՏ, բազգ. փետուր եւ փետի,
փուշ եւ շփել, դաստակ եւ տա-
տակ, պարան եւ պարանոց, քարք
եւ զարչապար:

ՀԱՐՍԱՆԻՔ, թարգմ. ԵՆ. ձայ-
նիւ՝ սսսսսսս:

ՀԱՐՍԱՆԻՔ, բարդեալ՝ հայ-հայ եւ
— Էլէ, որ է արմատ Պրակ. — Էլէ-հայ բա-
յին, որ նշ. ամել, բերել, Այսպէս եւ
ՓԵՍԱՆԻՔ, ԵՆ. սսսսսսսսսս, (սսսսս
հարմն), եւ (էլլա ամեմ):

ԱՊԱՐԹԱՆԵՄ, Պրակ. — Էլէ-հայ՝ նշ.
պատերազմ, յորմէ
ԱԻԱՐ, ԱԻԱՐԵՄ,
ԱԻԱՐ ՀԱՐԳԱՆԵՄ, — Արագ ա-
րագ զաւար հարկանել (Ե. Լ. 1):

Եւ
ԱԻԵՐ, Պրակ. — Էլէ-հայ՝ նշ. աւերակ,
կործանեալ, կորուսեալ, ապական-
եալ, ցրուեալ: — Տուեզ իմ աւեր
կայ (Ա. Գ. Ա. 4):

ԱԻԵՐԱԿ, ԱԻԵՐԱՆ, ԱԻԵՐԵՄ,
Երբմէ (աւար)
ԱՊՈՒՌ, — Արագ արագ աւար
կարկանել, եւ վաղվաղակի զապուռ
ժողովել (Ե. Լ. 1):

ԱՌ ԵՒ ԱՊՈՒՌ,
ԱՌ (զգ.), — Ամենայն իսկ առն՝
աւար կոչի (Մէլէ. Դ.): — Յառ,
յաւար արչաւեալ դաս (Ե. Գ. Լ. 13):
— Մեծութիւն թէ ասիւ գայցէ, մի՛
յօժարեցին սիրաք ձեր (Մ. Գ. Ե.):

ԱՊՈՒՆ, — Դիմեաց աւարել, ապ-
ռիլ զաշխարհն Պարսից (Ե. Լ. Ա. Մ. Գ. Ե.).
— Ոչ կարաց ապուել գերիկել
(Ե. Գ. Ե.): Երբմէ՛ ի հակառակէն՝

ԱՊՈՒՐ, ՄԱՐԻԱՊՈՒՐ, — Թողին
զվրանս իւրեանց, եւ փախեան մար-
դապուր (Դ. Թ. Ե. Ե. 7). ԵՆ. Էթարոն
πρός τὴν ψυχὴν ἐστῶν, (Աշխ. Էթ-
արոն — Էթար-Էթ): Իսկ

ՄԱՋԱՊՈՒՐ, աշխ. եւ ՏՃ. բացատ-
րութեան մօտ է, հայ-հայ, Էլէ
Էլէ: — Սատակեցաք զամենայն
քաղաքս մի ըստ միովէ, եւ ոչ
թողաք մազապուր (Օրէն. Գ. 6):
— Եւ ինքն կորակոր փախուցեալ
մազապուր լինէր (Բ. Մ. Ե. 12):
— Մազապուր ճողպրեալ . . . ի
փախուստ անկանէր (Բ. Մ. Ե. ԺԲ. 35):
— Յեղեանաւոր պատուհասէն
մազապուր ելանէր (Գ. Մ. Ե. 19):

Այս բառը Երեմիային մէջ չկայ
՝ ի վերոյ նշանակուած կոչմանց մէջ:

ԱՊՐԱՆԻՔ,
ԱՊՐԵՄ, ԱՊՐԵՑՈՒՅԱՆԵՄ, բազգ.
զերծում եւ զերծում, պրկեմ եւ
փրկեմ, փակեմ եւ փախչիմ:

Ուրիշ է
ԱԻԵԼ, Թրք. — Էլէ-հայ, ծագեալ
՝ ի Յունականէս՝ ὀρελμα, որ նշ. ա-
ռաւելութիւն, նաեւ աւել, Որուն

բայը կ'ըլլայ ὁφέλλω, առաւելու, լինել աւելի, աւել անկ :

ԱԻՅԼ ԱՅԵԼ, յորմէ
ԱԻՅԼԻ, ՅԱԻՅԼՈՒՄ, կազմ. բաղդ. աջող եւ յաջող, երկեւան եւ յերկուանք, օրէն եւ յօրինել, արդոյ եւ յարդոյ :

ՅԱԻՅԼՈՒԱԾ, եւ

ԱՌԱԻՅԼ, ԱՌԱԻՅԼՈՒՄ, (առ-աւել, եւ աւել-ի) : Քանզի Յունական ձայնը ὅτε, որ նշ. աւել, նշ. նաեւ առաւելութիւն, անունն : Իսկ

ՅԱՊԱԻՅՄ, իբր՝ ի բաց բանալ զաւելորդս : — Արարից այց... ի վերայ ամենայն յապաւելոցն զերեսօք (Եբէժ. Թ. 26) . յն. ἐπὶ πάντα περιχειρομενεῖς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ — Արարցի ամենայն աղգաց, եւ ամենայն յապաւելոցն զերեսօք (Առք. ԻԵ. 23) . յն. καὶ πᾶν περιχεχαρμένον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ : — Հոսեցից ընդ ամենայն հոգմս զյապաւեալսն առ երեսօք (Առք. ԽԹ. 32) . յն. κεχαρμένους πρὸ προσώπου αὐτοῦ :

(Իբր՝ երեսին անկի զպցընելով՝ մօրուքը յարգարել, կամ մօրուքը կարել՝ կարճեցընել) :

ԱԽՏԱՐՄՈՂ (*),

ԱԽՏԱՐՄԱՂ, գրեալ եւ՝ ախարմու, թերեւս վրիպակաւ, քանզի բարդեալ է ախտար, (աստղ) եւ մող կամ մաղ, Պրս. հաւ, հաւ, հաւ, եւ Թն. μάχος, նշ. մող, ուստի նոյն է ընդ

ՄՈՂ, — Անտեղի է մեզ երկրորդել զառասպելսն... եւ ախտարմողացն կամ ախտարմաղացն յոռաջասացումն որ են քաղզեայք (Խռ. Բ.) :

(*) Ախարմու ընթեռնու էւ. Հյկ. Բա. եւ ըստ այսմ ստեղծարանէ, «Մողեալ յախտարմողակաւով զնետ փրկութիայումեան ախտարակաց եւ աստեղագիտաց :

ԳԱԶԱՐ, Պրս. Կեղէր, նշ. ստեղծողին : Իսկ Պրս. Կեղէրէր նշ.

ՃԱԿՆԴԵՂ, ՏՃ. Բաճաբ, վրաց. ճաճաբէլ : (Ճ ա կ ն | զ ե ղ) (չիւքիւն | տիւր)

Տաճկական ձայնը Բաճաբ, որ մասնաւոր բոյսի մը անուն է, անունաւ է ի մեզ իրրեւ ընդհանուր անուն բանջարեղինաց,

ԲԱՆԶԱՐ, — Ամենայն բանջար վայրի մինչ չեւ լեալ էր ի վերայ երկրի (Մշ. Բ. 5) : Այսպէս Թն. λείανον, որ ընդհանուր անունն է բանջարեղինաց : Ըստ Թրք. մասնաւոր բոյսի մը անուն է, Լեւան :

ՍՏԵՊԼԻՆ, Թն. σταυρίνος, նոյն նշ. — Հարցաւ ստեղծողին ի չողդամէ եթէ զի՞ այդքան ընդ երկրաւ մասնեւ (Միլի. Աւակ) :

ՃԻՇԻ ՃԵՂԻԻ, — Եւ եթէ զնախանձուէն եւս ճշդէ քննիցեալ (Եղեկ) . Տպ, ճշդէս. այս ընթերցուածը բաղդ. (Առք. 35) . «Յորժամ ճշդիւ մրցութիւնք լինիցին» : — Եւ թէ ճշդիւ ոք քննիցէ զիրան (Առք. 31) . Տպ. ճշմարտէս : — Այլ այժմ չէ ժամանակ ճշդիւ եւ դատեալ ի հանդիսի անցուցանելոյ (Սեբ. Թ. 181) : — Բայց այժմ չէ ժամ զայն ճշդիւ քննելոյ (Առք.) :

ՃԵՂԵՄ, բառ Լատին, justus, justum, արմատ, jus (արդարութիւն, օրէնք, իրաւունք) . Իսկ Պրս. ճեւ-լէն նշ. խնդրել, քննել : Թորմէ

ՃԵՂԻՍ (*), ՃԵՂԻՍԵՄ, բարդեալ Լատին արմատով՝ jus (ճշ), եւ Թունականաւս χρεῖς (դատաւոր, որոշիչ) :

ՃԵՂԻՍՈՒԹԻՒՆ, Տես եւ գրեմ եւ որդեգիր, Եւ

(*) Ճշ Գրէր. Այսպէս վերջուորում ուրիշ բառ չկայ Հայերէն : Աերբն երկու գիրը էր իրրեւ մասնիկ ցուցում է ի Քերկն. Զարգ. 1496 :

ձԵՄԱՐԻՑ, Լատինին միայն j գիրը կ'առնուի իբր համառոտութիւն յս բառին :

ձԵԳՐԻՑ, Լատինին երեք գիրը յս կ'առնէ : Իսկ

ձԻՇԴ, կ'առնէ ամբողջութեամբ :
ձԵՄԱՐՏԵՄ, բարդեալ Լատին արմատովս յս (ձ), եւ Պրս. ձայնովս շէ-մ-բէ-րէն :

ձԵՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ, (ապա.) շէ-մ-բէ-ր, (թուել, համարել, կարծել) . ուստի՝ ճշգրտութիւն, եւ ճշմարտութիւն են իբր թարգմանութիւնք Յն. ἀκριβεία :

Այս տեղ պէտք է բացատրել որ Պրս. շէ-մ-բէ-րէն կրնչ. թուել կամ համարել՝ իբր, այսինքն, ըստ թուաբանից, ասելով մի, երկու, երեք, եւ այլն, բայց ի մեզ առնուած է՝ թուել, համարել, այսինքն՝ կարծել, ընդունել, հաւատալ, որպէս եւ ի թրք. -յո-մ-բ, կրկնանշանակ է, քանզի է թուել իբր, եւ կարծել, ընդունել . Իսկ (Ե-ՆԷ-թ Ժ. 10) . «ճշմարտութեանց օտար լեալ ի դաւակէն Պարսից» . Յն. ταῦς ἀληθείαις ἀλλότριος τοῦ πῶς Περσῶν αἰχματός . «Թիրախ օտար յառնէ Պարսից» :

Յորմէ (ճշմարիտ) ի հակառակէն՝ ՄԱՐԹ, վիճակ ընդ ճշմարիտ եւ ընդ սուտ, եւ

ՄԵՐԹ, վիճակ ընդ միշտ եւ ընդ ոչ երբէք : Իսկ

ՆԵՄԱՐ, երեւոյթ ինչ ստուերաւորալ, ընդ աղօտ տեսիլ, իբր՝ ա՛ն (ձ) ար. ճ շմար (ձ, համառոտութիւն յս բառին : Ն շմար, իբր՝ ան ճշմարիտ, այսինքն՝ ա՛ն՝ փոխանակ է ի, Ն-շմար :

ՆԵՄԱՐԱՆՔ, — Այն ամենայն ստուեր էր եւ նշմարանք (Ուկ. Ե.) : — Իբրեւ զհաւաթ առեցելոյ յօդս, որոյ ոչ գտանին նշմարանք դնացից (Իմ-ա. Ե. 11) : — Օրինակ երկնաւորացն են, այսինքն՝ նշմարանք են այսր

պաշտաման (Եւր. Եբր-յ.) : — Յաջօ այնր ապաշխարութեան՝ մերս որպէս նշմարանք են (Եւր. Նէ.) :

ՆԵՄԱՐԵՄ, տեսանել ի բացուստ, կամ ընդ աղօտ : — Զգոգ մի նշմարէին թէ ավին ծովուն իցէ (Գ-բ. Իէ. 39) :

Շմերդ (*) մօզին պատմութիւնը

(*) Կամբիւս եւ Շմերդ որդիք էին Կիւրոսի : Կամբիւս սպանանէ զեղբայր իւր զՇմերդ՝ կասկածեալ մէ խորհի յափշտակել զիշխանութիւն իւր : Կամբիւս ի խաղալն պատերազմաւ յեղիպոտս՝ կացոյց ի վերայ աշխարհին զՊարսիգիմ մին մօզպետ փոխանակ իւր, եւ Պարսիգիմեայ էր եղբայր մի՝ նման կերպարանացն Շմերդեայ որդւոյ Կիւրոսի, որ տառի մերեւս զանուն նորա կալաւ : Պարսիգիմ մօզպետ իբրեւ լուս զմեծ Շմերդեայ արքայ որդւոյն՝ որում սակաւք իրազէտ էին, եւ ետես զմոլեգնութիւն Կամբիւսեայ անճոնդութեմի լեալ, մագաւորեցոյց զեղբայր իւր զՇմերդ՝ իբրեւ որդի Կիւրոսի : Մեռածի Կամբիւս ի պատերազմին : Խորհեցաւ Շմերդ զի հորկ էր ծածկել զխաբէութիւնն . փասն որոյ ի սկզբուն մագաւորութեանն բնաւ եւ արտաքս ոչ ելանէր : Բայց զգուշութեամբն այնուիկ յաւելոյր կասկածանաւ աւագունոյն եւ ժողովրդեան ընդ խաբէութիւն-իւր : Եւ էառ Շմերդ գամեանյն կանայս Կամբիւսեայ իւր ի կնութիւն : յորս էր եւ Փեղիմս դուստր Ռտանայ իշխանին մեծի՝ Պարսից : Ռտան խառտեաց զդուստր իւր զի զմեծեցէ զգուշութեամբ մէ իցին նորա սկանչք . քանզի զՇմերդեայ մօզուն հաստեալ էր զսկանչս Կիւրոս փասն յանցանաց իրիւր : Եւ Փեղիմս զտեալ պատեհ՝ զմեծեցաւ զսկանչսն Շմերդեայ զի հաստեալ էին, եւ զգացոյց հօր խրում, եւ յայտնեցաւ նենդն : Եւ Պրիքսասպ յաշխարհածողով հրապարակի խոստովան եղեւ համարձակ ըզճշմարտութիւն, եւ, ասէ, իմով ձեռամբ սպանի զՇմերդ՝ որդի Կիւրոսի . հրամանաւ եղբոր նորա Կամբիւսեայ, եւ որ այժմկ մազաւ որէ, նա ինքն Մոգն է : Եւ սարսնալ ըզստանունն Շմերդ՝ ամին ի հրապարակ ի տեսիլ ամբոխին զգլախ նորա, եւ կարգեցին զօրն զայն ամ յամէ տօն տարեկանաց ի Պրսոս, կոչեցեալ Կատարած մօզուց : (Ապօք-թօնիս) : (Ռոյ. Հնախ. Հտ. Ա. 465) :

— Սպունկն . . . զոր մարդիկ ամպ
անուանակոչեն (Չբ. Կթ.) : Չի
Պարսկերէն էպէ՛, որ նշ. առաջնէ,
թարգմանի՝ ամպ, ամպիկ : Այս Պար-
սիկ բառին ազաւազումն է ՏՃ. Եւդ-
բէ՛, յորմէ

ՍՈՒՆԿՆ, յորոգ

ՍՈՒՔ, ՍՈՒՔԱՆԱՄ, (սպունգի նը-
ման) ուսել, այսինքն, մեծամտել,
հպարտանալ կամ զիրանալ, յորա-
նալ : — Արբնանա եւ փափկանա,
զիրանա եւ սոնքանա (Ուկ.) :

ԼԱԽ, Արար. էլէ՛, նշ. լաւագոյն,
ԳՈՒՋ, Վրաց, +օ՞ւջէ՛ նշ. բորո-
տութիւն :

ԱՇԽԱՏ, Պրս. Բէշէ՛, նշ. աշխա-
տող, ջանացող : այսպէս եղած է՝
չբլլալու համար՝ աշխէս :

ԱՇԽԱՏ ԱՌՆԵՄ, — Չի՞ եւս աշ-
խատ առնես զվարդագետող (Մբ. Ե,
35) : Բազդ. մշակ, վտատակ :

ՔԱՂԱՔ, Պրս. Էթէ՛ կամ Է-
թէ, նշ. ուրախութիւն, խնդու-
թիւն, թրք. Էթէ՛, Էթէ՛ :

Իսկ (Եթէ՛, Ութ. 12) : «Լուր ա-
րարից յիարովթ զգոյժ քաղաքացին»
Թն. πολεμων (պատերազմաց), կար-
գացուած է πολεων (քաղաքաց) :

Այսպէս եւ թրք. Էթն (ուրախ),
սահմանեալ է 'ի մեզ նշանակել՝

Եթն, զիւղ, եւայն : — Ի շէնդ
մի՛ մտանիցես . . . մի՛ ումեք ասի-
ցես 'ի շինին : — Եթն, շէն, որ-
չափ տերանց էիր, եւ որչափ այ-
լոց լինիցիս (Ուկ. Ա. Տէ՛. 92) :

Թորմէ

ԵԹԱԿԱՆ, իսկ

ԵԹՈՒԱՄ, ԵԹԱՄ, ԵԹԵՄ, Էթմ

Եթն, թրք. Էթէ՛ : — Որ շէնն
մնացէ, եղիցի իրբեւ զճօտ մակա-
ղեալ (Ես, Իէ. 10) :

ԱՆԵԹՆ, — Ի շէնս եւ յանշէնս :

Եւ Պրս. Էթմ նշ. շէն, յորմէ

ԱՊԱՏ, — Յապատս եւ յանա-

պատս միայնամոցս շինէին (Եթէ՛) :

ԱՆԱՊԱՏ, ընթերցի՛ր ան-ապատ,

այսինքն՝ անշէն :

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ, ընթերցի՛ր վա-

ղարշ-ապատ, այսինքն՝ անշէն :

Վաղարշ, (Տե՛ս եւ՝ քաղաք :

Այսպէս՝

ԱՐՏԱՇԱՏ, ԵՐՈՒԱՆԴԱՇԱՏ, քաղաք

երուանդալ : Չի շա՛ Պարսիկ է,

եւ նշանակէ՝ Էթմ, սակայն եւ

այն տեսութեամբ, որպէս 'ի բառս

բազմիմ եւ բազում, եւայն :

ՇԱՏ, ըստ մեզ նշ. Էթմ :

— Շատ է արդ, ամփոփեալ զձեռս

քո (Բ. Թմ. ԻԳ. 16) : Եւ πολλόν νύχ,

— Որում շատ տուաւ, շատ խնդ-

րեսցի 'ի նմանէ : — Որում շատ թո-

ղացու՝ շատ սիրէ, եւ որում սա-

կաւ՝ սակաւ :

Դարձեալ, զի Պրսկ. Էթմ որ նշ.

հարիւր, նշ. եւ բազում, որպէս եւ

Թն. εκατόν, (հարիւր, եւ բազում),

մանաւանդ զի Թն. σάτω, նշ. լնուլ,

լցուցանել, լի առնել, յագեցուցա-

նել, Ուրիշ է

ՇԱՏ, Թն. ικανός : — Շատ են քեզ

շնորհքն իմ : — Եւ շատ եւս այն

են՝ որ եւ ննջեցեալք իսկ իցեն (Ա.

Կթ. Ե. ԺԱ. 30) :

ՇԱՏԱՆԱՄ, — Ունիմք կերակուր

եւ հանդերձ, եւ նոքօք շատացուք :

— Ոչ շատացար մարդ եզանել Աստ-

ուած (Շմբ. Էթմ) : Լտ. sat, satis,

նոյն նշ. : Իսկ

ՍԱԹ, զոր այլով անուամբ կոչեմք

ԲԱՋՄԱԿՈՒՆԻ ԱԿՆ, — Իրբեւ ըզ-

տեսիլ բազմագունի ական (Եթէ՛. Ա.

4) : Եւ ἡλεκτρον. Տպ. Էթմ, Թէ

որ Պրս. Էթմ (հարիւր) բառք է, Պրս.

Էթմ թրք. Էթմ Էթմ Էթմ է, (մար-

դարտաբեր խեցի ծովային), եւ ինչ-

պէս որ գիտենք, բազմագունի է :

ԹԱՆԿԻՄԱՆՈՒԹԻՒՆ, Թն. Ελεγχος :

այս Յունական բանը կրնանակէ՝
կշտամբանք, սաստ, ապացոյց, հա-
ւաստիք, հաստատութիւն, յայտ-
նութիւն, ներկայութիւն, բառ այսմ
եւ մերը՝ Յունականին երեք նշա-
նակութիւնն ալ ունի։ — Որ ա-
տեայ շշտէ՛մնութիւն, անմիտ է
(Աււ. ԺԲ. 1)։ յն. *ἄλογος*։ — Հա-
ւատք են յուսացելոց իրաց հաստա-
տութիւն, եւ յանբ՛խանութիւն որոց
ոչն երևին (Եֆ. ԺԱ. 1)։ *ἄλογος*։
— Պանեացի ի քաջի արանցն յան-
դիմանութիւն (Գործ. ԻԵ. 21)։ յն.
δυσαντιστος, *ἀντιπαιστήριον*, *ἀντιπαιστήριον*։

ՅԱՆԴԻՄԱՆԵՄ, — Ամենայն որ
գլար գործէ, ատեայ զոյս... զի մի՛
յանդիմանեցին գործք նորա (Յճ. Գ. 20)։ յն. *ἀλογότοι*։ — Յեղն գոր-
ցուցէ (ծելի) տէր, մատուցիք բառ
տոհմից, եւ զտոհմն գոր յանդիմա-
նեցէ (ծելի) տէր, մատուցիք բառ
արանց, եւ որ յանդիմանեցի (էն-
ծելի) ինդովան այրեցի հրով...
Յանդիմանեցաւ (էնծելի) ցեղն
Յուդայի... յանդիմանեցաւ (էնծելի)
տոհմն Զարայի... յանդիմանեցաւ
(էնծելի) տոհմն Զարբեայ, եւ...
յանդիմանեցաւ (էնծելի) Աքար (Ե-
ւ. 14—18)։

ՅԱՆԴԻՄԱՆ ԱՌՆԵՄ, Թն. *παρίστημι*։
— Այ յանդիման ատեի կարեն
քեզ՝ վասն որոյ այժմի չարախօսեն
զինէն (Գործ. ԻԴ. 13)։ — Խրատե-
ցէ զիս արդարն... եւ յանդիման
արտոցէ (Աււ. ԾԽ. 5)։ յն. *ἐλέγχω*։

ՅԱՆԴԻՄԱՆԵՄ, — Դատաւորան
Տեառն է ընդ ժողովրդեան իւրում,
եւ ընդ Իսրայէլի յանդիմանեցի
(Մէ. 2. 2)։ *διδάσκω*։

Այս Յունական բառն (*ἄλογος*) է
արմատ մեր էլէէն, աււ. Գ, յաււ. Գ
եւ աււ. Գ բառերուն։

(Տէս զբառոյ)։

ԱՐԻԻՆ

ԱՐԻԻՆ ԽԱՂՈՂՈՅ, նշ. զինի։

— Կաթն եւ մեղր արիւն խա-
ղողայ եւ ձէթ (Մէ. 1. 13)։ —
Պատրաստեցին զփիղոն, ճաշակե-
ցուցին յարիւն խաղողայ, ի զմուռս
եւ ի բէնէ (Ա. Մ. 9. 34)։ ի յն.
չիք բէնէ։ — Զարիւն խաղողայ ըմ-
պէին, զինի (Թէ. ԼԲ. 14)։ —
Լուսացէ զինով զպատմուճան իւր,
եւ արեամբ խաղողայ զհանգերձս
իւր (ԾՆ. ԽԹ. 12)։

Մերս ծագի ի Պրս. էրէն, որ նշ.
չարաւ, թարախ։

ՇԱՐԱԽ, նոյն է ընդ Արաք. շե-
րա, որ նշ. ըմպելի, այսինքն՝ զինի։
Իսկ

ԹԱՐԱԽ, նոյն է ընդ Արաք. Կեր-
եւ, որ նշ. զինի, եւ թերիակէ,
Պրս. Զաւ. նշ. եւ զինի, եւ թերի-
ակէ, զեղ թմրեցուցի։

ՀԱՐԷ՛Ք ՀՈՏ, Թն. *διαδοτε ὅςμην*։
(Սիրաք. ԼԹ. 19 բառ մեզ, 14.
բառ Յուն.։

ԵՐԿԱՅՆԱՄԻՏ, թարգմանութիւն
Յուն. *Δαμνισμα*։

ԵՐԿԱՅՆԱՄՈՒԹԻՆ, Թն. *μακροθυμία*։

ԵՐԿԱՅՆԱՄՏԵՄ, կամ Թն. *μακροθυμέω*։

ԵՐԿԱՅՆԱՄՏԵՄ, — Սէր երկնյա-
մի, քաղցրանայ, սէր ոչ նախան-
ձի, ոչ ամբարհաւածէ, ոչ հպար-
տանայ, ոչ յանդիմի, ոչ խնդրէ

զիւրն, ոչ զրգոյի (Ա. Կ. Բ. ԺԳ. 4)։ յն. *μακροθυμέω*։ (ամենայն Տպ-
ընթեոնուն՝ երկնյա-մի է։ Որոց
ընդդիմարաժանեալ մտածուած են

ԿԱՐՃԱՄԻՏ, իրր՝ աււ. Գ. Եր.։

ԿԱՐՃԱՄՈՒԹԻՆ, աււ. Գ. Եր.։

ԿԱՐՃԱՄՏԵՄ, աււ. Գ. Եր.։

ԿԱՐՃԱՄՏԵՄ, աււ. Գ. Եր.։

ՆԵՂԱՄՈՒԹԻՆ, — Ի զայրանա-
լոյ եւ ի մրկեալ նեղարտութենէ

(Սաւ. Գ. Եր. 1)։

ՆԵՂԱՍԽՐՏ, δειγνύσας μικρόψυχος, իբր թարգմանութիւն թրք. որ է եւրէտի :

Տես եւ արտաբերէն, արտաբերէ :

ՈՉԽԱՐ, ստուգարանի իբր Պրս. — է խօր, այսինքն՝ կերակուր ուտելի : Բաղդ. խոյ, գառն, եզն :

Ծն. φαγίλος, որ թարգմանի՝ ուտելի, նշ. զղենի կենդանի, ոչխար, գառն, այծ, ուլ, եւայլն : Իսկ

ԱՊԱՇԽԱՐԵՄ, է իբր թարգմանութիւն Ծն. ἀποχρεῖω, որ է բարդեալ ἀπὸ χρεῖας ('ի մտոյ), այսինքն՝ խոտ-ի միս (կէտէլ, պահեցողութիւն ընէլ, պահ բռնէլ :

Մեր բառը՝ աղօղորէ՝ կը ստուգարանի՝ աղ (ἀπὸ) եւ աղօր : (Տես 'ի վերոյ՝ ոչխար), զի աղ նշ. կերակուր եփեալ, իմա՝ միս կամ մսեղէն կերակուր, եւ խօր՝ (ուտելի) է արմատ խորթն բային, որ նշ. ուտել, եւ կը նշ. 'ի բաց կալ 'ի մտոյ Այսպէս եւ Լատիններէն carnival, որ կը նշ. բարեկենդան, կը թարգմանի, հրաշքի տէ՛ր (caro-vale), caro նշ, միս, եւ vale, նշ. մնա՛ բարեաւ, զի valedico, նշ. հրաժարել, ողջոյն հրաժեշտի տալ :

Թորմէ (ապաշխարեմ)

ԱՇԽԱՐԵՄ, ԱՇԽԱՐ, մի՛ շփոթեր ընդ աղօրն, այսպէս եւ

ԱՊԱՇԽԱՐԵՄ, Ծն. ἀπὸ (ապ) եւ աշմ, նշ. ըմպելի, որով նշանակած կ'ըլլայ՝ հրաժարել կամ ժուժկալել 'ի գինւոյ, կամ թէ, աշ, (կերակուր) եւ ա կամ աղ, (ըմպելի), այսպինքն՝ միս եւ գինի : Ուտել խմելէ հրաժարիլ կամ պահելը նշան է սղոյ, տրամութեան, որ ընդհանրապէս՝ մէկ կողմ քաշուիլ եւ առանձնանալ կը սիրէ, ասոր համար՝ աշմար, աշմարէլ կը ըզլսին աղօղորէն : Միթէ մարթ ինչ իցէ ման-

կանց առադատտի — է աշմար մինչ ընդ նոսա իցէ փեսայն, ցորքան ընդ իւրեանս ունիցին զփեսայն, ոչ է մարթ պահել : Եւ ասոր հակառակ՝ ուտել խմելը՝ ուրախութեան եւ զուարճութեան նշան է, եւ հաւաքարար կը մտածուի :

Տես՝ խրախճան, խրախճնք, քաղաք, շէն, բազում, բազմիմ, բազմական :

ՈՂՋԱԽՈՆ, բարդեալ՝ ողջ եւ խոն : Տես զբառադ :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԲՈՂՋԱԽՈՆ, կամ ԲՈՂՋԱԽՈՆ, իբր՝ անողջախոն, անողջամիտ, պակասամիտ, որոյ ոչն զուցէ առողջ խորհուրդ, քանզի ասի, « Որ շնայ, առ պակասութեան մտաց... ցաւս եւ անարգանս կրէ » : « Կոչեաց զպակասամիտսն յերիտասարդաց » (Առմէ. Զ. 7) : Իսկ

ԱՄԲՈՂՋ, ողջ, յորմէ՝ բողջ (պակաս), յորմէ՝ ամբողջ (անպակաս) :

ՍՈԽ, Պրս, առի, նոյն նշ.

Սոխ նկատի իբր՝ բարկ, կծու :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՍԵԽ, բաղդ. ման եւ մուն, մանանայ եւ մանանիս եւ անանուիս, թութ եւ թթու, զեղծ եւ դաղծ, պաղատիտ եւ տոխպ, քաղցր եւ քացախ :

ՅԵՅ, Ծն. σῆς, նոյն նշ. — Յեց ոսկերաց՝ սիրտ հողած (Առմէ) :

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ՅԵԾ, որպէս եւ 'ի բառէս

ՄԵԾ, Ծն. μέγας, μέζων, (մեծագոյն), յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՄԵՅ, — Յեցք եւ մեցք եւ կուկուստ յինքեանս կալան զմարմինն (Կուլ. Լնք. ԺԶ.) :

ՄԵՑ, բաղդ. կէտ եւ կէտ, ախտեան եւ թիթեան, տիեզերք եւ աղբուկ, արագիլ եւ խարագուլ, եւ զերանունս

ՄԵԶ, 'ի Յն. μεζων, մեծ :

ՏԵՍ 'ի վեր անդր : Իսկ

ՁԵԶ, (զեր. տրակ.) ըստ համաձայնութեան թրք. ~~եղ~~ (զուք), ~~եղ~~ (ձեզ), եւ Յն. σίς (ցեց) :

ԽԵԶ, անուն պատառող գազանի, Յն. ~~եզ~~, (վարազ) . πάρθαλος, նշ. բնձ, Թորմէ

ԸՆԶԱԽՈՏ, թարգմ. Յն. παρθαλί-αγος, անուն թունաւոր բուսոյ, որ կոչի նաեւ

ԱԿՈՆԻՏՈՆ, Յն. ἀκόνιτον, նոյն նշ. — Եղերորոս եւ ակոնիտոն (Վեց. Ե.) : Թորմէ

ԽԵԶ, ՅԵՍ, (զեր. տրակ.) : Իսկ

ՄԵԲ, (յք.) եւ, (եզակ) :

Իրը՝ միք, այսինքն՝ մի՝ ձեւացեալ յընական, միք, զի է՝ ձեւացեալ է 'ի Յունական ձայնէն՝ εἶς (մի), իսկ ~~բ~~ 'ի Լատին ձայնէն tu (երկու), ուստի ~~բ~~ է իրը՝ ~~բ~~, (երկուք) : Մէք առանց + ի իրեւեզական՝ կը տեսնենք 'ի բարդութեան, ~~եղ~~, ~~եղ~~, ~~եղ~~, ~~եղ~~, ~~եղ~~, ~~եղ~~ : Բառերուն մէջ :

(Տես զբառոց) :

ԽԵԵԻ, (գործ.), եւ, (ուղղ.) :

ՔԵԻ (գործ.), զու (ուղղ.) :

Ըստ օրինակի Յունականիս՝ μεϋ, ('ի բարբառ գորացի) փոխանակ ~~ս~~ ('իմ') եւ ~~ս~~ փոխանակ ~~ս~~ ('ի բարբառ գորացի) :

ԳՐԱՊԱՆ, բառ Պարսկի, կէրէյ-դան, նշ. օձիք, Յն. ~~ազ~~, նշ. (եզր, ծայր գգեատու) : — Զօձիւն գրապանաւ արարեալ բոլորակ ձեւեացեալ չորջանակի (Եւ. ԻԸ. 32) : — 'ի մօրուացն իջանէ 'ի գրապանս ըզգեստու նորա (Սալ. ձԼԲ.) : Մի՛ չփոթեր ընդ

ԳՐԱՊԱՆԱԿ, Յն. φυλακτίρια, իրը՝ պահարան : Պահպանակ գրուածոց նուսխայօրէն ծաղեալ պատատեալ :

— Լայնէն զգրապանակս իւրեանց (Մարտ. ԻԳ. 5) : (Տես զբառ 'ի Բառարանի Սուրբ Գրոց) :

* * *

ՊՃԵՂՆ, (պճիղն), յք. պճղունք, Պրս. ~~եղ~~, ~~եղ~~, նշ. վեգ, Արար. ~~եղ~~, թրք. ~~եղ~~ : Թորմէ

ՊՃՂԱՆՈՐ, (առի զհանդերձէ) կամ մեցեալ ասել, երկայն, փառաւոր, թրք. ~~եղ~~, իրը թրգմ. Յն. ποδέρης, որ է ~~եղ~~ յոյ. ~~եղ~~, եւ ասել, χιτών ποδέρης, (հանդերձ երկայն), ծագեալ 'ի բառէս ποδ (տան) : Թորմէ

ՊՃՆԻՄ, որպէս եւ պատմուծան (տես՝ զբառոց) յորմէ

ՊԱՃՈՒՃԵՄ :

* * *

ՇԵՐԱՍ (*), Յն. σῆρ τὸ σερικόν, Լատ. sericum : — Զհնդկի որդնէ այսպէս ասեն. քանդի յայնմ գեանոյ որ կոչի շերաս . . . զանձէ զվաստակս նոցա (Վեցօր. Ը.) :

Թոյնք եւ Հռոմայեցիք այսպէս անուանեցին, այսինքն՝ այն աշխարհին անունովը՝ ուստի կ'ելլէ. եւ այս անունով կը հասկընան Հնդկաստան կամ Սինէացոց աշխարհը : Տես եւ ~~եղ~~ :

Մենք ալ այս օրինակէն թիւադրեալ ~~եղ~~ կ'անուանենք՝

ԱՍՐ(**), եւ բրդեղէնը

(*) Աշխարհարար ~~եղ~~ ըստածր գրարարէն տարբեր բառ մը չէ, հոպոր նոյն բառին տիւալ ընթերցուածն է, ըսել կ'ուզենք թէ, ~~եղ~~ ին վերջին գիրը Ս. Մ գիրին մերձաւոր նմանութեամբ համար, անոր ձեւ շփոթուած է ~~եղ~~ կարգացուած է. (ՇԵՐԱՍ.— ՇԵՐԱՄ) :

(**) Յարուեստանոցս նոցա (Ասորոց) երեւի էին ներկը նոցա, որ և ծիրանիքն կոչէին, որ ոչ եղէ միմիայն երանգ էր, այլ անուն յիշատ

ԱՍՈՒԻ, ԱՍՈՒԵԱՅ, Ասորաց երկրին անսահման, իբր ոչ եթէ բուրդը Ասորաց երկրին բերքն ըլլալուն համար, այլ սրովհետեւ Ասորաց երկրին յատուկ տեսակ մը ներկով կը ներկէին զայն: — Եւ ոչ ասոր լուսաներկ յԱսորնական զեղ շրպարի (Վէրք. Մշակ. Ա.):

Վերդիլիտսի Ասորնական զեղ քսածը՝ մեր

ԵՐԲԱՆԻ ըսածն է, որ կը ծագի 'ի բառէս՝

ԵՐԲ, որ Արարական կամ Ասորի կոչումն է՝ բառիս

ՏԻԲՐԱՍ, ԵՆ. բօրօ, եւ Տրբառ, ինչպէս յայտնի է՝ Փիւնիկեցւոց կամ Ասորաց մայրաքաղաքն է,

Ինչպէս նաեւ

ԵԱՅԳԱՆ, որուն Յունական հընչումն է σιδων,

ՍԻԴՈՎԱՆ, եւ երկուքը մէկտեղ Տրբառ եւ Սիդոն — Երբ եւ Երազան, Արար. առք, ապա: ԵՆ. բօրօնէ:

ՓԻԼԻՆԻԿ, նշ. արմաւ, արմաւենի, նաեւ զոյն արմաւոյ, այն է՝ ծիրա-

ւոր ինչ ազգի երանցոց յորինելոց 'ի շնչաւորացն ներկէ, այսինքն 'ի հիւնոյ անտի խղունչաց ծովու: Սպիտակ եւս եւ Սուխ եւ ամենայն իսկ միջին աստիճանք զոյն ծիրանոյ: Երկու իմն ազգ էր խղունչաց ծիրանոյ, մի որ զտանէր 'ի ժայռս եւ յապառաժս, եւ միւս եւս ազգ՝ բուն իսկ խղունչն ծիրանոյ, զոր խոյժիւ որսային 'ի ծովու, որ կոչէր իսկ ծովային ծիրանի: Երկնէր եւ ծիրանի ծով: Որպէս զիւս ծիրանոյ Փիւնիկեցւոցն էր, նոյնպէս միւս իսկ տաւելուծիւն իմն էր ծիրանոյ նոցա, եւ ոչ ուրիշ այնպէս ներկանէին կարմիր եւ մանուշակագոյն որպէս 'ի Տրբառ: Բուն զազնիւ տարն արարացւոց ներկանէին փիւնիկեցիքն արուեստիւ եւ խառնմամբ, ազգի ազգի աստիճանս երանցոց նոցին տալով, եւ միանգամայն շողիւն եւ: Ինքեանք իսկ Փիւնիկեցիքն զործէին յատուկ անտի գծորձան զայնտիկ: Երեւելի արուեստանոցք ուստայնակութեան նոցա էին 'ի վաղ ժամանակսն 'ի Սիդոն, եւ յետոյ յայլ եւս բաղարսն Փիւնիկեցւոց, մանաւանդ ի Տրբառ (Տիեզերական Պատմ. Հտ. Ա. էջ 141):

նի: իսկ մեր ծիրանի բառին պատասխանողն է ԵՆ. ἡ πορφύρα:

ՊՐՓԻԻՐ, այն է խեցի ինչ ծովային, բերող ներկի ծիրանոյ, եւ այս Յունական բառէն ունինք

ՓՐՓՈՒՐ, յորմէ

ՓՐՓՐԻՄ,

ՓՐՓՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ԵՆ. πορφύρεω, նշ. թէ՛ կարմրանալ, եւ թէ՛ ծագուն փրփրելը, — Եւ ահա այս հարկանի 'ի նմա, եւ յանկարծ գոչէ, եւ զարկուցանէ գնա: — Եւ փրփրեցուցանէ (Ղուկ. Թ. 39):

Ուրիշ է

ԵՐԲԱՆ, (Պրս. Ղէրքաւ), որ ծագի 'ի բառէս՝ Ղէրք, որ նշ. զեղին, եւ սա 'ի բառէս՝ Ղէր (ռակի): Եւ Ղէրքաւ — Թարգմանի զեղին սալոր, զի աւել է սալոր: Եւ

ՅՈՐԵԱՆ, (սեռ.) ցորենոյ, իբր զի եւ ցորենն՝ չէկ, ռակեղոյն է՝ այսպէս է 'ի ԵՆ. քանզի ԵՆ. բօր, նշ. հուր, եւ (սեռ.) բօրօ հրոյ: Եւ սեռականդ ընկալեալ է իբր ուղղական, եւ բօրօ, եւ նշ. ցորենն: — Բարապան տանն արէր ցորենն (Բ. Թ. 7. 6). յն. ἡ θύραρος (իդ.) τοῦ οἴκου ἐκείνου πύρους:

ԿԱՐԱՊ, տե՛ս եւ՝ կառափն, փոր, զլուխ: ԵՆ. κάραρος, նշ. նաւ. իսկ κάρυος որ է կարապն Յունաց. փոխի 'ի մեղ՝

ՁՈՒԿՆ, ԵՆ. κάρυος (կարապ), կը նշ. դարձեալ տեսակ մը նաւ, որուն զլուխը կարապի զլիտոյ նմանութիւնն ունի, որուն կ'ըսենք

ՅՈՒԿԱՆԱԻ, ուստի բանաւոր է կարծել թէ Եւնի բառէն ձեւացած ըլլալ

ՅՈՒԿԻ, կենդանեաց բերնին դուրս ցցուած մասը՝ քիթի պէս. «Մի՛ կապեցես զցոռեկ եզին կալուսոյ»:

Եւ

ՁԻԳ, Երէբ: Բաղդ. սողուն եւ սուղ:

240ԱՆ, — Զգանք ուսկանաց աւանձինն եղիցին, եւ ձկունք նորա իբրեւ զձկունս ծովուն մեծի (Եւր. 10):

24ԵՄ, Էրկնցընէլ (զէպի ուրիշի մը): Բաղդ. սողուն, սուղ, սղեմ: — Զգեա՛ զձեռն քո ի վերայ ծովուդ, եւ կարկատեսցին անդրէն ջուրքդ: Եւ ի հակառակէն՝ քէպէ էրէն + շէլ, էրէն ծովցընէլ: — Յորժամ բարձրացայց յերկրէ, դամենեւին ձգեցից առ իս: — Զգէր զգործին ի ցամաք լի մեծամեծ ձկամբք (Յով. ԻԱ, 11): — Ոչ կարէին ձգել ի բազմութենէ անտի ձկանոյն (Ամբ. 6):

2424ԵՄ, 24ՏԵՄ, 24ՏԵՄ, Յորմէ (կարապ) ի հակառակէն՝ ԿԱՊԱՐ, իբր զի կապար ծանր է քնութեամբ եւ վայրահակ, եւ կարապ եւ նաւ միշտ ջուրին երեսը կը կենան:

Մենք ալ սաստիկ ծանրութիւնը կապարի օրինակաւ կը բացատրենք, Լատ. plumbeus, նշ. կապար, եւ փոխաբերութեամբ նշ. ծանր:

— Ընկղմեցան որպէս կապար ի ջուրս սաստիկս (Եւ. ԺԵ. 10): — Քան զկապար զիւն ծանր լինիցի (Սէր. ԻԲ. 17): Բաղդ. ցուցանեմ եւ սուգանեմ: Եւ

ԿՈՒՊՐ, իբր զի սեւաւ է կուպր, եւ կարապ սպիտակ եւ մաքուր: — Ոչ ոք արգիօք տեսանիցէ զփորն կամ զձիւն, հարցեալ եթէ սպիտակը են այսոքիկ (Կէր. Գն. 3):

Բաղդ. ձէթ եւ ձիւթ. եւ կազմութեան կերպը ըստ օրին. անուր, ծանր ծուր:

Լատ. olorinus color, գոյն կարապի, սպիտակութիւն կարապի, այսինքն՝ սպիտակ յոյժ: Այլ է

ԿԱՊԱՐ, քոյն Էն, Յն. καππαρι: — Մազկեացի նշին: . . եւ տարածեացի կապարն (Ժող. ԺԲ. 5): Իսկ ՄԱԿՈՅԿ, Էսթ, նոյն է ընդ Պրա.

Դէթէ, որ նշ. կկոց, սակս զի ունի զձեւ կկոցի: Եւ

ԿՈՅ է Յուն. κίχνος, (կարապ): Գաղղ. navette, նշ. կկոց, բայց թարգմանի՝ նաւակ, զի ծագի ի Լատ. բառէս՝ navis, որ նշ. նաւ:

Տես եւ մոյկ: ԿՈՅԵԱՆ, (ստացեալ զաչաց), Յն. σκαφελίω, աչքերուն մակուկի ձեւ տալ, ինչպէս կ'ընեն կարճատեսները: — Աչք քո կկոցեալ հայիցին ի նոսա (Օբ. ԻԲ. 32): Եւ

ԿՈՒԻ (*), — Զուր խնդրեաց եւ ետ կաթն, դաշխութեամբ զօրաւորաց մատոյց կողի (Դաբ. Ե. 25): — Կողի կուպը եւ կաթն մաքեաց (Օբ. ԼԲ. 14):

Այս բառն ալ՝ այս խումբին կը վերաբերի, այսինքն՝ նոյն Յն. κίχνος բառն է, որ առնուած է իբրեւ սպիտակ, Բաղդ. ձէթ եւ ձիւթ, կարապ եւ կուպր:

Յն. κίχνηος, (որ ինչ կը պատկանի կարապի (սպիտակութիւն, երգ), κικνίος άετός, նշ. սպիտակ արծիւ: Լատ. olorinus color, (գոյն կարապի), կամեցեալ ցուցանել զըսպիտակութիւն յոյժ: Ունինք նաեւ իբր աշխարհաբար՝

ԿԱՐԱԳ (կողի), որ նոյնպէս է ծագեալ ի Էսթ-պոյ:

ԲԱՇ, Պրա. Դէշ, նոյն նշանակութեամբ:

ԲԱՇԵՆՄ, Պրա. Դէշէյթէ, նոյն նշանակութեամբ:

ԲԱՇԵ, Պրա. Դէշէ նշ. բաժին: Տես եւ բաժանեմ, բաժին: Յորմէ ի հակառակէն՝ ՎԱՇԵ, — Ժողովի վաշխս ի վերայ վաշխից (Երէմ. Թ. 6):

(*) Որպէս ի Հյ. Եղեպէս եւ Յն. արմատ կող, βός (Ե. Հյկ. Բռ.):

Բազդ. Ժողովիկ եւ Ժոխեկ, զան-
ձեկ եւ քանցեկ, ամանեկ եւ ամալ :

ՎԱՇԵՆԵՄ,

ՎԱՇԵՆԱԺՈՂՈՒ,

ՎԱՇԵՆԱՄՓՈՓ.

ՎԱՇԵՆԱԿԵՐ, թարգմ. Պրս. Ժե-
դեւիտ : Եւ

ՎԱՇՏ : Թորմէ (վաշխ),

ՀԱՇԻԻ, (սեռ.) հաշու-ի : Կազմու-
թիւնը բազդ. զրիւ եւ վիրգ, քուէ
եւ վէգ, չուայտիմ եւ վշտանամ,
վիշտ, ա՛ն եւ հրանամ, արհուիրք
եւ վեհերիմ կամ յԱրար. հեռա՛ն նոյն
նշանակութեամբ :

Թորոց (վաշխ, հաշիւ)

ՇԱՀ, բազդ. միազանկ բառից կազ-
մութեան օրէնքին հետ. — ողբ —
փող, եւայլն :

ՇԱՀԻՄ, — Եթէ լուիցէ քեզ,
չանցեալ զեղբայրն քո : — Զի՛նչ օ-
գուտ է մարդոյ եթէ զաշխարհ ա-
մինայն չանցեցի : Ուրիշ է

ՇԱՏԵԿԱՆ (*), Պրս. շաշէ-ն՝ նշ.
Ժողով, բազում, առատ, ճոխ :

— Միանիցի արդիւնս շայեկանս
(Եբր. Զ. 7). Թն. εὐδετον :

ՇԱՏԵԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, — Լինիցի նոցա
ի հանդիստ եւ ի շայեկանութիւն
(Վեդեւ. Լ.) :

— Կարգեացի կերակուր նոցա ի
շայեկանութիւն (Անդ.) :

Թորմէ (հաշիւ)

ՀԱՍՈՒ ԼԻՆԻՄ, եւ

ՀԱՍԱՆԵՄ, (ըստ ամենայն նշա-
նակութեանցն) :

ՀԱՍՈՒՑԱՆԵՄ, — Առ զզոյգս եւ
զանցն եւ եզեն, եւ զործեօք եւ
զանցն հաւոյց զնոսա, եւ կերան
(Գ. Թ. Ժ. 21). յն. ֆփշտն, (եւ-
փեաց) : — Հինգ ոչխար հաւոյցեալ

եւ կայթ մի չամիչ (Ա. Թ. Ժ. Ին.
18). յն. πεπονημένον, (արարեալ,
պատրաստեալ) :

ՀԱՍՈՒՆ, ՏՀԱՍ, յորոց

ՀԱՍԿ կամ յԱրար. հաւոյն նշ.
կամ ի ձայնէն՝ հաւոյն : — Տուք մեզ
նշան ինչ, եւ առաջէք՝ հասկ, հասկ
(Եբր. շեդուէթ), եւ ոչ յաջողեցան
խօսել այնպէս (Եբր. հաւոյն շեդու-
էթ). (Դ. Ժ. Ժ. 6) :

Ի սովորական օրինակս Թունաց՝
պակասէ՛ «Տոս» Ժեշ Էշեշ Էշեշ, Է-
սակայն գոյ եւ ալ օրինակ, մե-
րումս միարան, (Են. σίνθηα, նշան,
նշանարան) : Իսկ հաւոյն ոչ է կըրկ-
նութեամբ : (Տես զըստոյ) : Եւ

ՀԱՍԱԿ, Պրս. պեշեշ, նշ. վար եւ
ցան. նաեւ՝ հատակ մարդոյ :

Թորմէ

ՀԱՍ, — Եւ առ Ժողովուրդն ըզ-
հայան իւրեանց մինչ չեւ խմորեալ
էր (Եւ. Ժ. 34) : Թորմէ՛

ՀԱՏ, բազդ. խա՛ն եւ խակ :

ՀԱՏ ՈՒՏԵՄ, ՏՃ. Է+Է+ Է+Է+ : —
Ռարբի, հաց կեր. (Են. քիչե) :

ՀԱՏ ՏԱՄ, իբր թարգմ. Է+Է+ Էբ-
Է+, որպէս եւ հաւ ԷբԷ+

ՋՈՒՐ ՏԱՄ, — Եթէ քաղցեալ ի-
ցէ թշնամի քո, հոյ քաւր Էմ, եւ
եթէ ծարաւի, Էւ-ք քաւր Էմ. Են.
փաւիցե... πάλιν, հյց. ինդ.) : (Հ. Ժ.
Ժ. 20) : — Եւ անկեցի, Ապօղոս
ջուր ետ, ալ Առտուած անցոյց,
Այսուհետեւ ոչ այն ոք ինչ է...
որ զջուրն ետ... որ անկեացն եւ
որ զջուրն ետ (Ա. Կ. Է. Գ. 6, 7,
8) : Թորմէ (հաց)

ՀԱՍ, ՀԱՍՈՅԹ, ա՛յլ է

ՀԱՍԿԱՆԱՄ, Են. ἄρκω, նոյն նշ. :
Են. ἄρκος, հաց, ծագի ի բա-
ռէս՝ ἄρκιος, որ նշ. պատրաստ, յար-
գարեալ, կազմ, հառուն : ՏՃ. հա-
ւոյն, նշ. պատրաստ : Իսկ

ՅԱՐԳ, ծագի ի Են. ἄρκος, (հատ
ըստ մերձաւորութեան թրք. ձայնիցս՝
հաւոյն եւ հոհուն, (յարդ եւ նկան,

(*) Շ-հ եւ Է-հի-ն՝ Թէպէտ ձայնիւ մերձաւ.
ւոր են, սակայն տարբեր արմատէ են, և ըն-
տիր զրուածոց մէջ Է-շի-ն ըսելու տեղ՝ Է-հի-
ն չկայ. Թէպէտ յետինք կամ ընդօրինակօք՝
ձայնից մերձաւորութենէն՝ իրարու հետ շփո-
թած են երկուքն :

Թորմէ (առակ) 'ի հակառակէն՝
ԱՌԱՅ, իբր' յառնի' ծանուցեալ՝
վճռական խօսք: — Որդի մարդոյ,
զի՞նչ է առածդ այդ 'ի մէջ իտա-
լեյի (Եւէլ.): Իսկ

ԱՆԱՌԱԿ, իբր ոչ անտացող առա-
կի' խրատու, զեղծ, ՏՃ. աւէ Բեշ-
բէ: Պրս. շէշ, (ակն, աչք) եւ
շէշէ' (ակն աղբիւր, աղբերակն), եւ
Արար. ա՛յն, նշ. թէ' զմին եւ թէ'
զմիւսն. որպէս եւ 'ի մեզ ակն, (յք.
ակունք), նշ. աչք եւ աղբիւր:

Տե՛ս եւ ակն (յք.) ակունք:

ՍՐԻՆԳ, Են. սփրիչ, (սեռ.) սփ-
րիչոս, յաւերժանարմն փոխեալ յե-
ղէզն, (ըստ առաւ.) Թորմէ

ՍՐՈՒՆԲ, ՍՐՈՒՆԲ, զի 'ի սրունից
կենդանեաց կազմէր, սրինգ 'ի հնումն,
եւ ապա 'ի աստիճէ եւ 'ի փղոսկրէ
հնարաւորեցաւ (Վէրէ. Եւէ. 439
Ծաւ. Թաշէ.): Թորմէ

ՍՈՒԼԵՄ, ՍՈՒԼ, Են. սուլա, նոյն
նշ. եւ ծաղի յանուանէս սփրիչ:

Թորմէ (սրունք)

ՍՈՒԱՊԱՆ, իբր Թրք. Թէշէ, պահ-
պանակ սրունից: Այսպէս եւ

ՔԵԱՐ, բառ Եբր. Կինօր, Են. քին-
թա. Լատ. cinyra: — Նա է հայր որ
հոյոյց զերգս եւ զքնարս (Ծննթ. Դ.
21). ('ի Են. չիք հայր, իսկ Եբր.
նա է հայր ամենայն հրգանանաց եւ
քնարահարաց): Թորմէ

ՄԵԱՐԲ, բաղդ. սրինգ եւ սրունք
կամ թէ 'ի բառէս արաբ.:

Տե՛ս եւ սուր (ած.):

ԱՐՏ, Պրս. արտ, էրտ, նշ. ալիւր:
Իսկ

ՈՒՆԴ, (սեռ.) ընդ ոյ, Արար. հըն-
թ, նշ. ցորեան: Թորմէ

ԱՆԴ, (գյ.).

ԱՆԴԱՍԱՆԲ:

ՏԱՃԱՏ, ըստ մեզ՝ յատուկ անուն
մարդոյ, որ եւ

ՏԱՇԷՆ, ըստ Պարսից՝ Թաշէ, Թա-
շէ, նշ. պարգեւ. ասի եւս՝ Զէշէթ,
որ է մերս

ՆՈՒԱՐԿ, յատուկ անուն (կին Ա-
րայի), իսկ իբր հասարակ անուն,
ՆՈՒԷՐ, որպէս եւ

ՊԱՐԳԵՒ, Թրք. Վէրէ, ըստ մեզ
է եւ յատուկ անուն մարդոյ, Են.
ծածրօս, նշ. տուրք, պարգեւ, եւ բար-
դու թիւամբ՝ Թեօծարօս, աստուածա-
տուր, աստուածապարգեւ, Եռնա-
կան ձայնիւ:

ԹԻՈՒՈՐՈՍ, Տե՛ս եւ՝ Տրդատ,
Միհրդատ: Արար. ար, նշ. պար-
գեւ, է նաեւ յատուկ անուն:

ՊԱՏՈՒՀԱՆ, Պրս. Կաթիւն, (հող-
մամուտ):

ՃԵՄԵՄ, Պրս. Վէշէթէ, նոյն նշ.
ՃԵՄԲ, յորմէ

ՃԵՄԱԿԱՆ, Թարգմ. Եռն. ձայ-
նիւ περιπατιτικός, յորմէ՝

ՃԵՄԱՐԱՆ, եւ

ՃՅՃԵՄԱԿԱՆ, բաղդ. ճամարտակ
եւ դամարճակ:

ՃՅՃԵՄ, կազմութիւնը բաղդ. Թա-
փեմ եւ Թօթափեմ:

ՅՈԳՆ, (յք.) յոգունք, զրի եւ
յոքն, յոքունք: — Բազում էր զօ-
րութիւն ասողին, եւ յորդ եւ յոքն
սէր յողացն (Ուկ. Մաթթ.):

ՅՈԳՆԱԳՈՅՆ, ՅՈԳՆԱԿԱՆ, Են. յոգն:
նշ. բազմութիւն, ամբոխ:

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՈԲ, բաղդ. օմն, իսկ

ՅՈԳՆԻՄ, Են. յոգն, յոգնիւ, վառ-
տակիւ, յոգնեցուցիչ: արմատ՝ յոգն, բաղ-
մութիւն, ամբոխ: — Եռնեցաւ

3η ημερίδα ἡ δ' αὖτις ἀρχαίᾳ, ἐκ
 μαθημάτων τῆς ἡμέρας (19. 10. 11.
 4) + 5. ὁλοήμερον.

ԾԱՄ, Ծն. 7 չոյն, (գէտ, վարպէ,
բազմութիւն հերաց), ՏՃ. ււջ:
ԾԱՄԱԿԱԼ, տես եւ թիւքն:

Вопросъ (смыслъ)

ՄԱԶ, (մ ա ղ — ղ ա մ $\times$ ծ ա մ),
այն է՝ թիւ մի ի ներաց, ՏՃ. ԷԼԷ.
— Մաղ մի ի դիտոյ ձերմէ ոչ
կորիցէ (Մ․աղ․)։ — Մարին քո ան-
կան, մի մաղք արձակեցան (Եղէկ,
ԺԶ. 7)։ Բաղդ, յոգն ու ոք։

Մամ Իկատի իբր թեթեւագոյն
եւ անօտարադոյն ինչ :

Յորսէ՛ ՚ի հակառակէն

ԵԱՄԵԼԻՔ, — վարսեաց ցից ընդ
ծամելիս նորա (Դադ.):

ԾԱՄԵՄ ,

ԱՆԾԱՄ, — Իբրեւ զխիստ թնշ
զանձամբ եւ քանկոստոր (Յ. Բ. Ի. 18) :

Բաղդ, ծնօտ եւ ծղօտ, ծղիք եւ
ծաղիկ, կոչտ եւ կուչտ :

ՀԱՍՏԵՄ, ԹՆ. ԻՍՏԻՄԱԻ, (ապր.)
 ԻՍՏԻՄԱԻ, (անդ.) ԻՍՏԻՄԱԻ, ԿԵ (ԿՐ.) ԻՍՏԻՄԱԻ,
 ՍՏԱՏԻՈՆ, ՀԱՍՏԱՄԱՆԻՆ: ՊՐԱ. ՀԵ-
 ՆԵՖ, ՆՅ. զՈՒ ՀԵՖ ԿԵՖ, ԿԵ ՀԵՄԻՆ-
 ԿԵՖ, ՆՅ. զՈՒՄԻՆԱՅ, ՀԱՍՏԱՄԱՆԻ, ԼԻՆԻՆԻ,
 ԿԵ ՀԵՄԻՆ: ՆՅ. ՀԱՍՏԱՄԱՆԻՆ, զՈՒՄ-
 ԹԻՐԵՆ, ԿԵ ՀԵՄԻՆԱՆ, ԼՅԻՄԻ, ՆՅ. ԱՍՏԱ-
 ՄԱՆԻ: ԹՈՐՈՒՄԻ

ՀԱՅՍՏՈՒԱԾ, $(\frac{1}{2} \pi, \pi) = (\frac{1}{2} \pi, \pi)$:

Յարմէ՛ր հաղառաղէն

ԱՍՏՈՒԱԾ (*) : (Համապատասխանություն) :

From the above, it is clear that the

ՀԱՍՏ, — Հոգորաց հատու աղեղունք թուլացան: — Արարից ըզբազուկ իմ հատու: Եւ

ՀԱՍՏԱՏ, ՀԱՍՏԱՏՈՒԵ, — Որ հա-
մարիցի հաստատարն կողմ, զգուշ ին-
ցի գուցէ անկանիցի (Լե. Կաշի. Ժ.
12). ին. ἰδοὺ ὅτι ἐστὶν βλέπω ὅτι
սէր, Իսկ

ՍՏԱՆԼԱՐ, ԹՆ. ԿՏՈՒՄԱՆ, ԿՏՈՒՄԱՆ,
նոյն նշ. Պրտ. չիլմանդէն՝ նշ. առ-
նում, եւ ԹՆ. ԿՏՈՒՄԱ, նշ. հաստա-
տութիւն, ժամանակի գոյնային,
ազգայնային. Պրտ. —, նշ. չափ,
օգտութ. — Տէր հաստատեաց (ԹՆ.
ԷԿՏԵ) զիս (Առաջ. Թ. 22). այլ օ-
րինակի արտաքին. Ա՛յն է

ԽԵՒՍ, Պրս. ասէր: — Խիստ իր-
բեւ զգոթիս նախանձ (Երէ. Ը. 6),

— Խիստ է բանդ այդ ո՞վ կարէ
լսել դմա, — Խիստ է քեզ ընդդէմ
խեղճանի աքաղել :

ԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆ, Պրտ. 1877 :

ԽՍՀՄԻՐՏ, Պրա. աւիտոյէւ:
Յորմէ 'ի հակառակէն

ՀԵՇՏ, ՀԵՇՏԻՆ, ՀԵՇՏԱՆԱԼ, ԵՆ
դարձեալ Պրս. «-խէ-է-է» նշ. կազմել,

ԿԱԶԴՈՒՐԵՄ, — Բառ կապողական

մանկանց իմոց գնացից (ՄՆԿ.):
Ըստ մերձաւորութեան Պրս. ձայ-

«—[?] եւ [?], մերձաւորք
եւ 'ի մեզ [?] եւ [?]

ՀԱՍՏՈՅՐ, — Զհաստոյր վերան ընկալաւ : — Վիրաւորեալ գնա հառ-

տոյր հարուածովքն (Ուլ. Մարտ.),
Իսկ

(*) Աստուծոյ թաղը որոյ ծագումը և ստուգաբանութիւնը անյայտ է, է սակայն թառ Հայերէն: (Քննական Պատմ. Հյ. Ա. էջ 272):

ԵԱՐԳ, Պրա. Տերգ :

ՄԱՐԳԱՐԵՏԻՆ, նկատեալ իբր վայր խոնաւ՝ Զորարի:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՄԱՐԳ, ուր պահի յարդ եւ խոտ չորացեալ 'ի պէտս կենդանեաց:

Բաղդ. ծմակ եւ ցամաք:

ՀԱՐՈՒՍՏ, Թն. ἀριστος, գերազանց, առաւելեալ, աւագ, մեծ, իշխան:

ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆ, Թն. ἀριστοτης, գերազանցութիւն, առաւելութիւն, ճոխութիւն, մեծութիւն, աւագութիւն, իշխանութիւն, իսկ 'ի թարգմանութիւնս պատասխանէ Յունականիս δυναστεια, բռնակալութիւն, տիրապետութիւն, ինքնակալութիւն: — Առաջին հարստութիւն եղիպտացւոց (Նա. Գր. 2): — Ի վախճանել Ասորեստանեայց հարստութեանն (Նա. 2):

Յորմէ (հարուստ) 'ի հակառակէն ԱՐՈՒՆՍՏՈՂ, ԱՐՈՒՆՍՏԵՄ, բաղդ. սինկիստոս եւ սինկթոր, հրւպատ եւ հպատակ, իշխան եւ խոշն (արած), նախարար եւ (նախիր), նախարարած, տրիքուն եւ տրուպ, փարապունք եւ բարապան:

ԱՐՈՒՆՍՏ իսկ (Գր. 3. Ա. 3). — Որոց յանդիման կացոյց զինքն կենդանի յետ չարչարանաց իւրոց 'ի քաղաքս արաբս, Յորմն εν πολλοις τεκτρισις (բազում հաւատեալք), որ մեծաւոր է ձայնիս τέρχ η (արուեստ):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԱՐՈՒՆՍՏԱՎՈՒԹԻՒՆ, բաղդ. իմաստուն եւ իմաստակ

ԱՐՈՒՆՍՏԱԿԵՄ, բաղդ. դամարճակ եւ ճամարտակիւ: Իսկ

ԱՐՀԵՍՏ, ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐ, (յետին), իբր՝ նիւթական արհեստ:

ԿՆԻԲ (*), նկատի իբր նշան հաս-

(*) Կնի, Բոյ, և իբրով բարդուած՝ Գ-

տատութեան. Գրս. ԶԷԷԶ, նշ. կրնիք, մատանի, քար մատանոյ, եւ ԶԷԷԷԷԷ, փորագրիչ կնքոյ, քանդակող կնքոյ: — Նշանակ առ զթլիստոս թիւնն կնիք արդարութեան հաւատոց (Հաւ. Գ. 13): — Կնքեաց թագաւորն մատանեալ իւրով եւ մատանեօք մեծամեծացն (Դան. 2. 17):

Կնքեմ, — Որ ընդունի զվիսյութիւն նորա, կնքեաց թէ Աստուած ճշմարիտ է (Յաւ. Գ. 33): — Զնա հայր՝ կնքեաց՝ Աստուած (Առ. 2. 27): Յորմէ

ՆԻԳ, ('ի պէտս ապահովութեան): — Զգրուես պղնձիս խորտակեցից, եւ զնիպս երկաթիս փշրեցից (Նա. 2):

ՆԳԵՄ, եւ դերանունս

ԻՆԲ, եւ յօդերով ինքս, ինքդ, ինքն:

ԻՆԲՍ, ԻՆԲԻ, ԻՆԲՆ, եւ հաստատութեան կերպով գրուցուած: — Ես ինքն. — Գուք ինքնին դիակք:

— Ոչ եթէ Յիսուս ԶԷԷԷԷ (այս ինքն՝ ինքն) մկրտէր, այլ աշակերտքն նորա (Յաւ. Գ. 2): Եւ

ԻՆՁ, (սեռ.) ընչի, (յք.) ինչք, (սեռ.) ընչից, Թն. օնչ, — Արասցես... որչափ կարող իցէ ձեռն քո ըստ ընչին՝ զոր տացէ քեզ... Տէր Աստուած քո (Օր. Ժ. 10):

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԻՆՁ, մասնաւոր անուն, (ըստ քերականոց), որ ոչ թիւ ունի եւ ոչ հոլով. (աշխ.) ճշ — քէրք ճշ, ճաղք ճշ, Բաղդ. հիմն եւ իմն: Ուրիշ է 21°, Կրս. 21, եւ 21°:

ԶԻՆՁ, — Զի՞նչ է այդ: — Զի՞նչ արարից. զի՞ է զի վասն քո խրա-

տանի, Գրս. ԶԷԷԷԷԷ, հայերէն լեզուի մէջ է գերազանց քերչ եպսկի պարզ բառ չկայ: Կայ դասակիւ, բայց չի հոլովուիր:

— Կնիք 'ի ձայնէս՝ կնի, զնի, որ և ՀԵՏ. զՀԵՏ. (Ն. Հիւ. Բա):

մատեցաւ ցանդ : — Զի՞ն է զի յա-
րեւաւ եկիք այսօր : — Զի՞ն եւ զա-
ստաւ, Եղիա, Գարձեալ ուրիշ է
— Զի՞ն, Պրա. շէն, շէն, նոյն նշ :
— Զի՞ն բարի, կամ զի՞ն վայելուչ :
Նաեւ
Զի՞ն, իբր՝ վասն զի, քանզի, Պրա.
շէն, նոյն նշանակութեամբ :

ՊԱՐԷՏ, — Քիզոն յեթմանց ի-
մասանցն պարէալ զակեղեմանաց-
ւոց եղև (Եւս. Քրտն.) : յն. Էթորոս,
տեսուչ, իշխան, գլխաւոր, հրա-
մանատար : Սակայն մեր բար ծա-
գած է 'ի Յն. παρεδρος, որ նշ, ա-
թուակից, իշխանակից, իշխան,
գործակից, օգնական իշխանի, զա-
տարի, եւայլն, παρεδρος, որոյ բայը
կ'ըլլայ παρεδρεω :

ՀԱԳՆՆ, Յն. ἄγνος, Դա. Hagnus,
նոյն նշանակութեամբ :

ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ, այսպէս ք-
տուած, իբր հագնւոյ ձող մը կամ
գաւազան մը բռնելով երգելը, ու-
րուն քտուած է նաեւ :

ԳԱԽԱԶԱՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ, Յն. բαψανδία,
եւ որովհետեւ կ'ըսուի նաեւ βαψανδία,
անոր համար կը կարծուի թէ այս
անուանը ծագած ըլլայ 'ի բայէն βαπτω,
որ նշ. կարել (տաղանտաւ) :

Կայ նաեւ

ՆՈՒՍԱԶՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ, Յն. τραγωδία,
որ սովորաբար յալեբեբանէն կամ
եղբերեբանէն կը խարդմանուի 'ի
մեղ : — Զողբերգութիւն յայն սակաւ
ասացին նոյնալեբանէն, զի յող-
բերգութիւնն իւրեանց նախագօք
մեծարեալ լինէին :

Մէկ խօսքով ասոնց ամէնք կը
նշանակեն՝ երբ, որչա՞հ Ըստ Յունաց
կայ նաեւ տեսակ մը թատերական
երգ կամ խաղ, ապաքսիս անուան-
եալ, որ քստ ձայնին նշանակէ՝ քստ

ոմանց երբ՝ կայեալ 'ի ձեռքն ձող
սարդենուոյ, զի αὐλὸς նշ. ձող Սար-
դենուոյ կամ խաւք եղեգան, եւ
թարգմանի :

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ, Արդ 'ի մեղ՝
էրբէլ, է օրհնարանել, հոչակել զո-
վո թեամբ, մեծացուցանել օրհնու-
թեամբ, բարեկամել :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՅԵՐԳ ԱՐԿԱՆԵՐ, ('ի յոտի միտս) :
Այսպէս եւ Յն. ἀντίον, (երդել, եր-
գարանել), նշ. նաեւ՝ յերգ արկա-
նել, երգիծանել :

Եւ միով ըստիւ

ԵՐԳԱՐԵՆԵՐ, իբր ծանակել եր-
գովք, որ կը պատասխանէ Ծանա-
կանիս αὐτῷ, Բաղդ. հագնել-
գութիւն եւ հեղին : Բայ

ԵՐԳԻՆԻՍՏԱՆԵՐ (*),

ԵՐԳԻՆԻՍՏԱՆ, բաւական կը հեռա-
նան վերը ցուցուած նշանակութե-
անէն : — Զի մի՛ (չուք եւ խոզը)
գարձեալ էրբէլեղնէն զմեղ (Մաթ.
Է. 6) : յն. ԲԵՐԿԱՆ, ԲԵՐԿԱՆ, (պատա-
սել) : — Ընուն, խճողեն զորովայն

(*) Իպոնարս Երեւանցի արար երգիծական
տաղս ընդդէմ երկուց եղբայր Բաղդադ եւ
Աթենիսի, և կարկորէն քուն հարուածովք
տաղիցն այնպէս երգիծայ զնոսա : զի պատ-
մեն զնոցանէ՝ առ գայրոյն պատմութեան 'ի
խեղ մտարեկալ : (Ռոյ. Հնայն. Հտ. Զ.
Էջ 110) :

— Երկու եղբայր անգրիագործք անուանիք
... տիպս իմն կերպորանայ ընդ հենցն հան-
նալեալ բանդակեցին նմա, անգրի մոլոր նը-
շուակ : Սակայն վտան է ընդհարմանել եր-
գիծարան բերմովք : Իպոնարս ընդդէմ երկու-
ցունցն եղբայր տաղս երգիծական տառարկա
ղբուց միեւն յուսմամտ եղեալ նոցա խեղդե-
ցան : (Անդ. Հտ. Ա. Էջ 596) :

— Բաղդադ եւ Աթենիս եղբայր անգրիագործք
պոյժաւանցեալք յառաջ Իպոնարսովք բերմո-
ղի : զանգեղեալ բերմովքն դրօշեցին զկերպա-
րան 'ի մոլոր տեսողաց : Եւ նորա 'ի բէն վրի-
ժա վառեալ արար դառն երգիծանս, միեւն
'ի խեղ մտարեկալ նոցա յամենայ և 'ի գայրա-
նայ : (Անդ. Հտ. Ե. Էջ 334) :

իւրեանց եւ երգիծուցանեն : — Ե-
ղիցի քաղաք նոցա յերգիծումն :

Քանզի կը նշանակեն հերձուի,
ձեղքել, պատռել, (իրօք կամ նը-
մանութեամբ) : արգ այս նշանակու-
թեանց հեռաւորութիւնը սա կեր-
պով կրնանք մերձեցնել : Աշխ. եւ
ՏՃ. բացատրութիւնն է, «էրբը լիւր-
աբէլ, «էրբը լիւր-ցընէլ, «էրբը ձ-
կէլ. կ'ըսենք նաեւ՝ «էրբը ճ-թեցը-
նէլ. է-թեւ ք-թիւ-թիւ-ք, կամ սակ
ք-թիւ-թիւ-ք, որով կը մօտենան եր-
գիծանել եւ երգիծուցանել :

Այսպէս նաեւ հատանել եւ հա-
տուցանել, առաջին հայեցողածով
կերեւան թէ վերաբերութիւն չու-
նին իրարու. սակայն ներքին կա-
պակցութիւն մը ունին, որ իրենց
տեղը ցուցուած է : (Տես անդ) :

Հաջորդութիւնէն՝ ունինք հա-
կառակ նշանակութեամբ :

ՀԵՆՔՆ, իբր 'ի ձայն բարձր :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՆԵՆՔ, լսիկ, 'ի ներքուստ :

Բաղդ. երգել եւ երգիծանել, եւ
Ծն. նւա, տայ զկրկին իմաստը :

ՆԵՆՔԵԼ, Բաղդ. շանթել եւ շըն-
թել, գուսան եւ քսու, շնչել եւ
չչել, ճիչ եւ ճիկ, հեծել, հեծեծել
եւ ծծել, խանչել եւ խնջել, մօրն-
չել եւ մրմնջել :

ԴԵՆ, Արար. քէն, նշ հաւաք,
կրօնք, պաշտամունք, իսկ

ՎԵՏՏ, Պրս. քէն, քէն-քէն՝ նշ.
սպանանել : Հրաժ. եւ արմատը՝
քէն, այս անունը կուտայ Չանդի-
կը՝ Ձրադաշտական դենէն դուրս բո-
լոր տարբեր կրօնքներուն, բսել ու-
զելով՝ սպանող, այսինքն՝ շիջուցող
կրակի, մասնաւոր բառ մ'ալ ունին
քէն-քէն-քէն, որ նշ. սպանանել ըզ-
կրակ, այսինքն՝ շիջուցանել զհուր :

— Դո՛ւ սպաներ զկրակն (Եղեշ) :

Յորմէ

ԳԵՆ, — Ուր դէշն է, անդր եւ
արծուիք ժողովեացին :

ԳԵՆՏԵՆ, իբր՝ հատանել զգէշն,
Բաղդ. զիխտեմ, թիխտեմ :

Ուրիշ է

ԳԵՆ, Պրս. քէն, նշանակէ՝ հա-
ւաք, կրօնք : — Եթէ նոյն քէն է
երկոցունց, ընդէ՛ր ատիցեն մոզք
զՉանդիկա (Եղեշ) :

ԳԵՆԱԿԱՐԿԱՏ, — Հայեցեալ ընդ
այն քէնակարկատին Պարսից . . .
մարդկօրէն բարուք զքէշն կարկա-
տէ, եւ յղութեամբ եւ ծննդեամբ
զկրօնսն կցկցէ (Եղեշ) :

ԵԹԷ, Ծն. քէն, եւ Դորացի քէն :

Յորմէ համառօտեալ՝

Թէ, — Ամենայն ինչ ձեր է, ե-
թէ Պօղոս, եթէ Ապօղոս, եթէ Կե-
փաւ, եթէ աշխարհ, եթէ կեանք,
եթէ մահ, եթէ որ կանս, եթէ
հանդերձեալքն (Ա. Կռթ. Գ. 21) :
Ծն. πάντα γὰρ ὡμῶν ἔστιν, քէն παύλος,
քէն ἀπολλῶς, քէն κεράς, քէն κόσμος,
քէն ζώή, քէն θάνατος, քէն ἐνεστώτα
քէն μέλλοντα .

ԲՈՁ, Պրս. քէն, նոյն նշ.

Յորմէ

ՅՈՓ, եւ

ԽՈՁ, քանզի Ծն. πόρνη, (իք.)
πόρνος, (ար.) (պոռնիկ) մերձաւոր է
ձայնիս πόρνος (խոզ) : այսպէս 'ի մեղ
չուն կոչի պոռնիկն, եւ շնալ է
պոռնիկի, 'ի նմանաձայնութենէ Յու-
նական ձայնից՝ κοινός եւ κυνός :

Շուէ եւ խոզ նկատին իբր պիղծք :
— Մի տալք զարրութիւն շանց եւ
մի՛ արկանէք զմարդարիսս ձեր ա-
ռաջի խոզաց (Մատթ. է. 8) : —
Շուէն դառնայ անդրէն 'ի փոխած
իւր, եւ խոզ լուացեալ ընդ արիւմ
թաւալեալ (Բ. Պար. Բ. 22) :

Այսպէս եւ

ՎԱՐԱՁ, Պրս. քէն-քէն՝ նշ. արու
խոզ, Լատ. verrus :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՎԱՐԱՐ, պարսկ. էք քաշու շէք
— բաղդ. խոզ եւ խոզ:

* *

ԼԵՁՈՒ, իբր՝ լեւա, որպէս՝ հա-
տու, ահարկու, քու, բանաարկու,
կծու: Արաբ. Լեւ, Եւ. γλώσσα,
γλώττα, lingua, յորմէ

ԼԵՁՈՒՄ, — Շուշք եւս գային եւ
լեզուին զվէրս նորա (Դւ. Ժ. 21):
(Ի հայկականէս լեզու):

ԼԵՁԱՆԵՄ, — Լիզանէ ժողովուրդս
այս գամնայն որ շուրջ գմեօք են՝
որպէս լիզանէ արջառ զղեզ գալար
'ի գաշտի (Թւ. Ի. 4):

ԼԵՁՈՒՄ, Այժմ լիզուն նոքա դա-
մնայն երեսս երկրի (Թւ. Ի. 4):

Պրս. Լէշէ, Լէշէ, նոյն նշ.
Եւ. λείω, ἐκλείω, λείνεω, Լտ.
lingo: Իսկ

ԼԵՍՈՒՄ, մանրել, փշրել, Եւ.
λεαίνω եւ λεάναις, լեսուին:

— Լեսի գնոսս իբրեւ զհող երկ-
րի (Բ. Թ. Ի. 43). Եւ. ἐλέανα
αὐτοῦς ὡς γῶν γῆς: Եւ

ԼՍԵՄ, 'ի Յունականէս γλώττα,
γλώσσα: — Ահաւասիկ ես ածից 'ի
վերայ ձեր ազգ 'ի հեռաստանէ...
— զէ որ — զէ, — զէ որ յաւերելէն,
ազգ՝ որոյ ոչ լեւեա լեւա նորա,
եւ ոչ իմանայցես զիսոսս նորա (Ե-
բ. Ե. 15). 'ի Եւ. չիք — զէ որ —
— զէ, — զէ որ յաւերելէն. մերս հա-
մաձայն Երր. եւ Ասոր. — Լսեմք
խօսից նոցա 'ի մեր լեզուս զմեծա-
մեծս Աստուծոյ (Գրք. Բ.). — Եւ
էր ամենայն երկիր լեզու մի եւ
բարբառ մի ամենեկուն... ահա
ազգ մի եւ լեզու մի ամենեկուն...
եկայք իջցուք եւ խառնակեցուք
անդ զլեզուս նոցա զի մի՝ լսիցեն
իւրաքանչիւր բարբառոյ ընկերի
իւրոյ (Ծն. 1—7). — Եւ նոքա
ոչ գրեւէին եթէ լսէր Յովսէփ, զի
թարգման կայր 'ի միջի (Ծն. Ի. 23):
Անոնք չգիտէին թէ Յովսէփ

կը հասկընար (իբնց լեզուն): —
Ոչ առ ժողովուրդ խորախօս եւ
ծանրալեզու առաքեսցիս, եւ ոչ
առ թանձրալեզուս, զորոց ոչ լսի-
ցես զբանս նոցա (Եւ. Դ. 6):

Լսեմք պակտաւոր բայ մըն է,
(բայ քերակ.), որուն պակաս ժա-
մանակները լեցնելու համար զի-
մում մը կ'ըլլայ շուրջ բային բայա-
նուններուն, եւ մեծապէս կը մեր-
ձենան անոնց, (լիւր, լրութիւն):
Ուստի կտր. լուայ, հրմ. լուր եւ
լու եղեւ. իբր՝ լսելի եղեւ. եւ

ԼՈՒ Ի ԼՈՒ, իբր՝ թէ լլլար՝ լի-
ուլի:

ԼՈՒՐ ԱՆԵՄ, — Լուր արարից
յիւարովթ զգոյժ քաղաքացի (Եբ. Ե.
Խ. 2): Եւ այս մերձեցումը սա
տեսութեամբ կը մեկնուի, որ աշխ.
նաեւ ՏՃ. ոճով կ'ըսուի, — Լեւել
լեւել, Դւ. լուլլել որչափ, —
Լեւել լեւել է, Դւ. լուլլել որչափ, —
Իբր՝ տեղեակ, գիտակ, իրազեկ:

Ուրիշ է

ԼՈՒ Ի ԼՈՒ, համարձակ, հրապա-
րակաւ: — Լու 'ի լու ամենայն ժո-
ղովրդեան:

ԼՈՒ ԵՂԵՒ, աշխ. լու-եց, (բո-
լոր ժողովրդեան առջեւ):

ԼՈՒՐ ԱՆԵՄ, (լսելի առնել, լուր
տարածել): Իսկ

ԼՈՒՐԻՍ, Լտ. luridus, luridatus,
նշ. տժգոյն, գեղնազոյն, թխազոյն
կապուտակազոյն:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԴԱԼԱՐ, ԴԱԼԱՐԻ, եւ

ԴԵՂ, ԴԵՂ ԴԱԼԱՐ, Եւ. γλόη,
γλωρός, նշ. կանաչ, նաեւ դեղին,
Պրս. Դեբէ՝ նշ. խաւարաւ, բանջար:

Յորմէ

ԴԵՂԻՆ, Բանդի Յունականէն γλωρός,
նշ. նաեւ դեղին: Եւ

ԴԱԼՈՒԿՆ, ՏՃ. — ԴԵԼԵՒ (հիւան-
դութիւն ինչ), մի՝ շփոթեր ընդ
թալուկ: Եւ

ԴԵՂԶ, Պրս. զէր-լու, թարգմա-

նի՝ զեղին սալոր, եւ նկատի իրր
քաղցր կամ անորժանամ:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԳԱՂԶ, Յն. քելչանոն, շաբաթ:

— Ջրային կրայ եթէ ուտիցէ 'ի
մոյ իծի, երթայ ուտէ զաղձն, եւ
այնու անցուցանէ զսապ նեղու-
թեանն (Վեդդը): Բազդ. թութ եւ
թթու, պտղաբաւ եւ տախ, քաղցր
եւ քաղցիւ, սեխ եւ սոխ, մանանայ
եւ մանանխ եւ անա-
նուխ: Յորմէ

ԳԵՂԶԱՆ, (ստացեալ զվարից հե-
րաց): — Դեղձան հերք (Ուր):

Դարձեալ ուրիշ է

ԼՈՐՏ, (շան, բանաստեղծ), lurdus
(տորթին Լատիններէն), նոյն նշան:

— Մի փառ եւ յորա յառաքինու-
թեանն կայցէ (Ուշ. Ա. Թէս.):

Լեւմ բայէն ծագումն առած է
ՀԼՈՒ, կազմութիւնը բազդ. հնա-
զանգ, հզոր, հմուտ: Եւ

ԼՈՒՐԸ, որ լեւ, պոյնքն՝ բլեւն:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԽՈՒԼ, կազմութիւնը բազդ. ցուլ,
նաեւ հլու, խուլ, որդի խորթ:

խ ու լ հ լ ու

1 3 4 2 1 4 2 3

Խլութիւնը կամ համարութիւնը կը
նկատուի իրրեւ, պնդութիւն կամ
ամրութիւն մը՝ լսողութեան դէմ.
ուստի կ'ըսուի՝ լսածան կապանք
լեզուի նորա:

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԽԱՐԽՈՒԼ, բազդ. աղբ, եւ զաղ-
փաղիւն, չաղփաղփութիւն:

Ասոր պէս նաեւ ուրիշ քանի մը
բառեր, որ սննդամաստ կամ շար-
ժան վիճակ մը ցուցնելու բնա-
թիւնն ունին:

ԽԱՐԽԱՓԵՄ, ԽԱՐԽԱՎՄ, ԽԱՐԽԱ-
ՐԵՄ, ԳԱՐԳԱՓԵՄ, ԱՒ ԽԱՐԽԱՓ, Ե
ԳԱՐԳԱՓ ՅԱՐԵՄ, եւ

ԽԼԵՄ, յորմէ 'ի հակառակէն

ԽՐԻՄ, յորմէ

ՀՐԵՄ, բազդ. ընդդրեմ եւ ըն-

կըրկեմ, մղեմ եւ մխեմ: Եւ

ԽՐՏԻՄ, ԱՆԽՐՏ, թրք.

ԽՐՈՒՐԳՆ, Պրա. Էնթ. Ժաշ, Թրք.

Էնթ. Ժաշ: Կենդանեաց անունե-
րէ ձեւացած բայեր. խոյ-խոյա-
նամ, արծուի-արշաւեմ, վաղր-
վարդիմ, կինձ-կնձանամ, շուշ-
շնամ:

ԽԼԻՊԳՆ, Թրք. Էնթ. Ժաշ:

Ուրիշ է

ԽԱՐԽԱՎՄ, — Սիմոն, Սիմոն.
աշտ սատանայ խնդրեաց զձեզ խա-
րախ իրրեւ. զցորեան (Ղաւ):

Չեղալմա, զբարձր նշ. Ժաշ:

(Տե՛ս 'ի բառն' Բիւրեղեան):

Դարձեալ լեւմ բայէն ծագումն ա-
ռած եւ իրր անոր պէսպիսութիւնը
կը նկատուի՝

ԼՈՒՄ, իրր զի լսելու համար
պէտք է լեւ:

ԼՈՒՈՒ ԼՈՒՄ, — Լուս եղէ եւ ոչ
բացի դմբան իմ (Սաղմ.): Թրք. առ-
ջեմ:

Լեւ եւ լեւ, ինչպէս նշանակու-
թեամբ, նոյնպէս եւ կազմութեամբ
չառ մօտ են իրարու, արմատք լեւ
եւ լեւ՝ գրեթէ նոյնք են:

— Լուս լեւ, եւ լուր Խարայէլ,
յաւուր յայամիկ եղեր ժողովուրդ
Տեառն Աստուծոյ քա (Օղն. Իկ. 9):

Եւ պայէս դաժմութեամբ գոր-
ծածուած բառեր՝ դիտուած է որ մի
եւ նոյն արմատի կը վերաբերին:

Լեւան եւ տէր, — Ո՞վ ելցէ 'ի
լեւան Տեառն (Սաղմ. ԻԳ. 3):

Բաժին եւ բաժակ. — Բաժնի մա-
ռանգութեան խնոյ եւ Բաժնի ի-
մոյ (Անթ. Ժ. 8): — Այս մերիկ Բա-
ժնի Բաժնի նոյն (Անթ. Ժ. 5):

Մերձ եւ մերժ. — Գիշերն մեր-
ձեցաւ, եւ տիւն մերձեցաւ (Հաճմ.
ԺԳ. 12):

Չգտան եւ զգտան. — Տեսնան
զգիւհանքն զգիւհեալ եւ զգտանքեալ
(Մարկ. Ե. 15):

Կին եւ կեանք. — Կոչեաց Ա-

զամ զանուն կնոջ իւրոյ կեանս (Ծն. Գ. 20) :

Օծանեմ եւ անիծանեմ . — Քրիստոս (օծեալ) փրկեաց զմեզ յանէնց օրինացն , եղեալ վասն մեր անէնց (Գաղթ. Գ. 13) :

Յասնում եւ ցածնում . — Յանք — Տէր 'ի ցածանէն (Նի. Եւ ՃԼԴ) :

Արհաւիրք եւ զարհուրիւմ . ի տեսիլ արհաւիրացն զարհուրեցաւ ժողովուրդն (Նի. Եւ ԽԵ) :

Այո՛ եւ սանձ . (տե՛ս զբառոյ) . — Ձիո՛նչ ելէք տեսանել , մարգարէ՛ . այ՛ , աւե՛մ ձեզ , եւ առաւել եւաքան զմարգարէ (Մատթ. ԺԱ. 9) :

— Այո՛ , աւե՛մ ձեզ , խնդրեսցի յազգէ յայդմանէ (Ղաւ. ԺԱ. 51) : — Այո՛ , աւե՛մ ձեզ , եկեսցէ այս ամենայն 'ի վերայ ազգիս այսորիկ չարի : — Այո՛ , աւե՛մ ձեզ , յայնմանէ երկնչիւք (Ղաւ. ԺԲ. 5) : — Այո՛ , աւե՛մ ձեզ , զի արասցէ զվրէժինդրութիւն նոցա վաղվազակի (Ղաւ. ԺԲ. 8) :

Մեռանիւմ եւ մոռանաւ . — Մահեալ եղէ եւ որպէս մեռեալ (Աղ. Լ. 13) :

Աղիւք եւ ողորմ , (եւ բարեկալ աղիւղորմ) . — Աղէ՛ք ամպարչտաց անգորմ են (Աւալ. ԺԲ. 10) :

Անսամ եւ սանձ . — Ձրոց անձն 'ի բերան դնեմք առ անաւայ նոցա մեզ (Յալ. Գ. 3) : — Երկուք աներասանակ էր Պաւղոս , չանալան աստուածային անշնչն (Սեբեթ. ԺԱ) :

Գրեմ եւ գտանեմ . — Որչափ ասացէ իմաստունն քեզեւ , ոչ կարացցէ քորանել (Ժող. Լ. 17) : — Եթէ ոչ էր ճշեալ զերինջն իմ , ոչ քորանէի՛ զառասպելն իմ (Դաւ. ԺԴ. 18) . յն. οὐχ οὐκ ἔγνων τε , (ոչ գիտէիք) : Տես եւ՝ ստղտանեմ :

Աղեղն եւ ուղիղ . — Ասաց Դաւիթ ուսուցանել որդւոցն Յուդայ շաղկապեալն , եւ անա գրեալ է 'ի գիրս անշնչեան (Բ. Թ. Բ. Ա.) :

Իսկ

ԼՈՒԱՆԱՄ , Յն. λούω , նոյն նշ .

Յորմէ

ԼՈՒԱՆԱԼԻԲ , — Իրրեւ զածառ լուանալեաց (Մաղթ. Գ. 2) , յն. πλυνόντων , լուանալ :

ԼՈՒԱԼԻԲ , լուացարան , աւազան Յն. λουτρόν : — Առաւելուք քո իրրեւ զերամակս կորելոց որք ելանեն 'ի լուալեաց (Երթ. Գ. 2 . եւ 9 . 5) : Իսկ (Դ. Թ. Ժ. 27) » Քակեցին զտունն Բաշաղու , եւ կարգեցին զնա 'ի լուանալն մինչեւ ցայսօր » Յն. λουτρών (կոյանոց) որ կարգացուած է λουτρόν , եւ ըստ այնմ թարգմանուած է՝ լուալիք :

Յորմէ (լուանալ)

ԼԱՄ , բաղդ , խոնաւ քն կազմութեան հետ :

— Լուացի զամենայն գիշեր ըզմահիծս իմ , եւ արատաւօք իմովք զանկողինս իմ թացի (Աղ. Լ.) : — (Կին մի) լայր , եւ արատաւօքն իւրովք սկսաւ թանալ զոտս նորա . . . մտի 'ի տուն քո , ջուր օտից իմոց ոչ ետուր , իսկ սա արատաւօք իւրովք եթաց զոտս իմ (Ղկ. Լ. 37—44) :

Լա՛մ՝ գրեթէ համառօտութիւնն է լուանալ ին , լ(ուան)ամ , լ(ուան)աս , լ(ուան)այ , եւայն , մինչեւ վերջը այսպէս է :

* *

ԿՆՏԱԿ , գրի եւ կնդակ :

ԿՆՏԱՆԱՄ » » կնդանամ :

ԿՆՏՈՒԹԻՒՆ » » կնդութիւն :

ԿՈՒՆՏ » » կունդ :

Յն. φάλακρος , (ճաղատ) :

Մեր բառը կը թուի լինել 'ի անձն , կենձն , որ ըստ Պարսից կը նշ . արշաւ արշաւ էլ , (հեղնական , ծաղրական կամ նախատական բառ մը) :

— Մանկտի մանրիկ ելին 'ի քաղաքէն , աղաղակէին 'ի նա եւ աւելին . ել , կնտակ . ել , կնտակ (Դ. Թ. Բ. 23) : Ամենայն զլուսիք

Յորմէ (կատարեմ) 'ի հակառակէն
ԿՈՏՈՐԵՄ, ԿՈՏՈՐԱՆ, ԿՈՏՈՐ, բազդ.
բարդեմ եւ բրդեմ, պատեմ եւ պա-
տառեմ, յորմէ համառօտեալ՝

ԿՏՐԵՄ, խուղել, փոքրել:

— Մի կտրեցես զանդրանիկս
հօտից քոց (Օրէն. ԺԵ. 19): — Լուաւ
Դաւիթ եթէ կարէ նարազ զհօտս
իւր... լուայ եթէ կաուրք են հօ-
տից քոց (Ա. Թ. 4): Իսկ
ԿՏՐԵՄ, աշխ. ոճով կը գրուցուի՝
կէմէ կտրէլ, Էմէ կտրէլ, Էմէ կտրէլ,
Էմէմէ Էմէմէ կտրէլ է, ՏՃ. շարադ
Էմէմէ Էմէմէմէ, (ոճ ՏՃԿ.): Տե՛ս՝ հ-
տառեմ, Բարդեմ:

ԿՏՈՐԻՔ, — Լարան երթեալ էր 'ի
կաուրս խաշանց իւրոց (Ծն. ԼԱ. 19): — Եւ եղև յետ... աւուրց
էին կաուրք Աբիսղոմայ 'ի Բեթ-
մարոնս... ահաւանիկ կաուրք են
ճառայի քում (Բ. Թ. 23—
24): — Ի կարոց խաշանց իմոց ջեռան
թիկունք նոցա (Յ. Բ. ԼԱ. 20):
(աշխ. է՛մ Էմէմէմէմէ Բարդեմէմէ):

— Որպէս ոչխար առաջի կտրչի
անմտունջ կայ (Եւ. 1):

ԿՏՐՈՒ, — Աւանդո՞ւմ զհայ կրտ-
սողայ իմոց, եւ տայցե՞մ արանց
զորս ոչ գիտիցեմ (Ա. Թ. 11):
Բազդ. բրդել եւ բուրդ:

ՄԵՆԱՄԵՆՍ ԿՈՏՈՐԵՄ, իբր Թրք.
էրէ էրէ Գըլմէմէ, (այլարանու-
թեամբ): — Մեծամեծս կտտրեն...
եւ ապա լուծանեն զուխան (Եւ. 1):
— Զլսեկիս լսողացն մեծամեծս կո-
տտրելով խախտիցէ (ՍԷԷԷ): Իսկ
ՆԱԻԱԿԱՏԻՔ (*), Յն. էγχαίνα, (նա-

րողութիւն, տես զբառդ) առնե
նաւակատիս, էγχαίνω, էγχαίνω,
— εγ — χαίνω, ինչպէս յայտնի կե-
տէ (ոչ) նոր

րեւայ՝ բարդուած բառ մըն է, նա-
ւա կտրէ, սակայն բառից առաջին
մասը մեր նաւ բառին հետ ամենե-
ւին վերաբերութիւն մը չունի, եւ
ոչ կտրէ՝ վերը ցուցուած կտտրե,
կտտրել բառերուն հետ:

Առաջինը Սաւորէն է, նաւ Պրո.
Էէ՛լ. որ նշ. նոր, իսկ երկրորդը
Յոյն է κατοικία, κατοικία, որ նշ.
բնակութիւն, հաստատութիւն, եւ
Յունարէն τῆ κατοικίας, նշ. նաւա-
կատիք, կամ պարզաբանելով ը-
սենք, նոր բնակութեան մը, կամ
հաստատութեան մը, կամ ո՞ր եւ ի-
ցէ նոր բանի մը համար կատար-
ուած հանդէսը, կամ անոր տարե-
դարձը կ'ըսուի՝ τῆ κατοικίας: Այս
ոճով կազմուած է νεοκατοικία, նոր
բնակիչ:

— Այր ոք որոյ շինեալ իցէ տուն
նորաչէն եւ ոչ իցէ արարեալ նմա
նաւակատիս, գնացէ եւ զարձցի
'ի տուն իւր, զուցէ մեծանիցի 'ի
պատերազմի, եւ այլ առնիցէ նմա
նաւակատիս (Օրէն. Ի. 5): — Գալ
'ի նաւակատիս պատկերին զոր կանգ-

արն եկեղեցւոյ, եւ մեծագոյնն: Եւ զի 'ի կո-
տարել այսր նաւ կոչեցաւ մասին եկեղեցւոյ
լինի իբր կատարումն, եւ յետ այնորիկ ճետեի
տունն եւ ցեծութիւն, վասն որոյ զբառն նաւ-
կատիք մարմ է ստուգարանի նաւկատիքէ,
իբր կատարումն նաւու եկեղեցւոյն, կամ զինչ
կիցէ շինուածոյ (Եզրմակ Բիւ զանդան 1819
ամին): Երկրորդն եղաւ Ն. Զ. Բաւարանը -
նաւակատիք (որպէս նորակերտիք, նոր կեր-
տել): Երրորդն եղաւ Զ. Ա. Վ. Բագրատունին,
(տես Քերական. Զարգ. էջ 686) «կատար»,
որոյ արմատ կտ- երեւի 'ի բառն նաւկատիք,
որ է՝ Էմէմէմէմէ, 'ի նշ- պարսիկ ձայնէն:

Դարձեալ (Անդ. էջ 691) «նաւակատիք»,
'ի կտ- արմատոյ կատարին, եւ 'ի նշ- պարս.
կականէն է Էմէմէմէմէմէ:

(*) Այս բառը 1819 թուականին տնտեսաբան
ազգային բանասիրաց մտածումեանց նիւթ ե-
ղած է: Աստիճան ստուգարանեղն եղաւ ինչի՞ն-
չան վարդապետը եւ անն իր խօսքերը՝ «Մա-
տիցուք այժմ 'ի ստուգարանութիւն հայկական
անեռան» նաւկատիք: Մարմ էր զայս անուն
ածանցեալ կործնել 'ի նաւ բառէս, ըստ որում
«առ յոյն եւ առ լատ. նաւ կոչի այն մասն եկե-
ղեցւոյ՝ ուր կայ ժողովուրդն: Որ է միջին մա-

նեաց արքայն Նարուգոդոնոսոր (ԴՆ. Գ. 2),

* *

ՋԱՆԴԻԿ, Պրս. շէնթէ, այս ա-
նունով կը կոչուին զրազաշտական
դէնին հետեւողները, եւ կը թարգ-
մանի կենդանական, կենդանի, եւ
նոցա օրինաց եւ կրօնից զիրքն է
շէնթ-է-է-է, որ թարգմանուի կեն-
դանի բան, բան կենաց:

Պրս. շէնթէէէ՝ նշ. կենդանութիւն,
կեանք, Յն. Հօղ, կեանք, Հօա. Հօ
Հօհ, Հօղ, Հօաւս, Հօհ-է. Հօհ, (կեամ,
կեաս, կեայ, կեամք, կեայք, կեան,
եւ մեր

ԿԵՆԴԱՆԻ, նոյն է՝ ընդ՝ Զէնտ. եւ
Պրս. շէնթէ՝ նշ. կենդանի, եւ Արար.
Հայ, եւ Երր. Էայ, Լատ. sanitas,
նշ. առողջութիւն, կենդանութիւն:
(կենդանի, իբր ա ի ն)

1 3 2

Տես եւ կին:

Այս եւ ասոր պէս բառերու հա-
մար բառած է, թէ բառը Պարսիկ
է, սակայն Լատին ձայնին պատշա-
ճեցընելով ընդունուած է, այսպէս
է նաեւ պարսէ, որ ձայնով Պար-
սիկ, սակայն ըստ լատին իմաստին
ընդունուած է: Տես եւ արտօսը եւ
լրտես, արտասուել եւ լրտեսել:

Այս Զանթէի բառն է որ կը գառ-
նայ, կը լինի

ՄՆԴԻԿ, այս ալ Լատիներէնին
թելադրութեամբ, քանզի Լատինե-
րէն argentum vivum, նշ. անդիկ,
բայց թարգմանի՝ կենդանի արծաթ:
Նոյնպէս եւ

ՍԱՆԴ (*), Թրք. հաժան, յորմէ

ՍԱՆԴԱՀԱՐԵՄ, — Սանդահարեմ,
սանդահարեմ զպարկն Անաքսարք-
եայ, քանզի ոչ կարես զԱնաքսարք-
քոս սանդահարել (Նձձձ):

(*) Սանդ բառին կազմութիւնը բազմազան
(Վարդապետ) veritas բառին կազմութեանը
հետ:

Այս ալ Լատինին թելադրութեամբ,
զի Լատ. sanitas, նշան. առողջու-
թիւն, կենդանութիւն, եւ ասոր
հակառակ mortarium, որ նշանու-
կէ սանդ, նմանաձայն գտանի mor-
talis, հաժան, հաժան-դան, եւ
mortuus Դեռ-է, Թրք. հաժան, նը-
մանաձայն է Արար. ձայնիս՝ հա-
ժան, (կենդանի):

Յորմէ (անդիկ)

ՅՆԴԻՄ, անդիկը նշանաւոր է իր
ցնդական յատկութեամբ:

Ունիք նաեւ

ԱՆԴԱՆ, **ԱՆԿԱՆ**, որ նշ. սանդ
(հաժան) — (Զմանանայն) աղային
յերկանի, եւ լիտուին յանգանի, եւ
եփէին ի պուտան (Թձ. ԺԱ. 8):

Եւ այս ձայնն ալ թերեւս՝ զի կը
մերձեանայ ձայնիս հաժան—հաժանէ,
Պրս. շէնթէ, (կանայք), շէն (եզ-)
կին: Կէն եւ հէնէ մի եւ նոյն ծա-
ղումն ունին: (Տես զբառաց):

* *

ՊԱՐԱՊ, **σολα**, նշ. անգործու-
թիւն, պարապորդութիւն: Ժամա-
նակի յարմարութիւն, յարմար, զի-
պող ժամանակ: Ինչ որ կը զործէ
մարդ իր պարապոյ ժամերուն մէջ,
ինչ բանով որ կը զրազի, զբաղումն:
Ուտումն: Ուտումնարան, զպրոց:

Եւ Յն. **σολα**, նշ. հանգստեան
միջոց ունենալ, դադարել: Պարա-
պել, զբաղել: Այսկերտել, ուսանել:

— **Խնդրէր պարապ զի մատնե-
ցէ զնա նոցա (Մարթ. ԻԶ. 16):** —
**Խնդրէր թէ զիարդ պարապով մատ-
նեցէ զնա (Մարթ. ԺԴ. 11):** — **Ոչ
է ինձ պարապ...**

ԱՆՊԱՐԱՊ, իբր՝ զբաղեալ: — **Այր
ծեր եմ եւ հիւանդոտ, եւ անպա-
րապ ի թարգմանութեանց (ԽԲ. 1):**

ՊԱՐԱՊՈՐԴ, ունայն: — **Գայ գտա-
նէ զնա պարապորդ:**

ՊԱՐԱՊԵՄ, — **Ոչ այժմ եկեացէ,
այլ եկեացէ յորժամ եւ պարապեացէ**

(Ա. Կ-բն. ԺԶ. 12) յն. εὐκαιρέω :
— Մի՛ զրկէք զմիմեանս, բայց...
զի ուխտիցն պարագիցէք (Ա. Կ-բն. Է. 5) : յն. σχολάζω :

Իսկ զայով մեր պարագայ բառին
ծագմանը, Յունական է՝ περιπατος
որ նշ. ճեմք, տեղի ճեմերոյ, յորմէ
περιπατικώς :

ՊԵՐԻՊԱՏԵՏԻԿԵԱՆ, ՊԵՐԻՊԱՏԻԿԵԱՆ,
այսպէս կը կոչուին Արիստոտելեանք,
եւ Հայերէն բառով՝ ձեմական :

(Տե՛ս զբառը) :

Եւ տեղը՝ յորում փիլիսոփայք ի-
րենց դասերը կ'աւանդէին ճեմերով՝
ձեմարան :

Պարագայ բառէն ձեւացած է

ՓԱՊԱՐ, իբր՝ մէջը պարագայ տեղ
(չեւան վրայ խօսելով) : խոսոյ, քա-
րանձաւ : — Սողոմոն զիտելն միայն
զմարդոյն ասեալ, է որ 'ի ծակս,
է որ 'ի սորս, է որ ընդ փապարս
երկրի մտեալ զօղեն (Եղե՛կ) : — Ե-
մուս զլուխ իմ ընդ փապարս լե-
րանց (Յ-Ք) :

Յորմէ համառօտեալ՝

ՓԱՊ, — Ահա՛ զնեմ՝ զքեզ 'ի փապ
զիմիդ : — Սիմաքոս փապ անուա-
նէ, Թէոփրաստէ՛ն՝ ծակ (Ուկ. Ե-ա) :

ՓԱՊԱՐԵՄ, — Հանդերձք քո ոչ
մաշեցան 'ի քէն, եւ ոտք քո ոչ
փապարեցին (Օրէն. Ը. 4) :

Այս օրինաց հետեւողութեամբ,
(այսինքն՝ պարագայ բառին երկու
հակառակ նշանակութեամբ զործա-
ծուելուն)

ԹԷԱՏՐՈՆ, Թն. θέατρον :

Յորմէ համառօտեալ՝

ԹԱՏՐ, որ նկատի իբր լի, լցեալ
բազմութեամբ :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՊԱՏԱՐԿ, — Ընդ ամենայն դա-
տարկ բանի զոր խօսիցին մարդիկ :
ՊԱՏԱՐԿԱՆԱՄ, — Իսկ (Բ. Պեդր.
Բ. 3)) : « Որոց գաւառատանն 'ի ընէ
ոչ պարագայն » (Թն. ουκ άργει), եւ
կորուսան նոցա ոչ նիրհեցէ » :

Թոյնն ասէ, ոչ յամէ, զի άργει,
նշ. եւ կալ անգործ, դատարկա-
նալ, եւ յամեր : Այսպէս եւ

ԴՊՐՈՑ, Թն. σχολή :

ԴՊՐ, Պրս. քէշէն՝ նոյն նշ :

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ, — Ջնջեալ զիս 'ի
զպրութենէ քումմէ յոր գրեցեր
(Եւ. ԼԲ. 32) : յն. βιβλος : — Եթէ
ոք մեղաւ առաջի իմ, Ջնջեցից ըզ-
նա 'ի զպրութենէ իմմէ (Ա-ք 33) :
յն. βιβλος : Յորմէ 'ի հակառակէն
ԹԱՓՈՒՐ, իսկ

ԵԿԵՂԵՑԻ, (ազատ յեղաշրջում),
Թն. εκκλησία :

ԵԿԵՄԱՍԿԵՍ, (երկիւղած յեղա-
շրջում), Թն. εκκλησιαστικός (ժողովող)
զիրք : Յորմէ

ԵԿԵՂԵՑԱՆԱՄ, եկեղեցացաւ ա-
մենայն ժողովուրդ որդւոցն Իսրա-
յէլի :

ԵԿԵՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, — Եկեղեցացո
առ իս՝ զժողովուրդդ : Իսկ (Եղե՛կ),
« Լուար զանուն եկեղեցւոյն, ու-
սի՛ր եւ զաւանդ խորհմանսն » :
ուղղելի « զաւանդ խորհմանսն » :
զի Յունական բառը εκκλησία, (ե-
կեղեցի) կազմեալ է մասնկամբ εκ,
եւ κληέω, (կոչել) :

(Յորմէ (եկեղեցի)

ԱԿԱՂՁՈՒՆ, ԱԿԱՂՁԵԱԼ, իբր ընդ-
դէմն բառիցս՝ զպրոց՝ եւ թափուր,
Թափր եւ դատարկ : Թորոց

ԱՏԱՂՁ :

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ, Թն. χαλώνη,
(արմատ χαλαύω), նշ. հանդարտա-
թիւն (օգոյ, ծովու) : — Սաստեաց
հողմն եւ խռովութեան ջուրցն,
եւ հանդարտեցին, եւ եղև խա-
ղալիս (Ղ-կ. Ը. 24) : յն. χαλίνη :
ԽԱՂԱՂ, — Եւ 'ի խաղաղ նուա-
հանդիստ :

ԽԱՂ, (իբր ծոնծաղ կամ խաղաղ
կողմն զետոյ, ծովու : Բաղդ. հոսն :
— Ընկէց զայն (զտապանախն)

զթագաւորութիւնն (Եւէկ) : — Գիտեմ զի բազումք հեգնեն զիս փանրանիցս, այլ ես թո՛ղ հենգնիմ (Ուկ. Կաթ. Ա. 603) : եւ

ԴՈՒՂԱՌԵՄ, ԴԱՄՄ :

ԲԵՐԿԻՐԵԱՂ, — Ուրախ լեր, բերկրեալ (*), աէր ընդ քեզ (Ղ. 114) : քն. κεχαρισμένη, (իզ.) շէրհւէ, լէ շէրհւէ, — բէշնշէլ շէրհւէ, բշտաւտէլ — — — — — շէրհւէ : Այս Յունական բառը կը ծագի 'ի քայէս' χαίρω, (ուրախ լինել, բերկրել), եւ է արմատ բառիցս χαρίς, (շնորհք), եւ χάρις, (բերկրութիւն) :

Պրս. Բէրէբէրէն, նշ. բազմացուցանել, աճեցուցանել, խուլ, առաւելուլ, բազմապատիկ աճնել, եւ Բէրէբէրէն՝ լցեալ, առաւելիւ, աճեցեալ : Բազդ, քաղաք, չէն, բա-

(*) Այն բառերը որ 'ի մեզ մտրկուն բազմութիւն մը կը նշանակեն, կը ծագին այնպիսի բառերէ որ խնդութիւն, ուրախութիւն, (Տճ. շէնիթ) կը նշանակեն, այսպէս է բազմաբառ, այսպէս է շէն (զիւզ), բազում յորմէ բազմիմ, խախտման, խուսմ, ակումբ, (տես այս բառերը), իսկ այրի (էրկը մեռած կամ էրկընէն Յողուած կնիկ) կը ծագի Եունական Ήρως բառէն, որ կը նշանակէ՝ անուպատ, մենացեալ, լքեալ, թողեալ, ուստի միայնութիւնը՝ տխրութեան, իսկ բազմամարդութիւնը ուրախութեան ժամանակ է : Այս երկոյթին հակառակը կը տեսնուի Բէրէբէլ բառին վրայ : որ թէպէտ բառ մեզ կը նշանակէ ուրախացեալ, տակոյն կը ծագի պարսկէ Բէրէբէրէ բառէն որ կը նշանակէ լի, լցեալ : Ե որովհետեւ Եունական բառը բարդեալ է՝ պարսկերէրէր մտին մէջ կայ չաբէ (շնորհք), ուստի այս բերկրեալ բառը ոմանք կը թարգմանեն՝ լցեալ կամ լի շնորհք :

Այս մտածութենէն Յելլոցրեալ կ'ընեն որ Բէրէբէլ բառը առաջին անգամ այս տեղ գործածուած է :

(Շատ գեղեցիկ է այս կտորը, բայց բացատրելը գծուարին, ուստի ընթերցողին համարոյն կը թողունք խելամեղ) :

զում եւ բազմական, խրախ եւ խրախճան, եւ երախան, խուսմ, ակումբ :

* *

ՋՈՅԳՈՍՏԱՏ, — Արտաշէսի հրամայեաց երթալ 'ի Պարսս հանգերձ իւրովք զոյգաստատօք (Խր. Բ. 87) :

Բառը բառ մեզ թուի լինել նոյն ընդ Յն. ζυγοστάτης, որ նշ. զուգակրչառը, հաւասարառը, խորհրդական, օգնական. ζύγος — ἵσται, իսկ բառն. Հիկ. Բա. «Բառ անյայտ. թուի «լինել Զոյգ ոտականաց, կամ զոյգ «ոտուցեալ 'ի գործ պատերազմի, «այսինքն՝ նիզակակից հեծեալ, առ «պետ, աղատորնար, համհարզ, «համհարզ, Եւրոշ, Արտաշէսի, եւ «այլն (բառ Յն. ζευγίτης, այսինքն՝ «հծառք, ամուրք. առ Աթենացիս «էր կարգ դասու զօրականաց զկնի «ասպետաց) :

* *

ԹԱՆԶԻՔ, Պրս. Էնճէ, Թրք. — ճէ, Յն. θυσεντερία, Թորմէ

ՏԱՆՁԱՆՔ, ՏԱՆՁԻՄ,

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՏԵՆՁԱՆՔ, ՏԵՆՁԱՄ, ՏԵՆՁ, եւ

ՏՐՏԵՆՄ, ՏՐՏԻՄ, ՏՐՏՈՒՄ,

Բազդ. տարփալ եւ աւփալ եւ տառապել, չուայտել եւ տուայտել եւ վշտանալ, ցանկանալ եւ ցականել, պակշտալ եւ պծալ, անտ եւ տաղտալ, արքնալ եւ յախրանալ : Իսկ

ՏԱՊ, Պրս. Բաշ, Բէշ, ջերմութիւն, եւ Բրդ. Բաշ, նշ. արեւ :

ՏԽԵ եւ տիւ :

ՏԱՊԱՆԱՄ, Պրսկ. Բաշէրէն : — Զորանշ Սիմոնի անկեալ զնէր Բաշէրէն (Մ. Բ. 14) : քն. πυρεσονται — Ո՞ զայթակղի, եւ ոչ ես տապանամ : Յն. πυροῦμαι : (Իբր Տճ. Բաշէրէն :

ՏԱՊԻՄ, հիւանդանալ, անտա-

նալ, քերանել ակտիւ : — Տապի 'ի ինդիրս եւ 'ի բանս հակառակութեան (Ա. Տէճ. 2. 4). Բն. $\nu\sigma\tau\omega\nu$: Երրմէ

ՏԱՂՏԱՊԻՄ, — Տաղտապէին երթալ գհեռի ճանապարհն (Բաւ.) : Եւ

ՏԱԳՆԱՊԻՄ, բաղդ. քեանուլ եւ քերանել :

ՏԱԳՆԱՊԱԽ, (մկ.) — Ելէք զուր յեղիպօտսէ տաղնապաւ :

ՏԱԳՆԱՊ, — Տաղնապ է ինձ յամենայն կողմանց (Դաւ. Գ. 22). յն. $\sigma\tau\epsilon\nu\alpha \mu\omicron\iota \pi\acute{\alpha}\nu\tau\omicron\upsilon\theta\epsilon\nu$: Իսկ

ՎՏԱՆԳ, նոյն է ընդ՝ տ ա գ ն — ու
2 3 5 4 1 = Վ

վտանգ : — Վտանգ է ինձ յամենայն կողմանց (Բ. Թաթ. ԻԴ. 14). յն. $\sigma\tau\epsilon\nu\alpha \mu\omicron\iota \pi\acute{\alpha}\nu\tau\omicron\upsilon\theta\epsilon\nu$, (երկուքին Յունարէնը մի եւ նոյն է) : Այս խօսքը (Սեբեբ. Բ. 24) թարգմանուած է «Անձուկ է ինձ յամենայն կողմանց» : — Եւ ջամբեմ ժողովրդեանց այգմիկ Գաթնու (Երեմ. Բ. 15) : — Եւ ջամբեմ ժողովրդեանց այգմիկ վտանգ : (Տես առ Զօհրապալ 'ի ծանօթութեանն) :

ՎՏԱՆԳԻՄ, — Վաթնգիւն գնա բանիւք... եւ թախանձեցոյց, եւ պարտասեցոյց գնա մինչեւ ցմահ (Դաւ. ԺԶ. 16). յն. $\epsilon\pi\sigma\tau\epsilon\nu\sigma/\omega\rho\eta\tau\epsilon\nu$:

* *

ԻՇԽԱՆ, Արար. շէյի, (եզ.) շէ-խան, շէլան, (յք.), նշ. պիտ, զըլ-խաւոր, նոյնպէս եւ Պրա. շան, շէն : Մեր բառը կամ Արարականին յոք-նականն է, կամ Պարականին վրայ աւ մասնիկ մը յաւելուած եղած է, որ թէ Պարականին է եւ թէ Թրքե-րէն, եւ կը պատասխանէ, մեր շէ կամ ու մասնական, զոր օրինակ խօր-ան, (ուսող), Կէշան, (վիս-աող), յորմէ մերս՝ Գաշան : Եւ — լան, (առնող), Գաշան, (վաճառող) : ուս-տի մեր բառը կը նշ. Կէշան :

Աստի թուի լինել նաեւ

ԻՇԽԵՄ :

ԱՇԽԵՆ, յատուկ անուն իզական : ԴՇԽՈՅ, Բն. $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\eta\tau\epsilon\alpha$, այս բառը թարգմանուած է 'ի մեզ նաեւ տի-կին : — Զի՞ է քեզ, Եսթեր տիկին : Ինչպէս նաեւ քանի մը տեղ Ս. Գրոց մէջ թարգմանուած է՝ թա-գուհի : Տէկէն թարգմանուած է 'ի մեզ նաեւ՝ Բն. $\chi\upsilon\rho\iota\alpha$:

— Յերեսաց Սարայի տիկնոջ ի-մոյ փախուցեալ եմ ես (Մհար.) : — Կայցէ գշխոյ ընդ աջմէ քումմէ (Սաւ. ԽԴ. 10) :

Է իբր իզականն բառիս իշխան, Է իզականացուցիչ գիր մ'է, եւ վերջին վանկը ոյ է զարձեալ իզա-կանացուցիչ ձայն մը, որ նախ-նականն ձեւն է աւել մասնիկին, զոր կը տեսնենք շէյի, (օգուհի) բառին վրայ : (Տես զբառը) :

Է իզականացուցիչ գիր մ'է, Ա-րարական կամ Երրայական :

Արար. Խաթը՝ ծառայ, Խաթը՝ Խաթախին, Խէլէ՝ թագաւոր, Խէլէ՝ Խէլ գշխոյ, Խէլլա գայլ, Խէլլա՝ Խէլլա տակ գայլ, Խէլ եղբայր, Խէլ քայր, Խէլ աներ, Խէլ գօրանչ, Խէլ քայր, Խէլէ՝ կին, Խէլ եզն, Խէլ Խաթը կով, Խէլ որթ, զուարակ, Խէլէ՝ երկնջ, Խէլ շուն, Խէլէ՝ քած, մատակ շուն, Խէլ կատու, Խէլէ՝ մատակ կատու, Խէլէ՝ մի միակ (ար.), Խէլէ՝ (իզ.), Խէլ ուսար, Խէլէ՝ զուար, Խէլ եզն, Խէլէ՝ կով, Խալ, մօրեղբայր, Խալէ՝, մօրաքայր, Խալ հօրեղբայր, Խալէ՝ ամուսին (ար.) Խալէ՝ ամուսին (իզ.), Խէլ Խալ մեծ (ար.), Խէլէ՝ (իզ.) :

Երբ. Խէլ ուսար, Խաթ նշ. գուսար... Խէլ եղբայր, Խաթ քայր :

Երրմէ (գշխոյ) (իզ.)
ԻՇԽԵՆ, ԻՇԽԱՆ, ԻՇԽԵՆ, Իբր ա-րականն գշխոյ :

Երրմէ (իշխան) 'ի հակառակէն

ԽԱՇՆ, ԽԱՇՆԱԴԱՐՄԱՆ, ԽԱՇՆԱ-
ՐԱՆՔ, — Ահա երկիրս եգիպտացւոց
առաջի քո է, 'ի բարւոք երկրի ընա-
կեցո՛ղ զճայր քո եւ զեղբարս քո,
ընակեացն յերկրին Գեսեմ՝, ապա
թէ գիտես եթէ իցեն 'ի նոսա արք
զօրաւորք, կացո՛ղ զնոսա իշխանս 'ի
վերայ իմոց խաչանց (ԾՆՔ. Խէ.
6): Յար եւ նման երրոյսկանին,
իսկ բաղդ. նախարար եւ նախիր,
նախարարաման, նախարարոմ, հա-
րուստ եւ արուստ(աւոր), սինկզի-
տոս եւ սինկոր: (Բացատրութեան
համար զրուած բառեր):

Յունական տարրեր օրինակներ
կան. — Բնակեացն յերկրին Գե-
րեմ, ապա թէ գիտես եթէ իցեն
'ի նոսա արք զօրաւորք, կացո ըզ-
նոսա իշխանս իմոց խաչանց: (Տպ.
ԼէՔ-է-): — Ահա երկիրս եգիպտաց-
ւոց առաջի քո է, 'ի բարւոք երկ-
րի ընակեցո՛ղ զճայր քո եւ զեղբարս
քո: (Տպ. ԼՆՔ-է):

— Բնակեացն յերկրին 'ի Գեսեմ,
ապա թէ գիտես թէ իցեն 'ի նոսա
արք զօրաւորք, կացո՛ղ զնոսա իշ-
խանս 'ի վերայ իմոց խաչանց (ԾՆՔ,
Խէ. 6): Այս հատուածը որ Հայե-
մէնին մէջ կը կարդանք, Յունական
օրինակներուն ժամանց մէջ չկայ:

Այսպէս եւ

ՈՒՍՏՐ (*), կազմուալ 'ի բառէս

(*) «Գերմանացի հայագէտ մը որ տարօրի-
նակ կործնեաց սիրող է ընդհանրապէս, համա-
րած է թէ սուրապուրմն է Գ-սուր բա-
ռին, 'ի նախածայն տառին ածական: Թող
տալով որ հեղինակն այդ իւր գիւտով պարծի-
մենք կ'ըսենք որ սուր և Գ-սուր բառերուն
նշանակութիւնները սխալ խիստ ու ճիշդ զա-
նազանութեամբ զործածուած են. և թէ նա-
խածայն տառնակների այսպիսի անկում մը
տեսնուած չէ երբեք հայագէտ լեզուիս մէջ,
ուստի և այն կարծիքն ընդունելի չէ ամենին,
ընդհակառակն յանգուցն տեղափոխութիւն-
ներն որ յաճախ կը նշմարուին մեր լեզուին
մէջ, աւելի համարձակութիւն կուտան մեզի

ԴՈՒՍՏՐ, եւ սա 'ի Պարսկականէս՝
«Է-է-է-է-է, նոյն է եւ Յն. Ծպչտք:

ըսելու որ սուր = սուր (= sutar) կրնայ
նոյն արմատէն բուսած ըլլալ որմէ: . . . Իսկ
մակդրին տարբերութիւնը մեզի դէմ փաստ մը
չէ, որովհետեւ tar բառն թէ . . . ներգործական
զօրութիւն ունի, ուստի և su — tar մտա-
ւանդ կրնայ ծնող նշանակել: Եւ պատշաճա-
րոյն է ենթադրել թէ մեր առաջին նախնիք
իրենց մանջ ու աղջիկ զուկրները մի և նոյն
tar մակդրով շինած ըլլան: Իսկ եթէ մեզի
հարցուի թէ ինչպէս կրնան հայք նոյն բառը
sutar ձեւով պահած ըլլալ, մինչդեռ միւս
ղուստրներն (ինչպէս Հնդ. — ան, Հնդ.
հ-ան, գոթ. sunus կայլն) sunu ձեւն ու-
նին առ հասարակ, այս, կը գծուարիք հա-
մոցի պատասխան մը տալու, սակայն չենք
վարձիր ըսելու թէ այսպիսի անհաստատուն
նախնականութիւնք զերազանց պարզեւ մըն
են, զոր բարեղէպ պատահորք կարող են նոյն
իսկ ամենանոր լեզուի մը շնորհիւ, Թող թէ
հայական ճշտանքը դիտելու շատ առիթ
պիտի ունենանք: Վերջապէս սուր = սուր — տր
տեղափոխութիւնն այն տանն կատարուած էր
հարկաւ՝ երբ դեռ տօրորութիւն չուէր Հայ
լեզուն հին առաջնական շղջը (s) չի փո-
խելու, ուրեմն սա Ս ձայնին ուսումը հանդի-
պած է հայագրամ նախազեղին սկզբնաղբյուր
ժամանակները: Նոխարնազուն անուշտ թէ
sutar և թէ sunu բառերն հաւասարազօր նշա-
նակութեամբ կը զործածէր, որոնցմէ առաջինը
միայն Հայուն մեծագանձ ժառանգութիւն մնա-
ցած է, իսկ միւսներն երկրորդն առած տու-
րած են մէկտեղ:

«Այս մեր կարծիքն եթէ ժամանակու աւելի
ևս հաստատուի, պիտի ուրիշ ճշմարտութիւն-
ներ ալ երեւան հանէ, որոնք հայածին ձե-
րունի լեզուիս ուսանձինն զարգացած ըլլալուն
հաւանակութեան հզօրեղապէս պիտի նպաս-
տեն: Վերջապէս դիտելի է որ Լատինական
լեզուն մեր խնդրական բառն ամենն ինչ չունի,
իսկ Յոյնք ուրիշ մակդրով (ya) նոյն su (մնա-
նել) արմատէն շինած են իրենց սիճ: (= su
— ya — s) սուր բառը:

«Արդ ինչ մեկնութիւն որ կրնայ Յունական
սիճին արուիլ, որ ոս մակդիրով ամոնցած
չէ, նոյն մեկնութիւնը բնու չի կրնար զպա-
ռիլ մեր սուր բառին, զոր ոչ ya, ոչ un:

Իսկ

ԴՈՒԽՏ, ('ի բարգուժեան), — Ար-
տազուխտ, — Սանգուխտ : Պրա-
տե-տե, տե-տե, նոյն է ընդ տե-
կեք (զուտար) :

այլ տա զիպարտոյն մասնով՝ անտարակոյս
խորագոյն հաւանան կնիքը վրան կոխելով յա-
ռաջ բերած է Նախահոյն . . . նոյն ԲԷ (=տար)
մակդրով հաւասարապէս իր սիրելի տ-տե
(=տուտր) և տ-տեք զուեկրեմբուն հայտարարով
անունները կնիքելով :

(Զ. Սեր. Տէրվիշ. Հնդեւր. Նոխարեզու,
էջ 160 — 161 'ի նշանով)

Մեզ կը թուի թէ այն հայագէտ — 'ի հորիկէ
զրագէտ — զերմանացին պիտի գիտնար նաև
Սէ բառ մը ուրիշ բառի ազուազուամը այն տ-
տեն կրնայ սեպուիլ, երբոր նշանակումնան
գիւն փոփոխութիւն մը չկրէ, այսինքն մի և
նոյն բառը նշանակէ, զոր օրինակ, երբոր
Թուրքը Է՛՛՛՛՛՛՛ տնուք տայ այն քաղաքին ո-
րուն բուն անունը Հերակիլիս է, և Յունին շիշ
Σηϋ քա ('ի կով) Է՛՛՛՛՛՛՛ շինէ, կամ
ἑκατομυρία ին պարտաւ ըսէ, ասոնք ար-
դարև ազուազուամներ են, զորս ռամիկը կա-
խարժէ ընել, իսկ ասոր հակառակ երբոր բառ
մը ուրիշ բառէ մը ծագի, արմատին արդէն
ուեկեցած նշանակումներն ոչ բոլորովին օտար,
այլ տարբեր բան մը նշանակելով և առաջ-
նոյն վրայ՝ նոր երանդ մը աւելցնելով, այն
տունն մէկը միւսին ազուազուամը չըսիր, այլ
պարզապէս անկէց բղխած և անո աչա կար-
գէն են մեր տ-տեք և տ-տեքք բառերը : Ուստի
այն հայագէտ զերմանացոյն արձակած վճի-
ռը, — եթէ երբեք արձակած է, ԲԷ տ-տեք
Բ-տեք Բ-տեք Բ-տեք Բ-տեք Բ-տեք է, արա-
մարանական չէ, ուստի սխալ է. կրնար ընել
պարզապէս, Թերևս և փոխադրուի Սէ տ-տեք
Բ-տեք բառէն կը ծագի :

Այս ալ կը յաւելունք ըսել, թէ այդ հայա-
գէտ զերմանացոյն անունը մեզի ծանօթ չէ
Սէպէտ, և ոչ անոր զրուածսըր վրայ տեղե-
կութիւն ունինք, ասկայն կրնանք այժմէն
հաւատարի ըլլալ թէ զերմանացին ըսած է տ-տեք
ծնունդն է Բ-տեք բառին, և ոչ թէ մէկը միւ-
սին ազուազուամը, ինչպէս որ կարծեցընել
կուգէ ննդերարարական նախալեզուին հայրը :
(Ե-տեք. Հեգե-տեք)

ՇԱՂԱԽԵՄ, — Շաղախեցաւ եր-
կիր յարենէ նոցա, և պղծեցաւ 'ի
գործոց նոցա (Սաւ. Զն. 39) :

Թորմէ

ՇԱՂԱԽ, — Եղև նոցա աղիւսն
'ի տեղի քարի, և կուպր 'ի տեղի
շաղախոյ (Երմ. ԺԱ. 3) :

Յն. աղիւսն փոխանակ քարի, և
կուպր փոխանակ շաղախոյ, կամ,
աղիւսն 'ի քար, և կուպր 'ի շա-
ղախ : Մերը աշխարհաբարին պէս
է, կամ Թրք. աղիւսը քարի տեղ,
կուպրը շաղախի տեղ, Բ-տեք Է՛՛՛՛՛՛՛
Բ-տեք, Է-տեք Է՛՛՛՛՛՛՛ շինէ :

Շաղիղ և շաղախիմ, և 'ի Թրք.
մերձաւոր են ձայնիւ, Է-տեք և պ-
տեք :

ՇԱՂԱՂ, Պրա. Է-տեք նոյն նշ. Թրք.
Է-տեք, վերջին փանկղ Է-տեք, երեւի և
'ի բառադ՝ առասպել, երկիղ, պառ-
տառակալ :

— Եթէ բացցէ որ հոր . . . և ոչ
խիանիցէ դնա, և անկանիցի անդ
արջառ կամ էշ, տէր հորոյն տու-
ժեցի արծաթ և տացէ տեսան
նորա և շաղիղն՝ նորա լիցի (Եւ-
թԱ. 34) :

ՇԱՂԱԽԵՄ,

ԱՓՍՈՍ, Պրա. Է-տեք, նոյն նշ.

ԹԻԼԻՄ, բոյս ինչ, Յն. Երմ. Զն. նոյն
նշանակութեամբ :

ԱՊԽՏԵՄ,

ԱՊՈՒԽՏ, — Ապխտեցին իւրեանց
ապուխտս ապուխտս (Թա. ԺԱ. 32),
յն. փճ/ա, չորցընել, Յն. փսչանք,
չորցընելիք բան մը, կամ չորցընե-
լու տեղի : Մեր բառը կը թուի թէ
Պրա. է. Է-տեք Է-տեք նշ. կախել, և
Է-տեք Է-տեք նշ. կեռ երկաթի մասխա-
ճառաց, և ամենայն կեղածայր,
զորմէ կախի ինչ :

ՁՈՒՐ, զիք ջրոց առ Հնդիկս՝ առ նուանեալ՝ ճուռ :

Zour (զուր), նուիրական ջրոց ամենէն զօրաւորը մազգեղեան պաշտամանց, որ կը զործածուէր էնէնէն զոհագործութեան մէջ, եւ այս ջրով կը մկրտէին աղայքը եւ նորագարձները, որով որոց բնակարանը բնադառնուելու շնորհքը կը ստանային : (Բառագիրք Գիշարան. Գերմանական թարգմ. տպ. ի Փարիզ 1846) :

Պրս. շուր՝ նշ. լուսացումն, ճուշ նշ. գետ, եւ ճիւր՝ նշ. թամբ : (Տես եւ կոհակ, թամբ եւ թուր) : Թրք. շու, չեղաթ. շու, նշ. գետ, ջուր : Յորմէ ի մեզ աշխ.

ՅԱՅՏԵԼ, իբր լուսնալ փոքր մի : եւ

ՅԱՅԵՄ, — Յայտեցաւ յարեմէ :

Յորմէ (ջուր) ի հակառակէն

ՁՈՐ, բաղդ. գետ եւ գետին, կաղամբն եւ կմախք, դաւառ եւ կաւառ : նահանգ եւ նահնգ, մկրտել եւ մակարդել : եւ

ՁՈՐՔ, (սեռ.) չորից : Որպէս եւ ի Պրս. ձայնէս շուր, որ նշ. չորք, ծագի մերս

ՁՈՐ, Պրս. ձայնդ՝ շուր (նշանակիչ չորից), նմանաձայն է մերումն չարի, եւ մերս չոր, (որ նոյն է բնիկ չար), նմանաձայն է թուական առ նուանս՝ չորք : Ըստ նմանաձայնութեան, ՏՃ. Դէրքու եւ Դէրք (չորք եւ չարիք) եւ ինչպէս որ Բուրէ եւ Բուր՝ մէկ արմատէ կը ծաղկին, նոյնպէս եւ շուր եւ շուր : եւ ինչ որ իր բնական կամ առողջ վիճակին մէջ չէ, կ'ըսուի շուր. — ծառ չար, — պառու չար, — ակն չար :

Յորմէ

ՁՈՐԶՈՐԵՄ, իբր թարգմ. Յուն. κακούρειν, արմատ՝ κακός, (չար) :

Իսկ (Յու. ե. 17). «Եղիա մարդ էր էֆեթ- շիւշ շուրշիւն » . յն. ὁμοιοπαθεῖς ἦν. Այս Յունական ձայնը լաւ եւս թարգմանուած է (Գործ.

ԺԴ. 14). « Ձեզ նման կարեօք մարդիկ եմք » . յն. ὁμοιοπαθεῖς ὑμῖν : Տես եւ քառ եւ քար :

Ձոր՝ բառէն ունինք՝

ՁՈՐԵՔ, ի բարդութեան : — Ձորեքօրեայ, չորեքհարիւր, չորեքկին, չորեքտասան : որպէս եւ չլուրէն :

ՁԱՐԻՔ :

Հեթ, Յն. εἶρος, εἶριον, նշ. ասր :

— Նա հուր հեր ունէր (Սորէն.) :

Յն. ἡλιοκοράς, նշ. որոյ հերք լուսափայլք են իբրեւ զարեւ, որոյ արեգակափայլք են հերք, կամ բոս Յունական ձայնին՝ արեգ-հեր :

— Կենդանի է ակէր եթէ անկցի ի հերոյ օրդոյ քո մազ մի ի գետին (Բ. Թ. ԺԴ. 11) : Այլ է

Հեթ, Յն. εἶρις, նոյն նշ. — Ուր հեռ եւ նախանձ, անդ եւ անկարգութիւն :

ՏԱՌԵՆ, չոր ձուկ, Յն. τάρως, նոյն նշանակութեամբ : Յորմէ

ՏՐԵՆ, կօշիկ, կազմեալ ի չորացեալ մորթոյ կենդանեայ :

Յարոյ ի հակառակէն

ՏԱՌԵՆ, ազգ ինչ ծովային թռչնոց, ՏՃ. Դուրշիւն : Բաղդ. փոկ (ՏՃ. Դուրշիւն) եւ փոկ (որթ ծովային), նախանգ եւ նահանգ :

ԺԱՆԴ, ԺԱՆԿ, ՏՃ. Բու, Պրս. Ժէնկ, նոյն նշանակութեամբ : — Կաթնայ լի ժանգով, եւ ժանգն ի նմանէ ոչ պարզեցաւ (Եսէկ. ԻԴ. 6) :

Ուրիշ է նոյնաձայն

ԺԱՆԴ, — Ետ ժանգոյ զպտուղս նոցա, եւ զվատական նոցա մարտիկոյ (Սաւ. Հէ. 46) : Պրսկ. Ժէնկէ, (նիւանդութիւն ինչ ցորենոյ), Յն. ἐρυσίθη :

ՕՇԻՆ, (Աւշին), իբր Լատինացեալն անուանս եւղենիոս կամ եւղինէոս, Յն. *εὐγενεια* :

Հեթոն, նոյնպէս Լատին Otho, (սեռ.) Othonis, անուն կայսեր Հռովմայ : եւ

Լեոն, Լատ. Leo, (սեռ.) Leonis, անուն ծանօթ յոյժ առ արեւմտեայս, (—է—) :

ՊԻՏԱԿ (դժ.), Պրո. *պէթէ+*, նշ. *դիր*, նամակ, զպրութիւն, Յն. *πιττακιον* :

— Գրեալ զայն 'ի պիտակս յայս (Վր+ Հրք) : — Դեռ եւս երեւէր արմատ գրոյն 'ի վերայ պիտակին, որպէս թէ եփեալ մեղանաւ էր գրեալ (Աւր) : Յորմէ 'ի հակառակէն

ՊԻՏԱԿ (ած.), նման, ոչ իսկ, անհարազատ, օտար, անբուն : Բազդ. օրէն եւ օրինակ, կտակ եւ քատակ եւ կատակ, աւետարան եւ զաւեշտարար : — Զրուն Աստուածն թողին, եւ 'ի պիտական զառածան (Սէքէր.) :

ՊԻՏԱԿԱԲԱՐ, — Ասի իսկապէս, ասի եւ պիտակարար (Փէլ.) :

ՊԻՏԱԿԱՆԱՄ, — Զի պատիւքն մի' պիտակասցին (Փէլ.) :

ՊԻՏԱԿԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ, — Ի մերում միջի թէպէտ եւ կոչեցին տեարք, պիտականունութեամբ կոչին, իսկ Աստուծոյ՝ բնութեամբ է տէրն անուն (Ուլ. Եսայ.) :

ՊԻՏԱԿՈՒԹԻՒՆ, — Չարացն չափ' պիտակութիւն է սուտանուն (Փէլ.) : — Ոչ թէ պիտակութեամբ ունիցի զհօրն զօրութիւն, այլ բնութեամբ հանգոյն նմին (Սէքէր. Ա.) :

ԱԻԻԻՆ, Յն. *αἰῖν*, ձայն, երգ (բաքոսական), աղաղակ 'ի պատիւ Բաքոսի, յուղումն ազգեալ 'ի Բաքոսէ :

ՓՈԽԻՆԻ, Լատ. *polenta*, նոյն նշ. — խառնեաց նմա փոխինդ, եւ եկեր (Հ—Բ. Բ. 14—15) :

ՈԳԵՄ, Յն. *αὐγέω*, (առել, խօսել, կարծել) :

ՄԱՏՈՒՆ, (սեռ.), մատրան,

(մատրան)

1 2 4 5 6 3

ճագի 'ի Յն. *μαγδρα*, որ նշ. բակ ոչխարաց, փարախ, ժողով. այսպէս եւ փարախ, ասի, « փարախ Հրէից », ասի եւ « ժողովուրդ Հրէից », Յն. *μαγδαλα*, որ նոյն է ասել' եկեղեցի : — Ոչ թէ 'ի Հրէական փարախն բնթանան ազգք բազումք, այլ յեկեղեցի (Սէքէր. Գ.) : Յորմէ

ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՏՈՒՆ, որ նոյն է ասել

ԱՇԽԱՐՀԱՆՈՒՄԲ, ԱՇԽԱՐՀԱՌՈՎ, ԱՄԵՆԱՆՈՒՄԲ, ԱՄԵՆԱՌՈՎ, Յն. *πανηγυρισμός*, եւ կ'ըսուի, — տօն, — տաճար :

— Աշխարհաբուս ժողովարան շինեցին զսուրբն կաթողիկէ, զոր եւ աշխարհամատուռն անուանեցին, այսինքն՝ համբնդունակ հաւատացելոց (Տէւէ.) :

— Նախկին տեառնադրութիւն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եղեւ Աշտիշատուն եւ Մատրականից՝ որ 'ի Տարոն, զի առաջին շինութիւն եկեղեցւոյ եւ առաջին մատուռն եղեւ այս եկեղեցի եւ մատրականքն, որպէս ունիս տեսանել 'ի ստորագրութեան : Վասն որոյ եւ շարականն աշխարհամատրան կիրակէին է տեառնադրութիւնն երգեալ վասն հաւակատեաց շինութեան այսր եկեղեցւոյն Աշտիշատու եւ մատրանն, որ է առաջին մատուռն ընդ համօրէն Հայոց եւ իբր զլուխ (Եւսէ Բէւշ. 1819 ամին) :

Սակայն 'ի բանից Սրբոյն Կիւրղի (Կռ. Ընթ. ԺԴ.). — Ընդէ՞ր ոչ բառ ալլոց եկեղեցեաց եւ այս Գողգոթայ, տեղիս Յարութեան՝ եկեղեցի կոչեցաւ, այլ տուն վկայութեան՝ Թուեցաւ Ն. Հիկ. Բռ. Թէ մատուոն ծագիցի 'ի Յն. μαρτύριον, (վկայարան, տաճար փոքրիկ 'ի յիշատակ մարտիրոսաց). սակայն բան Սրբոյն Կիւրղի ոչ զարբոց մարտիրոսաց է, այլ 'ի հաստատութիւն բանիցն ածէ զբան մարգարէին, որ ասէ. «Վասն անորիկ համբեր ինձ տէր յաւուր Յարութեան իմոյ 'ի վկայութիւն». ուստի յառաջ ածեալ զբանսն, ասէ. «Տեսանե՛ս, եւ զտեղին յառաջագոյն ասէ զՅարութեան, եթէ 'ի վկայութիւն կարգալոց էր. ապա թէ ոչ՝ ընդէ՞ր ոչ բառ ալլոց եկեղեցեաց՝ տեղիս յարութեան եկեղեցի կոչեցաւ. այլ տուն վկայութեան, նա ուրեմն վասն մարգարէին որ ասաց, «Յաւուր վկայութեան իմոյ»:

ՓԱՐԱԽԱՊԵՏ, կը թարգմանուի 'ի մեզ Յունական ἀρχιπαυρίτης, արքայ, առաջնորդ վանաց:

ԱՊԱՐԱՆՔ, բառ Պարսիկ, եւէթէ, որ նշ. ատեան դատաւորի, տուն դատաւորի, ատեան դատաստանի, ՏՃ. հանգիւստ: — Եւ ածեն զՅիսուս 'ի վանացն Կայիափայ յապարանս դատաւորին (Յճ. ԺԸ. 28). ἄγουσιν αὐτὸν τὸν ἱεροῦν ἀπὸ τοῦ Καίσαρος εἰς τὸ πραιτώριον, իբր 'է պրետորիւն, որ է բառ Լատին praetorium, (որպէս տեսանի, 'ի բանիդ չիք՝ ոչ դատաւոր եւ ոչ վանք), — Եւսուս միւսանգամ յապարանսն Պրիլատոս (Առ. 33.). յն. πραιτώριον: — Եւսուս զարձեալ անդրէն յապարանսն (Յճ. ԺԹ. 9). յն. πραιτώριον: — Իսկ զինուորքն առին զՅիսուս յապարանսն (Մատթ. ԻԷ. 27). յն. πραιτώριον: —

Հրամայեաց յապարանսն Հերովդի պահել զնա (Գրք. ԻԳ. 35). πραιτώριον:

Արդ մեր բառը որ տիրապէս կը նշ. էլեւնութեան տեղան, կամ տեղան դատաւորանի, կը նշ. յայնարար նաեւ՝ դռան, պատասխանելով Յուն. բառիս οἶκος, οἰκία, եւ հրետարան: (Տես Գրք. Դ. 34. Թ. 11 եւ 17. Ժ. 17, ԺԱ. 11, ԺԵ. 5, ԺԸ. 7, ԻԱ. 8): Այս Լատին կամ Յոյն բառը πραιτώριον կը տեսնենք թարգմանեալ 'ի մեզ նաեւ:

ՀԱՊԱՐԱՎ, — Եւ զինուորքն տարան զնա 'ի ներքս 'ի գաւիթն ուր հրապարակն էր (Մատթ. ԺԵ. 16). յն. πραιτώριον: — Մինչեւ կապանաց իմոց յայտնի զինել 'ի Քրիստոս յամենայն հրապարակիս (Փէլ. Ա. 13). յն. πραιτώριον:

Սակայն՝ ինչպէս որ յայտնի է, աւելի սովորական եղած է հրապարակ բառը դորձածել նաեւ հետեւեալ նշանակութեամբ, տունէ դուրս՝ ո՛ր եւ եւ իցէ տեղ, որ մասնաւորի չվերաբերիր, այլ հասարակաց է, կամ քաղաքին, Կը թուի թէ այս բառն ալ միւսին պէս Պարսիկ է, եւ կ'ըսուի՝ ֆէրէթէ, որ կը նշ. չքեղ, փառաւոր տուն կամ ապարանք, իբր Պրս. եւ ՏՃ. Էթէ:

(ֆ է ր վ ա ր է)
(հ ր ա պ ա ր ա կ)

2 1

Այսպէն Յն. ἄγορα, որ նշ. հրետարան, կը նշ. նաեւ տեղան դատաւորանի: Հրապարակ, նաեւ:

ԱՊԱՐԱՆ, կը թուին լինել իբր՝ աղտեղի, անմաքուր, անսուրբ: — Ի կին ապարան մի՛ մտանիցէ: — Ի հրապարակէ մտեալ ոչ ուտեն եթէ ոչ նախ մկրտիցին (Մատթ. ԻԷ. 27):

ՓՈՒՌՆ, (յետիւն) ՏՃ. ֆորն, Լատ. fornax:

ԹՈՌՆ, ԹՐՔ. Թερεν, նոյն նշ.

ՄԵՏԱՂ, Թն. μεταλλον նոյն նշ.
եւ ըստ մեզ նկատի իրր՝ պինդ,
խիտ, ամուր:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՄԱՏԱՂ, -- Որթ մատաղ որ բե-
րէ զեղջիւրս եւ զկճղակս (Մաշ.):
Բաղդ, եղջիւր եւ եղախւր, ճար-
մանդ եւ մարմանդ: Իսկ (Եւնէի),
« Իշաւայրաց + Էն-ցեւոյ զարու յա-
ւանակս 'ի մատաղութեան կտրելոյ »:
Արդեօք « ներքինացելոց »: Սա-
կայն ասով հանդերձ խօսքին մթու-
թիւնը չվերնար, չլուսաւորուիր:

ՆԵՂ, ՆԵՂՈՒԹԻԻՆ, Թուի ծա-
ղեայ յանուանէս՝ Նեղոս (զեա յե-
զիպատս), եւ քէթ՝ հակադրեալ ծո-
ւոյն է նեղ, մինչդեռ « Էն-ցեւ Զո-
լ » (Յոբ. ԺԱ, 9):

ՆԵՂԵՄ, — Ազդաղկ որդւոց Իս-
րայելի հասեալ է առ իս եւ տեսի
ես Էն-ցեւոյն զոր Էն-ցեւ զնոսա Ե-
զիպատացիքն (Եւ. Գ. 9):

ՆԵՂՈՒՅ, Թն. στενός: Յորմէ
ՆԵՆ, ՆԵՆԻՄ, — Նեխեցի գետոյ
... եւ նեխեցաւ գետն, եւ ոչ կա-
րէին Եզիպտացիքն ըմպել ջուր 'ի
գետոյ անտի (Եւ. Է. 18—21):

Բաղդ. եփրատ, Յորդանան:

ՎԱՐՇԱՄԱԿ, Պրս. վաշ-է, նշան.
ձածկոյթ գլխոյ, եւ վերէն՝ լաթի
կտոր: — Վարշամակն որ էր 'ի գլուխ
նորա ոչ ընդ այլ կտաւն կայր
(Յոգ. Ի. 7): Եւ. σινδάριον (սուգար):

ՔԱՂԹՆԱՏ, Պրս. քեթ, նոյն
նշանակութեամբ, եւ բարդեալ ըստ
օրին. քեթ-թ, քեթ-թ, քեթ-թ:
— Զօրէն քաղթնատաց թոթով
բարբառք զոցա (Փէլ.):

ՔԱՂԹՆԱՏՈՒԹԻՆ, — Որ առ քաղթ-
նատութեան թոթովէին, ստէպ իր-
թութիւն զկաղ լիցու նոցա էած
յուզդութիւն (Ուն. Մաթ.):

ՄԱԽԱՆՔ, ՄԱԽԱՄ, Թն. μεται-
րω, նախանձել, չարահիւս, մախալ,
ձաղեալ 'ի բառէս μεταίρω, որ է ա-
նուն միումն 'ի ժանդիկն դժոխոց:

ԵՐԻՎԱՐ, գրի եւ՝ երիւար, Պրս.
երիւ-էր նշ. երազնիթաց ձի:

ԳՐԱՍ, Թն. γράφα, (գր աստ)
3 5 2 1 4

Նշանակէ պարկ, քուրձ, բնն զը-
րաստու:

ԹԵՁԱՆ, Թն. θάνατος, նոյն նշա-
նակութեամբ: Իսկ
ԱՌԷՁ, Պրս. երէշ, նոյն նշ.:

ԼԱՊՏԵՐ, Թն. λαπτίρ:

ՊԱՐԱԿԱՆՈՆ, իրր թարգմանու-
թիւն Թն. παρίνομον: — Հայեցեալ
յանկիւթիւն տիոցն՝ պարականոն
զիրն վարկանէր (Ուր. Գ.):

ԱՐՈՐ, Թն. άροτρον, նոյն նշ.

ԱՐՈՐԵՄ, Թն. άρώ:

ԱՐՈՐԱԳԻՐ, Թն. άροτήρ:

ԱՐՈՐԱԳԻՐ ԱՌԵՄ, Թն. άροτρεύω:
Իսկ

ԱՐՏ, Թն. άροτις, նոյն նշանա-
կութեամբ: — Եթէ ոչ արօրագիր
արարեալ էր ձեր իմով երնջաւն,
ոչ էր գտեալ ձեր զառարկածն իմ
(Փէլ. Մաթ.): Այս խօսքը Դաւթ-
բոյ զրքին մէջ թարգմանուած է
այսպէս. « Եթէ ոչ ճշտեալ էր (ձեր)

կայեալ օրինակն Յունաց որպէս եւ եբրայեցին փոխանակ չորից բարեց ունի սոսկ՝ ընդէն, սակայն զոն Յունական ձեռագիրք որք ընթեռնուն՝ հանդերձ յաւելուածովս՝ իբրէտստ օճ օրտոն քրիստոն, համաձայն Հայկական թարգմանութեանս :

ԵԹԵՐ, բառ. Յն. ածխ, զոր մարթէ է ընթեռնուել եւ

ԱՅԹԻՈՒՆ (*), — Պատերազմողին պարտ է փորկպարագի ինչ զլիտյ դադար ունել, զի իբրեւ՝ յայթիո եւ ի թոխիս կայցէ (Ուլ. Մարտի) : — Յայթիոս եւ յակճիոս կալ ընկճեալ (Վեցեր) : Այսպէս զՅունականդ չափսոն ընթեռնուելք

ԳԱՅԻՍՈՒՆ, — Զգեալ զձեռն քո գալիոնաւդ... եւ ձգեաց Յեսու զգալիոնն (Յե. Ը. 18) : Իսկ

ՅԱԿՃԻՈՒՍ ԿԱՄ Յն. օքրէա, նշաւ մատուրներուն ծայրին վրայ բարձրանալ, հեռաւոր բանը աղէկ տեսնելու համար, նաեւ՝ մատուրներուն ծայրին վրայ բարձրանալով քալել :

ԹՈՐՈՒՄՆ, Լա. torrens, Պրս. Բեր-ա :

ԹՈՐԻՄ, ԹՈՐԹՈՐԻՄ :

Յորմէ ի հակառակէն

ԴՈՐԱԿ, բաղդ. Թոյլ եւ զոյլ, հոսիլ եւ հիւսիլ, աղիս եւ ուղիս :

Յորմէ (Թորուին)

ԾՈՐՈՒՄՆ, եւ

ՍՈՐԻՄ, ՍՈՐՍՈՐԻՄ, ուրիշ է Յն.

յօբչիթ, նոյն նշանակութեամբ :

ԾՈՐԾՈՐ, իսկ

(*) Ն. Զիկ. Բու. տաճ. : Նոյն է ընդ յակճիոս կալ, պատրաստել իբր ի Յաչել յոդս, կամ ի վեր առնուել զոտս, եւ կարկատել առ ի լսել :

ՏԵՆԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ (*), բարդեալ՝ տեւոր ծագի ի Յն. Եւթթա, Եւթթա, (հոսուին, բղխուին), եւ տեւ. բառ թրք. իմաստիս, էւթթա-էւթթա, էւթթա-էւթթա : Յն. Եւթթա, — (Եւթթա, Եւթթա-էւթթա-էւթթա, Եւթթա կամ Եւթթա-էւթթա-էւթթա) : Տեւ եւ՝ Եւթթա :

— Կին մի էր ի տեւ-տեւ-էւթթա-էւթթա (Եւթթա-էւթթա) :... եւ նոյն-ժամայն եկաց Եւթթա-էւթթա նորա, (Եւթթա Եւթթա) : Ի մեղ երկու տարբեր բառեր՝ երկու տեղին, իսկ Յոյնը երկու տեղիս ալ՝ նոյն ձայնը պահած է : — Այս օրէն իցէ տեղաւորս ի գալտանի իւրուս (Վե-թ) :

ԱՄՊԱՐԻՇՏ (*), ԱՄՊԱՐՇՏԻՄ,

Պրս. Էթթա-էւթթա-էւթթա, պաշտոն տանել, պաշտել, պաշտոն մատուցանել, սպասաւորել, Այս Պարսիկ արմատէն ձեւացած բառեր՝ միայն բարդութեամբ կամ ածանցքով կը զործածուին ի մեղ :

Պարսկերէն ուրիշ բառ մ'ալ կայ, Էթթա-էւթթա, (լնուլ) որ ի մեղ այս նշանակութիւնէն զատ՝ վերը ցուցուած Էթթա-էւթթա բային երկու նշանակութիւններովն ալ թէպէտ

(*) Տեղաւորս, իբր՝ զեղաւորս, զեղեալ ի ներքուստ (Ն. Զիկ. Բու.) :

(**) Պարսիչտ, յորմէ՝ ամպարիչտ, բարեպարիչտ, կատարիչտ : այն է՝ պար զուլ զիւր, փարիլն, բառ մեր բառին, Եւթթա Պարսկային Էթթա-է (Քերկեմ. Զարգ. 690) : Ի Վեթ-տ արմատոյ՝ որ նոյն է ընդ Էթթա-է Պարսկացի, երանէ՝ պաշտ, պաշտել, պաշտոն, անպարիչտ, բարեպարիչտ, աստուածապաշտ, դիւսպաշտ, բարեպաշտոն. (Անդ 654) :

Շատ բացայայտ վկայութիւն է՝ Վեթ-տ արմատէն ելած Վեթ-տեթ, Վեթ-տեթ բառերն, որ ք զիւրն Եւթթա-է Վեթ-տեթ, Վեթ-տեթ, դիւսպաշտ ձեւն առած են. (Քերկեմ. Զարգեան էջ 841, Վիլննա 1885) :

կը պործածուի, թերեւս ձայնական մերձաւորութեանը պատճառաւ:

Սակայն միշտ երկու տարբեր արմատ կան, եւ աղէկ չէ իրարու հետ շփոթել:

ՊԱՇՏԵՄ, ՊԱՇՏՈՆ, — Կանխեաց յանդերձն պաշտօնը եղիտէ (Դ. Թ. Զ. 15): յն. պաշտօնէան եղիտէ:

ՊԱՇՏՈՆԵԱՅ, Պրս. Բէրէ-Քար:

— Գօտի ամեայ պաշտեալ զիս:

— Յոտն եկաց եւ պաշտէր զնոսա:

— Թողուլ զբանն Աստուծոյ, եւ

պաշտել զսեղանս (Գործ. Զ. 2):

— Ամենայն մարդ զանոյշ գինին յա-

ռաջագոյն պաշտէ, եւ յորժամ ար-

բննան, յայնժամ գլորոյն (Յով. Բ. 10):

Ուստի պաշտել է իբր ընդ

(զգինի): — Ամենայն մարդ զանոյշ

գինին յառաջագոյն պաշտէ (Յով. Բ. 10):

Եւ յորժամ արբնանան, յայն-

ժամ գլորոյն: Կան եւս անոնք զամե-

նայն սպասաւորութիւն ի սեղանի:

— Գօտի ամեայ պաշտեալ զիս մին-

չեւ կերայց եւ արբից: — Թողուլ

զբանն Աստուծոյ, եւ պաշտել զսե-

ղանս (Գործ. Զ. 2): Եւ լայնարար՝

սպասաւորել, ծառայել, եւ պաշտօն

մատուցանել, երկիր պազանել Աս-

տուծոյ: Յորմէ

ԳԻՆԵՊԱՇՏ, մարտաւ: Գիտելի է

որ այս Պրս. էնդաշէն բային հա-

մազօր բայ մ'այ կայ, էնդարթէն,

էնդարթէն, որ նշ. ընալ, եւ էն-

դար նշ. լի, լցեալ, բեռնաւորեալ,

եւ սորա արմատ՝ պար, (բեռն), մա-

նաւանց զի էնդաշէն բային հրա-

մայականը՝ կ'ըլլայ էնդար:

Յորմէ մեր՝

ԱՄԲԱՐ, ԱՄԲԱՐԵՄ, եւ

ՀԱՄԲԱՐ, ՀԱՄԲԱՐԵՄ, ՀԱՄԲԱՐԱ-

ՆՈՅ: Կան բառ՝ պաշտել:

(Տես ի վերոյ):

* *

ՀԱՄԲԱԻ, Յն. φάλα, (զորացի),

փոխանակ φάλη: — Եւ համբաւ

այս ի Հրէից մինչեւ ցայսօր (Մար-

Ի. 15): — Որ ինչ սիրով... ար-

նչ հաճեալ Բարեաց (Փիլիպ. Դ. 8):

Յն. ἡγάπησα:

* *

ԽՈՂ, ԽՈՂՈՒՆ, ԽՈՂԵՄ,

Եւ

ԽՈՐ, ԽՈՐԽՈՐԱՏ, եւ

ՀՈՐ, ԶՐՀՈՐ, յորմէ

ԽՈՐԵՄ, — Խորեաց եւ պղղեաց:

— Փորել զխորխորատ:

Յորմէ ի հակառակէն

ԽՈՐԵՄ, իբր խանգարել զամբող-

ջութիւնն, բառնալ մասն մի ի բո-

լորէն: — Խորեաց ի գնոց գեղջն

(Գործ. 1):

ԽՈՐՀ, ԽՈՐՀԻՄ, ԽՈՐՀՈՒԴ, նկա-

տի իբր բովանդակութիւն մտածու-

թեանց կամ կամաց, Յն. βουλή, συ-

βουλή: — Խորհեաց ի հրամանս

Տեառն, եւ ի պատուիրանս նորա

խոհասփր հանապաղ (Սէր. Զ. 37):

ԽՈԿ, Հրէական սրբութեանց խոկ

կայր ի միջի, եւ կերակրոցն խորու-

թիւնք (Ու. Մարթ.):

ԽՈԿԱՄ, — Անձինք ձեր խոհա-

ցին յերկրի Տեառն (Եսայ. Լ. 18):

— Խոհացես ի գոսա ի տուէ եւ ի

գիշերի (Յեռ. Ա. 8): Իսկ (Սաւ. Զ. 77):

«Օրէնք քո խօսք իմ

էին»: «Վկայութիւնք քո խօսք իմ

էին» (Ամ. 99): «Պատուիրանք քո

խօսք իմ էին» (Ամ. 143): յն. μελέτη,

(խոկ. խոկումն): Ուստի ինձ կը

թուի թէ պէտք է խօսք ըլլայ փո-

խանակ ըլլալու խօսք, որ օրինա-

կողաց սխալն է, եւ մինչեւ ցարդ

մնացած է:

Պրս. խաշէրէն նշ. կամել, խրնդ-

րել, եւ (ապո.) խաշէր կամ խա-

շէր, օժանդակելով բայի նշ. հա-

կամ խաշէն, կազմելով իբր ապաւնի

ժամանակ բայի, որպէս եւ ի մեզ

տեսանի բացատրութիւն ապաւնի

ժամանակի՝ հաշէն բայի: — Բան-

տապեան ձգեաց զսուսեր, եւ Կ-
մէր երթալ զԷւրովլին (Գործ. ԺԶ.
27). յն. *ἐμελλεν*. — Այն ինչ ծալ-
րակարմիր արեգակն ընդ երկիր ծա-
ւալել կամէր (Բ. Մկ. Ժ. 28). —
Մինչդեռ այգն կամէր լինել (Գործ.
ԻԷ. 33). յն. *ἐμελλεν*. եւ արդի Յու-
նարէնին մէջ ալ՝ րայի ազատնի ժա-
մանակը կը կազմուի *μελλω*, (կամիմ)
րային օժանդակելովը:

ԲԱՐԵՂԱՄ, թարգմանութիւն է
Պարոյկ ձայնիս՝ *բարեղամ*:

Խաւ եւ Խաւ լծորդք են 'ի Պրակ.
Խաւէր եւ Խաւէր (քոյր), Խաւէ եւ
Խաւէ (տանուաւր, ուսուցիչ):

Ուրիշ է՝ Խաւ, Խաւամօք, եւ այլն
(Տէս խաղող):

Յորմէ (խոկ)

ՀՈԳ, — Գուցէ ծանրանայցին
սիրտք ձեր... հոգիս աշխարհակա-
նօք (Դաւ. ԻԱ. 34). յն. *μὴ ποτὲ
μὴ ποτὲ βαρυνώσιν ἡμῶν αἱ καρδίαι...
βιωτικὰς μερίμνας*.

ԱՆՀՈԳ, — Մեր հաճեացութեան ք-
նա, եւ զձեզ անհոգս արասցութեան
(Մատթ. ԻԲ. 2):

ՀՈԳԱՄ, Ո՞ 'ի ձէնջ առ հոգայ իւ-
րում յաւելուլ կարիցէ 'ի հառակ իւր
կանգուն մի... եւ վասն հանդեր-
ձի զի՞ հոգայք (Մատթ. Ի. 2):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՀՈԳԻ, **ՈԳԻ**, իբր զի հոգի ազատ
է 'ի հոգոց, եւ յամենայն կարեաց
ընտելեան:

ՕՂԻ, **ՇՈԳԻ**, — Քաղցնուլ եւ ծա-
րաւել այնմ էր որ թաղեցան ու-
րեք 'ի Լիւդիա, իսկ զու հոգի գո-
լով զիարդ ծարաւեացիս կամ արք-
ցես (Լուկ. Է. 1):

Որպէս եւ Յունարէն *μέριμνα*,
μέριμνα *μερίμνα*
135462 435162 յորմէ մերս

ՄԱՐՄԻՆ, նշանակէ՝ հոգ: — Մար-
մին ջանկայ հակառակ հոգւոյ, եւ
հոգի ջանկայ հակառակ մարմնոյ
(Գործ. Ե. 17): — Մարմին եղծա-

նելի ծանրացուցանէ զոգի (Իմատ.):
— Մի՛ հոգայք ընդ հոգւոց ձերոց...
եւ մի՛ ընդ մարմնոց (Դաւ. ԺԲ. 22):

* * *

ՀԱՄԱՐ, Պրա. մօք, հեմօք, շե-
մօք՝ նշ. հաշիւ, համար:

ՀԱՄԱՐԵՄ, Պրա. շեմօքէյոքէն՝ նշ.
հաշուել, թուել (իրօք). «*Համարե-
մէք*» — Հայրն իմ համարէ զա-
ւուրաս, եւ եթէ յամենք, մեծաւ
վշտօք 'ի տրամութեան լինի (Տէ-
քէթ. Թ. 5). — Համարեցաւ զընդո-
ծինս իւր երեքարիւր ութհաւասան
(Մատթ. Ի. 2):

Իսկ ըստ Թրք. «*համար*», եւ իբր
այլս. «*եղեւ*», եւ Յն. *λογίζομαι*:

— Համարի՞ք եթէ այնք Գալի-
լեացիք են մեղաւորք քան զամե-
նայն Գալիլեացիս, զի զայնպիսի անցս
կրեցին (Դաւ. Է. 1): — Իրիկունն յորժամ
'ի մահիճս ելանես, համարեալ թէ
'ի զերեզման ես իջեալ (Վեդ. Հեց. 2):
Այսպէս եւ թուեալ. — Ո՞ թուէ
զրազմութիւն աստեղաց, եւ զա-
մենեռեան զնոսա յանուանէ կոչէ
(Մատթ. Է. 2): — Թուեցան յայն անզգա-
մաց թէ մեռան:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՅԱՄԱՐԻ (*), **ՅԱՄԱՐԻՄ**, հաստա-
տուն մնալ 'ի կարծիս, պնդել:

— Ոչ որ յամառէ եթէ ոչ զոն
չարիք (Վեցօք. Բ.): — Յամառեաց
նա (Յովնան) 'ի քարոզելն նկնուէ-
ացւոց (Այսպէս եւ

ՀԱՇՈՒԵՄ, (թուել, մի, երկու,
եւ այլն), յորմէ

ՀԱՇՈՒԻՄ, (համարիմ, կարծեմ):

* * *

ՔԱՆԴԱԿԵՄ, Յն. *κεντέω*, Պրակ.
«*էնդէմ*» նշ. փորել, քանդակել:

(*) Ն. Հլի. Բա. տանանէ զրատդ. — Այն
որ յամէ յառս եւ յառածս իւր, կամ հոռայն
յարեալ է 'ի խորհուրդս իւր:

ՔԱՆԴԱԿ, յորմէ համառօտեալ
ՔԱՆԴ, — Ուսումն մանկութեան
քանդ է 'ի քարտի, իսկ ուսումն ծե-
րութեան, զիւր է 'ի պաղի (Ուկ.) :

Յորմէ
ԿԱՆԴԱՆԵՄ, — Զաղիաղփուն
կանդաղեալն 'ի հողմոյ շարժեացի :
Էւ

ԿԱՇԿԱՆԴԵՄ, (քարդեալ, Կ-շ, որ
է Պրս. +էշ, (չուան) :

Յորոց հակառակէն
ՔԱՆԴԵՄ, ՔԱՆԴՈՒՄՆ, յորմէ
ՎԿԱՆԴԵՄ, ԱՆՎԿԱՆԴ, բաղդ.
կայկայեմ եւ քայքայեմ : Իսկ
ՔԱՆԴՈՒԿ, Պրսկ. +էնդ-տ-տ, նոյն
նշանակութեամբ :

* *

ՆԱՐԳԷՍ, Գն. ναρξισσος, Լատ. nar-
cissus, Պրս. Զէր+էշ : Վարի 'ի մեղ
եւ իրր յատուկ անուն մարդոյ, ծա-
նօթական ձայնիւս :

ՆԵՐՍԷՍ, զոր առ Եւսեբեայ (Քրնն.
Ա. էջ 105) ընթեռնուած՝ Աբ-է-ն,
անշուշտ սխալմամբ, ուր Յոյնն ու-
նի νερσις իրր անուն ուրումն 'ի
թագաւորացն Պարսից :

* *

ԱՂԻԻԻՐ, բոտ նախնի գրչու-
թեան՝ աղբէ-ր, ծագումն առած է՝
Աղբէ-ն կամ Աղբէ-ն կամ Աղբէ-ն գե-
տին անունէն : Յորմէ

ԵՂԲՈՐ (*), եղբաւր (սեռ.), եղ-
բայր՝ ուղղ.) :

(*) «Կրակին պէս ջուրն ալ կը պաշտէին
Հայերը, զոր կ'անուանէին Աղբէ-ր, (Սուրս
— Ֆրէր) : Զենապակատայի մէջ քսան և ութ
էղբէրեան կարգը՝ Աղբէ-ր մ'ալ կը զըտ-
նեմք, որ է երկնային ջրոյ աղբիւր, և Գեղ-
Արամազդայ աղբիւր՝ Աղբէ-ր բոսին վերջին
վանկը՝ Հայոց Գ-ր բոսին հետ մէկ ծագումն
ունի : և տարակոյս չկայ որ հայր — Աղբէ-ր
անուանը տակ, երկնային ջրոյ աղբիւր կը
պաշտէին՝ պարսից նման : »

« Մոփսէս խորենացոյն ըստին նայելով

Դնենք այս երկու բառերը իրենց
հոլովներովը՝ եղ. եւ յը.

Աղբւր, եղբաւր, (եղբոր)
(Աղբեր) » »

Աղբերր, եղբարր :

Աղբերք, եղբարք :

Աղբերց, եղբարց :

Աղբերրք, եղբարրք :

Այսպէս ձայնական նմանութիւն
կայ Գն. ἀλφειος կամ ἀλφειός, (Ալփէոս

կրակ բրոշ և ջուր եղբոր պաշտօնը լերան մը
տակ կը կատարուէր, որուն զիւրը չի նշանա-
կեր դժբախտարար, և կը պաշտէին Պուճ Ըս-
ուած այրին մէջ : (Հետազոտութիւնք 'ի վե-
րայ Հայկ. Հեթանոսութեան, Մ. Էմինեան .
Տպ. Արմաշ 1875) :

— « Եւ տնտի գնացեալք 'ի խորամոր զառ
'ի վայր լեռնէն յարեպտեան կոյս սակաւ մի
առ 'ի կողմն հարաւոյ, 'ի Կարար լեռնէն, որ
'ի վայր իջանէ 'ի տուն կրակի, անյոյզ ճրոյ
տնդադար այրման աստուածոցն, և քարինս
հոտեալ յակն յորդարեղիս աղբերն որ բլիսէ
յոտս լեռնէն, որ է յառաջ խորովիմին, որ
կոչի տեղին բուժ : Քանզի վառէին զկրակն
բոյրն, և զաղբիւրն եղբայրն : (Խորեն. Պատմ.
Հոիփա. Տպ. Վենետիկ, 1843 էջ 301) :

— « Հին պարսից պէս (տնս 'ի Հերագոս,
Ա. 139) նախնի հայոց մէջ ալ գետերը արքա-
զան յատկութիւն մը ունէին : Մասնաւոր պա-
տիւ կընդունէր Եփրատ, և ասոր արցոցոյց
կրնան սեպուիլ այս գետոյս եզերքը շինուած
քաղաքներուն՝ նախապատիւ սեպուիլը, ինչ-
պէս են՝ Անի, Թիլ, Եփրատ, Բագրատիւնը,
Աշտիշտա : »

— « Տակիտոս ալ (Տարեգիրք 2. 375) ու-
սանկ ըլլալուն վկայութիւն կուտայ : Այս
պատմիչին խօսքին նայելով՝ Թէ որ պատմածը
ճիշդ է, Եփրատայ եզերքը բնակիչները կը
կարծէին որ երբեմն այս գետոյն ջրերը տառեց
յայտնի պատճառ մը ունենալու կը շատնան՝
անձրեւ չեղած տոնն ալ, և մօտ մասնակե-
ներն բարեյոյցող զէպր մը կը զուշակեն : և այն
տառնը ջրերուն երեսը երեւցած վրիտաբէն՝
իրենց գործերուն վերաբերեալ զուշակութիւն
ներ կը հունեն : »

— « Տակիտոս զըսէ ալ, Թէ գետոյն մէջ ձի մը
կը զոհէին, և Թէ հայերը ջուրին երեսի տես-
քէն հանած զուշակութիւններէն զատ՝ երկնքի

տապեան ձգեաց զուսեր, եւ հա-
մէր երթալ զիւրովին (Գործ. ԺԶ.
27). յն. *ῥελλεν* : — Այն ինչ ծայ-
րակարմիր արեգակն ընդ երկիր ծա-
ւաղել կամէր (Բ. Մկ. Ժ. 28) : —
Մինչդեռ արդն կամէր լինել (Գործ.
ԻԷ. 33). յն. *ἔμελλεν* : եւ արդի Յու-
նարէնին մէջ ալ րայի ազատնի ժա-
մանակը կը կազմուի *Θέλω*, (կամիմ)
րային օժանդակելովը :

ԲԱՐԵՂԱՄ, թարգմանութիւն է
Պարոնի ձայնի՝ *ῥελλω* :
Խառն եւ խառն ընթացք են 'ի Պրոկ.
Խառն եւ խառն (քոյր), Խառն եւ
Խառն, (տանուսէր, ուսուցիչ) :

Ուրիշ է՝ խառն, խառնութիւն, եւ այն
(Տե՛ս խաղող) :

Յորմէ (խոկ)

ՀՈԳ, — Գուցէ ծանրանայցին
սիրաք ձեր... հոգալ աշխարհակա-
նօք (Դաւ. ԻԱ. 34). յն. *μή ποτέ
μερίψετε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι...
βιωτικαῖς μερίμναις* :

ԱՆՀՈԳ, — Մեք հաճեցուք ըզ-
նա, եւ զձեզ անհոգս արասցուք
(Մատթ. ԻԲ. 5) :

ՀՈԳԱՄ, Ո՞ 'ի մէջ առ հոգալ իւ-
րում յաւելուլ կարիցէ 'ի հասակ իւր
կանգուն մի... եւ վասն հանդեր-
ձի զի՞ հոգայք (Մատթ. 1) :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՀՈԳԻ, ՈԳԻ, իբր զի հոգի ազատ
է 'ի հոգոց, եւ յամենայն կարեաց
ընտրեան :

ՈԳԻ, **ՇՈԳԻ**, — Քաղցնուլ եւ ծա-
րաւել այնմ էր որ թաղեցան ու-
րեք 'ի Լիւզիա, իսկ զու հոգի զո-
լով զհարց ծարաւեցիս կամ արը-
ցես (Լաւ. 1) :

Որպէս եւ Յունարէն *μέριμνα*,

μερίμνα μερίμνα

135462 435162 յորմէ մերս

ՄԱՐՄԻՆ, նշանակէ՝ հոգ : — Մար-
մին ցանկաց հակառակ հոգւոյ, եւ
հոգի ցանկաց հակառակ մարմնոյ
(Գաղ. Ե. 17) : — Մարմին եղծա-

նելի ծանրացուցանէ զոգի (Իմատ.) :
— Մի՛ հոգայք ընդ հոգւոց ձերոց...
եւ մի՛ ընդ մարմնոց (Դաւ. ԺԲ. 22) :

* *

ՀԱՄԱՐ, Պրո. մօր, հեմօր, զե-
մօր նշ. հաչիւ, համար :

ՀԱՄԱՐԵՄ, Պրո. զեմօրէնէն նշ.
հաչուել, թուել (Իբօք). «*ἔμπερ*» :
— Հայրն իմ համարէ զա-
ւուրսս, եւ եթէ յամուք, մեծաւ
վշտօք 'ի տրամութեան լինի (Տա-
թէթ. Ժ. 5). — Համարեցաւ զընդո-
ծինս իւր երեքարիւր ութեւտան
(Ծննդ.) :

Իսկ ըստ Թրք. *հաշմ*, եւ իբր
աչիւ. *հաշմ*, եւ Բն. *λογίζομαι* :

— Համարի՞ք եթէ այնք Պայի-
լեացիք են մեղաւորք քան զամե-
նայն Պայիլեացիս, զի զայնպիսի անցս
կրեցին (Դաւ. 1) : — Իրիկունն յորժամ
'ի մահիճս ելանես, համարեալ թէ
'ի գերեզման ես իջեալ (Վր. Հրշ.) :
Եսպէս եւ թուեմ. — Ո՞ թուէ
զրազմութիւն աստեղաց, եւ զա-
մենեանն զնոսա յանուանէ կոչէ
(Սաղ. 1) : — Թուեցան յաչս անդգա-
մաց թէ մեռան :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՅԱՄԱՐ (*), **ՅԱՄԱՐԵՄ**, հաստա-
տուն մնալ 'ի կարծիս, պնդել :

— Ոչ ոք յամառէ եթէ ոչ գոն
չարիք (Վեջ. Բ.) : — Յամառեաց
նա (Յովնան) 'ի քարոզելն նինուէ-
ացւոց Այսպէս եւ :

ՀԱՇՈՒԵՄ, (թուել, մի, երկու,
եւ այլն), յորմէ

ՀԱՇՈՒԻՄ, (համարիմ, կարծեմ) :

* *

ՔԱՆԴԱԿԱՆՄ, Բն. *κεντέω*, Պրոկ.
էնէմէն նշ. փորել, քանդակել :

(*) Ն. Հյի. Բո. սամմունէ զրսող. — Այն
որ յամէ յստա եւ յառժամ իւր, կամ համայն
յարեալ է 'ի խորհուրդս իւր :

ՔԱՆԳԱԿ, յորմէ համառօտեալ
ՔԱՆԴ, — Ուսումն մանկութեան
քանզ է 'ի քարտի, իսկ ուսումն ծե-
րութեան, զիբ է 'ի պաղի (Ուհ.) :

Յորմէ
ԿԱՆԳԱՂԵՄ, — Զաղիաղիուն
կանգաղեալն 'ի հողմոյ շարժեացի :
Եւ

ԿԱՇԿԱՆԴԵՄ, (բարգեալ, Կշ, որ
է Պրս. +էշ, (չռան) :

Յորոց հակառակէն
ՔԱՆԴԵՄ, ՔԱՆԴՈՒՄՆ, յորմէ
ՎԿԱՆԴԵՄ, ԱՆՎԿԱՆԴ, բաղդ.
կայկայեմ եւ քայքայեմ : Իսկ
ՔԱՆԴՈՒԿ, Պրսի. +էնքոռ, նոյն
նշանակութեամբ :

* *

ՆԱՐԴԵՍ, Յն. νάρκισσος, Լատ. nar-
cissus, Պրս. ներէշ, Վարի 'ի մեզ
եւ իբր յատուկ անուն մարդոյ, ծա-
նօթեալն ձայնիւս :

ՆԵՐՍԵՍ, զոր առ Եւսեբեայ (Քրսն.
Ա. էջ 105) ընթեանումք՝ Արշէս,
անշուշտ սխալմամբ, ուր Յոյնն ու-
նի νερης իբր անուն ուրումն 'ի
Թագաւորացն Պարսից :

* *

ԱՂԻԻԻՐ, ըստ նախնի գրչու-
թեան՝ աղիւր, ծագումն առած է՝
Աղիւր կամ Աղիւր կամ Աղիւր գե-
տին անունէն : Յորմէ

ԵՂԻՐ (՝), եղբար (սեռ), եղ-
բայր ուղղ. :

(*) «Կրակին պէս ջուրն ալ կը պաշտէին
Հայերը, զոր կ'անուանէին աղիւր, (Սուրս
— Պրէ) : Զէնաստփնատայի մէջ քսան և յւթ
էւթերեւոյն կարգը՝ Աղիւր մ'ալ կը զըտ-
նեմք, որ է երկնային ջրոյ սղբիւր : և Գեղ-
Արամոզորոյ ողջիկ, Աղիւր քսան վերջին
վանկը՝ Հայոց Գեղ քսան ճատ մէկ ժողովն
ունի : և տարակոյս չկայ որ հայր աղիւր
անուանը տակ, երկնային ջրոյ սղբիւր կը
պաշտէին՝ պարսից նման :

«Մովսէս Ժորենացոյն ըսածին նայելով

Դեհնք այս երկու բառերը իրենց
հոլովներովը՝ եզ. եւ յք.

Աղբեր, եղբար, (եղբոր)
(Աղբեր) » »

Աղբեր, եղբար :

Աղբերք, եղբարք :

Աղբերց, եղբարց :

Աղբերքք, եղբարքք :

Այսպէս ձայնական նմանութիւն
կայ Յն. ἀλφειος կամ ἀλφειός, (Ալփէոս

կրակ բրոզ և ջուր եղբոր պաշտօնը լերան մը
տակ կը կատարուէր, որուն զիրքը չի նշանու-
կեր դժբախտաբար, և կը պաշտէին Պուծ ըս-
ուած այրին մէջ » : (Հետազոտութիւնք 'ի վե-
րայ Հայկ. Հեթանոսութեան, Մ. Էմինեան,
Տպ. Արմաշ 1875) :

— «Եւ անտի գնացեալք 'ի խորածոր զատ
'ի վայր լեռնէն յարեգական կոյս սախաւ մի
առ 'ի կողմն հարաւոյ, 'ի Կարոր լեռնէն, որ
'ի վայր իշանէ 'ի տուն կրակի, անյազ հրոյ
անդադոր այրման աստուածոցն, և քարինս
ճոսեալ յալին յորդարուղիս սղբերն որ բղխէ
յատս լեռնէն, որ է յառաջս խորամիմին, որ
կոչի տեղին բուծ : Քանզի վառէին զկրակն
բոյրն, և զաղբիւրն եղբայրն » : (Յորեն. Պատմ.
Հոլիա. Տպ. Վենետիկ, 1843 էջ 301) :

— «Հին պարսից պէս (տես 'ի Հերոդոտ,
Ա. 139) նախնի հայոց մէջ ալ զետեբը սրբա-
զան յատկութիւն մը ունէին, Մասնաւոր պա-
տիւ կընդունէր Եփրատ, և ասոր տարացոյց
կրնան սեպուիլ այս զետոյս եզերքը շինուած
քաղաքներուն՝ նախապատիւ սեպուիլը, ինչ-
պէս են՝ Անի, Թիլ, Երիզա, Բագրատիւն,
Աշտիշատ » :

— «Տակիտոս ալ (Տարեգիրք 2. 375) ա-
սանկ ըլլալուն վկայութիւն կուտայ : Այս
պատմիչին խօսքին նայելով՝ Թէ որ պատմածը
ճիշդ է, Եփրատայ եզերքը բնակողները կը
կարծէին որ երբեմն այս զետոյն ջրերը առանց
յայտնի պատճառ մը ունենալու կը շատնան
անձրեւ չեղած տունն ալ, և մօտ ժամանակ-
ներն բարեխաղ զէպր մը կը գուշակեն : և այն
տանը ջրերուն երեսը երեսցած փրկուբէն՝
իրենց պրծերուն վերաբերեալ գուշակութիւն
ներ կը հոնեն » :

— «Տակիտոս կըսէ ալ, Թէ զետոյն մէջ ձի մը
կը զոհէին, և Թէ հայերը ջուրին երեսի տես-
քէն հանած գուշակութիւններէն զատ՝ երկնքի

կամ Ալփիւս, գետ կամ աղբիւր),
 և αδελφός (եղբայր), և φράτερ,
 φράτηρ, (յորմէ Լատ. frater), (եղ-
 բայր) և εὐφράτης, (եփրատ) :

Եւ

ԱՂՖԻՍ (*), ըստ նախնի գրչու-
 թեան՝ աղբիւս : Թորմէ

ԱՂԲ, յորմէ

ՁԱՂՓԱՂՓՈՒՆ, իբր՝ թոյլ, ան-
 հաստատ (իբ) :

ՇԱՂՓԱՂՓՈՒԹԻՒՆ, անհաստատ,
 անհիմն, ընդունայն (խօսք), բաղդ,
 կակուղ եւ կղկղանք, ամպ եւ ջամբ :
 Թորմէ (աղբ) ՚ի հակառակէն

ՀԱՂԲ, եւ

ԽՈՂԲ, բաղդ, ծոյլ եւ ծուղակ :

Թորմէ ՚ի հակառակէն

ՁԱՂԲ, բաղդ, հիւսել եւ հասել :

Թորմէ (աղբիւր)

ԵՂՋԻՐ, ըստ նախնի գրչութեան՝
 եղջիւր : — Այլիէս գիբ լիոխեալ
 յաղբիւր, ՚ի գետ, եւ գիբ գետա-
 կանք եղջիւրաւորք են ՚ի նշանակ
 գետոց յառաջս բաժանելոյ (Դէյ-Է.) :

— Եւ զլաղէմն Երիզանոս կրկին
 եղջիւրք ոսկիծածանչ (Վէրք. Մշ.) :

և զետի երեւոյթներէն ալ բուն մը կը զուշա-
 կէին : (Ծանօթութիւն Պ. Մ. Էմիւնեանի) :

— և Այս ալիւզէյք բառը կամ ասոր մօտ
 նշանակութեամբ բառ մը մեր լեզուին մէջ
 զործածուած ըլլալը չենք յիշեր : Բայց պար-
 տաւորեցանք մեր բնագրին մէջ գտնուած զաղ-
 ղիւրէն — բռն — քէրք բառը այսպէս Թարգմա-
 նելու :

— և Դուցէ հեղինակը — ղէք — եւ Էջէք բա-
 ռերուն մի և նոյն բաղաձայն զրոց նմանութե-
 նէն այսպէս ստուգարանութիւն մը հանած
 ըլլայ : (Ծանօթութիւն Թարգմանչին, Յովհ.-
 Տէրոյ. Պրոս.) :

Թէ որ արդոյ Թարգմանչիւն խորենացոյն
 վերը ցուցուած տողերը յիշէր, այս ծանօթու-
 թիւնը չէր դնէր :

(Ծանօթ. Հեղինակին) :

(*) Աղբիւր և աղբիւս բառերու չեմ որինօր
 են կազմեալ : Բաղդ, մեռանիմ մօտանում,
 աղի և սպիզանի, ստոման և ստամոքս :

Դ. 368) : — Երիզանոս որում իբ-
 րեւ զլու գէմս եւ եղջիւր, տաէ,
 զի առ հասարակ զիբ գետականք
 այնպէս նկարէին՝ վասն գոչելոյ ա-
 լեանցն, եւ յառաջս բաժանելոյ (Առ-
 ք. Ծանօթութեան 361) : Թորմէ

ԵՂՋԻՐԻԿ, — Որդիք եղջիւրիկք եւ
 խտտափրօք են առ որս առաքեմն
 գրեղ (Երէմ. Բ. 2). ին. χαλρόπρωτος :

ՄԻԵՂՋԵՐՈՒ, թարգմ. Գն. μονό-
 κερος, «- (իրի՝ օղ), որպէս լեզու,
 բանասրիւս : Թորմէ ձեացեալ
 ԵՂՋԵՐՈՒ, Գն. λαρξ, բաղդ. տը-
 րամ եւ տարմ, եւ թուրմ :

Եղջիւր նկատի իբր՝ պինդ, ա-
 մուր, յորմէ ՚ի հակառակէն՝

ԵՂՏԻՐ, ըստ նախնի գրչութեան՝
 եղտեւր, զրեալ եւ

ԱՂՏԻՐ... աղտեւր, Բաղդ. ճար-
 մանդ եւ մարմանդ, ճամբար եւ
 չամբ : Իսկ

ԵՂ, Գն. εὐάλιον, նոյն նշ. (առ)
 ետեղ, յորմէ

ՏԵՂԻ, յորմէ

ՏԵՂԻ ՏԵՂԻ, Ի ՏԵՂԻՍ ՏԵՂԻՍ, Գն.
 κατά τόπους, աշխ. Խէշ Խէշ. Թրք.
 էէր էէր :

ՁԵՏԵՂԵՄ,

ՁԵՏԵՂ ՊԱՆԵՄ, ամուր՝ հաստատ
 պահել : Թորմէ (տեղի)

ՏԵՂԵԱԿ, աշխ. Խէշ Խէշ Խէշ, Պրոս.
 — հրան, նշ. ճամբան զիտցող :

— Էշ զճանապարհ ընդ որ միան-
 դամ անցանէ, ալ ոչ մօտանայ, եւ
 զէպ լինի զի իշափարն մօտանայ,
 նա իբրեւ տեղեակ զուղղորդն տա-
 նի (Վէյցեր. Ը.) :

Եւ ՚ի հակառակէն (տեղի)

ՏԵՂ, անձրեւ :

ՏԵՂԱՄ, — Տեղ ոսկի տեղայր ՚ի
 փեսայութեան Արտաշիւի, տեղայր
 մարգարիտ ՚ի հարսնութեան Սա-
 թինկանն (Խոր.). ըսուած է նաեւ
 Գն. βεται χρυσός, (ոսկի տեղայ) :

Բաղդ. գետին եւ գետ, դաւառ
 եւ կաւառ, նահանգ եւ նշանդ,

ճարմանդ եւ մարմանդ, եղջիւր եւ եղտիւր:

* *

ՄՇՏԻԿ, — Յօդեա՛ յիս մշտեալ:
— Շուրջ եղեալ զմշտեալ զոպայի:
Պրս. Ժեւր՝ նշ. բուռն կամ ար, Տճ. Էւթրոս, յորմէ Ժեւրէ՛ որ նշ. բմբռնեալ, աշխ. Կեւր, Տճ. Էւթրոս եւ Պրս. Ժեւրէ՛, եւ նշ թէ՛ բմբռնեալ, եւ թէ՛ արցակ, Տճ. Կեւրէ՛, եւ կազմեալ է ՚ի բառէս Ժեւրէ՛ (ձեռն):

Այսպէս եւ մերս

ՏՐՅԱԿ, թուի ՚ի Թրք. Ժեւրէ՛, բազուկ, արմուկն, իսկ

ԲԱՂՈՒԿ, Պրս. Ժեւր, Էւթրոս, նոյն նշ. նաեւ կանաչեղէնի մը անուոն՝ Էւթր Էւթրոս. բազուկ (բոյս ինչ):

* *

ԳԵՂԳԵՂ, բառ երբ. Կեւր, Էւթր, Էւթր, Էւթր. ԳԵՂԳԵՂ: — Եւ անուոյն աւանդ կոչեցաւ զեղգեղ՝ իմով իսկ լսելով (Եւթր. Ժ. 13): Բազդ. բոսոր, Եւթր:

ԳԵՂԳԵՂԵՄ, ԳԵՂԳԵՂԱՆՔ,
Եւ համառօտեալ
ԳԵՂՅԱՆՔ, յորմէ ՚ի հակառակէն
ԿԵՐԿԵՐԻՄ, — Կերկերեցաւ կոկորդ իմ: — Կերկերեալ ձայն:

Բազդ. նուազ եւ նուաղ, նուազեւ եւ նուաղեւ:

* *

ՎԵՐ, (ի բարդութեան), — վերաբերել — վերծանել — վերածել:
Պրս. Ժեւր, Էւթր, նշ. ՚ի վեր:

ՎԵՐԻՆ, Պրս. Էւթրէյն, նոյն նշ.
— Զվերինն խնդրեցէ՛ք, զվերինն խորհրդարուք:

ՎԵՐԱԿԱՅՈՒ, Պրս. Ժեւրէ՛, Եւթր. Էւթրոս, Տճ. Էւթրէ՛ Էւթրոս:

Ի ՎԵՐ, — Երկրինս ՚ի վեր, եւ յերկիր ՚ի խոնարհ:

Ի ՎԵՐԱՅ, Ի ՎԵՐՈՒՅ, — Վարա-

զդրն ցեղաւ ՚ի վերաւստ մինչեւ ՚ի վայր: Եւթր:

ՎԵՐՍՏԻՆ, թարգմ. Եւթր. Էւթրոս:

— Եթէ ոչ ոք ծնցի վերստին, ոչ կարէ տեսնել զարքայութիւն Աստուծոյ, Եւթր. Էւթրոս, պարս է ձեզ ծնանել վերստին (Եւթր. Գ. 3--8). Էւթրոս:

Եւթրմէ (վեր) ՚ի հակառակէն
ՎԱՅՐ, կազմութիւնը բազդ. աշխ. եւ եթեր, եւ գայիսն:

Տճ. Էւթր, (ի բարդութեան). — վայրաբերել, վայրահալ, վայրադաւիթ:

Ի ՎԱՅՐ, — Տաջ նշանս յերկինս ՚ի վեր, եւ նշանս յերկիր ՚ի խոնարհ (ի վայր): Երբոր կըսենք՝ ՚ի վայր, կընթացրուի՛ր Էւթր մի. (Էւթր մը), որով վայր բառը երկու նշանակութիւն կը ստանայ:

Տաճկերէնի մէջ՝ Էւթրոս նշ. տեղի, Եւթր. Էւթրոս: — Էւթրոս Էւթրոսէ՛, երթալ այլուր կամ յօտարութիւն. այս բառը նշ. նաեւ՝ բնորոշան, — Էւթրոսէ՛ Էւթրոս Էւթրոսէ՛, ՚ի նաւնիր վատակեցայ: Կըսուի նաեւ՝ Էւթր եթրէ, Էւթրոս, Էւթր եթրէ: Մենք ալ կըսենք՝ ՚ի վայրի զաւարեմ, կըսենք նաեւ:

ԷՆԴ ՎԱՅՐ, ՎԱՅՐԱՊԱՐ, ՎԱՅՐԱՎԱՏԻՆ: Այսպէս նաեւ

ՁՈՒՐ, մի՛ չիմթիր ընդ՝ Էւթրէ՛: Տճ. Էւթր եթրէ: Կազմեալ ՚ի բառէս՝ ուր, բառ մը՝ որ տեղւոյ վրայ կը զրուցուի: — Մօտ յայն տեղին ուր զհայն կերան: Եւթրմէ

ՁՐԱԽՈՍ, ՁՐԱՀԵՏ ՎԱՐԻՄ:

Եւթրմէ (վայր)

ՎԱՅՐԻ, ՎԱՅՐԵՆԻ, Տճ. Էւթրէ՛, Եւթր. Էւթրոս, իբր՝ Էւթրոս, անհերկ, անմշակ, խոզան, ամայի:

Ուրիշ է

ՎԱՅՐԻԿ ՄԻ, ՎԱՅՐ ՄԻ, իբր՝ վայր-կեան մի. (տես զբառը), եւ նշանակէ աշխ. Էւթր, (միայն ժամանակի վրայ խօսելով) եւ չի կրնար

տեղւոյ վրայ ալ ըստիւլ . զոր օրինակ՝ քիչ մը հեռու , քիչ մը մօտ , քիչ մը անդին , եւ այլն — Անց նիստ աստ վայր մի (Հռոմ. Գ. 1) :

ԱՌԱՍԱՆ , — Առատան երեքկին ոչ վաղվաղակի խղեացի (Առաւ. 1) :
Պրս. բէս , աւելն , նշ չուան :

Իսկ
ԵՐԱՍԱՆԱԿ , Արար. բէսէն , նոյն նշանակութեամբ : Յորմէ
ԱՊԱՐԱՍԱՆ , ԱՊԵՐԱՍԱՆ :

ՓՈՅԹ , Յն. βοθηα , նոյն նշ .
ՓՈՒԹԱՄ , Յն. βοιω , Յորմէ
ԲՈՅԹ , — Զծերս կախեցին զրու-
թաց (Եբէ. Աւք. 1) : Ըստ մերձա-
ւորութեան Յունական ձայնիս βοιος ,
որ նշ. մեծ , հաստ , խոշոր , Պրս.
էնէն-էնէն շէն-էնէն , բոյթ) , թարգ-
մանի մեծ մարն , ՏՃ. աւշ Բարմէ ,
(գլխաւոր՝ մեծ մասն) :

ՊԱՐԱՐԵՄ , Պրս. բէրէրէրէն , նշ.
տածել , մուշտնել , պարարել :

ՊԱՐԱՐԱԿ , Պրս. բէրէրէն :
ԵԶՆ ՊԱՐԱՐԱԿ , Պրս. կէտէ բէրէրէն :
ՊԱՐԱՐ , Պրս. բէրէրէն : — Հաց ար-
դեանց երկրի քոյ եղիցի յազուրդ
և ՚ի պարար (Եսայ. Լ. 23) :

ՊԱՐԱՐՏ , Պրս. բէրէրէրէն , բէրէրէրէն ,
նոյն նշանակութեամբ :

ՊԱՐԱՐՏՈՒԹՈՒՆ , — Որպէս ՚ի ճար-
պոյ պարարտութենէ լցցի անձն իմ
(Առաւ. 1) : Յորմէ համառօտեալ

ՊՈՐՏ , (չրոելու համար՝ պարար) :

— Յաւուր յորում ծնար ոչ ոք
էհար զպորտ քո (Եսէ. ԺԶ. 4) .
(Տպ. էհար) : Այլ օրինակ . ոչ հարար-
արար + : Յոյն իսպառ զանց կ'ընէ
այս խօսքը , իսկ մերը Ասորերէնին
և Երրայեցիերէնին համեմատ կ'ըն-
թանայ :

ՊՈՐՏԱՊՈՅԹ , ՊՈՐՏԱՊԱՐԱՐ :

ՀԱՄԲԱՐՈՒ (*), զրի եւ

ՀԱՄԲԱՐԻ , Արար. հեղեղէն , նշա-
կէ՝ կարապ : Բաղդ. հաւալուան :

Կարապ (բոս գիցարանից) թրու-
չուն նուիրական Ապոլոնի , զից ե-
րաժշտութեան , քանզի կարծիք էին
հնոց եթէ կարապ օրհատական բնոյ
վախճանել չնչոյն՝ դեղեցիկս երգէ
ողորձայն նուագօք :

— Անդ հանդիցեն համբարուք . . .
և յուշկապարիկք քնակեացեն ՚ի նմա
(Եսայ. ԺԳ. 21) : — Համբարուք եւ
զստերք ջայլամանց , եւ սրտահե-
ցեն դուք յուշկապարիկաց . . . անդ
հանդիցեն յուշկապարիկք (Աւք. ԼԳ.
14) : — Արասցէ կոծ իրրեւ զվի-
շապաց , եւ սուգ իրրեւ զզատերաց
համբարեաց (Մէ. Ա. 8) : Տ'ես եւ
(Եսայ. ԽԳ. 20) : Եբէ. Մ. 39) : Յ-Բ.
Լ. 29) : — Զհամբարու այլք յուշ-
կապարիկ թարգմանեցին , եւ համ-
բարի վասն սորա թէ ծովային կեն-
դանի է , ՚ի միջոյն ՚ի վայր ձուկն ,
եւ ՚ի վեր՝ կնոջ կերպարան , եւ այն-
քան քաղցրաձայն մինչ զի պակ-
նուն լսողքն (Իսէ. Կ. 3-Բ.) :
Իսկ

ՅՈՒՇԿԱՊԱՐԻԿ , զրեալ եւ

ՈՒՇԿԱՊԱՐԻԿ , Պրս. աւելն , էնէն-էնէն ,
ՏՃ. լլլլլլլլլլ , (հեկեկանք , ընդհա-
տունն ձայնի՝ պատճառեալ ՚ի սաս-
տիկ լալոյ) : Իսկ երկրորդ մասն բա-
ռիզ պարէն , նոյն է որ ՚ի բառն հ-ժ-
բարու , որով նոյնանայ իմն նշանա-
կութիւն համարուին եւ յուշկա-
պարիկ : — Յուշկապարից ասն
լինել յաւերական , զոր Յոյն լեզու
իշացուլս ասէ (Եսէ. Կ) : — Անուանք

(*) Վերը ցուցուած վկայութեանց քննարաց
մէջ հ-բարու բառին պատասխանողն է Յն.
σειρην , որ առասպելով կենդանի մըն է՝ կի-
սով չափ կին , եւ կիսով չափ ձուկն , խորե-
բայ եւ հրապուրիչ , որ իր զեղեցկաձայնու-
մեամբը ունկեղիքները ուշաձայն կընէր , ուս-
տի անցորդ մը պէտք էր որ տխրանէրը զո-
ցէր , անոր ձայնը չլսելու համար :

առանց անձանց են յուշկապարկաց
և իշացուց (Նշն) : — Յուշկապար-
կիք ընակեցին, զոր Յոյնն իշա-
ցուլ (ὀνοκένεαυρο,) առիցէ . . . և ար-
գարեա իշացուք իսկ են ոմանք 'ի
մարդկանէ որք իբրեւ յանապատի
կեան (Ուշ) : — Բարդախոսն ասէ
վասն յուշկապարկաց թէ մահարերք
են, և 'ի ծովու են, և երգեն երգս
քաղցրաձայն, և կերպարանք նո-
ցա մինչ 'ի պորան կին մարդոյ է,
և միւսն թռչնոյ է (Եղեք. Բարդ.) :
ՊԱՐԻԿ, վերջին մասն յուշկապարկի
բառին, որ առանձին անուամբ բառ
է, և կը նշ. իբր' համբարու կամ
յուշկապարկի : — Թէպէտ և առին
ինչ անուանք 'ի գրոց յուշկապար-
կաց կամ համբարուաց կամ պար-
կաց (Եղեք) : Ուրիշ է

ՊԱՅԻԿ, Պրա. պէււ, նշ. հարսն,
և Յանական յնքաւ, (հարսն, յա-
ւերժահարսն) բառին պատասխա-
նող է : Յորմէ

ՊԱՅ, — Զծովացուին 'ի կովէ և
իկալ ասեն ևս զպայն 'ի մարդկա-
նէ, և զառիւզն 'ի շանէ (Եղեք.) :
— Եւ միւսն ասէ, զպայն իսկ իմ
աչօք տեսեալ է (Նշն) :

* *

ՀՐԱՄԱՅԵՄ, Պրա. ֆերմա, ար-
մատ ֆերմապէն (հրամայել) բային,
հին Պրա. ֆրամանա :

ՀՐԱՄԱՆ, Իսկ

ՀՐԱՄԱՆ ՊԱՏԱՆԱՆԻՈՅ, պատգա-
մախօտութիւն, պատասխանի տալն
պատգամախօսին, Յն. չրպատիւնոց :
ՀՐԱՄԱՆ ԱՌՆՈՒՄ, Յն. չրպատիւնաւ :
— Հրաման առ 'ի հրեշտակէ սրբոյ
կոչել զքեզ 'ի տուն (Գործ. Ժ. 22).
յն. էրպատիւնոց : — Էր նորա հրաման
աւելա 'ի հոգեւոյն սրբոյ (Գործ. Բ. 26).
յն. աւելա չրպատիւնոց (էր
նմա հրաման (կամ յայտնութիւն)
եղեալ 'ի մերձաւորութենէ Պրա. և

Յն. ձայնիցս ֆերմա և չրպատիւ-
նոց :

* *

ԲՈՒՆ ԾԱՌՈՅ, Պրա. պէււ նոյն
նշ. իսկ Պրա. պււ, նշ. բուն կամ
ընական երկիր, այսինքն, հայրե-
նիք. բնութիւն. բնակութիւն, բը-
նակարան : Ուստի

ԲՈՒՆ, — Որոյ հայհոյութիւնն 'ի
բունն իսկ զնայ (Եղեք) :

ԲՈՒՆԵՄ, ԲՆԱԿ, — Օրէն մի և
նոյն կացցէ ընակին և եկին որ զայ-
ցէ մերձենալ 'ի ձեզ (Եւ ԺԲ. 49),
ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ, և

ԲՆԱԿԵՄ, — Բանն մարմին եղեւ
և ընակեաց 'ի մեզ (Յոշն. Ա.) : յն.
սաղ. ԲՆԱԿ, Արար. սաղ. ԲՆԱԿ, Թրք.
սաղ. ԲՆԱԿ :

ԲՆՈՒԹԻՒՆ, և

ԲՈՅՆ, վերը ցուցուած Պրա. պէււ
և պււ արմատներուն կը վերաբե-
րին : Բնակիլը կը նկատուի իբր' հա-
տառն կերպով տեղ մը կենալ,
գետեղովի քաղաքի մը կամ սան
մը մէջ, յորմէ 'ի հակառակէն

ԲԱՆԱԿԻՄ, ԲԱՆԱԿ, — Եկին յա-
նապատն Սինայի և բանակեցան
յանապատի անդ, և բանակեցաւ
Իսրայէլ անդ հանդէպ լեւրին (Ե-
ւեք. ԺԺ. 2) :

* *

ԱՐՈՒԱՐՁԱԿԱՆ (*), զրի և ա-
րուարձան, արուարձային, արուար-
ձակեալ, և նոյն է ընդ

ԱՐՁԱԿԱՎԱՅՐԻ, — Պատուար ար-
տաքոյ քաղաքին լինիլի 'ի ընակու-
թիւն, և յարձակալապա նորին (Ե-
ւեք. ԽԲ. 15) :

* *

ԱՐԿԱ, Լա. arcula, arcella,
arca, նոյն նշ. — Արկոն Կառկա-

(*) Սահմանակից . . . և որոշեալ միայն
արձանօք յորոշումն սահմանաց (Ն. Հյկ. Բն.) :

բանաց (Եբբ. Թ. 4) : — Ջարկդն ինքն
(Յուդա) ունէր (Յուդ. ԺԲ. 6) :

ԱՐԿԼ, յորմէ ԱՂԿՐ :

* *

ԳՈՒՐԳԷՆ, յատուկ անուն մար-
դոյ, եւ նոյն ընդ

ԳԱՐԵԳԻՆ, Պրս. Կէրէկէն, նոյնպէս
յատուկ անուն մարդոյ :

Բաղդ. Սմբատ, Վահրամ, Տըր-
դատ, Միհրդատ, Ներսէս, Ջարեհ :
Տես եւ՝ Մեարտակ եւ Մարիբատ :

* *

ՇԱՂԱԿՐԱՏ (*) :

ՇԱՂԱԿՐԱՏԵՄ, — Ոչ շատ խօսել,
ոչ շաղակրատել, եւ ոչ դանօգուտ
բարբառել (Ուլ. Ա. Տէճ. Գ.) :

Այս բառը յատուկ անունն էր ծա-
ղած է, բաղդ. Ժմերտ, Ժմերտեմ :

Կապէրաք անունով մէկը Աքա-
յեցւոց կողմանէ պատգամաւոր կը
խրկուի 'ի Հոռովմ, բայց նա իր ըն-
դունած պաշտօնին բնութեանը հա-
կառակ՝ եւ Հոռովայեցւոց հաճելի
ըլլալու մտքով՝ ծանր եւ անտեղի
չարախօսութիւններ կ'ընէ Յունաց
վրայով (Տես 'ի Պաղէ. Զբեւ.) :

Յորմէ եւ

ՇՈՂՈՔՈՐԹ :

* *

ԱՏԵԱՄ, գրի եւ՝

ԱՏԵՄ, Լատ. odi. odini. նոյն նշ.
եւ odium. ատելութիւն, odissus.
ատելի, Արաբ. ʿadī, ատելի, Թըշ-
նամի, եւ ʿadī, ատելութիւն,
Են. ʾadī, (ըստ առասպ.) դուստր Ա-
րամազդայ եւ Հերայ, զիցունի գու-

(*) Աս բառի վերջաւորութիւնը (կրատ)
ունեցող ուրիշ բառ չկայ մեր լեզուին մէջ
(բացի Կապէրաքայի բառէն) : Աս յունա-
կան վերջաւորութիւն մըն է, մասնաւոր
բառ մը, որով բարդուած շատ բառեր կան
յունաբէնի մէջ, օրօտօքրատիա օղոքրատիա,
αὐτοκρατία ξενοκρατοῦμαι, ևայլն :

ժից, աղետից, դժբախտութեանց,
ատելի մահկանացւաց եւ անմահից.
ʾadī, նշ. դժոխք, տարտարոս, սան-
դարամետական զիք, Պղուտոն,
դատաւոր դժոխոց, ատելի մահկա-
նացուաց, եւ այլաբանեալ՝ գերեզ-
ման, մահ : — Եւ ընդէ՛ր սիրեցե-
ղման զոր աշխարհ ամենայն ա-
տեաց (Լուկ. Զբեւ. Մէւ.) :

* *

ԴԵՀԿԱՆ, ԴԵՀԿԱՆՈՒԹԻՒՆ,

ԴԵՀՊԵՏ, Պրս. Դէհքան, Դէհքան,
Տճ. Դէյ Դէհքան, Դէյ Դէհքան. զի
Դէհ նշ. զիւղ : — Սկիզբն զօրծա-
կալութեան, աշխարհատարած գե-
կանութեան (Բաւլ.) : (Միւր աշխար-
հի երկու գեհպետք ոչ լինին (Եղե-
լէ) : Իբր՝ Եղեւ Կապէրաք կամ Դա-
դաք, որով Պրս. բառս Դէհ, ըստ
մեզ նշանակէ՝ կողմն,

Դեհ, — Ընդ երկուս գեհս :
— Ջաջոյ գեհն, — Ի ձախ գեհն,
յորմէ աշխ.

Դի, (կողմն), — որ զի, առ զին,
— ան զին, առ զիէն, — չորս զիէն :
Իսկ

ԴժԴԵՀ, Թուրք բարդեալ Պարս-
կականաւս՝ Դէհ (չիք), իբր՝ Դժ-
գեհ, անգիւղ, անքաղաք, անտուն,
ելեալ՝ մեկնեալ հեռացեալ 'ի հայ-
րենեաց, օտարացեալ, պանդուխտ,
եւ իբր թարգմանութիւն Յունական
ձայնիս ʾadī, Պրս. Դաքն՝ նշանա-
կէ՝ քաղցեալ, նօթի :

* *

ՀՐՈՒԴԵՆ, Պրս. Զիւրդան, յա-
տուկ անուն մարդոյ :

* *

ՈՍՏԱՆ, Են. ʾostu, նշ. քաղաք,
մանաւանդ մայրաքաղաք, եւ է
մակդիր Աթենացւոց քաղաքին, Լատ.
civitas, յորմէ Գաղղ. cité, Լատ.
ostivum, նշ. դուռն :

ՈՍՏԱՆԻԿ, ըստ մեզ՝ իբր գիմա-
րաժանեալ գեղջկականի, աղատ քա-
ղաքացի, աղնուաղզի, Յն. ὀστῆκος:
Երրմէ

ՈՍՏԻԿԱՆ, իբր վերակացու կամ
պաշտօնեայ քաղաքի, կամ իբր Յն.
ὀστῆκων:

ՎԱԶ, ՎԱԶԷ, ՎԱԶԵԱՅ,
ՎԱԶԿԱՏՈՒՆ, Լատ. vectura, (սայլ,
վաշէ):

ՎԱՀՐԱՄ, Պրա. պահրամ, պէհ-
րամ, յատուկ անուն մարդոյ: Հրատ
(մորորակն):

ՄԻՀՐԱՆ, Պրա. Միհրան, յատուկ
անուն մարդոյ: Տեսու Սմրատ,
Տրդատ, Միհրդատ, Ներսէս, Զա-
րեհ:

ՇՈՒՇԱՆ, Պրա. սոսէն, (ծաղիկ):

Տ, տ, մեր այբուբենի գրերէն
մէկը, Տ: Այս գիրը Լատինին Տ,
(էս) գրին է, եւ փոխաւ 'ի մեզ Տ:
— Սակաւ, տակաւ, — Սակաւ,
տակաւ:

Գիտենք որ Արարբ * եւ Խ, կէ-
տով մը կը գտնազանէ, ինչպէս նա-
եւ Խ եւ Ղ:

Կայ նաեւ Յունարէն՝ σի փոխա-
նակող τ, զոր օրինակ θάλασσα —
θάλαττα, τέσσαρες — τέτταρες:

Իսկ զարով մեր

Ս, ս, գրոյն, այս ալ Լատին է,
եւ նորա երրորդ գիրը, C: Ի մեզ
հորիզնական գիրքը չէ պահուած:
Տեսու եւ՝ Գ:

ՎԱՅԵԼՔ, ՎԱՅԵԼԵՄ,

ՎԱՅԵԼՈՒՉ, Պրակ. Վէլ, նոյն նշ.
զոր բարեյիշատակ Գէորգ պալատա-
կան սահմանէ, «Գառն իրին 'ի
ժամանակի իւրում ըստ հաճոյից»:

ՓԱՐԱԽ, Պրա. ֆէրահէ, նշ. հա-
ւաքումն, ժողովին՝ խմբին 'ի մի
վայր, — Ոչ թէ 'ի Հրէական փա-
րախն ընթանան ազգք բազումը,
այլ յեկեղեցի (Մէքէր. Գ.): — Ոչ
'ի փարախ հաւաքեալ զգուշանալով
'ի դայրոյ (Խ. Գ.): Երրմէ եւ

ՊԱՌԱԿ, — Եկն 'ի պատկոս հո-
տիցն որ առ ճանապարհուն (Ա.
Թ. 4. ԻԴ. 4). Յն. ἀρχή, յորմէ
ՏՃ. աղբ:

ՊԱՌԱԿ ՊԱՌԱԿ, (խումբ խումբ):
— Առ միմեանս մակաղին եւ առ
միմեանս պառակ պառակ արածին:
Երրմէ 'ի հակառակէն

ՊԱՌԱԿ, ('ի բարդութեան):
ԵՐԿՊԱՌԱԿ, ԵՐԿՊԱՌԱԿԻՄ, եւ
ՊԱՌԱԿՏԵՄ, ՓԵՌԵԿՏԵՄ, ՓԵՌԵԿԵՄ,
Բաղդ. պատել եւ պատառել, գրոհ
եւ արոհ, հօտ եւ յօտել:

Երրմէ (փարախ)
ԲԱՐԱԿ, շուն՝ պահապան հօտի,
շուն պահապան, շուն:

Երրմէ եւ
ԲԱՐԱՊԱՆ, պահապան դրան, զրո-
նապան: — Բարապանոց նշխարոց
տեսեալ զքեզ սարսիցեան (Թ. ԼԲ.
17): Երրմէ (յայնարար)

ԲԱՐԱՆՈՐ, Յն. βέρνορος, իբր վե-
րին մասն չրջանակի գրան: — Ի
վերայ երկուց սեմոց եւ բարաւորին
(Ե. ԺԲ. 7): — Սրակեսջիք զրա-
րաւորուն եւ զերկաքումը սեմօքն
(Ա. 22—23): Ուրիշ է

ԲԱՐԱԿ, (ած.), Պրա. պարէ, նոյն
նշանակութեամբ: Երրմէ

ԲԱՐԱԿԱՄԱՆ, — Ամաչեսցեն եւ
կառաւորոքն բարակամանք (Ե. ԺԲ.
9): Դարձեալ ուրիշ է

ԲԱՐԱԿ, նոյն ընդ բոլակ, ՏՃ.

կէ-էրէ-է : — Եթէ լուսացիս բա-
րակաւ (Եբէժ. Բ. 22) :

Յորմէ (փարաւ) համառօտեալ
ԲԱԿ, ափ

ԲԱԿ ՈՁԽԱՐԱՅ, և և բակ տան, որ-
պէս և և գաւիթ, գաւիթ ոչխարաց
և և գաւիթ ապարանից, բառ օրի-
նակի Յունականին, քանզի Յն-
աշէ, նշանակէ՝ թէ՛ զմին և և թէ՛
զմիւսն : Իսկ

ԲԱԿ ԼՈՒՄՆԻ, իբր թարգմանու-
թիւն Թրք. ապա : Տես և և կալ
լուսնի : Յորմէ

ԲԱԿ ԱՌՆՈՒՄ : — Բակ առեալ
ծրանայ շուրջ զնովաւ (զլուսնիւ)
(Եբէժ) : Իսկ

ԲԱՂ, իբր նախդիր կամ մասնիկ,
(՛ի բարդութեան), — բաղ-դատել,
— բաղաձայն, — բաղդատութիւն
և և կրկնութեամբ՝

ԲԱՂԲԱՂԵԼ, կցկցել :

ԲԱՂԲԱՂԱՆՔ, կցկտուր՝ բանք :

ԲԱՂԲԱՂԱՅԲ, նաեւ

ԲԱՂԱՅԲ, ԲԱՂԲԱՂԱՆՔ, — Զամե-
նայն զոր խօսեցիս, իբրեւ բաղ-
բաժնան արհամարհեցին (Սեբէր) :

ԲԱՂԱՂԱՆՔ, — Զոյն բաժնազանս
պարտք պատմութեամբ կարկատե-
ցին (Եբէժ) : — Անմատութեամբ լի
են բաժնազանքն (նոյն) :

ԲԱՐԲԱՆՁ, — Համարիմ զիմառ-
տութիւնն Յունաց յիմարութիւն և և
բարբանջ (Վեցեր) : — Իբրեւ զբար-
բանջ ձերութեան, որ անցեալ զառ-
անցեալ իցէ (Ահր) : — Որք զիւր-
եանց մտաց բարբանջ հաստատել
կամէին (Ուլ. Ա. Տէժ) :

Թուի լինել նայն ընդ Թրք. ապա,
(կապ, կցորդութիւն) :

(Տես և և չալ (մասնիկ) :

Գրի նաեւ

ՓԱՂ, — Փաղանուն, — փաղա-
սութիւն : Ուրիշ է՝ փաղաքուշ :

Իսկ

ԿԱՊԵՄ, Լատ. capio, նայն նշանա-
կութեամբ, Թրք. ապա-լուսն, որ

նայն է ընդ Թրք. փա-լուսն :

ՓԱԿԵՄ, — Կանգնեցին զգրունս,
զփակս և և զնիզօ նորա (Նէէժ. Գ. 14) :

ՓԱԿ, ՓԱԿԱՆՔ,

Կապեմ, իբր՝ փա-լուսն,

փակեմ, իբր՝ ապա-լուսն,

Այսպէս

կալ, իբր՝ կէ-լուսն,

գալ, իբր՝ փա-լուսն :

— Եղիցին ի նա յուսացեալք ա-
մենայն փառաւորք տան հօր իւրոյ
'ի փաքրկանց մինչեւ ի մեծամեծս,
(և զամենայն անօթս ի փաքուէ
մինչեւ յանօթս ազանովթայ, բաց-
ցէ և և ոչ ոք իցէ որ փակիցէ, և և
փակեցէ, և և ոչ ոք իցէ որ բա-
նայցէ), և և իղիցին կախեալ զնմա-
նէ յաւուր յայնմիկ (Եսայ. Ի. 24) :
Փա-լուսն փա-լուսն ապա-լուսն Յու-
նա-լուսն փա-լուսն : — Բազում պարկե-
քին յաւուրս Եղիայի ի մէջ Խորա-
յէլի յորժամ փակեցանն երկինք զե-
րիս ամս և և զվեց ամիս (Դաւ. Գ. 25) : — Կապեաց Եղիա զանձրեա-
ծին ամպ և և արձակեաց (Սեբէր) :

ՓԱԿԱՆԵՄ, իբրմէ ի հակառակէն՝
ԲԵԿԱՆԵՄ, ԲԵԿՏԵՄ, ԲԵԿՈՐ,
Յորմէ (փակեմ) իբր ի հակա-
ռակէն՝

ԲԱԽԵՄ, — Յորմէ հեռէ մացէ
(Յն. Ելցէ) տանուաւքն և և փակեա-
ցէ զգունն, և և սկսանիցիք կալ
արտաքոյ, և և բախել զգուն (Դաւ. Ժ. 25) : (Այլ. փա-լուսն փա-լուսն փա-լուսն փա-լուսն) :

ԲԱԽԱԽԵՄ, յորմէ (բախեմ) ի հա-
կառակէն՝

ՓԱԽՈՒՄ, ՓԱԽԶԻՄ, բաղդ. առ,

ապրեա եւ ապրիմ, պնդեմ եւ պրն-
դիմ, վանդեմ եւ վանեմ, զերծում
եւ զերծանիմ, պրկեմ եւ փրկեմ եւ
պրծանիմ:

• • •

ԿԱՊՏԵՄ, Լտ. capto, նոյն նշ.

ԿԱՊՈՒՏ, իսկ

ԿՈՂՈՊՏԵՄ, Ծն. κλωπεύω, κλέπτω
Իսկ κλωψ, (սեռ.) κλωπός, նշ. դող:

ԿՈՂՈՊՈՒՏ, κλωπός, նոյն նշ.:

• • •

ԱՅԳՈՐԵՄ, ԱՅԳՈՐԵԼԻ, — Տե-
ղի ալգորիթի (Տեա Ա. Ե. Գ. 15).
Ծն. ζρηματιστήριον, Գաղղ. salle
d'audience, կամ Թրք. «تذكىة»:

Մեր

ԱՐԵԱԼՈՅՍ բառը որ տարրեր ուղ-
ղադրութիւններ ունի, աշարուրջ,
աշարուրջ, նաեւ տարրեր ստուգա-
բանութիւններ, ինչպէս կը ցուցնէ
ն. Հյկ. Բռ. մեր կողմանէ կը ստու-
գաբանուի այսպէս. — Բառն ստորգ
գրչութիւնն է՝ արշարոյս, իրր ար-
ջարոյս, եւ այսպէս ըլլալը Յունա-
կանին Թերաքրութիւնն է, քանզի
Ծն. λύκη եւ λύκος, յոյժ նմանաձայն
են, եւ λυκαυγής, λυκόφως, նշ. ար-
շարոյս, նաեւ վերջարոյս, եւ λυκοψία,
նշ. գիշեր աղօսարոյս, Ի λύκη (այդ)
բառէս, որ համարեալ 'ի նմանա-
ձայն բառէս՝ λύκος (գաղ), փոխի 'ի
գաղարոյս, իրր Գաղղ. entre chien
et loup: Բաղղ. ծնկասէր:

• • •

ՌՈՃԻԿ, որ եւ

ՀՈՌԳ, Պրս. բռւ, եւ Զէնա՝ բռւ՝,
նշ. օր, եւ բռւլէ, բռւ՝, նշ. օրա-
կան պարէն, օրական ապրուստ,
օրական ուտելիք: Տեա եւ պատ-
ուճակ, տեա եւ Թաշակ:

— Տայր Յովսէփ առնիկս հօրն եւ
եղբարց իւրոց ցորեան ըստ բերան
(Ծն. 12). ին. κατὰ στόμα,

(ըստ մարդաթուի) մերձաւոր է κατὰ
στόμα (ըստ բերան):

• • •

ՄՈՅՐ,

ՄՈՒՐԱՆԱՄ, ՄՈՒՐՈՂ, Ծն. μοῖρα,
μοίρα, μόρος, μορίον, յորմէ ՏՏ. մո-
րա, նշ. մասն, բաժին, μοιράω,
μοιρῶμαι, μοιρῶ, μοιρῶ, բաժն
բաժնի, բաժնի բաժին, իսկ
μοιρῶμαι, զրկիլ, չբաւորիլ:

— Մի՛ պակասեցէ՛ մօրսդ որ
չբժիցի 'ի ցպոյ (Բ. Թաթ. Գ. 29):

— Որդիք նոցա մօրսդը եղիցին
(Սաւ. 2):

• • •

ՊԱԿՆՈՒՄ,

ՊԱԽԵՄ, — (Ու. Եւրոյ):

ՊԱԽԻՄ, — (Ա. Մ. — Փէլլա):

ՊԱԿՈՒՑԱՆԵՄ, ՊԱԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ,
(Ու. Եւրոյ. եւ Մաթ.):

Յորոց աշխ.

ՎԱԽՆԱՄ, ՎԱԽՈՑ, Պրս. պա-
նշ. երկուդ, եւ պախնէն, պախ-
նէն, երկնէն: Ուրիշ է

ՎԱԽԲ, ծագեալ 'ի ձայնէս՝ Դառ,
(բաւոս), Կաղմութիւնը բաղդ. բու-
նայ եւ վէգ:

• • •

ՈՂՈԳՈՄԷՆ, գրի եւ՝ ողողում,
ողողումէ: Թուի լինել նոյն ընդ էլա-
οκομία, որ նշ. մշակութիւն ձիթե-
նեաց, կամ որ ինչ վերաբերի 'ի ձի-
թենի, ըստ մեզ մասնաւոր առմամբ
նշ. գտնեն՝ կոչեցեալ

ԾԱՂԿԱԶԱՐԳ (*), եւ որպէս կոչի
տօն կամ օր արմաւենեաց, (Ծն.
ἐορτή կամ ἡμέρα βελών), կոչեցեալ
է նաեւ ողողումէն, իրր տօն կամ
օր ձիթենեաց:

(*) Ծաղկագորգ, որ արմաւենեաց ե բա-
րեբանութեան, ('ի յն. Էւրոպիկէսս, բարե-
բանեալ, օրմեալ, կամ իրողմա, վարա-
գեղ, անտառագորգ, ծառագորգ):
(ն. Հյկ. Բռ.):

Յալանի է որ դամիկը դեռ
 ՉԱՐԶԱՐԿԱՐ Կանուանէ այս տօնը,
 որ ծաղկազարդ կամ ծառազարդ բա-
 ւից աղաւաղութիւնն ըմբռնած են
 գիտունք, սակայն գիտնոց տուած
 այս անունները մեր բուն հին նախ-
 նեաց իտպաւ անծանօթ էին, նոքա
 երբէք այս տօնը ծաղկազարդ կամ
 ծառազարդ չանուանեցին, այլ պար-
 զապէս տօն արմաւենեաց, կամ Յու-
 նական ձայնիւ ողողումէն, (տօն ձի-
 վենեաց)։

Եւ. ἑλαία (*), նշ. ձիվենի, եւ
 ἑλεῖνος, ողորմ, աղիողորմ, ցաւա-
 ցին։ Եւ այս Յունական բառից մեր-
 ձաւորութիւնէն մեր մէջ ալ շուր-
 շաւոր բառ մը ստեղծուած է, սա-
 կայն միայն ժողովրդային չըջանա-
 կին մէջ մնացած, եւ այս բառն
 ալ կը թուի թէ, Պրս, շուրշուր, շու-
 րէ շուրէ, շուրշուրէ ձայնն է, որ կը
 նշ. ողորմ հառաչանք, ողբաձայ-
 նութիւն, հեծեծանք։

Աղմուսաց եւ երգոց ողբաձայ-
 նութիւնք Ծաղկազարդի օրէն սկը-
 սեալ կը լսուին յեկեղեցւոյ։

Այս Պարսկի ձայնը շուրէ շուրէ,
 կը տեսնենք հայկական օժումն ըն-
 դունած

ԴԱՐԻԻ ԵՒ ԴԱՐԻԻ, — Եւ Յորդա-
 նան գայր լցեալ դարիւ եւ դարիւ
 որպէս յաւաւրս հնձոց ցորենոյ
 (Եւ. Գ. 15)։ Իրր՝ հեծեծելով կամ
 զափուան կոծելով, կամ իրր թրք.
 Լուշ Լուշ, Եւ. ὁ δὲ ἰορδάνης ἐπλῖ-

ροῦτο καθ' ὅλην τὴν κρηπίδα αὐτοῦ.

Յորմէ եւ Ագաթանդեղոս. — Գեան
 Երաօն յարուցեալ գայր դարիւ եւ
 դարիւ։

Պինդ վերը յիշուած ἑλαιοκουῖον
 արմատին կը վերաբերի նաեւ.

ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆ, ՈՂՈՐՄԻՄ, Եւ.
 σπλάγγνον, նշ. աղիք, զթութիւն,
 σπλάγγνισμα, զթամ, ողորմիմ, —
 Աղիք ամպարչտոց անողորմ են (Ա-
 ռ. ԺԲ. 10)։ յν τὰ σπλάγγνα τῶν
 ἀπεθῶν ἀνελεῖσθαι.

Անտի գործեալ

ԵՂԵՐ, ԵՂԵՐԱԿԱՆ, ԵՂԵՐԱՄԱՅՐ,
 ԵՂԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ, Եւ. ἑλεος, Գաղղ.
 chant lugubre։

Եւ ՚ի բառէ աստի

ԵՂԵՐՆ, աղէտ, քնատ, չարիք,
 վտանգ, Եւ. ἐλεγχῆς, կշտամբելի,
 յանդիմանելի, եպիբելի։

Տես եւ աղագ, յաղագս։

— Որ լինելոց էր առ եղեռանէ
 նմա եւ արարածոց իւրոց (Եւ. ԺԶ)։

— Չայն ոչ եթէ առ եղեռանէ ինչ
 լեալ ասեմք մարդոյն, այլ վասն
 լաւութեանց (Աւ. Գ.)։ — Յորժամ յա-
 ջողեացի մեծութիւն չարին, զիսոյն
 եղեռան է (Ու. Գ.)։ Իսկ ՚ի ճառին
 (Ու. Գ. Լու. ԺԳ. էջ 165)։ «Կազմեալ
 փայլատակուն զիսոյն էւրեւն»,
 ընթերցի՛ր եղեռան, ըստ ակնար-
 կութեան Ն. Բէշու։ (Տես ողորմէն)

ՈՂՈՔ, — Պատասխանի ողորմ
 դարձուցանէ զստմամութիւն (Ա-
 ռ. ԺԲ. 1)։

ՈՂՈՔԵՄ, իրր կակղել աղաչաւոր
 բանիւք, կակղել իրրեւ իւղով։

Յորմէ ՚ի հակառակէն

ԲՈՂՈՔ, ձայն բառեալ, ՚ի ձայն
 բարձր գոչել, զանգառել, Բաղղ.
 կոչիլ եւ գոչիլ, հեծել եւ հծծել,
 չանթիլ եւ չնթիլ, դուսան եւ քուս,
 ճիկ եւ ճիչ, մնչիլ եւ մանչիլ։

ԲՈՂՈՔԵՄ, եւ

ՈՂՈՔ, իրր պինդ՝ սովորուն, հա-
 տառուն մասն մարմնոյ։

(*) Յունականը ἑλαιον (ձէթ), եւ ἑλεος
 (ողորմութիւն) նոյնաձայնք են, տարբերաւոր
 յուղագրութեան։ Եւ ՚ի մեզ՝ ողորմիմ, ողոր-
 մութիւն, որ զրի Ո իւ, նոյն յունականն է՝
 միայն Ե. փոխելով Ո. Այսպէս եւ առ Լու-
 տիւն, oleum, ձէթ, ծագեալ ՚ի յն. ἑλαιον.
 Լու. oliva, (ձիթապտուղ) յն. ἑλαία, Լու.
 olivetum. (ձիթատառ) յն. ἑλαίων, Լու.
 olea (ձիթենի) յն. ἑλαία

Այսպէս եղած են եւ ՚ի մեզ ողորմէն, ողոր-
 միմ, ողորմ կալիւ։

ԲԵԻՐ, Պրա. Դէյֆէր, նոյն նշա-
նակութեամբ, այսինքն՝ ասան հա-
զար, (10,000) : — Մատուցաւ առ
նա պարտապան մի բեր քանքա-
րայ (Մարթ. ԺԲ. 24) : յն. αὐρίων
ταλάντων : Պէտք չէ շփոթել ընդ
ԲԵԻՐ, Պրա. Բէ-ր՝ նշ. բազում :
— Բերա առասպելա յօդեցին Պարսք
գնմանէ (Սոր.) : Իսկ

ԲԻՐԱՍՊ, Պրա. Դէյֆէրէս, որ կը
թարգմանի՝ 10,000 ձի (ունեցող) :
Մարայ Աթդահակ թագաւորին մա-
կանունն է : Եւ Աթդահակ անունին
բուն հին Պարսկային հնչումն է՝
— հի — հի —, եւ Սանսք. ահի (ahi),
Հէնա՝ — հի (asi) կամ — ձի :

Յորմէ 'ի մեզ
ԻՓ, նշանակէ՝ օձ :

Պարսից առասպելը կ'ըսէ թէ
Հրաւդէն (Ֆէրիստուն) զԱթդահակ
Դէյֆէրէս կամ Դէյֆէրէս (Դմբաւ-
ընդ) անուն բարձր լեւան վրայ
բանտեց, որով Պրամիթէսի կող-
կասու վրայ բանտեղ ըլլալուն ա-
ռասպելաց կը նմանի :

— Ննջելն Հրաւդենայ... զարթ-
չելն Հրաւդենայ, եւ ասան զԱթ-
դահակ յայրս ինչ լերինն եւ կա-
պել (Սորէն.) :

ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍ,

ԿՐՈԿՈՏՈՒՆ, Յն. κροκόδειλος, որուն
ուրիշ բառով կ'ըսենք տիտան :

(Տես զբառը) :

Արդ մերս

ԿՈԿՈՐԴ (*), (յորմէ ձեւացեալ է բառս

(*) Կոկոք է Դէյֆէր, յն. λάρυγξ, φάρυγξ.
աստիկը իրապէս նիւթակուն է, աս. Դէյֆէրէ-
կամ Դէյֆէրէ, իսկ երկրորդը տանկերէնին նշա-
նակութեամբն է, որ կըսուի Դէյֆէր, եւ կըս-
ուի Դէյֆէր Դէյֆէրէ, եւ Հայերէն որկորուտ,
որկորեայ, որկորաւ : Յն. λαύδος, Գոգը,
gorge, gosier : Այս յունական բառը կը
նշանակէ նաեւ որկորամուկիւն :

ՈՐԿՈՐ), կ'երեւայ թէ այս գաղա-
նին անունէն կը ծագի

(Կրոնիստ — կոկորդ)

1 5 2 3 4 6

— Պտուղ նորա քաղցր է 'ի կո-
կորդի իմում (Երէ.) :

Յորմէ (կրկնող) 'ի հակառակէն
ԳՈՐՏ, զի նման է նմա, եւ զի
յոյժ փոքր է քան գնա : Բաղդ. ցու-
եւ ուլ, տիեզերք եւ տղրուկ :

Յորմէ (որկոր)

ՈՐԿՈՐԱՅ, ՈՐԿՈՐՈՒՍ, ՈՐԿՈՐՈՒՆ,

Ունինք նաեւ

ՆԱՆԱԿ, Պրա. Դէյֆէրէ, որ նշ. տի-
տան, կոկորդիլոս կամ ձիազետի,
Յն. γαυδαίον, դաղան ծովային,
երկակենցաղ :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՆԱՆԱԿ, (ցամաք երկիր, հող) :
Տես աւան եւ հիւանդ. բաղդ. փոկ
եւ փոկ, դետ եւ դետին, դաւառ
եւ կաւառ, ցամաք եւ ծմակ, ստին
եւ ոստին, ջուր եւ չոր :

Այս գաղանը կամ ծովային նմա-
զը (ԴԱՆԱՆԱՆ) կ'ըսուի Պարսկերէն
նաեւ — Դէյֆէրէրէ, որ թարգմա-
նի՝ արեւակողմը դարձող, (արեւ-
դակնատենչիկ). կ'ըսուի նաեւ —
Դէյֆէրէրէրէ, (արեւապաշտ), եւ
այսպէս ըսուած է, վասն զի միշտ
երեսը արեւին կողմը կը դարձնէ,
եւ բերանը դէպ ի արեւը բանալով
կը քնանայ :

(Ուն. Մէյն. Մարթ.), « Վասն էր
'ի մեծացուցէն վրիպեալ, եւ զչքա-
ւորն թախանձեա, զհատուցիչն խըլ-
խըլեա, եւ զարեւելուչան » (Տես

Թէ քո Շարայի որկորն է, մեր Շիրակայ
ամբարըն չեն : (Յոր) : Եւ յունական բար-
դուքները λαίμαργος, λαίμαργος, λαίμαργος
(եւ λαίμαρ, սով) :

(*) Արեւիշուշտ, (որպէս Թէ արեւաստ),
ἀργαῖον, ingratus, անպաշտ, որ ոչ աս-
նայէ զերաստիս կենաց, և այլց բարեաց,
կամ դուստն կենաց, անմիտ, անձանազ,
ապերախտ : (Ն. Հյի. Բն) :

առուցանելի (*) (Տպ. հատուցանելի) հաշուիս : Այս խօսքին մէջ՝

ԱՐԵՒԻՇՈՒՇՏ, (եթէ գրչի սխալ չունի) կը թուի նշանակել իբր իր հայեցումը՝ չեչտ կամ ուղղակի արեւին կողմը նայող, կամ դէմքը յարեւակողմն չեչտող, եւ թէ վերը յիշուած «Ֆէլապէրտէին թարգմանութիւնն է, եւ կը նշ. յափշտակող եւ նենգաւոր, խնչպէս կոկորդիլոսն է :

Սօսքին կարգէն ալ այնպէս կը հասկըցուի, քանզի յափշտակողը հատուցանելու կամ նորէն ետ դարձընելու համար չի յափշտակեր, եւ զուն, կ'ըսէ, յափշտակողը՝ հատուցանելի կը կարծես :

Յոյն բնագրին αἰνῶδες, թէ՛ ապերախ կը նշանակէ, եւ թէ՛ խարդախ, նենգաւոր, ուխտադրութ, զրութան, որ ոչն կայ ի բանի իւրում : Ունինք առ եզնկայ :

ԱՐԵՒԱԿԱՏԵՆՁԻԿ, «Առ ի յարեւէ զարեգակնատնիչիկն արեւուն լոյս», ըսել կ'ուզէ՝ «բեռնող», եւ այս բառն ալ «Ֆէլապէրտէին» նշանակութեան կը մօտենայ :

ՎԷՊ. Յն. ἐπειρα, (ճարտարութիւն ասացուածոց, գեղեցկութիւն բանից) : Կազմութիւնը բաղդ. վսեմ, վրան :

ԽՈՐՏԻԿ, Պրսկ. Խօրթ, Խօրթէնէ, նշ. կերակուր պատրաստ, կերակուր ուտելի :

ՍՏԵՐՋ, ՍՏԵՐՋԱՆԱՄ, — Ոչխարք քո եւ այծիք ոչ ստերջացան (Ծն. ԼԱ. 38) : Յն. στερεα, նշ. ամուլ :

(*) Հատուցանելի, բաղդ. եզնիկ 69 — «եւ միւսն զոգիւծու կորիւն սնուցեալ տէ՛ ի համբոյր եւ ի բժինս, մինչև պատել զսնուցանելուսն» :

ցամաք (երկիր), Պրս. Խօրթէնէ, ամուլ, ստերջ, (սաի զկնտջէ եւ զամենայն կենդանեաց), եւս եւ զգեաւոր : Մի՛ չփոթիր ընդ «ստերջ» : (Տես զբառդ) :

ԲՈՒ, Պրս. պահ, պահէ, նշ. յուսոյ ՏՃ. լայն :

ԴՈՒ, (անուն) : — Վա՛շ զի ջեռայ եւ տեսի զդոյ (Ուլ. Եւայ) :

ԴՈՒԱՆԱՄ, — Որ ի տապոյ ջերման զորանայցէ (Ուլ. Եւայ) : Եւ

ԴՈՒՈՐՇԻ, ԴՈՒՈՇԻ, — Ի գոյորշւոյն որ ի սրտէ երկրի ի վեր ցորանայ (Եւլ. Եւայ) : — Յառաջ քան բզիւր գոյորշիք հնոցի (Սէրտ ԻԲ. 30) : Լատ. calor, նշ. ջերմութիւն, նոյն է եւ caldor, յորմէ

ԴԱՂ, (այսպէս եղած է՝ չբլլալու համար փաշտ) : Աստուգ կազմութիւնը բաղդ. գոյ եւ գաղտ, խոհ(ակեր) եւ խոհ, զորել եւ գալարել : Տե՛ս եւ՝ մարգարէ :

ԴՍՐՈՎ, զրի եւ
ԴՐՈՎ,
ԴՍՐՈՎԵՄ, ԴՐՈՎԵՄ, Յն. διατρέω, նոյն նշանակութեամբ : Իսկ ՊԱՐՍԱԻ, ՊԱՐՍԱԻԵՄ, նոյն ընդ ԲԱՐՍԱՆԲ, ԲԱՐԵՄ, Յն. περιτρέω, նոյն նշանակութեամբ : ԱՆԲԱՍԻՐ, (գարով, պարսաւ, բար...) :

ԱՐՈՒՍԵԱԿ, (սեռ.) արուսեկ-ի՛ : Արար. «բռնէ» նշ. փառաւայ, ՏՃ. Եւլ. պէտէնէ, Պրս. Խօրթաւ, (գիշերափայլ) : Իսկ ըստ մեզ ծանօթ մոյորակն, Լատ. lucifer,

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, — Զխորդ անկաւ յերկնից արուսեակն որ ընդ առաւօտն

ծաղէր (Եւր.) : — Տեսիլ նորա իր-
րեւ զտեսիլ արուեստի :

ՊԼԵՄ, Յն. κλωστός, նոյն նշանա-
կութեամբ : Յորմէ

ՊԼԱՆ, Յն. κλίνορος : Եւ

ՊԼՈՐԵՄ, — Եթէ զլորեցի մին,
կանգնեցէ զնա ընկեր իւր, եւ վա-
յմուսն յորժամ զլորեցի (Ժող. Գ.
10) : — Եղէ մերձ 'ի զլորելի (Սալմ.
ՃժԺ.) :

ՊԼՈՐՈՒՄ, — Սա կայ 'ի զլո-
րումն եւ 'ի կանգնումն բազմաց
(Ղալ. Բ. 34) : Եւ

ՊԱԼԱՐԵՄ, ՊԱԼԱՐՈՒՄ, եւ

ՊԵԼՈՒՄ, — Եղել զաղիս նորա
(Դաւ. Ե. 30) :

Յորոց 'ի հակառակէն

ՔԻԼ. — Ո՛ հակառակ զերկինս թը-
զաւ, եւ զերկիր ամենայն քիւ-
Եւր.) : — Ոչ աւելի զթիւն քան
զքիւն դաանեմք (Եւր.) : Եւ

ՔՍԼ, քանդի այս ալ չափ մըն
է, ինչպէս նաեւ՝ կանգուն : — Ոչ
տաց ձեզ յերկրէ նոցա եւ ոչ +այլ
մէ (Օւր. Բ. 5) : — Եւ ոչ եւս
նմա ժառանգութիւն եւ ոչ +այլ մէ
այլ (Դաւ. Է. 5) : Յն. βίμα ποῖος :
Բազդ. թուզ եւ թիզ. ծալի եւ ծա-
ւալի, ծարրել եւ ծրարել, բուսն
եւ բսել : Իսկ

ՔՍԼԵՄ, է իբր աշխ. որ կ'ըսուի
նաեւ +ալմէ :

ԿՆՃԻԹԻՆ, Պրա. +էւճ, նշ. գան-
գաւք հերաց, խորշոմք այսից,
հանդերձից, ոչորք չուանի : — Ի
դառնութիւն մաղծի եւ 'ի կնճիսն
անիրաւութեան տեսանեմ զքեզ
(Դաւ. Ը. 23) : Յն. πύθετος : — Լոյծ
զկնճիսն անիրաւութեան (Եւր. ՄԸ.
6) : — Գտաւ կնճիսն յարոց Յուզայ
(Երեմ. ԺԱ. 9) : — Ոչ խոստանցաւ

ինչ, եւ ոչ ամենեւին կնճիսն ծնա-
յերեսս նորա (Վր. Հր. 2) :

ԹՈՊՐԱԿ, (աշխ.), Պրա. Բէ-պրէ,
ՏՃ. Բերդ :

ԳՆԱՄ, յորմէ
ՁԳՆԱՄ, Յն. κινέομαι, κινέομαι,
κινώμαι, եւ κνίμα, նշ. բարձր,
արուստ :

ԿՈՐՈՎ, Լա. vigor, յորմէ
ԿՈՐՈՎԻ, յորմէ 'ի հակառակէն
ԳՈՐՈՎ, ԳՈՐՈՎԻՄ, յորմէ
ԱՆԱԳՈՐԹՆ, ԱՆԱԳՈՐԹՆ, եւ
ՈՐՈՎԱՅՆ, այսպէս եւ Յն. κοιλία
(որովայն) եւ κηλέω (գորովել)
σπλᾶγγνον (աղիք), եւ σπλᾶγγνίζομαι
(գորովել, զթալ) : Բազդ. արդանդ
եւ արգահատել :

ՂԵՆՋԱԿ, ըստ մեզ՝ իբր լանջա-
կալ, կրճկալ, Պրա. Բէշէնք, իսկ
ըստ Յն. եւ Լա. λέντιον, linteum,
նշ. իբր աշխ. լալ, կոտորէն, ՏՃ.
պէշ : — Ասեալ զենջակ մի փա-
ծաւ (Յւլ. Գ. 5) : Յորմէ

ԼԱՆՋԻ, — Ի վերայ լանջաց եւ
որովայնի (Ման.) :

ԼԵՋՈՒԱԳԱՐ, Յն. γλώσσαργος,
στόμαργος :

ՊԼՈՒԳԱՐ, Յն. κεφαλαργίς, Թու-
նական վերջաւորութիւնն άργ, փո-
խեալ 'ի մեզ ք-ր :

ԲԼՇԱՆԱՄ, Պրա. Բէ-լ-ճ, նշ.
տկարացեալ անդամ, թոյլ անդամ :

Յորմէ
ԲԼՇԱՆՈՒԹԻՒՆ, (բլշ—անի) :

ՊԱԽՈՒՅ, իբր համառօտութիւն
բառիս՝ g (a կ ա) կ ա պ :
ՅՈՒԿԱԿԱՊ, 4 3 2 1
Այսպիսի համառօտութեան օրի-
նակներ :

Դատարար—ստիս, վախճան—
վերջ, երանգ—հերկ, պատկեր—
կերպ, ճառագայթ—ջահ, աճապա-
րել—ճեպել, զանազանել—զննել,
Գարեգին—Գուրգէն, Մարիբա—
Մերսոպ :

* *

ՈՒԹ, Յն. ὅκτω, Լա. octo, իտ,
otto :

ՈՒԹՍՈՒՆ, Տճ. «է+ւէն», իբր՝ «է+է-
ւէն» :

ԻՆՆ, (սեռ.) ըննի, Պրակ. նէ-ւ-
Յն. ἐννεα :

ԻՆՆՍՈՒՆ (*), Տճկ. քո+ւ-ւն, իբր՝
քոք+ւ-ւն :

* *

ԲԱԿԼԱԽՈՐԱՆ (**), Թարգմանու-
թիւն Յունական ձայնիս՝ καχολογραφία :

(*) Ուն կամ սուն, մասնիկը մէկէտ թուրքն
այ ունի, սակայն միայն՝ «է+ւէն», քո+ւ-ւն,
բառերուն վրայ . իսկ մերը՝ երեսուն, բա-
ռասուն, յիսուն, վաթսուն, եօթանասուն,
ութսուն, իննսուն :

(**) Կը քաղենք 1859 թերթէ մը, Երեւանի
Մարտ 1 ի թուին ինչ որ Տէրոյնեց պատուելի
կը գրէր այդ բառի ստուգարանումեան մասին :

«Մեծ պահոց առաջին օրուան տրուած այս
անուն ունանք «է+ւէն» կը ստուգարա-
նեն. և կ'ընեն որ եկեղեցիները խորաններուն
վարդապետը լքաշուած և սեղանները զոցուած
ըլլալուն համար այս անուն այն երկու շարքի
օրուան յատկացած է : Բայց թէ որ այս անուանս
պատճառ ասանկ մը ըլլար նէ՝ բուն բարեկեն-
դանին օրուանը տարու էր այս անունը . փաս-
զի խորանները նախ և առաջ բուն բարեկեն-
դանին օրը զոցուած կը տեսնուի . շարքի ի-
րիկուընէ զոցուած ըլլալով՝ Ուստի մեզի մէկ
ուրիշ ստուգարանումիւն մը աւելի յարմար
կ'երեւի :

«Յայտնի է որ յոյները բարեկենդանին վեր-

բազդ. դաշխուրան : Տե՛ս «է+ւ-
է+ւէն» Յն. ἡ πύαυλα, Թարգմանի
բակիւյ-նիոց, այն է՝ ազդ ինչ ար-
գանակի՝ պատրաստել բակիւյն .
է+ւ πύαυλα կամ, է+ւ ἑρρα πύαυλα,
Էտ անուն տօնի առ Աթենացիս, որ
հանդիպէր յամսեանն Նոյեմբերի, և
ամիսն կոչէր πύαυλα, որուն վե-
ցերորդ օրը կոչէր τεταρτεια θανά,
(կա-
նանց) :

Հիմա այ դեռ Յոյները մեծ պա-
հոց առաջին օրը՝ Չուրի մէջ թրջոց
դրուած ոչ (եւիած) բակիւյն ուտելու
սովորութիւն ունին :

* *

ՊԱՐԿ, Պրա. քէրէ՛ն, պատրաս-
տութիւն պիտոյից ճանապարհի :

չին շարժուն միս ուտելէն կը կտրուին. և այն
կիրակիին «Բ+ւէն» կ'ընեն . որուն ճիշդ բա-
ռական Թարգմանութիւնն է հոյերէն Լիւս-
եւ տանկերէն Երեւանի բառերը, և այն կի-
րակիէն մինչեւ բուն բարեկենդան՝ եօթն օր
նաւակաւորի կերակուր կուտեն . և այն
շարժուն «Բ+ւէն» կ'ընեն, որ «Բ+ւէն»
ընել է : Ասոր նման ստուգարանու-
թիւն մը ունենալ կը կտրեմք «Բ+ւէն»
անունն ալ . և կը գտնեմք որ «Բ+ւէն» բառը՝
նոյն իսկ արաբացոց «Բ+ւէն» բառն է . որ
ընել է հետեզէն . ինչպէս են ռուս, ֆրանս,
լուրիս, բրիտ, և այն հետեզէնները որուն
յատկացած է բարձր բառը : «Բ+ւէն» բառն ալ
ասկէց կեկէ որ հետեզէն ծախող ըսել է : Ի
բուն ալ պարսկերէն «Բ+ւէն» բառին յոգնականն
է, որ ըսել է ուսող . ինչպէս նախորդ հոց
ուսող բառին մէջ : Եւ այսպէս «Բ+ւէն»
ըսել կըլլայ, հետեզէն ուսողներ . կամ հըն-
տեզէն ուտելու օր : Այս ստուգարանութիւնը
մեզի օրինակուր կ'երեւի. և յայտնի է որ մեր
ոչխարահար լեզուին կերպարարուած ժամա-
նակը... Պարսից տէրութեան ձեռքն ըլլալով՝
պարսկերէն լեզուն ալ մեր այն ժամանակի
նախնեացը ծանօթ էր : Այս բառիս գործա-
ծութիւնը դրոց մէջ տեսած չունիմք, որկէց
կը գուշակեմք որ վերջին ժամանակները հնա-
րուած է :

(1887 Փետրուար 21, Մասիս շարժու-
թեւթ) :

պաշար ճանապարհի : — Մի՛ պարկ
ի ճանապարհ , եւ մի՛ երկուս հան-
դերձս ունիցիք (Մատթ. 1) :

ԹԱՂԱՐ(*), աման խցեղէն , բառ
չեղաթայից՝ ըստ ձայնին եւ ըստ
նշանակութեանն . ՏՃ. ապու :

— Վաղ իսկ ծաղկունք զան յե-
րեւան պարագիր ի նեղ թաղար ,
(Բար. Վերբեր) :

ԱՆԴԱՃԵՄ , ԱՆԴԷՃ , Պրս. էն-
րալէ , նշ. հոգ , վարանք : — Սկսաւ
անդաճել եւ քննել : (Եղիշ.) :

ՈՒՏԻՔ , (սեռ.) ուտեաց , թարգմ.
Են. τὰ φαγίσια :

ՏԱՇԵՄ , Պրս. լէշ , լէշէ , նշ.
ուրազ (գործի հիւսանց) : Երբմէ
ՏԱՇԵՂ , ՏԱՇԻՂ , էշ , էշ , մասնիկ-
ները բաղդ . առասպել , երկ-իդ ,
երկ-եղ , պատառակալ :

ՊԱՅՄԱՌ , Արաբ. պէյլա , նշա-
նակէ՝ սպիտակութիւն , լուսաւո-
րութիւն , յորմէ պէյալ , սպիտակ :

ՎԱՐԱԳՈՅՐ , Պրս. ֆերաշէյր , նոյն
նշանակութեամբ :

ՎԱՐՈՒԺԱՆ , Պրս. վերշ , վերշան ,
նշ. տատրակ , ՏՃ. քաւարա :

(*) Պրս. ապու , բառակ զինեոյ (ըստ Գէ-
որգ զպրի) , Թաւրք անօմ կուեղէն իրեւ
պոյտն , եւ ծաղկանց (ըստ ՏՃ. Հյկ. Բա.) :
Թաւրք , խցի , կուժ , սափոր (ըստ ՏՃ. Հոյ
Բառարան) :

ԽԱԺԱՄՈՒԺ , Թուրք լինել Պրս.
խէլաւալ , խէլաւալ , որ նշ. ժխոր ,
աղաղակ ամբոխի , կազ եւ կոխ :

— Այլ այն խաժամուժ ամբոխ
(Եղիշ. է. 49) . Են. ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ,
(այլ այն ամբոխ) , Հայերէնին մէջ՝
խաժամաժ բառն յաւելուածով զըր-
ուած է : Բաղդ . կափարիչ :

ՍՏԵԻ , — Յովհաննէս ունէր հան-
դերձ ի ստեւոյ ուղտու (Մատթ. Գ.
4) : Են. θρίξ , (մազ , բուրդ) : Մերս
է ի Են. στύπη . στύπη , (բուրդ ,
ստորին տեսակը) , յորմէ ՏՃ. է-
լէ-պէ , այսպէս եղած է՝ չըլլաւ
համար աթէպ :

ԲԱՐԲԱՐՈՍ , Են. βάρβαρος , որ ոչն
է Հելլեն , որուն Պարսիկ բառով
կ'ըսենք

ԽՈՒԺ , Պրս. էաւալ , (Սկիւթացի) :
ԽՈՒԺԱՍՏԱՆ , Պրսկ. էաւալ-էն ,
(Սկիւթիա) :

Երբմէ (սուժ) ձեւացած է
ԴՈՒԺ , — Եթէ ոչ գիտիցեմ ըզ-
գորութիւն ձայնին , լինիցիմ այնմ
որ խօսիցին ընդ իս խուժ , եւ նա
որ խօսիցի ընդ իս , զուժ (Ա. Կարէլ.
ԺԳ. 11) : — Են. εἶν οὖν μὴ εἶδῶ τὴν
δύναμιν τῆς φωνῆς εἶσομαι τῷ λαλοῦντι ,
βάρβαρος . καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος :

Եւ բարդեալք
ԽՈՒԺԴՈՒԺ , ԽՈՒԺԱԴՈՒԺ , ԽԺԴԱ-
ԴՈՅՆ , — Ուր ոչ է Հրեայ , եւ ոչ
հեթանոս . . . խուժուժ (Են. Բարբա-
րոյ) , Սկիւթացի , ծառայ , աղատ
(Կարէլ. Գ. 11) : Բաղդ . արհամարհ ,
կերակուր , հայհոյել , բարձրաբերձ :

ԼԵՐԴԱԲԵԿԵՄ , (ՏՃ. Էօթէ-նէ-ք-
թաւաթ) : — Հանդերձից շուք թա-
ղաւորաց բացուստ ի բաց զշարա-
գործս լերդաբեկէ (Ոսկ. Բ. Կարէլ.) :

ՅՈՒՌՈՒԹՔ, **ՀԵՐԲԵՆԻ** :
ՅՈՒՌՈՒԹԵՄ, — Այնչափ զգոնացու-
 ցանել զօձս գիտեն, մինչեւ յուս-
 թիւք կոչել 'ի տունս, եւ կերա-
 կուրս մատուցանել (Եւհէկ) : **ՅՆ** .
 ἔσθωσαν, նշ. կախարդանք :
 Բազդ. հերատուկ :

ԴԱՀԵԿԱՆ, **ՅՆ** . δ α ν α χ η, նոյն
 1 2 6 5 4 3
 նշանակութեամբ :

ՅՈՐԱՔ համառօտեալ
ԴԱՆԿ, **ՅՆ** . δ α ν (α) χ (η), իբր փոք-
 րագոյն մասն նորին : — Հինգ ձագք
 երկուց դանդաղ վաճառին : — **Չո-**
 րից դանդաղ զին (Ուհ) : Սակայն
 Պրս. եւս սաի Դան, Թրք. Դան, չորրորդ
 մասն Դան Դան :

ՅՈՐԱՔ 'ի հակառակէն
ԹԱՆԿ, **ԹԱՆԿԱԿՈՒՆ**, **ԹԱՆԿԱԿՈՒՆԻ**,
 (մկ.), մեծագին :

ԵՐԵՔ չիցէ 'ի Պարսկականէն 'Եւհէկ,
 Եւհէկ, որ նշ. չընդազգիւտ, սա-
 կաւագիւտ իր, իր մեծագին, Կալ-
 ցի ոք որպէս եւ կամի :

ՎԱՐՁԱԿ, Պրս. Գրա. Գրա. կամ Գր-
 ւէ, նշ. մուրացկանութիւն. սակայն
 մասնաւորաբար կը նշանակէ այն
 ստակը որ գումանք եւ երգեցիկ
 կանայք (Յն. քծουσα) խաղին կամ
 երգելուն մէջ տեղը կամ վերջը
 ներկայ գանուողներէն կ'անուն իբր
 վարձք, եւ այն ստակը կ'ըսուի :

ՎԱՐՁԱՆՔ, Այս բառը լայնաբար
 կը նշանակէ՝ պաղպ, օժիտ :

— Յաճախեցէք յոյժ զվարձանս
 եւ զօժիտս, եւ տաց... եւ տուք
 ինձ զաղջիկն զայն կնութեան (Մհ.
 17. 12) . յն. Գր. Գր. Գր., եւ եւս լայ-
 նաբար՝ որ եւ իցէ փոխարինու-
 թիւն : Ուստի նոյն արմատն է նաեւ

ՎԱՐՁՔ, իսկ երգեցողները կ'ը-
 սուին՝ գումանք (ար.), եւ վարձակ
 (իգ.) : — Լսիցեմ տակաւին զձայն

գումանաց (քծοντων) եւ վարձակաց
 (քծουσαν) : **ՅՈՆԱՐԷՆՐ** մի եւ նոյն
 բառն է արական եւ իգական : Իսկ
 (Մէ. Ա. 7), « Զամենայն արձանս
 նոցա այրեցեն հրով » : **ՅՆ** . μέσωμα,
 վասն որոյ ուղղութեամբ կ'աղղա-
 րարէ ն. Հի. Բն (*), « Սխալ է
 զրեալն 'ի սովորական օրինակս մեր »
 « Զամենայն արձանս նորա » : եւ ուղ-
 ղելի՛ վարձանս, որպէս ունի **ՅՆ**.
 եւ Երբ. :

ՅԱԶԿԵՐՏ, յատուկ անուն մար-
 դոյ (առ Պարսս) Եւհէկ, Եւհէկ :

ԱԿՈՒԱԻ, Արար. Գրա. նոյն նշ.
 Թրք. Գրա. Գր., **ՅՆ** . άγγελος, ազգ ինչ
 գիշակեր թռչնոյ, եւ անգլ., նշ. ազ-
 ատ : Աթենաս՝ Ագաւակոսին տուի
 մը յանձնեց պատուիրելով որ չը-
 նայ . բայց նա հետաքրքրութեամբ
 բացաւ, Ագաւ մը գնաց զիցու-
 ւոյն մատնութիւն ըրաւ՝ թէ Ագ-
 աւակոս տուիւ բացաւ, (բոտ ա-
 ռասպ.) : Յարեւելս տեսակ մը ազ-
 ատ կը ճանչնան ընդ անուամբ
 Գրա. Գրա. (մատնիչ ագաւ) :

— Թռչունք երկինց հասուցանեն
 զբարբառ քո, եւ որոց թիւք են,
 պատմին զբան քո (Աւհ.) : **Չեւա-**
 լոր զրուցուածք մըն է Տաճկերէն,
 Գրա. Գրա. Գրա. կամ Եւհէկ :

ՋՈՂԻՐԱՊ, յատուկ անուն մար-
 դոյ, Պրս. Գրա. Գրա. նոյնպէս անուն
 մարդոյ : Բազդ. Գրա. Գրա., Գրա-
 ցին, Սմբատ, Զարեհ, Պերոզ,
 Հրազդան, Վահրամ, Ներսէս :

(*) Զարմանալի է՝ զորձեալ նոյն սխալը
 տեսնել Աստուածաշունչի վերջին տպագրու-
 թեան մէջ (1860), բաւարարին այս զգուշ-
 ւոր ազգարարութենէն ետք :

ԿՂԶԻ,
ԳՈՒՂԶ, Պրտ. +էււէ, [(քծուար),
խոկ' +էււէ նշանակէ՝ հոշտ հողոյ՝:

ԲՈՒՐԳՆ, Են. արցո՛ւ, նոյն նշ.
այսինքն՝ աշտարակ. բայց թարգ-
մանի՝ բոցածեւ, բոցատիպ:

ՆՈՒՐԲ, Են. νεβρός, նշանակէ՝
ձագ, կորիւն:

ՆՐԵՅՄ, Են. νεύρον, նշ. թել, լար,
խոկ յք. νεύρα, նշ. ջիւղք, նեարդ:
— Մաշէ եւ անօտարացոյցանէ եւ
նորքէ (Ուկ. Ա. Տէ՛ւ): Բաղդ, դա-
նակ, նրան, սուր, թիթեղն:

ՄԱՆԻՇԱԿ, Թրք. Բէնէկէ, Բե-
նէկէ: Բաղդ. վարդ, մեխակ, քրք-
քու՛մ, յառմիկ, շուշան, յակինթ,
հիրիկ:

ԳԻՐԱՆԱՄ, — Գիրացաւ, ստուա-
րացաւ, լայնացաւ (Օրէն. ԼԲ. 15):
— Կերան եւ յաղեցան, գիրացան
եւ փափկացան (Նէէֆ. Թ. 25): —
Վասն այսորիկ ստուարացան, մե-
ծացան, գիրացան եւ պարարտա-
ցան (Եւէ՛. Ե. 28): Են. լոկ, «ստուա-
րացան եւ մեծացան»:

ԳԷՐ, — Յուլք գէրք պաշարեցին
զիս (Սուլ՛): Պրտ. +էւււււ, (գէր,
պարարտ):

ԱՔԱՅԵՄ, — Ընդդէմ լսմանի
աքացել (Գրք. Թ. 5): այսինքն,
ընդհանայն Գրք. Թ. 5: Են.
λακτιζω, նոյն նշ. արմատ՝ λαξ:

Ի մեզ արմատ

ԱՔ (*), — Որպէս թաթք առ 'ի

(*) Նոյն ընդ ՏՃ. այսէ: (Ն. Լյկ. Բն.):

գնալ եւ յընթանալ, եւ այլքն որ
ինչ միանգամ 'ի ձեռն աքից գործին
(Փէլ): Եւ

(ԱՔՍ), (Են. λαξ), 'ի բայիս

ԱՔԱՅԵՄ, գրեալ եւ աքցուեմ:
— Չծեծեաց զոտս ընդ գեանի աք-
ստելալ (Ուկ. Մարկ.):

ԱՔԱՅԻ, — Աքացի ծեծես եւ թըշ-
նամանես (Ուկ. Մարկ.):

ԱՔԱՅՔ, — Եթէ կարասցէ՞ թա-
փել հովիւ 'ի բերանոյ առիւծու ա-
քեացս երկուս (Աւգ. Գ. 12):

Իսկ

ԱՔԱՆ, ԱՔԱՆ, Են. λακτις, Ա-
րար. +էււէլէյն, որ թարգմանի՝
շուշք — երկու շուն, զի +էււէ
նշանակէ՝ շուն, եւ էլէյն մաս-
նիկ յոքնականացուցիչ (երկուա-
կան), իբր զի աքծանը երկու շան
նմանութիւնն ունին, խածնելով եւ
բռնի քաշելով: Եւ մեր բառն աք-
ծան, կրնայ դառնալ 'ի +աշան, եւ
+աշ՝ կը նշանակէ՝ շուն. (աք ծ ա ն)

2 1 3

կամ 'ի բայէս՝ խածանեմ, իբր՝ Խ-
շան, ինչպէս Թուրքերէն կ'ըսուի՝
Խ-շաշան, (խածգան):

ԿԱՅԻՆ, Են. αἵνη:

Թերեւս 'ի մեզ եւ

ՄԱԳԻՆ, ՄԱԳԻՆ, ՄԱԳԻՆ:

ԱՄԻԿ, ըստ մեզ փոքր էգ ուլ:
Իսկ ըստ Են. αἰνή, αἰνός, էգ դառն:

Յորմէ

ԱՄԻՃ, Խորմէ: Բաղդ. ոչխար
խոյ, դառն:

ՍԱՐԵԱԿ, անուն թռչնոյ, Պրտ.
շարէ, նշ. սոխակ: (ՏԵ՛ս սոխակ):
Յորմէ թերեւս մերս
ՇԱՐԵԱԿ(*), իբր յոքնականն Պար-
սիկ ձայնիդ:

(*) Երբ. տէ, տէ. Արար. տէ. յայ, Պրտ.
տէ. տէ, Ուկ. Լուկ. Են. Լյկ. Բն.):

ՊԱՐՏԻՔ, ՊԱՐՏԻՔ, ՏՃ. պարճ :

ՊԱՐՏԱՊԱՆ, ՏՃ. պարճա :

ՊԱՐՏԻՄ, ՏՃ. պարճա :

— Զամանայն զպարտան թողի քեզ վանն զի ազաչեցեր զիս : — Թող մեզ զպարտիս մեր : — Որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապանաց : — Քանի՞ ինչ պարտիս Տեառն իմում : Իսկ

ՊԱՐՏ (ընդ բայի) :

ՊԱՐՏ է, — ԷՐ, — ԻՅԷ, Արար. ֆուլ ԲԷ : — Հաւատացելոյն լուսաւոր աշխարհի պարտ է լինել եւ աղ (Ուլ.) : — Ուրախ լինել եւ խնդալ պարտ էր (Ղ. Բ. 32) : — Պատմացի քեզ զինչ պարտ իցէ առնել (Գ. Բ. 7) :

ՇԱԼԱԿ(*), Պրա. շալա, նշ. ձորձ : կապերտ, քորձ : — Քաղեաց 'ի նմանէ աղօս լի շալա իւրով (Դ. Թ. Գ. 39) : յն. ԿԱՇՏՈՆ, (ձորձ, արկանելիք, վերարկու) : Իսկ (Բ. Մ. Թ. 8) : « Զնա ինքն յերկիր հողիս շալակաւ շրջեցուցանէին : Են. ԿՈՐԵՏՈՆ (պատգարակ) :

Ուստի շալա (ըստ Բ. նշ.) թուի լինել Լատիներէն sella (աթոռ, պատգարակ) : Իսկ աշխ.

ԼԱՋԱԿ, Պրա. լեջեկ, նոյն նշ. զի լեջ նշ. երեսք, զէմք, եւ բառը նշ. ծածկոյթ երեսաց (կանանց) : Երբ. շալա նշ. ոստայնանկ :

ՍՈՒԳ, Պրա. սուգ, նոյն նշ.

ՄԻԱԻՈՐ, Պրա. սուգաւ, նոյն նշ.

ՍՈՒԳ ՈՒՆԻՄ, Պրա. սուգաւ ԿԱՇՏՆ, ՏՃ. ԷՄ ԼԷՄԷՄ :

ՆԱԺԻՇՏ, Պրա. Նաշէտ, նշ. կոյս աղջիկ, Են. ձեթա, (աղախին, սպասեակ), յորմէ

ԱՐԲԱՆԵԱԿ, ստտի է նաեւ

ՕՐԻՈՐԳ, աւրիորդ, իբր' աւրիարդ : — Նաթիշտք նորա (գետերն Փարաւոնի) շրջէին առ գետովն... առաքեաց զնաթիշտ մի առնուլ զնա (զմանուկն) (Եւ. Բ. 5) : յն. ձեթա : Թրք. ձեթե, ձեթե, նշ. կին :

Իսկ

ՀԱՐՃ, Արար. ճաշէ նոյն նշ :

ԱՊԱՐՕՇ, ապարաւ, Պրա. շալա, շալա, նոյն նշանակութեամբ : (շալա պարա, ապարա) 6 5 2 3 4 1 6 3 4 5 2 1

ՆԱԽԱՏՈՆԱԿ, Են. քորձ :

ՄԵՐԿԱՏԻՏ(*), բարդեայ ժեշտ-թէր, երկրորդ մասն բառի՝ Պարսկ է, թէթէ, (զիտել, տեսնել), եւ է իբր' մերկատեալ, մերկ : — Փառանձեմն մերկատիտ 'ի մէջ աշխարանին կոծէր (Բ. Գ. 15) :

ՊԱԿՇՈՏԻՄ, գրի եւ պաղշտիմ : ՊԱԿՇՈՏ, Են. ԲԱԿՇՈՏ, իբր' բաքոսանալ, այսինքն՝ անկողնաւ 'ի հետաւթիւնս մարմնոյ : Լտ. bac-cabondus, baccans, baccha :

Երբմէ

ՊԱԿԱՆԵՄ, յորոց 'ի հակառակէն ՊԺԿԱՄ, բաղմ. ախտ եւ տաղտկամ, տարիամ եւ տառապիմ, շուայտիմ եւ տուայտիմ, տենչամ եւ տանջիմ, ջեռնում եւ ջերանիմ, անձուկ եւ անձուկ, յոժարիմ եւ հրաժարիմ, ախորժիմ եւ խոժոռիմ : Երկր ՊԱԿԱՆԵՄ, որ եւ թարգմ. ՏՃ. ԷԷԷ ԷԷԷԷ, (արեւելեան բացատրութիւն) :

(*) Մերկատիտ, իբր' մերկածիծ, մերկ տեսմար (որպէս եւ զիւլ է ծծել) : յն. Հիկ. Բա.) :

(*) ԷԷԷ. ռմկ. շալիք, շալիք, եւ Արար. ԷԷԷԷ, ԷԷԷԷ, եւայլն : (ն. Հիկ. Բա.) :

ԵՐԿՐՊԱԳԵՄ, «*պաշտօն*» գրեթէ միշտ բարդութեամբ զործածուած է, եւ քիչ անգամ. — Զամենայն որոց ոչ իցէ կրկնեալ ծուծն Բահազու, եւ զամենայն բերան որոց ոչ իցէ պաշեալ զնա (Դ. Թ. 19): Դարձեալ՝ Պրս. *պաշտօն*, եւ Իտալ. *baciare*, (յորմէ աշխ. *պաշտ*), նշանակէ՝ պաշտել, *Տե՛ս եւ՝ համբուրեմ*:

ՄԷԳ, Պրս. *մէգ*, նշ. մութ, խաւար, Են. *մէգ*: — Դնէ զձիւն որպէս զար, եւ զմէգ որպէս փոշի ցանեաց (Սաւ. 38): Են. *մէգ* (մէգ), զոր առ Եզնկայ բնթեանումք, «Դնէ զձիւն իրրեւ զար, եւ զեղեամն» (*) իրրեւ զփոշի ցանեաց: համեմատ Եբր. եւ Ասորեոց, Ի մեզ աշխ. ՄՈՒԽ, (ծուխ), ասոնցմէ եկած է ՄԽԱ, (ծխել):

ԼՈՒՏԱՄ, Են. *λοιδορέω*, նոյն նշ.

ԱՐՏՈՒՆՈՒԹԻՒՆ, գրի եւ՝ արտօնութիւն, նիւթական թարգմանութիւն Յուն. *էջոչէ քէջ*:

(*) Եզնկայ կոչումներն ԻՍ. Գրոց մեր սոփոական թարգմանութիւնէն չեն, այլ տարբեր օրինակէ մը, Եբրայականին մոտեւորեալ համեմատ՝ րան Թէ Եսթրաիլեանից Յունականին. նաեւ նոր Կտակարանը տարբեր թարգմանութիւն է, զոր օրինակ՝ (Մատթ. ԺԲ. 33). «Կամ արարէր զժառն բարի եւ զպտուղ նորա բարի, կամ արարէր զժառն չար, եւ ըզպտուղ նորա չար», Եզնիկ կ'ըսէ, «Կամ արարէր զժառն քաղցր, եւ զպտուղ նորա քաղցր, կամ արարէր զժառն դառն, եւ ըզպտուղ նորա դառն», նոյնպէս (Ա. Կորնթ. Ժ. 25). «Ամենայն ինչ որ 'է պաշտօնաբէ փաճառի. Եզնիկ բնագրին Յունական *μακαλλον* (պաշտօնաբէ) բառը կը զործածէ. «Ամենայն որ 'է *պաշտ* փաճառի»:

ԱՌԱՏ, Պրս. *աւաթ*, *աւաթ*, նշ. առատ, առատածեղ, աւաթ, կորովի: — Եթէ ակն քո առատ է (Մատթ. 22). Են. *απλοῦς*:

ՄԱՏԱԿ, Պրս. *մատ*, նոյն նշանակութեամբ:

ԲԵՐԵՄ, տես եւ բեռն, Են. *բերա*, նոյն նշանակութեամբ, Յորմէ *ՀԱՄԲԵՐԵՄ*, իրր՝ տանել լաւութեամբ, լուել, Են. *նորթերա*: — Գրտէ համբուրել ցաւոց (Եսայ.): նոյն է ասել՝ տանել ցաւոց, Գրեալ եւ *ՀԱՄԵՐԵՄ*, *ՀԱՄԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ*, նոյն նշ. Կոչ. *ընծ. բեր*, (միջ.) Են. *բեր*: ԱՆՀԱՄԵՐ, *անպաշտ*: ԴԺՈՒԹԵՐ, զփառարակիր: Տաճարային հետ մէկտեղ զործածուած, Թուրք ձայնն ալ շատ մօտ է իրարու, *էթերէթ* (բերել), *էթերէթ* (տանել):

ԱՄԷ Է *ՀԱՄԵՐԱՆԵԼ*, Են. *էպիտոմա*: — Զորս պարտ է ըմբերանել (Տէր. Ա. 11): Բազմ. բառն եւ ըմբանում, ձեռն եւ ընձեռնում:

ՏԱՐԱԲԵՐԵՄ, Պրս. *տար*, որ նշանակէ՝ բեր, է արմատ *տար* բառին՝ որ նշ. *տար*, բերել:

Այս արմատէն է նաեւ ԲԱՐԻ, ԲԱՐՈՒԹԻՒՆ, Պրս. *բար*, նշ. բերք երկրի, արդիւնք երկրի, եւ ի մեզ նոյն է՝ բարութիւնք երկրի, եւ բերք երկրի, — Կամ արարէր զժառն բարի, եւ զպտուղ նորա բարի: Բազմ. չար:

Որպէս եւ ԽԱՅՐԻՔ, *չին* Պրս. *չին*, եւ ԹՐՔ. *չին*, նշ. բարի: Տե՛ս եւ *երեւոյթ*:

* *

ՆԿԱՏԻՄ, Թն. θελόνω, θέλω πορεύομαι:

* *

ՄՏՆԱՆԵՄ, Թն. στείνω, նշ. կա-
րող լինել առնել ինչ (չարիս), ձեա-
սել, — Մարտիցին ընդ քեզ եւ ոչ
կարիցին ստնանել (Եբեմ. Ժե. 20),
— Ճշմարտից հաւատացելոց ոչ սա-
տանայփորձութեամբն կարէստնա-
նել, եւ ոչ կախարդք գեւօք (Եշ-
նէկ), — Անմեղի ումբ ոչ գեւք
մեղանչել կարին, եւ ոչ դազանք
առնել յօժարեն (Եշնէկ), Տպ. առ-
նաւել, — Վիմին ինչ ոչ ստանանել
կարացեալ ինքն առ վիմին խոր-
տակեցաւ (Աբմել):

* *

ՎԹԱՐՈՒՄՆ, Թն. φάρμα, նոյն
նշանակութեամբ:

ՎԹԱՐԵՄ, Թն. φείρω, նոյն նշ.:

ԱՆՎԹԱՐ, Թն. ἀφάρτον, նոյն նշ.:

* *

ՏԱՊԱՆԱԿ, ՏԱՊԱՆ, Պրակ. բե-
շէնէկ, բեշէնէկ, նշ. արկղ, Թն.
τάφος, նշ. գերեզման:

Թորմէ (տապան) համառօտեալ
ՏՈՒՓ, Պրս. բեշէնէկ, նշ. փայ-
տեղէն գողաւոր աման, իսկ

ԱՊՏԱԿ, նոյնպէս համառօտեալ 'ի
ձայնէս՝ առաւել, բայտ նմանաձայ-
թեան պարսկայնոյն, զի Պրս. բե-
շէնէկ (տապանակ), եւ բեշէնէկ,
բեշէնէկ (տապանակ):

* *

ԵՐԱԽԱՅ, ԵՐԵԽԱՅ, առի, բայտ
եկեղեցւոյ, զնորադարձ հաւատա-
ցելոց, որք չեւ եւս ընկալան զկը-
նիքն հաւատոյ, եւ ծագի յԱսորա-
կանէս

ՈՒԿԱՅ (°), Թն. νεόφυτος, մատաղա-

(°) Այս բառը Հրեայք կը գործածէին, երբ
ոչ Իսրայելացւոյ մը զէմ բարկանային, եւ ա-
նոր երեսը Թրեկով կը Թշնամանէին:

տունի, — Մի՛ մատաղատունի՝ զի
մի՛ հարատեցեալ անկցի յորոգայթս
սատանայի (Ա. Տէմ. Գ. 6): Նոյնը
կը թուի ըլլալ նաեւ Արար. բայտ:

* *

ՄԵՒԱՄԱՂԱՌԻԹԻՒՆ,
ՄԵԼԱՄԱՂԱՌԻԹԻՒՆ, Թն. μελαγχό-
λεια, ՏՏ. Բերմէ, Մերս

ՄԱՌԱՍՈՒՂ, (սեւ.) մառախլոյ
Թն. ομίχλη:

ՄԱՌԱՍԼԱՊԱՏ, թուի նոյնպէս 'ի
Թն. μελαγχολία, իրր զի սեւամաղ-
ձութիւն եւ մառախուղ տիրեցու-
ցիչք են եւ հեղձամղձուկք առնա-
սարակ, Բաղդ. շամանդաղ:

* *

ԱՐՔ, Թն. ἀρχός, ἀρχων, (առաջ-
նորդ, պիտաւոր, իշխան): Երոց

ԱՐՔԱՅ, ԱՐՔՈՒՆԻ,
Երոմէ (արք) 'ի հակառակէն
ԱՐԳԱՆԱԿ, բաղդ. աշտիծան եւ
աշտուծ:

ՈՒՐԿ, (աղքատ): — Աղօթք ուր-
կի (Մաւմ. ՃԱ. Գեղն.). յն. πτωχός,
(աղքատ): — Բաշխեաց, առէ, եւ
ետ օրկաց (ուրկաց), արդարութիւն
նորս միայ յաւիտեան (Սեբէր. Թ.
181): Ի սաղմունս՝ առնելաց:

Երոմէ
ՈՒՐԿԱՅ, եւ
ՉՈՒՐԿ, ՉՐԿԵՄ, — Չրկեալն 'ի
ձէնջ աղաղակէ: Ուրիշ է՝ շառ:

Եւ
ՈՒՐՈՒԿ, կազմութիւնը բաղդ. ուշ
եւ ուրուշ:

ՈՒՐԿԱՆՈՅ,
Երոմէ (արքունի կամ Թն. ἀρχων)
'ի հակառակէն
ՈՐՔԻՒՆ, ՈՐՔԻՒՆՈՅ, այսպէս եւ
ՍԵՆԿԼԻՏՈՍ, ՍԵՆԿԼԻՏՈՍ,

Այս բառը կը ելան. անհանձար, անարդ,
զուգնաբեայ որ կամ անզգամ. — Որ տարիցէ
ցեղրայր իւր յիմար (Թն. βραχά), պարտաւոր
լիցի ատենի (Մատթ. Ե. 22):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՍՒՆԼՔՈՐ, — Զսնկքորսն ժողովրդեանն որ մնացին (Եբէ՛. ԼԹ. 9) : — Զդատերս թագաւորին հանգերձ սովնայն սնկքորօք ժողովրդեանն (Ան. ԽԱ. 10) : Բաղդ. հիւպատոս եւ հպատակ, հարուստ եւ արուեստ(աւոր), իշխան եւ խաշն(արած), նախարար եւ նախիր, (նախարարած) :

Այսպէս եւ 'ի Պարսկականէն՝ նէ-
վէյսէնդէ՛ (դպիր, ատենադպիր) :

Ի մեզ

ՆՈՒԱՍ,

ՓԱՆԱՔ, Պրս. Բէնաւ, (դպիր, ատենադպիր) : Ի մեզ

ՓԱՆԱՔԻ, այսպէս եւ Պրս. Բէն-
բէ՛, որ նշ. դպիր, քարտուղար, 'ի մեզ փոխեալ 'ի Մեբու, եւ իբր յատուկ անուն 'ի վար արկեալ փոխա-
նակ անունն Մաշտոց, որուն հա-
մար Խորենացին երկու տեղ ակ-
նարկութիւն կ'ընէ, թէ Մեսրոպ
դպիր էր կամ քարտուղար արքու-
նական գիւանին :

— (Մեսրոպ) անեալ եւ ուսեալ
առ Մեծին Ներսիսի, եւ յետ ելից
նորա յայսարհէ 'ի դրան արքունի
կարգեալ քարտուղար (Պր. Պաթ. Գեթ. Գ. ԽԷ.) : — (Վառապառէ) ոչ փոքր ինչ կրէ աշխատութիւն
յաղապս քարտուղարի, զի մինչեւ
գնաց Մեսրոպ յարքունական դրա-
նէն՝ ոչ զօք 'ի ճարտարաց դռանէր
անց 'ի դպրաց (Նոյն ան. ՄԲ.) :

(Տես եւ Մաշտոց) :

Նոյպէս Մեծին Ներսիսի սարկա-
ւազ էր Պաթ. եւ այս անունն ալ Ա-
րարեբէն կը նշանակէ զիր, ձեռա-
գիր, գրութիւն, եւ գիտենք որ
Մեսրոպ եւ Խաչ տարբեր անձնա-
ւորութիւններ են, ինչպէս որ պատ-
մութիւնը կը ցուցնէ :

Խորենացւոյն եղբօրը Մամբրէի
համար ըսուած է որ այս անունն
ալ Մամբրէի իբրեւ մակիրը գրուած
է, վերձանող, ընթերցող, Հատի-

ներէն membrana, կը նշ. մագա-
ղաթ կամ մագաղաթեայ թուղթ,
մատեան, եւ ըսող իսկ եղաւ որ
այն երևելի Մաթեւոս որ Խորե-
նացւոյն ձեռքովը անմահացած է,
ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ՝ Մեսրոպ,
այսինքն թէ Մարիրասը՝ Մեսրոպ
բառին ածումն է, ինչպէս Գուրգէն
= Գարեգին. (մ ս ր բ, մ ր բ ս)
բբէլ, բբբէլ, ասոնք այնպիսի սու-
տեր են, որ ճշմարտութեան կեր-
պարանք ունին, որով եւ աւելի
վտանգաւոր են :

•

ԴՐԴԵՄ, Թրք. Կիւրէնդ եւ Կիւր-
էն, նշ. խթան : — Դորիչ եւ ոչ
բաճաղատիչ (Ենչէլ) :

ԴԼԴԵՄ, — Դորդեցաւ քաղաքն
ամենայն, եւ ասեն. ո՞վ իցէ սա
(Մաթ. ԻԱ. 10) : եւ

ԴՐԴԵՄՈՒՑԱՆԵՄ, — Դորդեցոյց ըզ-
Դաւիթ թուել զԻսրայէլ (Ա. Մաշ. ԻԱ. 1) : յն. ἐπέστρεψε. այս բառը
թարգմանուած է՝ (Բ. Թաթ. ԻԴ. 1).
էբբէն :

ԴԼԴԵՄՈՒՑԱՆԵՄ, — Զամենայն
բանակ նորա զդորդեցոյց (Դաթ. Լ. 12) :

ԴՐԴԵՄՈՒՑԱՆԵՄ, յորմէ 'ի հա-
կառակէն՝

ԴՐԴԵՄԻՆ, — Շաշիւն կառաց եւ
զրնդիւն երկփարաց (Մէթ. Ա. 13) :

ԽՈՐԴԱՄ, յորմէ 'ի հակառակէն
ՅՈՒՈՐՏԱՄ, եւ

ԽՐՈՒՑԱՄ, բաղդ. ճիչ եւ ճիկ,
չունչ եւ շշունջ, շանթեմ եւ շըն-
թեմ, գուսան եւ քսու, գոչել եւ
կոչել, հեծեմ, հեծեծեմ եւ հծծեմ :

ԴՐԴԵՄԻՆ, յորմէ

ՎՐԴՈՎ, ՎՐԴՈՎԵՄ, ԱՆՎՐԴՈՎ,
ԱՆԴՐԴՈՒՆԵԼԻ :

ԽՈՐԴ, անուն թաշնոյ, իբր՝ խոր-
դացող, կարկաչող, (մի՛ շփոթեր
ընդ՝ Խորէ), կամ թէ իցին ծագեալք
'ի Պրս. Կաթեմ, որ նշ. ձայն, գո-
չիւն աղաղակի, եւ Կաթեմ, գո-

չին ահաւոր, զարբէլովն՝ գոչել, աշաղակել 'ի ձայն մեծ, մանչել, Ծն. παραγγ, խոտովութիւն:

ԳՈՐՏ:

ՇՂԱՐՇ, Պրս. ԼԵԼԵ, նշ. վարտիք:

ՍԿՈՒՏԵՂ, Լատ. scutella, նոյն նշ. եւ սա 'ի Ծն. σκυτάλη (զաւազան), եւ մասնաւորապէս այնպիսի զաւազան կամ զլան, որ Սպարտացիք պատերազմի ատեն կը գործածէին, եւ այսպէս էր գործածութեան կերպը: Այս գլաններուն վրայ՝ նեղ նեղ կտրուած երկայն թղթեր կը փաթթէին, եւ բանակին հրամանատարին տրուելիք հրահանգները կը գրէին վրան, եւ ետքը թղթերը կարգով կը քակէին վրայէն, եւ կարելի չէր ըլլար կտրղալ՝ մինչեւ որ նորէն վրան չփաթթուէր՝ նոյն կարգաւ: Եւ որովհետեւ այս գլանին հաւատարմ բանակին հրամանատարին քովն ալ կար, ուստի անիկայ թղթերը վրան փաթթելով կը կարգար, կ'իմանար գրուածը, Վերջերս այս բառը գործածուած է ամէն հրամանագրի եւ ծանուցագրի, եւ լայնարար նշանակած է նաեւ՝ թուղթ, եւ ամէն մետաղեայ թիթեղ, եւ այս վերջին նշանակութեամբ է Լատիներէնի մէջ գործածութիւնը:

— Բերաւ գլուխ նորա (Յովնանու Մկրտչի) «կեռք» (Մատթ. ԺԴ. 11). յն. πίναν:

ՊԱՏՃԱՌԻՔ, Պրս. շէրէ-թ, նշ. չարագործ, վնասակար: Բաղդ. վասն եւ վնաս, եւ փաստ, եւ եղագ, եւ յաղագս: — Ես եւ ոչ մի ինչ պատճառս գտանեմ 'ի սմա (Յ-ձ. ԺԼ. 38). յն. αἰτία, եւ այս բառովն լրացանք մը լինի քրեակ:

ՊԱՏՃԱՌԱՆՔ, — Վասն այսր պատճառանոց աղաչեցի (Գործ. ԻԸ. 20). յն. διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρεκάλει:

ՊԱՏՃԱՌԻՄ,

Յորմէ (պատճառ) 'ի հակառակէն՝ ՊԱՏՃԵԱՆ (*), ՊԱՏՃԷՆ, իբր պատճառեալ, երկրորդական, ոչ բուն, ոչ իսկ: Ծն. ἀντίγραφον:

ՊԱՏՃԻԿ, բաղդ. օրէն եւ օրինակ, պիտակ եւ պիտակ, հաւատարմ եւ զաւեշտ, կտակ եւ կտակ:

ԲԱՐԵԿԵՆ՝ՊԱՆՈՒԹԻԻՆ, բարդեալ բառի եւ կենդանութեան:

— Ի ձայն ցնծութեան, խոստովանութեան, եւ 'ի ձայն բարեկենդանութեան (Սաղմ.). յն. ἔορσι: — Պարծեցան ատելիք քո 'ի մէջ բարեկենդանութեան իւրեանց (Սաղմ. ՀԳ. 5). յն. ἔορσι: Երմէ ՏՃ. Երբն: — Ես ասացի 'ի բարեկենդանութեան իմում թէ ոչ ստանեցայց յաւիտեան (Սաղմ. Իթ. 7). յն. ἐὺθηνία, (բարեբանութեան, բարեբանութեան): — Դարձուցից զամենայն բարեկենդանութիւն նորա (Ողբ. Բ. 11). յն. εὐπροσδύνη: Իսկ

ԲԱՐԵԿԵՆ՝ՊԱՆ, — բուն բարեկենդան, — բարեկենդան Վարդափառի, — բարեկենդան Մննդեան աշխ. բարեկենդան:

Այս վերջինը բուն Պարսիկ է, առջինին ձայնին մօտեցուցած եւ յարմարցուցած, եթէ երկուքն ալ մի եւ նոյն Պարսիկ բառ չեն, այսինքն՝ շէրէ-թ, շէրէ-թ, (սոսն ուրախական), Ծն. ἔορσι:

Այսպէս կոչի (ըստ այժմու Պարսից) վերջին եօթնեակն շաղաւ ամսան, որը են նախընթաց աւուրք բաժանման, (աւուրք պահոց ըստ Մահմետականաց): (Փափաքելի էր գիտնալ թէ զրադաշտական դէնը

(*) Լատ. pagina: (Ն. Հ/կ. Բա.):

որ առթի մէջ կը գործածէր այս բառը) :

ՇԱՐԺԵՄ (*), Ծն. σαλπις. συστειω :
շԱՐԺԻՄ, ՇԱՐԺՈՒՆ, ԱՆՇԱՐԺ,
ԹՐՔ. շէլշէլ, նշ. շարժ, Յունա-
րէն σάλπις : Իսկ

ՍԱՐՍԵՄ, — Բարապանաց դժո-
խոց տեսեալ զքեզ սարսիցեն (ԾԲ.) :
ՍԱՐՍՈՒԱՄ, ՍԱՐՍՈՒՌ, ՍԱՐՍՈՒՓ, Եւ
ՍՐՍԿԵՄ, — Սրահեալիք դարա-
ւորաւն եւ զերկօքումք սեմօքն
(Եւ. ԺԲ. 22) : ԹՐՔ. սարսաթ, սար-
սլաթ : Այսպէս Թուրքական են

ՊԱՅԹԻՄ, ՊԱՅԹՈՒՑԱՆԵՄ, ԹՐՔ.
թէլթաթ, յորմէ
ՎԱՅԹԻՄ, աշխ. թէլթիլ, Եւ
ՃԱՅԹԵՄ, ԹՐՔ. չաթլաթ : Բաղդ.
զրդեմ եւ զրդուեմ եւ վրդովեմ :

ՊԱՏԻԻ, (սեռ.) պատուոյ, Պրս.
թայ, Պրս. Թայ՝ նշ. ոտն, հին Պրս.
թայ : Իսկ

ՊԱՏՈՒԱՆԴԱՆ, Պրս. Թայեհան՝ նշ.
ստորին կողմն՝ օանգղոց ուստի լինի
վերելակել :

Պարսիկ բառք նշանակէ նաեւ՝
ՊԱՏԱՆԴ, նշան հաստատութեան
ապահովութեան, ԹՐՔ. բէհէն :

ԽՈՒՆԱՒԱԴՈՒԹԻՒՆ (**), Թուրք.

(*) Մենք չենք վարանիր՝ շարժել բային
նախաձայն չ տալը նախդիր նկատելու . ո-
րով կը մնայ՝ շէլ (Հնգեր. հոխ. 64) :

(**) Ն. Հյկ. Բռ. ստուգարանէ գրառք. «ի
Պրս. Բռն (արիւն) կամ 'ի Հյ. խոնու : Չան-
գումն ուտելիաց արեամբ՝ ըստ աւագաց Լիւ-
դացոց. համագարմ. յորինուածք խորակաց :
Եւ այսպէս ստուգարանելուն պատճառը
այս լինել կը Թուրք. Ծն. καρίχη, καρυεία,
կենդանեաց արիւնով պատրաստուած տեսակ
մը Սոս (sauce) անուն է, և կը նշ. ընտիր խոր-
տիկ, եւ καρυοπαίος, նշանակէ խոհակեր :

Թարգմանութիւն Պրս. ձայնիս Խռ-
ւի, Խռնաւի, (Խռն, Խռն, նշ. սե-
ղան, եւ սար, սալար, գլուխ, գլ-
խաւոր պետ : որով՝ խռնաւագ՝
նշանակած կըլլայ՝ սեղանապետ,
տաճարապետ, որուն ուրիշ բառով
կ'ըսենք

ՀԱՅԵՐԷՑ, — Ուր մեզ խռնա-
ւագութիւնն եւ խոհակերութիւնն
պիտանացու է (Ուլ. Մ. Բ. 24) :

ՀԱՄԲԱԿ, Պրս. հեմբա, նշ. ըն-
թացակից, օգնական, հետեւող,
իսկ Ծն. ὁμαξ, (սեռ.) ὁμαξος, նշ.
խակ, տհաս, (պտուղ, հասակ) :

— Դիտողենէս համբակ տեսանելով
ստահակեալ՝ զմանկածուն տանջեաց
(ՊԷԳ.) : Բաղդ. դաստիարակ :

Յորմէ 'ի հակառակէն
ԱՄԲՈԿ, Եւ
ՅԱՄԲՈԿ ԱԾԵՄ,

ՍՏԱՄԲԱԿ, բաղդ. եղծանեմ եւ
ստեղծանեմ, գտանեմ եւ ստգտա-
նեմ : Յորմէ

ԱՊՍԱՄԲՈՒԹԻՒՆ, — Արգարացաւ
ամպաշտութիւնն Իսրայելի առ ա-
պրտամարութեամբն Յուդայ :

ԱՊՍԱՄԲ :

ՎՍԵՄ, Ծն. εὐσημος, նշ. բարե-
նշան, երեւելի, անուանի, նշա-
նաւոր, մեծ, եւ εὐσημος, պատ-
ուական, յարգելի :

ԳՈՅՆ, (երանգ), Պրսկ. Կեռն,
Զէնտ Կեռն, նոյն նշանակութեամբ,
կը նշանակէ նաեւ՝ պէս, նման,
հանգոյն, իսկ (Բ. Օրէն. ԻԲ. 22) :

« Հարցէ զքեզ . . . խորշակաւ եւ
Զեռնալ » : Յոյնն ունի ὥρα, (դա-
լուկն, զեղնութիւն), որ 'ի մեզ
Թուրք ընթերցեալ՝ χρά, որ նշանա-
կէ դոյն, մանաւանդ զդոյն երեսաց :

Տէս՝ Բաճաճ :
ԳՈՒՆԱԿ, Պրս. Կէնէնէ :
ԳՈՒՆԱԳՈՅՆ, Պրս. Կէնէնէ Կէնէն :
ՀԱՆԳՈՅՆ, Պրս. Հէճէնէն, Էնէնէն-
նէ, Էնէնէնէն : Նոյն Պարսիկ ձայն
փոխի 'ի Կէն, որպէս եւ 'ի մեզ
ԳՈՒՆ, եւ
ԳՈՆ, իբր մասնկուէք :
ՏՐՏՄԱԳՈՒՆ, Պրս. Էնթոնէնէն :
ԽՆԴԱԳՈՒՆ, Պրս. Էնթէնէն :
ՈՐԳՈՆ, իբր՝ ոՐ գոյն, ոՐպէս :
Բազդ. ոՐդան :

Նաեւ իբր մասնիկ՝ առաւելու-
թեան նշանակող, ('ի մեզ),
ԽՄԱՍՏՆԱԳՈՅՆ, ԳԵՂԵՅԱԳՈՅՆ,
Ունինք նաեւ՝ Լատին մասնիկ մը
tio, (սեռ.) tionis, սա տարբերու-
թեամբ որ 'ի մեզ՝ բառին եւ մաս-
նիկին միջև վանկի մը յաւելուած
կը մտնէ, եւ առանց անոր չըլլար,
ուստի

... ԹԻՒՆ, կըլլայ՝ արքայ-ու-թիւն,
գոր-ու-թիւն, եւ այլն :

Երբմէ իբր համառօտեալ
ՈՅԹ, (սեռ.) ութ-ի- — երեւ-ոյթ,
ալեւ-ոյթ, ծածկ-ոյթ, ունինք նա-
եւ թուրանական,

ԻՉ, — փրկիչ, ուսուցիչ, (ծի,
չի), — պէտ-ճէ, Կէճէ-ճէ :

ՈՒՉ, — տեսուչ, ընկալուչ, (պա-
ռ-ճառ, ալ-ը-ճը, Կէօր-է-ճէ) :

ԻՃ, — ուտիճ, կապիճ, գրուիճ :

ՈՒՄՆ, — գոհումն, — բեկ-ումն,
— ցաս-ումն, (ալ-ը, ալ-ը, Կէ-
թի-ճ, Կէճէ-ճ, Կէճէ-ճ, ալ-ը-թի-ճ, Կէ-
թի-ճ) :

* *

ՀԵԳ, ՀԵԳԵՆԱՅ, ՀԵԳԵՄ, Ա-
րար. հէճէ, նշ. վանկ, եւ հէճէնէ-
Դէ, նշ. հեզել : Երբմէ

ՀԱԳԱԳ, յորմէ
ԵԵԲԵՄ, ԵԵԲԵՆԱՅ, բազդ. բար-
բառիմ եւ բարբարիմ :

* *

ՊԱԽ, աշխ. Էնշաճ Դէ, Էնշաճ-
(ըստ բացատրութեան Ն. Հյկ. Բա.) :
Պրս. Էնշաճէն՝ նշ. եփել : — Ոչ ու-
տիցէք 'ի նոցանէ հում, եւ ոչ պէ-
տէնէն Էնշաճ (Եւ ԺԲ. 9). Եւ. Էնշաճ
ἐν ὕδατι :

Դիտելի է որ այս բերուած վկա-
յութեան մէջ՝ պէտ բառին դէմ Եւ-
նաբէնին մէջ բառ մը չկայ, իսկ
Էնշաճ Դէ բառարանինն է, իբր
տեղին յարմարութեամբ խօսք մը. աւ-
տի պիտի ըսենք թէ Էնշաճ Էնշաճ
կրկնութիւն մը նկատուելու է՝ իբր
պէտ բառին բացատրութեան համար
գրուած : — Ոչ ուտիցէք... պախ,
այսինքն՝ եփելու ջրով կամ 'ի ջուր :

Ուրիշ է
ՊԱՂ, Եւ. πᾶρος, πᾶλιν, (սառ,
պարզ, եղեամբ) :

ՊԱՂԻՄ, — Պաղեցան որպէս պա-
րիսպ ջուրք, պաղեցան ալիք 'ի մէջ
ծովուն (Եւ ԺԲ. 8). Եւ. πᾶλιν,
πᾶλιν, πᾶλιν, (սառիլ, պնդանալ) :

* *

ՇԻԳՂ, գրի եւ շինգղ, շինկղ :
— Զգնուլ ծիրանիս կամ արկա-
նել շիգղ ոսկի (Ա. Մկ. ԺԳ. 44) :
(Եւ. πᾶρπῃ), Էնշաճ, օղեմանէն
հանդերձնէ :

Բառս ծագի 'ի Եւ. σῶγκλωσις, որ
նշ. միաւորութիւն, մանուած, փա-
թոյթ, շղթայ, օղակ շղթայի, հիւ-
սուած :

* *

ԱՅԼ, (շա.), Եւ. ἄλλᾱ :
ԱՅԼ, (աժ.), Եւ, ἄλλος : Թրք. էւ,
նշանակէ օտար :

ՏԱՊԱՐ, Պրս. Բեպէր նոյն նշ. :
Իսկ

ՏԱՊԱԼԵՄ, յորմէ
ԹԱԼԱԼԵՄ, — Եւ հայեցեալ տե-
սին զի թաւալեցուցեալ էր զլէմն
'ի գերեզմանէն (Մատթ. ԺԶ. 4). Եւ,
թաւալեալ էր վէմն :

Թրք. *թէփէթէ*, (թէթէթէթէ) :
Բաղդ. ուրիշ Դուրանականներու
հետ, շարժել, սարսել, պայթել,
ճայթել :

ՍԵՐԿԵԻԻԼ, Արաբ. *սէֆէրէլ*, նոյն
նշանակութեամբ : Բաղդ. խնձոր,
ձմերուկ, տանձ, դեղձ, թուղ,
թութ, վարունգ :

ՍԱՀՄԱՆ, Պրս. *սահման*, նոյն նշ.
Տես եւ՝ որոշեմ, որիշ :

ՆՍԵՄ, Պրս. *նէշէմ*, *նէշմ*, *նէշմ*,
նշ. մթութիւն գիշերային, խաւար
գիշերոյ :

ՎԱՐՈՒՆԳ, Պրս. *վարէն*, նշ. վա-
րունգ խոշոր՝ սերմանացու :

ԿՏԱՊ, Պրս. *կէսթապ*, նշ. քաղցու-
թանձրացեալ, ուռի, ՏՃ. քէթէշ :
— Սիրէին կտապս չամշէղէնս (Ուլ-
Գ. 1) : Թն. *πέλας*, (կարկանդակ,
եւ ամէն տեսակ անուշաւամ խմո-
րեղէն, է-դէ-սիէ-քէթէ, շէօրէթ) :

ՀՐԱԶԻԱՆ, Պրս. *խէրէշան*, յա-
տուկ անուն մարդոյ (Դուրանական) :
Իսկ առ Խորենացւոյ յիշատակի իբր
անուն գետոյ. «Շէնս պարգեւեալ
նմա առ Հրազդան գետով» :

ԴԱՅԵԱԿ, Պրս. *դայէ*, Թն. *τεθύνει*,
τεθνη : Իսկ

ԴԻԵՄ, Թն. *τεθίζω τεθίζομαι*, *θίζο-
μαι*, (ապա.) *θίζομαι* :

ԴԻԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, *τεθνεύω* : — Դիե-
ցոյց նոցա մեղր 'ի վիմէ, եւ իւղ

յապառաժ վիմէ : Թն. *τεθνη*, նշ.
պտկունք ստանց :

ԴԱՅԵԿԵՄ, Թէթէթէթէթէ :

ԴԱՅԵԿՈՐԴԻ, — Մանայեն դայե-
կորդի Հերովդի (Գրք. ԺԳ. 1) : Դն.
σύντροπος, (սինթրոփ) :

ՄԻԹԷ, լաւ եւս է գրել այսպէս
քան *թէթէ* : Թն. *μῆτι*, նոյն նշ. :

— Սկսան ասել ցնա մի քստ միո-
ջէ, միթէ ես իցեմ, եւ միւսն մի-
թէ ես իցեմ (Մարգ. ԺԳ. 19) : Դն.
μῆτι ἐγώ . . . *μῆτι ἐγώ* :

ԱԻԱՂ, Պրս. *աշալ*, նոյն նշ. :

ԲԱՀ, Պրս. *ֆէհ*, նշ. թիակ նաւ-
ու, եւ թի՝ որով խառնի շաղախ 'ի
պէտս շինուածոյ :

ՔՈՒՐԱՅ, — Առի գերեսուն ար-
ծաթին, եւ արկի 'ի տուն Տեառն
'ի քուրայն (Կալ. Լնձ.) : Բառ Պար-
սիկ *խէսթէ*, որ նշ. բովք, հալոց :
Գրի եւ

ՔՐԱՅ (յետին), յորմէ

ՔՐԷԱԿԱՆ, — մեղք, — յանցանք,
իբր ոճիր 'ի մեղադրս 'ի բովս դատա-
պարտելի :

ԿԱՆԵՓ, Պրս. *անէթ*, *անէթ*, *ան-
նէթէ*, *աննապ*, Թն. *κίναβος* :

ԹԱՇԿԻՆԱԿ, Պրս. *թէթէ*, նոյն
նշ. : — Տանէին 'ի քրտանէ նորա
թաշկինակս (Գրք. ԺԹ. 12) : Դն.
σουδαριον, որ է բառ կառին *suda-
rium* :

ՍՈՒԴԱՐ, — Ի վերայ սպիտակ
սուղարին զթուխ նամիւորան յօրի-
նեսցէ (Ուլ.) :

ՃԱՀԻՃ,

ՃԱԽԻՆ, ՃԱԽՃԱԽՈՒՏ, ՃԱԽՆԱՅԻՆ,

Թորոյ աշխ.

ՃԽՃԽԱՆՔ, ՃԽՃԽԻԼ, Պրս. վահ, նշ.

Ջրհոր, եւ այ, նշ. դեռ, ջուր:

ՅԱԻԷՏ, Պրս. հալէր, Սանսքրիտ

է-հէր:

ՅԱԻՏԵԱՆ, Պրս. հալէր, Սանսք.

է-հէր:

ՅԱԻՏԵՆԱԿԱՆ, Պրս. հալէր, Սանսք.

Աշխ.

ԱՏԵՆ, (ժամանակ), կը թուի առ-
կէ առնուած:

ՓՈՐ, (գլ.), Են. φορός, նշ. կրող:

— Երանի որովայնին որ կրեացն

գրեղ (Ղա. 27). Են. κοιλία,

նշ. որովայն, եւ κοίλος, գոգաւոր,

եւ κοιλένω, նշ.

ՓՈՐԵՄ, յորմէ

ՓՈՐ, յորմէ

ՓՈՐՈՏԻ,

Ուրիշ է՝ փոր (կարայ),

Ուրիշ է՝ փոր (ած.).

ՎԱՂԵՄ, յորմէ

ՎԱՂՎԱՂԵՄ, որպէս, կցկցեմ,

վաղվաղեմ, Լտ. vago, նոյն նշ.,

Են. βιβάζω, նշ. ընթանալ, ընթա-

ցուցանել:

ՏՈՒՐԵՒԱՌ, թարգմ. Պրս. Կոթ-

է-հէր, Կոթէ-հէր, Կոթէ-հէր, (ա-

ռուտուր):

ՔՂԱՄԻՒ, Են. γαμος, (սեռ.)

γαμίδος: — Արկին գնովա քղամիդ

կարմիր: Թորմէ ձեւացեալ

ԱՄՂԱՆ, — Տեղի յաւարին ամ-

ղան մի նկարէն (Եւ. 21):

ԽՈՐԷՆ, անուանի քաջ զօրա-
վար, ի թիւս արոց Վարդանանց.
կայ նաեւ համանուն վկայ առնելի
ընդ Արարհամու վկայի:

Պարսկերէն ալ կայ հալէն, որ
նոյնպէս հաշկաւոր քաջի մը ա-
նուն է:

ՋՐԳՈՂ, թարգմ. Են. κλεψιδρα

(զօրծի ժամանակաշափ առ Աթե-

նացիս ի պէտս ճաթից առնու-

խօսաց). Են. (Ղա. 2).

«Այր մի էր անդ ջրգողեալ: Են.

ιδροπικός, այս Են. անուան բառը կը

նշանակէ՝ Են. քրքի ըսուած ախտով

վարակեալ, եւ այս ալ տեսակ մը

հիւանդութիւն է, որ մօրթոյն ներ-

քեւ ջուր կը հաւաքի:

ԱՆԴՈՂ, ԱՆԴՈՂԱԿԱՆ, Պրս. Էն-

Կոթ, նշ. հոգ, վարանք, տիրու-

թիւն:

ԱՆՍՈՐ, Արար. անսուր, նշանա-

կէ՝ տարր:

ՈՒՐԱՐ, գրի եւ՝ որար, Են. ωραριον:

ԲԱՂԱՐՋ, (անհոգ հոգ) ՏՃ. Կո-

թուր, Կոթուր, Պրս. Կոթուր, Թրք.

Կոթուր, որ թարգմանի ծրար փաք-

րիկ, Լտ. buccella, (պուշչիլա)

տեսակ մը հաց (առ Հոռմայեցիս),

որ կայսերք ժողովուրդին կը բաժ-

նէին: Տեղի կարկանդակ:

Այլու զանգեալ ջրով, Հայս ան-

խմոր՝ եփեալ ի մօրի, որ կոչի

Թուրքերէն Կոթուր, եւ թարգմանի

Կոթուր, Են. ὁ ἐγκριτίας ἄρτος, խմոր

ժաշածոյ: — Եւ առ ժողովուրդն

զհայսն իւրեանց մինչեւ խմորեալ

էր, եւ զգանգուածս իւրեանց ծրարեալ 'ի կառււ իւրեանց (Եւ. ԺԲ. 34)։ — Եւ եփեցին զհայսն զոր հանին յեղիպառս՝ նկանս (Եղքրքիւ) քաղաքս (Եւ. ԺԲ. 39)։ Թւ. καὶ ὤψαν τὸ σταῖς ὃ ἐξήνεγκαν ἐξ αἰρήτου ἑγκρυσίας ἀΐσμου, ὃ ἐγκρυσίας ἄρτος (pain cuit sous la cendre), հայ եփեալ 'ի մօսքի։

ՀՐՈՒՇԱԿ, աշխ., ՏՃ. հեղ.՝ Պրո-
ֆեսոր-դոկտ., Նշ. ձառագր., ՏՃ. պահպանում:

ԱՓՍԵԱՅ, զրի եւ արիւն, Յն.
 Էփան, նշ. պոյան, եւ օփիւ, օփուիւ,
 պնակ բոլորչի: Պրս. «էնան, յորմէ
 'ի մեզ' սան:

ԺԱՆԻՔ, ՊՐԱ. շէշկ' ԵՆ, ԿՆՏԻՐԺ
ՎԳԻ, ՏԷԼ ԷՐԵՒԱՆԱՆ, ԻՍԿ ԿՅԻՆ.

ԱՂՐԱՅ, կը թուի -շօրէ՛ բառէն
ձեւացու թիւն մը :

Տես նաեւ՝ ակադեմի :

ԿԱՊԻԿ, ՊՐԱ. + Է-Ա-Է :

ԲՐԱԲԻՈՆ, ԹՆ. βραβετον, նշանա-
կէ՝ մրցանակ :

ԲԱՂԱՆԻՒՅ, ԹԷ. βαλανείον.

ԳԱԽԱԶԱՆ, Պրս. Կէշեշէ, Կէշէ-
շէշէ, Կշ. խթան եղին, խոկ

ԽԱՐԱԶԱՆ, թուի ըստ օրինակի
վերնոյն կազմեալ, 'ի Պրս. բառէս
էւր, որ նշ. էշ: — Եւ արար խա-
րազան չուանեալ:

ԶՕՇԱՔԱՂՈՒԹԻՒՆ

ԶՕՇԱՍՏԱՑՈՒԹԻՒՆ, ԹՆ. αίσχροκέρ-
δεια, (ամոթալի շահ), Պրա. շէշը,
նշ. ամոթալի, ագեղ, աղտեղի,
պիղծ: Յորմէ:

20708, 20708ԵԼ ԱԶԱՑ, Իբր տգե-
ղանալն աչաց՝ չկարելովն հայել հա-
մարձակ (Կէզը Գրմաշմաշ) :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ , յորմէ

ՀԱՍՏԱՐԱԿ , իրր' հաշուարանի :

— Որք սերմունիւն եւ որք հնձեւն ,
հասարակ ցնծապցիւն : (Աշխ. հաս-
տատոյէս տարախանան) : Յորմէ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՐԱՎՈՐԻ, — Հասարակորդս
մեզ արարեի զդոսս (Մ=ԳԲ, Ի. 12) :
ԹՆ. Իսոս, (հուսասար) :

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐ, կամ Օր հասարակ,
յորմէ աղաւաղեալ աշխ. թնայակ:
Հասարակել աւուր, — ղհասարակ
գիւրաւ:

ՀԱՍԱՐԱԿԵԼ, հոյն է ընդ

ՀԱՒԱՍԱՐԵԼ, Պրակ. Հեճեբ, նոյն
նշանակութեամբ, Բաղդ. համեմատ

ՀԱՆԱՊԱԶ, Պրտ. Էնդաշ, Ահմաշ,
Կշ. Ընկեր, իբր՝ բաղմանկից, սեղա-
նակից, հաղորդ հացի: Յորմէ:

ՀԱՆԱՊԱՋՈՐԻՔ, ՀԱՆԱՊԱՋՈՐԻԿԵՄ,
կազմութիւն բառից է ըստ օրին
հազ-որդ, բազ-որդ, բաժան-որդ,
հասարակ-որդ, կամ իբր Յն. συνεστιος,
եւ կամի ասել, ընկերական, սովո-
րական, ամենօրեայ — Զհաց մեր
հեռադուռը տուր մեզ այսօր (ՄԲՆ.
զ. 11) . յն. ἐπιρωσιος, որ էւն էրե-
ւորն է ըբար քրէ ի պաղտանութիւն
էնեայ :

— Էին հանապազորդեալք . . . հա-
ղորդութեան բեկանեւոյ հացին (Գրք.
Բ. 42) : Տեո Հաղորդ :

Հանապազորդ բառին տարբեր ա-
ռումը՝ բաղդ, մխիթարիչ, հիմն,

քաղաք, քերկրեալ, առիւծ, արեւ, պատարապ։ Որք իրենց նախնական նշանակութիւնէն հետացած, եւ նոր նշանակութիւն մը առած են։

* * *

ԵՐԲԱՅԵՅԻ, գրի եւ հերթացի։ Թն. ἑρμῆς, որուն երկրարարածն 'ի մեզ՝ զստ կարգացուած է, այլ Բա-սիս վերջին մասը եղի, ունինք նա-եւ ոչի կերպարանքով, Իսրայէլա-ցի, Ղևտացի, Դիսսկուրացի, Հա-յեցի կամ Հայացի։

Այս մասնիկը Թոնն ալ ունի, ւտի, — ἑλληνιστί, ἑρμῆστι։

Նոյն է ասել եւ

ՀՐԵԱՅ, (սեռ.) հրէ-ի։

Կազմութիւնն է այսպէս, Թն. ἑρμαί εβ, իբր թէ. εβ, փոխի 'ի Հ, (տես՝ հլու եւայն), եւ բաշ, աէ-ռատի հրէ՝ աւնկով ի յանդը կը կազմէ բառիս սեռականը՝ Հրէ-ի, եւ որովհետեւ ամէն սեռական հո-լովի որ ետով կը վերջանայ, ուղղակա-նը կըլլայ եւ, (պաշտօնէ-ի, պաշ-տօնեայ, փախտէ-ի, փախտեայ), այսպէս եւ հրէ-ի, հրեայ, եւ ա-ծանցքը կըլլայ

ՀՐԵԱՐԷՆ, ինչպէս նաեւ

ԵՐԲԱՅԵՅԵՐԷՆ, թէպէտ ըսող եղաւ թէ «Հրէայ, Թն. ἑρμαῖος, — հէբրե-յեցի բառն աղաաղաւթնէն է հիւ-րաւ Բ որոնք բաբելոնէն», (տես՝ Լե-զու, 1887, Հոկտեմբեր)։ սակայն մենք զմին միւսին պէսպիսութիւ-նը կը նկատենք, եւ թարգմանչին սքանչելի ճարտարութիւնը, Յու-նական երկու բառերու գէմ երկու բառ զինել կարող ըլլալու համար։ Թէ որ Հրեայ՝ Երթացիք ըստին ա-ղաաղաւթիւնն է, ո՛վ է մեղաւո-րը։ — Խանդավարչն Իսրայէլի (Գ. Թաթ. ԺԸ. 17)։

Չի զիտելի է որ թէպէտ Երբա-յեցի եւ Հրեայ մէկ ըլլայ նշանա-կութեամբ, սակայն Ս. Գրոց թարգ-

մանութեան մէջ՝ մէկը միւսին տեղ յախուածն գործածուած չէ, այլ Բն. ἑρμαῖος ին գէմ Երթացիք, եւ Եսթատ ին գէմ, (որ մասնաւորապէս Ե-րթացիան կը նշանակէ Հրեայ գրուած է։ Այս դիտողութիւնը մեզմէ յա-ռաջ բրած է Ն. Հիւ. Բա.։

Իսկ գալով Եբրայէն բառին ստա-գարանութեան, երկու կերպ կը մեկ-նուի, առաջին կ'ըսուի թէ Եբրէ-ի (որ Սեմայ թոռան թոռն է), առ-նուած է, իբր երեւելի նախապետէ մը. ոմանք ալ կ'ըսեն թէ, Եբրայե-ցիքն (ի՛վրի), արմատ՝ (էպէր) բառն է, որ կը նշ. յայնմ կողմանէ, այսինքն՝ յայնմ կողմանէ գետոյն (եփրատայ), եւ գետին միւս կողմը անցնող, Այս անունը տուին Աբրա-համու, եւ ըսին՝ Եբրէ-ի Կ-ընդ-ուստի երբ եփմանամից մէջ (Եբր. ԺԳ. 13) կը կարգանք, «Եհսա ոմն եւ պապեաց Աբրահամու յայնչոյ Կ-ընդ-ուստի»։ Թն. ἀπεργειλεν ὁ Αβραμ τῷ περατῇ, Բնագրին մէջ կ'ըսէ՝ Աբրահամ Եբ-րայեցայ։

Կ'երեւի թէ ուրիշները տուին նը-մա այս անունը, եւ անոր ցեղը ուրիշներէն ըսուեցաւ Եբրայեցի, քանզի անոնք ինքզինքնին կ'անուա-նեն Իսրայէլ, Իսրայելացի, ինչպէս որ մենք զմեզ կ'անուանենք՝ Հայ, եւ ուրիշները զմեզ կ'անուանեն Ար-մէնիտ։

Իսկ (Ա. Թաթ. ԺԷ. 8)։ «Ո՛չ ա-պաքէն ես այլազգի եմ, եւ դուք Եբրայեցիք ծառայք Սաւուղայ»։ Թոյնը կ'ըսէ՝ «Եբրայեցիք Սաւու-ղայ», բնագիրը կ'ըսէ՝ «Ծառայք Սաւուղայ», Հայերէն թարգմա-նութեան մէջ՝ բառին երկու նշա-նակութեանը համար երկու բառ գրուած է։

* * *

ՊԻՀ, (գոյք, ստացուածք), Պրս. պիհ՝նշ. բարի։ — Յափշտակել զպիհս

սւրուք (Ուլ.) : Յորմէ թերեւս
ԴժՊէն, կամ թէ իցէ իրը համա-
ռօտութիւն բառիս՝ ԴժՊէն :
ԴժՊէն, ԴժՊէն :

* *

ԱՂԱՆԻ, — Զգուշանայ յաղան-
դոյ փարիսեցւոց (Մատթ. ԺԶ. 12).
Թն. δειξάτω, վարդապետութիւն, նա-
եւ՝ δόγμα, Թրդեւ :

Պրս. աշ, նշ. թոյն, եւ աշ-
տէ, նշ. տեսակ մը խոշոր՝ թունա-
ւոր սարգ : Իսկ

ԹՈՅՆ, Պրս. Բէնէյ, նշ. օձ, վի-
շապ, եւ Բաշ, նշ. ծանաւան, սրածութիւն, (եւսմարձաբ) :

* *

ՎԻԷՊ, Պրս. Էլէյ, նշ. թիւր, խոտոր, եւ Գէլէյ, նշ. խաբկանք, սխալումն :

ՎԻՊԻՄ, Պրս. Գէլէյ, խա-
բել, մոլորեցուցանել : Եւ

ՎԻՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ

ՎԻՊԱԿ, — Ոչ ձեռն նորա եկն
ի վերայ մեր, այլ վրիպակ իմն գոր-
ծեցաւ (Ա. Թ. Գ. 9). յն. σύμψα
(պատահումն) : Նոյն արմատէն լի-
նել կը թուի նաեւ

ՀՐԱՊՈՅՐ, — Որ արբուցանէ ըն-
կերին հրապոյրս պղտորս :

ՀՐԱՊՈՒՐԵՄ, նաեւ

ՀՐԱԻԷՐ, ՀՐԱԻՐԵՄ :

* *

ԴԻՊԱԿ, (Եւս. Գ. 21—24) :

ԴԻՊԱԿԱԳՈՐԵՄ, — Փոխանակ ոս-
կեհուս գրպակագործ պատմուճա-
նիդ քուրձ զգեցիր (Ուլ. Եւս.) : Պրս.
Դէյ, նոյն նշանակութեամբ :

* *

Գ, երրորդ գիր ըստ կարգի Հա-
լիւնէն այբուբենից, սակայն ձայ-
նիւն եւ ձեւով նոյն է ընդ Լատի-
նականիս զ. Իսկ Յունական այ-

բուքնի կարգաւ՝ նոցա երրորդ
գրոյն, այսինքն, Գ ին կը պատա-
խանէ, Գէր, Գրէ :

Յունական Գ (Γ) գրին ձեւէն հը-
նարուած է մեր Գ գիրը, եւ անոր
իբր կրկնութիւնը՝ Գ :

Երկրորդ՝ մեր Գ գիրը՝ հակառակ
գիրքով. Իսկ մեր Լ գիրը ձեւովն
ու ձայնովը Լատին է (L), եւ գի-
տելի է որ թէ՛ Հայ եւ թէ՛ Լատին
այբուբենից երկուստաներորդ գրին
է, սակայն սա ըսել պէտք է որ
Լատինին այլ այս գիրը Յունաց Գ ին
չըջուն ձեւն է, եւ կերպով մը՝
զարձեպ նոյն Գ գրին է :

Ի Յոյնն Լ իբրեւ թունշան՝ նշ.
30, որպէս եւ Լ ի մեզ : Ասոր հա-
մար է որ Յունական Գ գիրը մերթ
Լ թարգմանած են, մերթ Լ :

Ազ, աղաղակ, եղէգն, աղօրթը,
աղամ, Ղուկաս, Պաղոս, Հեղի-
նէ, Լարան, Գալիլիա, Էմմանուէլ,
Հելլեն, այեւ, եւ, հիմայ մեղի
կարելի է երկուքն ալ ի գործ ա-
ծել, սակայն միշտ ծայրայեղութե-
նէ փախչելով :

Այս է, կարծեմ, լուծումն այն
բաղմակնձիւն հանգուցին, եւ այն
հռչակաւոր կրակոտ վիճարանու-
թեան, պաղաղս Լ եւ Գ տառից
մերոց (*), որ տեղի ունեցաւ երկու
նշանաւոր հանճարներու մէջ :

* *

ՄԱՇԵՄ, Թն. μασδομαι, նշ. ու-
տել, կլանել, սպառել, ծախել :

* *

(*) Բանասիրոց հոմանի ծառայութիւն մը
ընելու մտքով՝ երկատիրութեան աւարտը կը
գնեմ միտակցի յիշեալ երկու վիճարանութիւն-
ները, որոց առաջինը սպառած է յաղագս
Զարգացելոց Պերսականութեան վերջը, իսկ
միւսը առանձին տետրակ մ'է՝ սպառելով ի
Մխիթարեանց, ի Վենետիկ, 1852 :

ՈՋՆԻ, Թն. *ἐχίνος*, նոյն նշանա-
կութեամբ, (*ἐχίνος*).
4312

ՎԱՌ, ձայն, Թն. *βάρει*.

ՓԱՐԱՋՈՒՆՔ(*), — Պակասեցին
էրազմէն Բնկեալ ի Տէլ Իւրայեւ,
պակասեցին մինչեւ յարեաւ Դերով-
րա, մինչեւ յարեաւ Ժայր Իւրայեւ
(Դատ. Ե. 8)։ Թն. շքեաւորէ յԻւր-
այեւ . . . Ժայր յԻւրայեւ։

Պրս. պէտքէնով, նշ. փառաւոր,
փայլելու, եւ քնքշու, ֆէյրու, քե-
րու, նշ. հզօր, քաջ, յաղթող,
վարի առ նոսա եւ իբր յատուկ ա-
նուն, անուն ծանօթ առ մեզ

ՊԵՐՈՋ, աստի է ի մեզ

ՓԱՌՔ, ՓԱՌԱՌՈՐ, ՈՒՂՂԱՓԱՌ,
խակ (Առ. 9)։ «Ծանկացան իբրեւ
գարեղէն նկանակի Աստուածոյ օ-
տարաց սնտուռոց» ընկալեալ օրին.
Թն. ունի ընթերցէն Աստուածս նորս,
բայց կայ ուրիշ օրին. մը որ կ'ըսէ՝
ἡρέτισαν ὡς ἄρτον χρίθινον, ցանկացան
իբրեւ գարեղէն նկանակի (աստուա-
ծոց նորոց)։

ՀՈՅՁ, ՏՃ. ԷՕԷ։

ԿԱՄՔ, Պրս. ԷՕԷ, նոյն նշա-

(*) Որպէս թէ փառագուն, փառագն, փա-
ռաւոր եւ ճոխ ըստ ազգի, ճարուստ, հզօր։
Այսպէս Թարգմանի ի Բն. Լա. Երրայական
բառն քեւուէ կամ քեւուի, զի եւ քեւ կամ
էւ ըստ Երրայեցոց է փառ։ Ուր (Դատ.
Ե. 8), փառն բառիս քեւուի (որ չիք յայտ)
եղին ոմանք ի Հայոց ի Լա. հանդէպ բառիս
քեւուի իբր մեկնութիւն՝ առաւ, որպէս
եւ ցարդ ընթեռնուն ոմանք յեբր. քեւուի
կամ քեւուի, նշանակութեամբս՝ քեւու-
իւն, առաւ, առաւ, ուստի եւ ի Հին Բռ.
փարագունք, աւանք, եւ յօստեփորիկ ինչ
փարագունք, գեղ, շէն։

նակութեամբ։ Այս Պարսիկ բառ
նշանակէ նաեւ
ՔԻՄՔ.

ԹՆԾԿԱՄ, աշխ. Բն. ԷՕԷ, ԷՕԷ,
տղայոց ձայնն արձակելն տրանջե-
լով։ ՏՃ. Բն. ԷՕԷ, ձայն հանել, բար-
բառել։ — Խնդրեցէ՛ք եւ տացի
ձեզ, որպէս թնծկալով կորեւնք
հայցեն (ԷՕԷ. Խր. Դ)։

ԹՆՋՈՒՔ, աշխ. Բն. ԷՕԷ, ազգ
ինչ սունկի։ Չսանտրելով՝ պնդա-
ցած մազերու վրայ խօսելով։

ԴԱՄԲԱՆ, Թն. *τύμβος*, նոյն նշա-
նակութեամբ։

ԴԱՄՓՈՒ, (Տես եւ չուն, կուղք,
սկնդիկ)։ — Մին յովազ լաւ է
քան զհազար դամիր չուն (Ուկե-
ւի)։ նշ. չուն Թն. *κέρβερος*, կեր-
բեր, չուն՝ պահապան դրանց դժո-
խոց (ըստ առասպ.)։ Արաբ. ԷՕԷ,
եւ Եբր. ԷՕԷ, նշ. չուն։ (Տես եւ
քարթ)։ Ուրիշ է

Ի Ս. Գիրս (Տես ի Թ. Բ), Դժոխ-
քը դանապաններ ունի, (թերեւս
դուրս ելլել ուղղողներն արգելելու
համար), որովհետեւ մուտքը ազատ
է, (*entrée libre*)։ — Բարապանաց
դժոխոց ի տեսանելն զքեզ (կամ
տեսեալ զքեզ) սարսիցեն։

(Մշ. Գ. 24), «Եւ հրամայեաց
քերովքէից կամ քրովքէից եւ բո-
ցեղէն սրոյ չուրջանակաւ պահել
զճանապարհս ծառոյն կեաց»։ (Ներս
մտնելը արգիլելու համար)։ Եբրա-
յեցերէն բառը կը նշ. պահապան։

ՄԱՏԻՏ, (բառ յետնոց), ՏՃ. ԷՕԷ-
լաւ ԷՕԷ, Արաբ. ԷՕԷ, նշ. մե-
լան։ Բաղդ. թանաք։

ԶՄԵԼԻՆ, գրի եւ
ԶՄԴԻՆ, ԶՄԴԻՆ, Թն. Զմադ,
(կարող փոքրիկ եւ հատու յոյժ, ա-
ծելի վարտավիրայի)։

— Կտրեաց զայն զմիկնստ զըպ-
բապետին (Եբեհ. ԼԶ. 23)։ (Այլ օրին.
չէ՞նք)։ Թն. Զսո՛ւ, ածելի։ Իսկ
ԶՄԵՂԵՄ, եւ

ԶՄԵՂԿԵՄ, երկու տարբեր գրչու-
թիւններ, եւ երկուքն ալ երկրա-
յելի, մինչեւ որ ժամանակը ուղիղ
ընթերցուած մը երեւան հանէ։ ա-
կայն եւ այնպէս մեզ կը թուի թէ՛
երրորդ ընթերցուած մըն ալ պիտի
ըլլայ շէշէլ, ծագումն առնելով
զմիկն կամ զմիկն բառէն։ (Տես
'ի վերոյ)։ Այս տեղ կը յիշեցնենք
որ մեր ածելի (ստեղծագործ) բառին
ծագումն առած է Պրս. աշխարհէ կամ
աշխարհէ բայը, որ կը նշանակէ՛ եր-
կաթեայ սրածայր գործիքով մը կո-
թել կամ վիրաւորել, ուստի այս
առամբը զմիկն կամ զմիկն բա-
ռէն ծագումն առած կը թուի զե-
մեղեմ կամ զմեղիւմ, եւ կամ զմե-
ղեմ, նշանակելով իբր՝ մշտացուցա-
նել կամ վնասել։ Եւ ասկէց է նաեւ

ՄԵՂԱՆԶԵՄ, որ իր բուն նշանա-
կութիւնն է՝ վնասել։ — Ոչ եթող
մարդկան մեղանչել նոցա (Աւգ.
ՃԳ. 14)։ Թն. ἀδικέω։ Մի՛ մերձե-
նայք, ասէ, յօծեալս իմ, եւ 'ի մար-
գարէս իմ մի՛ մեղանչէք (Աւգ. 15)։
Թն. πονηρέω։ — Զի եւ հերոյ վար-
սից նորա ոչ մեղանչէր հօրն։

ՄԵՂԱՆԶԱԿԱՆ, (վնասակար)։

— Խայթոց Տրիդոնին եւ յետ մա-
հու իւրոյ մեղանչական է (Վեցբ.)։

ՄԵՂ, — Եթէ կոյրք էիք, ոչ էր
ձեր մեղ. բայց արդ ասէք թէ տե-
սանեմք, եւ մեղքն ձեր 'ի ձեզ հաս-
տատուել են։ — Իմ եթէ էջր ե-
կեալ... մեղ ինչ ոչ գոյր նոցա։

ՄԵՂՔ, ԱՆՄԵՂ, — Զանմղա դա-
տապարտէիր, եւ զվնասակարս ար-
ձակէիր (Դան. ԺԳ. 53)։ — Արե-

զակն 'ի տուէ քեզ մի՛ մեղիցէ եւ
լուսինն 'ի գիշերի (Աւգ.)։

Իսկ (Եբեհ. ԺԷ. 2), «ի ժամանա-
կի յորում յիշեսցեն որդիք նոցա
զմեղանս իւրեանց»։ Ընթերցի՛ր
զսեղանս, որպէս ունի Յոյնն (Ինմա-
նութենէ՛ Ս եւ Մ գրոց ծագեալ է
չփոթութիւնդ)։

ՄԵՂՔ, կը նկատուի իբրեւ հա-
կառակն առաջնորդ։ (Տես այս
բառը)։ Թորմէ

ՄԵՂՄԵԼ, եւայլն։ (Տես այս բառը)։

ՆԵՂԱԼԵՄ, Պրսկ Նիկեոնէ, Կոն-
ստանդնուպոլիսի մէջ։ Եւ Նիկեոնէ,
(արհամարհանք)։ — Նշկահեաց Մո-
վար զիտրպէլ (Դ. Թագ. Ա. 1)։ յն.
αβελέω։

ԱՆԿՈՒՇԵՄ, ԱՆԿՈՒՇԵՄ,

ԱՆԿՈՍԵՄ, ԱՆԿՈՍԵՄ։

ՅՈՒՐՏ, Արաբ. Կէրք, եւ Պրս.
Կէրք, նշ. ցուրտ, իսկ՝ Պրս. Կէրք,
նշանակէ

ԶԵՐՄ, եւ Թն. θερμός, Արաբ. ճէ-
րէ, նշ. ջերմութիւն, եւ Պրս. Կէր-
ք, Կէրք։ Թորմէ

ԶԵՐՄԱՆԱՄ, աշխարհէ։ Եւ

ԶԵՐՆՈՒՄ, — Ծուրտ էր եւ ջեր-
մութիւն, ջերմոյր եւ Պետրոս (Թագ.
ԺԷ. 18)։

— Լաւ է ամուսնանալ քան ըզ-
ջերմութիւն։ (Ջերմութիւն ցանկութեամբ)։

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԶԵՐԱՆԻՄ, — Անկանչէր 'ի մահիճս
իւր, եւ զախտ մահու ջերմութիւն (Ա.
Մկ. Ա. 6)։ — Զփաղեմտիանոսացն
ցաւս ջերմիցի (Ուկ. Ես.)։ Բաղդ.
տարիամ եւ տառապիմ, տենչամ
եւ տանջիմ, անձկամ եւ անձկա-
նամ, շուայտիմ եւ տուայտիմ, ցան-
կամ եւ ցանկանիմ։

ԶԵՐՄԱԶԵՐՄ, ԶԵՐԱԶԵՐՄ, Պրս. Կէր-
ք-Կէրք։

ՄԻՇՏ, Պրս. հեթանոս, նոյն նշանակութեամբ. իսկ հակառակ առմամբ լաւ եւս համեմատի ընդ թրք. շէշթէ (միշտ), որ նշ. այժմ:

3214

Մէշ, վարի ստէպ ընդ՝ աշտ, (տես զբառը): — Այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս: — Յաւարտ զրեթէ առնանք ազօթից:

ՔՈՒՌԱԿ, աշխ. յաւանք, ձագ իշոյ, Պրս. հեթանոս, նոյն նշանակութեամբ:

ԱՅՑ ԱՌՆԵՄ, Յն. ցხოპეშო:
ՅԱՅՑ ԵՂԱՆԵՄ:

ԱՅՑԵԼՈՒ, ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ, տեսուչ, Պրսկ. աշխ. կամ էշէ, նշ. լրտես, տեսանող: — Չայցելութիւն նորա զայն աշխ. տարցի (Սալ. ՃԸ. 8): Յն. τὸν ἐπισκοπῆν αὐτοῦ λαβοῦ ἑτερος. նոյն բան է եւ 'ի զործս առաք, թարգմանեալ է՝ «Չկարգ նորա առջէ ալլ»: Յորմէ եւ

ՀԱՅԻՄ, Արար. հայեւ, նշ. հայեցուած, երեւակայութիւն: — Հայեցարուք 'ի ձեզ վասն արանց յայդոյիկ զինչ արժան իցէ առնել:

ՀԱՅԵԼԻ, Յն. εἵσοπτρον:

Յորմէ (այցելութիւն) եւ

ՀԱՅՑԵՄ, բաղդ. պաղաւորմ:

ՍՓՈՒՄ, (տես՝ սերմանեմ), որուն հետ սերտիւ կապակցութիւն ունի, իրեւ մի եւ նոյն արմատէ ծագած, Յն. σπειρω, (սերմանել, տարածել, ցանել): Յորմէ

ՍՓՈՒՌ, ՍՓՈՒՆ, — Միթէ ի տիրւոս հեթանոսաց երթայցէ (Յալ. է. 35): Յն. εἰς τὴν διαπορὴν τῶν Ἑλλήνων: — Յրեցից զնոսա 'ի տիրւոս (Երեմ. ԺԵ. 7): Յն. διαπερῶ αὐτοὺς ἐν διαπορῇ: Յորմէ

ԲՈՒՄ, աշխ. բռն (էրեթ), որբռնէ, ՏՃ. պարանա էրեթ: Յորմէ

ԲՈՒՌ, պարի էմ որ է էթէ շէշթէ:

— Կանգնեցես անդ քարինս մեծամեծս, եւ բռնեցես զնոսա բռնով (Օրէն. Իկ. 2): Բաղդ. ծալել, ծրար, ծարրել, ծարիր, եւ ծաւալել: Յորմէ (բռն) 'ի հակառակէն ԲՐԵՄ, (մի՛ շփոթեր ընդ փորել): — Բրեւ՝ զորմդ, եւ բրեցի զորմն (Եւթ. Ը. 8):

Յորմէ (բռն) 'ի հակառակէն ԲՈՒՌՆ, որ կը նշ. զոգեալ ձեռն, ափ ձեռնն ամբողջեալ:

ԲՈՒՆԱԼԻՐ, յորմէ ԸՄԲՈՆԵՄ, Յն. ځير, նշ. ձեռն, բռն, նշանակէ նաեւ՝ զորութիւն, բռնութիւն, ըստ այսմ եւ 'ի մեզ ԲՈՒՆՈՒԹԻՒՆ, ԲՈՒՆԱՆԱՄ, ԲՈՒՆԻ, (մի.) — Բռնի մեք զուրուք ոչ կերպ եւ արաք (Երեմ. Ե. 14):

ԲՈՒՆԱՐԱՐԵՄ, — Բռնն է ինձ 'ի քէն (Ծննդ. ԺԶ. 5): Յն. ἀνικοῦμαι ἐκ σοῦ:

ԲՈՒՆԱՌՐ, ԲՈՒՆԻ (մի.), — Եթէ ոք հարկանիցէ զընկեր իւր... բռնցի (Եւթ. ԻԱ. 18): 'ի մեզ աշխ.

ԲՈՒՆԵԼ, յորմէ ԲՈՒՆԻԼ, հետեւողութիւն է ՏՃ. զի առ նոսա, Եւթ. Ե. 18, (բռնկիլ), յորմէ Եւթ. Ե. 18, (բռնկիլ):

Այսպէս է նաեւ՝ ՏՃ. Եւթ. (քով), Եւթ. Ե. 18, (միւրձենայ), յորմէ՝ Եւթ. Ե. 18, (այրիլ). եւ Եւթ. Ե. 18, (մօտ). յորմէ՝ Եւթ. Ե. 18, եւ 'ի մեզ աշխ.

ԿՊՑԵՆԵԼ, կը նշանակէ՝ էմբել, — Ճրաղը կպցուր, այսինքն՝ ճրաղը վառէ:

ԿՊԻԼ, զաւառացի մը ինձ ըսաւ. «Մարդուն ճրաղը ե'րբ է կպել որ հիմայ պիտի կպի:

Տես նաեւ՝ Եւթ. Ե. 18, եւ Եւթ. Ե. 18:

ԿԱԿԱՆ, Յն. ځاځوتو, (արտասուք), եւ զիտ դժոխաց՝ կոկիւտոն: ԿԱԿԱՆՈՒՄ, — Լուեալ զալիւն

մանկանցն՝ հանդերձ մարցն կական-
մամբ (Պրբն.) : Են. κωκυλλα, նոյն
նշանակութեամբ :

ԿԱԿԱՆԵՄ, Են. κωκώ, նոյն նշ.
— Կական բարձ 'ի ձայն մեծ (Բ.
Թբ. ԺԹ. 4) :

ԿԱԿԱՆԱՐԱՐԶ, (մկ.), — Կակա-
նարարձ արտասուելից դձեռս լի ա-
ղօթիւք յերկինս ամբառնային (Ա-
բբ.) : — Զձայն բարձեալ կականէին
(Ողբ. Ե. 13) :

ԳԼՈՒԽ, Պրս. +էլա, յորմէ ՏՃ.
+էլա, նշ. գլխանոց, փակեղն :

Այս Պարսկ բարձ ձայնաւորնե-
րէն թօթափուելով կ'ըլլայ Էլ, որ-
պէս եւ 'ի մեղ թօթափուելով ձայ-
նաւորներէն, կ'ըլլայ գլխ(այ) :

ՍԷՆԱՆԱԼԷ եւ Կարապ բառերուն
վրայով ըստած է որ Են. σάραξ եւ
κάρσος : Կը նշանակեն՝ զողաւոր կամ
ինչ որ զողաւոր է, բաժակ, նաւ,
գլխանոց եւ այլն. այսպէս է նաեւ՝
+էլա կամ Էլա, որ ինչպէս յայտ-
նի է, զողաւոր է 'ի ձեւ սկաւա-
ռակի : Բաղդ. սկաւառակ, սաղա-
ւարտ, տաղաւար, վրան, կարապ,
կառափն, փոր :

ՀԱՆԵՄ Ի ԳԼՈՒԽ, իբր ՏՃ. պաշ-
տօնաւոր : — Հաներ զԷլէրէն 'ի Էլ-
յաղօթն Աստուծոյ (Ղա. Զ. 12) :
Են. δακτυλότερα, (ղիշերը անցունել) :

ԵԼԱՆԵՄ Ի ԳԼՈՒԽ, ՏՃ. պաշ-
տօն, այսինքն՝ կատարել, ընուլ,
արդիւնաւորել : — Այլ Աստուծոյ
վճիռն ել 'ի գլուխ, կախեցաւ որդ-
ւոյն Համան, որ մնացեալ էր յԱ-
մաղեկայ, եւ ջնջեցաւ յիշատակն
Ամաղեկայ որպէս եւ ասացն Աստ-
ուած (Նի. Եմբ.) :

Այսպէս եւ
ԿԱՌԱՓՆ, տես եւ կարապ :
Են. κράνιον, κάρηνον, κάρ, (ակա-
ռալ Էլայ Էարայ, Էմի, Էլա Էար-
այ, սակայն մերս ծագի 'ի Յունա-

կանէս՝ κάρσος, (նաւ), եւ ամէն գո-
ղաւոր մարմին : Եւ Են. καρσενίδης,
σκαρσενίδης, նշանակէ Բաբար, 'ի Նե-
նա : Եորմէ

ԿԱՌԱՓՆԱՏԵՄ, ըստ օրին. Էլա-
թի : Եւ

ԿՈՒՓԵՄ, յորմէ
ԿՈՒՓ, բաղդ. կարապ : Իսկ
ՓՈՐ, ուրիշ անուն կարապ թոյնոյ :
— Զարապիլ եւ զփոր (Օրբ. ԺԴ.

16) : — Կիկնոս, այսինքն՝ փոր կամ
ձկնաքաղ (Վեցր. Ը) : — Նա եւ փորն
կարի իսկ զեղեցիկ է (Ու. Մեկն.
Մթ.) : — Եւ փորն իսկ քաղձրա-
ձայն թոյնն է (Ու. Եմբ.) : — Ոչ
ոք արդեօք տեսանիցէ զփորն կամ
զձիւն, հարցեալ եմէ սպիտակք են
այսոքիկ (Կէր. Գմ.) : — Զփա-
սիան եւ զփոր եւ այլք այսպիսիք
(Պրբն.) : Են. κάρσος, նշ. նաւ, եւ
նաւ՝ ինչպէս յայտնի է, զողաւոր
է, իբր մէջը փորուած :

« Պրս. Էմ, Էմ, նշ. փայտ՝ ու-
րոյ մէջն իցէ փորագեալ որպէս տաշտ,
եւ ամենայն իր որ զողով երկայն՝
մէջ նորին դատարկ իցէ, Էմ ափն
(Պրբ. Բաբարն Գեորգ Դրբ.) :

Ուստի 'ի մեղ՝ այս տեսութեամբ՝
փոր (գլ.) նշանակած է՝ Էարա, իբր՝
մէջը փորուած նաւ, (Են. κάρσος) :

Իսկ
ՓՈՐ, իբրեւ ածական, նշանակէ՝
դատարկեալ, փորուած, անամէջ :

— Յօդունն վարսակաց ամենեւին
փոր եւ անամէջ է (Վեցր. Ե.) : —
Մինչ ընդ միմեանս մածեալ իցեն
քարինք, եւ չկայցէ ինչ փոր, ան-
քակ մնան 'ի միմեանս (Ու. Եմբ.) :
— Ուր հաստատուն է հիմն, եւ չիք
ինչ փորին (Ու. Ա. Տէ.) : Եորմէ

ՓՈՐԵՄ, ՓՈՐԱՐՈՑ, — Գուրն զոր
փորեաց եւ պեղեաց (Սալ. Իսկ
(Դրբ. Ա. 19) : « Հեղաւ ամենայն
փոր նորա : Են. τὰ σπάρχα, (ա-
ղիք) : Են. κοιλία, նշ. որովայն, փոր,
եւ ծագի 'ի բառէս κοίλος, κοίλη, որ

եւ կ'ըսուէին՝ անստիճաբ, ἀμαζονες՝ մենք ալ նոյն Յունական ձայնիւ կ'ըսենք:

ԱՄՍՁՈՒՔ, իսկ (Բ. Մշ. ԺԴ. 15), «Եւ զփռնէն կոտորեցին, եւ ասին խաչինս բազումս եւ ուղարտ, եւ դարձան յերուսաղէմ», սոփորական Յոնն ունի — καὶ τοὺς Ἀλιμαζονες, որ թափառական գրոհի մը անուն է, եւ ստիպին կայ Յոնն օրինակ մը, որ ἀμαζονες կը գրէ. եւ կ'երեւայ որ մեր թարգմանչին ձեռքի օրինակն անպէս էր, որուն հետեւելով՝ ἀμαζονες թարգմաներ է՝ փռնէն (ամազոնք): յիշուած է նաեւ (Առ. ԻԲ. 1) «Արարացիքն եւ Աղիմաղովնեայքն» Թն. οἱ ἀλιμαζονες, ուր Յոնն ու Հայն միարան են:

Ստին կը նկատուի իբր՝ ջրոտ, խոնաւ, թացեալ, կամ յոյր եւ պարարտ, կաթնաբուլիս եւ սննդարար: Երբեք 'ի հակառակէն

ՈՍՏԻՆ, ցամառաւ, ծառաւոր, լը՝ — Մաս՝ որ ջրարբին եւ ոստին է, զի ընդ ջրարբին՝ ջրարբի է, եւ ընդ ոստին՝ ոստին համարի (Վեջ. Ե.): — Երկիր ծարաւուտ որ ոստին է, անջրդի (Ու. Եւս.): — Երկիրն տեղիս (Վեջ.): Բաղդ. գաւառ եւ կաւառ, ցամաք եւ ծով, նահանգ եւ նահանգ, չոր եւ ջուր, տոգորիմ եւ տոգորիմ, մկրտեմ եւ մակարդեմ:

ՍԻՐԵՍ, Թրք. «է-թէ-րէ» նշ. աւել ածել, բաժնալ զաւելորդս 'ի բայ. եւ «է-թէ-րէ» նշ. աւել:

Երբեք (ածելի, «ստորաբ»), իբր թարգմ. Պր. քառ, (ածելի) եւ քառ, (մաքուր):

— Սրբի մի՛ ածիցէ զգլխով իւրով մինչեւ լցցին աւուրքն (Թ. Գ. 5): Թն. քորն. — Ա'ս դու քեզ սուսեր յեսանաւոր սուր քան զսրբի՛ զարաւիրայից, եւ ածիցիս զոյն զգլխով քով եւ զմօրուօք (Եւ. Ե. 12):

1) Թն. քորն. եւ մերձաւոր է ՏՃ. ձայնիս, «է-թէ-րէ»:

Պր. «է-թէ-րէ», նշ. ածելի, Պր. քառ, նշ. (սուրբ, մաքուր), եւ քառ ածելի, յորմէ 'ի մեզ թարգմանաբար՝ «է-թէ» ուստի ասի՝ սրբել զմօրուս՝ զհերս, (Թն. ἀγαιρέσαι), զեղնգունս. (Թն. περιουχίζω), զայգի, (καθαίρω) — Ամենայն (ուս) որ բերէ պառւղ, սրբէ զնա (Թ. Գ. ԺԵ. 2), որ նշանակէ, յապաւել, 'ի բաց բաժնալ զաւելորդս, յօտել:

Երբեք ՍՈՒՐԵ, ՍՐԵՈՒԹԻՆ, Թն. τὸ ἄγιον, Դիտելի է սա խօսքը, «Փայ զրտանէ զնա պարապարդ, քառել եւ յարդարեալ» (Մ. Գ. ԺԲ. 44): Թն. σεπαραμένον, որ նշանակէ՝ «է-թէ-թէ», աշխ. «է-թէ-թէ» 'ի բայէս σεπάρ, («է-թէ-թէ»), 'ի մեզ քառել, որ նոյն է ընդ «է-թէ-թէ» («է-թէ-թէ-թէ»): Թուրքերէն՝ «է-թէ-թէ» (սրբել) եւ «է-թէ-թէ-թէ» (աւել ածել), այս երկու բայերը իբրեւ մէկ բառ կը գործածուին մէկտեղ, «է-թէ-թէ-թէ-թէ», «է-թէ-թէ-թէ-թէ-թէ» («է-թէ-թէ-թէ-թէ-թէ» (սրբել, մաքրել, ջնջել, անհետ առնել): Եւ

ՍԱՓԻՆՍ, նոյն ընդ «է-թէ-թէ»:

ՍԱՓԻՆԶ, կազմութիւնը բաղդ. զափր (հատանել) եւ զարբնել, զարբին, Ուրիշ է՝

ՍԱՓՈՒ, Պր. «է-թէ-թէ» նշ. խեղդէն աման, կազմ. բաղդ. Շապուհ:

— Պատահեցէ ձեզ այր մի որ սափոր ջրոյ յուս ունիցի (Մ. Գ. ԺԴ. 13): — Սափոր աղերն մի՛ պակասեցէ, եւ կամիրակ իւզոյն մի՛ նուազեցէ (Գ. Թ. ԺԵ. 14):

ՓՈՍ, Լատ. fossa, նոյն նշանակութեամբ: — Փոս փորեցէ եւ պատնէշ կանգնեցէ (Եւ. Ե. ԻԳ. 8): — Ի փոսոյ գետոյն մինչեւ 'ի կողմանս, եւայլն (Եւ. ԻԵ. 12):

• • •

ՉՈՒ, բառ Աստիական կամ Դու-
րանական նովին հնչմամբ եւ նշա-
նակութեամբ: Քրդերէն՝ շու, ՏՃ.
կէրէշ:

ՉՈՒԵՄ, ՉՈՒ ԱՌԵՆԵՄ, յորմէ

ՉՈՒԱՌԱԿԱՆ, — Ի մէջ ասից նո-
րա անկաւ ծանրացեալ... անդ ան-
կաւ չուառականն (Դար. Ե. 27):
Թն. ἐξοδευθεῖς, շուեւն, եւեւն, քն-
շեւն, Ժուեւն, արաւեւն): Քան-
զի Յունարէն ἐξοδευω եւ ἀπερχομαι
բայերը կը նշանակին՝ շուել, երթել,
եւ Ժուանել, արաւել, կրնալ, եւ
Տաճկերէն փոխանակ բախու. Ժե-
ու, կ'ըսուի՝ եւեւնեւն (Ի յորմէ
Ժար.), πορευομαι, երթալ եւ մեա-
նել, Ուստի ասոնց հետեւողու-
թեամբ է մեր երթել բային առած
մասնաւոր նշանակութիւնը հետեւ-
եալ խօսքերուն մէջ.

ԵՐԹԱԼ ՁԻՐՈՎԻՆ:

— Միթէ զիւրովին երթայցէ
(Եւթ. Բ. 22). Թն. μίτι ἀποκτενεῖ
ἐαυτὸν, (որքէս է նշանակէ զիւր-
նէ): — Բանտապիտն ձգեաց զու-
սեր, եւ կամէր երթալ զիւրովին
(Դար. Ժ. 27). Թն. ἐμελλεν ἐαυτὸν
ἀναιρεῖν, (նշանակէ զիւր-
նէ):

ԵՐԹԷ (չու, չուեւն):

ՉՈՎ, (աշխ. Ժու. բոյսի վրայ խո-
սելով), շառաւիղ, ուտ: — Ըստ
թուոյ արմատոցն որ ի խոնարհ ար-
ձակին՝ նոյնպէս երեւցեալսցէ ի վեր,
եւ զջով բուսոցն տայ (Վեցեր. Ե.):

ՉՈՎԱՆԱՄ, — Արձակեալ ստեղծ,
կապեալ ծունր, ջովացեալ, առլը-
ցեալ, հասկաթուռ (Ագ. Բ.):

Իսկ

ԳՈՒԺ, Պրակ. Ըստ՝ նշ. զգծեղն
ուղտու, եւ յայնաբար՝ ի ծունր ի-
ջանել (ի նշան յարգանաց). ուստի
ի մեղ կ'ըսուի:

Ի ԳՈՒԺՍ ԱՆԿԱՆԵԼ, (աշխ. ծունր
չորիլ) (Ու. Գ. Մար. Ա.):

Ի ԳՈՒԺՍ ԻՋԱՆԵՄ, — Ի գուճս ի-
ջեալ աղաչէին (Եւթ. Դ. 10):

Ի ԳՈՒԺՍ ԿԱՄ, — Կայր ի գուճս
ի վերայ ծնագոյ իւրոց (Դ. Թ. Բ. Բ.
54):

Ի ԳՈՒԺՍ ՀԱՐԿԱՆԻՄ, — Թագա-
ւորն ի գուճս հարեալ (Բաւ. Բ.):

ԵՐԹԷ ի հակառակէն
ՉՈՒԲԱՄ, — Չո՞գ առ մեղու (Ու. Գ.):
ՉՈՒԿԱՄ, բաղդ, երդ եւ երթամ,
պնդեմ եւ պնդիմ: Ուրիշ է

ՉՈՎ, Պրակ. Եւթ. Բ., նոյն նշանա-
կութեամբ:

ՉՈՎԱՍ, — Այլ ջոկ է ձկանց որ
ի ծովս չրջին (Վեցեր.): — Չմշա-
կացն եւս դասս եւ ձեռագիրտացն
ջոկս քննեցուք (Ու. Գ. Մար. Դ.):

* *

ՄՇԱԿ, Արար. Ժու. Բ. նշ. տա-
նապանք, աշխատութիւն, նեղու-
թիւն, տաղնապ. Պրակ. բնական շնչ.
մշակ, բայց թարգմանի՝ աշխատ-
ութիւն կ'ըսուի, զի բնական տառապանք,
վիշտ: Բաղդ. երկ, երկիր, հերկ,
աշխատութիւն, վաստակ,

Պրակ. Ժու. Բ. նշ. պաշտօնեայ,
սպասաւոր, Թն. ἐργάτης, յորմէ ՏՃ.
բրդար, ի բառէս ἐργος, (երկ):

— Ես եմ որթն ճամբիւս, եւ
Հայր իմ հաւի է (Եւթ. Ժ. 1). Եւ.
γερσός:

* *

ԼԱԽՏ, Պրակ. Ժու. Բ. նշ. ուսն, ՏՃ.
Բաւ. Բ.:

* *

ՓՈՒՆՁ, Պրակ. Ժու. Բ. նշ. զիւր-
նէ: — Եթէ հասկ ի միում փնջի
(Եւթ. ԽԱ. 5):

* *

ՄԱՆԵՄ, Պրակ. Ժու. Բ. նշ. ման-
նէ, նոյն նշանակութեամբ:

Լու. manus, նշ. ձեռն, mani-
factus, ձեռագործ: — Ուստի բա-
րունակացն պատին մանին զծա-

սովորն որ շուրջ զնորքս իցեն (Վե-
յոր. Ե.) : — Եկն եւ մանեաց նմա
կարս (Սեբեբ. Գ.) :

ՄԱՆՈՒԱԾ, ՄԱՆՈՒԱԾՈՅ,

ՄԱՆԱԾ, (աշխ.) :

ՄԱՆ ԱՌՆՈՒՄ,

ՄԱՆ ԳԱՄ, (աշխ.) : Բաղդ. ոլո-
րիմ եւ բոլորեմ :

* *

ՏԱԻՈՒՂ, ՏԱԻՒՂ, — Օրհնեցէ՛ք
զտէր սաղմոսարանս եւ ջնարաւ,
եւ աղեաւ, եւ տաւաղաւ, ծնծղա-
յիւք, թմրկաւ եւ պարուք (Սեբեբ.
Է.) : Նոյն եւ ՏՃ. ԳԼԷԼ :

* *

ՄՐԱՀ, Արար. «բհ», «բ», նշ.
ապարանք, եւ «բա» նշ. գետին,
հող, Պրս. «բա» նշ. տնակ :

ՄՐԱՀԱԿ, Թն. αβλῆ, στοχ :

* *

ՍԵՐՄՆ, ՍԵՐՄ, Թն. σπέρμα,
σπόρος, նոյն նշանակութեամբ :

ՍԵՐՄԱՆԵՄ, Թն. σπείρω, եւ այս
Յունական բայէն է 'ի մեզ' «սփռեմ»,
եւ Յունականէ՞ր սπόρος («բհ»), ծա-
ղի σπορίς («սփռ») : Տե՛ս եւ «սփռեմ» :

Եւ այս երկու բայերը, «բհ» եւ «սփռեմ»,
իր մէկ արմատէ ծա-
ղումն առած են :

Երկուքին մէկ տեղ գործածու-
թիւնը կը տեսնենք հետեւեալ խոս-
քին մէջ :

— Հնձեա զոր ոչ սերմանեցեր,
եւ ժողովեա ուստի ոչ սփռեցեր...
գիտէիր եթէ հնձեմ ուր ոչ սերմա-
նեցի, եւ ժողովեմ ուստի ոչ սփռե-
ցի (Մատթ. ԻԵ. 24—26) : — Ուր
սերմ է, անդ բազում տոճմականք,
ուր սերմ է, անդէն եւ հունձք 'ի
մօտոյ (Ուկ. Մատթ.) : — Կին ոք ե-
թէ սերմ առցէ եւ ծնանիցի արու
(Ղեւ-Մ. ԺԲ. 2) : — Զորդի աղախ-
նոյդ արարից յազգ մեծ, զի սերմն

քո է (Մատթ.) : Իսկ Մատթ. Ա. 11),
«Բղխեացէ երկիր զքանջար խոտոյ
«բհ» եւ «բհ» : Թն. σπείρον σπέρμα,
բայ է, «սփռ» «բհ», «բհ»-էր կամ
որ «սփռ» յինքեան «բհ» : Արդ այս
խօսքը առնուած է՝ իբր σπείρειν
σπέρμα, եւ ըստ այսմ թարգմանուած
է՝ «բհ» եւ «բհ» :

Այսպէս եղած է նաեւ 12 համա-
րին մէջ, ուր վերի խօսքը կրկի-
նուած է : Նոյնպէս 29 համարին
մէջ, «Ետու ձեզ զամենայն խոտ
սերմանելի» «բհ» եւ «բհ», Թն.
σπείρον σπέρμα : Այս խօսքը Բարսի
«Վեցօրէից»-ին մէջ (ՃԼԵՆ Ե.) յիշուած
է եօթն անգամ, եւ թարգմանուած
է այսպէս, Բղխեացէ երկիր քանջար
խոտոյ «բհ» եւ «բհ» ըստ ազ-
գի իւրում : Բղխեացէ երկիր քան-
ջար խոտոյ «բհ» եւ «բհ» : Բըղ-
խեացէ երկիր զքանջար խոտոյ «բ-
հ» եւ «բհ» ըստ ազգի իւրում :
Բղխեացէ երկիր զըյս խոտոյ «բ-
հ» եւ «բհ» : Բղխեացէ երկիր
զըյս խոտոյ «բհ» եւ «բհ» ըստ
ազգի իւրում : Բղխեացէ երկիր զըյս
խոտոյ «բհ» եւ «բհ» ըստ ազ-
գի իւրում : Բղխեացէ երկիր զըյս
խոտոյ «բհ» եւ «բհ» :

Եւ ահա եօթն անգամ «բհ»
եւ «բհ» կրկնուած է, եւ ան-
փոփոխ պահուած է՝ եօթն անգա-
մին ալ, փոխանակելով Մանդոց
«բհ» եւ «բհ» ընթերցուածին :

Թորմէ (սերմն) եւ

ՍԱՂՄՆ, ՍԱՂՄ, — Հարկանիցեն
զկին յղի, եւ ելանիցէ սաղմն ան-
նկար (Եւ. ԻԱ. 22) : — Յովհաննէս
չեւ ելեալ 'ի սաղմարոյն մզանացն
(Ուկ. Մատթ.) : Պրս. «սփռ» նշ. զար-
գանդն ուր գոյանայ ձագն կեն-
դանոյ :

Սաղմն նկատի իբր Լույս Էւ եւ
Լույս յորմէ 'ի հակառակէն

ՍԵՂՄ, — Արտաքինքն զի մինչեւ
զսեղմն անուանեն հաստատութիւն

(Վեջեր.) : — Սեղմ են ոսկերք փղաց (Անթ.) :

ՍԵՂՄԵՄ, ՍԵՂՄԱՆԱՄ, — Ձերկիր սեղմացեալ տեսանեմք (Եղեկ) :

ՍԵՂՄՈՒԹԻՒՆ, — Ձգրունան փակեցին, եւ զգրանդան սեղմեցին վիւմօք (Ա. Մկ. Ե. 47) : — Ոչ ունին սեղմութիւն եւ խտտութիւն (կամ խտտութիւն) (Վեջեր.) : Բազդ. հոսեմ եւ հրեմ, լուծանեմ եւ լծեմ, թրծեմ եւ թրջեմ, մկրտեմ եւ մակարեմ, ուղիս եւ աղիս, աղիւնեմ :

Յորմէ (սերմն) եւ Լտ. germen, ՋԱՐՄ, — Կորուսից զանուանս նոցա, եւ զգարմ եւ զգաւակ (Եւս. Մանթ. 22) : — Ջարմ ամպարըցաւ ոչ յաճախեցէ ոստս (Սեբ. Խ. 15) : Իսկ

ՏՈՂՄ, Ջէնա՝ Լուսնա՝ կամ Լուսնա՝ Պրս. Լեւեմ, Թրք. Լեւնա՝, նշ. սերմն : — Ամուսնաւորաց եւ մահկանացուաց ազգ է տոնմ աստուածոց նոցա (Եղեկ) : Յորմէ

ՏՈՂՄԱԿԱՆ, — Ասն ուրումն մեծատան ետուն սնդք տոնմականս (Ղ. Ժ. Ժ. 16) : Թն. εὐφρόνησεν ἡ γάρ, — բարեբաւութիւնս բարեբաւութիւն : Տոնմակէ՝ ցորենի վրայ խօսելով, կը նշանակէ՝ սերմանացու, ՏՃ. Լուսնա՝, իբր զի ազգի տեսակի ցորենը սերմանելու համար կը պահուի, եւ Լուսնա՝ պահուց ըսելը ընտիր ցորենան ըսել է : Իսկ

ՍԵՐ, — Ի ծնունդ, 'ի սեր եւ 'ի սերունդ (Վեջեր.) : Յորմէ

ՍԵՐ, Լտ. sero սերմանել :

ՍԵՐՈՒՆԻ, — Սերունդ թագաւորի (Խր.) :

ՍԵՐԵՄ, — Սերեցից ձեզ մարդիկ զժողովուրդն իմ զխարայել (Եղեկ. Լ. 2. 12) : — Առնուին ջուրքն ծնանել եւ սերել (Վեջեր.) : — Հրամայեաց սերել յերկիր՝ ծնունդ արձակեալ (Ագ. Լ.) :

Ուրիշ է

ՍԵՐՆ, (գլ.) : զորով չըջի անիւ,

եւ նկատի իբր՝ պինդ եւ հաստատուն ինչ :

Լտ. sera, նշ. նիդ, աղիք, ամբութիւն, եւ serrere, նիդս արկանել, փականել, փակել, պնդել, ամրացուցանել, յապահովել :

Յորմէ

ՍԱՐԻՔ, կապանք, Բազդ. ապաւէն եւ ժապաւէն :

ՍԱՆՆ, Ի նմանութիւն սառին, Թն. χρυστάλλος, Բազդ. կարկուտ եւ կարկատեմ, Իսկ

ՍԵՌՆ, (սոժ.), անխառն, զուտ, յոտակ, անվթար, անապակ, Լտ. sincerus, նոյն նշանակութեամբ :

Ուրիշ է

ՍԵՐ, Պրսկ. շէր՝ նշ. կաթն, եւ «էրէ շէր» է սեր, Թրք. սերմէ, եւ թարգմանի՝ գլուխ կաթին :

Դարձեալ ուրիշ է

ՍԱՐ, Պրս. սէր, նշ. գլուխ, պապաթն, իսկ 'ի մեզ մասնաւորաբար, այսինքն՝ լերին եւայլն, յորմէ՝ սարաւանդ, (Տես զբառոյ) :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՍՈՐ, — Թաքուցեն յայրս եւ 'ի ծերպս վիմաց, եւ 'ի սորս երկրի (Եւս. Բ. 19) : Բազդ. ցուցանեմ եւ սուղանեմ, ծագեմ եւ ծածկեմ, ցտանում եւ ցածնում : Յորմէ

ՁՈՐ, եւ

ՍՈՐՍՈՐ, Թն. γόργυρα, նշ. խոզովակ, աղուգայ :

* *

ՓՉԵՄ, — Փշեաց յերեսս նորա չունչ կենդանի (Մանթ.) : Թն. ψεύσω : նոյն նշ. եւ ψυά, փշումն, հողմ :

Պրս. քաւ, նշ. փշումն (քերական), յորոց՝

ՓՈՒՔ, մաշկեղէն զործի փշելոյ, պարկաձեւ 'ի պէտս հալոցաց, Թն. κώρυκος, յորմէ Թրք. քէրէ-կէ, (գործի փշելոյ) :

ՓԲՈՑ, ՓԲԱՄ, ՓԲԱՆԱՄ :

Յորմէ (փուք)

ԲՈՎՔ, (բովք) հայոց,
(փռք)

— Փքովք կայծակուն աթար-
ծանէ (հալել զսոսի 'ի բովս) : — Ոս-
կի փորձի 'ի բովս, եւ մարդ 'ի տա-
սապանս : Երամէ

ԲՈՎԱՆԳԱԿ, գրի եւ

ԲԱՒԱՆԳԱԿ, թելադրեալ 'ի Պար-
սիկ ձայնէս՝ Բեւբէ, որ նշ. բովք,
հայոց (եւս եւ զմի մասն 'ի հնդկից
մասանց աշխարհին Պարսից : Իսկ
Բեւբէ, գունտ, եւ Բեւբէ շէշն՝
երկրագունտ, բովանդակ երկիր :

Երամէ 'ի հակառակէն

ԲԱՒԱԿԱՆ, (իրո ոչ տաւել եւ ոչ
նուազ, կամ ոչ բովանդակ : Քանզի
Պարսիկ ձայնս Բեւբէ, որ նշ. բովք,
նշանակէ նաեւ զմի մասն 'ի հնդկից
մասանց աշխարհին Պարսից :

— Գերագանցութեան եւ պակա-
սութեան միջակ է բաւականն (Փէւ-
եւ) : Երամէ

ԲԵԻԵԿՆ, ըստ զուգանութեան
Յունական բառիցս ἀρετός, բաւա-
կան, եւ ἀρεσθός, բեւեկն :

Երոց համառօտեալ

ԲԱԻԱԿ, (Սէբէր) :

Եւս եւ

ԲԱԻ, — Իմաստութեան նորա ոչ
գոյ բաւ (Սալմ. ՃԽԶ) : — Ոչ գոյր
բաւ ստացուածոց նոցա (Բաբ. Գ.
18. եւ 25) :

ԱՄԲԱԻ, — Ամբաւ. զրուցաց մա-
տեանք (Խբ.) : Եւ

ԲՈՒՔ, — Յաւուրս ձմերայնոց ճա-
նապարհորդեալ... պատահէ բքոյ
(Խբէն) :

ԲԲԱՅՈՅԸ, ԲԲԱԵՐ, քանզի Պրակ-
Բեւբէ՝ նշ. եւ զփութ եւ զբութ :

Այլ է

ՓՈՒՔ, (աշխ.) դատարկամէջ, Բեւբէ
Գրա. Բեւբէ՝ նոյն նշանակու-
թեամբ :

..

ԱՍԹԻՆԻԿ, յատուկ անուն Ար-

տաշխի կնոջ որ անուանի նաեւ
(առ Եսթերայ)

ԱՍԹԻՆԵ, (Են. ἀστίν) :

Ասթին է

Ասթին իկ,

Քանի մը խօսք Եսթերայ գրքէն,
« Եւ Ասթինէ կին թագաւորին
(Արտաշէսի) արար կոչունս կանանց
յապարանս թագաւորին Արտաշէսի,
եւ յառուրն Եսթերորդի յանձն իւր
զուարճացեալ լինէր թագաւորն, եւ
տաէ ջգպատօնեայ իւր, կոչել զկինն
յարքունիս թագաւորեղբորսնել ըզ-
նա, եւ ջուցանել ամենայն իշխա-
նաց եւ ազգաց զգեղեցիկութիւն նո-
րա, զի էր գեղեցիկ յոյժ : Եւ ոչ
լուաւ նմա Ասթինէ զայ ամ նա,
եւ արտաբացաւ թագաւորն... » (Ես-
թէր. Ա. 9—12) :

..

ԲՈՒՐՈՒԱՌ, ԲՈՒՐՈՒՎԱՌ,

Երամէ համառօտեալ՝

ԲՈՒՐՎԱՌ, Են. πῦρ (հուր), յորմէ
πυρετον, (զառարան) Կրակեղնուի-
րական հրոյ (առ Պարս) : Մեր բա-
ռը բարդուած է, բուրբ (πυρε?) ու
վառ : Այս է ուղիղը քան թէ ըմ-
բանել՝ 'ի Բեւբէն : Բառից կազմու-
թիւնը բաղդ. Բեւբէ բառին կազ-
մութեան հետ :

..

ՎԱՐՍՔ, բառ Պրա. Բեւբէ՝

— Զվարս իւրեանց մի՛ անօս-
բացուցին (Եսթ. ԽԴ. 20) : Են. οὐ
ψιλώσουσι : Իսկ (Եսթէր ԺԳ. 8) « Թա-
գաւորն եւ Համան զարդարէին ըզ-
վարս իւրեանց... » : Երմիայունի ἐκω-
θωνίζοντο, (ըմպէին զինի լի բաժա-
կաւ, թերեւս ընթերցեալ 'ի մեզ՝
ἐκατακτενίζοντο, (սանտրէին կամ յար-
դարէին զվարս) :

Ուրիչ է

ՎԱՐՍԱԿ, (բոյս ինչ), ՏՃ. Ես-

լ-Ֆ, Պրս. ֆերէ՛ն նշ. դեղ զալար, զոլարիք, մարգ: Բաղդ. զրախա. աւագ, սապն:

• •

ՓՈՐՁ, ԿՈՐՁԵՄ, ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ, Լա. (ստորին) forgia:

Յունարէն երկու բառ կայ, որ ձայնից մերձաւորութիւն ունին թէպէտ, սակայն թէ՛ նշանակութեամբ եւ թէ՛ ծագմամբ կը տարբերին եւ կը հեռանան, πειράω, (փորձել), արմատ՝ πείρα, (փորձ), եւ πύρω, (փորձել), արմատ՝ πύρ, (հուր):

Բաղդ. յաղթ եւ յաղթեմ:

Յունարէնին այս երկու տարբեր ձայները ՚ի մեղ բովանդակին ՚ի մի. (փորձեմ), երկու նշանակութիւնն ալ պահելով:

— Փարիսեցիքն փորձելով խնդրէին ՚ի Իսահակ Նշան յերկնից ցուցանել նոցա (Մատթ. ԺԶ. 1): Են. πειράζοντες:

— Փորձեալ զերկրամուկս իմ եւ զսիրտ իմ (Սաղմ. Ին. 2):

— Զեռուցից զնոսա որպէս Զեռու արձաթ, եւ փորձեցից զնոսա որպէս փորձի ոսկի (Զատմ. ԺԿ. 9): Են. πύρωσεν πύρωσιν αὐτοῦ ὡς πύρωται τὸ ἀργύριον, καὶ δοκιμῶ αὐτοῦ ὡς δοκιμάζεται τὸ χρυσόν.

• •

ՆԻԻԹԵՄ, Են. νίθω, նշ. նիւթ պտտորաստել, մանել, հայթայթել:

— Շուշան վայրենի... ոչ ջանայ եւ ոչ նիւթէ (Մատթ. 1):

ՆԻԻԹ,

կայ եւ

ՆԻՏԱՄ, — Այր խորամանկ նիւտար զշարիս (Աւագ. ԺԶ. 28): Են. νίθω:

ՆՄԱՆ, Պրս. մանէն:

ՆՄԱՆԵՄ, Պրս. մանէնքէն, մանէնքէն:

ՆՄԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, մանէնքէն, Են. ὁμοίωμα (նմանութիւն, կերպարան):

• •

ՍԻԻՔ, ՍԻՔ, բառ Են. ψυχή, (հոգի): Բաղդ. այս (գլ.) կազմութիւնը բաղդ. սաղմոս, սերմանեմ:

Հեջ, Են. ψυχός, նշ. հանգարա, եւ իբրեւ յատուկ անուն մարդոյ:

ՀԻԻՍԻՔՈՍ, ԻԻՍԻՔՈՍ, նոյն եւ

ՅՈՒՍԻԿ, եւ

ՍՈՒՔԻԱՍ, Են. ἡ ψυχή, եւ

ՅՈՒՇԻԿ, յորմէ

ՈՒՇ, (աշխ.) աշխատ:

• •

ՔԻԶ, եւ կրկնութեամբ՝

ՔԻԶ ՔԻԶ, Պրս. քիշ քիշ, նշ. մասն մասն, կոտոր կոտոր, պատառ պատառ, նշանակէ նաեւ՝ քիւլ քիւլ:

• •

ԱՐԳԵԼՈՒՄ, Են. εἶργω, նոյն է բառ կրկին նշանակութեանն, չթողուլ, չտալ թող, զնել ՚ի բանտի, յարգելանս, Լա. arceo, նոյն նշանակութեամբ:

• •

ԿՈՐ, Են. κορώνη, Լա. curvus, ԿՈՐԱՆԱՄ, Են. γυρῶ:

ԿՈՐԱԿՈՐ, նոյն ընդ՝

ԿԱՄԱԿՈՐ (*), — Գնացին ընդ ճառագարնս կամակորս (Դատմ.):

ԿԱՄԱԿՈՐԵՄ, (Էլէշ-Էլէշ-Էլէշ), (Տես եւ ծուռ եւ ծիր):

• •

ՆԱԻ, Են. ναῦς, (կոշ.) ναῦ, Լա. navis, նոյն նշանակութեամբ, Պրս. նաւ, նշ. նաւ, եւ ամենայն մարմին երկայն, գոգաւոր եւ անամէջ:

• •

(*) Պրս. Էլէշ, նշ. ծուռ:

ՎՏԱԽԱՆ, ըստ Ն. Հիվ. Բռ. «Չարի միոյ աստորերգի, ալոյինքն՝ արշաւանի ձիոյ, կամ քաջ նետածողութեան»։ Իսկ Պարսից՝ նէվէնթէ՝ նշ. երազընթաց ձի, եւ նէվէնթէ՝ նշ. արշաւել, սուրալ, վարգել։

* *

ԶԱՐՄԱՅՐ, «Չարմայր սակաւութեամբ... ընդ արքային Պրիամոս մտեալ ի մարտ ընդդէմ Բաշտարմոս Թալանոց անդ ի քաջացն Հելլենացւոց վիրաւորեալ մեռանի, այլ կամիմ, ասէ Սորենացի, յԱքիլեայ, եւ մի՛ յայլմէ ումքէ ի քաջացն։ Զայս բան Սորենացւոյն Գաթըրճեան ի Տիեզերական Պատմութեան իւրում համեմատէ ընդ սողուն Վիրգիլեայ, (Ենէւէ. Ժ.), «Սակայն սովին միսթարեսցիս հէզզ ի վերայ մահուն թշուառութեան, զի յաջոյ անտի Ենեայ մեծի անկանիս»։

— Սա (Զարմայր) օգնական Պրիամոս ի Տեւտամայ առաքեալ ընդ Եթովպացի զօրուն, մեռանի ի քաջացն Ելլենացւոց (Սուր. Գիւր. Բ. Պր. Էջ 43)։

Մեր Զարմայր ի ծառայութեան Ասորեստանեայց սակաւութեամբ ընդ Եթովպացի զօրուն օգնական Պրիամոս։ Եւ անդ ի քաջացն Հելլենացւոց վիրաւորեալ մեռանի։ Այլ կամիմ յԱքիլեայ, եւ մի՛ յայլ ումքէ ի քաջացն։

Տեւտամոս զՄեմնոն առաքէ Եթովպացի զօրօք յօգնականութիւն Պրիամոս (Դեմոս Սիւ. Գիւր. Բ. Պր. ԻԲ.)։

Իսկ ըստ պատմ. Պարսից՝

Զէրուէ (*) (անուն ոմն) ընդ արքա-

(*) Զէրուէ է անուն քաջի միոյ որ ընդ արքայորդոյն Փէլէնկէրի մտեալ էր ի մարտն Մեծին Աղեքսանդրի, եւ ի սկզբան մարտին սպան արս կորովիս եօթանասուն ի Յունական զօրացն նորին, եւ հուսկ յետոյ ինքնին

յին Բէլէնկէրէ մտեալ ի մարտ ընդդէմ Ալէքսանդրէ վիրաւորեալ մեռանի յԱլէքսանդրէ։

Տես Սաթիւնիկ, Փառանձեմ։

* *

ԵՐԱԶՄՈՅՆ, (երազոց մեկնութիւնը ընդունելու պատգամատեղի), (Տես յԱղաթանգեզ)։ Այսպէս եւ Յունարէն *ἐπιπορευσις*։ Իսկ արքային երկրորդ մասը՝ հոյն կը թուի իբր բարդեալ Յունական *μηνύω* բառով, որ կը նշանակէ՝ յայտնել, ցոյցանել, մեկնել, ծանուցանել, ի չէր հանել։ Եւ *μηνύω*, նշանակէ՝ ծանօթութիւն, զեկուցումն, ազգաբարութիւն։

Մի՛ չիտթեր ընդ Բաշտարմոս, Բաշտարմոս, Զաշտարմոս։

* *

ՎՃԻՒ, Պրս. Գիւր. Բ. Պր.

ՎՃԻՒ ՀԱՏԱՆԵՄ, թարգմ. Թրք. «նէլէ քէմէ»։ Թորմէ եւ

ՎՃԱՐԵՄ, — Որ վասն իմ ինչ է, վճարեալ է (Ղուկ. ԻԲ. 37)։ աշխ. «Ինծի համար գրուածը՝ լմընցած բան է, յետ չի դառնար, վերջնականապէս որոշուած է, վճռուած է»։

— Իրքն չարք յայտնամ լինին, յորժամ պէտքն օրինօք ոչ վճարեցին (Ենէւէ.)։ — Վճարեալ է ընդ իս եւ ընդ հայր քո մինչեւ ցմահ (Ա. Թագ. Ի. 3)։ — Գիտաց Յովնան ինքն վճարեալ է չարութիւն ի Երէ նորա սպանանել զԴաւիթ (Ա. Թագ. Ի. 33), Եւ. συντελέσται, (որոշուած, կատարուած)։

* *

ՓՈՒՃ, աշխ. նշ. անշէրմ, Պրս. Գիւր. Բ. Պր. «նշ»։ նայն նշանակութեամբ։

* *

Աղեքսանդր մտեալ յապարդ գմարտի, հարմար միոյ լախտի սատակեաց զնա։ (Տես Զէրուէ, ի Պարս. Բառ. Գէորգայ դպրի)։

Ի ԴԻՊԱՆՈՋ(*), (ի բանտի, յարգելանի, ի կապանա, ի պահեստի), ԿԱԼ Ի ԴԻՊԱՆՈՋ, — Կացէ՛ք ի դիպանոջ մինչեւ յայանի լիցին բանք ձեր (Ման. ԽԲ. 16). Են. ἀπάγω:

ԴԻՊԱՆԱՌ, (կալանաւոր, կապեալ): (Ուկ.): նոյն է բեղ

ԿԱԼ Ի ՊԱՆԵՍԻ,

ԼԻՆԵԼ Ի ՊԱՆԵՍԻ. — Պետոս ի պահեստի էր ի բանտին (Գործ. ԺԲ. 5): Աշխ. պահեստաւորեալ Ներսէս ըլլաւ, այսինքն ի բանտի: Են. τήρησις. παρατήρησις, διατήρησις:

Արդ նորէն դառնալով բառն ի բեղանջ, — Բեղան, յայտնապէս կերեւալ՝ պահ բառն վերջին մասին մէջ, կը մնալ գիտնալ անոր առաջին մասը՝ բէ, որ դժուարինն է: Արդ կը թուի թէ այսրաւոր ձեւում է Են. διατήρησις, բառն վրայ, այսինքն, անոր սկզբան մասնիկը կամ նախադրութիւնը ձեւ, առնելով, եւ պահ բառն վրայ յաւելլով ձեւացած է:

Այսպիսի փոխառութիւն մը անսովոր կերեւի, հետեւաբար ոչ յոյժ հաւանական. բայց բողոքատէ ոչ միայն նորոց դիմաթիկ, գիտականին հետ, այլ եւ նոց դիդրաքմային հետ, եւ տե՛ս ո՛րն է աւելի անսովոր: Թողունք որ չեն պակսիր օրինակներ՝ Յունական մասնիկի կամ նախադրութեան Հայերէնի փոխումով ըլլալու, զոր օրինակ՝ ἀπολέγω. παρίνομος, (ապարանեմ, պարականեմ), եւ խիստ վայելչաբար՝ ապահարզան, ապականեմ, ապախուրեմ, եւ (թարգմանօրէն) ընդունիմ, ստեղծանեմ, ստանալ, ստերիւրեմ, ստգտանեմ, եւ այլն:

Դարձեալ կրնանք ուրիշ կերպով մեկնել, եւ բեղ թէ նոյն է ընդ Ա-

րար. հալ, հալեալ, միայն վերջին գիրը՝ փոխեալ ի Դ: Ըստ Արար. առ եւ որոք, լծորդք են, ճեղքեմ եւ ճեղքեմ, նոյնպէս եւ (սորոս) Են. τήμερον, եւ στήμερον, τέτταρα եւ τέσσαρα, θάλαττα եւ θάλαττα:

ԱՊԱՆԱՐՁԱՆ, եւ թուղթ կամ գիր ապահարզանի, որ ուրիշ բառով, բայց նոյն իմաստով կ'ըսուի, «թուղթ կամ գիր մեկնելոյ», «թուղթ արձակելոյ»:

— Տացէ նմա գիր ապահարզանի (Օր. ԺԴ. 1): — Ո՛ր է թուղթն ապահարզանի, որով արձակեցի ըզմայն ձեր (Են. Մ. 1): — Արձակեցի զնա, եւ ետու նմա թուղթ ապահարզանի (Երեմ. Գ. 8): Են. βιβλίον αποστασίου:

Այս բառը երկու կերպով կրնանք մեկնել, մէյմը բմբունելով բարդումով՝ հարաւ կամ հարաւեւ բառով, որով բեղ կրլալ՝ լաւաւն հարաւեւ, այսինքն՝ առաւելեալ. ըստ օրինակի կաղնութեանն աղաւթաւ: Իսկ երկրորդ կերպն է համարի ի Յունականէ՝ ἀποχώρισις, ἀποχωρίζω, հեռանալ, բաժանում, հարաւաւն, հեռեւ, բաժանել (գրմն յիմեքէ):

Յորմէ ի հակառակէն՝

ՀԱՄԱՀԱՐՁ, ՀԱՄՀԱՐՁ, (մտերիմ, մերձաւոր, զօրձակեց):

* *

ԹՕՇՆԻՄ, — Սկսաւ թօշնել, եւ մեկնեցաւ ի նմանէ զօրութիւն նորա (Դար. ԺԶ. 19): Են. ἡρέξατο ταπεινώσαι αὐτόν, Պրակ. Բէշէ, նշծարաւի, (իրօք կամ նմանութեամբ): Բաղդ. պատուք, պատրիմ:

* *

ՊԱՃԱՐ, Պրա. շար, որ թարգմանի՝ չորքոտանի, շոր (շար): Են. τετράπους: — Հանցէ երկիր շունչ կենդանի ըստ ազգի. չորքոտանիս եւ սողունս եւ գաղանս

(*) Ե. Հյի. Բա. ստուգարանելով իմն մեկնէ, «Դէպ պահ, դիպող տեղի, պահեստի, կամ պատուաւոր բանտի»:

(Ման. Ա. 24) : Տպ. Ըստ արդէն չէր-
տարանէ :

Մի՛ չփոթեր ընդ՝ պահաւ, պահա-
ւէն :

ՄԵՂՐ (*), Թն. μέλι :

ՄԵՂՈՒ, Թն. μέλισσα : Տես եւ +ԸԲ-
ժանոյ : Երբ. Գէորգի (Գերովրա) :

ՏԻՂՄ, ՏՂՄԱՆԱՄ, Թն. τέλμα,
τέλος, նոյն նշանակութեամբ :

ՈՐՄ, — Ոչ թողից Աքայարու
որ միգիցէ գործով :

ՈՐՄ ԶՈՐՄԱՅՆ, իբր ՏՃ. Գոմ-
բան Գոմ-բան, բաղդ. լեռան զլեռ-
նայն, ՏՃ. Գոմ-բան Գոմ-բան, եւ կոյր
զիւրաջն (յեթին), +ԷՅԵ +ԷՅԵ-բան :

Թն. Ծրօս, հաստատութիւն, ամ-
բութիւն, ապահովութիւն, նաւա-
հանգիստ, ծովածոց, տեղի ապա-
ւինի, ամրոց. Ծրօս, ամբութիւն,
ապահովութիւն. Ծրօս, ամրացու-
ցանել, ապահովել, դնել յանդոր-
բու :

Իսկ Թն. Ծրօս, նշ. խրացք կոչ-
կաց, որպէս եւ 'ի մեզ խարխիւ որ
եւ՝ խարխիւ ամբութեան, եւ խը-
րացք, 'ի միոյն արմատոյ են :

— Լուծանել կամ պնդել զխրացս
կոչկաց : Բաղդ. Կապան, Կապան :

ԱՐՄՆ, — Տապար առ արմին ծա-
ռոց դնի : Երբմէ

(*) Ինչո՞ւ համար « Մեղր, Լան, Բան, Զ-
ժան » : աւելորդութեամբ առած են ք զիրը,
որ իրենց բնական չէ :

— Թեքեւս փոխելու համար 'ի շփոթու-
թենէ որ կրնայ յերեւան զոյ 'ի նմանաձայ-
նութենէ միտքովն բառիցս՝ Լան, Լան, Բան,
Զ-ժան : Իսկ ծանր եւ ծուր, քանզի կը ծագին
բառէս՝ Լան, որուն ք զիրը բնական է :

Այս զգուշութիւնը միավանկ բառից նկատ-
մամբ է, եւ այս ոճով բազմավանկ բառ չկայ :

ԱՐՄԱՏ, — Ոչ եթէ դու զարմատն
'ի վեր ունիս, այլ արմատն զքեզ,
Երբմէ (արմ)

ԱՐՄԱՆԱՄ, — Արմանայր, ըն-
դարձանայր (Բան) : Երբմէ

ԶԱՐՄԱՆԱՄ, իբր անշարժ մնալ
զօրէն արմի, յառել՝ հայել ապշու-
թեամբ : — Մինչեւ զարմանալ զա-
տարին յոյժ (Մար. Ի. 14) : Թն.
ώστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

ԶԱՐՄԱՅՈՒՄՆ, Թն. ἔκστασις :

— Տեսնէի 'ի զարմացման տե-
տի (Գրք. ԺԱ. 5) :

ԸՆԳԱՐՄԱՆԱՄ, (այլս. Զոմ-Կրքէլ,
Զոմ-Կրքէլ) : Եւ

ԱՐՄՆՈՒՄ, — Մի՛ արմնեցի յեր-
կիր արմատ նորա (Ու. Եւ.) :

Երբմէ եւ

ԱՄՐԱՆԱՄ, ԱՄՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՄՐՈՑ,
ԱՄՐՈՒՐ, յորմէ 'ի հակառակէն

ԽԱՄՐՈՒՄ, ԱՐԱԳԱՆԱՄՈՒՐ :

ԱՌԻԻԾ (*), ըստ հին գրչութեան՝
Առիւծ. Թն. λέων, λῆς :

Առիւծ խորհրդական նշանակ յաղ-
թութեան պատերազմաց եւ զինուոց
զօրութեան առ հնովք եւ առ նո-
րովք, եւ վասն 'ի բնէ հրային խառ-
նուածոյն եւ անհնարին րոցա-
տիպ սաստկութեանն՝ նուիրական
Արիւռ :

Առիւծ թագաւոր չորքոտանեաց,
եւ աշխարհակալք անարկութեւ եւ ա-
մենայն արք զօրութեան առակին

(*) Առիւծ, Արծիւ, անուանք կենդանեաց
'ի բնութենէ առեալք, իբր ասոց եւ ծուր,
յափշտակիչ եւ զիշտակիչ : Բայց մտադիր ըն-
թերցողն տեսնէ թէ արուեստիւ և խորհրդով
կազմեալ են կրկին անուանքս՝ որպէս վայել
էր Արամայ, երկրորին եւս կենդանիք Թագա-
ւոր ծանուցեալք՝ մին չորքոտանեաց եւ միւսն
Թռչնոց, եւ ահա երկրորին եւս նոյնատես ա-
նուամբ յորդորեալ, միայն յետեւառաջու-
թեամբ վանկից տարբերեալ (Ինծիմեան,
Հնար. Հայ. Հտ. Ա.) :

յառիւծ . եւ առիւծանալ ասի զօրանալն կարի յոյժ եւ զազանանալ :
Բազում են առ այս ազգաց Առիւծ (λέων) յորջորջեալք , եւ զեցք յիշատակին եւ 'ի մեզ իսկ Առիւծունք , 'ի յետին հարստութեան մերում :

— Կորին առիւծու Յուդա... ննջեցեր իբրեւ զառիւծ եւ իբրեւ զկորին առիւծու (Ծն. 9) :
— Զինչ քաղցրագոյն քան զմեղր , եւ զինչ հզօրագոյն քան զառիւծ (Դա. ԺԴ. 18) : — Առիւծ զոչիցէ , եւ ո՞վ իցէ որ ոչ ասրօիցէ (Ամ. Գ. 8) : Առիւծ թիթեւ փոփոխմամբ զրոց նոյն գտանի ընդ

Արծնի , գրեալ եւ Արծի :

Առիւծ եւ Արծուի բառերը մէկտեղ զործածուած :

— Սաւուղ եւ Յովնաթան... թիթեւագոյնք քան զարծուիս , զօրացան առաւել քան զառիւծունս (Բ. Թ. Բ. Ա. 23) :

Արծուի թագաւոր թռչնոց , եւ անուանեալ հաւ Արամագղայ , հօրն աստուածոց , հօրն լուսոյ , որ ըզշանթս նորա բարձեալ բերէր 'ի մագիլսն :

Դրամբ Պողոմեանց եւ Սկիւկեանց արծուէզրոյժք էին արծուին յաղթական սաւառներ զՀռոմէական բանակօք , 'ի նշանակ երազ աշխարհակալութեան նոցա :

Արդ բառս **առիւծ** ծագի 'ի Հիւլենականէս **ἀρεως** , (ըստ Եւոդեան բարբառոյ , եւ **ἀρης** ըստ Ատաիկեցւոյն) . այն է Արէս՝ դիք պատերազմի : Բաղդ . մարտ :

Հիւլէն ձայնիդ **ἀρεως** կոչականն լինի՝ **ἀρεω** , որ է մերս

Արեւի , ի լեզու Եգիպտացւոց՝ **ḥr** նշանակէ՝ արեւ . Պրս , շէր՝ նշ . առիւծ՝ եւ շէր՝ արեւ , բռն՝ նշ , արծուի , եւ բռն՝ արեւ . եւ Յունականդ **ἄλιος** , արեւ , մերձաւոր է ձայնիս՝ **λῆς** , առիւծ :

Պորհրդական նշանակ թագաւորութեան Պարսից էր առիւծ եւ արեւ միանգամայն , շէր-**արեւ** :

Եւ

Արի , Արոի , են տարբեր ընթերցուածք բառիս արեւ . այսպէս եւ **Θη. ἀρης** , լինի **հյց. ἀρη** , իսկ **ἀρη**՝ նշ . արու , եւ **Երր. առիւծ** :

Եւս եւ 'ի բառէս՝ **ար** , զեզւմամբ Յգրոյն , առ 'ի չնիթիւոյ ընդ ԱՅՐԻ , **Θη. ἀνδρεως** , արի , արմատ՝ **ἀνδρ** այր :

Թորմէ (արեւ)

Արեւիւք , եւ

Արեւիւթիւք , տես նաեւ Էլ , **ար** : Իսկ (Բ. Թ. Բ. 29) . « Արեւներ եւ արք նորա գնացին ընդ **արեւ** ըզգիշերն զայն ողջոյն » : **Θη. ընդ արեւս** , **ἐς δυσμᾶς** :

Նոյնպէս (Ա. Գ. 7) , « Առին ըզգիւլին (Յերուսթեայ) , եւ գնացին զճանապարհս **արեւ** զամենայն գիշերն » : **Θη. արեւոյն** , **κατὰ δυσμᾶς** , իսկ

Առեւիւթիւք , զրի եւ **արեւ** , Առեւիւթիւք , ծագին 'ի ձայնէս առիւծ , (առեւ) :

Սամիսոնի պատմութեան մէջ (Դա. ԺԴ.) առիւծի մը սպանման առթիւ՝ աս բառերուն — թերեւս առաջին սնգամ — զործածուիլը կը տեսնենք : — Կորին մի առիւծու զոչեաց ընդգէմ նորա (Սամիսոնի) . եւ խոտորեցաւ տեսանել զգէշ առիւծուն , եւ անա դունդ մեղուաց 'ի բերան առիւծուն եւ մեղր... : Արկից ձեզ առասպել . եթէ առեղծանելով առեղծանիցէք զնա... ապա թէ ոչ կարէք առեղծանել ինձ... : Արկ մեզ զառասպելն քո... 'ի կերչէ ել կերակուր եւ 'ի հօրէ ել քաղցր... զինչ հզօրագոյն քան զառիւծ , եւ զինչ քաղցր քան ըզմեղր :

Սամիսոն , Երր. **շէր** , նշանակէ՝ **արեւ** . եւ նորա առեղծուածն էր՝ **առիւծ** : Թորմէ

ԵՂՅԱՆԵՄ, *և*

ԶԵՂԻՍԱՆԻՄ , ԶԵՂԻՍ :

Եւ 'ի հակառակէն թառիս՝ եղծա-
նեմ,

ՍՏԵՆՈՒՆԵՄ(*), բաղդ. գտանեմ
և սողափանեմ, յերիւրեմ և ստերիւ-
րեմ, յանձնեմ և ստանձնեմ, համ
բակ և ստամբակ, ունկն դնեմ և
ստուռնգանեմ, հակիմ և սասհակիմ,
և այս բառերուն սկզբնականն երկու
գրերը **, է իբր համառոտութիւն
նախորդի, և ասիկայ Յունականին
թիւադրութիւնն է. քանզի Յն. κατὰ
(ըստ), երբոր սեռականով վարուի.
կը նշանակէ ընդդէմ, հակառակ.
--κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ
αὐτοῦ. Դասն Տեանն և Դասն օձելոյ
նորա. (այսինքն՝ հակառակ Տեան
և հակառակ օձելոյ նորա): Եւ

ԿԵՂԾԵՄ , ԿԵՂԾԻՔ ,

ԿԵՆԾԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ, Իսկ (Յ-Լ. Բ. 12), «Ներքի ձեր այոյն այո եւ ոչն ոչ, զի մի՛ է՛ ԿԵՆԾԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ ԲԵՆԱՆԿԱՆԻՐՅԵՐ»։ Յոյնն ունի, ὑπόκρισις, (ընդ դատաստանաւ) . եւ այս երկու Յուսարէն բառերը իրարու կցուելով կըլլայ մէկ բառ, ὑποκρισις, (կեղծաւորութիւն) . եւ.

[illegible][illegible]

ՊԴԾԵՄ, — Զոր Աստուած սրբա-
կաց, զու մի՛ պղծեր (Գործ. Ժ. 15)։
Θύ, οὐ ὅ θεός ἐκκαθήρισε. σὺ μὴ κοίνου.

Այս Յունական խօսքը տարբեր
թարգմանուած է (Ա. Ժ. Թ. 9) .
«Զոր Աստուած սրբեաց, դու մի՛
խառնակ համարիր : — Տեսցէ քա-
հանայն, եւ պղծեսցէ զնա (Դե. Ժ. Ժ. 3) . Յն. μιανειν αυτον — Գար-
շելով գարշեցես, եւ պղծելով պղծ-
եցես զնա, զի նշովեալ է (Օբ. Ի.
Ի. 26) . Յն. βεβαιη, Իսկ

ՊԴՍԵԼ ԶԵԱՐԱԹՆ, աշխ. շէն-իւ
-րէւ, Յն. Բեթալօւ : — Բանահայրն
'ի տաճարին պղծեն զշարաթն (Մ. Գ. Ե.
ԺԲ. 5) : Որպէս եւ

ՍՐԲԵՆԻ ԶՇԱՐԱԹՆ, աշխ. շահ-
նախք պահել, լիարժեք: — Սրբիւ՛ր զօր
չարախոհուն:

Եւ 'ի բառէս եղծանեմ' 'ի հակա-
ռակէն

ԵՂԱՆԻՄ (*), *hrc*

ԵՂԱՆԵՄ, — Ձի անվարժ ելանէ
խիտ, եւ որդի ընդգայրառուն ե-
լանէ լիտի (Սիրտ Լ. 8) : Իսկ

ԵՆԱՆԵՆ ԶԱԶՈՅ, — Վասն արտո-
րիկ շատից յաչաց հրանէին (Գ. Մէ.
Գ. 3): — Աստուծոյ յաչաց ելին,
եւ ամենայն մարդկան հակառակ ե-
լան (Ա. Թեւ. Բ. 15): Յն. Յեզ. յի
ἀποστολῶν, Թարգմ. ՏՃ. Կէսուէն
ԵՐԺԵՄԻ

Ասի եւ ներդարծարար, դարձեալ
իր թարգմ. ՏՃ. կէտլէն լէֆ-լէֆ:

— Յորժամ զնորա մեծարոյ կար-
ծիան գձձեցուք, եւ հանցուք զնա

(*) Եւեթի եւ Էւեթի քայերուն արմատը մէկ ըլլալը Դուրմափանին աղբըցումքնէն է։ Պտեղի լեթիթ Թէ Էսանէ եւ Թէ Երանիլ, ղեթիթ Գեթիթ լեթեթ, Գեթիթ լեթիթ, լեթիթ լեթիթ, Լեթիթ լեթեթ։ Եւ աշխ. ըստմը Երաւ, Երազը Էրաւ, իբր՝ Էրաւ, Կատարեցաւ։ Եւ Երեգործարար Եւս լըտուի ի մեզ՝ Երազընդ հասւ, Երազանաս։

յաչաց իւրոցն խաբեցելոց (Եւ. 11):

— Ունդրէր նա հնարս հանել զնա
յաչաց թագաւորին Պարսից (Բաւ. 6): — Եւ այսպէս յաչաց հանէր
զնա, զի իւր ակն եղեալ էր տէ-
րութեան նորա (Ա. Մկ. ԺԱ. 11):

Եւ այսպէս՝

Ի ԽԱՉ ՀԱՆԵԼ, իբր թարգմ. ՏՃ.
Խաչ չաչաւ: — Ի խաչ հան, 'ի
խաչ հան զգա (Յ. 4. ԺԹ. 6): Թն.
σταυρωσον, σταυρωσον: — Առէք զգա
'ի ձեզ, եւ ձեզէն հանէ՛ք 'ի խաչ: Թն.
առէ՛ք զգա զուք, եւ խաչե-
ցէ՛ք: Եւ

ՅՈԳԻՈՅ ՀԱՆԵԼ, — Հայեցաւ յեր-
կինս, յողոց եհան (Մ. 14. Է. 34):
— Յողոց հանցին ամենայն կար-
թնկէցք դեռայն (Ե. ԺԹ. 8): —
Յողոց հանցին ամենայն խրախ-
ճանք յանձինս իւրեանց (Ե. ԻԴ. 7):

Ունիւնք նաեւ

ՀԱՆԵԼ ՈԳԻՈՅՆ, — Եւ եղև ընդ
հանել ողոցն, քանզի մեռաւ (Ռա-
քէլ), կոչեաց զնա (զմանուկն) որդի
վտաց իմոց (Ծ. 18): Երբ.
պէնճնէ՛:

Եւ կ'ըսուին կրօնորարար,

Ի ԽԱՉ ԵԼԱՆԵԼ, ՏՃ. Խաչ չաչաւ:

— Որդի մարգոյ մասնի 'ի խաչ
եղանել (Մ. Բ. 1):

ՅՈԳԻՈՅ ԵԼԱՆԵԼ, — Պակասեցան
'ի ցաւոց կեանք իմ, եւ ամբ իմ
յողոց եղանելոյ Սաղ. Լ. 11): այս-
ինքն՝ 'ի պարծառս յոգոց ելանելոյ:

Իսկ (Ղ. 1. ԲԱ. 26). «Յեղանե-
լոյ ողոց մարդկան յերկիւղէ, եւ
'ի կարծեաց եկելոց 'ի վերայ տիե-
զերաց»: Թն. αποψυχωντων, զի απο-
ψύχω, նշ. վերջին շունչը հառնել, վեր-
ջին շունչն վերայ բաշխել, հառնել ելել:

Երբմէ եւ

ԵԼՈՒԶԱՆԵՄ, իբր ներգործական
կամ անցողական բայիւ՝ ելանէ՛:

ԵԼՈՒԶԱԿ, գրեալ եւ

ՅԵԼՈՒԶԱԿ, բաղդ. հանեմ, յորմէ՛
հէն:

ՄԱՐԿԵԼՈՅՑ, Դարդ խոցաւ, Դարդ
Թն. ἀνδραποδιστῆς:

Երբմէ 'ի հակառակէն՝

ԸՆԴԵԼՈՒԶԱՆԵՄ, հարաւորել, բա-
ժել: — Ի հիւսս ոսկեմանս ընդերու-
զեալս մարգարաով (Ա. ՏԷ. Բ. 9):

ԸՆԴԵԼԱՆԵՄ, (իբր՝ ջանալ): — Իբ-
րեւ եկն Սաւղոս յերուսաղէմ, ըն-
դերանէր յարիլ յաշակերտան: (Իբր
ՏՃ. կէրէլէ):

Եւ 'ի ձայնէս՝ յիւղալ,

ՅՈՒԶԱԿ, ՅՈՒԶԵՄ, ՅՈՅՑ, — Հրեշ-
տակ Տեառն յուզէր զՅուրոն (Յոգ. 4):
— Եթէ թաքեցին 'ի բար-
ձունս կարմխայ, եւ անտի յուզե-
ցից (Թն. ἐξερυνγισα) եւ անից զնա-
սա (Ա. Բ. Ժ. 3): Երբմէ աշխ.

ՈՒԶԵՄ, եւ

ԽՈՅՑ, ԽՈՒԶԵՄ, Իսկ (Ծ. 18. ԽԴ.
18). «Մասնեմք մեք անդր առ 'ի
խուզելոյ զմեզ»: Թն. τοῦ συκοφαν-
τῆσαι ἡμᾶς, (առ 'ի զրպարանելոյ
զմեզ):

Ուստի ինձ կը թուի թէ գրչի սխալ
մըն է Խաչել, փոխանակ ըլլալու՝
Խաչել: Երբմէ 'ի հակառակէն՝

ԽՈՅՑ, ԽՈՅՑ ՏԱՄ, ԽՈՒՍԱՓՈՒՄՆ,
Բաղդ. փակեմ եւ փախուամ, պըն-
դեմ եւ պիղիմ, սեւեռեմ եւ սա-
ւառնիմ, զերծանեմ եւ զերծիմ:

Երոց 'ի հակառակէն՝

ԽՈՒԺԵՄ, հառնել, բաժնել բաժնա-
լեւմբ: Ուրիշ է

ԽՁԵՄ, — Խզեցաւք զկապանս
նոցա (Սաղ. 1): Թն. ցլῖω: Իսկ

ԽՈՒԶՈՒՄՆ ՀԵՐԱՑ, կամ ԽՈՒԶԵԼ
ԶՀԵՐԱ, (յեղան) իբր՝ փոքրիկ զհերս:
Իբր Թրք. բըրբէմէ կամ բըրբէմէ:

Մեր բայը

ԱՐՇԱԼԵՄ, բռնել թաւն ծաղումն
առած է, բաղդասալ՝ նմանօրինակ
բառերու հետ խոյ, յորմէ՛ խոյա-
նամ, վաղր, յորմէ՛ վարդիմ, եւ
խլարդ, յորմէ՛ խլարիմ:

Հետեւեալ բառերն ալ են 'ի բա-
ռէս բէն,

Իսկ ἐκείτων որ αὐθιγեսαι է 'ի
բασίλει ἐκείτων, կամ ἐκείτων, 'նշ. ե-
րևոյթ եկատեսայ, այսինքն՝ խօսա-
կան տեսիլ առ աշօք, որ ազդէ ար-
հաւիրս:

Տճ. էլեւ, 'նշ. ե'ւ. հարիւր, ե'ւ
զէմք, տեսիլ երեսաց:

Հեռեւեալ բառերը նոյնպէս կը
ծաղկն Արեւ կամ հարեւր բառերէն.
ՀԱՐԱՆԱՆ, յորմէ

ՀԱՐԱՆ, յորմէ

ԱՐԱՆ, բազդ, արկանեմ եւ ար-
կած: Ուրիշ է

ԱՐԱՆ, Յն. արքա, նոյն նշանա-
կութեամբ:

ՀԱՐԿԱՆԵՄ, (կտր.), հարի,

ՀԱՐԿԱՆԵՄ, ՀԱՐԿԱՆԵՄ, որ-
պէս հեղոււմ եւ զեղոււմ:

ՀԱՐԿԱՆԵՄ, (կտր.) հարցն:

Հարեւեմ եւ հարցանեմ, այս երկու
բայերը, որ առաջին հայեցածով
կը թուին թէ հունին բնական իրա-
րու հետ վերաբերութիւն, սակայն
ազդէ քննելով՝ ներքին կապակցու-
թիւն մը երեւան կ'ելլէ, նախ կազ-
մութեամբ եւ խոնարհման կերպով,
հարից, հարցես, հարցէ, հարցուք,
հարջիք, հարցեն:

Հարից, հարցես, հարցէ, հարց-
ցուք, հարցջիք, հարցցեն:

Պարզենք երկրորդն ալ:

Են. ἐρωτάω, 'նշ. հարցանել, եւ
ἐρώ, ἐρωτάω, 'նշ. հարկանիմ 'ի սէր,
սիրահարեմ: ἐρωτά (հյգ), ἐρώς (ուղղ.),
'նշ. սէր, տարփանք, ցանկութիւն,
եւ Սէր անձնաւորեալ, որ նկատով
կը զարնէ (բառ առաջաւորաց): Են.
ἐρωτόδωτος, (սիրահարեալ): Իսկ
ἐρωτήμα (հարցումն, խնդիր), Ուստի
կ'ըսուի սիրահար, հարկանից 'ի սէր
ուրուք, Տճ. պէրէնէ Լուրս-լուրս, պէ-
րէնէ Լուրս-լուրս: ('ի մեղ՝ ներգոյական
խնդրով):

— Եւ հար 'ի պարանոցի նորա եր-
կիցս զօրութեամբ իւրով եւ հաւ-

եալ երարձ զղուխ նորա (Եւր. 1)
ԺԳ. 1): — Ենթ հարեալ էր 'ի
զատերն Յակոբայ (Մշ. 19):

Են. ἐνέκειτο τῇ θυγατρὶ: — Եւ էին
երկօքեան հարեալ 'ի նմա (Դմ.):

Են. κατανευυμένον: — Եւ Ես հարա-
յատաւածս օտարս: Օրոր սարսա-
նէրս սիրահարեցս: Են. ἐπεδίδουσαι

(Մշ. 11): — Տափեցաւ Հե-
րայ... հարեալ 'ի նմա (Եւր. 1):

— Դուով 'ի վերայ իւրոյ հարադա-
տին սքանտութիւնս կատարեաց փան

նորին կնոջն... զի մեծապէս սիրով
հարեալ էր 'ի նմա (Եւր. 7):

Տիրիթ յառաջագոյն հարեալ 'ի կնոջն
յայնմիկ (Ան.): — Կան զի 'ի կնոջն

Գնելոյ հարաւ Տիրիթ (Ան.):

Արդ Յունական ἐρωτάω եւ ἐρωτάω
(հարցանեմ եւ սիրահարիմ) բայից
ձայնական մերձաւորութիւնն է մեր
հարկանեմ եւ հարցանեմ բայից կազ-
մական մերձաւորութիւնը, իսկ հար-
կանիմ (կրաւ.) բային սիրահարեմ
նշանակութիւնը Թուրքերէնին թե-
րադրութիւնն է. թէպէտ եւ Յու-
նարէն πλάσσω բայն ալ առ մօքով
կը գործածուի:

Բազդ, եղանիմ եւ ելանեմ:
Հարեւեմ բայը մասնաւոր առ-
մամբ կը գործածուի 'ի մեղ

ՁԱՆԻ ՀԱՐԿԱՆԵՄ,

ՀԱՐԿԱՆ ՀԱՐԿԱՆԵՄ, — Սիրա
հարեալ զազահութեան:

ԶԳԵՏԵՆ ՀԱՐԿԱՆԵՄ: Տճ. ալ ու-
նի, սակայն միայն երրորդ գոյնի

փրցով զրուցուի, քերական չափով,
սարքա չափով, Ժալէլ չափով:

Ասկէ դուրս կայ նաեւ

ԳՆԱՐ ՀԱՐԿԱՆԵՆ, Տճ. չափ չափով:

ՓՈՂ ՀԱՐԿԱՆԵՆ, Տճ. պէրս չափով:

Ունինք նաեւ

ՓՈՂԱՐ, ՓՈՂԱՆԱՐ, Տճ. պէրս չա-

փով, պէրս չափով:

ԳՆԱՐԱՆԱՐ, Տճ. չափ չափով:

Ինչպէս եւ

ՏԱՊԱՆԱՐ, ՏՐՏԱՆԱՐ,

ՏԱՂԱԽԱՐ ՀԱՐԿԱՆԵԼ, ՏՃ. չաբբ
 Ժաբբա :

ՏՕՆ ՏԱՂԱԽԱՐԱՀԱՐԱՅ, ԹՆ. ΤΑΞΙΟ-
 ποιεία, ΤΑΧΥΠΟΙΕΩ, ցորեանն եւ գա-
 րին հարան, ՏՃ. պապապ, արբա-
 չաբբա : Հարայ եւ որպէս խոտ, եւ
 ցամաքեցաւ սիրա իմ :

Նաեւ

— Ի՞նչ հարկանիցեմք զքաղցն
 (Ու. Մ. Բ.) : — Զծարնոյ հարկանել
 զփափաք (Աւ. Բ.) :

ՀԱՐԿԱՆԵՄ, ԹՆ. περιτίζω, ՏՃ.
 Ժաբբա, առաքաբբա : — Սպունդ հա-
 րեալ յեղեգան (Մ. Բ. Ժ. 36) : —
 Կարկառ զծագ գաւազանի իւրոյ,
 եւ եհար ՚ի խորիսի մեղու (Ա. Թ. Ժ.
 Ժ. 27) : ԹՆ. βλάπτω : — Յարեւու
 եհար զխորան իւր (Սաւ. Ժ. 6) :
 ԹՆ. τείνω, ՏՃ. չաբբ Ժաբբա :

Ետմէ (հարկանեմ)

ԱՐԿԱՆԵՄ, ձգել, վրան առնել,
 հագնիլ :

ԱՐԿԱՆԵԼԻՔ, վերարկու :

Ետմէ

ԱՐԿԱՅ, բազդ. հարկանեմ եւ հա-
 րուած : Այս բայն Պրա. ոճով մը կը
 գործածուի ՚ի մեղ իբր բռնել (ծած-
 կոյթի պէս) :

— Արկին գնովաւ քղամիջ կար-
 միր : (ՏՃ. ճառն էսպիւնէն պրաբբա-
 չաբբա : — Արկաւ տես եւ զարգարե-
 ցաւ : Երբեմն ալ դնել (ստիկապէս) :
 — Հաց արկանել : (ՏՃ. սօֆրա պրաբ-
 բա) : Կ'ըտուի նաեւ, ախոս արկա-
 նել, առաքաբբա արկանել, արկանել ըզ-
 հանքերն, զնորն, զհաւաքաբբա : աշխ.
 հաբանել :

Ետմէ (արկանեմ)

ՅԱՐԿ, Զաբբաբբա, զնառաբբա :

ՅԱՐԿԱՆԵՄ, — Յարկին գնա եւ
 կանգնեցին զգրուես եւ զփափա եւ
 գնիքս նորա (Նեեմ. Գ. 14) : ԹՆ.
 σκεπάζω :

ՅԱՐԿԵՄ, իբր' Զաբբաբբա, Կանգ-
 նել, Բազդ. աղանիմ (հաբանել) եւ ա-
 զարակ, օթեմ, օթեւան եւ օթոց,

ածեմ, (միսն դնել կամ հագնիլ),
 եւ ածու :

Նորէն զառնանք հաբանելին :

ԱՐՀԱԽԻՔ, (սեռ.) արհաւր (աց.
 (հարաւր = հարեւր) :

ԱՌԱԽԻՐ, յորմէ

ԶԱՐՀՈՒՐԻՄ, Գ' արհաւր (իմ.
 2 3 1 4 5 6

(հարաւր = հարեւր) :

ԶԱՐՀՈՒՐԵՑՈՒՅԱՆԵՄ, — Երազովք
 զարհուրեցուցանես զիս : — Ի տե-
 սիլ արհաւրացն զարհուրեցաւ ժո-
 ղովուրդն (Նե. Եւ.) : — Ո՛չ ապա-
 քէն արհաւիրք նորա զարհուրեցու-
 ցաննն զձեզ (Թ. Ժ. 11) : — Ար-
 հաւիրք եւ բոմբիւնք զիշերականք
 (Թ. Բ.) : — Զեկատեայ արհաւիրան
 (Ա. Զ. Բ. Թ. Բ.) :

Արհաւիրք են ընդունայն երկիւզ
 ՚ի միման գիշերոյ, իբր Պանական
 արհաւիրք, (ԹՆ. τὸ δεῖμα πανικόν),
 կամ թէ ասել, արհաւիրք կամ եր-
 կիւզ Արհմանի, (արարչին խաւարի) :

Ռամիլը կը հաւատար թէ Պան
 զէք գիշերուան մութին մէջ խա-
 ւարային գնացք մը կ'ընէր, եւ յան-
 կարծական երեւոյթներով զմարդիկ
 կը զարհուրեցընէր, ասկից բուռած
 է Պանական արհաւիրք (Պա. Ե. Բ.
 Բա. Բ. Պա. Բ.) :

— Առ հինան կարծէր Պանայ առ-
 տուծոյն արհաւիրա արկանել ՚ի մար-
 դիկ (Ա. Զ. Բ. Թ. Բ. 66 ՚ի Եւ. Բ.) :

— Համարի Պան ընակիլ յանտաս,
 եւ անտասք առ դոյզն ինչ կատկած
 երկիւղի ազդեն արհաւիրա (Աւ. Բ.) :

Եւ

ՎԵՀԵՐՈՏ, իբր' երկնչի յերեւութէ-

(վեհերոս, երեւոյթ) :

3 4 2 1

ԱՆՎԵՀԵՐ :

Ետմէ (արհաւիրք) ՚ի հակառակէն
 ԱՐՀԱՄԱՐՀ, ԱՐՀԱՄԱՐՀԵՄ (*), ձայնս

(*) Արհամարհն ստուգարանեալ է՝ առ-
 համարել, (Բեր. Զարգ. 654) :

— րհ, եղեալ է կրկնութեամբ, իբր՝
— րհ—րհ, — կցորդիչ է, եւ ճշաւել-
ուած, (ստորակական առ արեւելեայս)։
որպէս 'ի բառս խառնաման, խա-
ժամութ, կերակուր, խանդումանդ,
աղջամուղջ, աղխամաղխ։

ԱՐՀԱԿԱՆՔ, իբր՝ Հրաշք, հաշ-
իւս։ — Ապա խմանայ զարհաւիրս
արհականացն (Ուհ, Ես.)։ Իսկ

ՀԻԻՍԻՍ, բաղդ. հարաւ։

Են. Եսէ, նշ. անձրեւելն, անձ-
րեւածք, եւ Եսա (ապա.), Ես (ներկ.),
նշ. անձրեւել, տեղալ անձրեւոյ։ եւ
Օ Սի, զիք անձրեւածից, որ ածէ
անձրեւ, մակղիր Դիայ։ Եորմէ
ՀԻԻՍ, — Ձեան հիւսոյ կալեալ
(Խար.)։ Տպ. հիւսոյ, Եորմէ

ՀԻԻՍԵՄ, բաղդ. կարկուտ եւ կըր-
կուտ, Յճ. էօրէի։ եւ

ՀԻԻՍԵՆՍ, Տճ. (Դաւ—Էր) էօրէի։

ՀԻԻՍՆ, — Ո՛չ առ է մանուկ հիւ-
սան, (Են. Օ շէտօւ, հիւսն) եւ
որդին Մարեմայ (Մարգ. 2. 3)։

ՀԻԻՍՆ, կը պատասխանէ Թրք.
(Դաւ—Էր) էօրէի։

ՀԻԻՍՆԵԼ եւ ՀԻԻՍԵԼ, մի եւ նոյն
գործողութիւն է, եւ բացատրու-
թիւնը Թուրքերէնին պէս է։

Եորմէ 'ի հակառակէն

ՀՈՍԵՄ, ՀՈՍԱՆՔ, եւ ՀՈՍԱՆՈՒՏ, եւ
ՍԱՀԻՄ, ՍԱՀԱՆՔ, Են. քառքքաչի։

Եորմէ (հոսեմ) 'ի հակառակէն

ՀՈՍԵՄ, ՀՈՍ, ՀՈՍՈՒԹԻԻՆ, Իսկ
ՅԻՍՈՒՆ, (սեռ.) յիսնի. արմատ՝
հիւս—իւ, որպէս եւ հարէ—ի 'ի հարա-
ւոյ, եւ սա՛ յարէ—է։ Թրք. ձայնն
եւ—լ, (ամառն) մերձաւոր է ձայնիս
եւ—լ, (հարիւր)։

ԱՍԼԱՆԻ, (սեռ.) ասղան—ւոյ։

ԱՍԵՂՆ, (սեռ.) ասղան. ծագի 'ի
Թրք. քառէս՝ աւլան, (առիւծ)։

Այսպէս 'ի Պրս. հիւ—լ, եւ 'ի Ձէնտ՝
հիւս (նշանակեալ՝ եղն) է, մերս

կողմ, եւ Պրս. հիւ—լէ՛ Սեպ. եւլէլ։

Պրս. հիւ—լ նշ. արի, հզօր, ուժեղ,
եւ հիւ—լն նշ. ասղանի, թել, Շէլք

նշ. առիւծ, եւ շէլքն՝ նշ. ժառա-
ւէն, Տճ. շէլք, Են. քալաղօս, նշ.
ուղտ, եւ քալաղօս, պարսն։

Ըստ այսմ եւ

ՄԱԼԽՈՅ, եւ սրովհետեւ այս բա-
ռիս ուղղականը 'ի նախնեաց գոր-
ծածուած չնկը տեսած — զէթ մե-
զի հասած գրուածոց մէջ — ուստի
կարելի չէ ճշդել թէ ինչ է ասոր
ուղղականը, զոր ունանք՝ մեծ ը-
սին, եւ ունանք մալ—ի, եւ կարծի-
ցուցին թէ մալի կամ մալ—ի թէ՛
ուղտ կը նշանակէ, եւ թէ՛ պարսն,
եւ այս չիօթութեան պատճառն այն
է որ վերը ցուցաւ, այսինքն՝ Եռ-
նարէնին տարբեր ուղղագրութեամբ
երկու բառ ունենալը։

Արդ ըստ մեզ աւելի բանաւոր է
կարծել՝ թէ մեր բառը ծագած ըլ-
լայ 'ի Թրք. մալ—ի բառէն, որ նշ.
հիւսնէ յագ, եւ 'ի մեզ առնուած է
իրեւ պարսն, թէպէտ կ'երեւայ
թէ Աւետարանին բառը ոչ թէ պա-
րսն, այլ ուղտ կը նշանակէ, որով-
հետեւ գրուած է՝ Են. քալաղօս։
(Մարգ. ԺԺ. 24։ Մարգ. Ժ. 25։
Ղուհ. ԺԲ. 25)։

Բաղդ. ասղանի, չուան, կար,
քուք, թլիփ։

Ըստ այսմ եւ

ՉՈՒԱՆ, — Փոխանակ կամարացն
չուան զօտի (Ես. Գ. 14)։ — Կախ-
եաց զին չուանաւ ընդ պատու-
հանն (Գ. Թագ. Թ. 31)։ — Գանձս
ընտիրս վանդակեալս չուանօք (Ե-
զեկ. Խէ. 24)։ Եորմէ եւ

ՃՈՊԱՆ, — Ճոպան 'ի փողն եղ-
եալ խեղդամահ արարին զին (Բաւ-
Գ. 14)։ Եորոց 'ի հակառակէն

ՇՈՒԷՆ, յորմէ

ՇԻԼ, բաղդ. կարկուտ եւ կրկուտ,
հազր եւ աղբ, կոչտ եւ կուչտ, ա-
մուր եւ խամուր։

Ուրիշ է

ՍԱԻԱՆ, — Երբեմն զրուանան
կրէր եւ զայլ եւս սպասաւորու-

Թիւնա (Վրտ. Հրց.) : Պրա. «Եկ' նշ,
խանձարուք :

ՅՈՒՆԱՆԱԿ (*),

ՅԱՒԱՆԱԿ, *Lm. juvenis*, juvenilis, (նորաստի, պատանի), Պրսկ. ճեւէն, եւ սա 'ի Սանաք. բառէս' եււէն, որ նշ. նոր, նորաստի, պատանի, Պարսկին սաէ, Զեկէճեւէն, եւ 'ի մնջ ստի, «Հեծեալ 'ի վերայ յովանակի նորոյ» (Զ+. Թ. 9) :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, է յատուկ անուն մար-
դոյ առ Խորենացոյ : Պրա. 31-4-
26 և 27. պատանեկիկ, եւ առի ըզ-
մարդոյ :

Յաւանակ առեալ է իրր 'Ինչանակ
հլուութեան, հեղութեան կամ խո-
նարհութեան : Յորմէ :

ՀԱՅԱՆԻՄ, ունեւ, ընդունեւ, հա-
ւատալ ներքնապէս :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, — Հաւաւնք ինչ ընդ մի-
մեանս էին թէ հակառակք իրեցաց
(Եզեկ) :

ԱՆՀԱՒԱՆ ,

Յորմէ 'ի հակառէն

ՅԱԿԱԿԵՒՄ, ամբարտաւանիւ, ժը-
պըրհիւ: Բաղդ. հաճիւ եւ հաջիւ,
յաճախիւ եւ յաչաղիւ: Յորմէ

80ՆԲ, (յանք) ըստ թեկադրու-
թեան Յունականին, քանզի ձգրն,
նշ. թէ յոնք, եւ թէ ամբարտաւա-
նութիւն, եւ լայնարար՝ բլուր,
բարձրութիւն, որպէս եւ առ մեզ

ԱՐՏԱԻԱՆ բառէն, որ է յատուկ
անուն մարդոյ, կը թուի ծագեալ
ԱՐՏԵԻԱՆ (**), — Ածին զնա մին.

ՀԵ՛ ԵԱՐԺԻՆԻՆ ԸԻՐԻՆՆ յՈՐՅ ՎԵՐԱՅ
ՔԱՂԱՔՆ ՆՈՅԱ շԻՆԵԱԿ ԷՐ՝ ԳԱՆԱ-
ՎԷՔ ՍՈՆՆԻԿ ԳՆԱ (Դ՝ՆԿ.) :

ԱՐՏԵՆԱՆՈՒՆԷ, իբր յարնակի վեր-
նոյն, Բն. 46րդս: — Մնուկդ չար
ամբարտաւան աչա ունի, եւ յար-
տեւանունս իւր հպարտանայ (Ա-
ռւկ. Իգ. 13): Եւ

ԱՄԲԱՐՏԱԲԱՆ, Առակ եղած է ըսել Ամբարտառան որպէս զԱրտաւան (fier comme Artaban) :

— «Արտաւան ոմն յազգէ Վերկանիկ, անձնապահապետ արքայի, եւ ՚ի բազում ժամանակաց ընդ յայժ տիրելիան պատուեալ, իրրեւ ետեւ զիս այնու կենօքն արհամարեալ առաջի ժողովրդեան, զայն ժամ պատեն համարեցաւ զաւելոյ ցտէր իւր, եւ ամբարնաւ զահասէր մտօք ամբարձ զձեռն իւր թագաւորել փոխանակ նորա . . . Ի սոսա մանուանդ յուսուցեալ ՚ի խորհարդս ամբարտաւանութեան յանգնեցաւ» (Ռու. Հնեմ. Հ. Բ. էջ 157) :

— Պերոզին թողը Արտաւան՝ պատերազմեցաւ Անտոնինոս Կարա-կալայ կայսեր հետ, եւ յաղթեց նմա: Այս յաղթութեան վրայ շատ ուրախացաւ Արտաւան, կրկին թա-գով պատակեցաւ, եւ ամբարտա-ւանութեամբ կ'ըսէր թէ թողը աշ-խարհի պիտի տիրիմ: Բայց հակա-ռակը եղաւ, վասն զի խրոխտ եւ ամբարտաւան կրկին համար՝ նա-խարարները հնոր ազէկ չէին (Պրժ. Հէն աղբառ — Պարթեառ, 215):

be

ԱՄՔԱՐՏԱԿ, զբեալ եւ՝ համբար-
տակ, եւ

ԱՄԲԱՌՆԱՄ, ՀԱՄԲԱՌՆԱՄ, ԱՄ-
ԲԱՐՁՈՒՄՆ, ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ:

ከፍተኛ ፍጥነት ላይ ያገኘው ስርዓት

ԲԱՐՁՈՒՄՆ, ԲԱՌՆԱՄ, յորմէ

ΒΝΙΝ, Ἡρω. η-τ, ἦ, ρ. ρηάν, λε.
ΒΝ. φάρδος, λε βάρος, βάρημα, δαίν-
ρουθρην, λε φέρω, ρερεντ:

(*) Ինչո՞ւ անուն չէր ինչ անաբոյճ եւ ծաղուտ արեւելեայան որպէս եւ առ հիման Յուհան (Տիեզ. Պատմ. Ա. Գամբրիճեան, 183) : Հոմեր եղիակ. *ՀԱ.* 557-562 — Իսաքսոր բարոյն ցանկացաւ, համարեցեալ 'ի մէջ վիճուկաց (Ծնն. ԽԹ. 14) : Իսկ ըստ Երբ, — Իսաքսոր էջ ուսեց, եւ գտար չորս 'ի զոմս : Եղն սիրոյ, եւ յաւանանի բոց շնորհաց խառնեց ինց բեզ (Առակ. Ե. 19) :

(**) Արտահան, իրր՝ արտերկրյան, արտերկրյան:

կիրս մարդկային կենցաղոյս առանց մեղաց (Պարթ.)։ — Սոյնպէս լիցի եւ մեզ աստուածեղէն զօրութեամբն ընդ ամենայն կիրս անցանել առանց յանցման (Յճ. Բ.)։ Ուրիշ է

ի կիր ԱՌՆՈՒՄ, ի կիր ԱՐԿԱՆԵՄ. Թն. μεταγειρῶν, γράω, γράομαι. արմատ՝ γράω, (դէպք, գրաւան-լիւն, կարգաւ-լիւն)։ Թորմէ

ԿԱՐԱՍ, Պրակ. գրաւ, ազգ ինչ խեցեղէն անօթոյ յառանին պէտս։ ԿԱՐԱՍԻ, եւ ԿԱՐԵԻՈՐ, — կարասի վանն այնորիկ ասի զի 'ի կիր ոք արկանիցէ (Ուլ.)։

ԿԱՐԻՔ, (պէտք, պիտոյք, կարօտութիւն)։ Լատ. careo, պէտս ունել, կարօտել։ — Գիտես զպէտս մեր եւ զկարիս առաւել քան զոր խնդրեմք եւ իմանամք (Ժաւգիւր)։

— Եւ մեր ձեզ նմանողք կարեօք մարդիկ եմք (Գրք. ԺԴ. 14)։ Թն. ὁμοιοπαθεῖς, — Մասնեաց զնոսա Աստուած 'ի կարիս անարգութեան (Հաւթ.)։ — Կարիք մեղաց զօրանային յանդամս մեր (Հաւթ.)։ Թն. τὰ παθήματα, — Զանձինս իրեանց 'ի խաչ հանին կարեօքն եւ ցանկութեամբ հանդերձ (Գլա. Ե. 24)։

Ասի եւ «կարիք որովայնի», աւսի եւ «պէտք»։ «Նստէր 'ի պէտս 'ի սենեկին»։ Թն. γράω։ Թորմէ

ԿԱՐՈՏ, ՏՃ. հաճել, (կարօտել), յորմէ՝ հաճեմ, (կարօտ)։

— Ասէ, եթէ, «'ի սկզբանէ էր բանն», զի զառանց կարեաց ծնունդն ցոցանիցէ (Սեբե. Է. 131)։

— Աստուած, ասէ, ծնանիցի՞ որ առանց կարեաց ընտելանէ (Սեբե. Ե. 102)։ — Մեր ձեզ նմանողք կարեօք մարդիկ եմք (Գրք. ԺԴ.)։ — Մարմինք նորոգեալք յարութեամբն ազատացեալ յամենայն կարեաց յառնեն (Եւթ.)։

Իսկ ԿԱՐԵՄ, (կար.) կարեցի, (անց-ընդ.) կարեալ։ Պարթ. արեւ, արեւ

կարեւ, — Հարեց կարեցից ընդ-Դաւիթ զհղարդեամբ՝ ընդ որմն (Ա. Թ. ԺԸ. 11)։ Թն. παταῖω, — Կարեցին տերեւս թղենայ, եւ արարին իւրեանց սիւսածանկիս (Ման.)։

ԿԱՐԱՆ, — Պատմուհանն էր առանց կարանի (Եւթ. ԺԹ. 23)։ — Կարանն 'ի կարան թափ հանեալ ըզնեան (Բաւ. Է. 43)։ Իսկ անդ, «Նեան թափ կարանն 'ի կար անդէր», ընթերցիր, 'ի կարան անցեալ էր։ Եւ

ԿԱՌԱՆ, գրաւ, լուսն։

Թորմէ (կարեմ, — կարեցի), ԿԱՐԿԱՏԵՄ, կցել, պնդել, հաստատել։ — Զգեա՛ զձեռն քո 'ի վերայ ծովուս, եւ կարկատեսցին անդրէն ջուրքդ։

ԿԱՐԿԱՏՈՒՆ, եւ ԿԱՐԿԱՈՒՏ(*), (սեռ.) կարկուտ, իբր՝ լուսն, հաստատուն։

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԿՐԿԱՈՒՏ, լիւսն, անհաստատ իրք, ՏՃ. արեւ, լուսն։

ԿՐԿՏԵՄ, ինտելի խառնելով՝ վեր վար ընելով, եւ խախտելով՝ հաստատութիւնէն։

ՄԱՆՐԱԿՐԿԻՏ, ԳԵՐԵԶՄԱՆԱԿՐԿԻՏ, ԿՐԿՏԱԲԱՆ, ուրիշ է

ԿԱՐ, որ մասնիկ մըն է, — օգտակար, վնասակար, Պրակ. գրաւ (զործ), զիւնեւոր, լիւսնեւոր։ Եւ

ԿԵՐ, նոյնպէս մասնիկ, — ազօթկեր, ընկեր, համոզկեր։

Այսպէս եւ

ԱԶԲՆ, — Եթէ անկեւ զի օթա-

(*) Ն. Հյկ. Բո. ստուգարանէ զբառը Վրպէս Թէ քարեղէն կուտ, եւ Թուի Թէ ընդօրինակեալ 'ի խախտի Բուսարանէն Մխիթարայ Արքայի, բանգի անդ ասի. «Անձրեւ ստուգեալ 'ի յօդս, որ Թափով յարձակեալ յերկնից իբրեւ զքարեայ կուտ, վնասէ բուսոց եւ տնկոց, որպէս եւ ստուգարանութիւն իւր ցոցումն, զի ասի կարկուտ, իբր Թէ քար կուտ, այսինքն՝ քարեղէն կուտ»։

Նեախն, գիտակից գլխոյ խմոյ ընդ ազ-
րին (Դատ. ԺԶ, 13) :

Պրս. է-ւ-՝ նշ. ձի, 'ի մեզ բար-
դութեան եւեթ, — ասպաղէն, աս-
պանդակ, ասպարէզ, ասպատակ,
Եօրմէ (ազրն)

ՓԼԱՏԱԿ, ՎԱՂԱՓՈՒԼ,
ՓԼՈՒՋԱՆԵՄ, ՓԼՁՈՒՄ, Թն. πλεῖθος,
նշ. աղիւս: Ուրիշ է
ԲՈՅԼ, Թն. βουλή, նշ. խորհուրդ,
ժողով:

ՇԱՐԱՅ, որ ըստ Խորենացւոյն
անունն է հռչակաւոր շատակերին,
անանկ որ առակ եղած է ըսել,
«Թէ քո Շարայի որկորն է, մեր
Շիրակայ ամբարքն չեն»: ըստ Պար-
սից՝ շէրէ՝ նշ. շատակեր, որկորայ:
Բաղդ. վասակ:

ԱՄԵԹՈՎՍ,
ԱՄԵԹՈՒՍԹՈՍ, բառ Յունական,
ἀμετρητός, որ թարգմանի որ «չէ
չէմբէլ», (քանզի առ հինն այնպէս
կարծուած էր թէ այս քարը զինու-
ժութենէ պահպանող գործութիւն մը
ունի): և կը նշանակէ՝ յակինթ
կարմիր: Յորմէ
ԱՄԹ (*),
ՉԱՄԹՈՒ ՀԱՐԿԱՆՈՒՄ, իբր՝ խափն-
ւէն կարմիր, ՏՃ. (ῥυθινός) աւ-
ժմէ, Լա. rubor, նշ. կարմրութիւն,
կարմիր, պատկառանք, ամօթ, ա-
մօթանք և շառագունանք, rubeo,
շառագունիլ, erubeo, զամօթի հար-
կանիլ, և rubeus, ամեթոլս, կար-
միր յակինթ:

Յորմէ (ամօթ)
ԱՄԱՋԵՄ, իբր՝ հայել ամօթով:
Բարդեալ՝ ած. և աւ: Բաղդ. ա-
ղօթք, յորմէ՝ աղաչեմ, և ծառօթ
(ի ծառ արմատոյ), յորմէ՝ ճանաչեմ,
Այսպէս և
ԼԻԿՏԵՆՈՍ, Թն. λυγδίνος, կաղմեալ
'ի λυγρός, քարէ. (կուճ փարսեան):
Յորմէ

(*) Ամօթ. քի մասնիկ նկատուած, և մասըն-
կանց շարքը դասուած է: (Ի բերակ. զարդ.
1496):

ԼԿՏԻ, ԼԿՏՈՒՄ, բաղդ. «չէմբէլ», յոր-
մէ «չէմբէլ», չէմբէլ և չէմբէլ:
Իսկ

ԼԿՆՈՒՄ, Թն. λαγνός, նոյն նշա-
նակութեամբ: Ուրիշ է

ԼԿՏԻՔ, Թն. λείκτρον, Լա. lectica,
ղեւալակ, գահաւորակ: — Ի լիւթիս
նստի, սպիտակօք ջորւովք ելածէ
(Ուլ.): Տե՛ս՝ Նաթէ:

Այսպէս և 'ի բառէս՝ Բար, (Տե՛ս
դրատդ, տես նաեւ՝ չորք, չոր և
չար):

ԲԱՐՈՒԱԿ, Թն. ἀργυρον,
ԲԱՐՈՒԱԿԱՆՔ, Թն. ἀργυροσύνη, ա-

մօթալի արարք, ամօթանք:

ԲԱՐՈՒԱԿ ԱՄ, գործել զամօթա-
լիս և խայտառակ լինել:

ԲԱՐՈՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, անարժան
գործ որ պատճառէ զամօթ:

Իսկ

ԳՈՂԱՐ, գրեալ և՛ ԳՈՒՂԱՐ,
Յորմէ 'ի հակառակէն

ԽՈՂԵՐ, ի նմանաձայնութենէ Պարս-
կականին է, զի գո՛ւար, Պրս. گول-
ه, և խոհեր, Պրս. گول-ه:

Յորմէ՝

ԿՈՑ, ԿՈՑԱՆՈՑ, և

ԿՈՒ, յորմէ

ԿԱԻ, բաղդ. ոսկի և սիկ:

Այսպէս և

ԲԱՅՈՒ, համառօտեալ 'ի ձայնէս՝

բա՛ւ, յորմէ

ԲԱՌԱՄԱՆԵԱԿ,

Յորմէ (քայս) 'ի հակառակէն

ԳԱՅՈՒ, ԶԳԱՅՈՒՆՄ, այսպէս և

ԱԿՆ, (յք.) ակունք, ծագեալ 'ի

Թն. ἰακύνθος, յակինթ, (և թարգմա-
նութիւն Թն. ձայնիս ὁζοαλμός, աչք):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԱԿԱՆՔ, — Սատակեցան նոքա

յա՛ւա Դուրայ և եղին որպէս զաղբ
երկրի (Սաւլ): 'ի Թն. չիք, Իսկ

ԱԿՆ, (յք.) ակունք, և բարդ-

եալք՝ աչքէն, աչքէն, է բառ
Արարացի. «չէ», որ նշ. թէ՛ ակն,

թէ՛ աղբերակն: Որպէս և Պրսկ.

չէ՛մ, ակն, եւ չէ՛մ, ազրիւր, ակն
աղբեր: Իսկ

ԱԿԱՆ ՀԱՏԱՆԵՄ, — Չտայ թոյլ
ական հատանել զտան իւրոյ (Մ. Գ. Ե.)
— Գուցէ ոք ական կամ սնդիւն
հատանիցէ զամուսնութեան մահ-
ճացն (Ուկ.):

Պրս. Եկեմ, նշ. ստորերկրեայ ճա-
նապարհ, զողուղի անցք:

Իկ, ըստ նախն. եւ զ. Ի Յու-
նականէս՝ ὄρεος, որ նշ. թոյլ, կա-
կուղ, հեղուկ: — Կակուղ էին բանք
նոցա քան զձէթ:

Եւ այս տեսութեամբ արմատն է
մեր բային՝

ՀեղՈՒՄ, մի՛ չիոթեր ընդ յեղում:

— Եւ զ թափեալ (հեղեալ) է ա-
նուն քո (Եբ. Ա.): Թրք. թուե-
ցեալն էւղ, հայերէն է: Յորմէ

ՀեղՈՒՄ, ՀեղՈՒՆ, — Չափ բար-
ւոք, թաթաղուն, չարժուն, զե-
ղուն. ըստ օրին. արկանեմ, հար-
կանեմ եւ զարկուցանեմ:

Յորմէ (հեղում)

ՀեղԵՂ, իբր՝ հեղհեղ:

ՀեղԵՂԱՏ, ՀեղԵՂԵՂ, — Չնոյ պա-
հեաց ի ջրհեղեղէ՝ աշխարհի ամ.
պարչակոցն ամեալ (Բ. Պեթ. Բ.
5): Տպ. ի ջրհեղեղէ աշխարհէ:

Յորմէ (հեղեղ)

ՈՂՈՂՈՒՄ, եւ

ՀեղԶՆՈՒՄ, նոյնպէս է նաեւ

ԽեղՂԵՄ, ԽեղՂ, ձեւացեալ ի
բառէս՝ հեղ:

• • •

ՉՄԵՌՆ, (սեռ.) ձմեր-ան, Յն.
χειμών. χειμαρία, Լատ. hiems, Պրս.
չէմհէրէր, չէրհ: Յորմէ
ՄԵՐ, եւ

ՉԵՐ, սակս նմանաձայնութեան
Յունական ձայնիցս χιών, (մեր),
έμων, (ձեր), ընդ χειμών (ձմեռն),
Բաղդ. շուն, ձիւն եւ սիւն:

Չմերային եղանակը թէ՛ զայտա-
լին վաստակոց եւ թէ՛ նաւարկու-

թեան անպատշաճ է:

Կենաց ձմեռն կ'ըսուի ծերութիւ-
նը, յորում մարդու զօրութիւնը
կը պակսի, եւ անկարող կըլլայ աշ-
խատութեան, եւ զատապարտեալ
յանգործութիւն:

Հինք ծերունի մը կը նկարէին
խարոյկի մը քով ընկողմանած, այն
էր ձմեռն անձնաւորեալ:

Վերջիլիոս՝ ծոյլ կ'անուանէ զձե-
մեռն, «nudas ara, sere nudas,
hiems ignava colono»: «Մերկ
վարեա, սերմանեա մերկ, երկրա-
գործին ծոյլ է ձմեռն (Մշ. Ա.):

Պրս. չէր՝ նշ. ծեր, եւ չէ՛մ, ցուրտ,
եւ Արար. չէմհէն, նշ. անգամայն:

Այս տեսութեամբ ձմեռն եւ պա-
րապորդութիւն կամ պղերդու-
թիւն, ծուլութիւն, կերպով մը կը
մօտենան իրարու, եւ վերաբերու-
թիւն մը կը գոյացնեն:

Իսկ զալով մեր

ԾՈՅԼ Բառին, Յունաց ζήλος բառն
է որ կը նշ. նախանձ, եւ

ՆԱԽԱՆՁ, Պարսից زهه-مانه բառն
է, որ կը նշ. թոյլ, ծոյլ, մեղկ,
անգամայն:

ՆԱԽԱՆՁԻՄ, ըսել է որ Պարսիկ
ձայնը Յունական առմամբ, եւ Յոյն
բառը Պարսկային իմաստով ընդու-
նուած է ի մեղ:

Յորմէ ի հակառակէն

ԹԱԽԱՆՁ, ԹԱԽԱՆՁԵՄ, բաղդ. զըժ-
տիմ եւ ժտեմ, ընկրկեմ եւ ընդդը-
կեմ, մերձենամ եւ մերժեմ: Այսպէս
ԱԳԱՀ, ծագումն կ'առնու Լատին
բառէս՝ acuo(*), որ կը նշ. բարկ,
սուր, հատու, խայթիչ ըլլալ, եւ
acus, ծայր ասղան, սրածայր,

(*) Այս Լատին բառը ծագի ի Յն. ἀκονίζω
որ նշ. նոյնպէս, և սուր արմատն է ἀκόννη
որ նշ. յետան, և սորա արմատ, ἀκλή, սուր,
հատու, բայը կըլլայ ἄκω, սրել (եւ չեւել):
Եւ ὠκός, (ար.) ὠκεῖα (ից.) Եւ (չեղ.)
նշ. սուր, հատու: Եղոյս, երազ:

aculeus, խայթոց, acumen, սրածայր, aculeatus, խայթոցաւոր։ Այսպէս կազմուած է՝ չըլլալու համար՝ ափայ, (բլ.) ազանիմ։

ԱՊԱՀԵՄ, — Մի՛ ազահեցեն աչք ձեր 'ի կահ ձեր (Ծննդ. ԽՅ. 20)։

Յորմէ թուի

ԿԱՀ,

Յորմէ (ազահ, ազահեմ) 'ի հակառակէն

ԳՈՀ, ԳՈՀԱՆԱՄ, (չատանալ, բաւականանալ)։

Ուրիշ երեւոյթ մը,

Լաւիններէն parcus, որ նշ. ազահ, եւ parco, ազահել, խնայել, տուած է մեզի

ԲԱՐԿ, ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԲԱՐԿԱՆԱՄ, Մանենք մանրամասնութեանց՝ յօռն, Զոյլ, նախնայ թախց։

ԶՄԵՐՈՒԿ, յայտնապէս կերեւայ թէ յօռն բառէն կազմուած է. բայց ինչ վերաբերութիւն կայ մէկուն եւ միւսին հետ. — քանզի Յունարէն $\kappa\alpha\rho\pi\omicron\varsigma$, որ նշ. պտուղ, նմանաձայն գտանի ՏՃ. ձայնիս՝ քարթուղ, որ նշ. ձմերուկ, եւ Արաբ. كرفس , որ նշ. պտուղ, նմանաձայն գտանի ընդ ձայնիցս՝ շէֆէթի կամ ձմեռն։

ԿԱՐԱԶՄԵՌՈՆ, ԿԱՐԱԶՄԵՌՈՆ, որ նշ. իբր՝ կարի ձմեռն, կամ ըստ Եզնկայ, «կարեւոր ձմեռն», ս՛րչափ կը նմանի ՏՃ. ձայնիս՝ քարթ كرفس ։

Ծոյլ բառին պէսպիսութիւնը կը նկատուին

ՅՈՅԼ, ՅՈՒԼԱՆԱՄ, յորմէ (ծոյլ) 'ի հակառակէն՝

ԶՈՅԼ, ԶՈՒԼԱԾՈՅ, եւ 'ի ձայնէս՝ յոյլ 'ի հակառակէն

ՀՈՅԼ, բաղդ. օդ եւ յօդ եւ հօտ։ Իսկ

ԾՈՒՂԱԿ, 'ի բառէս՝ ծոյլ, ըստ իմաստից Յունականին նշանակութեանը, այսինքն՝ նախանձու, կը նշ. թախարհ՝ որ մէկը կը պատրաստէ ուրիշի մը՝ գրգռեալ 'ի նախանձութէ։ Այսպէս Դեղադոս գրգռեալ

'ի նախանձութ՝ իր մերձաւորը Տաղոս կը սպաննէ, եւ խեցեկոյա վրձնով կ'աքորորուի 'ի Կրեաէ, ուր Բիս հռչակաւոր բաւիղը կը կանգնէ, յորում առաջին անգամ ինքը կը փակուի, իր ինքնու սրգոյն հետ մէկտեղ։

ԺԱՍ, Յն. $\zeta\eta\lambda\omega\tau\eta\varsigma$, նշ. նախանձոտ։

ՌԻՇՏ, (ժլատ, սգահ)։ Թուի 'ի Պարսկերէնէս՝ ریش , (յամաք, չոր), այսինքն՝ ապարդիւն։

Տես եւ՝ երաշտ։ Յորմէ (ժլատ)

ԶԼԱՆԱՄ, իբր՝ նախանձիւ, չկամենալ, չատ սեպել։ — Տեարք, զիրաւունս եւ զհաւատարութիւն ծառայից ձերոց մի՛ զլանայք։ (Կող. Դ. 1)։

Նախանձ բառէն ունինք

ԽԱՆՁ, Յունարէն $\chi\acute{\epsilon}\lambda\omicron\varsigma$, որ նշ. նախանձ, կը ծագի 'ի բայէս՝ $\chi\acute{\epsilon}\omega$, որ նշ. ետալ, զեղել, լինել յեռանդան, վառիլ եռանդեամբ։

Յորմէ ձեւացեալ է ԽԱՆՁԱՐՈՒԹԻՒՆ, իբր՝ խանջար (*) ։ այսինքն, Զարք խանջի։

Խանջ բառը առանձին նշանակութիւն ստացած է իբր՝ բռնկցնելու համար զիւրաւառ նիւթ, որուն Տաճկերէն կըսուի՝ فولاد եւ կը դորձածուի՝ فولاد պարսկերէն. եւ որովհետեւ յիշեալ فولاد բառը, կը նշ. նաեւ խանձարուք մանկան, ըստ այսմ մեր բառը կազմուած է 'ի բառէս՝ խանձ, որ նշ. فولاد ։

Իսկ ԶԱՆՁԱԽԱՐԻԹ (**), իբր թէ գրուած

(*) Իբր Թերաքեալ 'ի բանէս՝ « تیرکانه » և հոն է تیر ։

(**) Ըստ սբ. գրոց Թուի բառ խան յերբայականէն առէ կամ լաւէ, իբր կրկին ներկեալ, կրկնաթափա, և 'ի Գաղղ. և յԱսոր. ܡܚܪܥܝܬܐ , Ծաւալէն, որ է ներկ կարմիր. վանորայ և 'ի Յն. חֲמִצִּי ծիրանի կամ արմաւի իսկ ըստ Արաբ. մեկնի՝ մուր կամ Թանձրամուխ, (Թմլ. Իս. Խաւաւ, լծ. ընդ Խաւաւ) և ըստ բազմապատիկ առմանցս մեկնի բանն

ըլլար, յէմբարան: Բացատրենք. Պրս. շէմբ' նշ. մրուր ձիթոյ, իսկ մերս' Էան, նշ. այրեցած, աշխ. Էան, Էրան, որով յանշիւթէն նշանակած կըլլայ իրր' այրած Էրան յէմբ: Ուշադրութիւն ըրէ՛ հետեւեալ կոչումներուն, — Եւ ա'ռ իւղ, (այսինքն՝ ձէթ), ձիւթ եւ ճարպ եւ մաղ, եւ եփեաց 'ի միատին, եւ արար զնոկախ (Դան. ԺԴ. 26). — Խանձ մահու եղև մարմինս, զոր անոկատացեալ կրանէր վիշապն (Կուլ. ԲՆՃ. ԺԲ.). — Զճարպն խանձ արար ձիւթոյն զոր ոչ էր սովոր ուտել (Վեր. Դան.). Դարձեալ նոյն Պարսիկ բառը՝ Էան, թիւթ եւ փոփոխութեամբ մը զտանալով 'ի

ՆԱՀԱՆՁ, կը մտնեայ իր նախկին Պարսկային նշանակութեանը, զի կը նշ. ընկրկումն, յազաղումն, դանդաղանք: Իսկ

ՊԱՀԱՆՁ, Պրսկ. պղնձ, նոյն նշանակութեամբ, մերս

ԼՈՅՄ, թէ որ ծոյլ բառին յետս ընդգէմ ընթերցուածը չէ նէ, անշուշտ Յն. Լն, (տպո.) Լնս, բառն է, որ կը նշանակէ՝

ԼՈՒԽԱՆԵՄ, — Իրրեւ լուա Յերուսթէ եթէ մնաւ Արեւնիւր, լուծան ձեռք իւր, եւ ամենայն արք Իսրայելի լքան (Բ. ԹՊ. Դ. 1):

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԼՈՒԽԲ, ԼՄԵՄ, ԼՄՈՐԴ, բաղդ. հոսեմ եւ հիւսեմ. իսկ «Դարձ անդրէն, մի՛ աստէն լուծանիր» (Եւթ. ԻԱ. 31): «Ան ամն մեղաւորի եւ մուտ լուծանել» (Կրան.). Թարգմ. է Յունականիս κατὰ λύω, իջեւանել:

Բանասիրական աշխարհը լաւ կը ծանօնայ շէմբէ (Σέμβε). Հոմերոսի յաշաղկոտ նախանձընդդէմը, եւ կը թուի թէ այս անունը արհամարհանայ մաքով արուած է իրեն իրրեւ

Ետայ. Ա. 18. — Եթէ իցեն մեզր ձեր իրրեւ զձանձախարիմ, իրրեւ զձիւն սպիտակ արուրից: (Ն. Է. Բ. Բ. 'ի բառն յանշիւթէն):

մակդիր, եւ իր բուն անունը կորսուած. քանզի այս բառը կը ծագի Յն. Σέλος բառէն, որ կը նշանակէ՝ նախանձ (*):

ԱՇՈՒՆ, սեռ.) աշնան, Այս բառիս մէջ յայտնապէս կ'երևի

ՇՈՒՆ, (սեռ.) շան. ուրեմն ետեւէն երթանք պանկու, թերես յաւջողինք. Յն. καὶ οὖν, Լա. canis:

Բաղդ. καὶ οὖν, (շուն), καὶ οὖν, (սիւն) եւ γαὶον, (ձիւն):

ՇՆԱՄ, ՇՆՈՒԹԻՒՆ, Արար. շնանակէ՝ պոսնկութիւն, (շն, ֆէյն շն, ամօթ, պատկառանք, պիղծ արարք):

ՇՆԱՅՈՂ, ՇՆԱՅԵԱԼ, Յն. κοινάω, κοινάω, նշ. պղծել, եւ κοινάω, պղծութիւն, պոսնկութիւն, եւ արմատ բառիցս է κοινός, հասարակ, հասարակաց, խոսնակ, ուր կամ առ որ մարթի մասշիւլ ամենայն ումիք. արդ' այս Յունական բառս κοινός, նոյնաձայն գտանի բառիս κοινός որ է սեռ. հոլով բառիս՝ καὶ οὖν, (շուն):

Արդ' 'ի նմանաձայնութենէ բառիցդ κοινός եւ κοινός ընդ Արարական ձայնիս՝ զինա, որ նշ. պոսնկութիւն, պատճառեալ է՝ շուն, շնութիւն եւայն, նշանակիչ պոսնիկ, պոսնկութիւն եւայն: Սակայն կայ նաեւ բառ մը κοινά, որ ըստ ձայնին է՝ շնալ. ասկայն նշ. ֆեանուլ, (տաացեալ զշանց):

Բաղդ. բոլ եւ խոլ:

Իսկ (Բ. ՄԿ. Դ. 7—26). «Յատն անուն ամն եղբայր միեւայ ջամնայն. շնութեամբ մտանել հանել զքահանայապետութիւնն Յոնեայ»: «Յատն այն որ դաւով զիրոյ եղբոր զքա-

(*) Յունաց մէջ կան ամենի անուններ, զորոքիւնով կրնաս Լիւդացոց Յաղաւորը որուն ամբա ճարտութիւնը տակ եղած է, և չրեօն կը նշ. ոսկի, կոնոս, զիւր ժամանակի, և չրեօն: նշ. ժամանակ:

բառէն կազմակերպած ըլլայ՝

ԳԱՐՈՒՆ, Անձնաւորեալ զարուհն է նորահաս պատանի մը՝ ձեռքը փունջ մը ծաղիկ, եւ գիրկը գառնուկ մը բռնած։

«Sur un bas-relief du palais Mettie, il tient (զարնան համար կ'ըսէ) d'une main un bouquet de fleurs, et de l'autre un agneau: (Բառ. Առաջ. Ի Բառ. printemps):

Երբ կ'ընդունինք թէ շուն եւ գառնաբառէն ձեւացած են՝ աշուն եւ գառն, կը մնայ գիտնալ թէ ինչ է ԱՄԱՒՆ(*), (սեռ.) ամառան. որով գիտցած ըլլանք ամբողջ չորս եղանակաց անունները։

Արդ այս հանգոյցը լուծելու համար նախ յիշենք թէ յիշու ծալ է ըստ Վիրգիլեայ, եւ ասոր հակառակ ամառը ժիր է, որուն Արաբական ձայնով կ'ըսուի՝ համալ։ Եւ այս է մեր ամառն, (սեռ.) ամառան, Բաղդ. երկաթ եւ արծաթ։

Երկրորդ յիշենք թէ ծալ բառը Յոյնն Նախնին է. երրորդ՝ բուսեցաւ թէ Հոմերոսի նախանձընդդէմն հակառակողն էր Չոյիլ, եւ այսպէս կոչեցաւ իր յաջադիտութեամբ թեմանը համար. քանզի անունն իսկ թարգմանի նախանձութիւն, եւ իրեն

(*) Ահա՛ զոր կազմուած է սանկ. sama, Բակտրիաբէն՝ hama, ամա, և Հայտարարեալ ձեռք՝ բառերէն։ Սակայն գիտելու է, որ ինչպէս sama և hama, այսպէս նոյն Հայերէն ամա բառը կը նշանակէ ամառաւ, որովհետեւ . . . Հայոց ամառորն ամառային գիշերահաւասարին կրկնէր, յերեւել նորոց պտուղաց, այնպէս որ զժուար է որոշել թէ արդեօք ամա՞ն բառը ամառէն ամառացած է, թէ ընդ հոսիստակն ամառը ամառէն։ Իմ կարծիքով պէտք է ըսել թէ ամառ նոյն է ընդ ամ բառին, միայն ամա նախդիրը նորա վերայ յաւելցած է, նշանակելու համար թէ ամա կամ ամառներ կամ ի վերայ կայ։

(Արամեանգեղոս և իւր բազմադարեան գաղտնիքը, էջ, 213, Եւսեթ. 2)

մակդիրն է՝ ὁμηρομαστιξ, (խարազան Հոմերի, Հոմերամարտ, Ուրեմն զՉոյիլոս ոչ այլ ինչ պարտիմք ըմբռնել, այլ անձնաւորութիւն իմն ծալութեան եւ նախանձութիւն, եւ հոմանիշ ձմեռան, եւ ինչպէս զձմեռն հակառակ կը նկատենք ամառան, նոյնպէս եւ զՉոյիլ հակառակ Հոմերի. եւ ահա կը տեսնենք Հոմեր բառին մէջ ծածկուած ամառն, զոր կը խնդրէինք։

Տես եւ Հերմէս։

Տարին կը բաժնուի չորս մասանց, եւ իւրաքանչիւրը իր անունն ունի, զարուն, ամառն, աշուն, ձմեռն, եւ կ'ըսուին չորք յեղանակք տարույ. հիմայ այս

ՅԵՂԱՆԱԿ, կամ

ԵՂԱՆԱԿ, (սեռ եւ՝ նուագ, հանդամանք, երփն երփն)։

Բառիս համար ալ բան մը ըսենք։

Բանասիրաց յայտնի է որ Հոմերոս Տրովագայի հռչակաւոր պատերազմը երգած է, եւ այս պատերազմին շարժառիթն եղած է Հեղինէի (Յն. Ἑλένη) սքանչելի գեղեցկութիւնը։

Հայկազն քերթողը բանաստեղծական թռիչով Հոմերոսին չափ, եւ աւելի եւս բարձրանալով, հրաշակերտեր է մեզի՝ այս եւ հետեւեալ բառերը յանուանէ հրաշագեղին Հեղինեայ,.

ՅԵՂՅԵՂԱԿ, ՅԵՂՅԵՂՈՒԿ, ՅԵՂՅԵՂԵՄ, ՅԵՂՈՒՄ, եւ

ՀԵՂ, (աշխ.) անգամ, — երկու հեղ — երեք հեղ, Բաղդ. նուագ, հանդամանք, եւ

ՀԱՂ ԲԱՆ ԶՀԱՂ,.

ՄԻԱՀԱՂՈՅՆ, բաղդ. նուագ։

Կողբացին թերեւս զայս ակնարկելով կ'ըսէ հրացմամբ. «Այս կա՛ռք զարմանալիք ի հակառակ եւ յանման երիվարաց լծեալ եւ ծածուկ ձեռամբ ուղղեալ։

Ուրիշ է

Հեղինակ, որ կը ծագի Յէկոն Հեղին բառէն:

— Ի զուր ուրեմն պարծին Աթեհացիք ծնողք զոյ կամ դայեակք արուեստից եւ գիտութեանց (Յառէ-տար-Յեռէն Ան-տար-է-յ, Հո. Ա. էջ 389): (Իսկ. Ներք. Հո. 1 էջ 132: Պրո-տ. Հո. 2 էջ 345):

— Ժողովեալ դայսոսիկ նուիրեցին 'ի փառս Հելլենացւոց աշխարհին... զբոլոր իսկ զՅոնս ոչ զանգաղիմ մայր կամ դայեակ սանկ իմաստից (Սուր. Պրո. Ա.): (Այս խօսքը Իստիրատէն փոխառութիւն մ'է): Եւ Որատիոս Պորենացիէն յառաջ կարծ խօսքով մը պանծայի վկայութիւն մը տուած է Յունաց համար.

«Բզանճար՝ Յունաց եւս Մուսա, Յունաց ողորկ լեզուով խօսել» (Արեւ-տար Քերէ. 321):

«Այս եւս հռչակ գրուածելի Յունական հանճարոյն եւ ողորկութեան տաղից յորատեան գրէն զի'նչ պարծանք չիցին Հեղին քերթութեանց» (Ան-տար Մանէ. Հոյ Բարք. 5):

Բովանդակ Ա. Գրոց մէջ Երգ Երգոցի գրքին պէս վառվառն երեւակայութեամբ բանաստեղծական գրութեամբ մը չկայ. անոնկ որ եթէ այն աստուածեղէն զիրքը հոգեւորապէս չմեկնուի, ասկ սիրահարական՝ փեսայի եւ հարսին, կամ աւելի պարզ, երկու տարփաւորաց սիրալիր գրուցատրութիւն մըն է:

Հոն՝ կարծես թէ աստուածարեալ Հայ թարգմանչին խօսնոյն ալ արթնցեր է, եւ ինքն ալ սկսեր է ստեղծարանել, ոչ թէ այն հոգեշունչ տառից վրայ օտարտախ յաւելուածոց կուտակութեամբ, որ ներելի չէ, այլ նորաձոյլ բառից զարմանազան պէտքստութեամբ, եւ զեղեցկաւ զգեղեցիկ բացատրելով:

Հոմերական ոսկի գրչաւ յանմահութիւն ճակատագրեալ սքանչելուհւոյն անունը Ἑλένη, իրեն նիւթ

կամ նախագաղափար առնելով, գունադոյն երանգներ կուտայ անոր, այնպիսի վայելուչ եւ ճարտար եղանակաւ մը, որ անոր գրչին ներքեւ անիկայ ոչ եւս Հեղինէ է, այլ աստ

ԱՂԱԽՆԻ, անդ

ԵՂԱԽՆԻ, այլուր

ԵՂՆ, եւս եւ

ՄԱՅՐ (*), (ի, իւ):

— Մի է զեղեցիկ իմ, սգաւոր իմ (Երգ Երգոց): — Աչք քո ազաւորի (Ան-տար): — Դարձիր նմանեաց, եղբորդի իմ, որթուց եղանց (Ան-տար): — Տեսիլ նորա իրրեւ զրեւոր եղեւնափայտից Լիբանանու (Ան-տար): — Գերանք տանց մերոց մայրք (Ան-տար):

ՄԱՅՐԻ, (անտառ մայրից, եւ լայնարար՝ անտառ): — Որ ոք մտանիցէ ընդ ընկերի իւրում 'ի մայրի հարկանել փայտ (Սուր. Ժ. 5):

— Գաւաք զնա 'ի գաշտ մայրեաց (Սուր. Այլ է

ՄԱՅՐԻ, որ նոյն է ընդ մօրի:

— Ի մայրեաց առիւծուց եւ 'ի լերանց ընծուց (Երգ Երգոց): — Եթէ տայց՝ կորիւն առիւծու զձայն իւր 'ի մայրուց իւրմէ, եւ ոչինչ իցէ յափշտակեալ նորա (Ան-տար. Գ. 4):

— Ո՛ւր են մայրիք առիւծուցն, եւ որսք կորեանց նոցա... առիւծ... ելից զմայրիս իւր որսով (Նաւ. Բ. 11—12): — Գարանի որպէս զափս՝ 'ի մօրու իւրում (Սուր. 1):

Կը մնայ ծանուցանել այս տեղ որ Հոմերոս եւ Հերոփոս անուանց՝ օտակ ձայնական մերձաւորութենէն Հերփոս ստորագիւրքները՝ Հոմերոսի վերագրուած է:

(*) Թէ այս բառը, եւ Թէ Զայրէ (անտառ) մայրի, (ոչ կենդանեաց) որ եւ մօրի, եւս եւ՝ մօր, մօրատ, ասոնց ամենքն ալ մայր, (մօր, մօրք) բառէն ծագումն տուած են, եւ անոր պէտքստութեամբ կը նկատուին:

Նախնեաց այս եղանակը որ երբեմն գործածուած է, շատ մութ է, եւ բացատրելը դժուարին, այս կարգէն են ծիածան եւ ծծումբ, աղբիւր եւ աղբիւր, սպի եւ սպիւղանի:

Թիչենք որ ամառն բառին ծագումը տուինք Հոմերոսին, այս տեղ պիտի տեսնենք որ Հերմէս ինքն է ամառն:

Բացատրենք, Հերմէսի Պարսկերէն անունն է Բէյը: այս բառը կը նշանակէ նախ՝ Փայլածու բառած մոլորակը, որ ամէն մոլորակներէն աւելի մօտ է արեւուն: Երկրորդ՝ արեգակնային տարւոյն (սկսեալ 'ի Նաւասարդէ, կամ որ նոյն է, Մարտի քսանուէկերորդ օրէն, յորում արեգակը կը մտնէ խոյ ըստած աստեղատունը) չորրորդ ամսուան անունն է, որ կը սկսի ամառնային արեւադարձին առաջին օրէն, յորում արեւը կը մտնէ 'ի Էքզէթէ:

Այս անունը լայնաբար կը նշ. աւառն, (Տե'ս եւ ջեր): Մեր բուն Հայկական տարւոյն չորրորդ ամիսն ալ (սկսեալ 'ի Նաւասարդէ) կ'ըսուի՝ Տրէ, որ է նոյն ինքն՝ Բէյը: (Տե'ս եւ Տէր եւ Տրէ):

Հերմէս եգիպտական աստուած մըն էր, եւ Հերմոպոլիսայ մէջ կը պաշտուէր, եւ եգիպտական բառով կ'ըսուէր Էմ-Է (Ժօթ):

Արձանագրութիւն մը կայ՝ «Տօթ գերագոյն տէր»: Այս եգիպտական անունը կը նշ. նաեւ՝ ամառն, մինք ալ ամառուան արեւուն տաքը կ'անուանենք:

ՏՕԹ, — Զծանրութիւն աւուրն բարձաք եւ դտօթ (Մարթ.):

Պրս. Բ-ՖԷԷ, Բ-դէյթէ, յորմէ է 'ի մեզ՝ Գ-դ, (Տես զբառը):

Հերմէսի Պարսկերէն անունէն (Բէյը) ունինք՝

ՏԻԻՐ, գրեալ եւ

ՏԻՐ, — Դիպեալ 'ի ճանապարհի երազացոյց երազընդհան պաշտա-

ման՝ Տիւր զից դպրի զիտութիւն քրմայն. կամ, պաշտաման Տրի զից դպրի (Ահ-Է.):

ՏԻՐԵՄ, — Թագաւորք ազգաց տիրեն նոցա (Մարթ.): -- Առ այր քո դարձ քո, եւ նա տիրեսցէ քեզ (Մանթ.): Այս յատուկ անունը՝ իբրեւ երգման ձեւ գործածուած կը տեսնենք:

— Տի'ր, օն անդր: — տի'ր, օն 'ի բաց տար: (Իր'ր քաւ լիցի, տէր: Այս. Ասորու-ք լէ՛, Ասորու-ք հէ-ռու լէ՛, հէ-ռէ լէլայ, Ասորու-ք լէ-ցու-ցլէ): Մերս

ՏԻՐԱՍ, այս արմատէն բարդուած է, Բէյը-Գ-Գ (Տիրատուր, Աստուածատուր): Մերս

ՏէՐ(*), ինչպէս նաեւ Յունացեալս χείρας (յորմէ χείρες), նոյն Պարսկէն է՝ Բէյը, այսպէս նաեւ՝ տրէ, (որ ցուցաւ). տեղափոխութեամբ զրոց, ըստ օրինակին՝ տեղի եւ ետղ, զենում եւ եզն, փող եւ ողբ:

Տէր, մեր մէջն ալ Աստուծոյ անունն է, եւ 'ի Ս. Գիրս երբայեցեւրէն Եւ-ձայ անունին կը պատասխանէ. «Ես եմ Աստուած Արահամու, եւ ան-ձ է՛ Դէր է»: (Երբ. Եւ-ձայ):

Այս բառին սեռականը ճանչցուած է թէպէտ

ՏԵԱՌՆ, սակայն առանձին բառ է, (Տես՝ լեառն), եւ նոյն է ընդ Յուն. τερδν (տէր, արքայ, 12435

բացարձակ իշխան, միահեծան, յոր-

(*) Այս բառը աստուգանուած է (տես Քերական. ի պէտս զարգ. 70. և տարբեր Հայ. Քեր. 49) Գէլ ար. Թերեւս ԳԷԷ բառէն հետեւցնելով. և Այտընեան կը հաւանի ասոր. վասն զի կըսէ, աստուգանութիւն ճիմակու տեսնալ լեզուագիտութեան այն ճիւղը կը նշանակէ որ բառերու ներքին կամ ժամուկ կազմութիւնն ու բաղադրութիւնը լուծելու կ'զրոյցի, Զոր օրինակ զբարբար Տէր անունն երկու տարբերացը կը լուծէ, Գէ և արբ: (Քերական Քերական. Վենետիկ, 337 ի ժամանակէն):

մէ եւ յատուկ անունս թագաւոր :
ՏԻՐԱՆ, բազդ, հայր, եղբայր բա-
ռերուն սեռականներուն հետ :

Ունինք նոյն արմատէն եւ
ՋԵՐ, որ զոյական է, եւ կրնչ-
օղի ջերմութիւնը : Բազդ, աօթ :

— Օրհնեցէ՛ք, ջեր եւ աօթ զՏէր :
Յունարէն սլ կայ այս ձայնը,
θέρως, որ նշ. աօթ, եղանակ ամա-
րան, ամառն, հունձք, ամիս հըն-
ձոց : — «ἐγγύς τὸ θέρως», մերձ է ամա-
ռան :

Այլ է ջերմ, ջեռնում եւ այլն :
(Տես զբառագ) :

ԴԵՐ, (ի բարդութեան), — Դե-
րաքրատոս, դերանուն :

է 'ի հակառակէն բառիս՝ տէր,
իբր՝ ընդդէմ կամ հակառակ, կամ,
ոչ բուն, ոչ ուղիղ կամ ստոյգ, ոչ
կատարեալ : Յորմէ

ԹԵՐԻ, ԹԵՐԱՆԱՄ, — թերացեալ
կասկածել, եւ

ԹԻՒՐ, ԹԻՒՐԵՄ, — Գտաք զսա գի-
թիւրէ զազգս մեր, եւ արգելու 'ի
տալոյ հարկս կայսեր, եւ ասէ զանձ-
նէ, թէ Բրիտանոն իցէ (եւ) թագա-
ւոր :

Յորմէ (դեր) 'ի հակառակէն
Թեր, կողմն, ոչ հակառակ :

— Ի նոցա թեր ելանէ, Աշխ. —
նոնց իողէն իւլայ, կամ, անոնց թեր
է՛նէ : — Յայսմ՝ յայնմ թերէ, (այս
այն կողմէն) : Իսկ (Եւէէէ, էջ 210) :
« Մի թիրին յանոյշս եւ միւս թի-
րին 'ի դժոխս » : Ընթերցի՛ր առանց
ինչ խղճելոյ, « Մի թիրն յանոյշս եւ
միւս թիրն 'ի դաժանս » :

Հերմէս էր պատգամաբեր երկ-
նաւոր, եւ թարգման կամացն Ա-
րամազդայ, որ ընդունեց Ապոլո-
նէն մարգարէական հոգի, այսինքն՝
կանխադիտութիւն հանդերձելոց :

Յն. ἑρμῆς, թարգմանի միջնորդ,
թարգման, Հերմէսի՝ Լատիներէն
անունն է, Mercurius, յորմէ մերս
ՄԱՐԿԱՐԷ, (տես եւ անգրիկ) :

Հերմէսի Արարերէն անունն է
« Երմիտ », եւ այս ձայնը մեր

ՕՏԱՐՈՏԻ բառին այնչափ մօտ է
որ թէպէտ եւ գիտենք թէ օտար
բառէն ածանցում մըն է. սակայն
կր փորձուի մարդ բնիւր թէ նոյն
Արարացին է, ոչ միայն ձայնական
մերձաւորութեանը համար, այլ եւ
քանզի միշտ կոտց անուանց յիշա-
տակութեան առթիւ գործածուած
կը տեսնենք,

— Բարկացուցին զիս օտարոտ-
ւոյք, եւ դարչելոք իւրեանց դառ-
նացուցին զիս (Օրհն. ԼԲ, 16) : —
Օտարոտի իմն զից թուի պատմիչ
լինելոյ, քանզի զՅիսուս եւ զյա-
րութիւնն աւետարանէր (Գործ. ԺԷ,
18) : Որովհետեւ Հերմէս մեռելներ
կը յարուցանէր՝ զաւազանին ծայրը
զպզընելով (ըստ առասպելաց) :

ՆՕՏԱՐ, (հարկաւ յոմանց լինել
Լատինական notarius), քանզի
Հերմէս էր նաեւ՝ զից դպիր, դպիր
երկնաւոր : Յորմէ

ՆԱՐՈՏ, — Նարոտ պէսպէս նկա-
րուց (Գործ.) : Քանզի նօտարի է
նկարել զբարբառ 'ի քարտի, սեւոյն
ընդ ոպիտակին խառնումը :

Հերմէս զիք պերճախօտութեան,
յորմէ 'ի հակառակէն

ՀԱՄՐ, ՀԱՄՐԱՆԱՄ, Պրո. լ'—Նշ-
թէ՛ համր, եւ թէ՛ չուրթն :

Նոյնպէս եւ

ՅԱՄՐ, 'ի հակառակէն Հերմեայ,
որ ժիրն է 'ի տիպ ամարան, եւ
թեւաւոր յոտան եւ 'ի զլուխն՝ 'ի
նշանակ անհնարին երազութեանն :

Ուրիշ է

ՅԱՄԵՄ, ՅԱՄԵՆԱՄ, 'ի բառէս՝ ամ,
(տարի), ժամանակ : Յն. χρονώ, նոյն
նշանակութեամբ՝ յանուանէս
χρόνος, (ժամանակ) :

— Յորժամ ուրեք յամիցէ (Առաջ
ԼԱ. 2) : Յն. ὅταν πού χρονίζῃ : —
Յ—Գ տէր իմ զգալ (Մարտի.) : Իբր՝
յաւեցաւոցէ, յաւեցաւոցանէ : — Եկեա-

ցէ եւ ոչ յամեացէ (Եբ. Ժ. 37) :
Յն. γρονίζω :

Յոյն բանաստեղծին պանծացուցած սքանչելուհւոյն *ἑλένη* անունէն ետքը՝ Հռովմայեցի բանաստեղծին հռչակած գիւցտղուհւոյն Դիդէի *ἡ διδοῦ* անունն այ մեր Հայկազն բանաստեղծին գրչին ներքեւ կը մտնէ, եւ սքանչելապէս կը փոխի 'ի

SUSPULY (*), ինչպէս ատաջինը յաղանի :

— Զայն տատարակի լսելի եղեւ յերկրի մերում (Եբ. Եբ. 7) : — Գեղեցկացան ծնօտք քո իրրեւ զտատարակի (Ան.) :

Դիդէի վէպը յայտնի է բանասիրաց, որ իր էրկանը մեանելէն ետքը չուղեց երկրորդ ամուսնութիւն մը, թէպէտ եւ ասոր համար շատ բռնութիւն եղաւ իրեն դէմ որ յանձն առնու :

— Զէգ տատարակէ այսպէս ասնն, թէ յետ... իւրոյ առաջին ամուսնոյն ալ ուրուք ամուսնութիւն ոչ խնդրէ, ոչ 'ի կեանա իւրոյ վարուժանին եւ ոչ 'ի մահու, այլ նոյլին յիշատակաւ անձկարեկ կեայ եւ մեռանի, եւ ոչ խառնակի յայլ օտար ամուսնութիւն (Վեցօր. Ը.) :

— Ըստ ոմանց իմաստնագոյն բնախօսութեանն որք ճշմարտապէս դատողութեամբ պարկեշտագոյն յողջախոհութեան զտատարակաց գոյ աւացին երամս, վասն զի օրինակ իմն իբր դաշնաւոր ուխտապահութեամբ զմտեւրութիւն միշտ առ իւրն համանման պահէ, զուգակից 'ի կեանա համայն եւ զկնի մահուն եզոյն ուրուք 'ի նոցանէ (Պէթ. Գեբ. Ա. Օբն. Է.) :

Դիդէ՝ կոչի եւ եղիսաւ, եւ էր գլխոյ Տիւրացոց, եւ ապա Կարեղոնացոց :

(*) Բառիս է գիրը ստեղծութիւն է, որպէս և 'ի Բարսեղ :

— Սա խաբեաց գրնակիս երկրին (Կարքեղոնացոց) խնդրելով 'ի նսցանէ երկիր՝ ըստ հափու տարածութեան մորթոյ արջառոյ, եւ նորա ոչ խելամուտ լեալ խորամանկութեանն շնորհեցին նաւ զայն : Այլ նա 'ի փոկս նուրբս զմորթն հատեալ պարփակեաց երկիր ընդարձակ (Թ. Է.) :

Եւ այս անունէն՝ եղիսաւ, ունինք ԱՂՈՒԷՍ, — Կալարուք մեզ աղուեսունս մանուս (Եբ. Եբ. 7) :

ԱՅԺՄ, համառօտութիւն բառիցս՝ այս Ժմ, յայմ Ժման : ՏՃ. շէթէ :

ԱՅԺՄԻ, իբր ՏՃ. շէթէ-ճէ, եւ ալիս. հէմ-ճո-+ :

ՈՒՆԻՄ (*) ծագի 'ի Յն. οἶνός, որ նշ. արբենալ զինեաւ, զինել, եւ οἶνόμενος, նշ. արբեալ 'ի զինւոյ, գինեհարեալ, οἶνολήπτος, կարեալ 'ի զինւոյ, (οἶνος գինի, λαμβάνω ունիմ) :

— Համարեցաւ եթէ զինի կարաւ զխելս նորա (Եբ. 7) : Յորմէ

ԸՆԴՈՒՆԻՄ, (կար.) ըն. կալայ. է թարգմանութիւն Յուն. ձայնիս՝ μετέω, (μετά ընդ, ἔω ունիմ) :

Իսկ

ՈՒՆԱՅՆ, իբր՝ աւայն, այսինքն՝ ոչ ունող յինքեան, եւ այսպէս եղած է՝ չըլլալու համար՝ աւաւ : Եւ

(*) Բայ մը իրեն անբերելիսն հետ կը զործածուի, զոր օրինակ՝ Ունել ունէր, որ կը ծարգմանուի՝ Եբ. Եբ. Է. Յն. δὲ μὲν οἶν, ուստի Հայերէն զրցուածք մըն է — Ունել ունէր և առաջինն իրաւունք (Եբ. Թ. 1), աշխարհ տար մօտ զրուցուածք մը կայ : Յն. εἰς μὲν οἶν καὶ ἡ πρώτη, — Եբ. Եբ. Է (Սէպէտ կերծամ) Գե. Եբ. Է (Սէպէտ կը տեսնեմ) : Տաճկերէն ալ կրնայ ըստիլ, Եբ. Եբ. Է Եբ. Է, — Եբ. Եբ. Է, Եբ. Եբ. Է, որուն կը հետեւի լուսն...

ԸՆԴՈՒՆԱԹՆ, 'ի բայէս՝ Ընդունի՛մ:
— Ունայնութիւն ունայնութեանց,
ամենայն ինչ ընդունայն է (Ժ-դ. Ա.
1): Իսկ

ԱՆՀՈՒՆ, իբր երկրորդ ձեւ մը
ունայն բառին, այսինքն՝ որ հուն
չունի, խիստ խոր, անգունդ, իբր
Ծն. ἀνυστος, անյատակ, եւս եւ՝ ան-
հուն, α βυστος. ἀβυστος α βυστος:

Եղած է աւհուն, չրրալու համար
աւհուն. (ստեղծող, հ): Իսկ

ՈՒՆԱԹՆ, իբր՝ այն-ուն, (հ չըր-
ջեալ 'ի Յ, այսպէս՝ ուն-այն, ան-
հուն: ՏՃ. Գեղեթի՛ կը նշանակէ՝ շատ
խորունկ՝ որ հուն, այսինքն՝ յա-
տակ չունի: սակայն այդ բառը կը
նշ. նաեւ բան մը՝ որ ստոյգ չէ,
հիմ չունի, անհիմն, ընդունայն,
ունայն:

Ծն. οἶος, որ նոյնպէս կը ծագի
οἶνος (գինի) բառէն, նշ. շառագոյն,
կարմիր, լրիւագոյն, 'ի գոյն գինւոյ:
Իսկ զծովէ ասացեալ՝ նշ. խոր, խա-
րին, անհուն, Արդ

ՀՈՒՆ է իբր արմատ աւհիմ բային:
— Անց ընդ հունն Յորովայ
(Ծրն. ԼԲ. 22):

ՀՈՒՆ ԳԵՏՈՅ, — Յանցանելն ընդ
հունն Յորդանանու (Նե. Օր. ԴԷ):
Իսկ (ՄԷ. 2. 2). « Լուարուք, բը-
լուրք, զգառաստան Տեառն, եւ
ձորք՝ հիմունք երկրի: (Զօհրապ)
եւ յորք եւ հանգ՝ եւ նոր Տպ. եւ
յորք եւ հիմունգ): Ծն. αἰ πάραγες
θεμελια τῆς γῆς. եւ յորք՝ հիմունգ
եւ ինչ: Թորմէ

ՀՆԱՐ (*), բազդ. ատակ, յորմէ ա-
տակեմ:

Բառիդ կազմութիւնն է ըստ օ-
րինակին՝ արդ-բ, 'ի բառէս՝ արդ,
եւ զարդ-բեմ, 'ի բառէս՝ արդ. եւ
ըստ այսմ հնար՝ նշանակէ՝ անցք
եղք՝ զիւրութիւն՝ միջոց պատճա-
ռող, հայթայթող: Թորմէ

(*) Հնարդ՝ Հիւսիս զոր Թուրքաւ ումնն:

ԱՆՀՆԱՐԻՆ, իբր երրորդ ձեւ մը
անհուն բառին:

— Անհնարին էին վերջին աղէտքն
քան զառաջին սէրն (Գ. Թ-Գ. ԺԳ.
15): — Ուրախութիւն ամպարշտաց
բեկումն անհնարին (Ծ-Գ. Ի. 5): —

— Անդունդք անհնարինք պաշարե-
ցին զիս (Ծ-Գ. Բ. 6):

Իբր աշխ. վերջին աստիճանի,
այսինքն՝ յոյժ, կարի:

Այս բառիս պատասխանող Թու-
նական բառն է՝ ἐργατος ἐργατη, որ
նշանակէ զհուսկ վերջինն կամ զհե-
ռաւորն, եւ արմատն է ἐργαται, (աւ-
նիմ):

ՀՆԱՐԻՄ, — Նա հնարեցաւ ազ-
գին մերում, եւ չարչարեաց զհարսն
մեր (Գործ.):

ՀՆԱՐԱՒՈՐԻՄ, եւ

ՀՆՈՑ (*), Ծն. οἶσαν, նշ. մատան
գիւլոյ: Պրտ. Է-Է-Է նշ. ջրամբար,
եւ Է-Է-Է կրակեալ, հոց հոյ:
— Արկցեն գնասա 'ի հնոց հրոյ (Մ-Գ. Է).
յորմէ յայտնապէս կ'երեւի թէ, բա-
ռիդ արմատը հուր չէ: (Տեա 'ի ներ-
քոյ՝ հին), Թորմէ

ՀՆԻՆԱՄ, իբր՝ հինհնամ:

— Կրթումն հինհնաման այրեցե-
լոցն յաճախագոյն լինի (Նե-Է. Կ-Է):

— Հինհնայ հուր 'ի ծոցին (Բա-
վ. Է): Աշխ. հնեւ, հնեւ, Իսկ

ՀՆ, եւ գի 'ի Ծն. οἶνος, որ նշ.
գինի, եւ Ծն. καινός, որ նշ. նոր,
սահմանեալ է նշանակել 'ի մեզ

Գինի, Արաբ. Է-Է, նշ. գինի,
յորմէ՝ հնեւ, (Է-Է-Է)

Այս բառախաղը պատճառած է 'ի
նմանաձայնութենէ բառիցս ՏՃ. Է-
Է (հին), եւ Պրտ. Է-Է (գինի), յոր-
մէ մերս:

ՍԿԻ, (բաժակ գինւոյ): Տեա եւ
կին, Իսկ

ՆՈՐ, Լտ. nurus (**), նշ. հարսն,

(*) Ն. Հիկ. Բա. ստուգաբանէ զհնոց՝ հնոց:

(**) Բայց ինչ կայ որ Լատին nurus (հարսն)

եւ Յն. νέσρος, Սանս. նասս, եւ Պրս. նէշ, նաս, նշ. նոր :

— Գինի նոր, բարեկամ նոր, ապա թէ հասնայ, ուրախութեամբ արթնիր (Սէր. 1) : — Ոչ ոք կապերս նոր անթափ արեանէ 'ի վերայ հասցեալ ձորձոյ. ապա թէ ոչ՝ ասնու լրութեամբն իւրով նորն 'ի հնոյ անտի (Մարկ. Բ. 21) : — Ոչ ոք արեանէ գինի նոր 'ի տիկս հինս... : գինի նոր 'ի տիկս նորս արեանելի է (Ան. 22) : — Ոչ ոք ըմպէ գինին եւ կամիցի գնորն. քանզի, ասէ. Հինն քաղցրագոյն է (Դաւ. Ե. 39) :

Ծն. γρηγοράτος, ազնուագոյն, պատուականագոյ, ընտիր :

ԱնՈՅՇ, Պրսկ. էնուշէ՝ նշ. գինի, եւ նաշէյթէ՝ ըմպել. իսկ՝ նաշ. նշ. մեղր, քաղցրաւենի, գինեղրութիւն,

— Ամենայն մարդ շուշ գինին յառաջագոյն պաշտէ (Յովհ. 1) : Ծն. ըշքարտ, Իսկ (Դաւ. Է. 46) : «Իւզով գզուիս իմ ոչ օծեր, սա է-ղշմանէ» (Ծն. մսրթ) օծ (զտտս իմ) : Եւ (Բ. Կարէլ.) : «Հոս անշ (εὐωδία)

բառէն ծագի 'ի մեզ նա, Պարզեմ :

Բառախոյս մըն է. որ պատճառեալ է 'ի նմանաձայնութենէ թրք. բառիցս՝ Կէլին, (հարսն) և Կէլն, (եկ, այս ինքն, նորեկ) : և առ Եղիշէի ընթեռնումք «փոշոտեցան և ծխտեցան սրահովք և սրսկազանք նաշէի հաշման» : Ուստի թրք. Կէլն և Կէլն, նշ. նորեկ, նորոգ եկեալ, իսկ Կէլն Կէլն, նշ. նորահարս և՛ նորամուտ հարսուք, (իրք՝ նորեկ) : Դ. Մկ. Ա. 10 :

Այսպէս և,

ՆՈՒ, որ նշ. հարսն, նկատմամբ սկստական և սկսեմ, Պարսկէ է. Նու (որ զրի և նէվ) և նշ. նոր, որուն յորնականք կ'ըլլայ նաեւ :

ՆՈՒԱՆՔ, և ՆԵՐ, երկու եղբարց կանայք այսպէս կոչին նկատմամբ իրերաց. և Երբ, և Ասոր, նաք, ԿԵՐ, նշանակէ նոր : (Տես ներեմ :)

Այսպէս և,

ԲԵՆԻ, քոյր հարսին, նկատմամբ փեսայի Յն. Կաւնի (իզ) նշ. նոր, և թրք. ԵԵԵԵ, նշ. նոր :

Եւք Բրիտտոսի առ Աստուած : Եւ (Եփէ. Ե. 2) : «Պատարագ եւ զեւ նուան Աստուծոյ 'ի հոս անաշէց», (εἰς ὅτι μὴ εὐωδίας) : Եւ (Փիլիպ. Դ. 18) : «Որ 'ի ձէնջ հոս անաշէց (ὅτι μὴ εὐωδίας) պատարագ ընդունելի» :

Իրք ՏՃ. ԲԵՐԷ ԲՈՔԷ, (Թարգմանաբար) : Ծն. γλυκὺς, որ նշ. քաղցր, վարեալ գոյականաբար՝ նշ. գինի, որպէս եւ 'ի մեզ՝ քաղցու, ծագի 'ի բառէս՝ քաղցր, եւ սա 'ի բառէս՝ քաղց : (Տե՛ս զբառք) :

ԲՐՄԱՆՈՅՇ, իրք ազգունն Յունականին, քանզի Ծն. μέλισσα, որ նշ. մեղր կամ մեղու, նշ. նաեւ՝ քրքմուհի : Երբ. Տեղորհ, նշ. մեղու, է նաեւ յատուկ անուն իգական սեռի :

— Դերովրա կին մարգարէ... դատէր զիսրայէլ 'ի ժամանակին յայնմիկ (Դաւ. Դ. 4) : — Եւ միաւր Դերովրա դայեակն Ռերեկայ (Մար. Լե. 8) :

«Անշ» Հայ ձայն է. եւ միտքն յայտնի (Բերկ. Չարգ. 89) :

Ծն. γλυκός, նշ. քաղցու, γλυκός, քաղցր, եւ թրք. ֆ, (քաղցեալ, եւ ֆ, լեզի, եւ Ծն. γλυκός, որ նշ. քաղցր, նշանակէ եւ երբեմն լեզի, յորմէ ծագի մերս իսկ

ԼԵՂԻ (*) տես եւ քացախ, եւ ԵՂԻԿ, մի՛ չփոթիր ընդ՝ ԵՂԻԿ. (սեռ.) եղիգի, Ծն. πικρός :

— Բաղարջ ընդ եղիգի կերիցեն (Եւ ԺԲ. 8) : — Ընդ եղիգի դառնագունին՝ փոխան զվարս աստուածային (Շնորհ.) :

Բառք տեղափոխութեամբ գրոց նոյն է ընդ ԵՂԻ, (Ե Ղ Է Գ, Է Ե Ղ Ի) :
4 1 2 3

(*) Լեզի՝ 'ի մեզ տիրապէս նշանակէ՝ Յն. չօղի, թրք. ԵԵԵ, և է զոյակուն : — Մտաւորին նմա գինի ընդ լեզի խառնեալ : — Յետոյ զառնագոյն գտանի բան զլեզի (Առակ) : — Ողկայզ նոցա՝ դառնութիւն լեզւոյ :

Կ'ըսուի նաեւ.

ԳԱՌՆԻՃ, Յն. πικρίς: Իսկ

ՅՈՈՒՒ, Պրո. քութի՝ նշ. ազոխ:

— Ամենայն մարդ զանոյշ գինին
յառաջագոյն պաշտէ. եւ յորժամ

արբենան, յայնժամ գոտին (Յ-վճ.):

Նորէն մեր առջի տեղը դառնանք.

ԱՆԳՈՒՆԴԻ, որ նշ. ծով, թուի

թէ ստուգարանի իրր՝ ոչ ընդունող.

անընդունակ, ի բաց մերժող, եւ

պատասխան է, Յն. ἀπεκτός բառին:

Եւ քսինեան Պոնտոս, (εὐξεινός կամ

εὐξενός πόντος), թարգմանի՝ հիւրըն-

կալ ծով, առաջնականող, փանա-

տուր, այսպէս ասացեալ ի հակա-

ռակէն՝ փորանակ ասելոյ ἄξενός,

ինչպէս էր իր նախկին անունը,

հիւրամերժ, հիւրադու, սակա յա-

նախ ալեկոծութեանն, ξεναπάτης:

Յորմէ

ԹՈՒՆԿ, ԹՆԿ, ԳՆԴՈՒՆ, ԹՆԴԱՄ,

ԴՆԴՈՒՆ, ԹՆԴՈՒՆ:

Ուրիշ է՝ զրդեմ, եւպլն:

(Տես զբառոց):

Յորմէ (անդունդք)

ՅԱՆԴԿՆԻՄ, ընթերցի՛ր յանդ-
քնէմ, իրր՝ յանդ-քնէմ. այսինքն
գնամ ընդ անդունդս, փնամ ընդ ծով:

ՅԱՆԴԿՆՈՒԹԻՒՆ, ընթերցի՛ր յանդ-

քնէմ: Իսկ (Թաւ. ԺԱ. 17).

Բարձրին ընդ քեզ յանդ-քնէմ

ժողովրդեանդ: Ասէ Զոհրայ ի ծա-

նօթութեան. «Յօրինակին, Զանդ-

քնէմ ժողովրդեանդ»:

ՅԱՆԴՈՒԿՆ, բազդ. յիմար, պան-

դոյր:

Նաւարկութեանն ի հնունն աւե-

լի երկիւղալի եւ վտանգաւոր էր

քան այժմ, այնպէս որ Յունաց մէջն

անգամ որ նաւարկութեան սահ-

մանուած ժողովուրդ մըն էր, ա-

ռակ եղած էր ըսել, θάλασσα καὶ πῖρ

καὶ γινεῖ, κακὰ τρία: Ասոր մօտ է

նաեւ յԱռակին. «Սէր կանանց...

եւ ջուր եւ հուր ոչ երբէք ասեն,

շատ (Լ. 16):

ՀԱՆԴՈՒՆ ԱՆԴՈՒՆԴԻ, Յն. ἀδρία,

Վենետիկեան ծոցին մէջ աստեղծ

քաղաք մըն էր, եւ անոր անունա-

վը Ադրիական ծովը րուեցաւ:

— Մինչդեռ ծփէաք ի Հանդրին

անդունդս (Գ-բժ. Իժ. 27): Յն. ἀνα-

περομένην ἱερὴν ἐν τῷ Ἀδρία:

Յորմէ ունեցած ենք

ԱՆԴՈՒՆԱՐ, գրեալ եւ անդրաբար,

անդրուվար. իրր՝ թարգմանութիւն

Պրո. ձայնիս րեբէ-կէ-շուր, (ծախե-

ցիկ), մակիր երազընթաց ձիւղ,

ՔԱՐԻՌԿ, ՔԱՐԻՒՐԿ, Յն. γάρουβις,

այս յատուկ անունը անձանօթ չէ

մեր բանասիրաց. զի յիշուած է

Նոննոսի զիցարանական աստաղծե-

լաց մէջ. «Առ Սիկիլական եւ Տիւ-

սենական ծովուն է խոր ինչ...

նաւորդայն ի վտանգութեամբ եւ

մահուամբ... յաղագս արտրիկ եւ

Հոմերոս ասէ իսկ թէ յարկոյս քածն,

եւ յայնկոյս Արամազդեան քարիւ-

ղըն, այլ հակադարձեալ կոչեաց

զքարիւղն ընդգիմաղրել ընդ քա-

ծին»:

Արդ ասիկայ մասնաւոր անունն

է Սիկիլիոյ յորձանքին, սակայն լայ-

նաբար կը նշանակէ՝ յորձանք, ան-

դունդք. Պրո. կէբուդ, որ թարգ-

մանի՝ չրջանք կամ պտոյսք ջուրց,

եւ Պարսիկ բառը բարդ է, կէբու,

բոլորակ, չրջանակ), եւ ու (ջուր), եւ

զարմանալի զուգադիպութեամբ մի

եւ նոյն րառն է արեբու եւ կէբու:

Արդ այս Յունական γάρουβις ա-

նունէն՝ բայ մը կը ձեւանայ, γαρ-

ουβίζω, որ նշ. մխել ի ջուր, մխրճել,

մխրտել, ընկուղանել, խորատուղել.

եւ մենք կը փորձուինք կարծել թէ

մեր

ԿԱՐԱՊԵՏ(*) բառը ասկէ կը ծա-

ղի, ինչպէս նաեւ

(*) Լծ. Կրտսեցիտ կամ Կարաւանագետ:
(Ն. Հիկ. Բո.):

Հայերէն ունինք կուտ, և անկէ կուտ:

ԽՈՐԱՓԻՏ, (տե՛ս և մկրտիչ) :
Թէպէտ գիտենք որ Կարապետ՝ կը նշ. յառաջինթաց. և կը պատասխանէ Յուն. περὶ ἡρώου, որով մեր ցուցածէն բոլորովին կը հեռանայ, և կը նոյնանայ՝ Կարապետին նշանակութեանը հետ, սակայն պէտք է գիտնալ որ այս երեւոյթը՝ նոր բան մը չէ, ուրիշ շատեր ալ տեսանք ըստ այսմ օրինակի. զոր օրինակ՝ պատարագ, փայտ, եւայլն, և այլն. որ իրենց նախնական նշանակութենէն բոլորովին օտարացած են :

ՎԻՔԽԱՐԻ, ՎԻՔԽԱՐ, նոյն է ընդ Յն. χαρβύς, (խ ա Ր Ի վ ա — վիթխար)
4 5 6 2 1 3

Իբր՝ անդնդային, այսինքն՝ մեծ, անճոռնի, Բաղդ. անհեթեթ :

— Արդարեւ անհնարին մեծանշամ յաղթամարմին և վիթխարի է (փիղ) յանասունս (Վեջդ) :

ՎԻՔԱԳ, նոյն է ընդ՝ Յն. χαρβ, βίραχ, (անագորոյն, գազանափետ) :
Իսկ

ՎԱՅՐԱԳ, Թուի 'ի ձայնէս՝ վայր, վայրենի, ՏՃ. եւոպան, եւոպանի, եւոպան — արեւ, Յն. ἄγριος :

ՎԱԳԻ, Տե՛ս և Տէֆֆէ, Տէֆֆէն, Թորմէ :

ՎԱԳԻՄ, բաղդ. խոյ, յորմէ՝ խոյանամ, արծիւ և արշաւ, խլուրդն և խլրտիլ :

Թորմէ 'ի հակառակէն
ՎԱՐԿԵՄ, կապիլ, կաշկանդիլ :

— Սատանայ որ սատարիկս վարկէ զնոսա (Ուհ. Մարտի) :

Բաղդ. պրկեմ և փրկեմ, դարեմ և դարանիմ, պնդեմ և պնդիմ, և :

ՎԱՂԻ, Պրս. բէլէնէ՝ նշ. էւդ, և Յն. πελεκυς, նշ. էւդ. և նմանաձայնութիւնդ որ 'ի մեզ՝ 'ի նմանա-

վար, էւոպետ, բայց նոյն էւոպետ (յառաջընթաց), զոր առջինէն զատել տակարեի է : (Հոգեւ. նախ. էջ 69)

ձայնութենէ երկուց բառիցդ է պատճառեալ : Բաղդ. սակր և սակր, ինչպէս և կանաչ, կինճ և կնճնի (Տես զբառագ) : Թորմէ

ՎԱՂԱԿԱՒՈՐ, և ՎԱՂԱԿԱՒՈՐ, Յն. πελεκυφόρος :

— Եհար վաղերը զղուխն Երուանդայ (Խր.) : — Վաղրաւորք, սակրաւորք (Բաւ.) : — Մերկացից ըզփաղակաւորն իմ 'ի պատենից իւրոց (Եբէ. Մ. 42) : — Ելցէ վաղակաւորն իմ 'ի պատենից իւրոց (Եբէ. ԻԱ. 3) :

— Ողջոյն 'ի բերան Յովարտ, և վաղակաւորն 'ի ձեռին : Բաղդ. սակր և սակր, Յն. πελεκυ և πελεκυν :

ԱՆՎՈՐՐ, — Առջեաց զանուն նորա՝ Աւարար — Եւն. առէ, զի այժմ ընդարձակեաց մեզ տէր (Մնր. ԻԶ. Յն. εύρυχωρία :

ԱՆՎՈՐ, Յն. εύρύχωρον, (ընդարձակ) :

— Այս ծով մեծ և անդորր (Սմ.) : Յն. εύρύχωρον. — Զարակեցին խաչինք իմ 'ի տեղւոյ պարարտութեան և յանդորրու (Եւոպ. Լ. 23) : Յն. εύρύχωρον. — Երկնչիմ մի՛ գուցէ զանդորր ճանապարհ գնայցես (Սմ. Բ. Ժ.) : Բաղդ. ապահով : և ՎԻԻԲԻՆ, ՎԻԻԲ, ՎԻԻԲԵՄ, և 'ի ձայնէն անդորր

ՀԱՆՎՈՐԻԹԵՄ, ՀԱՆՎԱՐՏԵՄ, — Բազում և այլ ինչ ունիմ ասել ձեզ, այլ ոչ կարէք հանգարտել այժմիկ (Յալէ.) :

Սոքա ամենեքեան ծագին 'ի Յն. αἰθέρον, որ նշ. գետափն, ծովեզր, ասփն, եզր, ցամաք :

Բաղդ. ցամաք :
Թորմէ (անդորր, անդոր)

ՊԱՆՎՈՐՈՒԹԻԻՆ, ՊԱՆՎՈՐ, բաղդ. անդուկ և յանդուկն, յանդգնութիւն : Այսպէս և 'ի Յն. χεῖραφρους, (վտակ, հեղեղատ)

ՅԻՄԱՐ, բաղդ. անդորրութիւն եւ պանդորրութիւն:

• •

ՍԻՐՏ, տես զբառդ:

ՄԻՏ, տես զբառդ: Յորոց

ՍՐՏՄՏԻՄ, բարդեալ՝ «էր եւ մի», երկու բառով (սիրտ եւ միտ) կազմուած: (բարկանալ):

ՍՏՐՁԱՆԱՄ, (ս տ ր , այսինքն: 1 3 2

արտ(մա)խմ: (Տ՝ որպէս եւ 'ի նն-ջէ'), մինակ «էր» բառով կազմուած: (բարկանալ):

Յորմէ՝ 'ի'նկառակէն

ԺՄՏԻՄ, այսինքն՝ զմտիմ, զմտ (աւ ածել), մինակ մի բառով կազմուած:

Բաղդ. ցամնում եւ ցածնում, հրաժարեմ եւ յօժարեմ, խորշիմ եւ ախորժիմ:

• •

ԿՈՒԺ, աշխ. կռւ, Պրս. Ժռւ, Ժռւ, նոյն նշանակութեամբ:

— Երբ, ստացիւ քեզ կռւ մի տեսչեալ 'ի կռույ... եւ խորտակեցես զկռւ, եւ ասացես ցնուս... այդպէս խորտակեցի զժողովուրդդ զայդ... որպէս խորտակի աման խեցեղէն, որ ոչ կարիցէ միւս ամանամ բժշկել (Եբ. Ժ. 1—11): — Առէ՛ք առ իս կռւ մի նոր, եւ զի՛ք այդր (Դ. Թ. Բ. 20): — Ա՛ռ զգեղարդնդ 'ի անարից զորա, եւ ըզկռւ ջրոյդ... եւ ա՛ռ 'ի աւիթ ըզգեղարդնն եւ զկռւ ջրոյն 'ի անարից նորա... եւ արդ անաւասիկ զեղարդնն արքայի եւ կռւ ջրոյն ո՛ւր է որ առ անարս նորա կային (Ա. Թ. Ի. 11—16):

• •

ՁՏԵՄ, ՁՈՒՏ, Պրս. զէ-տո-տէն, զտել, սրբել 'ի ժանդոյ, պարզել 'ի մօրս, եւ հո-տէն, պարզ, անխառն, զուտ, վճիտ, Թրք. հո-տէ:

— Նովա փորձեալ զարդարս զքտեցէ (Ե. Ժ. 11): — Ի փորձութիւնն նորա իրբեւ 'ի բովս զտին (Ա. Թ. Ի. 21): — Իրուագեաց ոսկւով զտով (Դ. Թ. Բ. 21): — Իրբեւ զարժաթ զտեալ (Թ. Ի. 25):

Ա՛յ է շո-տ, շո-տէն:

• •

ԲՕՏ, քաւ, նոյն ընդ նոխազ, Պրս. Ժռւ, Ժռւ, նոյն նշանակութեամբ:

Եւ ահա քոչ մի այծեաց... եւ քոչին եղջիւր էր 'ի մէջ աչաց նորա, եւ քոչն այծեաց մեծացաւ (Դ. Բ. Բ. 5—8):

• •

ԳԵՐԵՁՄԱՆ, Պրս. կէրէ-շմ, նշ. երկինք:

ԴժՈՒԲ, Պրս. Դ-շմ, որ ըստ նոցա նշ. տիրապէս՝ Դ-շմ, ըստ մեզ նշ. նաեւ Գերէ-շմ:

— Ոչ է խորհուրդ եւ զիտութիւն 'ի զժոխս յոր զուռն երթալոց եւ (Ժ. Բ. 11): — Յո՛ւ չոգաւ, մի-թէ 'ի գերեզմանն երկրի զոր գիրք զժոխք կոչին (Ե. Ժ. 11): «Իսկ անդ, «կէն 'ի փառս եւ կէն յանարգանս, եւ մի Դերէն յանոյշ, և մի Դերէն 'ի Դ-շմ»։ ուղղելի է. «Ի՛նչ Դերէն յանոյշ և մի Դերէն 'ի Դ-շմ»։ բաղդ. «Ոչ 'ի միջէ ծառոյ երկու պտուղք, մին անոյշ եւ մին զաժան» (Ա. Թ.):

Եւ Պրս. կէտ, որ ըստ նոցա նշ. գերեզման, է արմատ բառիս

ԿՈՐՈՒՍ, կորուստ, այս մասնիկը կերեւայ նաեւ 'ի բառքս զալուստ, (կէ-տ), փախուստ, (տ-ւ): Թրք. մօտ է, կէ-տ, «տ-ւ», Դ-շմ:

ԿՈՐՆԻՄ, — Դ-շմ եւ կորուստ անյալ են (Առաջ. Ի. 26): — Դ-շմ եւ կորուստ... եւ տարտարուն... ոչ երբեք ասեն, Շատ (Առաջ. Ի. 26):

16) : — Միթէ պատմեցէ՞ որ 'ի Գեթեհնէն զողորմութիւնս քո, կամ զճշմարտութիւնս քո 'ի Կրօնքէն (Սաղմ.) :

ՊԱՆ. Լատ. panis, նշ. հաց :

— Խոյս երկուս անարատս, եւ պանս բաղարջս (Եւ. Իթ. 2) : Թն. ἄρτος, (հաց) : — Պան մի եւ չօթ մի իւղով զանգեալ (Աւար. 23) : Թն. ἄρτος : — Անդ ուտիցէք զպանսն որ 'ի խանի կատարմանն իցեն (Ղեւար. Ը. 31) : Թն. ἄρτος : — Մատուցէ պանս բաղարջս... զանգեալ իւղով (Ղեւար. Է. 12) : Թն. ἄρτος : — Ահարոն եւ որդիք նորա կերիցեն ըզպանսն որ 'ի խանի անդ (Եւ. Իթ. 32) : Թն. ἄρτος : — Պատարագ Տեառն պանս բաղարջս զանգեալ իւղով (Ղեւար. Բ. 4) : Թն. ἄρτος :

Ուրիշ է

ՊԱՆ, իբր մասնիկ 'ի վերջս բառից. պարտիզպան, զոնապան, բաւապան, այսպէս Պրս. պաշտան, Կէրպան, Կանճեպան, աշխ. Եկեղեցիպան, Բնիկպան, Խանութպան :

Ժեռ, Ժեռիւմ, Պրս. Ժիւր, շիւր, նշ. բարձրաձայն եւ խառնագոյ աղաղակ : — Զի՞նչ ժխորն իցէ, զի՞նչ աղմուկ եւ սասանալական ամբոխ (Ուկ. Մարտ.) : — Տեառն պահապանքն զքահանայապետսն ժխորեալս, եւ իբրեւ զծով 'ի սաստիկ ալեաց տաղնապետս (Ճարմար.) :

ԽԱՆ, Թն. καὸν, նշ. սակառի, Թրք. Կէքէլ : — Զխոյսն զերկոսին եւ զխանն բաղարջաց (Ղեւար. Ը. 2) :

ԱՆՈՒՐՋ, Թն. ὄναρ, ὄνειρος :

Այսպէս ասացեալ՝ առ 'ի չլիփթեւոյ ընդ անար : — Բազում անցք անցին ընդ իս այսօր յանուրջս վանն նորա (Մարտ. Ի. 19) : Թն. πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.

ՍՄԲԱԿ, — Սմբակք երիվարաց նորա իբրեւ զվէմ հաստատուն համարեցան (Եւ. Ե. 28) : — Որպէս ձիոյն 'ի սմբակէն վարելոյ (Եւ. Ե. 19) : Պրս. Եւթիկ, նշ. եղունգն ձիոյ : Իսկ

ՍՄԲԱՏ, ըստ մեզ՝ յատուկ անուն, նոյնպէս եւ ըստ Պարսից՝ Սթեպատ է յատուկ անուն մարդոյ :

Բազդ, Զոհրապ :

ԳԷՍ, Պրս. Կէյ, նոյն նշանակութեամբ : — Գէսք փոխանակ զգետու տուեալ են նմա (կնոջ), (Ա. Կ. Եւթ. ԺԱ. 15) : Թորմէ

ԳԻՍԱԽՈՐ, — Այր եթէ գիտաւոր է, անարգանք են նմա, բայց կին եթէ գիտաւոր է, փառք են նմա (Աւար. 14) : Թն. ٿي خودم را, նշ. գէս, եւ Կորմիդի, նշ. գիտաւոր, եւ զոյակահարար առեալ՝ նշանակէ՝

ՎԱՐՍԱՄ, եւ առ 'ի Պարսկականէս՝ Բեբէճ, Լատիններէն՝ cometa, cometes, եւ այդ Եռնական կամ Լատին բառ ընկալեալ է 'ի մեզ իբրեւ յատուկ անուն մարդոյ, ծառնօթական ձայնիւ :

ԿՈՄԻՏԱՍ, անուն մեծանուն հայրապետի առ նախնեօք, եւ առ մեօք՝ քահանայ — Վկային Կոմիտասայ :

ՊԱՏՐՈՒՃԱԿ (*), Պրս. պարթուշ,

(*) Կենդանի գէնի 'ի պէտս ուտելոյ կամ զոնելոյ, յորմէ եւ պատարագ. ոռնիկ յուտելի անասնոց, խաշն եւ արջառ, եւ այլն : Ի Ս. Գիրս ըստ Թն. զնի πρόβατον, եւ Վր. Ծեւէ, որ է նոյն, Երբ ծառ, որ է ընդ Հյ. ձօն եւ գէն (Եւ. Հիկ. Բա.) :

պարտաւորեալ, նշ. թոշակ, ռոճիկ, եւ թարգմանի հանապազօրեայ, այսինքն՝ կերակուր զոր առնու մարդ օր ըստ օրէ, եւս եւ զգնելի կենդանիս, որք հանապազոյն զենուոն, որպիսիք են եզն, ոչխար, եւ այլն :

— Պատրուծակք՝ անյաղք մի՛ մեղցին, եթէ յօգեաց եւ եթէ յայծեաց, եթէ յարջառոց եւ եթէ 'ի հաւուց, եւ եթէ 'ի խողից (Եւթէ) :

Պարսիկ բառք պարտաւորեալ, նշ. նաեւ հին կապերա, հանգերձ հնոտի, կամ հանդերձ զոր հանապազօր զգնու մարդ, զգնուտ աղանելի հանապազօր, թրք. փաշայի, Իսկ

ՊԱՏՄՈՒՃԱՆ կամ է 'ի հակառակէն վերնոյն, իբր հանգերձ պայծառ, 'ի հարսանիս արկանելի կամ 'ի տօնա, եւ կամ բառ՝ յերկուց Պարսիկ տարերց, պարտաւոր եւ հաւ, ձուկեալ 'ի մի, եւ կամ, 'ի Պրս. պէրհա (Վերհա), զգնուտ փառաւոր, մեծաղին :

— Եւ Իսրայէլ սիրէր զՅովսէփ... եւ արար նմա պատմուծան ծաղկեայ... եւ եղբարքն առեալ զպատմուծանն Յովսէփայ զենին ուլ այծեաց, եւ թաթաւեցին զպատմուծանն յարեանն, եւ առաքեցին ըզպատմուծանն ծաղկեայ առ հայրն Իսրեանց, եւ ասին. Ձայս դտաք, ծանիր եթէ որդւոյ քո՞ իցէ պատմուծանդ եւ եթէ ոչ... Պատմուծանս որդւոյ իմոյ է (Ծննդ.) — Վաղփաղակի հանէ՛ք զպատմուծանն առաջին, եւ ազուցէ՛ք նմա (Դաւիդ) :

Յորմէ

ՊԱՏՄՈՒՃԱԿ, (հաշտեալ) :

Բաղդ. հանդերձ եւ դերձակ :

— Գնաց Քեզկիա քահանայ... առ Ողղա մարգարէ կին Սեղուլմայ, որդւոյ թեկուայ, որդւոյ Արաայ պատմուծակի (Դ. Թաթ. Ի. 14) : Եւ

ՊԱՏՐՈՅԿ, (սեռ.) պատրուգ-ի,

ՊԱՏՐՈՅԿ, հետեւողութեամբ Յու-

նականին, քանդի Յն. λείων, նշ. թէ՛ պատրուգ, թէ՛ կտաւ եւ թէ՛ հանդերձ : — Զեղէզն ջախջախեալ մի՛ բնկցէ եւ զպատրուգն առկաթեալ մի՛ չիջուցէ (Ես. 30. 3) :

ՀԵՐԻԻՆ, Յն. ἑρῖον, զործի ծակելոյ, զի ἑρίσσω, նշ. ծակել : — Առցես հերիւն, եւ ծակեացես զուսկն նորա (Օբ. 17) : — Ծակեացէ զուսկն նորա հերեամբ (Եւ. Ի. 6) : — Ծառայ թէ չկանէ, ծակեացի տկանջն հերեամբ (Նիս. Օբ. 16) :

ՄԱՆ, բառ երբ. 'ի մեղ յաւելուածով մը՝ մանանայ, որպէս եւ Լիբանան, Մատաթիա, Յորդանան կոստանդիանոս : Այս յաւելուածի պատճառն յայտնի չէ : Նկատի իբր՝ քաղցր, նկատի նաեւ իբր՝ մանր :

— Եւ անուանեցին որդիքն Իսրայելի զանուն նորա ման, եւ էր իբրեւ զսերմն գնձոյ սպիտակ, եւ համ նորա իբրեւ զխորիստ մեղու :

Յորմէ եւ

ՄԱՆԻ, (սեռ.) մանու, ՄԱՆԻՄ :

— Ընդ անկանել ցօղոյն շուրջ զքանակաւն, եւ ահա 'ի վերայ երեսաց անապատին (Իջեալ էր մանանայն) մանր իբրեւ զգինձ, եւ սպիտակ իբրեւ զեղեամն 'ի վերայ երկրին (Եւ. Ժ. 14) :

Յորմէ (ման) 'ի հակառակէն

ՄՈՒՆ, — Երրորդ հարուած մուծն խոշտանգիչ՝ ծանրածնուող (կամ, մանրածնու, կամ մանրակծու), բառաց եւ կծուակիծ բանից նոցին (Նի. Եւ. Ի.) : — Մուրկ փխրեալ եւ մանրեալ (Դաւ. Բ. 14) : Տպ. մաքրեալ) :

ՄԱՆԱՆԱՅ, — Եւ մանանայն էր իբրեւ զսերմն գնձոյ՝ սպիտակ, եւ տեսիլ նորա իբրեւ զտեսիլ սառին, եւ չրջէր ժողովուրդն, եւ քաղէին,

եւ աղային յերկանի, եւ լեսուին յանդանի, եւ եփէին 'ի պուտան, եւ առնէին նկանս, եւ էր քաղցրութիւն նորա իբրեւ զխորխախ էւրէն (Թառ. ԺԱ. 7—8):

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՄԱՆԱՆԵՆ, ՄԱՆԱՆԻՆ, զի նկատի իբր կծու, բարկ:

— Հաւան մանանխոյ կծու է, եւ ջերմ բնութեամբ (Կալ. Լնձ.):

— Որպէս մանանխի լիալ կակծեցուցէ, եւ ճնշեալ զկծեցուցանէ (Եփ. Աւեթ.): Եւ

ԱՆԱՆՈՒՆ, (սեռ.) անանխոյ:

Նոյնպէս կծու եւ բարկ:

Բաղդ. սոխ եւ սեխ, թութ' եւ թթու, զեղձ եւ դաղձ, քաղցր եւ քացախ, պաղատիտ եւ տափալ:

* *

ՆՈՒՇ, Լատ. nux, (սեռ.) nucis, Թորմէ

ՆՇՆ, — Նշին ծաղկէ գուշակ գարնան, գունով պճնին վկայքն՝ արեան (Շնորհ.):

* *

ԳՐԱԽ, Պրա. Կէրէֆ, նոյն նշանակութեամբ: — Որ զգրաւ պարտապանի դարձուցանէ (Եփ. ԺԸ. 7):

ԳՐԱԽՄ, Պրա. Կէրէֆլաթէն:

— Մի գրաւեսցես զվերին եւ ըզնեւրբին երկան, զի զոգիս գրաւէ այնպիսին (Օբն. ԻԴ. 6): — Եթէ գրաւեսցես զբաճկոն ընկերի քո, նախ քան զմտանել արեւու դարձուցես անգրէն (Եւ. ԻԲ. 26):

ԳՐԱԽԱԿԱՆ, Պրա. Կէրէֆլաթէն, նոյն նշանակութեամբ: — Զի՞նչ գրաւական տաց քեզ. եւ առէ. զմտանխոյ, եւ զգինդդ, եւ զգաւազանդ (Ման. ԼԸ. 17):

Եւ քանզի Պրակ. Կէրէֆլաթէն, որ նշ. գրաւել, նշանակէ նաեւ՝ հաւատարմ. ուստի եւ 'ի մեզ՝ 'ի հաւատարմէն:

ԱՌՀԱԽԱՏՁԵԱՅ, որ նոյն է ընդ Զրաւախէն: — Առհաւատչեայն գրաւական ասի (Ուլ. Եփ. Ե): Եւ

ԿՐՕՆ (*), կրաւն, իբր համառատութիւն բառիս՝ գրաւ (ա կ ա) ն ԿՐՕՆԱԽՈՐ (**), որ ասի եւ

ՀԱԽԱՏԱԽՈՐ, ԿՐՕՆԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ,

— Կրօնաւորութիւն սուրբ եւ աւնարատ... այս է, այցելու լինել որբոց եւ այրեաց... անարատ պահել զանձն յաշխարհէ (Թալ. Ա. 27):

Ի բառէս՝ Զրաւ, գրաւական, Յն. ծօ՞չ, նշ. եւ կրօն, եւ կարծիք:

ՎԱՐԿ, զկազմութիւնն բաղդ. քուեայ եւ վէգ,

ՎԱՐԿԱՄ, Կերէֆ:

ՎԱՐԿԱՆԻՄ, — Զնոցայն լաւ վարկուցեալ քան զլուրն փրկութիւն (Մար.):

— ՆՈՐԱԿՐՕՆՈՒԹԻՒՆ, — Նորհրօնաւորութիւն մարդկան եմուտ յաշխարհ (Իմ. ԺԴ. 14): Այժմու Յունականն չեւօծօչա, (անախառութիւն), այլ թարգմանիչն մեր թուի ընթերցեալ, թերեւս ըստ իւրում օրինակին, չաւօծօչա, զի Յն. չաւօ՞չ, նշ. նոր, եւ չեւօ՞չ, ընդունայն, անտոր(**):

(*) Կրօն, որպէս Թէ կրեալ եւ պահեալ, կամ կրելի օրինար (Ն. Հլկ. Բա.): — Կրօն բառը կիրք բառէն կը ծագի, այն նշանակութեամբ որ զԱստուած նանշելն մի հզօր ցանկութիւն, եւ անդուլ փափար է մարդոց մէջ (Քրիստ. Շանչեանց, Տպ. Էջմ. 1873):

(**) Կրօնաւոր, Պրա. Կերէֆ, Երբ կրող 'ի Կերէֆն քաշել, կրել. որպէս եւ կրօնաւորն է կրող, ժուկալ, համբերող, խաչակիր (Ն. Հլկ. Բա.):

(***) Այսպէս Յն. չաւօրօնա, որ ըստ ծայրին է ունայնաբանութիւն, Թարգմանուած է Ա. Տիմ. Զ. 20, Նորայն Քաշ, իբր Թէ Յն. զրուած ըլլար չաւօրօնա, (Նորայն Քաշ): — ՎՈ՞՞՞ Տիմոթէէ, պատեն զուանդն, խոտորեալ 'ի պղծոց եւ 'ի Նորայն Քաշէ: Մինչդեռ մի եւ նոյն խօսքը, որ կրկնուած է մի եւ նոյն բառերով, Բ. Տիմ. Բ. 16. ('ի բնագրին), 'ի մեզ տարբեր կերպով Թարգմանուած է, հարազատութեամբ, ՎՈ՞՞՞ 'ի պղծոց եւ 'ի Կերէֆն:

եւ երկրորդ մասն Յուն. բառիդ՝
 ὁδός, ունի կրկին նշանակութիւն,
 զի նշ. փառք, կարծիք, կրօնք,
 հաւատք: Եւ այսմ Յունական առ-
 ման եւ 'ի մեզ եւս՝ փառք, ('ի բար-
 դութեան) նշանակէ՝ հաւատք,
 ὁρθόδοξος, թարգմանի ուղղափառ,
 κακόδοξος, չարափառ, ἑτερόδοξος, այ-
 լափառ, ὁρθόδοξ(α) թարգմանի 'ի մեզ
 նաեւ ուղիւ շարժուողութեան, (Շնոր-
 հակեաց մեզ ընդ երկայն աւուրս ու-
 ղիդ վարդապետութեամբ (Պարբ.):
 Եւ Յն. ὁρθότοπος, որ ըստ ձայնին է
 ուղիդ, քաջ կամ բարեք հաստա-
 նել, թարգմանալ է 'ի մեզ «Ուղիդ
 համառոտել»: (Բ. Տէմ. Բ. 15) իսկ
 «Կարծիքն իմ ընդունայն եղեն ինձ,
 (Թաթ. ԻԲ. 20) մարթի թարգմանիլ,
 «Փառքն իմ ընդունայն եղեն ինձ»,
 ուր Երայեցին ունի, «Փառքն իմ
 նորսգեցան յիս»:

ՀՈՏ, ՀՈՏԻՄ, ՀՈՏՈՏԵՄ, Թն.
 ὀσμή, Լատ. odor, նշ. հոտ, եւ ὄσω,
 (անց. կար.) ὀσάω, հոտոտել, եւ
 ὀσάω, նշ. հոտ, եւ ὀσάω հոտա-
 ւետ: Մերս մերձաւոր է, ՏՃ. ֆոֆ-
 ֆաֆ, հոտել, եւ ֆոֆֆաֆ, հոտոտել:
 — Արդ հոտեալ իցէ, քանզի չո-
 րեքօրեայ է (Թաթ. ԺԱ. 39): Թն.
 ὀσεί:

ՈՅԺ, Թն. ὄζ, նշ. ոյժ, կորով,
 ὀζύς, ողջ, առողջ, ողջ, ամբողջ,
 եւ ὀζεία, առողջութիւն, ոյժ, եւ
 զիք առողջութեան, ուժոյ, առող-
 ջութիւն անձնաւորեալ:

— Չայն առ ուժի գործէիր: —

մերժեցիր: Եւ տես յայտնապէս կերելի որ
 Թարգմանչին օրինակն է որ այդ վրիպակը գոր-
 ժած է, եւ ոչ թէ Թարգմանչին ինքն. որ եր-
 կիղածուեմամբ Թարգմանած է՝ ինչպէս որ
 գտեր է:

Չի ոչ յաւիտեան է առն ոյժ եւ զո-
 րութիւն: Երբմէ

ՅՈՅԺ, (մկ.), բաղդ. կար (կարո-
 ղութիւն) եւ կարի (մկ.): Եւ

ԺՈՅԺ, զկազմութիւնն բաղդ. ժա-
 ռանդ:

ԺՈՒԺԱՄ, ԺՈՒԺԵՄ, — Նեղու-
 թիւնք որոց ոչ կարէ ժուժալ (Եզ-
 նկ.):

ԺՈՒԺԿԱՆ, ԺՈՒԺԿԱՆԵՄ, բարդ.
 ժոյժ կալ, որ ունի ժոյժ:

ԵՐԻՉ, Պրս. բէ, բէ, նշ. չուան,
 բէ, ապաւանդակ, եւ բէ, հաս-
 տատուն:

ԵՐԻՉԱՊԵՆԻ, Պրս. բէ, բէ:

— Ել մեռեալն ոտիւքն կապե-
 լովք, եւ ձեռքն երկզայնոք
 (Թաթ. ԺԱ. 44): Այս արմատին կը
 վերաբերին հետեւեալ բառերը իր-
 րեւ նշանակիչք հաստատութեան,
 ամբութեան, պնդութեան:

ԵՐԻՉ, երկիր անմշակ. քարուտ,
 կոշտ երկիր: — Չերէզն եւ զանալա-
 զարեք երկիրն ոռոգանիցէ (Փէլ.):

ԵՐԻԺ, Եւ: — Մայրեւորն հեր-
 ձեալ փայտ մեծ, եւ եղեալ սեպս,
 ասէ ցառիւծն եւ ցայսն, օգնեցէք
 ինձ պատառել զփայտն, զի՛ք իւ-
 րաքանչիւր զձեռս 'ի ներքոյ եւ ձգե-
 ցէք: Իբրեւ եղին, ոստոյց զե-
 րիթմն, եւ մնացին անլոյծ (Մկ. Ա.
 Եւ 22):

ԵՐԻՈՒՄՆ, ԵՐԻՆՈՒՄ,

Այսպէս նաեւ (Եւ 16):

— Կենդանի եմ ես, ասէ Ազովնայի
 տէր: Եթէ (իցէ) ուստերք նոցա
 դստերք ապրեացին, այլ ինքեանք
 ապրեացին, եւ երկիրն եղիցի 'ի
 սատակումն: — Եթէ մահ առաքե-
 ցից յերկիրն յայն... եւ նոյ եւ
 Յոր եւ Դանիէլ 'ի միջի նորա ի-
 ցեն, կենդանի եմ ես, ասէ Ազով-
 նայի տէր, Եթէ (իցէ) ուստերք եւ
 դստերք նոցա մնացեն. այլ նոքա
 արդարութեամբ իւրեանց զանձինս
 իւրեանց ապրեցուցեն (Ան. 20):

ԽԱՐԴՈՒԹԻՒՆ, խարդախութիւն, պատրանք, դաւանք, եւ Արար. Խաղաղ, նշ. խաբեբայ: ԸՆԴ. ԽԱՐԴ:

ՀԱՆԳԵՐԹ (°) գրի եւ ԱՆԴԵՐԹ, — Կապուտակ անդերձ (ՆԻ. ԵԼ. ՃԺԴ.): — Վասն ասուեայ եւ կապուտակ անդերձից (ՆԻ. ՂԵՊ. ԽԲ.), Թորմէ

ԴԵՐԹԱՆ (**), (անդերձ—դերձան)
5 6 1 2 3 4

Եւ ԴԵՐԹԱԿ, — Ազէ ասա՛ ընդ դերձական եւ ընդ Թագադորձան (Ուհ.): Պրս. ԿԵՐԼ. նշ. կցորդութիւն, տեղին կցորդութեան, կարան հանդերձից. յորմէ ԹԻՐ. ԿԵՐԼ ԷՆԺԷ, (կցորդել) եւ Պրս. ԿԵՐԼԷՆ, ասեղն, ԿԵՐԼԷՆ, դերձան, եւ ԿԵՐԼԷ՝ դերձակ:

Իսկ առաջին մասն մեր բառին հան, որ եւ հն, Պարսիկ է՝ հե՛մ, որպէս եւ 'ի բառքս հան-գէպ, հանդիպիմ, յան-դիման. ուստի՛ հան-ԿԵՐԼ՝ նշանակէ ազանելի ինչ ձեւեալ եւ պնդեալ տաղանեաւ, կցեալ կարանաւ, եւ յընդարձակ միտո՛ձորձ, կապերաւ, «Իբրեւ զհանդերձս (Են. բάχος) ապարանից ամենայն արդարութիւն մեր» (Եւ. ԿԴ. 6): Իսկ Բ. ԹԺ, Ա. 24. «Որ զգեցուցանէր ձեզ կարմիրս հանդերձ զարդուց ձերոց»: Են. «Հանդերձ զարդուն ձերոյ», համաձայն օրինակին որ 'ի շանօթութեանն Զոհրապայ: Եւ որովհետեւ հանդերձ՝ է ազանելի կցորդեալ կարանաւ, աստի առեալ է նշանակել պարզապէս կցորդութիւն, կցորդ, կից, եւ է ըստ քերականաց՝ ԿԵՐԼԷՆ:

(*) Ի համ՝ դարձ, շուրջ պատող զմարմինն (Ն. Հիկ. Բու.):

(**) Դերձան ա մասնիկ ցուցուած է 'ի Գեր. Զարգ. 1493:

ՀԱՆԴԵՐԹ, — Հանդերձ Մարեմա, — ձեօք հանդերձ, — հանդերձ այսու ամենայնիւ: Իսկ Բձ. Ա. 11. «Մեծատունն հանդերձ շահիւքն իւրովք թարչամեացի»: Եղիմուսնի «Ի ճանապարհս կամ 'ի քաղաքս»: զի Են. πορεία, նշ. ընթացք, գնացք, ճանապարհ, πορεία, բնթանալ, եւ πορεύομαι, շահ, πορεύω, շահիմ: Իսկ ԴՊ. Բ. 14. «Ոչ կարացին ընդգէմ կալ թշնամեաց իրեանց ընդ որս պառնկեցան»: զի Են. πορεύω, (տե՛ս 'ի վերայ) մերձաւոր է եւ ձայնիս՝ πορεύω, (պոսնկել), եւ պատճառող չփոթութեանցս:

Հանդերձ կոչի ամենայն զգեստ պարտադէմ, այսինքն՝ ԵԷԷԷ, ԿԷԷԷԷ, եւ ըստ այսմ՝

ՀԱՆԴԵՐԹԵՄ, նշանակէ՝ պարտադէմ ԷՆԷ: — Թարուցեալ Բազումա ընդ առաւօտն, հանդերձեաց զէշ իւր (ԹՊ. ԻԲ. 21): — Հանդերձեաց զէշն, եւ ասէ. վարեա՛ եւ գնա՛ (Դ. ԹԺ. 24): — Էր Դաւիթ զգեցեալ պատմուձան հանդերձեալ Բ. ԹԺ. 9. 15): — Արկցէ 'ի վերայ նորա Ահարոն խոճիկ հանդերձեալ, աղացեալ մանր: — Երթամ զճրագան հանդերձիցէ, ծիսեացէ խոճիկ 'ի վերայ նորա (ԵԼ. Լ. 8): — Տո՛ւր երկուս պատմուձանս հանդերձեալս (Դ. ԹԺ. Ե. 22): — Զաւեախս կենաց ունի՛ զարգիս եւ ըզհանդերձելոցն (Ա. ՏԷԲ. Դ. 8):

ՀԱՆԴԵՐԹԱՊԵՏ, գրի եւ ԱՆԴԵՐԹԱՊԵՏ, իշխան, վերակացու, տնտես, տաճարապետ, Են. οἰκονόμος, ταμίης, իբր՝ Թարգմ. Տձ. ԳՊԷՆ՝ աղաւ:

— Մո՛ւտ 'ի դիւան անդր, առ Սոմնաս հանդերձապետ (Եւ. ԽԲ. 15): — Հանդերձապետ քաղաքին (Եւ. ՔԷ.): — Հանդերձապետ Եղազագւոց աշխարհին (ԱՄԴ.):

Ուրիշ բառ է ԱՆԴԱՐԹ, ԱՆԴԱՐԹԱԳԻՐ, Պրս. ԷՆ-

տէրչ, որ նշ. պատուէր, կտակաւ աւանդեալ վերջին կամք, որոյ բայը կըլլայ՝ եւրէրէրէն. — Անդարձ առնէ, եւ քահանայն գրէ 'ի թղթին գրան անդարձի նորա (կանն),

Իսկ
Ընթերցող, (կար.) ընթերցայ,
(հրամ.) ընթերցելի,

Ընթերցող. Մերձաւորութիւն ձայնիցս՝ հանրէն եւ ընթերց(ուած), թուի պատճառեալ 'ի մերձաւորութենէ Պարսկ եւ Արար. բառիցս՝ տէրչ (կցորդութիւն) եւ տէր (գաս, ուսումն, ընթերցումն), յորմէ տէրէրէն, (դաստիարակ, ուսուցող, վարժապետ)։ Երբմէ

Ընթերց, Ընթերց, բաղդ. կարգալ եւ կիրթ, սովեաւ եւ սովոր։ Իսկ
Վարժ, Վարժեալ, Պրա. վերջէրէն,

նշ. սովորել, վարժել, գործել կամ աւանդ ինչ 'ի սովորութենէ, եւ վերջէն նշ. սովորութիւն, վարժութիւն։

Երբմէ

Վարժապետ,

Այլ է

Վարժապետ, Լատ. veritas, նշանակէ՝ ճշմարտութիւն, 'ի ձայնէս veras, որ նշ. ճշմարիտ, եւ թուի արմատ մերումս վարդապետի, Եւ. ιεροδιδάσκαλος, եւ άκρηγος, ուսուցող, հրահանգիչ, եւ ըստ եկեղեցւոյ առեալ միանձն, կրօնաւոր։ Մեր բառը կը պատասխանէ մանաւանդ՝ եւ Արարականիս՝ ֆէթի (ուսուցող), Լատին բառիս՝ doctus, (գիտուն, հմուտ, բազմամուտ, յորմէ doctor). եւ doctor legis, (վարդապետ օրինաց, ճշմարտութեան օրինաց, վարդապետ օրէնսգիտութեան, մեկնիչ օրինաց)։ Եւ. νομοδιδάσκαλος, եւ Ասորնականիս՝ եւրէ, որ նշ. ընթերցող, (վերձանող), մեկնիչ, վարդապետ օրինաց, զի եւ Արար. քէրէն, նշ. ընթերցումն։ Թրք. օքթան, որ նշ. ընթերցող կամ տեղեակ ընթերցուածոց, տիպոս է

եկեղեցականաց (գոյականաբար առեալ)։ Եւ ծանօթ ձայնդ՝ եւրէ, Երբայեցերէն նշանակէ՝ եւսարան։

— Վարդապետ, գիտեմք զի ճշմարիտ ես, եւ զճանապարհն Աստուծոյ ճշմարտութեամբ ուսուցանես (Մատթ. ԻԲ. 16)։ Եւ. διδάσκει, նշ. վարդապետութիւն. բայց երբ խօսքը մօլար վարդապետութեան վրայ է, 'ի մեզ թարգմանուած է՝ ուսուց. — Ոչ ասաց զգոչանալ 'ի խմորոյ, այլ յաղանդոյ Փարիսեացւոցն եւ Սաղուկեցւոց (Մատթ. ԺԶ. 12)։ Եւ. διδάσκει, Լատ. doctrina։

Երբմէ 'ի հակառակէն

ՊԱՏԻՄ, ՊԱՏԻՄԻՔ, ՊԱՏԻՐ,

Վ, եւ Պ, լծորդք են, — Վանդակ եւ պինդ, մեհեմար, Պրակ. կէրտէնդէն։

Եւ. ψευδοδιδάσκαλος, նշ. սուտ վարդապետ։ — Լինէին եւ սուտ մարդարէք 'ի ժողովրդեանն որպէս եւ այժմ 'ի ձեզ լինիցին սուտ վարդապետք, որք սարդեալ մուծանիցեն հերձուածս կորստեան (Բ. Պէտր. Բ. 1)։

Այսպէս կաղմուած է, չլիցիւնութեւ համար ընդ պարբէր, պարբերէն, եւ ընդ պարբէր, պարբերէր, պարբէր եւ ալլի։

• •

ՀԱՄԵՏԵՄ, — Համետեաց զէշիւր (Մատթ. ԻԲ. 3)։ — Զոյգ իշոց համետեաց (Դատ. ԺԺ. 10)։

Ծագեալ 'ի Պրա. մեհէն, որ նշ. պատրաստել, հանդերձել, կազմել։

Երբմէ հայթայթեալ

ՀԱՄԵՏ, — Ամենայն համետ իշոյ յորոյ վերայ նստիցի . . . պիղծ լիցի (Ղեւոն. ԺԵ.)։ Եւ. επιτάσσω, επιτάττω, (τάσσω, πάττω), պատրաստել, հանդերձել։

Երբմէ 'ի մեզ աշխ.

ՍԱԶԵՄ, ՍԱԶԱՆ, — Մէնէն Եւրէն աստիճան, Եւրէն աստիճան։

Այլ է

ՀԱՄԵՄԱՍ, Պրս. հեթանոս, որ նշ, համընթաց, զուգընթաց, ընթացա-
կից, եւ ծագի 'ի րայէս հեթանոս,
(գայ), նաեւ հեթանոս, նոյն նշանա-
կութեամբ: — Ոչ գտանի կին գե-
ցիկ համեմատ սմա (Թ. Ժ. 19):

ՀԱՄԵՄԱՍԵՄ, — Ընդ լուսոյ հա-
մեմատեալ առաւել գտանի (Ի. Է. 29): — Ընդ հոգեւորս զհոգեւորս
համեմատեալ (Ա. Կ. Բ. 13):

Այլ է գարձեալ

ՀԱՄ, ՀԱՄԵՆ, ԱՆՀԱՄ, ԱՆՀԱ-
ՄԻՄ, ՀԱՄԵՄ, — Եթէ աղն անհա-
մեցի: — Վանականդ... ծիծաղիս
եւ անհամբաւ: Թն. αἰσχυρόν:

* *

ՓՈՂ, Թրք. պոլ, պոլ, Պրս.
բուլ: Երրմէ

ՓՈՂՈՏԵՄ, Թրք. պոլոտ, պոլ-
մէ: Եւ

ՓՈՂ ՀԱՐԿԱՆԵՄ, Թարգմ. Թրք.
պոլոտ: — Հարցին փող ա-
ւագափող եւ եկեղեցին ցրուեալքն
(Ե. Բ. 13):

ՓՈՂԱՐ, Գողահոր: — Ետեւ զփո-
ղարն եւ զամբոխ յոյժ (Մ. Ժ. Թ.
25):

ՓՈՂԵՄ, աշխ. պոլոտ:

Փողոց հնչումն նկատի իբր ձայն
ուրախական, յորմէ 'ի հակառակէն
ՈՂԲ, (ո ղ բ, բ ո ղ = փող):

2 3 1 3 1 2

— Փողոս հարաք ձեզ, եւ ոչ կա-
քաւեցէք, ողբացաք ձեզ, եւ ոչ
կոծեցարուք (Ղ. Գ. Է. 32):

Դարձեալ

ՓՈՂ, Պրս. բեւ, բու, նշ. խե-
րեւէշ, լուսայ, նաքարակիտ, ծառ
Դրմ. եւ այս մտօք աւելի աշխար-
հաբար է. իսկ գրաբարն է՝

ՓՈՒ, յորմէ՝ փոխառէ, (տե՛ս ըզ-
բառք): — Հանգանակօք եւ փո-
խովք մի՛ սղբատանար (Ս. Բ. Ժ. Բ.
33): Տպ. փոխ: Թն. δάειον:

ՓՈՒ ԱՌՆՈՒՄ, Թն. δαειζομαι Թրգմ.
Թրք. փոխառէ, փոխ: — Փոխ առ-
նու մեղաւորն եւ ոչ հատուցանէ
(Մ. Գ. Է. 21): Թն. δαειζω:

ՓՈՒ ՏԱՄ, Թարգմ. Թրք. փոխառէ
փոխ: — Մեղաւորք մեղաւորաց
փոխ տան (Ղ. Գ. Է. 2. 34):

Ուստի ունինք՝

ՓՈՒԱՌՈՒ, եւ

ՓՈՒԱՏՈՒ, — Եղբջի փոխատու
իրեւ զփոխատու (Ե. Գ. Բ. 2):
Թն. ο δαειζων ως ο δαειζόμενος:

ԼՈՒՄԱՅԱՓՈՒ, ՓՈՒԵՄ, ՓՈՒԱՆ,
ՓՈՒԱՆԱԿ, ՓՈՒԱՆԱԿԵՄ, ՓՈՒՓՈՒԵՄ,

— Զրուր մեր գնոյ արբաք, եւ
փայտն մեր առաւել փոխառէ (Ու. Բ.
Ե. 4): Երբն ունի εν ἀλλόγματοι, իբր
փոխանակաւ. որ Թուի ընթերցեալ
ἀναλλόγματοι:

ՓՈՒԱՐԷՆ, իբր՝ փոխառէ:

ՓՈՒԱՐԻՆԵՄ,

Նոյնպէս է եւ

ՓՈՂՈՑ, Թն. πόρος, Թրք. պոլոտ,
նշ. անցք, ճանապարհ, կիրճ, լե-
րանց մէջ, եւ հուն գետոյ:

ՆԲՄ.ՓՈՂՈՑ, իսկ

ՊՈՂՈՏԱՑ, Թն. πλατύς, (ար.),
πλατεια, (իգ.), զօրութեամբ՝ ծծօց,
նշ. արահետ, արքունի ճանապարհ,
լայն փողոց: Եւ

ՊՈՂՈՎԱՏԻԿ, — Եօշափեցից զքեզ
իրեւ զսուսեր պողոտաւիկ պատե-
րազմոցի (Զ. Գ. Թ. 13): 'ի Թն.
եւ յերբ. չիք՝ պողոտաւիկ, Նմա-
նաձայնք են Թն. πλατύς, (պողոտայ),
եւ Պրս. բուլոտ (պողոտաւիկ):

Երրմէ աշխ.

ՊՈՂՊԱՏ,

ՊՂՏՈՐ, Թրք. պոլոտ, նոյն նշ.
իսկ՝ պոլոտ, ամպ, պոլոտ, ամ-
պամած, ամպոտ: պղտոր:

— Թախանէ աղբերն պղտորեալ է
Զուր նորա (Ե. Գ. Է. 1):

— Վայ որ արբուցանէ ընկերի
իւրում հրապոյրս պղտորա (Ա. Բ. Է.
Բ. 15):

(պ (ու) լ (ու) տ)

(պ — ղ — տ)

ո-լոր, բոլ-որ, տաք, տոչ-որ
տոզ-որ :

ՊՆՏՈՐՈՒԹԻՒՆ, — Զպղտորութիւն
աչացն... 'ի բաց պարզել (Եղեկ) :

ՊՆՏՈՐԵՄ, — Եկայք, իջցուք եւ
պղտորեցուք զեզուն նոցա, եւ ոչ

տոաց թէ... պղտորեցէ՛ք (Աբբե) :

— Առ սմբակ պղտորէիր զճուրան

(Աբբե. Գ. 15) :

• •

ՆՇԱՆ, Պրտ. Նէշան, նոյն նշ.

Յորմէ համատօտեալ

ՆիՇ, — Ստիա ինչ արեան նիշ
ուշեկով յաչան (Խոր.) : — Յայս նիշ

տեղւոյ ընակէ (Վրդ. Հրդ.) :

ՆՇԱՆԱԽՈՐ, իսկ, (Գործ. ԻԲ. 11)

« Ելաք 'ի նաւ մի Աղեքսանդրացի...
նշանաւորաւ Դիոսկուրացոց » : Յն.

παρθενιον, եւ ասի՝ παρθενιον τῆς νέας
(նշ. նաւու), որ է զարդ ինչ եղեալ

'ի վրելս նաւու, յորոշումն յալոց.
եւ է պատկեր միում 'ի դից, որ-

պէս 'ի նաւու տա՛ Դիոսկուրեանց :

ՆՇԱՆԱԿ, — Եւ այս նշանակ ձեզ,
զտանիցէք, եւ այն (Ղաւ.) :

ՆՇԱՆԵՄ, — Նշանեցաւ առ մեզ
լոյս երեսաց քոց (Սաղ.) :

ՆՇԱՆԱԿԵՄ, — Ազարտս նշանա-
կեաց հոգւովն՝ սով մեծ լինել ընդ

ամենայն աշխարհ (Գործ. ԺԳ. 27) :

ՆՇԱՆ ՏԱՄ, — Որ մասնելոցն էր
զնա, եւ նոցա նշան : — Զայս նը-

շան տուեալ էր նոցա : Եւ

ՆՇԱԻԱԿ, Պրտ. Նէշանիւն :

ՆՇԱԻԱԿԵՄ, իբր՝ նշանակել 'ի
յոսի միտս : Իսկ

ՆՇԱՆԻ, ՆՇԱՆ ՏԱԼ, ռամկական
է, եւ նիւթական թարգմանութիւն

թրք. Նէշանիւն :

ՆՇԱՆՏՈՒԹԻՒՆ, ՆՇԱՆԱԴՐՈՒ-
ԹԻՒՆ, թրք. Նէշանիւն :

• •

ՔԱՐՏ, ՔԱՐՏԷՍ, ՔԱՐՏԷՉ, —

Սպտեցաւ ամենայն քարտէսն 'ի
հուր... եղին 'ի մտի խայրել զքար-

տէսն... ա՛ն դու քեզ քարտէս մա-

տենի... ա՛ն դու ա՛յլ քարտէս...
որ էին յառաջնում քարտիսին (Ե-

բեժ. ԼԶ.) : — Քարտէզն եւ սեւա-

ղեղ եւ եղէզն... չնայնա այնու-

հետեւ 'ի քարտն եւ յեղէզն (Սեբ.) :

Քառ Յն. γάρτα, Պրտ. քեռէ, քեռէ,

քեռէ, Արար. քրքա : Յորմէ

ԿԱՐՏԱՄ, Արար. քրքա, (Ենթե-

քա) :

Կարտէ նշանակէ 'ի մեզ նաւը՝
կարտէ. — Մեծածախ կարդացէք,

թերեւ... 'ի քուն իցէ, եւ յառ-

նիցէ (Գ. Թ. ԺԲ. 27) :

Այսպէս եւ Պրտ. քեռէն, նշ. ըն-

թեանու, եւ կոչել եւ երգել, յոր-

մէ քեռէն, (Երբէք եւ Ենթեք)

այսպէս եւ Յն. քարա, նշ. երգել,
յորմէ 'ի մեզ՝ քեռէ (Տե՛ս զբառք) :

Յորմէ

ԿԻՐԹ(*), բաղդ. ընթեանու եւ
ընդել, ստիեմաէս եւ սովոր :

ԿԻՐԵՄ, եւ

ԿԻՐՍԵՐ, զրեալ եւ ԿԻՐԵՐ, ԿԻՐԵՐ,
իբր՝ կրթաւոր, համբակ, (առացեալ

զաղայոց), եւ իբր թարգմանու-

թիւն Յն. քեռէ, քեռէ, քեռէ :

Յն. քեռէ, նշ. խրատ, կրթու-

թիւն, զատարարութիւն, ծագ-

եալ 'ի ձայնէս քեռէ, (Տե՛ս ալ, քեռէ)

— Ի տղայականն ախ կրթու-

թեամբ վարեցեալ՝ զբանական ստա-

(*) Ըստ իմում ստուգարանումն կիրթ
բառը... իր ծագումը կառնու Արդ կամ Հորթ
արմատէն, Կ տաք նախադրական մասնիկ մ'է,
զոցցեն նիւթականութեան իմաստ մը տալով,
ինչպէս եւ յատկաբար բառերն կերեւի, Թէ
բողոքատուն զէմ առ զէմ. կեզմ—կեզմ, կե-
զակարծ—կեզակարծ կամ յեզակարծ, կերպ-
երին, կեզտ—կեզտ, կազգործել—հաստ, հոս-
տոյր : (Սուբրիան Վ. Պարոնեան, Արեւելեան
Մանուլ, Զմրանիւ, 1880 Ապրիլ, էջ 552) :

նայ չնոր՝ (Պէր.) : — Ի վայելուչ վարժողաց զօգտակարագոյնսն կըրթեալ խրատս (Ան.) : Ա՛յլ է՝

ԿԵՐՏ (*), ԿԵՐՏԵՄ, Պրս. Կէրթէն, (առնել, չինել), և Կէրթ (գործ, արարք), կը պատասխանէ Յունական բայիս ποίω (առնում), ποιητής (արարիչ, արարող, յօրինող, ճարտար), յորմէ բարդեալքս

ԳԱՍՏԱԿԵՐՏ, ՁԵՌԱԿԵՐՏ, ՓԱՅՏԱԿԵՐՏ, ՀՐԱՇԱԿԵՐՏ, և յատուկ անունաց հետ

ՇԱՄԻՐԱՄԱԿԵՐՏ, ՏԻՊԱՆԱԿԵՐՏ :

Յօրմէ (կերտեմ)

ԲԵՐԹԵՄ, ԲԵՐԹՈՂ, ԲԵՐԹՈՒԱՆ, ըստ մտաց 'ի վերայ յիշեալ բառիցս ποίω, ποιητής, որ կ'ըսուի նաեւ ճարտար, կամ Յունական ձայնիւ՝ ԿԵՐԹ :

Իսկ

ԳԻՐ, Բն. γράμμα, իսկ (Ա. Եղբ. Թ. 52), « Առաքեցէ՛ք զգիր այնոցիկ որք ոչն ունիցին ինչ », Յոյնն ունի ἀποστολάς, որ թուի ընթերցեալ 'ի մեզ ἀποστολάς, (զգիրս, ըզգիր) : Միտք բանին է « Առաքեցէ՛ք կամ տո՛ւք 'ի վայելիցզ զոր վայելէք՝ և այնոցիկ որք ոչն ունիցին ինչ » :

ԳՐԵՄ, Բն. γράψω :

ԳՐԹ, Բն. γράφω, կամ 'ի ձայնէս՝ κεραια գրուած կամ եղանակ գրչութեան : — Յոգտ մի որ նշանակեց մի է, ոչ անցցէ յօրինաց (Մատթ. Ե. 18) : Բն. κεραια : — Իւրազոյն իցէ երկնի և երկրի անցանել, քան յօրինացն միայն նշանակեցէ անկանել (Ղուկ. ԺԶ. 17) : Բն. κεραια :

Աստի է 'ի մեզ՝

ԲԵՐԱԿԱՆ, ԲԵՐԱԿԱՆՆ, Բն. κηρύξ, նշ. մոմ, և լայնարար՝ տախտակ

(*) Հին մատենագրութեանց մէջ միայն արմատը կեր կայ գործածուած : Կերթէ՛ յետնոց մէջ միայն տեսնուած է : Իսկ բարդութեամբ՝ յաճախ նաեւ ճնոց մէջ :

մոմաղօծ, κήρυμα, և κηρῶν, նշ. պատրաստել տախտակս մոմապատա : Քանզի 'ի վաղ ժամանակս մինչչեւ մագաղաթին գիւտ հնարեալ էր, մոմ հայեալ արկանէին 'ի տախտակս պրղրնծիս, և 'ի պղղին և 'ի պնգանայ մոմոյն, ապա գրէին 'ի նոտա, կամ գրչմէին գրչաւ երկայթեալ (στόλος), և վերին ծայրիւ գրչին ջնջէին կամ քերէին զմիանգամ գրեալն, 'ի կոկել զանհարթութիւնս գրոյն կամ ուղղել զգիրպէս : և այս են միտք ստակաւոր բանին, « Դարձուցանել կամ յրջիլ զգրիչն » : Երբ՝ ուղղել, սրբագրել . . . « և զգրիչն դարձուցեալ անարդիցն արկցէ սեւ նիչ, զպերճանացն հատցէ զգարդ » (Ուրբ. Աւետար. Քէրթ. 444—445) : Վասն այսորիկ 'ի մեզ՝ քերթեմ, քերեմ ունին կրկին նշանակութիւն : Որպէս և

ԳՐԵԼ, 'ի մեզ նշանակէ նաեւ՝ համարել, թուել, կարծել :

— Չյանցանս մեր քեզ գրեցեր : — Այդ մի՛ գրեսցի ինձ 'ի յանցանս : — Որպէս զվիմին զթիւ ոչ գրեցեր, և զաւագոյ. փոքու ուսանել մի համարեցիս (Նաբէլ.) : — Գրեսցուք թէ բժշկեալքն էին ինչ նմանի (Եղեղ.) : Գրեթէ, այսինքն՝ գրեալ թէ, համարեալ թէ : — Մինչ գրեթէ լի իսկ լինել (նաւուն յարեաց) : Տճ. սո՛յ է, (սայմադ), և սո՛ւ է (սանմադ), համարել և կարծել : յոյժ նմանաձայնք են :

Եւ բարդութեամբ՝ ՈՐԳԵԳԻՐ, ՈՐԳԵԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՐԳԵԳՐԵՄ :

Ուրիշ է՝ ՏԱՐԱԳՐԱՐ ԱՌԵՆՄ, իբր թարգմ. Բն. προγραφα :

ՏԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, Բն. προγραφη :

Իսկ ԳՐԹԵՄ, ԳՐԹ, ԳՐԹԵՍ, ԳՐԹԶԻՐ, 'ի բայէս գողեմ, կոչեմ, (ստեմ) :

Թն. $\xi\pi\omega$, (ստեղ), բայց կը գործածուի նաեւ մեր $\xi\pi\epsilon/\pi\epsilon/\pi\epsilon$ նշանակութեամբ, $\pi\epsilon\varsigma \delta\tau\epsilon \eta\chi\omicron\upsilon\sigma\tau\alpha$, (գրեթէ լսեցի)։ Յունական ձայնքս՝ $\chi\rho\acute{\iota}\nu\omega$ (զատել, համարել, կարծել) բային՝ մեր $\xi\pi\epsilon/\pi\epsilon/\pi\epsilon$ նաեւ ունեցած ձայնական նմանութենէն պատճառած է այս։ Տե՛ս՝ ճշգրիտ։

ԴՌՆԱՊԱՆ, Պրոս. Դէրպան։

ՃԱՄԱՐՏԱԿ, Թն. $\sigma\alpha\mu\alpha\rho\tau\alpha\kappa\omicron\varsigma$, նոյն նշանակութեամբ. (այս անունը մատենագրութեանց մէջ տեսնուած է, սակայն կայ բայր ՃԱՄԱՐՏԱԿԵՄ, — Եւ Հոմերոս զրարանկալ պաճուճեալ բանիւք ըզնոյն ճամարտակէ (Եւէկէ)։ — Ի զուր է ճամարտակերն նոցա (Անդ)։

ԳԱՄԱՐՃԱԿ, Եւ 'ի հակառակէն՝ ՃԱՌ, ԿԱՃԱՌ, — Ի զուրս գրոց գրեալ է վասն իմ (Սաղ. Լթ. 8)։ Թն. $\kappa\epsilon\phi\alpha\lambda\acute{\iota}$, — Ի ճառս գրոց գրեալ է վասն իմ (Եբ. Ժ. 7)։ Թն. $\kappa\epsilon\phi\alpha\lambda\acute{\iota}$, (զուր)։ — Ծառ խաչին կորուսելոյն յիմարութիւն է (Ա. Կաթ. Ս. 18)։ Թն. $\delta \lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ ։

ՃԱՌԵՄ, — Ծառեա երկրի, եթէ խելամուտ արասցէ զքեզ (Եբ. ԺԲ. 8)։

Թորմէ 'ի հակառակէն՝ ՃԱՌԱՏԵՄ, ՃԱՌԱՏԱՌՔ, Եւ ՃՈՌԱՄ։

ԱԳԱՆԻՄ, արմատ՝ այդ (ըստ կրկին նշանակութեան)։ Թորմէ՝ ԱԳՈՒՑԱՆԵՄ, զգնուել, զգեցուցանել։ Իջեալն, կալ ուրեք մինչեւ ցայդ։

Ըստ առաջին նշանակութեան՝ — Հանէք զպատմուճանն զառաջին եւ ազուցէք նմա (Ղուկ. 24) = Եւ զիցի նմա որպէս հանդերձ զի ա-

զանի (Սաղ. ԺԸ. 13)։ — Պատուիրեաց նոցա... ազանիկ հողաթափս (Մարկ. 2. 9)։ — Ազուցեալ զոտս պատրաստութեամբ (Եւէկ. 2. 15)։

Թրք. թելագրութիւն, $\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon$ էնէն։ Թն. $\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon$ ։ Նոյն թելագրութեամբ կը նշանակէ նաեւ՝ ճաշէն զի՞նչ ցոյլ էն։ Տճ. $\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon$ ։

Թորմէ կը ձեւանայ նաեւ անուն՝ ԱԳՈՅՑՔ, (բառնալիք, ձող կամ լծակ ազուցանելի ընդ օգտմանեակս բառնալ ինչ)։ Տճ. $\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon$ ։

— Ազուցեա զըմակն յօգամանեակն (Եւ. ԻԵ. 14)։ — Զուրեաց նմա չորս օգտմանեակս ոսկիս... եւ ազոյցս՝ բառնալ զնա ազուցիւքն (Անդ ԼԵ. 10)։ — Եղեն օգտմանեակքն ազոյց լծակացն առ 'ի բառնալոյ զսեղանն (Անդ ԼԵ. 14)։ — Եւ զազոյցս տապանակին արար յանիւտ փաշտից (Անդ ԼԵ. 10)։ — Զուրնիսն ազոյց 'ի բազուկս նորա եւ 'ի վերայ մերկոյ պարանոցի նորա (Ծննդ. ԻԿ. 16)։

Եւ ըստ երկրորդ նշանակութեան՝

— Իսկ Հրեայքն, քանզի ուրաթ էր, զի մի՛ անգէն 'ի խաչին ազանիցին մարմնիքն մինչեւ ցարաթն, զի էր օր մեծ շարաթունս այնորիկ, աղաչեցին եւայն (Թադ. ԺԺ. 31)։ Տճ. $\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon\pi\epsilon$ ։ — Առ մեզ ազի՛ր զի տարածամեալ է օրս (Ղուկ. ԻԴ. 29)։ Լաւինեղէն՝ habitus, (շունչ) նշ. հանդերձ, եւ habito, բնակիմ, Պրոս. վառարէ, հանդերձ, եւ ազարէն, բնակիմ։

Թորմէ (ազանիմ)

ԱԿԱՐԱԿ, բաղդ. արկանելիք եւ յարկ, Թն. $\acute{\alpha}\gamma\rho\acute{\alpha}\varsigma$, ածեմ (զգօտի) եւ ածու։ Ըստ այսմ եւ

ՕԹՈՑ, Թն. $\theta\theta\omicron\upsilon\gamma\acute{\iota}$, ազդ ինչ զգեստու, մերձաւոր է ձայնիւ Թուրքականի՝ $\theta\theta\omicron\upsilon\gamma\acute{\iota}$ (վրան), եւ օրս, (սենեակ), յորմէ 'ի մեզ՝

ՕԹ, — Ի տունս Ասկաղոնայ առ օթ զազարեացեն (Սաղ. Բ. 8)։ —

եկին առ նա յանկողինս օթի (Ե-
փ. 18)։ Եւ

Օթեիւն, Տես զգամ եւ զգնում։

ԴԱՐ, Արար. Կէհր, (եզ.) Էրհար,
(յբ.) զարք, յաւիտեանք։

Յորմէ եւ

ՇԱՐ, — Թագաւորել նմա շարս
տան։ — Գուցէ ուրեք անուան-
եալ շարքն ոչ զառ 'ի մէջ կարդ-
եալ (կամ կարծեալ) ամա նշանակի-
ցեն (Եւ. Գր.)։ Այլ է

ՇԱՐ, Յն. σείρω, σείρει, Թրք. ար-
— Իրիւս զչար ոսկի է, զի եթէ
զառաջնոյն բռնն հարկանիցես, ա-
մենայն զկնի գայ (Ու. Կ. Մարտի.)։

Դարձեալ

ՇԱՐ, (զաւառական), Պրա. շարէ՛
ազնիւ պատտառ Հնդկային։

Քիչ բանողին շար շապիկ,

Շատ բանողին շուշ շապիկ։

ՏԱՐԻ, եթէ չիցէ 'ի Զանդիկ ա-
բէրս բառէս։ Նաեւ

ԱՄ, Արար. ամ, եւ Լա. annus,
նշ. տարի։ Յորմէ

ԱՄԻՍ, եւս եւ Յն. ամ, նշ. ա-
միս, (բոս Եւդոքեան բարբառոյ)։

-- Ամիսս այս եղիցի ձեզ սկիզբն
ամսոց, առաջին եղիցի ձեզ յաւուրս
տարուոյ (Ել. ԺԲ. 2)։

ԺԱՄԱՆԱԿ, Արար. զէմն, զէմնէ,
Յորմէ

ԺԱՄ

ԺԱՄԱՆԵՄ, հասանել 'ի Ժամու,
ունել կամ գտանել պատեհ Ժամա-
նակ։ — Հաց անգամ ոչ Ժամանէին
ուտել (Մարկ. Զ. 31)։ Յն. εὐχαρισμαί

ԱՊԱԺԱՄԱՆ, չհասեալ 'ի ստման-
եալ Ժամուն, անազանեալ, յետ-
նեալ։ Այլ է

ԴԱՐ, Պրա. Էւր, նշ. զազաթն։

— Դիմեաց ամենայն երամակն 'ի
զարէ անտի 'ի ծով (Մարկ. Ե. 13)։
Յորմէ

ԴԱՐԱՆԱԿ, յորմէ 'ի հակառակէն

ԿԱՐԱՆԱԿ, բաղդ. կոչա եւ կուչա,
քծուար եւ քածաւարոտ, խեցի եւ
ցեխ, թրծել եւ թրջել։

— Լիբաւորեցաւ ընդ կարաւանդան
'ի ներքս (Ա. Թ. 4. ԼԱ. 3)։ Եւ

ԴԱՐԻՄ, (ասացեալ զհաւուց,
զթռչնոց)։ Կալ հանգչիլ, զազա-
րել 'ի բարձու։

ԴԱՐԱՐԵՄ, յորմէ 'ի հակառակէն

ԴԱՐԱՆ, — Դուք յարիջիք 'ի դա-
րանէ անտի, եւ մտջիք 'ի քաղաքն
(Յեւ. Ը. 7)։

ԴԱՐԱՆԻՄ, — Նստի զարանեալ։

ԴԱՐԱՆԱՄՈՒՏ, — Տեսէ՛ք զի դուք
զարանամուտ լինիցիք յետուս քա-
ղաքին (Յեւ. Ը. 4)։

Յորմէ (զարանիմ) 'ի հակառակէն
ԹՈՒՆԻՄ, ԹՈՒՂԻՄ, բաղդ. առ
եւ ապուռ, եւ ապրիմ, պրկեմ եւ

փրկեմ, պնդեմ եւ պնդիմ, սեւե-
ռիմ եւ աւառանեմ, ընդգրկեմ եւ
ընկրկիմ, սպանամ եւ սպանամ։

ԹՈՒՂԻՄ, թեւք, թռչող։

ԹՈՒՂՈՆ, ուն՝ մասնիկ, որպէս
շարժ-ուն, գնայ-ուն, թաք-ուն։

Այլ է

ԴԱՐ, շարժ Լէւ։ Պրա. Լէւրոն՝ նշ.
կոճառ թիւ։

ԽՆԾՈՐ (*), ԽՆՁՈՐ, ծագի յԱ-
րար. Խընդէր, (խոզ), թեւազրու-
թեամբ Յունականին, զի Յն. χελών,
որ նշ. խնձոր, է նաեւ ընդհանուր
անուն ամենայն զնիլի անասնոց,
որպիսիք են, ոչխար, այծ, խոզ,
եւ այլն։ Լա. pomus, (ընդհանուր
անուն ծառոց պտղաբերաց), նմա-
նաձայն հանդիպեալ է Թրք. ձայնին
բոճաւ, (խոզ)։ Բաղդ. մուկն, միս
եւ վառեակ, եւ ուրիշ պաղոց ա-
նուանց հետ։

(*) Խնձոր, որպէս Թէ խնկածոր, կամ,
խոնձելի, նախոնձելի, Ազատոյ պտուղ կար-
ծեցեալ։ (Ն. Հյկ. Բո)։

ԵՐԴ, 'ի բարբառ Թրքաց, Եւրոպ' նշ. տուն, վայր բնակութեան, սեպ-հականութիւն հայրենի, վիճակ ժառանգութեան, քաղաք հայրենի, գաւառ հայրենի, հայրենիք:

— Առջին իւրաքանչիւր ոչխար ըստ տունս ազգացն իւրեանց, ոչխար ըստ երդ (Եւ. ԺԲ. 3): Եւ. λαβέτωσαν ἑκάστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, ἑκάστος πρόβατον κατ' οἰκίαν.

Ն. Հյի. Բա. յետ վկայութեանն զոր ամէ 'ի մէջ. «Ոչխար ընդ երդ» յաւելու Եւ. ըստ տանց հայրենեաց, եւ կամի ասել, թէ հանդէպ Յունականն ըստ հայրենեաց՝ եղեալ է 'ի մերումս' ըստ երդ, սակայն յայտնապէս երեւի զի 'ի Հայ թարգմանութեանս «Ըստ տանց հայրենեաց», եղեալ է հանդէպ Յունականին կառ' οἴκους πατριῶν. իսկ «Ոչխար ըստ երդ» փոխանակ πρόβατον κατ' οἰκίαν:

(Երդ) յորմէ 'ի հակառակէն

ՈՒՐԻ, (առուակ յոռոգումն պարտիդի): Բաղդ. ցամաք եւ ծմակ, նահանգ եւ նահնգ, գաւառ եւ կաւառ, չոր եւ ջուր:

Լատիներէն՝ orior, նշ. ծագել, ելանել, սկիզբն առնուլ, որոյ ըստ հունարէն օրտիς orthus, եւ նշ. ծագեալ, սերեալ, ծնեալ, ծնունդ. յորմէ 'ի մեզ'

ՈՐԻՒ, յորմէ 'ի հակառակէն

ԽՈՐԹ, — ՈՐ որդի է զոր ոչ խրատիցէ հայր. զի եթէ առանց խրատու լինիցիք... ապա խորթ իցէք եւ ոչ որդիք (Եբ. ԺԲ. 8): Եւ. νόθος: — Բաժանէ զխորթսն եւ ըզսերտ որդիսն (Ու. Եբ.):

ԽՈՐԹԱՆԱՄ, ԽՐԹԱՆԱՄ, ԽՐԹԻՆ, եւ

ՈՒՐՁՈՒ, խորթ ուսար կամ գուսար, (նկատմամբ մօրուի):

— Որդի կրտսերոյ Պաղումի... եւ ուրջու Կղէնպատրայ (Եւ. Քբ.):

— Եւս դժնդակ ծուխ որ ընդ մէջ մօրուին եւ բրջուաց ծխիցի (Սէբ.):

Եւ լաղնարար՝ անուանք ձագուց ոմանց չորքոտանեաց,

ՈՐՈՁ, յորմէ

ՈՐՈՁԵՄ, ՈՐՈՁ, — Պոզ զի թաթահերձ եւ կճղակարաչի է, եւ որոճէ ոչ, անսուրբ իցէ նա ձեզ: Եւ ՈՐԹ, (սեւ.) ու, ուց:

ԱՆՈՁ, Ա՛Ղ է

ՈՐՁ, Եւ. ἄρπην, (որան անանոց):

— Որ կայցէ 'ի խաչին նորա որձ (Մատթ. Ա. 14):

Եւ այս Յունական անունն է նաեւ յատուկ անունս

ԱՐՈՒՆ:

Ուրիշ է

ՈՐԻՆ: Եւ. ὀρθαίς է ընդհանուր անուն ձագուց անասնոց: Իսկ

ՁԱՒԱԿ, Եւ. σπέρμα: — Տացես ինձ գաւակ ասն (Ա. Թմ. Ա. 11):

Եւ. σπέρμα ἀνδρῶν, (գաւակ արանց): Բաղդ. որդի:

Երմէ (գաւակ)

ՏԱՒ, — Տրտմութեամբ ծնցիս որդիս (Ծննդ.): Եւ

ՁՈՒ, Արար. ըստ (եղ.), շէշի (յբ.): նշ. ժառանգ, որդի, գաւակ, Եւ. αἵματις, ὄσμις, ուխտիս, այսպէս կոչին վայրք ջրարբիք, ծառաւտք եւ արգաւանդահողք յաւազուստ Լիբիայ. յորմէ 'ի մեզ'

Աւագ, — Լինէր իբրեւ գաւազ գաւակ քո (Եւ. ԽԼ. 19): — Որոց խոստացար բազմացուցանել զգաւակ նոցա իբրեւ գաստեղս երկնից, եւ իբրեւ գաւազ առ ամին ծովու (Դւն. Գ. 36): Երմէ

ՁՈՒԱՐԱԿ, թերեւս եւ

ԴՈՒԱՐ, ՏՈՒԱՐ, յորմէ

ՏՈՒԱՐԱՅ, որմէր Հայերէն է, եւ 'ի Թրքաց 'ի կիր արկեալ: Եւ. ταῦρος, նշանակէ՝ ցուլ:

Ձաւակ բառին հակառակէն

ՁԱՅԱՅ, իբր ամէս Բնամէ:

— Մի՛ երկնչիր, որդեղ Յակոբ:

եան, զածածդ Իսրայելեան (Ես) :
Են. աւետար. : և :

ԱԶԱԶՈՒՆ, — Կլանէին եօթն հասկըն
ազազունք և խորչակահարք գեօթն
հասկան զգեղեցիկս և զատորս
(Ես. 24) :

Յորմէ (երգ) 'ի հակառակէն

ԵՐԹԱՄ, բազդ. տուն և տանիմ,
ընդունիմ և ընթանամ, պրկեմ և
փրկեմ, աւարեմ և ապրիմ, ապա-
նամ և սլանամ, սեւեռեմ և սա-
ւառնիմ, փակեմ և փախնում,
վարկեմ և վարգիմ, ընդգրկեմ և
ընկրկեմ, պնդեմ և պնդիմ, մխեմ
և մղեմ :

ԳԱՄ, իրր' լինել 'ի չարժման, և-
լանել 'ի տեղեւոյն յորում գտանի
ոք' երթալ ուր չէն :

Բայ անկանոն, ըստ քերականաց,
'ի ԹԲԲ. Կէլէ, իսկ անց. կոր.

ԵԿԻ, Են. 7x(3), նոյն նշ. :

Յորմէ (գամ) 'ի հակառակէն

ԿԱՄ, (բյ.) Էնէլ արեւ + հարստ-
լէւմբ. զարձակ թրք. քալմբ. :

— Կացցէ արեգակն հանդէպ Գա-
բաւունի (Ես. Ժ. 12) :

Կամ բային իրրեւ երկրորդ ձեւ
նկատի

ԳՈՄ, որում վկայէ ձայնի և նը-
շանակութեան մերձաւորութիւնն :

— Ոյր իցեն երկու հանդերձք, տա-
ցէ զմին այնմ ոյր ոչն քաշէ. և
ուր Կաշէ կերակուր, նոյնպէս ա-
րացէ (Դաւ. Գ. 11) :

Նոյնպէս և բարդեալդ

ԻՆԲՆԱԿԱՅ, որ ասի նոյնպէս և

ԻՆԲՆԱԳՈՅ, (թէպէտ և առաջինն
է ընտրելի) : — Յայտնի ցուցանէր
եթէ ոչ ինքնակաց ինչ իցեն. . . զի
մի' ինքնակաց կարծիցին զարարածս
(Ու. Ես.) : — Մի է յիւրմէ ինք-
նակաց, և ոչինչ յուսմքէ ընկալ-
եալ (Սեբե.) : — Երկու արմատս
բարոյ և չարի ասէ, և զայն ոչ

յղութեամբ և ճննդեամբ, այլ ինք-
նակաց (Ես. 14) : — Ամենայն ինչ
որ չէր և եղև, արարած է, և
ոչ ինքնակաց (Աս.) : — Քանզի
գինն և նորա մի ինչ ինքնակաց
պատճառ ամենայնի, որոյ ոչ յու-
մեքէ եղեալ, այլ ինքն անձամբ
ինքնակաց առաջին գտեալ (Աս.) :

Գամ բայէն

ԳՈՒՅԷ, իրր' ստորագասական և
զանակ : — Ոյր գուցէ, տացի նաւ
և յաւելցի, և ոյր ոչն գուցէ, և-
այն (Մատթ. ԺԳ. 21) :

Եւ նոյնն 'ի հակառակէն, և իրր'
մակրայ, այս. Էնէլ արեւ + հարստ-
լէւմբ. զարձակ թրք. քալմբ. :

Այս մակրայր միշտ ստորագասա-
կան, կամ նոյն մտքով ապառնի
բայի վերայ կը դորձածուի :

— Գուցէ երբեք վերացի անձն
իմ 'ի քէն, գուցէ երբեք արարից
զքեզ անապատ երկիր (Ես. 2-
8) : ԹԲԲ. Էնէլ արեւ + հարստ-
լէւմբ. :

Իսկ Էմ բային ստորագասական և
զանակը

ԻՅԷ, ըզձականի (մակրայի) պէս
կ'ըսուի, ինչպէս նաեւ ԹԲԲ. Էնէլ արեւ + հարստ-
լէւմբ. :

Իցէ՞ թէ կենդանի լինիցին ոս-
կերքդ այդոքիկ (Ես. 14. 3) :

Այս. Էնէլ արեւ + հարստ-
լէւմբ. :

ԻՅԻԷ, (բուն ըզձական), և ու-
րիշ բառով. — Ո՞տայր :

Ուրիշ արմատէ է

ԳՈՄԲ, — Թաքեաւ ժողովուրդն
յայրս և 'ի գոմս և 'ի վէմս և 'ի
խորխորատս (Ա. Թաք. ԺԳ. 6) :

Պրս. Էնէլ արեւ + հարստ-
լէւմբ. : և ՏՏ. Էնէլ արեւ + հարստ-
լէւմբ. : իրր' ապահովութիւն յերեսաց դայ-
լոց և ուրոց վնասակարութեանց.
նշանակէ նաեւ փայտեղէն նիզ կամ
աղթք, փակալակ, աղխել զդուռն
'ի զուշութիւն և 'ի պահպանու-
թիւն : և տառի է 'ի մեղ

ԳԱՄ, իրր' աներկեւանութիւն,

ապահովութիւն, հաստատութիւն, ամրութիւն, հնարաւորութիւն։

— Ուր խեղդեանոյն ոչ կարեն գամս գտանել յողորկ եւ 'ի սեպ պատեանս զեռնոյն (Վէշօր)։ — Ու չինչ կարացին գամ եւ մուտ դտանել (Ուկ. Ես)։ — Այնպիսի զօրութիւն ետ մեզ Աստուած, որում ու չինչ կարէ գամ գտանել չարութիւն նոցա (Աւր)։ Յորմէ բարդեալ ԳԱՄԱԳԻՏ ԼԻՆԻՄ, եւ

ԳԱՄԱԳԻՏ ԼԻՆԻՄ, տե՛ս գիտեմ եւ գտանեմ։ — Չլինէր դամագիտ պաշարմանն (Ես, Քր)։ — Ոչ մահ կարիցէ դամագիտ լինել (Ուկ. Մար)։ — Չլինիցի ինչ քեզ այնուհետեւ դամագիտ հուրն (Աւր)։ — Չտայցէ դամագիտ լինել իւզն այն 'ի մկանտունս մեր՝ ունեկիացն նորա (Աւր)։ Եւ

ԵՐԿԱԹԱԿԱՄ, իբր՝ պնդեալ՝ հաստատեալ երկաթով։ — Բեւեռապինդ երկաթագամ տապան զործել (Աւր)։

Յորմէ 'ի հակառակէն թուի ԲԱՄԱԼԵՄ, բազդ. պրկել եւ պըրծանել, փակել եւ փակել։

Յորմէ (երկաթագամ) թուի 'ի մեզ՝

ԳԱՄ, իբր՝ բեւեռ։ Այլ է

ԲԱՄԵՄ, որ նոյն է ընդ Էմեմ, (տե՛ս զբառոց), իբր՝ ըմպել մինչեւ խոլաւ, կամ մինչեւ ցամաքեցուցանել զբաժակն, յորմէ՛ լայնարար նշանակէ՝ ցամաքեցուցանել, սպառել զհիւթն, քամել։

— Քամեաց զգգաթն, եւ էջ ցող 'ի գգաթէ անտի (Դար. Զ. 38)։ — Զմծղուկս քամէք, եւ զուղտս կլանէք (Մար. Ի. 24)։ — Եթէ ըզլուրն (հազարի) քամեալ՝ անապակ ըմպիցէ ոք, սատակի (եղէն)։ — Զուր խոր է խորհուրդ սրտի առն, եւ այր իմաստուն քամէ զնա (Աւր. Ի. 5)։ — Զբաժակն քեռ քո արբեցեա՝ զխորն եւ զլայնն... ըզբաժակն ապականութեան, զբա-

ժակն քեռ քո Շամրնի, եւ քեռ մեացեա (Եւէկ. Ի. 33—34)։ — Պատրոյգ ճրագի, որ ծծէ քամէ զիւզն առ 'ի կերակուր հրոյ (Վէշօր)։ Ի բայէս՝ Էմեմ, որ ցուցանէ լինել 'ի վիճակի հաստատութեան կամ անչարժութեան, 'ի հակառակէն նշանակէ՝ լինել 'ի վիճակի չարժման կամ անհաստատութեան։

ԿԱՄՆ, ԿԱՄՆԱՍԱՅԼ, ԵՆ. Ճաճա, (սայլ)։ Եւ բայս

ԿԱՍՈՒՄ, (մանրել զորայս), մի՛ չփոթեր ընդ, Էմեմ, Էմեմ-ցանեմ։

— Արօր կազմել եւ լուծո յօրիւրինել, եւ սայլ եւ կամունս, զօրանն կտել եւ կասուլ (Ուկ. Մար)։ — Զկանայս եւ զմանկտի հանէին ընդ ցից սայլից, զկէսս 'ի ներքոյ կամացն արկեալ կասուլն (Բաւլ)։ — Ուսնա կասոյր 'ի կայն ցորեան (Ա. Մար. ԻԱ. 20)։ — Կանգնեաց եւ կա՛ս զնոսա, դուստր Սիտֆելի (Մէս. Դ. 13)։ ԵՆ. ἀναστῆθαι καὶ ἀλόα αὐτοῦ, θύγῃτορ εἰς αὐτόν։

ԿԱՄ, (չգ) բառ նշանակիչ անհաստատութեան։ — մահ կամ կեանք, այո՛ կամ ոչ, ես կամ դու։ — Կամ արարէք զծառն բարի եւ զպտուղ նորա բարի, կամ արարէք զծառն չար եւ զպտուղ նորա չար (Մար. ԺԲ. 33)։ Եւ 'ի հակառակէն

ԿԱՅ, (գյ)։ — Ոչ հանդուսցէ ըզքեզ, եւ ոչ լինիցի կայ թաթից ուտից քոց (Օբէն. ԻԸ. 65)։ — Մինչեւ ցիբր ոչ հարկանիցեմք բուռն զկայիցն եւ զմնայիցն (Ուկ. Փէլ. Ժ)։

ԿԱՅՈՒՆ, ԿԱՅԿԱՅԻՄ, — Կայկայեցաւ տգիտութեամբ չարափառութիւն (Խր)։

Յորմէ 'ի հակառակէն ԲԱՅԲԱՅԵՄ, բազդ. ստեղծանեմ եւ եղծանեմ։

ԶԿԱՅ ԱՌՆՈՒՄ, աչխ. Էմեմ-ռեւել։ ԿԱՅ ՄՆԱՅ, (Ճաշօր)։ — Անդ յանձանձէր զկայ մնաց ժողովըրդեանն (Ա. Մկ. Ե. 53)։ — Անդ

յանձանձէր ամէր զօրաւարն զկայ
եւ զմնաց զօրականին (Ե. 1. 1) :

Phyllocnistis *br.*

ԿԱՅՄ, նկատեալ իբր հաստատու-
թիւն կամ իբրեւ զօրաւոր ինչ, այս
խումբէն եղած ըլլայ: Տես զդասդ:
ՏՏ. Կէ. Կ. նշ. նաւ. Իսկ

ԿԱԼ, ԾՆ. Ընկալ, նոյն նշանակաւորեալմբ, փախչելու համար 'ի ստորե նշանակելոց: Բաղդ. Ընկալ, ալ, ալ ոք, եւ Ընկալ, ալ, սակայն, եւ Ընկալ: ալ — Ուստի' կերակրելոցից զբեզ, 'ի կալոյ՝ եթէ 'ի հնձանէ: — Ոչ գրաստ գոյ վրիպապաց եթէ զարկելոյս 'ի կալոց ուրեք կրիցեն (Եւսեփ):

ԳԱՆՆ, նշանակէ նաեւ քակ լուսաւորաց, մանաւանդ լուսնի, այսպէս եւ առ Յոյն, $\alpha\lambda\omega\varsigma$, որ նշանակէ՝ կալ, նշանակէ նաեւ՝ քակ լուսնի, եւ Պրս. խէրէն (հարման), նշանակէ՝ կալ, եւ քակ լուսնի, (խէրէնէն մօզ), եւ թրք. ասի ոչ ոք չէ, քակ լուսնի, ինչպէս քակ ոչ խարաց, գընան ուրիշ, (գընէն) :

Նոյաբէն կը տեսնեն՝ կամ, կաս,
կայ, կաց, կալ, անուանք են.
ձեւացեալք 'ի բաւոյ' չմ. ոմանք
իբրեւ ճատատառութիւն նշանակելով,
են ոմանք իբր' անճատատառ, շար-
ժունն Այլ

ԿԱՅԻՆ, ՅՆ. ԱՅԻՆ: — Թէ անկցի
ի մեղեխէն (ՆՅ. Ը): — Խոփու եւ
կացնոյ յարգ (Ա. Թ-է, ԺԳ. 21):
— Չեաք մեր փառարեալ են ՚ի կաց-
նի (Եւդէ): Այլ է դարձեալ:

ԳԱՄ ՄԻ, իբր՝ մի անգամ, եւ է
համառօտութիւն բառիս անփափա՛կ (տե՛ս
գրառոյ)։ — Որ զամ մի յայնպիսի
չարհարանս մատնեալ իջէ (Ու՛հ,
Մաթթ.)։ Նոյնպէս

ՄԱՆԿԱՄ, — Զամանային զոր
միանգամ կամիջիք թէ արառցին
ձեզ մարդիկ, ի մեզ աւելագրու-
թեամբ կը գործածուի, ինչպէս նա-
եւ ի թրք, Այլ է

ՄԻ ԱՆԳԱՄ, ՅՈՒ. $\pi_2 z_2^2$, — Մի անգամ
գամ եւ Էրկիբցս, Իսկ

ԳԱՐ ԲԱՆ ՋԳԱՍ, իբր՝ առաւել
քան զառաւել, կամ աչխ։ Էշիւ-
— Գամ քան զգամ վասն տարանայր,
(Էշիւ-էլ էշ ունիւն) :

ՆԱՐԴՈՍ, Յն. վարդ. վարժ. վարժ.
 Եր. Եր. Եր. — Նարդոս իմ
 եր. զհոս իմ (Եր. Ա. 12):

— Եկի կին մի որ աւելի բիւր-
րաց նարդեան աղնութ մեծագնայ, եւ
բեկեղաւ զէրէն եհնդ ի վերայ զիկայ
նորա . . . յառաջագոյն խնկեաց (Յն.
բրօլաճե խորէն) գճարութի իմ ի նշան
պատանաց (Մ-բէ. ԺԴ. 3-8),

Իւզ նարդեան նկատի իբր իւզ օ-
ծութեան, որ զհերս զլիցի եւ ըզ-
մորթ մարմնոյ թանայ, փափկացու-
ցանէ եւ պարարէ, եւ որպէս ա-
ճառ պաշտի յօծումն մարմնոյ 'ի
փափկութիւն կամ 'ի մաքրութիւն,
(տե՛ս 'ի զիբս Ե-մէլայ Բ. 3, եւ 'ի
Դ-մ. ԺԲ. 17). եւ զոր օրինակ յա-
ճառոյ պատրաստելոյ իւղեմիցաց
արուեստիւք հարեցաւ 'ի մեզ՝ հա-
կառակ նշանակութեամբ՝ աճառ,
(տե՛ս զբառը), 'ի ցուցանել զլիշ
մարմնայ, յորմէ եւ աճառաւոր, (ա-
ռացիալ զբազկաց) որ ցուցանէ ըզ-
հօրն եւ զկարչնեղ, նոյնպէս եւ 'ի
նորմէն իւղոյն պատշաճեցաւ

ՆԵԱՐԻ, — Միսին եւ Ֆիլին եւ ա-
ճառքն եւ նեարդքն (Ագ-Է) : Յորմէ
ՆԵԱՐԻ-ԱՊՈՍ, — Խորասկիցից ըզ-
բազուկս նորա հօրս . ՀԵՐԴԵՐԵՐԵ
եւ ՂԵՏԿԵՐԵՐԵՐԵ (Եղ-Լ. 22) . Յն.
τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς τεταμένους :

Նե-բ-ն Եկատի Իրր պինդ, զօրա-
ւոր, տակուն, յորմէ 'ի հակառակէն
Լեւոյ, Իրր՝ փափկագոյն ներքին
մասն մարմնոյ: — Հան զլեարդդ եւ
զլիզիդդ, եւ զիր զզուռութեամբ. .
փասն ո՞յր քարծաթ գտիրաս եւ քզ-

Լեարդս եւ զլեղին ձկանս . . . սիրտդ
եւ լեարդդ, եթէ ոք ունի դեւ կամ
այս պիղծ, զայս արժան է ծխել . . .
առցես դու 'ի սրտէ անտի եւ 'ի լիր-
դէ ձկանին եւ ծխեսցես (Տ-ՊԲ. 2.
5—18) :

ԼԵՐԱՒՈՅԹ, Թուի բարեկալ, զի
Պրս. Էն-Է՛ նշ. լիարդ: — Առցես
զճարսն եւ զդմասն եւ... զեր-
շարդոթն (Եւ. ԻԹ. 22): Բազդ. կոշտ
եւ կուշտ (Եւ. յոյժ փափկադոնք).
եւ բազդ. բնդերք, զնդերք եւ լըն-
տերք, (Երբ՝ ներքինք մարդոյ) եւ լըն-

✱ ✱

ՆԲԱՆ, աստիճան, աստիճան, թուղի
լինել, Պրո. հարկին, որ նշ. նուրբ
նրբին, բարակ: Եւ որ ինչ նուրբ
է, սուր է: Որպէս եւ

ԳԱՆԱԿ, ծագիլի Պրոս. Էնեէէէ, յորմէ ՏՃ. Էնեէէէ, նշ. նուրբ թիւ թեզն երկաթոյ, բարակ, տափաբակ: Բաղդ. սուր:

— Զնորանն . . . անցողց բնդ փողոս
ղորավարին (Մուշեղի) : — Մոյկ ա-
պուցեալ, եւ զնորանն յազգեր կա-
պալ, եւ 'ի վերայ նրանին . . . —
Չաջ թափ ձեռնին որ կայր 'ի վե-
րայ դատաւարին նրանին՝ հարկա-
նէր (Բաղ. Ե.) : — Եղին զանակ
նմա որպէս զի հատցէ եւ կերիցէ .
. . . զդանակն . . . եհար 'ի սրտի իւ-
րում . . . եհան 'ի նմանէ զնոյն դա-
նակ, եւ եհար յւրում կշտին (Առ. Ե.
Ե.) :

✱

ՊԱՌԱԽ, բառ Պարսիկ, Բարձր,
 Կոյն Կշանակութեամբ :

— Նապոլիի ձերքը եւ պառաւունքը
հրապարակւա երուսաղեմի (Ձա.
Ը, 4) : — Զրուցին զմամնէ եւ պա-
ռաւունք (Խ¹), — Զպառաւունս
իրեւ զմարս :

ՊՍՈՒԻԻՄ, պառւրհալ, հիշնալ,
(իրօք կամ նմանութեամբ):

— Բժիշկը որ 'ի սկզբան ցաւոյն
դէպ իցէ, զայն 'ի սկզբանն մա-
տուցանեն, որ ընդամիջէն՝ զայն 'ի
միջոցի, և որ 'ի պառաւել ցաւոյն՝
զայն հուսկ յետոյ (ենէն) : — Այլ
ընդէ՛ր ոչ ասիցէ 'ի ձերմաւ ցաւոյն :
— Քանզի 'ի Յոյն լեզուն ցաւ, հի-
ւանդութիւն (ի *αἰσθησις*) է, իրա-
ւան, որդէս և *αἰσθησις* նշանա-
կէ՛ կին ծեր :

—Որպէս առէ հին առասպելն, (Յա-
նորէն ձեռաց ելցէ զլեռն), ἡ ἀρχαία
(հին) իրական է, քանզի անկան
է՝ պատշաճեալ գոյականի իւրում
παραβολή (առասպել), որ է իրական:

◆ ◆

ՀԱՄԱՅՆ, նոյն է ընդ «Ռ» եւ
«Ռ», 'ի բարդութեան. — ամենա-
կայ, — ամենազօր, եւայլն :

Impf

ԱՄԵՆԱՅԻՆ, Պրտ. ԳԷԳԷ, Արար. ամ-
 Դ, Լա. omnis, omne, Յն. πᾶν,
 Իշ. ամենայն, — πανόλος, ամենա-
 տարբ, այսինքն, աստի՛ Կան լա-
 նայն :

ԱՄԵՆԵՒԵԱՆ, Պրա. հէճէկէտն :

ԱՄԵՆԵՒԻՒՆ , Պրտ. հեղեղի խ :

ՀԱՄԱԿ, Պրո. Եկեղեցի,

ՀԱՄԱԽՈՒՆ, Պրս. Հէֆթաւ: Այլ է
ԱՄԷՆ, Երբ. ԿՆ. Կղիցի: — Եւ ա-
սացէ ամենայն ժողովուրդն, ամէն:
Նոյն բառ է նաեւ 'ի Նոր Կտա-
կարանի, (ստեպ). — Ամէն ստե-
ձեղ, — Ամէն ամէն ստեձեղ:

Isoli

ՀԱՄ, ('ի բարդութեան), Պրոսկ.
Հէժ, (նման, պէս), — համամիտ,
համեմատ : Որպէս եւ

ՀՈՄ, (հռչակաւ ի բարդութեան),

Թն. ὁμός, նշ. նման, հաւասար, —
ὁμώνυμος, (հոմանուն) :
Ընտրելի է 'ի բարգուծիւնս հո-
քան զհոմ :

ՄԱՇ, որեան, Պրս. Ժաշ, նոյն նը-
շանակութեամբ :

ԽՄԵՄ, նաեւ աշխ. — Զերմու-
թիւն արեգականն ծծեաց խմեաց
զնոսա ճառագայթիւքն (Վեշոր.) :

ԽՈՒՄ, կերպուած,
ԽՄԱՆ, խմող,
ԽՈՒՄ, ջուրը թաթխուած,
ԽՄԵՆ, խմել,

Պրս. Խոմ, նշ. զինի, եւ Քրդե-
րէն՝ Խոմ, նշ. բնակիչի, եւ Պրսկ.
Խեմ, նշ. կարաս զինւոյ, եւ Արաբ.
Խեմ, նշ. զինի, յորմէ է՝ Ժեմար,
(զինով) :

Երրմէ (խմած)
ԽՈՒՄՈՒՄ, ջրարբի, խոնաւ տեղ,
ծմակ. — Փռչն 'ի խոխոմս եւ յա-
պառածս բուսանի (Ուլ.) :

Տես՝ քամիլ զբաժակն :

ԿԱՄՔ, Պրսկ. Կեմ, Կեմ, նոյն
նշանակութեամբ : Այս Պարսիկ բառ
նշանակէ նաեւ
ՔիՄՔ :

Երրմէ (կամք)
ԲԱՐԵԿԱՄ, թարգմ. Պրս. Եկեմ, Կեմ :
Երրմէ (կամք)

ԿԱՄԻՄ, — Այն ինչ կամէր ա-
ռաւօտն 'ի գիշերոյն մերկենալ (Ա.
Մկ. Ե. 30) : — Այն ինչ արեգակն
ընդ երկիր ծաւալել Կեմ (Բ. Մկ.
Ժ. 28) : — Իբրեւ օրն լուսանալ
Կեմ (Անդ.) : — Բանտապետն ձգեաց
զսուսերն, եւ Կեմ երթալ զիւրո-
վին : — Մինչդեռ կամէր ելանել
յԱսորիս (Գրք. Ի. 3) : — Իբրեւ
կամեցաւ զնա անել Հերովդէս (Գրք. Ի. 3) :

ԺԲ. 6) : — Եւ մինչդեռ այդն կա-
մէր լինել (Անդ. ԻԲ. 33) : Թն. ἐμελλεν
— Զի՞նչ կամեցիս անել (Գրք. ԻԲ. 26) : Թն. μελλεις :

Ասոնք եւ ասոնց պէս շատեր,
որ Կեմ բայով 'ի մեզ կը բացատ-
րուին, ոչ թէ նշանակեն տիրապէս
Կեմ, այլ ընդ բայի՝ կազմեն իբր
ապառնի ժամանակ բայի, պատաս-
խանելով Յունականն՝ μελλω, այս-
պէս նաեւ 'ի Պարսից լեզու՝ բայս
Խեմ, որ նշ. Խեմ, Կեմ, եւ
ընդ բայի՝ կազմէ զապառնի ժամա-
նակ նորին, եւ արդի Յունարէնն
μελλω (Կեմ) բայի օժանդակութեամբն
կազմէ զապառնի ժամանակն :

ԲԵՆԵՄ, Թն. βεναιος, նշ. ստոյգ,
ճշմարիտ, հաստատուն :

ԲԵՆԵՄԵՄ, բաղդ. սեւեւեմ :
Երրմէ (բեւեմ)

ՎԱԽԵՐ, ՎԱԽԵՐԱԿԱՆ, Պրս. Կա-
մէր, նշ. հաւատք : Այսպէս եւ
ՍԵՆԵՐԱՄ, ՍԵՆԵՐ, Լատ. severus,
նշ. պինտ, խիստ, ամուր, եւ Թրք.
սեմ, նշ. մեղեք, աշխ. Կեմ, եւ Կեմ-
րէ, սրածայր, Երրմէ
ՍԵՊ (*) , ՍԵՊԱՏԵԱՆ, Բաղդ. երէզ
եւ երիզ :

ՍԵՊԱՏԱՆ, հասարակած, Էրեմ,
Էրեմ :

ՍԵՊԱՏԱՆ, (ըստ յետոյ) :
Բառս՝ Էրեմ՝ փոխի նաեւ 'ի Էրեմ,
Ի ՎԱԽԵՐ ԳԱՄ, Կեմ, Կեմ, Կեմ-
րէմ, Էրեմար :

Կազմութիւնը բաղդ. վսեմ, վէզ,
վէճ, վէպ :

ՍԵՆԵՐԱՄ ԲԱՅԻՆ հակառակէն է
ՍԱԽԱՌՆԻՄ, բաղդ. սալանալ եւ
սլանալ, թրծել եւ թռչել :

ՍԵՊԱՆՆ, Պրս. Էթեմ, նշ. հեծե-
լազօր, եւ պատասխանէ Գաղղիա-
կան chevalier, յորջորջման (աս-
պետ) : Իսկ

(*) ՍԵՊ եւ ՍԵՊԱՆ ըստ մեզ տարբեր ար-
մատէ բառեր են, ՍԵՊԱՆ եւ Ն. Հիկ. Բո-
եւ Քերական, Զարգ. համարին լինել նոյն :

ՇԱՊՈՒՀ (*), Պրս. շափուք է յա-
տուկ անուն, եւ թարգմանի՝ ա-
ռաքութիւն։ Ունիմք
ՀԵՂՈՅՍ, բեւեա, Յն. ἡλος, նոյն
նշանակութեամբ։ Եւ
ՀԵՂՈՒՍԵՄ, բեւեաբէ։

ԵԶ, ծագի 'ի Յն. εἷς, որ նշ. մի,
ոմն (արական)։ — Մահուամբ եւ
զուգու ուրուք 'ի նոցանէ (Ուր.)։

Թորոյ

ԵԶԱԿԱՆ, Յն. ἐνικός։

Թայտ արմատայ է նաեւ՝

ԵՍ, զերանուն Ա. զիմաց, եւ
նկատի իբր՝ միութիւն, մի, Յն.
εἷς, Արար, Էւ, նշանակէ՝ եւ, եւ
զուգածայն գտանի Յունականիս ἔνα,
(մի, հյգ. εἷς, ուղ. արական)։

Որպէս եւ Բ. դէմն՝

ԴՈՒ, նշ. երկուութիւն, երկու։
Լա. tu (զու), մերձաւոր է ձայ-
նիւ ընդ duo, եւ ընդ Յն. δύο,
(երկու)։ նոյնպէս եւ Պրս. Բէյ
(զու), եւ Դէյ (երկու)։

Ապա չէ անդէպ ասել, թէ Յն.
εἷς, եւ Արար. Էւ, եւ հյ. եզ. եւ
Լա. tu, եւ Պրս. Բէյ, եւ Լա. duo,
եւ Պր. Դէյ, թերադրած են՝ մեր
Ա. եւ Բ. զիմաց զերանուններն՝ Էւ
եւ Դէյ. այսպէս եւ Պրս. Էւ, եւ
Զեղաթա, Դէ, որք նշանակին՝ Էւ,
առիթ եղած են մեր անորոշ ան-
ունաց

ՄԷՆ, — Ասին մէն մի դահեկան
եւ նոքա (Մարթ. Ե. 9), ἑλαβον, եւ
καὶ αὗτοι ἀνὰ δυνάμειον, այսպէս եւ
Արար. Էւ, որ նշ. Էւ, նմանաձայն
գտանի Յն. (εἷς) ἔνα, որ նշ. մի,
(հյգ.)։

Յոյնին Դն (εἷς) անունած է իբ-

(*) Դիտելի են Շափուք եւ առաջ րաւե
րուն վերայ կատարուած խաղը, Շափուք՝ Պար-
սիկ ճիւղմամբ շափուք, եւ առաջ, Պարսիկ ճիւղ-
մամբ առաջ։

բեւ Էւ, եւ Պարսիկն Էւր (մէն),
անունած է իբրեւ մի։

ՄԷՆ, մի՛ շփոթեր ընդ՝ մի։

— Մինն պարտէր հինգ հարիւր
դահեկան, եւ միւսն յիսուն։

Թորոյ

ՄԵՆԱՒՈՐ, ՄԵՆԱՆԱՄ, ՄԵՆԱՒՈՐ,

— Զիւրդ... նստաւ մենացեալ

քաղաքն քաղմաժողով (Ուր. Ա. 1)։

ՄԵՆԱՍՏԱՆ, իսկ

ԶԵԶՈՔ, ընթերցի՛ր՝ չ-եզ-ք, իբր՝
Էւ «չ Գ -», եւ թարգմանութիւն
Յն. οὐδέτερος, որ նշ. ոչ մին եւ ոչ
միւսն։

ՄԻ, (աշխ. մէկ), μία, իգականն
ձայնիս εἷς. իսկ (Եւ. Ժ. 9),
«Զթագաւորն Երիքովայ զմի, ըզ-
թագաւորն Գայեայ... զմի, զթա-
գաւորն Երուսաղեմի զմի» եւայլն.
եւ այսպէս քսան եւ ինն անգամ շէ-
քառք դրուած է համաձայն Երրա-
յեցերէնին, իսկ Յոյնը չունի այս
կրկնումները՝ գէթ եւ ոչ մի ան-
գամ։ Եւ որովհետեւ այս կրկնում-
ները Երրայեցերէնին մէջ երեսուն
եւ մի անգամ է, անոր համար վեր-
ջին համարին մէջ կ'ըսէ, «Ամենե-
քեան սոքա թագաւորք երեսուն եւ
մի»։ իսկ Յոյնը որովհետեւ քսան
եւ ինն թագաւոր կը համարէ, ուս-
տի 'ի վերջոյ կ'ըսէ. «πάντες οὗτοι
ἑκαταεὶς εἰκοσιεννέα», յայտն նաեւ
մերն Յոյնին համաձայն կ'ընթա-
նայ, «Ամենեքեան սոքա թագա-
ւորք քսան եւ ինն»։

ՄԻԻՍ, ըստ հին գրչութեան մեւս,
զոր մարթ է գրել մ'եւս, իբր՝ Գ
Էւ, թարգմ. Թրք. Կէր Դէյ։

Կայ նաեւ՝

ՄԻԻՍ ԵԻՍ, իբր, այլ, այլ Էւ Էւ

— Միւս եւս պակաս է 'ի քէն։

ՄԻԻՍԱՆԳԱՄ, ԷԷԷԷ՝ ԷԷԷԷԷԷ՝ ԷՆ-
ԷՄՄ. իսկ (Մարթ. Ժ. 28), «Ի
Դէյ... ԷՄՄ ԷՄՄ յորժամ նստցի
որդի մարդոյ յաթոս փառաց իւ-
րոց»։ Յն. ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, 'ի վեր-

դին չնշարեալն, կամ 'ի վերադին նշարեալն:

ՄԻՄԵԱՆՅ, իբր' ԳԳ-ն, եւ իբր թարգմ. Թրք. Կէր-Կէրէնէ:

Զթուականդ Գ, մի' չփոթեր ընդ Մի', (մկ.) Ծն. քչ.:

ՈՄԻ(*) է անական, որ միշտ մարդու վրայ կ'ըսուի, — այր ոմն, կին ոմն, մանուկ ոմն, ուրումն մեծատան, Տերտիւղեաւ ոմամբ, Լա. homo (ուզդ.), hominis (սեռ.), այր, կին, անձն:

ԹԻԻ, (սեռ.) թու-ոյ:

Երեցունէ մեզ դարձեալ զՊրս. Կէ-ոյ, Լա. duo, եւ Ծն. ծո, (երկու) իբրեւ սկիզբն թուոյ, որպէս թէ յերկու թուոյ սկսանի բուն թիւ, Գն չհամարեալ ընդ թիւս, զի է պարզ միութիւն:

Մանաւանդ՝ զի 'ի Պարսից լեզու կարի նմանաձայնք են՝ շե-մ (զուք), եւ շե-մ-ը (թիւ), Երամէ:

ԹԵԻ, երկու բազուկը կենդանեաց, մանաւանդ թոնոց, նկատի եւ իբր' կողմն, զի ասի, աջ թեւ, ձախ թեւ, իբր' —ջ կ-ը, յ-ի կ-ը, Թրք. —ջ քու, —ջ քու:

ԹԵԹԵԻ, ԹԵԻԱԿՈՒԵՄ, Ծն. πτερύσσομαι, πτερών:

ԹԵԻԵՄ, թռչել թեւովք:

Երամէ 'ի հակառակէն՝

ԴԵԴԵԻԵՄ, իբր' չկ-եւ Լե-լե-լ, անհասարակ է: Բաղդ. տանիմ եւ տատանիմ, վարիմ եւ վարանիմ:

Եւ
ԹՈԹՈՎԵՄ, չկ-րեւ Խօ-լե-լ կամ համարչեմ է:

(*) Բառից վերջին զիրը տեւապրումիւն է. եւ տսիկայ կը տեսնուի շատ բառերու վերայ. — Էօթն, ատամն, սերմն, որմն, տման, ձման, ինքն, եւ այլն: Դարձեալ զի hominis (սեռ.)՝ իսկ «մեռ» առ ին յորեակին է, եւ ոչ թէ «թին». բանգի սորա յորեակին է (յոգն), յափ-սուտ: Այս վերջինն իբրեւ առանձին բառ առնուելով՝ թէ «մեռն» եւ թէ «թին» յորեակի նշանակուած է «մեռ»:

ԹԵ- բառին՝ որ նշանակէ նաեւ՝ կ-ը, 'ի հակառակէն է՝

ԴԵՊ, յորմէ:

ՀԱՆԴԻՊ, ինչպէս նաեւ՝ յա-դ-ի-մ:

Երամէ յանդիմանեմ:

ԴԻՊԻՄ, ՀԱՆԴԻՊԻՄ, ԴԵՊԲ,

Ի ԴԵՊ, (մկ.) յա-դ-ի-մ,

ԴԻՊՈՂ, ԱՆԴԵՊ, —յա-դ-ի-մ:

Բաղդ. պատահ եւ պատեհ, անպատեհ, դժպատեհ, այսպէս եւ Թրք. —դ-ը, (ուզի, ուզիդ եւ աջող), յորմէ՝ —յա-դ-ի-մ (հանդիպել). եւ Պրս. բ-մ-ը, (աջ կամ ուզիդ), եւ բ-մ-ը, (դէպք, զիպուածք), եւ Թրք. բ-մ-ը կ'ըլլէ (հանդիպել):

Երամէ (թիւ)

ԹՈՒԵՄ, (ներգ.) համարել, 'ի թիւ արկանել՝ տալով զանունս թուոցն:

ԹՈՒԻՄ, (կրաւ.) համարել, կարծել: — Թուեցան յաչս անդգամաց, թէ մեռան: Բաղդ. համարեմ եւ համարիմ: Այսպէս է եւ Թրք. —յա-դ-ի-մ, նշանակէ՝ թուել (իրօք) եւ համարել, աչխ. «եղել»:

ԹՈՒԻԹ, կ-ը թէ:

ՏԱՐԲ, — ճարտարմտութեամբ ... ըստ տարից աշխարհիս: Արար. շէրէ, շէրէ, նոյն նշանակութեամբ: Երամէ

ՏԱՌ, առեալ իբր սկիզբն կամ արմատ դպրութեան, նշանագիր:

ԲԵԵՄ, ԲՂԵԵՄ, Ծն. πηγάζω, եւ աղբիւր՝ πηγή: Երամէ

ՓՍԵՄ, եւ

ՓՂԶԿԻՄ, եւ

ՄՂԶԿԻՄ, — Հեղձնում, մղձկիմ (Ո-կ.):

ՀԵՂԶԱՄՂԶՈՒԿ, իսկ

ՄՍԵՄ աչխ., բաղդ. վանել եւ վաճակել, Իսկ

ԺԱՅԹ-ԲԵՄ, հանել արտաքս, փրսխել, (իրօք կամ նմանութեամբ),

Lat. jactus, jacio, jactatio, jaculatio. — Ոչ ակն ածէին զանդէպան եւ զանիրաւան ժայթքել, եւ

ԺԲԹԵՄ, Եւրէլ, Զբէլ, Խաւէլ, — Գիշերի յորժամ առ ծովեզեր կայցես, եւ զջուրն ժթիցես, նը- շոյլք լուսոյն հատանին (Եւէկ) :

ԵԲԹԵՅՈՒՑԱՆԵՄ, Լաւնէլ, Գուր- Զաւաւնէլ : — Զօղոյն որ զցայգ առնու 'ի խոնաւութենէ ջուրց, հա- սեալ ջերմութեան արեգականն, չթիցոյցանէ 'ի բաց զտամկու- թիւնն, ուստի ընդ արեւածայրս ցօղ անկանի (Եւէկ) :

Աստի թերեւս

ԵԻԹԲ,

կայ նաեւ

ԵԲԹԻՄ, իբր Լեւիւն-Լեւմբ Զբ- Էլ, կամ ինչպէս աշխարհարար կը- սուի, շլէթ, եւ բայ մ'ալ ունինք՝ ԼԵԹԷԼ : — Նա (դուստրն Հերով- դիայ) չթիեալ չապեալ մեալ կա- քաւէր (Ուէ) : — Զարդասէր աղջ- կանց լիտեաց չթիւոց (Թաւի Բաբ) : — Յուրիցն, Մուլացելոցն, անմը- տացն, չթիւոցն (Աւէ) :

• •

ԵԲԷՅ, (սեռ.) երից-ու, Բառ Են. իերէս, (մեծ, ծեր, քահանայ), եւ սա 'ի ձայնէս իերէս, նուիրական, սուրբ) : Յորմէ

ԵԲԵԲ, (սեռ.) երից : (Դիտէ՛ ուղ- զադրութիւնը, այսպէս եղած է՝ չչփոթելու համար ընդ՝ երէք (կեն- դանիք) :

Յորմէ համառօտեալ (առ նորովք), եմ, ('ի բարդութեան) :

ԵՈՒՄԵՄ, ԵՈՒՄԿԻԻՆ, ԵՈՒՑԱՆԻ : Երեքն է խորհրդաւոր, նախա- պատիւ կատարեալ թիւ, մի ան- զոյգ, եւ մի զոյգ թիւէ կազմեալ : Պիւթագորիանք եւ Պլատոնեանք զերեքն քան զամենայն թիւ մեծ եւ զերազանց համարէին, եւ ե-

ռանկիւնի ձեւը կ'ըսուէր Են. ԵԴՄԵՇՈՎ ԵՈՒ ԵԵՈՎ :

Են. Երեք, իբր՝ երեքնել, կը նշանակէ երեք անգամ զեափնը զար- նիւ ընդդիմամարտը 'ի մրցման, վասն զի այս էր նշան յաղթութեան :

Երեքալեան ծով (Են. Երեքալեա) ըսելով՝ կիմանային՝ շատ կատաղի ծով, եւ երբեք ալիքն քան զառա- ջինն եւ զերկրորդն կատաղի կը համարուէր : Եռանկիւնի էր Աթե- նացոց արդարութեան ատենը, եւ անոր ձեւէն առնելով՝ անունը կոչեցաւ τριγωνον, (եռանկիւն), նաեւ նոցա օրինաց տախտակներն (τριγωνοι), եռանկիւնի էին, ինչպէս նաեւ ամէն պաշտօնական թղթեր կը կոչուէին δελτος, Յունական Δ գիրին անունէն առնելով, քանզի եռանկիւնի էին :

Պիւթեան հարցիկն (πιυθια) պատ- զամատեղին եռոտանի (τριπους) էր :

Երեք անուն ունենալը աշխու- կանութեան նշան էր առ Հռովմա- յեցիս :

— (Երեքն է) լի թիւ, ունայնու- թիւն ոչ ունելով (Փիւ. Ժ. էջ 532) :

— Երեքն կատարեալ է, ունելով սկիզբն, մէջ եւ աւարտ (Խաբ.) :

— Երիցս 'ի հրատ կայծականց ցօ- ղեաց ծորան քաղցրածաւալ, ե- րիցս 'ի ծագքս յարկին լոյց ծառաց- եալ փայլատակեաց (Վէրբ. Մշ. Գ. 381—382) : — « Երիցս հեղեալ նուէր », զի երրեակ թիւն մեծ էր եւ խորհրդական եւ աստուածային առ հինսն. մինչեւ ասել նմին իսկ Վիրգիլեայ 'ի հովուական տաղան, « Աստուած ինքնին երրեակ թուով է զուարճացեալ » (Աւ. Գ. Մա. 381) :

— Երրակի զքեւ նարօտ 'ի գոյն երրեակ նախ չուրջ պատեմ զբաղ- նեօքս այսոքիւք, երիցս ապա չուրջ զքոյին ամեմ պատկեր : Աստուած ինքնին 'ի թիւ կոճատ է զուարճա- ցեալ (Վէրբ. Մա. Գ. Բ.) :

— Աստ անդոյգ թիւ իմանի եր-
բեակն գերագոյն 'ի թիւս, զի ըստ
Արեւատանիի եւ Պլուտարքեայ բո-
ւանդակէ զսկիզբն, զմէջ եւ զկա-
տարած. եւ զի դարձեալ սովաւ
զօրութիւնք զիցն երկնաւորաց եւ
սանդարամեականաց բացատրին,
քանզի երբեակ 'ի ձեռնն Արամազ-
դայ նկարին շանթք, եւ Պրսիդոնի
երեքարձէն գաւազան (τρίαινα), եւ
Պլուտոնի երեքզլխի շուն, Պար-
կեայք երեք (τρίαινα), Գորգով-
նայք (αἱ γοργόνες) ժանտք զժոխոց՝
երեք, ըստ այսմ եւ Արտեմիայ եւ
Քաղիմակ էին պատկերք, եւ ա-
նունն էր յերկրի՝ Անահիտ, յեր-
կինս՝ Լուսին, եւ 'ի սանդարամեա-
նեկատէ (Առք 'ի Ծառ. 77) :

Հնդկաց երրորդութեան չաստ-
ուածն է Պրամա, Վիշնու եւ Սի-
վա : Քաղդէացւոց աստուածարա-
նութիւնք կը գաւանէր երեք սկիզբն
կամ պատճառ : Պարսիկք երեք միջ-
րական պաշտօն կուսուցանէին ժո-
ղովրդեան : Ճարտնայիք կը գործա-
ծէին երեք թիւը իբրեւ նշանակիչ
աստուածութեան. եւ Սրպերիայի
անապատներուն մէջ գտնուեցաւ
հին դրամ, յորոյ վերայ գրուեալ
էր, 'ի պատիւ երբեակ եւ մի աս-
տուածութեան : Չինաստանի մէջ
եւս այս վարդապետութիւնք կայ,
քանզի այդ երկրին ժողովուրդը կը
հաւատայ թէ կայ գերագոյն Աստ-
ուած որ ստեղծեց զամենայն, եւ
նորա բնութեանն կան երկու ուրիշ
կառավարողներ որ ընդ նմա կը տի-
րեն. մին՝ վերին, եւ միւր՝ ստո-
րին կամ անդնդային աշխարհի վը-
րայ, Պուրկաս կ'ըսէ, Չինաստանիք
երբ առաւօտուն կ'ելլեն, կը դար-
ձընեն իրենց երեսը յարեւելս, եւ
իրենց ձեռուրներն յարելով իրա-
րու, կ'ըսեն, երրորդութիւն աստ-
ուածն պահէ զմեզ իւր օրինաց մէջ :
Նոր աշխարհի մէջ եւս կայ այս հա-

ւատքը, քանզի Հարաւային Ամերի-
կացիք իրենց Թանկա-Թանկա, կամ
երբեակ եւ մի աստուածը կը պաշ-
տեն : (Շաբաթն ուրիշն է իւրեքն,
1841 Մարտ) :

Իսկ (Յուդ. Գ. 4) «Այլ եւս էրէ-
աւուրք, եւ Նինուէ կործանեացի» :
Երբ. +----- :

Երէ՛ բառէն է նաեւ

Երեմիայի, իսկ (Ղուկ. Գ. 23) :
«Եւ ինքն Յիսուս էր ամաց իբրեւ
երեսնից սկսեալ, որոց որպէս կար-
ծէր որդի Յովսեփայ» : Հյունականն
ὦν (որ է կամ որ էր) թուի թարգ-
մանչին ընթերցեալ ըստ իւրում օ-
րինակին ὦν (որոց), այլ ստոյգ միտք
բանին է... «Եւ էր, որպէս կար-
ծէին, որդի Յովսեփայ» :

Նաեւ

Երէ, գրեալ եւ

Երէ, երէ վայրի կամ էրէ վայրի,
ճագեալ է 'ի բառէս էրէ, ըստ նմա-
նաձայնութեան Յունին, քանզի Եր.
τρία, (երեք) եւ Թρία, յք. երէք
(այսինքն, անասունք), այլ է երե-
վար կամ երկուար :

• •

Երթեւեկ, նշ. երթեւեկող, եր-
թեւեկութիւն : — Եկին որդիքն Իս-
րայելի գնդ ընդ այլ երթեւեկան
(Ծանոթ. ԽԲ. 5) : Եւ. μετά τῶν ἐργα-
σένων : — Երթեւեկացն մարդիկ տա-
միր 'ի գինս (Եւ. Ի. 15) : — Ոչ
գոյր երթեւեկ՝ տօնից : Տճեբու հա-
մար էլու թոյող չէր : — Չինս պատ-
ճառք իցեն երթեւեկի նորա 'ի վե-
րայ ջուրցն (Վեցեր.) :

Մոհս եւ եւ, Տճ. Կերէն Կերէն :

— Լրտեսք էք դուք, եւ զիտել
զել եւ զմուտ աշխարհիս եկեալ էք
... զել եւ զմուտ երկրիս եկեալ
էք տեսանել (Ծանոթ. ԽԲ. 9—11) :
Եւ. τὰ ἔργα : Ոճ Հայ. եւ Տճ. :

Այսպէս եւ

ՏՈՒՐ ԵՒ ԱՌ, Թարգմ. ՏՏ. — Էրէւ, — Էրէւ — Էրէւ :

ԿՈՒԵՄ, ԵՆ. ԽՈՐԲԷՐ, ԵՐՄԷ
ԿՈՒՆ, ԵՆ
ԿՈՒՌ, ԵՆ
ԱՌ ԿՈՒՆ, (մկ.), 'ի բառէն կուռն
(կուռնկ) :

ԵՐՄԷ ԵՆ ԱՅԻՆ.
ԿՈՒՆԱԿ, բաղդ. դիք ԵՆ ԹԻԿՆ =
ԹԻԿՈՒՆԵՐ, — Երբեքն դիք, ԵՆ ԵՆ
դիքին ձեզ ԹԻԿՈՒՆԵՐ :

ԵՐՄԷ (կուռն)
ԿՈՒՌՔ, ԵՆ. ԽՈՐԲ, ՆՆ. զերծումն,
տաշեղ, Իսկ

ԴՐՈՇԵԱԼ, որ նոյն է ընդ ԿՈՒՐ, +
ձաղի 'ի Պրս. Բէր-Էրէւ, (որ ՆՆ.
քերծու, տաշեղ, ԹԻՐ. Բէր-Էրէւ,
ԵՆ. ԽՈՐԲԷՐ, ԵՆ ԵՆ մեզ)

ԴՐՈՇԵՄ, ԵՆ. ԷՍ, ՆՆ. ամբիւ,
քանդակել, դրոշել, Պրս. Էր-Էրէւ-
ԷՍ, ՆՆ. որ կուռն դրոշէ, որ առնէ
դրոշեալ : ԵՐՄԷ

ԴՐՈՇԵՄ, ԴՐՈՇԵՄ, բաղդ. կուռք
ԵՆ կուռն : ԱՅԻ Է

ԴՐՈՇ, զբաւ, Պրս. Էրէւ, Նոյն
նշանակութեամբ : ԵՐՄԷ

ԴՐՈՇԱԿ, զբաւակ, Էրէւ, — Կին
մի մերձեցաւ 'ի դրոշակ հանդերձի
նորա : Իսկ

ԴԻՔ, որ նշանակէ՝ կուռք, դրո-
շեալ պաշտելի բառ հեթանոսաց,
ձաղի 'ի Պրս. բառէս, Էրէւ, որ ՆՆ.
Էրէւ, ԹԻՐ. Էրէւ, ԵՆ ընդհակա-
ռակն 'ի հին Պրս. բառէս՝ Էրէւ, որ
ՆՆ. կուռք, Թուր ձաղեալ մերս

ՊՈՅՏ, (սեռ.) պուտան : ԵՐՄԷ
ՊՈՅՏԱՐԻ, իրր՝ պուտելի ձեռ ու-
նեցող, կախալ ԵՆԱՅԻՆ :

ՊԵՐՔ, իրբեւ խիստ ԵՆ կարծր
մարմին, յորմէ 'ի հակառակէն

ՊՏՈՒԿ, (ստեանց, ծառաց) որ ԵՆ
փափուկ մարմինը :

ՊՏԿԵՄ, բաղդ. խնցի ԵՆ ցեխ, ա-
ղիս ԵՆ աղօս : — Երբէ կարի ճըմ-

լիցեա զպտկունսն, Ելանէ արիւն
(ԱՌԱՅ. Լ.) : — Զի Թէպէտեւ ոս-
տովք առժամանակ մի պտկեցէ
(ԻՃ. Դ. 4) : Ուրիշ է

ՊՏՈՒՂ : ՏՏ. Էրէւ, ՆՆ. փոխարէն,
փոխարինութիւն, ԵՆ զի՞նչ է պտուղ՝
Երբէ ոչ՝ փոխարինութիւն վաստա-
կոց :

(սեռ. պ տ զ—ոյ

պ տ լ

է է այսինքն՝ Էրէւ,

— Ահաւասիկ մշակ երկայնա-
մտեալ սպասէ պատուական պողոյն
երկրի, մինչեւ առցէ զկանուխն
ԵՆ զանազան (ԵՌ. Ե. 7) :

ՊՏՈՒՂ ՏԱՄ, Թարգմ. ՏՏ. Էրէւ
Էրէւ :

ՊՏՈՒՂ ԲԵՐԵՄ, ՊՏՂԱԲԵՐ, Թարգմ.
ԵՆ. ԽΑΡΑΠΟΡΟΣ, Պոյտն իրբեւ անօթ
խեցեղէն յառանին պէտս պաշտեալ
լինի՝ ԵՆ Է

ՊԻՏԱՆԻ, բաղդ. կարասի ԵՆ կա-
րեւոր :

ՊԻՏՈՅ, ՊԷՏ, ՊԷՏԲ, ԱՆՊԻՏԱՆ,
ՊԷՏ ԱՌՆԵՄ,

ՊԻՏԱՄ, պէտս ունել, կարօտել,
ԵՆ. δέσμις : — Պիտայ (*) Ահարոն
աստուածաորիքն Մովսէսի բժշկել
զխտորումն 'ի Մարիամու (Փէւ.) :

ԵՆ

ՊԻՏԻ, — Ոչ պիտի մեղ այր սպա-
նանել յիսրայելէ (Բ. Թ. Է.) : — Այր
ոչ պիտի ծածկել զզլուխ իւր (ԱՌ.
ԵՌ.) : — Եւ զի՞ պիտիցի (ԷՌ. Էրէւ
ԷՌ.) զարանց ասել (ԱՌ.) : Իսկ

ՊԵՏ, (Էրէւ—որ Էրէւ), նոր Պրս.

(*) Ն. Հյկ Բա. յետ բերելոյ 'ի մէջ զայս
զկայուցիւն 'ի փիլոնէ, յուելու. «Այժմու
Յոյն ճէճաւ, այսինքն՝ աղաչէ. ստիպյն այս
Յոյն բայդ՝ նախ՝ նշանակէ՝ պիտոյ, պէտս
ունել, կարօտել, ԵՆ երկրորդ՝ աղաչել, ուս-
տի Սարգմանութիւնն փիլոնի Սուր ուղիղ.
«պիտայ Ահարոն, այսինքն՝ Ահարոն պէտք
ունի կամ կարօտի Մովսէսի 'ի բժշկութիւն
Մարիամու :

պէտ, եւ հին Պրս. պէտ, պայտ՝ նշանակէ տէր :

Եւ թուի թէ այս բառը նոյն է ընդ պէ-ն, կուք (ըստ ծագմանն), որ յառաջ նշանակէր տէր :

Ըստ Պատմալական կրօնից՝ աստուածային եւ նուիրական համարեալ անուանք՝ ըստ Զրադաշտական զինին վարին հակառակ մտօք :

Յորմէ

ՆԱՀԱՊԵՏ, այս բառը կը ստուգաբանուի իբր նախախետ, բարդեալ նախ եւ պէտ բառերով, Յն. πατριάρχης. սակայն կը թուի ձեւացեալ Պարսիկ բառով՝ նապէ, որ նշ. բուն եւ բուն ծառայ. որ 'ի մեզ բարդեալ ընդ անուանս՝ պետ նշանակէ՝ (փոխարեութեամբ) զնախահայր ազգատոհմի միոյ, իբրեւ զբուն ծառայ :

Ունինք բառեր, որ այնպիսի կերպարանք մը առած են, որ առաջին հայեցումով չեա կարծեր թէ օտար ձայն մըն է, զոր օրինակ՝ բարեկենդան, բարդուած է բառէ եւ կենդանութեան բառերով, մինչդեռ ասորկայ Պարսիկ բառ մըն է, պէրդան, եւ կը նշ. բարեկենդան : Անջրպետել, բերկրեալ, բուրաստան, փորանկեալ, փարելի, եւայլն : Այսպէն է նաեւ

ՆԱՀԱՍԱԿ, իբր՝ նախ-ատակ . սակայն թուի լինել բառ Պարսիկ նապէ, որ նշ. քաջազն, եւ կը պատասխանէ Յունականին ἡρώς, զիւցազն :

Դիֆ, (տես 'ի վերոյ), նկատին իբր անմահք, ուստի ունինք 'ի նորին հակառակէն՝

Դի, Դիւսին, — ի վերայ զիականց անկերոց : — ի վերայ զիական խօսնառն իւրոյ :

Եւ 'ի սորա հակառակէն՝

Դիֆ, Տիֆ, որք նկատին իբր միշտ կենդանիք . եւ ամբ կենաց, կենանք,

— մանուկ տիովք, — ի տիս ծերութեան : Իսկ

Դեմ, Պրս. Դեմ, նոյն նշանակութեամբ :

Ինչպէս որ ըսուեցաւ, հակառակ մտքով աստուած են Սանսքրիթ՝ Դեւ, եւ Զէնտ՝ Դեւ, որ ըստ նոցա՝ նշանակէ աստուած, յորմէ է 'ի մեզ նաեւ

Տի, ուրտի Աստուած (դիք) կենանք (տիք) եւ լոյս (տի) :

Յորմէ

Տեմեմ, Արար. Դեմ, նշ. տեւականութիւն, մշտնջենաւորութիւն, հանապազօրութիւն, Լատ. durare տեւել, duratio տեւականութիւն :

Դիտողութեան արժանի են յաջորդ ազգակից բառք. Լատ. dies, օր, եւ Deus Աստուած, divus, երկինք, dius աստուածային, diurnum տուրնջենային, diu 'ի տուէ եւ տեւական, diva զիցունի, drves մեծատուն, առատ : Յն. ζεύς (սեւ), δειός (կոչ.), եւ (զորացի) θεός (կոչ.), Զեւ, Դիոս, Արամազդ : Լատ. Jupiter (սեւ), Jovis, Արամազդ, juvenis, պատանի, Պրս. հիւս, եւ Սանսքրիթ՝ Եւս, պատանի, նորատի, եւ Թրք. Դեւ, նշ. երէկ, օր երկեկան :

Ոչինչ ընդհատ արժանի զիտողութեան է

Օր, (աւր), (սեւ) աւուր, եւ Զէնտ՝ աւուր, հաւաք, եւ 'ի սեպագիրս, հաւաք, Արամազդ. Երր, ընթերցեալ՝ օր, նշ. լոյս, եւ Յն. ἄνως, նշ. արշալոյս, ἄυρος առաւօտեան, ἄυρον վաղիւ, ἄυρα օդ, հանդարտութիւն օդոյ, եւ ἄρα ժամանակ, զէպ ժամանակ, նաեւ գեղեցիկ երեւոյթ, եւ Լատ. aura լոյս, օր, եւ aurora արշալոյս, եւ այս վերջին բառիս կարգէն թուի

Օրէն, (աւրէն), համեմատ լուսոյ, եւ յաւիտենական, եւ իբր՝

Որ էն, նաեւ յարաբերական ը-

սուած գերանունը, եւ նորա համա-
ռատութիւնը

ՈՐ, Ո, — Օրէն յաւիտեական
ազգաց յազգս (Եւ Սրբեպ.):

Ուստի

ԱՆՈՐԷՆ, հակառակ Աստուծոյ,
ամբարիշտ: (Տես եւ իրաւունք):

Օրէն՝ քսա համաձայնութեան Յու-
նին՝ նշ. աւան, զիւղ, քանդի,
սօքս, նշ. օրէնք, եւ սօքս, աւան,
զիւղ, զաշտ, արտ:

— Զինչ օրէնք կամ քաղաք, կամ
քնաւ ամենեւին տեղի բնակեալ
մարդկամբ (Գ. Մկ. Գ. 3): — Քա-
ղաք ընդ քաղաքի, եւ օրէնք ընդ-
օրէնս (Եւ.): Իսկ — Զսահմանս Հը-
րէաստանի եւ զերիս օրէնսն (Ա.
Մկ.): — Սարա կամ Սարայի պա-
կասեալ էր լինել ի կանանց օրինի
(Ծննդ. ԺԷ. 12): — Ի կանանց օ-
րէնս կամ (Անդ. ԼԱ. 35):

Ըստ Թուրանական բացատրու-
թեան, «արէլէնի կէօբէտ», — «արէ-
լէնիւթ օմաթ»: (Տես եւ տեռաստի):
Յորմէ (օրէն) իբր ի հակառակէն
ՅՈՐԷԱԿ, ԶՈՐԷՆ, եւ

ՈՐԱԿ: Բազդ. կտակ եւ քատակ,
կատակ, աւետարան եւ զաւեշտա-
րար, պիտակ եւ պիտակ: Եւ

ՕՐԷՆ, իբր մասնիկ յաւարտս բա-
ռի. — աստուածօրէն, մարդկօրէն,
եւ ոսմիօրէն, գոհնկօրէն, հեգնօ-
րէն:

ԱՐԷՆ, Յուն-արէն, փոխ-արէն, եւ
ԵՐԷՆ, Հայ-երէն, Երբայեց-երէն:

Յորմէ (օրէնք)

ՅՈՐԷՆԵՄ, եւ

ՕՐԷՆՈՒԹԻՆ, (աւրհնութիւն):

— Օրհնութիւն ստասցի որ զօ-
րէնս գնէ:

Կամ ի Պրս. ձայնէս՝ «Ֆէրէն», որ
թէպէտ է միջարկութիւն գովու-
թեան. սակայն ծագի ի լայնէս ա-
ֆէրէյթէն, Զէնտ՝ «Ֆէրէթ», (տեղ-
ծանել, առնել), եւ ասի միայն
զԱստուծոյ:

ՀԱՅՐ, կազմուած է ի բառէս՝

ԱՅՐ, եւ սա ի Պրակ. էր, նոյն
նշանակութեամբ, Երբ. էշ. նշ. այր,
եւ էշ, կին, եւ ասով լաւ եւս կը
հասկընանք թէ ինչ ըսել է, — Սա
կոչեցի կէն, զի յառնէ իւրմէ ա-
ռաւ (Ծննդ.):

Իսկ բառիս սեռականը

ՀՕՐ, (հաւր), է առանձին բառ,
Պարսկերէն՝ Խօր, որ եւ Խաւր, հաւր,
նշ. արեգակն, արեւ, հայր լուսոյ,
կեանք, Խաւր՝ Պահլ. Լոյս, յորմէ
բարդեալ Խաւրէյթ կամ Խօրէյթ, որ
թարգմանի Լոյս արեգական, կամ
արեւ, որ վարի նաեւ իբր յատուկ
անուն, որպէս ունիմք առ Եղնկայ,
ԽՈՐԱՇԷՏ կամ ԽՈՐԱՇԷՏ:

Արդ

ՀՈՒՐ, Պրս. եւս՝ հաւր, Խաւր, նշ.
արեգակն եւ Արաբ. հաւր, նշ. Զիւրմ,
«հաւր» մասնաւոր, (ամենիմաստ տէր)

ԱՐԱՄԱԶԻ, եւ ն. Պրս. հէօրէօնդ,
զի Զանդիկ՝ մասն, մասնա՝ նշ.

ԻՄԱՍՏՈՒՆ, Յն. տօքօք իսկ ՏՊՊՐՈՆ:
ԻՄԱՍՏ, յորմէ

ԻՄԱՍՏՆԱՆԱՄ, մի՛ շխտեիք ընդ՝
Խմանա՛մ, (տե՛ս զբառը):

Յորմէ (իմաստուն) ի հակառակէն՝
ԻՄԱՍՏԱԿ, բազդ. օրէն եւ օրինակ,
պիտակ եւ պիտակ, հաւաստի եւ
զաւեշտ: Յն. տօքստէ՛ն, այն է՝

ՍՈՓԵՍՏԷՍ, ՍՈՓԵՍՏ, իսկ

ՍՈՓԵՐ, (զիւրք, մատեան) է բառ
Երբ. «ֆէր», որ նշ. զպլիւր: Յորմէ

ՍՈՎՈՐ, բազդ. ընթեռնուլ եւ ըն-
դել, կարգալ եւ կիրթ, վերծանել
եւ վարծ: (Եթէ չիցէ ի Պրս. վէր-
դէյթէն):

ԱՅՐԵՄ(*), իր ծագումն ունի ի
բառէս այր, եւ սա ի բառէս՝ հայր,
եւ ասոր հակառակ՝ մեր մայր բառը
իր սովորական նշանակութենէն զատ,

(*) Այրեմ եւ զարեմա՛մ քնաւ իրերաց հետ
վերաբերութիւն չունին, եւ վերջնոյն սկզբան
զվիւր նախդիր չէ:

մարեիւո Նշանակութիւն մ'ալ ունի, երբոր կ'ըսուի՝ «Չծրագն ըզգուշութեամբ իմն 'ի մայր զարծուցանեն» (Ուլ.) . եւ արեւու համար, «'ի մայրն մասնել» : — 'ի հասարակ աւուր եմն տ արեգակն 'ի մայրն (Եղեշէ 'ի Էւլ.) . եւ աշխ.

ՄԱՐԵՄ, Թն. μαρειω, թառամիլ, նուաղիլ, շիջանիլ, Կեզտ. mar, եւ Լա. mare, նշ. ծով, եւ morire, եւ Պրս. مړ-ըրէն, նշ. մեռանել :

Ներսիս մեզ հետեւեալ գիտողութիւնը բնել Շարականաց սա երգին. «Աննիսթական աղաւնի անքննելի, որ քննէ զխորս Աստուծոյ, զբ ասեալ 'ի հօրէ պատմէ զահաւոր եւ զմիւսանգամ զպուսան» : Կ'երեւի թէ մէկը ձախողակի նախանձաւորութեամբ փոփոխութիւն մը մեծած է՝ զնկում 'ի հօրէ զարհուրելով 'ի յորդոյ . ինչպէս նաեւ յարաբերականին վրայ 2 մը քեռցուցեր է :

Շարականին այս խօսքը կանխարկէ Յօշ. ԺԶ. զլսոյն 13 եւ 14 համարները . — Յօրժամ եկեցէ նա, հոգին ճշմարտութեան, առաջնորդեցէ ձեզ ամենայն ճշմարտութեամբ, զի ոչ եթէ յանձնէ ինչ խօսիցի, այլ զոր լսէն (կամ լսիցէն) խօսիցի, եւ զգալոցն (Թն. ըզգալոցան) պատմեցէ ձեզ : Նա զիս փառաւորեցէ, զի յէմէ անդէ առնողս եւ պատմեցէ ձեզ :

Գալով ոչ բառին գործածութեանը, կը վարի 'ի մեզ՝ նաեւ մարբառին հետ :

ԱՅՐ ՄԱՐԻ, աշխ. երէկ մարբ, ՏՃ. եր + էշէ, եր արեմ :

— Առն մարդոյ, (Թն. առն) չէ պարտ ծածկել զգլուխ իւր (Ա. Կռնի. ԺԱ. 7) . — Արձակեալ զկինդ յայր իւր, զի այր մարգարէ է (Մռն. Ի. 7) . (Թն. զի մարգարէ է) :

Այսպէս ասի 'ի մեզ նաեւ

ԿԻՆ ՄԱՐԻ, աշխ. կնիկ մարբ :

— Կին մարդ (Թն. կին) ցածաթեամբ ուսցի . . . այլ ուստի ցանկ կնոջ մարդոյ (Թն. կնոջ) ոչ հրամայեմ, եւ ոչ ճոխարան լինել (αὐθενέω) . քան զայր մարդ (Թն. զայր) (Ա. Տէ. Բ. 11) . — Արժան է կնոջ մարդոյ (Թն. կնոջ) հօրանի յազօթս կալ (Ա. Կռնի. ԺԱ. 13) :

ԱՅՐ, ի, իւ, տարբեր նշանակութիւն ունի հոլովոյն տարբերութեամբ, եւ կը նշանակէ՝ +արբ, ինչպէս նաեւ մայր՝ ի, իւ, տարբեր նշանակութիւն կ'առնու, զի կը նշ. եղեւին կամ մայր ծառ, Պարսկերէնն ալ +եւ կը նշ. թէ՛ քարայր, եւ թէ՛ մայր ծառ : Լիւրինէն քիչ մը տարբեր :

ՄՈՐԻ, կը թուի ծաղեալ 'ի բանէս՝ մայր, (մօր) . վասն զի կը նշ. զտեղին՝ ուր ծնած ու սնած է, կամ ուր որ իր մօրը բնակարանն է, վասն զի միայն իր մայրը կը ճանչնայ, (զազանի վրայ խօսելով) :

— (Դազանք) 'ի ծաղել արեւու ժողովին, եւ 'ի մօրիս իւրեանց դադարեն : — Դարանի (կամ վարանի) 'ի զազանիս որպէս առիւծ 'ի մօրեոջ իւրում (Աւլ.) : — Եւ առիւծ 'ի մօրեոյ իւրմէ (Երեմ. Դ. 7) :

Ինչպէս հայրէն

ՀԱՅՐԵՆԻՔ, (մարդու վրայ խօսելով), որ կը նշ. իր հօրը եւ նախահարց բնակած երկիրը :

Այր (սեռ.) առն, բառին սեռականէն է

ԱՌՆԵՄ, եւ իւր անցեալ անկատարը՝ առնէի . իսկ կատարեալը՝

ԱՐԱՐԻ, ունի Յունական արմատ, ἀραρίζω, նոյն նշանակութեամբ, կամ թերեւս բողբոջին այս Յունականէն կազմուած բլլայ :

ԿԻՆ ԱՌՆԵՄ, ըստ Պրս. کینه-էր-արէն, — Արք կանայս առնեն :

Այլ է

ՅԱՌՆԵՄ, Թն. ὅρνεμα, նոյն նշ. :

Այլ է նաեւ

ԱՌՆՈՒՄ, Ծն. ἀρνύσκει, նոյն նշ. :
— Սա կաշեացի կին, զի յառնէ
իւրմէ տառ (Մնմբ.) : — Առաւ
Բարեկոն, յամօթ եղեւ Բել :
Տպ. — Բաբելոն :

Հայր բառին հակառակէն
ՀՕՐԳԻ, աշխ. իւրիւ հայր :
ՅՕՐԱՅ, — Ընդ մէջ յօրային եւ
խորթիցն (Սեբեբ.) : Իսկ

ՄԱՍՐ, Պրտ. հաբէր, հաբու, Ծն.
מֶלֶךְ, מֶלֶךְ, հայն է որ ինչ է
հայր, եւ ձեւացեալ ըստ այնմ :
Աւստի եւ սորա սեռականն է ա-
ռանձին բառ, իրր խոնաւ եւ ջրոտ
տեղի, բեղմնաւոր, նշանակ ծնողա-
կանութեան, որպիսի հաւաքեալ են
ճահիճք եւ ամենայն ջրարբի վայրք,
հակառակ հօր, իրր խոր, խուր,
հուր, սկիզբն քերմութեան, ծնու-
ցիչ զօրութիւն՝ խառնեալ ընդ խո-
նաւութեան : Իսկ

ՄՕՐԳ, իրր՝ ճախին : — Եւ ոչ
մօրք անգամ տղմացեալ միացին
(Վեցբ.) : Եւ

ՄՕՐԱՅ, ՄՕՐԱԿԱՆ, — Հաւուց
վայրենաց եւ մօրականաց (Եւ-
թբ.) :

ՄՕՐՈՒՅ, ՄՕՐԱՆԱՄ, Մովացեալ
մօրացեալ կայցեն ջուրք յանդա-
տանու (Սեբեբ.) :

ՄՕՐՏԱՆԱՄ, — Տեղիս յամարայնի
մօրացեալս ջրով (Սեբեբ.) : — Երկ-
նաւոր անձրեւօք մօրացեալ (Աւթ.) :
Եւ

ՄՕՐՈՒ, աշխ. իւրիւ հայր :
— Մուխ որ ՚ի մէջ մօրուն եւ
բրջուացն ծխիցի (Սեբեբ.) : Եւ

ՄԱՐԻ, Ծն. ծղիւ, Թրք. Լուսն :
— Աքաղաղ որ շրջի ՚ի մէջ մա-
րեաց սիգալով (Աւթ. Բ. 31) :

ԹԱՆԶՐ, (սեռ.) Թանձու, Լատ.
densus, նոյն նշանակութեամբ :

ՍԵՂԱՆ, Պրտ. փշա, նշանակէ
սեղան ճոխ, սեղան արքայական :

— Ուտիցէք եւ ըմպիցէք ՚ի սե-
ղան իմ յարքայութեան իմում :

ԱՐՄԱՒ (*), գրի եւ

ԱՄԲԱՒ, եւ

ԱՄՐԱՒ, — Մնուցի զնոսա ամ-
բաւով եւ բանջարով (Վրթ. Հրց.) :
— Յքի զոր յամբրաւոյն առնէին,
եւ ՚ի պէտս զինւոյ փոխէին, զայն
կոչէ (Ութ. Եւ.) :

ԱՐՄԱՒԵՆԻ, ԱՄԲԱՒԵՆԻ, ԱՄՐԱ-
ԻՆԵՆԻ, բաղդ. սկիւմն եւ սկիզբն :

Արդ՝ «մբբ» է բարգեալ «մբբ-
» եւ կազմեալ է այսպէս. Ծն.
ἀνδρο-, նշ. անձան, անապական,
յորմէ է մեր բառին տալիս մասը՝
«մբբ» իսկ երկրորդ մասը՝ «», է իրր
համառօտութիւն բառին՝ հաւ (թրու-
չուն), ուստի ամբրաւ՝ ստուգաբա-
նի՝ անձան հաւ. քանզի հաւն ար-
մաւ՝ որ եւ փիւնիկ հաւ, անձան
է, վերստին ծնանելովն ՚ի մոխրոյն
(ըստ առասպելաց) : Եւ քանզի Յու-
նական ձայնին փոխէ, (փիւնիկ)
կրկին է նշանակութիւն, զի նշա-
նակէ զպտուղն եւ զհաւն արմաւ,
վասն այնորիկ եւ հայեցին «բբ»
կրկնանանակ է Յունականին հան-
գոյն, զի յայտ առնէ՝ եւ զպտուղն,
եւ զհաւն :

(*) Որպէս յայտնի է, բոսս այս գրի յա-
ճախ «բբ», եւ ոչ «մբբ», Թէպէտ եւ վեր-
ջինս այս մերձաւորագոյն է Յոյն արմատայն
Ամբրաւն զրեմէ խախտեալ է այժմ. մինչեւ
ն. Հիկ. Բառագրքոյն ռամկական համարել
զամբրաւ, եւ իրր տղուտգութիւն «բբ»ոյն :

Այսպէս եւ «մբբ» բառին նուոյն ուղղագ-
րութիւնն է, «մբբ», սակայն ՚ի վաղուց դա-
ղարեալ է յարկանելոյ ՚ի կիր. մինչեւ բաղ-
մաց չգիտել իսկ եթէ զուցէ տնայնիս ինչ հա-
յերէն բառ :

ՄԱՃ, — Ոչ ոք արկանէ ձեռն
զմանով եւ հայիցի յետս (Դւ. 4) :
Պրտ. 1-3, նոյն նշանակութեամբ :
ԿԱՊԷՆ, Պրտ. 1-2-7, նշանակէ
որ ինչ կանխաւ տուեալ լինի հար-
սին 'ի կողմանէ փետային : (Տե՛ս եւ
2-1-1-1-1, 7-1-1-1-1) :

ԱԲԵՂԱՅ, Արաբ. Է-Է, նոյն նշ-
անակութեամբ :

ՃԱՀ, այսպէս գրուած է՝ փախ-
չելու համար 'ի ձայնէս 3-3, որ է
անուն թաշնոյ : Պրտ. 3-3, 3-3, նշ-
անակի, ուստի

ՃԱՀԵՄ, նշ. յարմարել ըստ տեղ-
ւոյն :

ԱՆՃԱՀ, անյարմար, անտեղի, Յն.
ατοπος. — Անճա՛ն առասպելք (Սե-
բեբ.) : Կամ յԱրաբ. 3-3-Է, պատ-
շաճ, արժանի, ճանաւոր :

ԱՍՊԱՐ, Պրտ. 1-Էբեբ, 1-Էբբ, 1-Է-
բեբ, նոյն նշանակութեամբ :

Յն. ατπίς, նշ. վաճառ բոլորչի,
թող զի ասպարք 'ի վաղ ժամանակս
բոլորչիք էին առնաւարակ :

Յորմէ

ԱՊԱՊԱՐԵՄ, ուշիս. 1-Է-Էբբեբ, 1-Է-

բեբեբեբ, 1-Էբբեբեբ բայք, (որոց
հրամ. լինի 1-Էբբ, 1-Էբբեբ, որք են
նաեւ արմատք, եւ նշանակեն՝ աս-
պար, վաճառ), նշանակեն՝ ասպար-
քել, պատուիրել : Բաղդ. պատել եւ
պատմել, եւ պատուիրել : Եւ

ՍՊԱՌԵՄ, ՍՊԱՌՈՒԱՆ, Ի ՍՊԱՌ,
ՍՊԱՌ, Պրտ. 1-Էբբեբեբեբ, նշ. կա-
տարել, ամբողջանալ, աւարտիլ : Յն.
εἰς τέλος. քանզի Պրտ. 1-Էբբեբեբ, 1-Էբբեբեբ,
նշ. վախճան, կատարած, եւ մեր-
ձաւոր ձայնիցս 1-Էբբեբ, 1-Էբբեբ, որք
նշ. ասպար, վաճառ : Բաղդ. զրա՛ն
եւ զրաւ. — Ի սպառ սիրեաց զնո-
ռա (Յւ. 1-Է. ԺԳ. 1) : Յն. εἰς τέλος :

Ի բարդութեան

ՍՊԱՌՍՊՈՒՌ, կրկնութիւն 'ի նմին

արմատայ, որպիսիք են կերակուր,
խաճախան, հայհոյել, խանդու-
մանք, խաղտախուզութիւն, բարձր-
բերձ :

ՍՊԱՌԱՋԻՆՈՒԹԻՒՆ, Յն. πρὸς πρὸς
— Զսպառազինութիւնն հանէ յոր
յուսացեալ էր : Եւ

ՍՊԱՌՆԱՄ, ՍՊԱՌՆԱԼԻԲ (*), բաղդ.
ազգեմ եւ սաստեմ : Եւ

ՊԱՏՊԱՐԵՄ, Յն. ὑπεραττίσθαι, իբր
ծածկել ընդ ասպարաւ, վերակացու
լինել, (Մշ. 2) :

ՊԱՏՊԱՐԱՆ, Յն. ὑπεραττίσθαι, եւ

ՊԱՐԻՍՊ, որուն վերջին գիրը (Պ),
աւելացրութիւն է. այս սծով ու-
նինք կազմուած քանի մը բառեր,
այսինքն՝ բառին մէկ գիրը կրկնուած
բառին վերջը կամ սկիզբն, այսպէս
են՝ անդունդ, (որ է իբր անընդու-
նող, խուժկալ, (իբր՝ ոյժ կալ, ոյժ
ունենցող), պանդուխտ, ամբարալ,
(Յն. ὑμῆρος), թակարդ, (Պրտ. Բեբեբ) :

Ի սոցունց

ՊԱՐ, ՊԱՐԵՄ, — Լուաւ զձայն
երգոցն եւ զպարուց (Դւ. 4. ԺԵ.
25), չարժուն վիճակ կենթադրուի :

Բաղդ. խաղ, խաղամ եւ խաղաղ :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՓԱՐԻՄ, բաղդ. սեւեռել եւ սա-
ւառնել, պնդել եւ պնդիլ : Իսկ Ա.
Կռն. Դ. 13. «Իբրեւ առակ նշա-
ւակի եղեաք ամենայն աշխարհի,
ամենեցուն 1-Էբբեբ լինել մինչեւ
ցայժմ : Արդ

ՓԱՐԵԼԻ (**), առանձին բառ է. Պրտ.

(*) Իսկ 'ի Գործ. Թ. I. «Իսկ Սուրբ տակա-
ւին լեւել սպարտեղիօր եւ սպանմամբ ուշակե-
րտացն Տեառն», Յոյն ունի «... Ընէլ սպառ-
նալիս եւ սպանումն յաշակերտան Տեառն»,
եւ Յուր մեթո. որով ձայնիցս εἰς πινέον
(շնչեալ) եւ εἰς πλάσιν (լցեալ) պատճառ շփո-
թուցանումն :

(**) Ն. Հլի. Բա. սակ. «Փարեիլ շնչան, որ
փարի զարեիլ ենթակայի», կամ որպէս փո-
րատիչ ողորմ, սրբիչ, մարբիչ, Յն. բեռնի-
սիմա, տարաբարիչ, շուրջ մարբիչ, որ այ-

Քուրմ, որ նշ. անարգ եւ անպիտան քը, արժանի ընկերոյ արտաքս, երկից դանկաց զին:

Ուրիշ է

ՊԱՐ, որ դորժածուած կը տեսնուի քարդութեանց մէջ իրրեւ մասնիկ (շեթի) կամ բառ, եւ է Յն. *περί* Դարձեալ 'ի բառէս' ասպար՝

ՇՊԱՐ, — 'ի ծարիր եւ 'ի սնդոյր չպարէիր (Եւէկ. ԻԴ. 40):

Շպար՝ իրրեւ անուն չկայ մատենագրութեան մէջ, հետեւարար եւ 'ի բառագիրս նշանակուած չէ իրրեւ բառ, ինչպէս կան ուրիշ չնշանակուածներ ալ, զոր օրինակ՝ ճամբարտակ, ժմերա, թէպէտ այս յետինը դորժածուած է տեղ մը (Ուկ. Եւէ. 1) ք Այլ չար է, ասեն, արգիւ, ժմերա, իրր եւ անամօթ:

ՇՊԱՐԻՄ, — կին որ 'ի սնդոյր եւ 'ի ծարիր չպարիցի (Ուկ. Մատթ. 1):

Շպարեւն է ամեղ զերեսօքն օտար ինչ, սոյնպէս իմա՝ եւ զյետագայս,

ԺՊԻԶ, ԺՊԷՆՈՒԹԻԿՆ, որ 'ի կիրարկանի մանուսնոց ընդ բառիս երես: — Ազգ ժպիրն երեսօք: — Որ ժպիրն է երեսօք իւրովը, ասեւի լիցի: — Յարիցէ թագաւոր ժպիրն երեսօք, Եւս եւ որ ինչ անկ է երեսաց:

ԺՊԻՏ, ԺՊՏԻՄ, մի՛ չփոխեր ընդ ժՄՏԻՄ,

ԵՊՏԻՄ, ԵՊՆԻՄ,

ՀՏՊԻՏ, ՀՏՊՏԻՄ, ՀՊՏԻՄ, ՀՊՏԱՆԹ,

նաեւ

ՊԱՇԱՐԵՄ, պատէլ շարժ,

(ա ս պ ր, պ ա շ ար)

2 3 1 4 5 3 1 2 4 5

Եւս եւ

ԱՌԱՍՊԵԼ, Յն. *πρόβλημα*, նշ. ասպար եւ ասապել, Պրս. Բէրթե, նշ. ծածկոյթ, փարագոյր, եւ Բէրթե՝ ասապապել:

Լուր Թարգմանի 'ի մեզ տարագիր կամ անարգեալ, եւ փոխանակ:

(ա ս ս պ ա ր-ել)

1 4 5 3 2

եւ վերջին վանկն՝ Եւ, մասնիկ է՝ նման մասնկանցս՝ ալ, ել, իղ, եւղ, եղ. պատտապալ-ալ, անարդ-իլ երկ-իղ, երկ-եւղ, երկ-իւղ, երկ-եղ: Իսկ

ԱՌԱՍՏԱՂ (*),

ա ս ս ս տ ա ղ,

1 2 3 6 7 5 4, այսինքն՝

ա ս ա զ ա ս տ եւ

ա ս ի դ ա ծ

նոյն ընդ

ԱՌԱԳԱՍՏ, (ձ-ձիւլ), Պրս. *ተלת*

նշ. առաստաղ եւ առագաստ:

ԱՌԻԳԱՍ, բարդեալ Յունականաւս՝

τετρα (= *արաւ*), որ նշ. ծածկոյթ,

յարկի, ասաստաղ: Իսկ

ԴԱՍՏԱՌԱԿ, Պրս. *թե-թ-բէ*, (ձ-ձ-

իւլ *թիւ*):

Ունինք դարձեալ *արաւ* կամ *թե-թ-բէ*

ՍՓԱՐԱՆԻՄ, Յն. *περιζώνουσι*,

ՍՓԱՐՈՒՄ, ՍՓԱՐԱՆԵԼԻ, — կա-

րեցին տերեւս թղենուոյ եւ արարին իւրեանց սփածանկիս (Մատթ. 1):

Բարդուած *ալ* (նամաստութիւն *արաւ*) եւ ամիմ. իբր չուրջ ամեղ, ընդ մէջ ամեղ իբր զգօտի:

Յն. *περιζωμα* *περί* (չուրջ), *ζώνη* (զօտի), եւ դարձեալ *ζωμα*, նշանակէ սփածանկի: Տես եւ զգամիմ, զգածնու: Ուրիշ է

ՊԱՇԱՐ, որ կը թուի թէ նոյն է ընդ ձայնիս

ՎԱՃԱՌ, յորմէ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ, — երթայք 'ի վաճառականսն եւ գնեալիք ձեզ (Մատթ. 1):

Պրս. *վալար* եւ *պալար*, *պալարիէն* (պաղիրկեան): Եւ

ՊԱՃԱՐԱՆԹ, ՊԱՃԱՐԵՄ, — Ետեւ Յակոբ եթէ զոյ վաճառ յերկրին Ե-

զրպտացւոց, ասէ ցորգիս իւր... ահա լսեմ եթէ զոյ ցորեան յեզրիպ-

(*) Արաւ-ը = *թե-թ-բէ*, ընկալեալ է եւ 'ի Թրքաց:

տոս, իջէք անդր, եւ գնեցէք մեզ սակաւ մի կերակուր... տարայք զվաճառ ցորենոյդ ձերոյ... եւ տայ նոցա պաշար ի ճանապարհ... ըզվաճառս ցորենոյդ... տանիցիք... յերկրի տառ առնիցէք վաճառ... եւ հոտ նոցա պաշար ի ճանապարհ (ԾԼԿ. ԽԲ. ԽԳ. ԽԴ.):

(Այս պատմութեան առթիւ մտածուած են այս բառերը):

Ուրիշ է

ՊԱՃԱՐ, (անասուն), Պրս. ԼԵՐԺ, նշանակէ՝ չորքոտանի, ԼԵՐ (չորք) փա (տան). կազմ. բաղդ. պաշարեմ, վիթխարի, առեւանդեմ:

Ուրիշ է զարձեալ

ԱՄՊԵՋԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Պրս. ԽԷԷԷՆՏ, նշ. հիւր, օտար, եւ Լտ. Hospes, նոյն նշանակութեամբ, եւ Hospitium, հիւրանոց:

ՄԿԻՏԵՄ, (տես մակարդեմ):

Նաեւ

ՄԽԻՃԵՄ, ՄԽԻԲՃ, Լտ. mergo, immergo, նշ. ընկնել, ԼԵՆԵՆԼ, յորոց ի հակառակէն:

ՄՈՒԲՃ, բաղդ. ծնօտ եւ ծղօտ, զոյլ եւ թոյլ: Թորոց

ՄԵՐԿԱՆԱՄ, (ըստ օրինի խոտորնակ ձեւոյ). բաղդ. մեռանել եւ մռանալ: Զի առ ի մկրտել կամ մխրընել պարտ է մերկանալ. զարձեալ զի մկրտելն է ի բաց ընկնել եւ մերկանալ զհինն, մաքրել, սրբել:

— Մերկացարուք զհին մարդն զործովք իւրովք եւ զգեցարուք զնորն նորոգեալ ի գիտութիւն (ԿԵՂ. Գ. 9): — Եկեալ յերախայութենէ ի մկրտութիւն... մերկացաւ զանօրէնութիւն, եւ զգեցաւ զլոյս աստուածգիտութեան (ՄԶԿ.):

Բաղդ. լոգանամ եւ լոկ: Եւ

ՄԽԵՄ, — Որ միտեաց ընդ իս ի սկաւառակդ (ՄԵՐԿ. ԺԴ. 20): Թն.

ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ τρυβλίον

— Ուրք քանանայիցն կրեկեաց տապանակին միտեցան յեզր ջրոյն Թորդանանու (ՅԷ. Գ. 15): Թն. βαπτίζω βαπτίζω ἐμβαπτίζω, (մկրտել, մխրընել եւ մխել) մի եւ նոյն եւ Հայերէնին պէս Թն. βαπτίζω, Թրք. ԿԵՂԵՐԺԷ, ԿԵՐԺԷ, ԿԵՐԺԷ, ԿԵՐԺԷ: Եւ

ՄԽԵԼ ԶԵՐԿԱԹ, նշ. երէկ-էջ ԸՆԵՐԵՆԵԼ, երէկ-էջ ԸՆԵՐ ԿԵՐԺԷ, յորմէ

ՄՈՒԽ, Թն. πεπρωμένον, ԶԵՐԺԷ, ԸՆԵՐԺԷ, — Զնեա մուխ չարքն յիջուցանել (ՅԷ. Զ. 16):

Թորմէ (մխեմ) ի հակառակէն ՄԿԵՄ, աշխ. հրել, հեռացնել, Բաղդ. ընդգրկեմ եւ ընկրկեմ, ձգեմ (կարկանել) եւ ձգեմ (քարշել): Եւ

ՄԿՆՍ ՏԱՄ, — Մղօն տուեալ ընկէց ի վայր յերկարէն (ԶԵՆԷ), յեպէն, իրր՝ մղումն տալ: Այլ է

ՄԿՆՍ, Թն. ρυλιν, Պրս. ԶԷ, — Մղօն մի, մղանս երկուս:

Մկրտութիւն, որպէս ցուցաւ, նկատի իրր լուացումն, մաքրութիւն, եւ սպիտակութիւն:

Թորմէ ի հակառակէն՝

ՄԵՐԿԵՄ, իրր՝ խանձատել, այրել կիսով չափ. աշխ. երել (այրել), ԶԷԷԷ:

ՄՈՒՐԿ, ԽԵՆԷԷԼ ԸՆԼ, մանաւանդ՝ ցորեան, եւս եւ՝ հասկ նոր հասուն, սեւացեալ եւ փխրելի: Բաղդ. տոչորել եւ տոգորել:

— Մուրկ նոր փխրեալ եւ մանրեալ: Տպ. ԶԵՐԺԷԼ, — Առցէ քանանայն զառ ի յիշատակէ նորա ի մրկէ անախ (ՂԵԿ.): — Մուրկ է յորժամ ի հասեալ հասկիցն առեալ փխրեացէ ձեռօք եւ աղացցէ (ՄԵՂ. ՂԵԿ.): Թորմէ ի հակառակէն՝

ՄՈՒՐԺ, բաղդ. աղիւս եւ աղօտ, ծղօտ եւ ծնօտ, կուշտ եւ կոշտ, արուգ եւ ուրաղ, քծուար եւ քանձաւարտ: Թորմէ (մուրկ):

ՄՈՒՐ, ՄՐԵՄ, ԴԵՄԵՆԻՆ ԶԵՂ,
ԷԼԱ ԵՎ ԴԵՂԱ: — ՄԵՐԻՆ ԿԵՆԱԿ
ԽՆԷ Է ԺԽՈՂ ԹԱՆԻՃԱՐԱԿԼՈՂ (ՆՈՆԵՆ):
— ՄՐԵՂԱ ՉԱՐԱՆԻ ԱՆՈՒՆԱՆ (ՈՒՂ.
ՄԵՐԵՂ): — ԽԱՆԻՃԵՂԱ, ԴՐԵՂԱ
ՉԱՂԽԱՐԻՆ ԿՐՈՐԱՂԻՆ (ԿՐԻՆ): —
ԳԱՆ ԿԱՐԱԿԵՆ, ԽԱՆԻՃԼՈՂԻՆ, ԴՐԵՂ-
ՂԻՆ (ԿՐԵՆ): — ԳՐԵՂԱ ՈՂ ԴՐՈՂ,
ԱՂ ԶՈՂԵՈՂՆ ԱՆՈՒՆԻՃՈՂ ԿԵՆԱԿԱՆՈՂ
(Բ. ԿՐԵՂԻ): ԾՆ. ձԱՐԱՐԸ: ԽԱՐԱՐԸ, ՆՂ.
ԿԱՐԱՐ, ԴԵՂԻ, ԹԵՂԵՂԻՆ: ԷՆ

ՄԻՃՈՏ, — Եւ ոչ միեւալ զարտեւանուեն իրրեւ զմիճոտ պուտան (Ուլ. Մ-դ. Ե.) :

ՄԻՃՈՏԵՄ, — Ի ձեռնհրա զոհից եւ
'ի շարաւս ազատեղիս միճոտիցիք (Ե-
711), եւ

— Օձցին իւզով 'ի մրտոյ պարզե-
լոյ (Եւ.): — Միթէ եւ նոյնպէս
հայրն Զրուան եւ բարի՝ էր արգիօք
եւ չար. եւ 'ի բարւոք երակէն նո-
րա բարւոք որդին եղև, եւ 'ի չար
մարդն(*) նորա չարն (Եփէկ, Էփ 128),
(մրտոյն) : Տպ. Տաշաէն : Յարմէ

ՄԲՐԻԿԷ, — իմ ծախ հրջ։ Հոգմ
ստատիկ մասախլով որ մթնոցույցա-
նէ զզգ, — Եւանէր բոց երկրին իբրեւ
մարրիկ հնոցի, — Մրրիկ ծխոյ, —
Իբրեւ զիպշի զոր ստարաւ մարրիկ,
— Եղեւ մարրիկ մեծ 'ի ծովուն :

ՄԵՐԿԻՍ, պարբերական առանձին հրատարակություններ : — Բարկուժիան մարկեայ : — Ի մարկեայ նեղարտություններ : — Իսրայելի գիտություն : — Ի փոփոխական : — Բաղդադի օդի եւ չափանշան :

Յն. γνόςος, նշ. խառնար, մրրիկ,

և զտօրիս, մարտիկ հաղմոյ: Իսկ
ՄԱՐԶԵՄ, ԹՆ. զսմանէա: Յարմէ և
ՄՐՏԻՄ, ԹՆ. ձօղէա, զսմանէա:

Այս երկու բաղերը Դրվանմա բա-
յն են իբր անոր երկրորդական
ձևը: Եւ այս ալ Յունականին թե-
լադրութիւնն է, զի Յունական բա-
յնք (γυναικῶν) արմատն է γυναικ-,
(մերկ) Ծն. γυναικ-, նշ. մարդիկ,
մերկ, բմբի: Յորոց

ՄԴՍԻՄ, *Կամ*

ՄՍԻՄ, բազմ, սոսկ (մերկ) եւ
սոսկանամ (մերկանամ) եւ սոսկամ,
(յահէ, 'ի ցրտոյ):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՄՍՈՒՐ, ներքին կողմն օխտուոյ եւ
իր Զէրէն լայր:

Այս բառ եւ 'ի Թրքաց իսկ 'ի կիր
արկեալ է: Այլ է

ԾԱՐՁ, Պրտ. Տերչ, Իշ. Կողմին,

Βαρύτης

ՄԱՐԶՊԱՆ, Պրա. Դերչան, կողմ-
նակալ, կուսակալ, Հոսոկ յետոյ
վերը ցուցուած հաւր, հաւրի բառե-
րէն կը թուի

ՄՐՈՒՌ, — Որպէս իւզ զի իջանէ
'ի մօրուս եւ 'ի զլուին Ահարոնի,
եւ ի մօրուայն իջանէ 'ի դրապանս
զգնատու նորա (Սադ.) : — Ա՛ն զու-
քիզ սուտեր յեանաստուր, սուր քան
զսրբիչ վարսավիրայից . . . եւ ամի-
ցես զայն զղխով քով եւ զմօրուօք
(Եւ. 1) :

Յորմէ (մկրտել) 'ի հակառակէն՝

ՄԱԿԱՐԴԵՄ, ԷՔԷ ՌԵՆԶԻՏԱՆԵՆԸ
ԴՆԴԵԼ:

ԻՄԱԿԱՐԴ, — Բազում մակարդ մեղացն իւրոց գործելոց (Բաւլ) :

Բազզ. հոսեմ եւ հիւսեմ, պնդիմ
եւ պնդեմ, սաւառնել եւ սեւեռնել,
թանամ եւ թան, թրծիմ եւ թըր-
ջեմ, ջուր եւ չոր, գետին եւ գետ,
նհանգ (զազան ծովային) եւ նահանգ
(չամաք, երկիր), գաւառ եւ կաւառ
Յորմէ

ՄԱԿԱՐԴԱԿ, ՄԱԿԱՐԴԱԿԵՄ, *և.*

(*) Եղեկայ այս խոսքը բազմ. (Աղ. 21) , մեր ինչ մրրախառն էր 'ի նմանէ , եւ չէր պատշաճ տարադժեանս , գայն եճող , եւ յայնմ մրրոյ եւ չարիք մարդկանս (27) : « Ընտանիք գարայն 'ի մի Թեր , եւ զարմ մրրախառն 'ի միւս կողմն , ուստի ջոնայ մրրախառն , զլուտակն պղտորել » (30) « Զլուտակն 'ի մի կողմն ընտանիք , ուստի զարարածն արոր , եւ ըզմրրախառնն եճող » :

ՄԱԾՆՈՒՄ, ՄԱԾԱՆԵՄ, — Մածան
որպէս կաթն սիրտք նոցա (Սաղ. 10) :
այսինքն՝ Լանջուցան, շնորհան :

ՄԱԾՈՒՑԱՆԵՄ, — Իբրեւ զկաթն
կթեցիր զիս, եւ մածուցեր զիս իբ-
րեւ զպանիր (Յե. Ժ. 10) : —
Լեառն մածեալ կոչէ, զցիրն եւ ըզ-
լոյծն եւ զջրին ժողովէ եւ հաստա-
տէ. զոր օրինակ զկաթին լոյծ բնու-
թիւնն խախտացն ժողովէ եւ պնդէ,
եւ 'ի մի միաբանութիւն զմեզկն եւ
զսարածն ածէ, եւ չէ հնար այնու-
հետեւ մեկնելոյ յայնմանէ յորում
միացան... նոյնպէս եւ Քրիստոս
յորմէ հետէ միացաւ ընդ սրբս մեր
իբրեւ խախտաց ընդ կաթին, չքակի
եւ չլուծանի, այնպիսի էր եւ Պա-
ղոսի ողին. երբեմն էր իբրեւ ըզ-
կաթն լոյծ, եւ յորմէ հետէ միա-
ցաւ ընդ Քրիստոսի, տէր, Ո՞վ մեկ-
նեացէ զմեզ 'ի սիրոյն Քրիստոսի (Սե-
բե. Գ.) : Յորմէ՝

ՄԱԾՈՒՆ (*), ՄԱԾԱՌԱԿ, Էբէսէն
եւ... Էսէն մաշեալ : — Չաւան մա-
ճառակս զկաթին տայցես հազարա-
պետին (Ս. Թ. Ժ. 8) : Յն. լաւ, լաւ
լաւ, Պրո. մաշ, նշ. մածուն,
Թրք. մաշան :

Յորմէ (մածնում) 'ի հակառակէն
ՄՈՑԵՄ, հարուցանել, զարանել :
— Ջերմոցն զորթն անջրպետ-
եալ քեցիցին, զի ժամանակաւ ըն-
դելուզանիցին. կամ մոցել 'ի կա-
թինն սովորութիւնէ (Ու. Մ. Գ.) :
Բաղդ. կցեմ եւ քեցեմ :

ՌԱՀԱՆ, ԲԵՀԱՆ, նոյն եւ Պրո.
Յն. ὀρείχων, (դաղձ) :

ՄՈՒԿՆ, (սեւ.) մկան :

(*) Յունաց 'ի մէջ տունոյ զմածուն, եւ
նովին անուամբ կոչեն զնա, ոչ զիտելով
զստուգարանութիւնն, եթէ մածուն տաի, բան-
զի մածնու է, այնպէս եւ զմածուն ունի,
(Մագիստ.) :

Յն. մշ, Պրո. մաշ, նոյն նշանա-
կութեամբ : Բաղդ. վառեակ :

Յորմէ
ՄԿԱՆ, Զեբէն մաշուող մաշ մաշ-
նայ, ըստ Յունին. քանզի եւ Յն.
մշ, նշ. թէ՛ զմկան, եւ թէ՛ զնիւր-
քին մաշուող մաշն մարգկային
մարմնոյ, որ կոչի մշ, նաեւ՝ զնիւ-
րքի, եւ հասարակ լեզուաւ :

ՄՈՍ, Յորմէ
ՄՍԱՆ, — զոր, զէս, Թրք. զոր,
էբ. էբ. : Մշան նկատի իբր' ներքինն
մարմնոյ :

Յորմէ 'ի հակառակէն
ՄԿԱՆՈՒՆԲ, բաղդ. աղիք եւ ա-
լիք : — Որ առաքէր... թուղթս
մազաղաթեալս 'ի վերայ ջուրոցն
մկանաց (Յն. Ժ. 2) : 'ի Յն. չիք,
եւ :

ՄՍԱՆՈՒՆԲ, զոր, 'ի մշնէ՝ մշ-
նաւ :

Յորմէ (մկան) 'ի հակառակէն
ՄԿՈՒՆԴ, բաղդ. քաղիթիք եւ դե-
ղարդն, սուր եւ սրտակ, տիկ եւ
տէգ, կուշտ եւ կոշտ :
Մուկն իբր զաղիթին, յորմէ
ՄԼՈՒԿՆ, (շաւառակ) :

ՄԺԻՂ, ՄԺԻՂ, ՄԺԵՆ, մաշ
յոյժ մաշ, եւ խոյնէլ : Պ. Բեռնիշ, նշ.
խայթոցաւոր, խայթիչ. մէ խիզ :
1 4 3 2
— Եկն մօտից ընդ ամենայն սահ-
մանս նոցա (Սաղ. 31) :

— Գորտք եւ ճանճք եւ մօրիւք
'ի սկախառն խոնաւութիւնէ բխցին
(Վեցօր) :

ՄԺՂՈՒԿ, իբր աւելի մաշ մշէլ :
— Չմօղուկս քամէք եւ զուգտս
կլանէք (Մաթթ.) :

Յորմէ 'ի հակառակէն
ՄՂՂԻՉ, իբր մշ, (մէ խիշ,
մաշէլ) : Բաղդ. ցեց եւ ցեծ, աղդ-
րուկ եւ արեղիւրք, կէտ եւ կէտ :

— Փարսւոն արքայ Եգիպտաց-
ւոց . . . գթանանացին եւ գփերեզու-
ցին . . . եւս պաշտատական դատեր
իւրում (Յեւ. Ժ. 2. 10) : — Իսկ պաշ-
տատականս տայ Անուշայ 'ի նոյն 'ի
Մարաց որ առ ոստմբ յերկնն բնա-
կեցան (Խոր. Ա. 30) : Յորմէ

Պատշաճ (*), 'ի մերձաւորութենէ
Արարական ձայնիցս՝ ճշիւ, պատ-
շաճ, եւ ճշնալ, օժիտ :

— Ի Տեառնէ պատշաճի կին առն
(Աւագ) : — Եթէ քաղցր գիտեն ըզ-
Ջրուանն, ոչ պարտին զգառն պը-
տուղն զԱրճմնն 'ի նմանէ համա-
րել. եւ եթէ դառն հաշուին, չէ
դարձ (Տպ. դարձաւ) զքաղցր պը-
տուղն զԱրմիզդ 'ի նմանէ զնել
(Եւ. 14) :

Ձէթ, (սեռ.) ձիթ-ոյ, նշանակէ՝
է-ռն, Արար. շէյթ, իսկ

Ձիթենի, շաւն, եւ նկատի իը-
րեւ մաքուր, նիւթ օծութեան, եւ
առիթ լուսաւորութեան : — Իւզով
սրբով իմով օժի զնա :

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

Ձիթ, իկր՝ աւառ-իւր եւ սեռ :
Բաղդ. կարապ եւ կուպր, աճառ
եւ աճիւն, մաքուր եւ մոխիր :

ՄԱՆԱԶԻԹԵՆԻ : — (Փէլ.) :

ՈՒՇ, հին Պրա. ուշ, Պրա. հուշ,
հէշ, հուշ, եւ Թրք. ուշ, նոյն նը-
շանակութեամբ : Յորմէ

ՈՒՇԵՂ, ՈՒՇԵՄ, ՅՈՒՇԱՐԱՐ, եւ
ՅՈՒՇԵՄ, ՅՈՒՇԱՍԱԿ, եւ

ՅՈՒՇ ԱՌՆԵՄ, ՅՈՒՇ ԼԻՅԻ, ՅՈՒՇ-
ՅՈՒՅԱՆԵՄ, իսկ (Եւ. 4. 3—4) : —
Չոհէին 'ի պարտէզս իւրեանց, եւ

(*) Թէկտ եւ զմիւսնեան տպագրութիւնն
եւս ընթեռնու Պարճաւ, տակայն 'ի վերջ կոյս
մատենական կարգեալ ցանկ տպագրական
սխալմանց՝ ուզդե անդ զվրիպակն 'ի Պար-
ճաւ :

արկանէին խոնկս յաղիւսեայս իւր-
եանց՝ զիւայն որ չէին 'ի յիշատակս
իւրեանց, եւ յայս կողմանեալ նըն-
ջէին վասն երազ տեսանելոյ :

Յոյնն ունի, — Չոհէին 'ի պար-
տէզս, եւ արկանէին խոնկս յա-
ղիւսեայս՝ զիւայն որք չէին. 'ի գե-
րեզմանս եւ յայս կողմանեալ նըն-
ջէին վասն երազ տեսանելոյ :

Յն. δεικνυσαι, μνησθαι, նշ. յիշա-
տակ եւ գիերեզման, պայմանն՝ չի-
րիմ կանգնեալ առ յիշատակէ, եւ
'ի մեղ իսկ՝ յիշատակեալ, յիշատակե-
լան նշանակէ՝ գիերեզման :

Յորմէ (ուշ)

ԱՊՈՒՇ, ԱՊՇՈՒԹԻՒՆ, — Ապշու-
թիւն մաաց (Աբշ.) : — Ապշութիւն
ունի զիրաւս ձեր (Մարգ. Լ. 12) :

ԱՊՇԵՅՈՒՅԱՆԵՄ, — Մպղէր եւ ապ-
շեցուցանէր զազգն Սամարացւոց
(Գործ. 2. 9—11) :

ԱՊՇԵՄ, եւ

ԱՓՇԵՄ, — Ի բարձրութենէ խո-
նարհեցայ եւ ափշեցայ : — Լցան
առնը քափշելոց :

ԱՓՇՈՒԹԻՒՆ, յորոց

ՊՇՆՈՒՄ, իրր՝ հուշեալ Պարճաւ :

ՊՇՆԵՄ, ՊՇՆ, — Յորժամ որ հա-
յիցի պշնելով . . . այլ զի ոչ ստէպ
պշեալ (Սէքէր.) :

Յորմէ (ուշ)

ՈՒՍԱՆԵՄ, ՈՒՍՈՒՅԱՆԵՄ, ԱՆՈՒՍ,
Թրք. ուս (միտք), ուսու (մտացի),
ուսու (ուսուցող), Պրակ. էւս-
էւս-ու, ուս-էւս, ուս-էւս, (ուսու-
ցող, տեղեակ, հմուտ) :

Այսպէս յիշել եւ ուսանել, յորոց
եւ յիշեցուցանել եւ ուսուցանել ազ-
գակիցք են իրերաց :

Սոկրատ սովոր էր ասել, « Յի-
շեմք զոր կանխաւն ուսեալ եմք,
եւ հմարթի ումեք յիշել զոր չիցէն
կանխաւ ուսեալ կամ գիտացեալ :

Եւ

ՅՈՒՅԱՆԵՄ, — Յոյց ինձ ճանա-
պարհ յոր եւ գնացից (Սաղմ.) : —

խը կրեացէ զնոսա, եւ միմեծար յիցի յղեաց (Եւս.) :

ՄԻՌԹԱՐ ՏԱՄ, թարգմ. Թրք. Բէ-
-եւլէ վերէն : — Տալ միմեծար վրէ-
-տաց նոցա (Ուկ.) :

ԲՂՈՒԿ (աշխ.), Պրս. Դէւ-
-րաժակ գինւոյ կամ ոտով գինւոյ .
կամ ազգ ինչ բաժակի գինւոյ :

ՀԵՐԻՍԱՅ, Պրսկ. հերի-է, ՏՃ.
+հէլի :

ԲՈՒԵԱՅ, (սեռ.) քուէ-ի, Եւ.
xυβεία, նշ. խաղ նարտի, բախտ,
պատահար. եւ xύβος, քուեայ, խո-
րանարդ, որ է ձեւ վեցկողմանի,
քառակուսի, եւ Արարերէն՝ Էւ-
-որ նշանակէ նաեւ՝ կոճ ոտից, վէզ,
Թրք. ար-է, Բոք-է, Պրս. Բէժ-
-նշ. կոճ ոտից, վէզ, եւ Բէժ-
-նշ. Թրք. Բոք-է, (խաղամոյ) :

Յորմէ

ԲԻԷ, եղերք յարկի, կողմանք
յարկի — Ընդ քուաւ վիմին, ա-
-սէ, առաջի պատուարին (Կու. Ընշ.) :

Յորմէ աշխարհարար

ԲՈՒ, որ կը հողավաւ եղ. եւ յք.
— +մէ, +մէմ, +մէ, +մէ, +մէն,
+մէր-ն, +մէր-մ, +մէր-է, +մէր-ը,
ունի եւ՝ +մէր-է (ի կողմանէ),
+մէ +մէ :

Յորմէ (քիւ)

ՅԻԻ (*), — Ելին 'ի տանին, եւ
'ի ցուսցին կախեցին զնա (Ղաւ. Ե.
19) : Եւ. χέραι, (կշմարտ) :

(*) Այս բառը՝ Ե. 214. Բռ. ին մէջ՝ ցու կը
կարգանք. (սեռ անց ցու). եւ այսպէս կար-
-ծուած էր 'ի վարդոց հետեւ, մինչեւ որ Ոսկե-
-քերտիկ Թարգմանութենէն երեւան ելաւ Թէ
ուղղականք զի- Է, եւ ոչ ցու :

Արդ ասելով՝ Էւ, խմանալք զեր-
կոսին կողմանա շինուածոյ, կարկա-
-սեալ՝ 'ի դուրս (Թրք. Էւ-
-նել յանձրեւոյ. իսկ Էւ-ն է բուն
ծածկոցն կամ յարկ շինուածոյն,
ուր կ'զմինտրն զեւեղի :

Քուեայ յատենա խորհրդոյ առ-
կալ լինի, իբր յայտարար կարծեաց
ստենակալաց, ուստի՝

ԲԱԻԵՄ, արգարացուցանել, ան-
տես անել գլանցանա, անդատա-
ղարար արձակել : Յորմէ եւ

ԳՈՒԵՄ, եւ 'ի հակառակէն

ԽՈՒԵՄ, դատափետել զոք, նե-
ղել, — Մի՛ զոք խուիցէք, եւ մի
զոք զրոպարախցէք (Ղաւ.) :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԳԻՌԻԵՄ, սոքա չորեքեան թուին
ծաղեալք 'ի բառէս քուեայ :

ԳԻՌԻԱՆԲ, եւ

ԲԻՌԻԵՄ, — Դու քքուիս եւ ծի-
ծաղիս (Եւ. Աւ-
-քուի կարի ընդ պէսպէս եւ ընդ
ազգի ազգի հանդերձս (Ուկ. Մար.) :
— Զմորթս զեսպակացն, օժանդն
յորում նստինն եւ քքուին (Ուկ.
Փէլեպ.) : Իսկ

ԽՈՐԱՆ, ծագի յԱրարականէս՝ Էւ-
-ր-ն, որ նշ. քուեայ, եւ նկատի իբր՝
քառակուսի, յորմէ ձեւս

ԽՈՐԱՆԱԼԻ, խորան-արդ, 'ի ձեւ
խորանի, այսինքն՝ քուէի Եւ. xόρος,
նշ. եւ քուեայ, եւ խորանարդ :

ԽՈՐԱՆ՝ նկատի իբր՝ բարձր, չքեղ,
փառաւոր, յորմէ 'ի հակառակէն՝

ԽՈՐԱՐԸ, ցոթ, անշուտ : Բաղդ. ա-
թու եւ առաթուր եւ ընդաթուր,
սաղաւորաւ եւ տաղաւոր :

Յորմէ (խորան) եւ

ԽԱՐԱՆ, վերէ պարտ-ցեւ, — Խա-
րան ընդ խորանի, վեր ընդ վերի,
հարուած ընդ հարուածոյ (Եւ. ԻԱ.
25) : Բաղդ. սաղաւորաւ եւ խաղա-
ւարաւ : Այսպէս եւ

ԽՈՐՐ, Եւ. ἡ κόρυς, նոյն նշանա-
կութեամբ :

Եւ այսպէս գրեալ է՝ առ 'ի չլի-
թելոյ ընդ՝ խոր, կոր, կոյր, քոյր,
Յորմէ 'ի հահառահէն

10081, 64

ԽՈՒՆ, մի՛ չփոթեք ընդ էօ՛ւ։

Благородный и добрый

Խոչ-ճ. համեմատութի ընդ

ՏԱՃԱՐ՝ Պրս. Բէճէր, Բաշէր, ԿԷ
սեպտեմբր Բաշէր:

Պրո. Լաբլեւ, (որոյ ազգաստեղծն է՝ չէրիէ) չորեքանկիւնի, քառակուսի, նոյնպէս եւ Պրո. Լաբլեւ, չինուած չորեքկողմեան կամ չորեքկամրոյնայ, չուրջ տեւաննիլ տեղի, ամենաշատացի :

Լւ. quatuor, նշ. չորք, եւ Պրս.
չորք, Թրք. չորք, Յն. τέτταρα.
τέτταρα, նշ. չորք, եւ փոխանակ
ստեղծոյ՝ «տետ», ստի ստի «έντος
των τετάρων, որ նշ. Ի րաւ, παρα
θήναι τὰ τέτταρα, նշանակէ՝ եւնեւ
Ի րաւէ:

[illegible]

Вопросъ

ΣΑΔΑΓΑΠΗΣ, *Θη.* ἀρ/ιτρίχλινος.

ԹՎ. Երկնային, իշ. սրահ, մանու-
շակ սեղանատուն, ճաշարան, ե-
թարգմանի՝ հրեք ընդհանուր,
աշխ. ելեւ Բաշկիր Կենտրոնի
դպր. ձեռ. օրինակի էին սեղանք
կերակրոյ նշոյ, եւ վերակաշարն
սեղանոյ կամ մատակարարն կո-
չէր՝ արտիկուս, որ ի մեզ թարգ-
մանի՝ արտիկուս :

— Առէք եւ քերէք տաճարացե-
տիս . . . իրբեւ ճաշակեաց տաճ-
արացեան . . . խօսի ընդ փեսային տա-
ճարացեան : (Յն. 4ք/1Իր6Xλινος) :

Եւ 'ի հակառակէն՝

ՎԻՓԱԿ, իրր ընդդիմաճար մարմին անջրպետող : Բազդ. հոսել եւ հիւսել, լուծանել եւ լծել :

Յորմէ՝ (վէժ) նաեւ

ՎէՏ, — Քաղցրաշունչ սողո՞ւս վէտս վէտս զմկանունսն ճոճեալ (Վէջեր) : Յորմէ

ՎՏԱԿ,

Եւ 'ի հակառակէն (վէտ)

ՎէՏ, 'նկատեալ իրր մնայուն՝ անջընջելի, կիտուած 'ի մարմնի, զիր կտեալ : — Վէտս 'ի վերայ ողւոյս 'ի աննիցէք 'ի մարմնին ձեր : — 'ի մարմնին իւրեանց վէտս մի՛ հատանիցին (Ղէտ) : Բազդ. վէժ եւ վիժակ : Ա՛յլ է

ՎԻՓԱ, Պրս. ֆւււ, Թրք. պււււււ : — Ոչ է 'նար՝ եթէ վիզն ոք սիրմանեցէ, եւ ցորեան հնձեցէ (Ուկ) :

ԱՍՏՂ (*), Թն. օւււիթ, Լատ. stella, Ջէնա՝, — Բւււ, Պրս. սէլւււ, Էւրոպէ եւ Էւրոպէ :

(ս ի թ ա ռ է = օ ս տ ի թ)

ս ղ տ օ թ 4 1 3 2 5

2 4 3 1 4

Իսկ

ԱՋԻՐ, է 'ի Թն. Կօտիթ, որոյ սկըզբան զիրը Կ (ղ) թէ որ վերնայ, կըլլայ օւււիթ : Տես եւ կաթնայ :

Յորմէ

ԱՍՏՂԻԿ (**), Թն. օւււիթ, Ափրո-

(*) Մեր բառք մէկ բանով միայն կը տարբերի միւսերէն, զի կը վերջանայ զ ով. մինչդեռ միւս ամենքն ալ ր ով. բաց ի Լատինէն, որ մերինին պէս է : Տես նաեւ ինչ որ ցուցուած է դ եւ ր զրերուն վրայ :

(**) Պէտք է ըսել թէ Պարթևաց ժամանակ եւ 'ի Յունաց տնտի մտաւ պաշտօն զիցուհւոյս (Ափրոդիտոյ) 'ի Հայտ, որք փոխանակ Ափրոդիտոյ աստղիկ անունը սեպտակտեգին նմա, որ զուտ Հոյկական է, եւ Հայ բանաստեղծից եւ միպատանու թեան ձեռնոց (Արտեմ. եւ իւր Բազմ. Գաղտնիքը, էջ 149) :

բողիտէ, զիցուհի սիրոյ եւ տափա. նայ. մեր բառը ըստ երեւութի՛ն՝ — Բառքն է, եւ իրր թարգմանութիւն Պրս. Էւրոպէ բառին, որ ըսել է՝ փոքր աստղ, աստղիկ, ասկայն այդ ամենամեծ որոշ միտք մը չի տար, փան զի Ափրոդիտէի կամ տարփանաց զիցուհուն եւ փոքր աստղի մէջ բնաւ վերաբերութիւն չկայ. ուստի կը թուի թէ առ բառը կը պատասխանէ Լատին բառի՝ catulastra, որ նշ. ազգիկ յարուստ հասեալ, եւ կը թարգմանի օւււի կամ օւււի — Էւրոպէ. catulio, նշ. ջեռնուլ (ասացեալ զշանց) : Տես եւ սկնդիկ, սկունդ :

ա ս տ ղ, (սեւ) ա ս տ ե ղ,

օ ս տ ի թ (սեւ) օ ս տ ի թ օ :

Լատ. stella

2 3 4 5 1

ա ղ ղ ր, (սեւ) ա ղ ղ ե ր,

Կ օ տ ի թ (սեւ) Կ օ տ ի թ օ :

Յորմէ (աստղ)

ԱՋԻ, ԱՋԻԵՄ, — Ոչ որպէս քաղցրեալքն աստեղանշմարք որ զծննդոց պատճառս եւ զմահուանց յատեղաց դնեն (Եւրոպէ) : — Թէ յատեղաց էին պատճառք ծննդոց, բն. զէ՛ր 'ի ճնդիկս ոչ ոք երբեք ապիտակ ծնաւ (Աւր) : — Բախտաւորութեանց եւ հուսաութեանց զատեղան դնեն պատճառս (Աւր) : — Պատճառս փոփոխման տարեբայ չորից բնութեանցն զատեղա դնեն (Աւր) : Թն. օււ ծիււ, նշ. զգայութիւն, զգացումն :

ԱՋԻ ԱՌՆԵՄ, թարգմ. ՏՃ. օւււիթ էլւիււ, Բւււ էլւիււ :

ԱՋԻՈՅ, իսկ 'ի Շարականն, Անտարտիք գլխատակ որբոյն Սարգսի զօրավարին, որ է զուսն երկնից եւ ճանապարհ արքայութեան : Ն. Հյի. Բա. ընթերցեալ ըստ հին Տրպագրութեան ինչ, Ազդ արասիք : եւ այլն, մեկնէ ըստ այնմ, ասելով, « Բառք ասելի նշանի է օւււիււ » : Այլ

— Չիցէ՞ ձեանհաս (հարման) թա-
խանձս (կալուած տուեալ յօժիտ)
եւ կտիրս (մեծագին զարդք տու-
եալ յօժիտ) 'ի մէջ բերել (Ուլ.) :

Եւ

ԱՆԳՐԱՆԻԿ, (սեռ.) անդրանկան .
ըն տ բ ա ն ք , իբր լաւագոյն , ըն-
տիրն 'ի ծնունդս :

— Ի մէջ եղբարց բազմաց որ ե-
րէցն է , նա է պատուական (Մէ-
լատ Ա. 24) : — Ռուբէն , անդրանիկ
իմ , դռ . զօրութիւն իմ եւ սկիզբն
որդոց իմոց (Ծննդ. Խթ. 3) : — Ե-
թէ լինիցին ասն միում կրկու կա-
նայք , եւ լինիցի 'ի նոցանէ մին սի-
րելի եւ միւսն ատելի , եւ ծնանի-
ցին նմա որդիս՝ սիրելին եւ ատե-
լին , եւ լինիցի որդի անդրանիկ
պտեւոյն , եւ եղբիցի յաւուր յորում
մատանգեցուցանիցէ որդւոց իւրոց
զինչս իւր , մի՛ իշխեսցէ անդրան-
կացուցանել զորդի սիրելւոյն՝ ան-
տես արարեալ զորդի ատելւոյն
զանդրանիկ : այլ զանդրանիկ ատել-
ւոյն ծանիցէ՝ ապա նմա կրկին յա-
մենայնէ որ ինչ գտանիցի նորա ,
զի նա է սկիզբն որդւոց նորա , եւ
նմա սնկ է անդրանկութիւնն Օ-
ւն . ԻԱ. 15—17) : Եւս եւ

ԽՈՏՈՐԻՄ , ԽԱՔԱՐԵՄ :

ԴԵՐԱՆԻԿ , Պրս. Բէր-նէ , նոյն
նշանակութեամբ :

ԱՆ՝ԻԱՄ (*), բառ Են. *ἐντομ* ,
ἐντομος , նոյն նշանակութեամբ :

ՍԻԻՆ , Են. *σίω* , (սեռ.) սեան ,
սեամբ , 'ի սեանէ , սխնք , սեանց ,
սեամբք :

ՁԻԻՆ , Են. *χίω* , (սեռ.) ձեան ,
ձեամբ , 'ի ձեանէ , ձիւնք , ձեանց ,

(*) Անգամ , Պրս. Էրտտէ : (Ն. Հյկ. Բռ.) :

ձեամբք , 'ի ձեանց , Բազդ. *չաւն* ,
Են. *չիւան* , (սեռ.) չան , չամբ , չանց ,
չամբք :

ՇԿՈԹԱԿ ԱՌՆԵՄ , Են. *շեօթեօ* :

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻԻՆ ,

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԼԻՆԻՄ , Պրս. Էթ-թ ,
Էթ-թ , Էթ-թ , նոյն նշա-
նակութեամբ , Եւ

ԽՈՍՏԱՆԱՄ , Այլ է

ԽՈՍԹ , Պրս. Էթ-թ , Էթ-թ , նոյն
նշանակութեամբ :

ԽՈՍԻՄ , -- Եկայք խօսեցաւրս՝ ընդ
միմեանս , ասէ տէր (Ես. Ա. 18) .

Են. խօսեցուք , Տես խոյ , խոկամ :

— Իսկ « խօսեցաւ տէր ընդ Մով-
սեսի եւ ընդ Ահարոնի . . . խօսեալ
ընդ որդիսն Իսրայելի » : Յաճախ
վարի իբր աշխ . Մով-թէն հեռ , Ա-
հարոն հեռ , եւայլն . որպէս եւ
Թրք. , Իսկ (Եսայ. Ա. 19) . — Ե-
կայք խօսեցուք ընդ միմեանս , աս-
է տէր » : Առաջին Տպ. խօսեցա-
րուք . սակայն Զորապ 'ի ծանո-
թութեանն ասէ , « Ոմանք խօսեա-
ցուք » :

Յոյնն եւ Եբրայեցին եւս յառա-
ջին դէմս ունին , այսինքն՝ Էթ-թ-
ցուր : Բազդ. Նշն ԽԳ. 26 . Բայց
քեզ յուշ լիցի , եւ ընդ Էթ-թ-ն Դ-
թ-թ-ցուր : Իբր աշխ . Էթ-թ-ն հեռ Էթ-
թ-ն — Էթ-թ-ն հեռ Դ-թ-թ-ն , քան-
զի Յոյնն չասէ՝ ընդ Էթ-թ-ն , այլ
լով՝ խօսեցուք , զատեցուք :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԽՈՇԻԻՆ , ձայն ակար , որպէս տե-
րեւոց եւ ոսնաձայն , Բազդ. գու-
սան եւ քուռ , շանթել եւ շնթել ,
հեծել եւ հծծել , զոչել եւ կոչել ,
ծիլ եւ ճիկ , հառաչ եւ հռաչակ :

— Սողոմոնի զխօշիւն միայն ըզ-
մարդոյն առեալ , է որ 'ի ծակա , է
որ 'ի սորս զօղեալ թաղլին (Ես. Է)

նիս՝, Բաղասեմ, սթափ, սքողիկ), որ բարձեալ՝ մնայ կեսուր կամ կեսը, իբր՝ կեսար կամ կայսր:

Եւ որովհետեւ Պրս. Իւլիւսէ (սկե-սուր), եւ Իւլիւսէ (թագաւոր) մեր-ձաւորք են ձայնիւ, եւ այս մեր-ձաւորութեան աղագու՝ սկեսուր ասեալ թուի 'ի մեզ 'ի ձայնէս՝ կե-սար, որ է համանուն թագաւոր անուան առ Հռովմայեցիս, որպէս Ստարոփն առ Պարսիկս:

Այսպէս եւ

Փեմս, թուի լինել նոյն բնոյ Պրս. Բարսէ կամ Բարս, որ նշ. թագա-ւոր, եւ թարգմանի՝ գլխաւոր պա-հապան:

Պրս. շահ, շահ, նշանակէ եւ թա-գաւոր, եւ փեսայ. եւ առ մեզ փեսայն եւ հարսն անուանին թա-գաւոր եւ թագուհի: — Իբրեւ փե-սայի եզ ինձ պատկ (եւ): Իսկ

ՁՈՒՄԱՆՁ, մայր հարսին (նկատ-մամբ փեսայի)

Ձեւացեալ 'ի բառէս

ՍԲԱՆՁՔ, յորմէ

ՍԲԱՆՁԵԼԻ, եւ սա 'ի Յունակա-նէս՝ σπανδαλι, (որոգայթ օտից, գայթակղութիւն):

ՍԲԱՆՁԱՆԱՄ, իբր կամեցեալ ա-սել, եթէ սքանչացումն առն 'ի կին, լինի նմա որոգայթ:

Համբոս առ 'ի ցուցանել զառա-ւելութիւն գեղեցկութեանն Հեղի-նեայ կոչէ գնա γυνεκων, θεσφα, δεξ γυνεκων, սքանչելիք կանանց, սքան-չելին 'ի կանայս, եւ վասն գայ-թակղութեանն ատկի է, եթէ գեղ նորա եղեն արդիւնք ատանամայ պատերազմին եւ աւերմանն Տրո-վայ:

— Սուր եւ պատերազմ ոչ եղեւ ատանց կնոջ, եւ ահա վկայէ ե-զրոն (Սաւր): — Եթէ առ կենդա-նեալ իւրով տեսեալ էր քո զկինդ, Մենիպպէ, ապա ոչ մեծ ինչ զը-

բէիր 'ի վերայ այնքանոյ կնոջ կըս-ուել (Գալէ):

Եւ ահա անուանք աղգականու-թեան եւ խնամութեան առ մեզ՝ յուշ առնեն մեզ զփառաւորագոյն անուանա Պարսից, Յունաց եւ Հռով-մայեցոց: Այսպէս եւ

ԹԱՐԱԹՈՍ, կամ

ԹԱՐԱԹՈՍ, որ նշ. բնաանի մեր-ձաւոր 'ի պատճառս խնամութեան, է Յոյն ձայնս τερατων, որ նշանա-կէ՝ զարմանալի, սքանչելի:

— Եկի քակիլ զայր 'ի հօրէ, եւ զդուստր 'ի մօրէ, եւ զհորսն 'ի սկեսրէ իւրմէ: Ոչ եթէ զոյգն ինչ թայրաթողք բնոյ միմեանս անկա-նիցին, այլ կարի հարադատք եւ սիրելիք միմեանց (Ուկ. Մարտի): — Բարեկամք եւ բարեաւայք եւ բազում աղագատհմք եւ թարաթողք (Վէշտ): Իսկ

ՍԲԱՄԱՊԱՆ, Պրս. Իւլիւսէ նշա-նակէ՝ քող հարսին արկեալ զերե-սօքն 'ի մտանելն յառազատ:

— Ամենայն հարսանց եղին ար-գելանք սոյոյ սրակապանք իւրեանց (Մկ): — Կահք սրութեանցն եւ սրակապանն (Թաւ): իբր՝ վարագոյր, որպէս եւ առազատ է սրակապան եւ ծածկոյթ:

ՇԱՊԻԿ, Պրս. շահէ՝ նշ. գիշերա-յին ագանելի, ցայգական հանդերձ, ՏՃ. Կէճէլ:

ՎԱՌԵԱԿ, (սեռ.) վառելի-ի, Ա-րար. ֆուէ նշ, մուկն: Բաղդ. մուկն եւ միւր:

ԿԵՍԱՐ, լատ. Լատին caesar, Յն. καϊσαρ, անուն յորջորջանաց առաջ-նոյ ինքնակալին Հռովմայեցոց Յու-լիոսի, յորմէ

ԿԱՅՄԲ, յորմէ

ԿՇԻՈՒ (*), արդարեւ, հաստատուի :

— Մեղաւորք մեղաւորաց փոխ
տան, զի առցեն անդրէն զկշիւն :
(Ղ. 4, 2. 34) : Թն. ԷՃԱ :

— Կշիւ արդարութեան, — Կշիւ
արդար :

— Որ, տան, 'ի կշուոց աստե-
ղատանն ծնանի, արդար լինի ըստ
օրինակի կշուոց որ զարդարութիւն
եւ զստեղութիւն ունի (Վեդ. 1) :

ԿՇՈՒԵՄ, — Կշուցին նմա երեւ-
տուն արծաթի (Մար. 15) : Թն.
ԷՃԱ :

Կշիւ է նշանակ արդարութեան,
Արար. Կշիւ, նշ. կշիւ, արդարու-
թիւն, կշիւ աստեղատուն՝ նու-
րեալ 'ի փառս Հովսափանտի կայ-
սեր : Տե՛ս 'ի Կշիւ :

Յորմէ (կշիւ) 'ի հակառակէն

ԿԱՇԱՈՒ, ԿԱՇԱՈՒԵՄ, — Աւնուին
կաշառս եւ թիւրէին զիրաւունս :
Իսկ Բաշ. 2. 8. «Այս ինձ 'ի Կշիւ
լիցին փոխանակ զի երէց արարի
զքեզ» թերեւս 'ի Կշիւ : Կամ 'ի
ձեւ հարցման :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՇՈՒԱՅԼ :

Դարձեալ 'ի հակառակէն բա-
սիս՝ կշիւ :

ԿՇԻՍ, արդար, յորմէ եւ բայն

ԿՇՐԵՄ, պինդ ունել, չկամող տալ :

Յորմէ՝ պէս պէս առմամբ

ԿԻՑ, ԿՑԵՄ, — Ազադակեաց 'ի
ձայն մեծ Շուշան, ազադակեցին եւ
երկսքին ձերքն կից նմին (Դաւ.
Ժ. 24) :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԳԵՑԵՄ, ԳԵՑ, — Զերնջոցն զորթս
անջրպետեալ քեցել մացել 'ի կաթին
սովորութենէ (Ուկ. Մար. 1) : Լծե-
ցէ՛ք զերնջան, եւ քեցեցէ՛ք զոր-
դան 'ի հետոց նոցա (Ա. Թ. 2.
7) : Թն. ԷՃԱ :

(*) Արմատն երեւի +ւ, +ւիւ (ն. Հիւ.
Բաւարան) :

Բազդ. մած եւ մոցեմ :

Եւ կրկնութեամբ

ԿՑԿՑԵՄ, բազդ. բազդալեմ, եւ
'ի կափուցանելոյ՝ կափկափեմ :

Ի նմին արմատոյ

ԿՑՈՐԴ,

ԿՑՈՐԴ ԿԵՆԱՑ, (կենակից), Թն.
ԵՃԱ : (Դաւ. Ժ. 1) :

ԿՑՈՐԴ, եւս եւ

ԿԱՑՈՐԴ, հանդէս, ԳՑ :

Բազդ. կաճառ եւ ճառ :

Դարձեալ 'ի բառէս՝ ԿՑԷ

ԿՑԵՐ, եւ կծծին է ազանգի, ա-
նարգ, ուստի 'ի նմանէ

ԳՑՈՒԾ, ԳՑՈՒՉ, ստորին, անարգ,
նուառ :

ԳՑՁԵՄ, հասարակացանէլ, հաշ-
տակարան :

— Յորմամ զնորս մեծարոյ կար-
ծին (Տպ. կարին) զձեռնոց, եւ
հանցոք զնա յաչաց իւրոցն խա-
րեցելոց (Եւ. 1) :

Դարձեալ 'ի բառէս՝ ԿՑԷ

ԿՑԻԿ, — Կծիկ մազոյ :

ԿՑԻԿ ԿԱՄ, — Կծիկ կալ ընդ
բունութեամբ (Ուկ.) :

ԿՑԻԿ, — Մի՛ կծկիցես զձեռն
քո յեղորէ քունի կարօտելոյ, այլ
ընդարձակելոյ ընդարձակեցես նմա
զձեռն քո (Օբ. Ժ. 1) : — Մի՛ կծկի
զձեռն առ 'ի շտապ փոխ եզրօրն
(Եւ. Օբ. Ժ. 1) : Իսկ

ԿԻՑԻ, Զոյգք օտից կենդանեաց,
իրբ թարգմանութիւն Պր. Է. Գ. Է.
եւ ՏՃ. Է. Գ. Է., աքայունի ձիոյ, Զոր-
ւոյ եւսյն : Յորմէ

ԿԻՑՍ ԸՆԿԵՆՈՒՄ, Թարգմ. Թրք.
Է. Գ. Է. Գ. Է. :

ԿՑԱՑԵՄ, ԿՑԱՑԵՄ, ԿՑԱՑԵՄ, —
Պօղոս անկուշող, կցացող աստուա-
ծեղէն օրինացն . . . որ կիցս ընկե-
նոյր (Սէ. Ժ. 1) : — Յորմամ կցա-
ծիցես իրեւ զէշ, եւ եղջիւր ա-
ծիցես իրեւ զցուլ (Ուկ. Մար. 1) :
— Եղջիւր ածեն եւ կցածեն (Աւ. 1) :

ԵԼՈՒՆԻՒՆ, Ծն. ελαία, նշ. պտուղ
ձիթենույ, (շէյթէն), նշ. նաեւ բիծ
'ի մարմնի 'ի ձեւ եւ 'ի գոյն պտղոյ
ձիթենույ, (շէյթէն), Իսկ

ՍՈՍԵՌՆ, րառ Լատին cicer, նոյն
նշանակութեամբ:

Այսպէս կոչեցաւ Կրկերոն, զի 'ի
դէմս կամ 'ի քիթ նախահաւուն նո-
րա էր ելունդն 'ի չափ, 'ի ձեւ եւ
'ի գոյն սիւսան (Պլուտ. 'ի Կլէկէրոն):

(Մի' չփոթեք ընդ թիթեզն):
Բաղդ. տիեզերք եւ տգրուկ, կէտ
եւ կէտ, մեծ եւ մեց, կինճ եւ գինճ:

• • •

ԱՄՈՒՍԻՆ (*), (սեռ.) ամուսնոյ .
այբ կանամբի, կին արամբի:

ԱՄՈՒՄԱՆԱՄ, — նա էր ամուսին
եւ կին ուխտի քո: — Որպէս ան-
գոսնէ կին զամուսին իւր:

Առ Պարսկա ընդ միւս արամբ
երկու կամ աւելի կանայք, կոչին
'ի միմեանց՝ աւանէ, աւնէ:

Ամուսնութիւն նկատի իբրեւ օ-
րինաւոր զուգութիւն:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՅԱՒՄՆԵՄ (**), ՅԱՒՄՆՈՒՄ, ՅԱՒՄՈՒՄ,
ՅՈՍԵՄ, ՅՈՍՆՈՒՄ, ՅՈՍՈՒՄ, մտանել
առ կին, կամ ննջել կնոջ ընդ առն,
արտաքոյ օրինաց: — Յաւուին ըզ-
գտեան Կայնի: — Եթէ ոք զոր
իցէ խօսեցեալ յաւսցի (Կառն.): —
Յանձն առին յաւսնուլ յափշտակեալ
'ի ժողովրդենէ անտի կուսանս (Եփթ.):
— Մարք 'ի տայգերացն յաւանիցին
(Ռաֆ. Մարք.): — Երիտասարդք 'ի
բողան յաւանութիւն (Փէլ.):

Իսկ

(*) Ն. Հյի. Բա. ստուգարանէ, «Որպէս Սէ
համարն, 'ի միտմն:

(**) Տես զօրոյննէ 'ի Բաղմադէպն 1875:
Պրակ Դ. 352. եւ 'ի Հայկական բառարանու-
մեան Ն. Բիւզանդացոյ, էջ 21, Տգ. 'ի Կոս-
տանդնուպոլիս, 1880, եւ յԱրեւելեան Մա-
մուլ, էջ 538, ապրիլ 1880, ի Զմիւռնիս:

ԱՌԵՒԱՆԿԵՄ (*), ծագի 'ի Ծն. άγγα-
ρεώ, որ նշ. բռնաբարել, զկել:

(ա ո եւ ա ն գ , άγγαρεώ) :
4 5 6 7 1 2 3

Զկազմութիւնն բաղդ. աւետա-
րան, վիթխարի:

Ծն. άγγαρεώ, նշ. թղթաբեր, սուր-
հանդակ, եւ άγγαρεώ, սուրհանդա-
կութիւն, Պրա. աշխարհ:

Եւ որովհետեւ 'ի Պարսս պաշտօն
թղթատարութեան կամ սուրհան-
դակութեան կամաւոր չէր, քանզի
ձրի էր, եւ բռնի կատարել կու տա-
լին իւրաքանչիւր զեղերու կամ քա-
ղաքներու, ուստի բառը՝ բռնաբա-
րելու միտք մը առած է:

Այսպէս է 'ի մեզ եւ

ՊԱՀԱԿ ՈՒՆԻՄ, Թրք. աշխարհ-
լուսն:

ՊԱՀԱԿ ՎԱՐԵՄ, Թրք. աշխարհ-
աշխարհ: Բանդի

ՊԱՀԱԿ, Պարսիկ րառ է, քէյէ,
որ նշանակէ՝ սուրհանդակ:

— Ունէին պահակ զՍիմոն Կիւ-
րենացի (Մարկ. Ժ. 20): — Զնա-
կալան պահակ զի բարձրէ զխաչա-
փայտն նորա (Մարկ. Ի. 32). Ծն.
άγγαρεώ. — Եւ որ տարապարտակ
վարիցէ զքեզ մզոն մի: — Պահակն
վարել այն իսկ է, զուրն փետել,
տարապարտուց ձգձգել եւ յանդէպս
վարել խուելով (Ռաֆ. Մարկ.): —
Պահակ որ վարէ տարապարտուց,
համբեր (Սեբեբ): Այլ է՝ պահակ,
եւայն: Տես զբառը:

Յորմէ (առեւանգեմ)

ՀԱՐԵՒԱՆՑԻ, — Ոչ կամիմ զձեզ
այժմ 'ի հարեւանցի անցանել (Ա.
Կառն. Ժ. 2):

ՀԱՐԵՒԱՆՑԻԿ, իբր անհոտաւ:
Բաղդ. հափափել եւ ափ յափոյ,
հիմն եւ իմն:

(*) Ըստ Ն. Հյի. Բա. ստուգարանութիւն
բառից է՝ «Առեւել զկին, եւ անբանել փախա-
տեամբ յայլ երկիր»:

Եւ 'ի հակառակէն
ԺԱՌԱՆԳԵՄ, (ըստ օրինակի ոյժ,
ժ-ոյժ):

ԳԱՌԱԳԵՂ, ԳԱՌԱԳԻԻՂ, մա-
նաւանդ
ԳԱՌԱԳԻՂ, Լատիներէն՝ carcer,
(բանտ, կապանք):

— Գայլ 'ի բերան հարին, եւ տա-
րան գառազդիւ (Եղեկ): — Ի գորա-
զիդն արգելուցուն (Վեդդեր): — Ի
գառազդացն զերծանիցի (Ուկ):

ՀՍԿԱՅ, գրի եւ

ՍԿԱՅ, Թն. γίγας, (ըստ առասպ.):
Ծագի 'ի Թն. σκιά, որ նշ. ստուեր,
ուրուական, Բաղդ. քաջ:

— Զմարդ յաղթանդամ հսկայ ա-
նուանեն (Եղեկ): Նոյնպէս եւ
ՇՈՒԲ, (սեռ.) չք-ոյ, արդ-էր:

Է 'ի Յունականէս՝ σκιά,

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԻՍԿ, բուն, ստոյգ:

Թորմէ (սկայ)

ԱԶԳ, 'ի մերձաւորութենէ Լատին
ձայնիցս genius, ոգի. (ուրուա-
կան, քաջ, դեւ), եւ gens, gentilis
(ազգ.) նոյնպէս եւ Արաբ. ճէն, (ու-
գի, ուրուական, դեւ), եւ ճէն, (ազգ,
տոհմ, ցեղ): Իսկ

ՍՏՈՒԵՐ, ծագի 'ի բառէս

ՍՏՈՒԱՐ, եւ սա 'ի Պարսկականէս՝
«Էթ-է-էր», (հաստատուն, հաւատա-
րիմ, ամուր, պինդ, մնայուն): 'ի
մեզ՝ թանձր, մեծ, ինչպէս ստուե-
րը քան զրուն իսկական մարմինը,
ասոր համար է որ Յոյնին σκιά (ըս-
տուերը) 'ի մեզ նշանակուած է հըս-
կայ, (մեծ, անհիմեմ):

Կազմ. բաղդ. չէ-սա եւ չէ-սա:

Թորմէ (ստուեր)

ՍՈՒՏ, ՍՏԵՄ, ՍՏՈՒԹԻՒՆ, բաղդ.
սկայ եւ իսկ: Թն. επιδοτ, նշ. սուտ,
եւ επιδοτ, ստեմ:

Ի ՍՈՒՏ ՀԱՆԵՄ, — Ի սուտ հանել
զՕգոստոսն (Պր.): իբր թարգմ.

Թրք. եւ-լա- չէ-արմ-է: Այլ է
ՇՈՒԲ, ՇԲԵՂ, (պատիւ), Պրսկ.
չէ-լէ-ն, նոյն նշանակութեամբ Իսկ
(Ա. Կարէլ. ԺԱ. 10): — Պարտի կինն
չուք զնիլ զլիւսին վանն հրեշտա-
կաց, Թոյնն εξουσία (իշխանու-
թիւն): Այլ է ամենեւին սկեմ,
հսկեմ: (Տես զբառը):

ԳԱՃ, Պրս. քէճ, նշ. կիր, 'ի մեզ
ազգ ինչ կրոյ, ՏՃ. քալ, Լոտ, calx
նշ. կիր: Թորմէ

ՔԱՃ, ըստ նմանութեան Եռնա-
րէնին, զի Եռն. τίτανος, նշ. զած,
եւ ο τίταν, տիտան, հսկայ, քաջ,
եւ ոգի, (Թրք. քէճէլ, ճէն):

— Եթէ դու յորս հեծցես յազատն
'ի վեր 'ի Մասիս, կալցին զքեզ քաջք,
տարցին զքեզ յազատն 'ի վեր 'ի Մա-
սիս, անդ կացցես, եւ զլոյս մի՛
տեսցես (Պր.): Իսկ

ՎԱՂ ՔԱՃ ԸՆԴ ԱՌԱՒՈՏՆ, է իբր
խող բառից, իբր զի Թրք. չէ-ն-
դ-հէ-լէ-ն, նման է ձայնիս՝ ճէն,
(քաջ):

Թորմէ (քաջ) 'ի հակառակէն՝

ԳԱՃԱՃ, Թրք. ճէ-ճէ, եւ
ՃԿՈՅԹ, — Ճկողմ իմ ստուար է
քան զմէջ հօր իմոյ (Գ. Թ-է):
ԾԿՈՅԹ, Թրք. «Էրէ ք-է-մ-է, եւ
ձձի, Պրս. չա-լէ, նշ. վառեակ:
Բաղդ. վառեակ, կինձ, ճիւ:

— Ճճիք միասակարք:

ՉԱՐԱՃՃԻ, — Կրետացիք հանա-
պազասուածք, չարաճճիք (Տէր. Ա.
12): Են. κακὰ θηρία, (չար գա-
զանք):

ՃՃԵԿԵՐ, — Հաց պաշարի իւր-
եանց չորացեալ եւ ճճեկեր (Յեռ.
Թ. 5): Նոյն թարգմանեալ է առ
Ոսկերերանի, «Կրետացիք հանա-
պազասուածք, չարապազանք»: —
Չեղբօրն չարաճճոյ զխորհուրդ ըն-
դէ՛ր ոչ գիտաց (Եղեկ):

Աստի թուին

ԺԺՄԱԿ, ԺԺԺՄԱԿ, մանր չէ-սա-
ն, իսկ

ԶԱՆԶ , Պրակ. ճէւն ճէ' նշ. Թին ,
կորիզ խաղողոյ : Յարմէ :

ձԱՆՃ, միջամտ փոքր, թեւաւոր,
բաղմապիսիւ — Զբոսեօքն զկծե-
ցուցանէ զմեզ, լուովն եւ ճանճիւ
եւ մօխով (Եղեկ) :

(Տես Հրեշտ. նոթ. էջ 77), որ
բառած է թէ՛ «Հաւանական է որ
մեր Հայ նախնիք իրբեւ շրջան
ըմբանած ըլլան Ֆանճ, որուն թե-
ւիկներն ստուգիւ բոցածածանջ են»,
ճնճըՈՒԿ, իբր փոքրագոյն 'ի թրու-
շանս... — Երկու ճնճուկք զան-
գի միջոց վաճառին, Բաղդ. ձկնթխ,
(Տճ. սերլէ քառք), եւ ճնճուկ,
(Տճ. սերլէ քառք), Եւ

ԶԵԶԻՆ, (սեռ.) չնչին-ոյ, կամ 'ի
բառէս՝ ոչինչ՝ ձուլեալ 'ի մի:

— Զնչին փայտին հաւատաւան մար-
դիկ զանձինս խրեանց (ԻՏ.) :

— Ճանճ՝ նկատի իբր զաղբալի ինչ :
— Ճանճ, քմնուեալ, ք զաղբաղս զա-

Նենդիս Գրեյս ամուսնանա (Ժող. Ժ.) :
Նոյնպէս եւ

ձԵՆՁԵՐ, դարչաճուտ ծախ մսոյ :
Յորմէ աւկ.

ձեռնձ, — Ի ճենճերս աղանդիս
մըճոտիդիք (Եղիշ) :

Յորովէ 'ի հակառակէն

ԶՆՁԱՆ, — Զնջան լինի արդա-
րոյն անօրէնն (այսինքն՝ մարքու-
թիւն) : (Առաջ. ժԱ. 18) :

Կաղմ, բաղդ, դաղ-ան, խչ-խան :

ՋԵՂՈՅ. ՋԵՂԵՄ, — ՋԵՂԷ զար-
ծաթե եւ զսեղ (Ե¹₁բ.) : — ՋԵՂԵԱ զիս
ի զպարտեհէն քամաթ յոր դրեցեր
(Ե¹₁ ԼԲ. 32) : Այսպէս եւ ԹՐԲ. Ե¹₁
Է+ , նշ. ՋԵՂԷ, սրբել, նստեալ ան-
հաւ ընդի :

$$215.2, (d\omega, p \perp p, d\delta p \perp p), U' \cap L$$

ձեռն, մատուցող խաղողի յայգում,
Յն. ԵΠΙΦΑΝΙΑΣ, Պրոս. Ֆեբր., 22, Զե-
րբր. Բնաւոյ 'է Բաւալի: — Եթէ կը-
թողք մտեալ էին 'ի քեզ, ո՞չ ձեռ-
նի ոչ թողալին:

Յարմէ՛, իբր գոյգն կու թ՛

ՃՈՒՔԱՂՈՒԹԻՒՆ, — Ո՞չ ապագան
լաւագոյն է ճշաքաղութիւնոյ եփ-
րոմի քան զկաթան Արեւնդերայ
(Գաղ. Բ. 2) :

Вопрос: (ηωδ)

Կիձ, Կիիձ, — Ձենք քան զկոձ
որ բուն ապիտակն իցէ, ապիտակա-
զոյնք (Ուր) : Յորմէ

ԿՃԵԱՅ, — Ահա էին թաղայիք կը-
ճեայք զից (Յ-Ջ.) : Եւ

4818, *lymif*

ԿՃՈՒՃ, (plum.) : ՍՆՊ է

$$40k\delta, \text{ } k \text{ und } \theta_{p,p}, \text{ } \frac{1}{k}, \frac{1}{k},$$

40838. *monile*

ԱՅՈՒՆԱԿԱՆՔ, ՏՃ. նմանաձայնք են
 +է.է. իւ. +է.է. (աւծ իւ. իււծ):

Annals (1898)

ԿՈՏ՝ այս էւ հեղեղեղ Քառս՝
 Նշանակ՝ էն հասարակութեան, ամբողջ
 Բեան, պնդութեան : Բաղդ. ճարմանկ
 ԿՈՏԷ ՈՏԵՆ : Կ

h039 h039h 1000%

ԿՃՂԱԿ, ԿԷՄԻԱԿ, ԵՐԱՆԻ
ԿՈՆՍՏԱՆՑ, ԿՈՆՍՏԱՆՑԻ ՔԱՆԱԿ

— Ուան մարդոյ եւ կճղակ անաս-
նոյ մի՛ գնասցէ ընդ նա (Եղեկ. Խթ.
11). Եւ

կոնձկէն, — Եւ էին զնովաւ սպա-
րեգօաք աստիկործք եւ կոնձկէնք
(Բ. Թ. 11), Եւ

4020.4, *he*.

ԿՈՃՈՊԵՄ, իբր հաստանել 'ի կո-
ճոյն, 'ի ծառայն :

Bondst' b Sanktmarianen

Փոճով, — Հասոյն ցորենոյ փո-
ճովս գողաձեռս կաղմուաց 'ի հաս-
կին (Վեղեր) :

በኮሎኒያል ጊዜ ፡ ጥቅም ላይ የዋለ ፡

— Պագանիկ երկիր ուրուականաց մեռելոսոց : — Զմարդկան ուրուականս 'ի պաշտօն տուեալ գին անուանէին :

Ծագեալ լիբաւ. բաւ, (ողի, հո-
ղի), կամ բաւ, (եղիւոյթ, աւախ),

[illegible]

ՈՒՐՈՒԱՊԱՇՏ, խոկ
ՈՒՐՈՒԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՐՈՒԱԳՐԻՄ,
ՈՒՐՈՒԱԳՐԵՄ, (բարձրագույն) իբր,
ստուերագրութիւն, ստուերագիր,
ստուերագրեմ, Պրո. աշէ, որ նշ.
գեւ, սգի չար, (յորմէ 'ի մեզ՝ աշ.)
նշանակէ եւ ստուեր, եւ Արար.
հաւանք, որ նշ. գեւ, այս, նշ. եւ
ստուեր, հովանի: (Տե՛ս ստուեր):

ՍԱՆԱՆԱՆԱՆԱՆ, բաղդ. գլուխ, կա-
սան, Յն. σάνη, (յորմէ Թրք.
սան-հան) նշ. բաժակ, թաս, գա-
զաթի մարդոյ, եւ լայնարար որ ինչ
գողաւոր է 'ի ձեւ սկաւառակի կամ
սողաւորարի մակոյկի, նուակ:

Նոյն բառ է յեռեւառաջութեամբ
դրոյ

ՍԱՆԱՆԱՆՏ, Յն. περιεπαλιον:

Նոյնպէս եւ

ՍԱՐԿԱՆԱՐԳ (*), իբր անուն պաշ-
տաման արքայն Սահեմանոսի նախա-
ղկայի, առեալ յանուանէ նորա, Յն.
սարգան, որ նշ. սաղաւարտ, պաղ,
եւ նոյնին նման ինչ, գլխանոց,
հետեւն, (սաղաւարտ), սկաւառակ
եւ սաղաւարտ, կազմին ըստ մասին
'ի բառիցս սաղ եւ սար, որք նշա-
նակեն, հմեւ, գեւ, զինն:

— Հակ-առակ, — խորան-արդ, —
գի-արդ. եւ սարհաւարդ, պրեանարդ,
գմբեթարդ:

Նոյն է ընդ սկաւառակ:

(ս ա թ կ ա ա դ)
1 7 6 2 3 4 5 8

(*) Ն. Հ. յ. Բաւարսը 'ի վերջ կոչս բա-
ւարսին այրութենի կարգաւ. նոր բառեր կը
չարէ, «Յաւերսած աշխարհիկ բառից ան-
վոյր 'ի գրոց տա մեզ եղբայր»:

Եւ այս բառերու կարգին մէջ բայ մը կը
գնէ «Սարգի կամ սարգի», որ իւր իմա-
ցումովը կը նշանակէ կազմել, հանդերձել,
եւ կը յաւերս «Որ լինի արեւատ սարկաւա-
րելոյ»:

Նաեւ

ՍԱՆԱՆԱՆ, զի է գողաձեւ, խո-
րանարդ: Եւ

ՍԱՆ, յորմէ

ՏՈՂ, ՏՈՂԵՄ,

Յորմէ 'ի հովառակէն

ՏՈՂՈՒՆ, բաղդ. հիւսիմ եւ հո-
սեմ, թրծեմ եւ թրջեմ, Յորմէ

ՆՈՂԱՆԱՆ, յորմէ

ՍԱՆԱՆԵՄ, եւ

ԽԱՆԱՆԱՆՏ, 'ի սաղաւարտէ, պա-
լար սեռեցիկ, գմբեթաձեւ:

Բաղդ. խոյր եւ խոյլ:

Սաղաւարտ Յն. περιεπαλιον,
(գլխանոց) նկատի իբր՝ թագ, որ
գնի 'ի զլուխ: Բաղդ. թագ, գլուխ:
Յորմէ 'ի հովառակէն

ԱՆԱՆՏ, վերջ, վախճան, վերջին
ծայր: Բաղդ. ծեր եւ ծայր, ծագ
եւ ծագ, հաւ եւ յաւ, սկիզբն եւ
սկանիմ, հասկ եւ յետոյ, այդ եւ
աղի:

Սաղաւարտ գլխանոց գլխաւորա-
կան, եւ նկատի իբր անոթ պա-
տերազմոցի, եւ յաղթական առ-
նու գպրակն, եւ նիւթ պոսակին եւ
'ի բուռոց սրբ ոչ թառամին:

Որպիսիք են

ՏԱՆՍԱՆ, ս ա դ ա ա (ա թ) ա, որ
4 5 6 2 3 1

է անթառամ:

ՍԱՆՏ. ս ա (դաւա) թ ա, եւ աստի
լայնարար ամենայն տերեւ՝ աստի

ՍԱՆԱՆՏ, եւս եւ ամենայն բան-
ջարեղէն

ԽԱՆԱՆՏ, — Ոչ կերեալ խաւարտ
եւ ոչ բանծար դալար (Եւսգի):

Յորմէ

— Խաւարծի, — (Վեջէր), իբր՝
փափկագոյն (սաղեւ-լ շէսաւոյ), եւ
ԱՆԱՆՏԻ, կամ

ԱՆԱՆՏԻ, յորմէ 'ի հովառակէն

ԹԱՆԱՆՏԻ, Լեւնթ, հաւեւ — Այր
թաւարծի, եւ դօսի մաշկեղէն ընդ
մէջ իւր (Դ. Թագ): Յորմէ

ԹԱՆ, ԹԱՆՈՒՏ,

Եւ 'ի հակառակէն

ՔԱՆԾԱՆԱՐՈՏ(*), (իւ աւ աւ ր ծ թ) :

1 2 5 4 7 3 6

Բազդ. ներքինի, մալեայ :

Վերջին վանկդ «ո», նոյն է որ ինչ է 'ի բոր-սոս, քոս-սոս, լուսն-սոս վեհեր-սոս : — Չթաղամաւորն եւ զմալեալն եւ զքաժաւարոսն եւ ըզհատեալն մի մասուցանիցես Տեառն : Թորմէ 'ի հակառակէն

ՔՅՈՒԱՐ, հատոր մետաղի, երկաթի, պղնձոյ, հալելոյ եւ պաղելոյ, որ նկատի իրր՝ պինդ, կարծր : Իսկ

ԹԱՂԱՄԱՐՈՒՐ, կամ

ԹԱՂԱՄԱՐՈՒՐ, Թն. θλαττός, նշ. ներքինացեալ ձմիւրով, ՏՃ. պոս-սոս-սոս, եւ θλάμα, է՝ մալեւն, ձմիւրն :

Սարդ ունի կրկին նշանակութիւն, զի նշանակէ նաեւ զմիջասն սարդ, մահուկ, զի Պրս. Բէֆէ, նշ. սարդ կամ սարդի ոստայն, եւ Թրք. Բէֆէ, նշանակէ զտունկն զափնի, Թն. δάρανη, եւ ահա երկու նշանակութիւնք երկուց լեզուաց միացեալ են 'ի մեզ՝ 'ի միում բառիս «սարդ» : Իսկ

ՄԱՄՈՒԿ, է իրր մամիկ, այսինքն՝ հանի, մեծ մայր կամ պառաւ կին, զի ՄԱՄ, Պրսկ. նշ. մայր, որպէս հաւն, մեծ հայր, կոչի՝

ՊԱՊՈՒԿ, ՊԱՊԻԿ, ՊԱՊ, Թն. παππος,

Գոյ առասպել Յունական, «Արաքնէ (ἡ ἀράχνη) (սարդ), պարծէր եթէ ճարտարագոյն է քան զԱթենաս յարուեստի ոստայնանկութեան. իսկ զիցուհին եկն 'ի կերպարան պոս-սոս, տեսնել զնա եւայլն, թերեւս զայս առասպել ակնարկէ մերս մահուկ, եւ պառաւ կոչի 'ի մեզ՝ ԱԻՍԱՐԻ, յորմէ 'ի հակառակէն ԵՐԻՏԱՍԱՐԻ, (ար.) երիտա-սարդ :

(*) Քաժաւարոս, Արու որպէս բաժնեալ : (Ն. Հիկ. Բա.) :

Ξρωι = ξρωτα, (սէր, տարփանք), ξρατῶ, մուսայ տափական նուագաց : Կամ իրր Թն. ξαρ = զարուն, (ξαρ = ερα), ξαρτοբερης, սնունդ կար կրա

զարնան, զարնանասուն = նորահաս : ԵՐԱԽԱՅՐԻԲ, ԵՐԵԽԱՅՐԻԲ, (Թն. ξαρ. զարուն, նոր), եւ Խ-յր, (հին Պրս. Խէր, Պրս. Խ-յր, բարիք, բերք, նորարեր, նորահաս, եւ իրր Պրս. Խէլէր, Խէլէրէ :

ՅԱՅՐԱՏ, — Չհայել յայրաւ աչօք Թն. ξρω-τχά :

ՆԱԽԱՍԱՐԻ(*), իրր նոր տարի, Հայերէն Ամանոր բառին իրր թարգմանութիւն, այսինքն՝ առաջին ամիս տարւոյ, եւ կազմի 'ի Հնդկի եւ Չանդի անուանց Նաւ, (նոր), եւ «սարդ» կամ «սարդի», (տարի) :

Երբայական ամիսն աշէլ պատահէ այս ամսեան, եւ 'ի Սուրբ Գրքու ուր ասի 'ի բնագրին, «Զգուշացի՛ր ամսոյն ազիւպ, զի յամսեանն ապիւպ ելէք զուք յեզրիպատսէ», եւ «Թանասնիցն ունի τῶν νέων, (նորաց), իսկ 'ի մեզ թարգմանեալ է, «Զգուշացի՛ր ամսոյն կանչոց, զի յամսեանն կանչոց ելէք զուք յեզրիպատսէ» : Եւ կանուակ՝ որպէս ցուցեալ է յերում տեղւոյ, ծագի 'ի բառէս Նա :

Նաւասարդ (տարւոյ զլուխ, կամ

(*) Նաւասարդ, որոյ սկիզբն եւ անունն անգամ մնումեան տմարց մէջ ծածկուած է, որը ինչուան Նոյի տապանակին զարգածը կը բարձրանան, Նաւասարդն՝ որ հին Հնդկի եւ Չանդի լեզուաւ նովա տարադա ստուգարանի այսինքն՝ նոր տարի, նոյն հին ազգին աւանդութեամբ յիշեցնէ զհնեդէի յիշատակն այլ : Ստորագոյ որ եւ ստորագոյն, Մեծին Պրահմայ ստուածոյն զուստր եւ կին ծանաչի, եւ ջրոց զիցանի, ոտիկան աղբիւրականց եւ զեւոց : (Բազմավէպ . . .) :

«Նաւասարդ» որպէս Սէ՛՝ նոր այս տրդ կամ արտ, կամ որպէս Պրսկ. Խէլէր, այս է՝ նոր ժամանակ կամ եղանակ : (Ն. Հիկ. Բա.) :

ակիզք), այս բառը յեղայրջուելով՝ կազմուած է

ՍԱՐԱՒԱՆԻ, որ կը նշ. հրուան-
դան, այսինքն՝ ցամաքի մը կամ
լեռան մը իրրեւ զուխ՝ դէպ 'ի
զուրա ցցուած մասը .

(ս ա Ր ա լ ա ն դ) , (իրօք կամ նը-
5 6 7 4 3 2 1 8

մանութեամբ), եւ որովհետեւ քա-
նի մը բառ ունինք՝ քա՛ն, քա՛ն, քա՛ն,
քա՛ն, որ աւելցնելով վերջին մա-
սը աւանդով կը ձեւանան՝

ԳԱՀԱՒԱՆԻ կամ ԳԱՀԱՒԱՆԻԱԿ, եւ
ԳԱՐԱՒԱՆԻ կամ ԳԱՐԵՒԱՆԻ,
ԲԱՐՁՐԱՒԱՆԻ կամ ԲԱՐՁՐԱՒԱՆ-
ԻԱԿ : Իսկ

ՀՐՈՒԱՆԻԱՆ (*) , Պրա. ֆէրձան, նոյն
նշանակութեամբ հրաւան : Իսկ վեր-
ջաւորութիւնը՝ քա՛ն, է՛ ա՛ն քա՛ն յե-
ղայրջեալ , (դ ա ն = ա ն դ) :

1 2 3 2 3 1

Նաւաւաւ, է անուն առաջին ա-
ւուր եւ ամսեան տարւոյ , իսկ

ՀՈՒԻ, է անուն երկրորդի տա-
սեան տարւոյ :

Վրացերէն՝ օրէ՛ նշ. երէ՛, եւ
ՍԱՀՄԻ, անուն երրորդի ամսեան
տարւոյն :

Վրացերէն՝ աւֆ՝ նշ. երէ՛, Պրա.
աւֆ՝, նշ. երրորդ , իսկ անուն չոր-
րորդի ամսեան տարւոյ

ՏՐԷ, Պրա. ԲԷԷ, է նոյնպէս ա-
նուն չորրորդի ամսեան (արեգակ-
նային) ամիս Պարսից : Տես եւ՝ աէր :
Զհինգերորդն

ԲԱՂՈՑ, եւ զվեցերորդն

ԱՐԱՑ, թողեալ , քանզի չեն ծա-
նօթք , անցուք յեօթներորդն՝

ՄԵՀԵՎԱՆ, Պրա. ֆէրձան, է նոյն-
պէս եօթներորդ ամիս Պարսից :

Իսկ
ԱՐԵԿ, (տե՛ս զբառը) , ութերորդ
ամիս է ըստ մեզ՝ եւ Պրա. ֆէր՝, (որ

(*) Հրուանդանք ստուգարանի՝ հրամեւ
գահաւանդը 'ի ծովափունս : (Ն. Հյկ. Բա.) :

նշ. արեգակն), է անուն ութերորդ
ամսեան նոյն :

Բառս՝ աւֆ է 'ի մեզ իրր՝ արե-
գակնային , զի աւֆ

ԱՐԵԿ ԴՈՒՈՆ, — (Աֆ-Բ.) :

ԱՐԵԿ ԲԱՂԱԲ, (Ե-.) :

ԱՐԵԿ ԱՄԻՍ, եւ (ամսեան վրայ
խօսելով) , — Եմուտ Եսթեր առ
արքայն յերկոսասաներորդ ամսեանն
Աղար, որ է Հայերէն՝ Արեգ (Ե-Բ.
Բ. 16) : Իսկ աւֆ՝ իրրեւ արեգակն ,
չիք ուրեք 'ի կիր արկեալ լոկ , այլ
բարդութեամբ

ԱՐԵԿԱՆ, ԱՐԵԿՋԵՐ, ԱՐԵԿՈՒՆԻ,
ԱՂ՝

ԱՀԵՎԱՆ, իններորդ ամիս ,

ՄԱՐԵՐԻ, տասներորդ ,

Անծանօթ են մեզ :

ՄԱՐԿԱՑ, մտատաներորդ ,

Միայն

ՀՐՈՏԻՑ, (անուն մերումս երկո-
տասներորդ ամսեան), որ մերձա-
ւոր է ձայնիւ բառիս՝ աւֆ, որ է
անուն քանեւհինգերորդի աւուր
արեգակային ամսոյ Պարսից, որ ա-
սի նաեւ՝ աւֆ, որով մերձենայ
ձայնիս՝

ՀՐԱՑ, — Զիցէ՞ տեսեալ ձեր ըզ-
կատասյա եւ զսանս լի ջրով եռա-
ցուցեալս 'ի հրատի . . . զի թէ յեր-
կարեսցեն թողցեն 'ի բորոքեալ
հրատին , եւայլն (Վեցօր) :

Թն. πυρός, (ած.) նշ. հրային ,
հրատից , իսկ գոյականաբար առ-
եալ՝ ο πυρός, նշ. զմոլորակն Հրատ :

ԱՏՐ, Պրակ. աւֆ, նշ. հաւ, 'ի
մեզ 'ի բարդութեան եւեթ :

ԱՏՐԿՈՑՆ, ԱՏՐԱՇԷԿ, եւ

ԱՏՐՃԱՆԱԿ(*) , (բառ յետնոց) , թե-
րեւս թելադրեալ 'ի բառէս՝

ԱՏՐՈՒՇԱՆ, Պրա. աւֆ-աւֆ, որ
թարգմանի՝ մեծապայծառ պիւռիոն ,

մեծապայծառ կրակատուն , նուր-
բական պիւռիոն , (Թն. πυρετον) :

(*) Ատր (Պրակ. աղեր), նշանակէ՛ փո-
(զգալի, նիւթական), իսկ հաւ՝ անիւթ :

կամ թարգմ. բառիս՝ հրա-յան,
(հրա ցան)
(ատր ճան) ակ,
իրր՝ հրացանակ, կամ
իրր՝ հրազէնք,
ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆ, (աշխարհ), Պրա. —
շէր-յիւն, իսկ
ՃՐԱԿ, Պրա. շէր-շ, շէր-ւ, շէր-ւ,
ժ-ր-ւ, Թորմէ
ՃԱՌԱԿԱՅԹ, (տես եւ որոգայթ)
Թորմէ համառօտեալ
ՁԱՀ,
Եւ (կրակ = ճրագ),
ԿՐԱԿ, — Իրրեւ լուցին կրակ 'ի
մէջ դաւթին (Դ-ւ. Լ. 59). Թն.
πύρ, — Հէքդ եւ թշուառականդ,
որպիսո՞ւմ կրակի ցանկանայցես
(Ու. Տէր.),
ԿՐԱԿԵՏԼ, — Տեսնեն կրակեաղ
կայծականց, եւ ձուկն մի 'ի վերայ
(Յ-վ. ԻԱ. 9),
Կր-ւ, յոքնակի չունի, ինչպէս
նաեւ հո-ւ,

ՊԱԱԿ, — Իրրեւ փեռայի եզ ինձ
պսակ, եւ իրրեւ հարսն զարդու
զարդարեաց զիս,
Բառ Պարսիկ, պէ-ւ-ւ, քէ-ւ-ւ, նոյն
նշանակութեամբ:

Թորմէ ձեւացեալ բառքս՝

ՎԱԿԱՍ, — Իրրեւ զփեռայիւ՝ արկ
զինեւ զփակածն (Կ-ւ. Լ. 7. Գ.),

Թն. mitra, (խոյր, թագ, պսակ),
եւ սա նկատի իրր զարդ փայելու-
թեան: Եւ

ՎԱՍԱԿ, յատուկ անուն մարդոյ,
կամեցեալ ասել՝ Ստեփանոս. (Թն.
στέφανος, պսակ),

Այլ է նոյնաձայն անուանս՝

ՎԱՍԱԿ, անուն նշանաւոր մասն-
չին առ Եղիշէի, Թն. φάταξ, (տես.)
φάτακος, (մարտիչ, զարդարիչ):

Պսակ նկատի իրր ամբողջութիւն,
Բազդ. օղ, օղակ, յորմէ օլոր,
օլորել, յորմէ՝ բոլոր, բոլորել, —

Բոլորեալ պսակ 'ի փշոց եղին 'ի
զլուխ նորա:

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՊԱԿԱՍ, ՊԱԿԱՍԵՄ, եւ

ԿԱՍԵՄ, ԿԱՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ,

Թորմէ (պսակ),

ՍԱԿ, իրր՝ բովանդակութիւն, ամ-
բողջութիւն, չափ որոշեալ եւ ո-
րոշիչ: Թորմէ

ՍԱԿԱԼ, իրր՝ չափով, չափաւոր,
ոչ աւելի: Թորմէ

ՏԱԿԱԼ, ջուրն տակաւ նուազէր,
աշխ. + լի + լի կամ եր-ւ-ւ:

Թորմէ

ՏԱԿԱԼԻՆ, — Տակաւին թեւար-
կես զժողովրդեամբ իմով չարձակել
զնոսա (Եւ.), (Ս եւ Տ լծորդք),

Բազդ. սահառ եւ տակառ:

Իսկ

ԿԷՍ, (տես.) կիտոյ, Թն. κίρκος, նշ.
անուր, օղ, անիւ, յորմէ Լատ. cir-
cus, յորմէ մերս

ԿՐԿԷՍ, զկրկէս նկատեալ բոլո-
րակ, յորմէ,

ԿԷՍ, բոլորն յերկուս հաւատար
մատուոս բաժանեալ: Բազդ. ողջ եւ
բողջ, պսակ եւ պակաս, կատա-
րել եւ կոտորել, եւ կտրել:

Թորմէ (կէս),

ՍԿԻՍՄԵ, որ է իրր՝ ղիւ- ԷՑ, ըստ
առածին՝ թէ սկսանելն է ժամանել
'ի կէսն գործոյն:

Ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμῖσι παντός
ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς
ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἐκάστωτε.
τὸ δ' ἔστι τε, ὥς ἐμοὶ φαίνεται, πλεόν ἢ
ἐγὼ ἡμῖσι καὶ οὐδείς αὐτὸ καλῶς γενόμενον
κεκωμιάκεν ἱκανῶς:

(Պշար-ւ, օրէնք Զ. 753 Է. Էջ 158).

Քանզի յառակոն իսկ՝ սկիզբն կէս
ասի ամենայն գործոյ, եւայլն:

— Սկիսմն հարկ է լուսազուսացն
տալ, եւ նորոգել զարձեալ 'ի սկիս-
մանէ (Փէլ. Է.). — Սա է սկիսմն
եւ ծնունդ պատերազմաց (Ա-ւ.),
— Որ մարդկանն է, սկիսմն ունե-

լով զնախնին, իսկ որ յողոցն՝ սկիսմն ունի զիմաստութիւն (ԱՆԴ) :

ՍԿՍՄՆԱԿԱՆ, — Աստուածային աւնուն է առաջնորդագոյն եւ սկսմնական, որով ամենայն աշխարհ վարի (ԱՆԴ) : — Առաջին հրահանգայն եւ սկսմնականաց թեւակոխութեամբք (ԱՆԴ) : — Սկիզմն անէ փախստեան (ԱՆԴ) : — Սկիզմն ամենեցուն գոյացուցանեն զթիւ (ԱՆԴ) : — Աստուածատենակքն յաղագս սկսմանցն . . . սկսմունս հակառակ զնկող . . . սկսմանցն պարագայից արժանի, վասն որոյ առադրեաց, թէ ձեզ ամիսս այս սկիսմն (ԱՆԴ) :

ՍԿՍՄՆԱԿՈՅՆ, ՍԿՍՄՆԱՏԻՊ, — Յոյց սկսմնատիպ իցէ ազգն, այնոցիկ եւայլն (ԱՆԴ) : — Չցոյց սկսմնատիպ զգայնոյն (ԱՆԴ) : — Սկզմունս ամենայն . . . զորս տարերս (ԱՆԴ) :

Սակայն՝ սկիսմն եւայլն, խափանեալք են, եւ զսոսս փոխանակեալք ՍԿԶԲՆ, ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ, ՍԿԶԲՆԱԿՈՅՆ, ՍԿԶԲՆԱՏԻՊ, որպէս եւ ամբարաւ, ամբարենի խափանեալք են, եւ սովորական լեալ է արմաւ՝ արմաւենի :

Թէ Ս է փոխանակ Զ ի, տես թափել եւ սթափել, քողել եւ սքողել : Եւ թէ Բ է եկամուտ ՚ի բառին «*իւն*», յայտնի է ՚ի բայէս

ՍԿՍԱՆԻՄ :

Յորմէ ՚ի հակառակէն

ԻՍԿ, ԻՍԿ ԱՊԻ, իբրեւ սկիզբն բանի, ԹԲԲ. ԷՖԷ, (արդ) եւ շէՖԷ, (արդ) :

ՀՈԻՍԿ, ՀՈԻՍԿ ՈՒՐԵՄՆ, ՀՈԻՍԿ ՅԵՏՈՅ, ՀՈԻԿ ԱՊԱ, բաղդ. հաւ եւ յու (՚ի բառին անյաւ), վաղ, վաղնջական եւ վաղիւ, սաղաւարտ եւ աւարտ, ծագ եւ ձագ, ծեր եւ ծայր :

• • •

ՀԱՏԱՎԱՃԱՌ, — Զսեղանս հաստատապէս ցրուեաց (ՄԷԷ. ԺԱ. 15) : իբր թարգմանութիւն ՅՆ. *κολ-*

λυβιταις, զի *κόλλυβοις*, նշ. խիստ մանր ստակ, իբր ցորենի մը ծանրութեամբ, որով բառը լայնարար նշանակած է նաեւ՝ հաս մը ցորեն, եւ եւս լայնարար՝ ցորեն, եւ մասնաւորապէս այն ցորենը որ կ'օրհնուի ՚ի յիշատակ մեռելոց, *κόλλυβοις* անուանով (բոս Յունական ծիսի) :

Հիմայ ալ տարբեր պարագայի մէջ խաչած ցորեն կը բաժնեն մեղմէսմանք

ՀԱՏԻԿ, անուամբ, այսինք, երբ պզտիկ տղեկի մը առաջին ատամը ծայր կուտայ, խաչած ցորենը չաքարեղէնի հետ խառնելով զրացեաց եւ բարեկամաց կը բաժնեն, որով, կ'ըսեն, տղուն զգացած ցաւը կը մեղմանայ, եւ սկսաները զիւրութեամբ կը բռնակին :

Այս արարողութիւնն նոր բան չէ, այլ հին եւ աւանդական, զոր Պարսիկներն ալ կը կատարեն, եւ կ'անուանեն՝ *հաւէ*, (*հաւէ*՝ նշ. հաստ, եւ *հաւէ*՝ հատիկ) :

Գէորգ դպիրն պաշտական այսպէս կը գրէ, «*Յորժամ հանդերձեալ են բուսանիլ ատամունք մանկանց, յիւրաքանչիւր աղգէ արմատաց փոքրինչ յիբարս խառնեալ, եւ ՚ի մէջ զլիսոյ ոչխարի եղեալ եփին, եւ յետ այնորիկ բաշխեն դրացեաց եւ բարեկամաց, եւ այսպէս առնելով հաւատան աամիկք եթէ ատամունք մանկանն զիւրաւ բուսեալ՝ ոչ վըշտացուցանեն զմանուկն* » :

ՀԱՏԱՆԵԼ ՊԱՆԿԱՆ, թարգմ. *հաւէ*, *հաւէ*, *ԹԲԲ. «*իւն*»* «*իւն*» «*իւն*» :

Իշխան լիցիո *հաւէ* առանձինն զանեկան (ՅՆ. առնել) յաշխարհի քում (Ա. ՄԷ. ԺԵ. 6) . եւ լայնարար՝

— Ի լերանց նորա հատանիցեա պղինձ (ՕԷ. Ը.) . ՅՆ. *μεταλλεία* : — Զբոխն ուստի ոսկին եւ արծաթն հատանի (ՊԷԷ) :

• • •

ՅՔԻ, Գաղղ. poisson fermentée
comme bière, cidre, etc. բմպելի
ոգելից, բմպելի խմորուն :

— Վա՛յ որ յառնէն ընդ առա-
ւօտն, եւ զհետ լինի ցբւոյն : —
Դառնացաւ ցբի՝ բմպելեաց : Եւ.
սίκερα. (բառ Եբր.) :

• •

ԱԼԻԻՐ (*), ըստ բուն նախնի
գրութեան՝ ալեւր. բառ Յունա-
կան, Եւ. αλευρον : Թորմէ

ԱՂՕՐԻ, աղաւրի, ալաւրի,
ալեւրի, ալեւր, եւ

ԱՂԱՄ, Եւ. αλέω :

ԱՂԱՐՏԵՄ,

ՅԱՂԱՐՏ ՎԱՐԵՄ, եւ

ԱՂՏԵՂԻ, ԱՂՏՆԱՅՈՒՅԱՆԵՄ, —
Լուացի զոտոյ իմ, զիա՛րդ աղտե-
ղեցուցից զնոսա (Եբր.) :

ԱՂ, Եւ. ալ, Լա. sal, (Լա-
տինին ՏՐ տ հնչուած է) :

ԱՂՏ, — Գուժարեցան 'ի ձորն ա-
ղի, որ է ծով աղտից :

ԱՂԻ, — Յեզր ծովակի միոյ որոյ
աղի են ջուրք (Խբ.) :

Աղա՛ մանաւանդ 'ի բարդութիւնս
ԱՂՏԱՂՏ, — Զուր թթու եւ աղ-
տաղտ (Վեյցեր.) :

ԱՂՏԱՂՏԻՆ, — Աղտաղտին տեղ-
ւոյ ջուր քաղցր բխել :

ԱՂՏԱՂՏՈՒԿ, — Բնակեցէ յեր-
կիր աղտաղտուկ : — Արար զերկիրն
պտղաբեր՝ յաղտաղտուկս (Մալ.) :

Եւ

ՀԱԼԻՄ, — Որպէս հալի մոմ առա-
ջի հոյ (Մալ.) :

Թուրքերէնին մէջը հալել եւ ալ
իրբեւ առած մէկտեղ կը գործած-
ուին Բալ Էլեմէ Էրէթէ, ալէ Էլեմ հա-
լէցաւ :

Անձրեւէ փոխելու աթիւ, Բալ-
Էլեմ. Էրէթէ Էլեմ Էրէթէ, ալէ Էլեմ, —

Անձրեւէ փոխելու աթիւ, Բալ-
Էլեմ. Էրէթէ Էլեմ Էրէթէ, ալէ Էլեմ, —

(*) Ալիւր, — Էրէթէ մասնիկ, ալ արմատ :
(Բերական Զարգ.) :

անյրեւէն Էլեմ, — ալ Էլեմ Էրէթէ :
Կազմութիւնը բաղդ. աղ —
յաղիմ — հալիմ :

ՅԱՂԵՄ, — Ամենայն ինչ աղիւ-
յաղեցի (առ 'ի պահել 'ի փոստ-
թիւնէ) :

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՅԱՂԿԻՄ, նեխիլ, ժողիւր, լու-
ծանիւր, — Նեխեցան մարմինք նա-
ցա, եւ կողոպտեցան, եւ յաղկե-
ցան, քակեցան, լուծան 'ի միմեանց
(Բալ.) : Բաղդ. ժողովիմ եւ ժողիւրիմ

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԹԱՂԿԻՄ, իրր՝ խտանալ, թանձ-
րանալ, հոծել :

— Հերք թաղկեալ եւ խոռա-
ցեալ (Մալ.) : — Մորթ թաղկեալ :

— Թլիփն անկուած խիտ եւ հոծ,
եւ կորի յոյժ թաղկեալ է (Փէլ.) :

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԹԱԼԿԱՆԱԼ, սպառել ուժոյ :

— Իրբեւ մարդոց թաղկացելոց
ծարաւեաց 'ի Սիոն (Եւ.) : Եւ

ԹԱԼԱՆԱՄ, նուաղել, թալանալ,
աշխ, մաքել : — Փոխեաց նա զգոյն
իւր, եւ եղեւ իրբեւ զթալանեալ
(Եւ.) :

— Այ ամենայն թալանալ
եւ ցնորել մարդկան 'ի զիւէ է (Եւ-
նիկ) : — Ամենեքեան առհասարակ
թալանեալ էին 'ի ծաղուէ (Բալ.) :

Թորմէ

ԹԱԼՈՒԿ, մի չփոխեր ընդ՝ Գա-
լուէն : Այլա. Էրէթէ Էրէթէ Էրէթէ, Էրէթէ
Էրէթէ Էրէթէ :

— Մաղձայոյզ ոք իցէ, եւ թա-
լուկ եւ ցնորք զարտիւն գայցէ : —

Որոց թալուկ զարտիւն գայցէ զա-
ռաջինն՝ անդէն 'ի ներքս ունել ըզ-
մաղասն ջանան (Ուկ. Մալ.) :

ԱՂԱՅՈՒՐ, Եւ. ալա, ջուր աղի,
ծով : — Որպէս զարձայց զջուրս
յաղաջուրս (Մալ.) : Եւա՛ իրր Եւ.
αλάτωρ (ամպարիչտ, աննուէր, չա-
րայուք) : Թորմէ է 'ի մեղ

ԱԽԵՐՈՐ, կամ

ԱՂԱՅՈՐ, ԱԽԵՐՈՐԱԿՈՅ, — Զիւն

ԱԽԵՐՈՐ, կամ

ԱՂԱՅՈՐ, ԱԽԵՐՈՐԱԿՈՅ, — Զիւն

խօսիս, ով աղաջուրդ, եւ ամենեւին աղաջուրդ (Ու. Ե.) : — Չոր բազում աղաջուրդ 'ի փիլիսոփայիցն ասին (Աւ.) : Յորմէ (աղ) :

ՀԱՂԱՌԿ, իբր բաժանորդ աղի, հասարակորդ, ընկեր հացի եւ աղի :
Ուստի

ԱՂ ԱՌՆՈՒՄ, ԱՂ ԵՒ ՀԱՅ ՈՒՏԵՄ, նշ. հաղորդել սեղանոյ, հացակից, սեղանակից լինել, եւ — իմ զի աղ եւ հաց կերեալ է յաշխարհին ձերում, զուժ եւ սէր ունիմ առ աշխարհն ձեր (Եղէէ) :

ՈՒՒՏ ԱՂԻ, նշանակ հաստատուն բարեկամութեան : — Ուստ աղի է առաջի Տեառն (Ղեւ. Բ. 13) : — Ետ բերել ըստ օրինացն հաւատարիմ երդմանց թաղապարտեանն Պարսից՝ աղ կնքել (կամ կնքեալ) վարազ նկարագիր մատանեալ (Բաւ.) : Այլ է

ԱՂ(*), թառ Յն. ἀγέλη, (փարախ, հօտ, ժողով) : — Դիմեցին 'ի մահ իբրեւ խաչինք սուրբք յազն երկնաւոր (Եղէէ) :

Աղ նկատի իբրեւ կարեւորագոյն եւ առաջին 'ի պիտոյս կենաց :

Սոփոր էին Հռովմայեցիք ասել. « Քերիկ եղբնդամբ զաման աղին », կամեցեալ ցուցանել զկարի չքաւորութիւն : — Regustatum digito terebrare salinum contentus perages. (pers. satv. 138) :

ԱՂՅՔ, պիտոյի, կարիք, կարօտութիւն : — Գողանալ՝ յաղցիցն բռնութիւնէ (Փէլ.) :

ԱՂՅԱՒՈՐ, — Աղցաւոր կեանք, Յն. ἀλητμένους θίς, թշուառ կեանք, եւ մէկ բառով

ԿԵՆՑԱՂ :

Յորմէ (աղ)

ԱՂԱԽԻՆ, իբր աղաղին, փոխա-

(*) Ն. Հյկ. Բռ. զաղ՝ իմանայ իբր ՏՏ. Բաւ. եւ զբանն Եղիշէի մեկնէ, իբր զի, առէ, լիկ օրինի է խաչանց, եւ նորա իբրեւ խաչեք զմեցին յաղն :

նակեալ՝ վաճառեալ ընդ աղի, զի 'ի Թրակիա ընդ աղի փոխանակէին զգերիս : Յն. ἀλώνητος, եւ Հռովմայեցիք աղ տային 'ի վարձ փոխարինի ծառայութեան. ուստի 'ի բառէս sal, որ նշանակէ՝ աղ, ամենայն գին կամ փոխարինութիւն ծառայութեան կոչեցաւ salarium, յորմէ 'ի մեզ

ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ, ԾԱՌԱՅ. Իսկ ԱԼԻՔ, Յն. ὁ ἄλς (աղ), եւ ἡ ἄλς (ծով), Թրք. ալիւ, Հայերէն ալիք, նշանակէ նաեւ սպիտակ ձեր, իբր՝ սպիտակացեալ իբրեւ զաղիս :

Յունարէն πολίς, որ նշանակէ սպիտակ՝ խօսելով զօրութեաց, պատշաճի նաեւ ծովու, քանի, πολίς θάλασσα, նշ. փրփրեալ ծով :

— Մի՛ խորշուցուք 'ի բաղմաժամանակեայ աղեաց ծերոյն (Բաւ. Բ. 10). μη πρεσβύτου εὐτρα-πῶμεν πολίς πολυγρονίους :

Յորմէ

ԱԼԵՒՈՐ, ԱԼԵՒՈՅԹ, ԱԼԵՒՈՐԻՄ :

Ալիք (աւազ)՝, նկատի իբր վերին մասն (առաջեալ զծովէ) :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԱԼՔ, — Եզին ձմերանի ընդ ալուց (ներքին, խորագոյն) կողմն նստելոյ (Եղէէ) :

ԱԼՈՒՅՔ, ներքինք երկրի, Բաղդ, կարապ եւ կապար, ունչք եւ ունչք, եւ

ԱԼԻՔ, կոչին ներքինք կենդանեաց : Բաղդ. մկան եւ մկանունք, Իսկ Յն. έντερα, որ թարգմանի՝

ներքինք, 'ի մեզ լսի

ԸՆԴԵՐՔ, նոյնպէս

ԼԵՏՐ, (թ.) ընտրք, եւ

ԳՆԴԵՐՔ, նշանակեն ներքին մառունք մարդկեղէն մարմնոյ :

Այլ է

ԸՆԴԵՐՔ, ընթերցի՛ր՝ ընդ-է՛ր, այսինքն՝ վասն է՛ր : Իսկ

ԱՌԸՆԹԵՐ, իբր՝ աւ-ընդ-թեր :

Յորմէ (աղց)

ՔԱՂՑ, յորմէ

ՔԱՅԱԽ. իբր թելադրութիւն իմն
Թրքերէնին ուր, — Զէլէ՛ նշ. քաղց
եւ — Զէլ՝ քացախ, լեղի:

— Ետուն 'ի կերակուր ինձ լեղի,
եւ 'ի ծարաւ իմ արուցին ինձ քա-
ցախ (Սալմ.): — Սպունգ լցեալ քա-
ցախով ընդ լեղւոյ (Յալմ. ԺԹ. 20).
'ի Յն. չիք ընդ լեղւոյ: — Իբրեւ
ա՛ռ Յիսուս զքացախն հանդերձ լեղ-
ւոյն (Ապ. 30). 'ի Յն. չիք, հան-
դերձ լեղւոյն: — Ետուն նմա բմ-
պիւզ գինի ընդ լեղի խառնեալ (Մար-
Ին. 34). Յոյնն ունի, քացախ ընդ
լեղի:

Յորմէ (քացախ) 'ի հակառակէն

ՔԱՂՑՐ (*), բաղդ. մանանայ եւ
մանանիւր, անանուր, ման եւ մուն,
թութ եւ թթու, զեղձ եւ դաղձ,
սեխ եւ սոխ, պաղափառ եւ տափալ:
Եւ Յն. γλυκῶς, նշ. քաղցր, եւ
γλυκύειον, նշ. քացախ. իսկ γλεῦκος,
նշանակէ:

ՔԱՂՑՈՒ, քիչէ Զոր, Խալմա:

Ի սոցունց հակառակէն՝ իբրեւ
դառն՝

ՄԱՂԶ, — Ի դառնութիւն մաղձի
եւ 'ի կնճիւն անիրաւութեան տե-
սանեմ զքեզ (Գործ. Ը. 23). Յն.
εις γόλῳ πικρίας, ('ի մաղձ դառնու-
թեան): Եւ

ՄԱՂԱՍ, — Որ թափիցէ դմաղձն
եւ դմաղաս դառնութեան (Աբ. Եւ.).
— Զատէս յորանջելն եւ զձգտել
հմուտ բժիշկք 'ի միջերեւոյ մաղա-
սոյ ասեն (Եղ. Եւ.):

Դարձեալ 'ի ձայնէս՝ — Զոր՝

ԲԱՂԶԲ, ԲԱՂԶԱՄ, եւ

ԽԶ, ԸՂԶԱՄ, ԸՂԶԱՆԱՄ, — ԸՂ-
ձանային այդուն լինելոյ:

Եւ 'ի հակառակէն

ԵՂԶԱՆԱՄ, — Աղերս վասն մե-

ղաց արկանել, ընդ յանցանացն եղ-
ձանայ (Ուլ.): Եւ

ԶԵՂԶ, ԶԽԶ, — Եղեւ զիզջ մեծ
'ի վերայ Իսրայելի:

ԶՂԶԱՄ, ԶՂԶԱՆԱՄ, եւս եւ

ԽԶԶ, ԽԶԶԵՄ, եւ

ՃՂԶԻՄ, ոչ առատ, խնայող, որ
խզճէ իմն 'ի տալ:

• •

ԹՈՒՂԹ, (սեւ. թղթ-ոյ):

ԹՂԹԵԱՆ, եւ

ՏԱԽՏԱԿ, ծագի 'ի Յն. ἡ δέλητος,

կը նշանակէ ամէն պաշտօնական
գրութիւններ, տախտակներ, ծա-
նուցագիր, յայտագիր, անդ, նա-
մակ, թուղթ (գրեալ), յոքնակի
αἱ δέλητοι, (եռանկիւն տախտակ-
ներ) թղթեան:

Այսպէս յորջորջեալ յանուանէ
Յունական գրոյս Δ (տելլա), զի առ
Հիլլենոս ամենայն պաշտօնագիր էր
երեքանկիւնի ձեւով: Տե՛ս եւ Էրէտ,
(Յն. ԽԷԼՄ, չորրորդ գիր Յունաց),
Երրայեցերէն՝ ԽԷԼԵՒ, (չորրորդ գիր
Երրայեցւոց):

Իսկ Արար. Եւլմ, (սէլաս նշ.
երեք), եւ կը թուի թէ նոյն է ընդ
Յունական անուանս ԽԷԼՄ որ թէ-
պէտ է չորրորդ գիր բոս կարգի
Յունական ալփաբետաց, սակայն
ձեւովն է երեքանկիւնի (Δ):

Ուրիշ է նոյնաձայն տախտակ,
ՏՃ. Եւհրո նոյն նշանակութեամբ:

Յորմէ

ՏՈՒՂՏ, բոս թելադրութեան Ա-
րարականին, զի Խալմ, նշ. թուղթ
(գրեալ), եւ Խալմ, տաղատ, ծա-
ղիկ ծանօթ, Թրք. հալմէս ԽԷԼԵՒ:

Եւ

ԹԻԹԵՂՆ, մանաւանդ զի նոյն բառ

է թիթեղն եւ թուղթ:

Թուղթ, (սեւ) թ ղ թ-ոյ

1 2 3

թ (ի) թ (ե) ղ ն, (սեւ) թ ի թ ղ-ան

1 3 2 թ ղ թ-թիթ ղ

(*) Քալցը եւ քալց կարծենք իրարու հետ
առնչութիւն չունին (Հեղեւր. Նախ. 79):

Իբր զի թիթեզն նուրբ է եւ բա-
բակ իրբեւ զթուղթ : այսպէս եւ
դանակ՝ ծագի 'ի Պրոս. Բէնէ-
ռէն որ նշ. նուրբ, բարակ, անօտ,
իրբ զի դանակն նուրբ է : (Այս
Պարթիկ բառէն է նաեւ ՏՃ. Բէնէ-
ռէ ըսուածը : Տես եւ նրան :

Ատաի է նաեւ

Թերթ, (յետին), իսկ

ՏԵՏԼՈՍ, բառ Լատ. titulus, Թն.
τίτλος :

ՏՐԱՄ, սեղմ եւ պինդ (գետին),
բառ Լատին, duramen, duramen-
tum, նշ. հաստատութիւն, ամրու-
թիւն, պնդութիւն : — Ի վերայ
տրամ գետնոյ (Վր. Հր.) :

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԽՐԱՄ, բացառ, որեւէ փորձել է-
լէլէլ : — Երկից զխրամ քաղաքին
— Վասն քո հատաւ խրամ, եւ ե-
ղեւ անց եղբօր քում (Կէրէլ) :

ԽՐԱՄԱՏ, բարդեալ՝ խրամ-հատ,
որպէս փայտատ, թլիխատ :

ԽՐԱՄԱՏԵՄ, պատառել զգետին
կամ զորմն եւայն :

ԽՐԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ, — Վասն քո խը-
րամատեցաւ ցանդ (Ման. ԼԲ. 29) :
— Խրամատեաց տէր խրամատու-
թիւն (Բ. Թ. 2. 8) : — Խրամա-
տեաց տէր զթշնամիս իմ առաջի իմ
որպէս խրամատիցն ջուրք (Բ. Թ. 2.
Ե. 20) :

Թորմէ (տրամ) եւ

ՏԱՐՄ, բազդ, յօդ, զօդ, եւ հօտ :

Թորմէ 'ի հակառակէն

ՏԱՐՏԱՄ, ՏԱՐՏԱՄՈՒԹԻՒՆ, բազդ.
թեւեմ եւ զեղեւեմ, վարիմ եւ վա-
րանիմ, յօդեմ եւ յօշեմ :

ԹԱՐՄԱՏԱՐ, Էբր. ափ-բեռ, —
Այն է սկիզբն
աղանդոյն Մարկիոնի, թո՛ղ զայլ
բազում թարմատարան (Եւնի) :

Բազդ, հազդ եւ զազդադիւն :

Բոլորովին ուրիշ բառ է
ԹԱՌԱՄԻՄ, ՋԱՌԱՄԻՄ, ՋԱՌԱՄ, եւ
ԹԱՐՇԱՄԻՄ, Բառ-Բէլ, Խաբէլ :

Իսկ (Բա. Ա. 11). «Մեծատունն
հանդերձ շահէն է բոլոր թարգմանա-
ցի » : Թն. ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ, 'ի
գնացս իւր : Թն. πορεία, գնացք,
ընթացք, եւ πορισμός, շահ, πορεία
ընթանալ, եւ πορίω շահել, օգտել :
Մերձաւորութիւնք ձայնից՝ պատ-
ճառք շփոթութեանս : Թառամիմ
եւայն կազմութեան կերպը բոլո-
րովին նոր եւ տարօրինակ է. վասն
զի բուն բառն է

ԱՆԹԱՌԱՄ, որ է Թն. ἀνθρακός,
եւ գրոց տեղափոխութեամբ կազ-
մուած է մերը :

(α ν θ ρ α κ ο ς, — ա ն θ ρ ա κ α ς)
1 7 6 5 4 2 3 1 6 7 5 4 3 2

Այս բառին վրայ տարօրինակ ե-
րեւոյթ մը կը տեսնուի. բառիս
նախնական ձեւն է ափ-բեռ, եւ
չէ թէ Բառ-Բէլ բայէն ձեւացած ա-
ծական մը, այլ ընդհակառակն անոր
արմատն է :

Թորմէ կազմուած են վերը ցու-
ցուած բառերը :

Թորմէ (թառամիմ) 'ի հակառակէն
ՏՈՐՈՄԻՄ, ('ի յոռի միտս) այսինքն,
առաւել : Եւ

ԹՈՒՐՄ, ԻՆՎԱԹՈՒՐՄ, իբր՝ թըռ-
ջեալ, օծեալ : Թորմէ թերեւս

ԹԱՐՄ, (յետին), եւ

ԹՐՄԵՄ, — Տասներորդ հաշիւոյ
մզեալ իւղով թրմեալ (Եւ. ԻԹ. 40) :
Եւ

ԹՈՒՐՁ, ԹՐՁԵՄ, — թրջել զար-
մաւենին : — Չամաչեմ, չթրջիմ
այնպիսի իրօք հպարտանալ (Ու. 4) :
Եւ

ԹՄՐԻՄ, ԹՄՐՈՒԹԻՒՆ, ԹՄՐՐՈՒ-
ԹԻՒՆ, ԹՄՐԻՐ, — Եւ արկ տէր Առ-
տուած թմրութիւն 'ի վերայ Աղա-
մայ, եւ ննջեաց (Ա. Բ. 1) (Ման.) :
Եւ

ԶՄԲԻՄ, — ի սաստիկ անսպա-
կաց զմբերակ:

Թորմէ (թմբիր) 'ի հակառակէն՝
ԹՄԲՈՒԿ, իբր զարթուցիչ, սթա-
փեցուցիչ: Եւ

ԹԲԵՄ, շաւիշանել: — Թրեա՛ գրիւս
երիս ալեր: — Հին խմորն ոչ թրի
ընդ նոր ալերն: Եւ

ԹԲԵՄ, — Եկա՛յք, արկցո՛ւք
աղիւս, եւ թրծեցո՛ւք զայն հրով
(Ծննդ.):

ԹԲԵՈՒՆ, — Պարիսպք Բաբելոնի
'ի թրծուն աղիւսոյ եւ 'ի նաւթոյ
կազմեցան:

ԹԲԵՈՅ, իբր՝ հնոց թրծելոյ աղիւս
— Մաքրել զթրծոց (Սէբ.):

Թորմէ 'ի հակառակէն՝

ԹԲԵՄ, ապաւինել:

— ի կրել արտաքս զաւելորդ
թրքածս մոխրոցացն (Փշգ.): Եւ
ԵՐԿԵՄ, — ծրդեալ կաս յանի-
րաւութիւնս (Եբե.):

(ծ ր դ ե ւ = թ ր ծ ե ւ)

3 2 1

ԵՐԿՏ, ԵՐԿԻ, աղբ (աղանոյ):

Բաղդ. հաղբ եւ աղբ, օդ եւ յօդ,
լուծ եւ լոյծ, կակուղ եւ կղկղանք:
Թորմէ (թրքած)

ԹԻՐԲ, ԹԻՐԵՄ, (աշխ.), Գերմա-
ներէն Թրե՛տ նոյն նշանակութեամբ:
Իսկ

ԴՈՒՐԿՆ, (սեռ.) զրգան. Թն.
τρούς, նոյն նշանակութեամբ:

— Բրտի լմնալ զկակուղ կան
դնէ 'ի վերայ զրգան: Տե՛ս եւ աշխ.
Դաւթն նկատի իբր հաստատուն՝
պինդ մարմին:

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԳԻՐԱՆԲ, հասան: Բաղդ. հիւսել
եւ հոսել, աղիս եւ ուղիս: Եւ

ԲԻՐՏՆ, (սեռ.) քրտան,

ԲՐՏՆԻՄ, ԲՐՏՆՈՒԹԻՆ.

ԸՆԳ ԲԻՐՏՆ ՄՏԱՆԵՄ, (իբր աշխ.

աշխան բրքնէ՛ զորնէլ):

Բաղդ. խմնալ:

ԽԹՈՒՄ (*), վերջին օրն քառաս-
նորդաց, նախընթաց օրն Զատնի:
Բառ Ասորերէն, Խե՛ւ, Խե՛ւ, նշ.
վերջին, վերջ, Արար. Խե՛ւ, Խե՛ւ,
եւ Թն. Խե՛ւ, Խե՛ւ:

ԶՈՅԳ, Թն. Հե՛յոց, Արար. Խե՛ւ,
իսկ՝ ընկող՝ Արար. Խե՛ւ:

ԶՈՒԳՈՒԹԻՆ, ԶՈՒԳԵՄ, — Զորգ
տատարակաց (Ղեւ. 2): Թն. Հե՛յոց:

Թորմէ

ԶՈՒՐ, — է բարեկամ որ զուգ
է սեղանոյ, եւ ոչ կայցէ առ քեզ
յաւուր նեղութեան քո (Սէբ.):

ԶՈՒՐ, (Եբե.), «Թէ՛ ճշմա-
րիտ է նմա օրինացն Աստուած յոր-
մէ զարարածս ամենայն դնէ, ապա
օտարին՝ զոր նմա շէշ մուծանէ,
չէր պարտ նորա արարածոցն ցան-
կանալ» (Տպ. եւ Զմիւռն. օրին.
դաւալ), բաղդ. (Ար. 235), «Զու-
նի զոք ընդ իւր զովողակից» —
Լ'նդէ՛ր լինիս զովող... ընդ որդիս
կորստեան (Սէբե. Ե. 89):

Թն. κοινῶς, որ նշ. ընկեր, հա-
ղորդ, բաժանորդ, հասարակորդ:

Թն. κοινωνία, պատասխանէ Լա-
տին ձայնին communicatis, (հա-
ղորդութիւն, զովողութիւն):

ԶՈՒՐՈՒՄ, իբր հասարակել, ընկե-
լանալ: — Միթէ՛ եւ սոքա որպէս
հէնքն զխաշինս արգարոյն զովողե-
ցան:

ԶՈՒՐՈՒԹԻՆ, — Ստեցէ ընկե-
րի իւրում... եթէ՛ 'ի զովողու-
թեան, եւ յորմէ եթէ՛ 'ի յախշու-
կութեան (Ղեւ. 2): Թն. κοινωνία:

(*) Ն. Հլի. Բռ. 'ի բանից Ուսպիւնանին,
Միսիմարայ Ապարանցոյն եւ նմանեաց յետ-
նոց առեալ ստմանէ տալէս. «Նուակատիբ
յորում լինի խմել 'ի կմեղէն կերակուրս ընդ
երկս, եւ բերէ վկայութիւնս 'ի նոցանէ»:
«Ի Պան կամ 'ի սմանի եւ յիւղ խմել, խմնալ
նուակատիբ, խմնուլ յերկոյն»:

ԺՈՂՈՎ, (ժ ո ղ ո վ = զ ո վ ո ղ)
1 2 3 4 5 1 2 5 4 3

Յորմէ

ԵՌՎ, — Ժողովեացին ջուրքդ...
'ի ժողով մի, եւ երեւեացի ցամաքն.
եւ ժողովեցան ջուրքն... 'ի ժո-
ղովս իւրեանց, եւ երեւեցաւ ցա-
մաքն... Զիւղմէ ջուրքն կոչեաց
ձ-մ (ԾՆԻԴ. Ա. 9—10), Իսկ

ԺՈՂՈՎԵՄ, (ասանջականել, հիւ-
րընկալել, նման Յունարէնին, συ-
νάγω, նշ. ժողովել եւ ասանջակա-
նել), — Օտար էի եւ ժողովեցէք
զիս (ՄԵՊԻ. ԻՆ. 35), Տես նաեւ.
հաւաքել եւ աւաքել, Իսկ

ԵԶՈՎՔ, է իբր' անգլոսալեզու,
անհարգալեզու, եւ իբր' թարգմա-
թիւն Լատին ձայնիս excommuni-
catio, (ան-զով-ողութիւն),

ԵԶՈՎԵԱԼ, Բն. ἀποστατικός, (ար-
տաքսեալ, մերժեալ յուխտէ եկե-
ղեցոյ),

ԵԶՈՎԵՄ, — Նզովիւք նզովեցին
զանձինս ոչ ուտել եւ ոչ ըմպել
մինչեւ սպանցեն զՊօղոս (ԳԵՐՁ.
ԻՓ. 14),

Իսկ 'ի վերջին Սաղմոսին, «Փոքր
էի ես յեզրարս իմ», եւայլն. 6,
«Ելի ես ընդ առաջ ալլաղդւոյն, է-
նդմէն զիւրաւ յարա», Յոյն ունի,
«Եւ նզովեաց զիս կռովք իւրովք».
բաղդ. (Ա. ԹԶ. ԺԷ. 23), «Եւ նը-
զովեաց զԴաւիթ ալլաղդին զիւրովք
իւրովք», Յորմէ նաեւ.

ՍՈՎ, իբր' հետեւանք անհաղոր-
դութեան, պակասութիւն կարեւո-
րաց 'ի պէտս կենաց, Եւս եւ

ԱՆՍՈՒԱՂ, իբր սովեալ, կամ իբր
անզովող, զրկեալ 'ի պիտոյից կե-
րակոյ, անհաղորդ սեղանոյ,

Յորմէ (ժողովիմ) 'ի հակառակէն
ԺՈՂԵՄ, իբր' իւրեւ, լուծմէ,
Բաղդ. կայիայեմ եւ քայքայեմ,
լծեմ եւ լուծանեմ,

Բն. διαλύω լուծութիւն, διαλύω
լուծանիմ, ժողիմ:

— Ծառ բանիցն կսկծեկեաց պնդէ,
եւ չապ ժողիմ (ՈՎ.),

Որպէս եւ 'ի ձայնէս՝ զովողիմ,
'ի հակառակէն՝

ԶԶՈՒԵՄ, շրէլ, շերէլ, քերէ
կառնի զովողութեան, Բաղդ. յոժա-
րիմ եւ խոժոռիմ, քարչեմ եւ զար-
չիմ, զգուեմ եւ խուեմ,

— Զղուեցայց ապա եւ ես 'ի ժո-
ղովրդենէ իմմէ (ՅԶ.), — Զի մի՛
ամբարտաւանք զզուեսցեն զիս,
(ՍԿԶ.), Յորմէ

ԶԱԶՈՐ, — Եօթն երինջք ելանէին
ժանդք եւ զազիրք տեսանելով (ԾՆ.
ԽԱ. 20),

ԶԻՂ՝ վարի յաճախ 'ի յոռի միտս.
վանս որոյ աճմամբ իմն եղեալ է՝

ԱԽԱԶԱԿ, ըստ օրին. ոտիս եւ զա-
տախազ. Գուրգէն եւ Գարեգին,
եւ է՝ իբր զովողակից, հանգանա-
կող զողութեան եւ սպանութեան,

— Աւաղակք յորժամ ընդ մի-
մեանս աղ անտուցուն, մոռանան
զբարսն (ՈՎ.), — Աւաղակքն պի-
տեն պահել զգաչինս աղ եւ հացի:

— Աղ եւ հաց զաւաղակս 'ի հաւա-
նութիւն ամէ ընդդէմ թշնամեաց,
— Աւաղակք յորժամ հաղորդին, ոչ
եւս լինին աւաղակք առ այնոսիկ
որոց հաղորդեցան (ՈՎ.), եւ

ԱԽԱԶԱՆ, իբր' ժողով ջուրց, Ա-
րար. հալէ (եզ.), անգլ. (ք.),
ընդունարան ջրոյ, ջրամբար, ՏՃ.
հալու, Յորմէ (ծով),

ԾԱԽԻ, իբր' ծովային, կապոյտ
(ասացեալ զաշայց): — Այս անուն
գանդրահեր է եւ ծաւի (ՎԵՅԵՐ.),
— Այս ծաւիս, յոնս միակիցս, քիսս
խարտեաշս (ՈՎ. Կողմ.),

Արար. մայ՝ նշ. ջուր, եւ մայն,
ծովագոյն, կապոյտ, Բն. χανός,
կապոյտ (ծովու, երկնի), եւ ὠκεα-
νός, ծով, ովկիանոս:

Եւ 'ի հակառակէն
ԵԱՐԱԽԻ, ԵԱՐԱԽ, ԵԱՐԱԽԵՄ,
Բաղդ. ջուր եւ չոր, նհանգ եւ

նահանգ, զեա եւ զեփն, կաւառ
եւ գաւառ, միրտեմ եւ մակար-
դեմ, սոփն եւ ոսափն:

Յորմէ 'ի հակառակէն
ԱՆՁՐԵԻ, յորդութիւն ջրոյ:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՁԱՆՁՐԱՆԱՄ, որպէս յաճա-
խութիւն:

ՁԱՁՐՈՅԹ, ՁԱՆՁԻՐ, ԱՆՁԱՆՁԻՐ,
բաղդ. արբենամ եւ յափրանամ,
խնջոյք եւ խոնջ, տենչ եւ տան-
ջանք: Յորմէ (ծով)

ՁՈՎ, եւ

ՄՈՒՓ, ՄՓԱՆՔ, — Գիտել զամ-
պարչոյի ուրախութիւն, եւ զլիկանս
եւ զծփանս (Ժա. է. 26): — Զըր-
պարտութիւն ծփեցուցանէ զիմաս-
տունս (Առք): — Բազում ծուփս
ծփին ամենայն մարմինք անզգա-
մաց (Առք. ԻԶ. 9): եւ

ՄՈՊԲ, վերջաւորք որ ծփան:

Եւ 'ի ժողովոյ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ, Իսկ (Գործ. Զ. 9).
«Յարեան ումանք 'ի ժողովրդենէն որ
կոչէր ԼԵՔՏԵՆՅՈՅ», Յն. λιβερτινων, որ
նշանակէ՝ ազատաց, ազատացեալաց,
եւ է բուն Լատին բառ: Եւ այս-
պէս կոչէին Հրեայք զերթվարեալք
'ի Հռովմայեցոց, եւ ապա միւ-
սանգամ արձակեալք անդէն: Սո-
քա էին իրրեւ ուրոյն ժողովուրդ
Հրեայ, եւ ունէին ժողովրդանոց
առանձին: Արդ 'ի մերում թարգ-
մանութեան, որպէս թուի, բառն
λιβερτινων ընթերցեալ է իրրեւ λιβίων,
թերեւս բառ օրինակին զոր ունէր
թարգմանիչն առաջի:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՆՈՅ, այս բառը միայն
երկու անգամ կայ 'ի նոր Կտակա-
րանի, Ղա. է. եւ ԺԳ. 10:

ԹԷՄ, Յն. θεμα, կողմն, մարզ,
վիճակ, թեմ:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԴԷՄ, ԸՆԴԴԷՄ, եւ

ԴԻՄԵՄ, ՅԱՆԴԻՄԱՆ, ԴԷՄ ՅԱՆ-
ԴԻՄԱՆ, բաղդ. դէպ եւ հանդէպ:
Իսկ

ԴԷՄԲ, Պրո. Գէյժ, նոյն նշանա-
կութեամբ, Յն. θεμας, հասակ, ձեւ,
մարմին:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԴԻՄԱԿ, պէտէ ԴԷՄ, Բաղդ. աւ-
պար եւ չպար:

— Զճճեացն եւ զայլ եւս վատթա-
րաց զիմակս՝ առնէին պատկերս
Աստուծոյ (Ու. 1):

ԴԻՄԱԿԱՌՈՐ:

ՊԱՏՈՒԱՍՍ, ՊԱՏՈՒԱՍՏԵՄ, —
Դու որ ձիթենիզ վայրենի էիր,
պատուաստեցար 'ի բարի ձիթեն-
ւոյն (Հա. ԺԱ. 17):

Պրո. Բէյլէօ, նշ. կապ, կցոր-
դութիւն, միաւորութիւն: Առաջին
փանկ Պարսիկ անուանդ՝ Բէյ, փա-
խեալ է 'ի մեզ պէտք, ըստ անսայ-
թաք նշանն նախնի Պարսկային
բարբառոյ, որպէս եւ 'ի պէտքէր,
պարթէս, պարթէս, պարթէս, պար-
թէս, եւ այլն:

ՊԱՐՍ, ՊԱՐՍԱՏԻԿ, ՊԱՐՍԱՌՈՐ,
— Պարտաւորք ձգէին քարինս, եւ
'ի մարէ ոչ վրիպէին (Դա. Ի. 16):
ՊԱՐՍԱՐԱՐ, իբր թարգմ. Պրսկ.
պարթէս:

ՊԱՐՍԱՐԱՐԵՄ, — Պարտաքարեաց
եւ եհար զճակատ ալազգւոյն (Ա.
Թա. ԺԴ. 49):

Այս Պարսիկ բառը կը պատաս-
խանէ ՏՃ. Գէյլ Բալլ, ըստածին,
կամ աշխ. Գէյլ Գէյլ, կամ ծան-
րութիւն մը հակակշարու համար՝
կշռոյն հակառակ կողմը զրուած
քար, վերջապէս կը նշանակէ՝ բե-
կոր քարի:

Յորմէ (պարս)

ՊԱՐՍԵՄ, պարսեմ, ձգել քարինս պարսաակալ:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՎԱՐՍԵՄ, ՏՃ. արեւմտ: — Վարսեաց ցիւղ ընդ ծամելիս նորա եւ ստակեաց (Դար. Դ. 20):

Այլ է վարսք:

ՎԻՋ, Են. βίσα, նշ. հովիտ, կիրճ, նեղ անցք, պարանոց, լեռանցամէջք: — Զօրեաց զվիղ 'ի վեր ամբառնալ (ՓԷԼ): — (Լուծն Բրիտանի) Հարկանէ զվիղդ (Ուկ. Մարթ):

ԸՆԴՎԱԶԻՄ, — Առաջի Տեառն ամենակալի ընդվզեցաւ (ՅԲ. ԺԵ. 25):

Յորմէ

ՎԼՍ, իբր՝ խառապարանոց, անհամրոյր:

ՄԵԹԵՄ (*), — Անապին իսկ ոչ, եւ այլ ընդ այլոյ մեթերոց էին (Ուկ. Մարթ. Բ. 16): Են. μεθεμαι, μεθίσταται, նշ. պատմել, ասել:

ՓԱՅԼ, ՓԱՅԼԱՅՈՒՆ, ՓԱՅԼԱԿՆ, ՓԱՅԼԵՄ, Են. բալոս, նշ. պայծառ, փայլուն, ՏՃ. արեւմտ: Յորմէ

ՊԱՂՊԱՂԱԿ, (բիւրեղ, փայլուն), Կաղմութիւնը համեմատէ Բոյլ եւ Բոլոնի:

Պաղպաղակ նկատի իբր խիտ եւ գիմահար մարմին:

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՊՂՊՂԱԿ, եւ

ՊԱՂՊԱՂ, իբր փայլուն:

ՊԱՂՊԱՅՈՒՆ, ՊԱՂՊԱՅԵՄ,

Յորմէ համառօտեալ

ՓԱՂԺԱՆ, ՓԱՂՓԻՆ, ՓԱՂՓԻՄ, ՓԱՂՓՈՒՆ, — Կանաչի զէմք փաղփուն (ՓԷԼ):

ՓԱՂՓԱՂԻՄ, — Փաղփաղէր մարմինն զոր օրինակ ձիւն սպիտակութեամբ (Բոլոն):

ՓՈՂՓՈՂԻՄ, տես եւ պարթեւ, քրդեր:

ՔԱՀԱՆԱՅ, ըստ բուն երբայականին՝ քահանայ, զոր առ զերութեամբ ընթերցան՝ քահանայ, տարրեր կէտադրութեամբ: (Ըստ Երբ.), իսկ Յայ. Դ. 3. «Քահանայը չուրջ զաթոռովն նման տեսեան զմրիտին, թարգմանիչն զբառը Էրօ, (ծիւծան) որպէս ունի այժմու Յոյն, թուի թէ ընթերցեալ է ըստ իւրոյ օրինակին Էրօ, (երկցունք, քահանայ),»

ՈՒՏԵՄ, Են. քծա, նոյն նշանակութեամբ: Բայ պակասաւոր (ըստ Քերական.), որոյ անց. կար. է ԿԵՐԱՅ, որ ծագի 'ի Են. քէթա, (ծախել, սպառել), քերօ (սպառ):

Յորմէ

ԿԵՐԱԿՈՒՐ, բարդեալ կրկնութեամբ, ըստ օրին. խառնիխառն, հայհոյել, խաժաղութ, խաժամութ, աղջամուղջ, սպառսպուռ, ժանտամուտ:

ՈՒՏԻՃ, իբր՝ ուտող, թարգմ. Են. βρωται, βρωτης, նոյն նշ., ծաղեալ անուանէս βρωμα, (կերակուր):

ԽԱՌՆԻՃ, Են. βροχω, 'ի բայէս βροχω, սպառել, ծախել, ուտել, Պրս. Խօրէնքէ (ուտող):

ԿԼԱՆԵՄ, Լա. glutio, նոյն նշ. եւ glutus, gula, gulo, glusus, նշ. կոկորդ, որկրամօլ:

ԿԼՆՈՒՄ, եւ

(*) Ն. Հյկ. Բա. այս բառը աղաւորութիւն մը կամ սխալ գրութիւն մը կը կարծէ «մեկնել» բային, քանզի կ'ըսէ, «Լեւոն փոխանակ գրելոյ Լեկեկ»:

ԸՆԿՆՈՒՄ, Մի՛ ընկցին զիս պը-
տոյտք ջուրց (Սաղ. ԿԲ. 16)։ Իբր՝
ընդինս՝

ԸՆԿՆՈՒՋԱՆԵՄ, յորմէ

ԸՆԿՆԱՄԵՄ, յորմէ,

ԸՆԿՆԱՅԻ, շոգան ճեպստ
դէմս։

Յորմէ (ընկողմիմ) ՚ի հակառակէն
ԱՆԿՈՂԻՆ, Յն. ἀντικλιν, նշ. ան-
կողին մանկ, պառկիլ, կռնակի
վրայ պառկիլ, (ըն-կողմ-անիլ), իր-
բեւ երեւելիս անդ մը։

Այս բառը կրնայ նաեւ մտածուիլ
ծաղած անկանիմ կամ ընկողմանիմ
բայէն։

Արդ անհղին՝ իրբեւ բարձրութիւն
մը կը նկատուի, ինչպէս նաեւ ճե-
պստ, ուստի ելանել բայով կը վա-
րուի եթէ բայ ունենայ։

— Ջեւ յանկողին ելեալ, եւ զա-
մենայն երկրաւորս յեղիեղեմք (Ու.՝
Մատթ. 2)։ — Ելիւ յանկողինս հօր
քո, յայնժամ պղծեցիւ զանկողինս
յոր ելիւ (Մատթ. ԽԲ. 4)։ — Թէ
մտից ՚ի յարկս տան իմոյ, թէ ելից
յանկողինս մահճաց իմոց (Սաղ. 3)
ՃԼԱ. 3)։ Տպ. Բէ ոչ մտից։

Յորմէ ՚ի հակառակէն

ՆԿՈՒՂ, իբր սարքերէնայ ԿԵՂԷ,
գէտնաբեր ձայն։

(ա) ն կ ո ղ (ին)

— Եղից զնինուէ յապահանու-
թիւն, ողնիք ՚ի յարկս նորա բնա-
կեցեան եւ զազանք զոչեցեան ՚ի
նկուղս նորա (Սաղ. Բ. 14)։

Բազդ. դար եւ դարան, ակթոս
եւ առաթուր, կարապ եւ կապար,
ցուցանեմ եւ սուգանեմ, խորան
եւ խոնարհ։

Յորմէ (անկողին)

ՆԿՈՂԻՄ, (ա) ն կ ո ղ (ին)

— Եւ արդ աւաքիկ նքողեալ են
անձինք մեր (Եւ. ԺԱ. 6)։

Յն. κατὰ κλιναν, (ցամաքեալ յոյժ)։

Բազդ. հիւանդ եւ նաւթի (նօթի),

(հ' իւ ա ն ղ = ն աւ թ ի
5 3 2 1 4 4 3 2 5 1)

Իսկ (նառիմին պատասխանող Յու-
նական բառին նշանակութիւնը)՝ ճե-
պստ բառին ծագում տուող Յու-
նարէն բառին նշանակութեանը հետ
բաղդատէ)։

ՆԿԹԵՄ, ՆԿԹԻՄ, Պրա. Նաշեւ,
նշ. նօթի, եւ Նաշեւի, քաղց, նօ-
թութիւն, Յն. νηστεῖω, զրկումն ՚ի
պարենից, պահք, նքթեալ, νηστεῖς
ὄρειν, բերանոյ չարահառութիւն ու-
նենալ, անօթութիւնէ կամ ծովա-
պահութիւնէ պատճառեալ, շոք հ-
թիւ, շոքութեան հոգի։

— Բերանք մեր հոտեալ են ՚ի
պահոց, եւ լեզուք մեր բնդարմա-
ցեալ ՚ի սաղմոսերգութենէ (Եւ. ԺԷ. 2)։

Եւ νηστεύω, չուտիլ, ծով պահել։

Նքթիմ, (νηστεύω), այսպէս կաղ-

մակերպեալ է, փախչիւս համար

՚ի բայէս՝ Նոթիմ, եւ ասոր անունէն՝

Նէպ. Յն. νηστεῖς, (նօթի, նքողեալ,

նքթեալ)։ — Ἐὰν ἀπολήσω αὐτοῦς

νηστεῖς (Մատթ. Բ. 2)։ — Եթէ ար-

ձակեմ զդոսա Նօթիւ։ — Արձակել

զդոսա նօթիս չկամիմ, զուցէ Նօթի-

ցեւ զճանապարհայն (Մատթ. ԺԵ.

32)։ Իսկ

ՄԱՆԻՃԲ (*), Յն. κοίτη, թուի ծու-

ղեալ յԱրարականէս՝ ճէճճմ, հա-

ճէճ, որ նշ. վիրաբոյժ կամ երակա-

հատ, բժիշկ։

(հ' ա ճ ի մ) = հաճէճ։

3 2 5 4 1

Այս բառը գործածուած է խիստ
չափ անպամ, երբոր խօսքը հիւան-
դի նկատմամբ է, եւ որով կը մեկ-
նուի թէ ինչ տեսութեամբ այս Ա-
րարացի բառէն ծագումն առած է։

— Տէր օգնական է նմա ՚ի մա-

հիճս ցաւոց խրոց (Սաղ. 2)։ — Բա-

ցեալ զառաստաղն իջուցին զմա-

նքողիքս (Սաղ. 2)։

(*) Մանիք, որպէս Թէ մահու անկողին,

(Ն. Հ. Կ. Բա.)։

հիման յորում կայր անդամայոյծն (Մ-բ. Բ. 4) :

Եւ որովհետեւ մահիճն ալ իրր բարձրութիւն կը նկատուի՝ ինչպէս անկողին, անոր համար գրեթէ միշտ էլանել բայի վրայ գրուցուած է :

— Ի մահիճոյ յոր ելեր, ոչ իջցես այտի, այլ ի գմին մահու մեռցիս (Դ. թ. Լ. 4—6—16) : — Ուրումն ի մտի եղեալ զողանալ զայոյ ամուսնութիւն, եւ ելեալ անօրէնութեամբ յօտար մահիճս (Եւ. 11) : — Իրիկունն երբ ի մահիճս ելանես, համարեալ թէ ի գերեզման ես իջեալ (Խրատ Մի. 1) :

Կազմութիւնը բազդ. Լ-Մ, Լ-բ-բ :

ՆՈՒԱԶ, Պրս. Եւ. 1 : Նշ. չբաւորութիւն, կարօտութիւն :

ՆՈՒԱԶԵՄ, (տկարանալ) :

ՆՈՒԱԶԵՆՈՒՅԱՆԵՄ, — Նուազեցուցանեն զազգս մեղք (Ա-Լ. Ժ. 34) : Թորմէ ի հակառակէն :

ՆՈՒԱՃԵՄ, (ճեւել, ընկճել, ընդ ընդ-նել, ընդ յետմէ ռնել) :

— Նուաճիցէս զնա ծառայ յաւիտեանական (Ե-Բ.) : — Զամենայն մարմինս նոցա նուաճեմք (Ե-Բ.) :

Բազդ, հեծանել եւ հեծել, Իսկ ՆՈՒԱՃՈՒՄՆ, իրր՝ մերձեցումն, Թն. προσάγω :

Թն. προσάγω/ν χεῖν, նշ. Լնել ընդ-նել :

ԳԵՐԳԻԱՍՏԱՆ, — Ո՛վ իցէ հաւատարիմ անտես եւ իմաստուն, զոր կացոյց տէր իւր ի վերայ չեբ-բ-բ-բ-բ ի վերայ՝ տալ ի ժամու զկերակուրս (Զ-Լ. Ժ. 42) : Նոյն բան է նաեւ ի Մ-Բ. Ի. 45 : Ո՛վ իցէ հաւատարիմ ծառայ եւ իմաստուն զոր կացոյց տէր իւր ի վերայ չե-

բ-բ-բ ի վերայ՝ եւ ալլն : Իսկ Եւան-րէնը երկուքին մէջ ալ նոյն է, ինչպէս θεραπειά; αὐτοῦ, որով կարծեցը-նել կուտայ թէ՛ գերդաստան՝ կը նշանակէ բազմութիւն ծառայից, զործաւորաց, եւ ծալրի բառն մասնիկը կը հաւատաւ թէ՛ այսպէս է : Իսկ՝ չեբ-բ-բ կը թուի թէ Պարսիկ բառ մըն է, չեբ-բ-բ (առնել, գործել) բա-յէն ծագած, ուստի « Լ-Մ-Մ-Մ չեբ-բ-բ ի վերայ » եւ « Լ-Մ-Մ-Մ չեբ-բ-բ-բ-բ ի վերայ », տարբեր բառերով գրուցուած խօսքերը մի եւ նոյն նշանակութիւնն ունին :

ԳՄԲԵԹ, Պրսկ. Լ-Մ-Մ-Մ, նոյն նշանակութեամբ :

ԳՄԲԵԹԵԱՅ, — Զեղ միայն իցէ ժամանակ ընակել ի տունս գմբե-թեայս (Ա-Լ. Ժ. 4) : Երմէ :

ԳՄԲԵԹԱՐԴ, — Զգեաց զերկինս իրրեւ զկոնք գմբեթարդ (Վեց-Ե.) :

ԿԱՆԹԵՂ (*), բառ Լատին can-
dela, Թրք. Լ-Մ-Մ-Մ :

ԿԱՐԿԻՆ, — Մի՛ ըստ արտաքին փիլիսոփայից առասպելացն պատրի-ցիոք որք... կարկինի, սկտեղ եւ լկանի եւ այլ ինչ այսպիսեաց նմա-նեցուցանեն զերկիր (Ո-Լ. Ե.) :

Եւ :

ԿԱՐԱԿՆ, Թն. καρχίς, նշ. կկոց-խեցգեանի մկրատի ձեւով ոտքեր, եւ լայնաբար ամէն գործիք որ կը բացուին կը դոցուին, ինչպէս՝ մրկ-րատ, աքծան (Լ-Մ-Մ-Մ), կարկին (Բեբել), ունկի (Լ-Մ, Լ-Մ-Մ), եւ καρχίνος ընդհանուր անուն է խեցե-մորթ կենդանեաց, որ մկրատածեւ ոտքեր ունին, նշանակէ նաեւ աք-ծան, մկրատ, ունկիք, նաեւ կար-կին :

(*) Ուղղագրութիւնը բազդ. Թանար :

ԿՐԿԵՍ, Լատ. circus, Թն. κίρκος:

Ուտար 'ի մեզ

ԿՐԿԵՍԵՄ, կը նշակակէ՝ մէկ (շիտակ) բանը ծակել, եւ ծալել:

— Շամիրուր երկաթի ջեռացեալ՝ կրկնեաց՝ բաշտեալ որպէս պսակ (Պար. Գ.): — Յանուն Յիսուսի Քրիստոսի ամենայն ծունր կրկնեացի (Փէլէգ. Բ. 10): — Ոչ կրկնեցին ծունր Բահազու:

(Տե՛ս եւ Քաւար, ուր քստ կարի խօսուած է): ՏՃ. Բաշտեալ, եւ իրր կրաւոր. Բաշտեալ, ծակել, խոնարհել, զիջանել:

(Տե՛ս եւ Կրկն): Թորմէ

ԿՐԿԵՆ (*), ԿՐԿԵՆՈՅ, Թարգմ. Թն. Ժեպլոյ, յորմէ՝ կրկին, կարկին, եւ բայս՝ կարկիմ, եւ

ԿԵՍ, յորմէ՝ սկիսմն, իբր՝ ԿԵՍԻՄԻՍ

ԿԱՐԿԱՆԻՍ, 'ի բառէս կարակն (կրկնեալ), կ ա ր կ ա ն դ ա կ :

1 2 3 5 4 6

Իբր՝ կրկնումն խմորոյ, ըստ մըտաց թրք. Բաշտեալ, պղակունդ կազմեալ 'ի խաւ 'ի խաւ նուրբ թերթից խմորոյ զանգեայ իւզով, Պրա. Բաշտեալ, որ նշ. կանկանդակ, եւ թարգմանի խաւ 'ի խաւ:

Կազմութիւնը բաղդ. դաժան — դժն-դակ, օճան — օժան-դակ, այսպէս՝ կարակն — կարկան-դակ:

ԾԱՂԱՐԱՐ, ԾԱՂԱՐԱՐ, 'ի մեզ կոչի, որ գործէ զկարկանդակ, իբր՝ որ գործէ պղակունդս ծալածոյս:

— Ի սեղանայօրինացն եւ 'ի պղակունտրապործացն եւ ծաղարարաց (Ուլ.):

(Տե՛ս եւ՝ Բաշտեալ):

Եւ

ԿԱՐԿԱՄԻՄ, — Եւ էր (կինն) Կաւար, եւ ոչ կարէր ամենեւին 'ի վեր հանել (Ղաւ. ԺԳ. 11): Թն. συγχωρίζω, (κίπτω), մերս է իբր

(*) Կրկին, իբր երկին, շրջեալ 'ի կրկին, (Քերական, Զարդ. 1496):

Թարգմանութիւն Թն. καρκινώ, նոյն նշանակութեամբ: Իսկ

ԿԱՐԱԿԱԿԵՐՏ, (վերջաւորութիւնը էրբ, Պարսիկ է, էրբ, որ նշանակէ՝ Բաշտեալ):

• •

ԱՊԱՐԱՆՋԱՆԲ, Պրա. Էրբէշէշ, Թրք. Էրբէշէշ:

Թորմէ համառօտեալ

ՊԱՐԱՆԲ, որ ինչ հայի 'ի զարդ կանացի: Ոչ մեծութեան ինչ նշանակ է՝ այնչափ զարդ յանձին կտպել, այլ ընդողնելոյ եւ պջրանաց (Ուլ. Ա. Տէմ.): Իսկ

ՄԱՆԵԱԿ, Թն. πανάκης, նշ. ապարանջանք: — Մանեակ ոսկի 'ի պարանոցի քում (Աւալ.):

Թորմէ

ՕՂԱՄԱՆԵԱԿ,

• •

ՈՒԽՏ, ՈՒԽՏԵՄ, Արար. Էրբէշէշ, նոյն նշանակութեամբ: — Ուխտից պարապել (Ա. Կաւար. Է. 5): Թն. προσευχή, (աղօթք): — Եւ ես ուխտեմ ձեզ որպէս եւ հայր իմ ուխտեաց ինձ զարքայութիւն:

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԺԽՏԵՄ, եւ

ԽՈՏԵՄ, բաղդ. ընդգրկիմ եւ ընկրկիմ, մերձենամ եւ մերժեմ:

ԽՈՏԱՆ, յորմէ (ուխտ)

ՈՒՂՏ, ըստ նմանաձայնութեան բառիցս Էրբէշէշ:

Բաղդ. թուղթ եւ տուղտ: Եւ

ԱՂՈԹԲ, կամ Թն. άγαθός, (բարի), զի եւ Թն. εύχέ, εύλογία, (աղօթք, բարեբանութիւն), կազմեալք են 'ի ձայնէս՝ Է, որ նշ. բարի:

Թորմէ եւ

ՄԱՂԹԱՆԲ, որ նոյն է ասել՝ Բաշտեալ: Էրբէշէշ:

ՄԱՂԹԵՄ, Բաշտեալ: Էրբէշէշ:

Թորմէ (աղօթք)

ԱՂԱՁԵՄ, որպէս եւ՝ Էրբէշէշ, յոր-

մէ՝ —մալէ՛, եւ շահեթ, (ի ճան արմատոյ), յորմէ ճանալէ՛:

Թորմէ (աղօթք) ՚ի հակառակէն
ԱՂԷՏՔ, (չարիք), կամ Թն. ἀλλότ, նոյն նշանակութեամբ:

ԱՐՏԱԽՈՒՐԵՄ, Թարգմ. Թն.
ἐκστρέω, ԱՊԱԽՈՒՐԵՄ:

ՓԵՂԿ, Թն. φάλλον, նոյն նշանակութեամբ:

ՈՒՐԱՆԱՄ, Թն. ἀρνέομαι, ἀρνούμαι, նոյն նշանակութեամբ:

ՎՃԻՏ, Պրս. լէյէէ, լէյէ, նոյն նշանակութեամբ:

ՌԱՀ, Պրս. —հ, նոյն նշանակութեամբ:

ԽՄՈՐ, Արաբ. է—էյէ՛ Թրք. է—հոբ:

ՓԵԳԵՆԱՑ, — Տասանորդէք զանաւոր եւ զփեղեհաց:

ՓԵԳԱՆԱՑ, Թն. πήγανον, Պրս. քէյէն, քէյէն, Թրք. քէլէն:

ՍԱՄԻ, ՍԱՄԵՏԷՔ, (Թ. Ք. Սէբ—հ. Երէհ. Սէբէր. Ուլ. Ես. եւ Ա. Տէհ. եւ Փէլէդ. Եւայիմ). Պրս. —էէ, Արաբ. —էյէ. Թրք. —էլէէ էլէէ:

ԱՍՊԱՐԷՋ, ԱՍՊԱՐԷՍ, Պրս. —էրէլէլ. է—քէրէն:

ԱՍՊԱՆԳԱԿ, Պրս. է—քէլէլէլէլ.
ԱՍՊԱՍՏԱՆ, (ախոր ձիւոյ), զի Պրս. է—դ, նշանակէ՛ ձի:

ՏԵՍ եւ —դէն.
ՊՈՌԵԳ, (օթիւ), Թն. προίξ, նոյն նշանակութեամբ:
ՊՈՌԵԳԵՄ, Թն. εκπρουχίζω:

ՊԱՆԻՐ, Պրս. քէլէլէլ:

ՃԻՏ աշխ., նշանակէ՛ պարանոց, Արաբ. ճէյթ, նոյն նշանակութեամբ:

ՍՈՒԻՆ, — Զուլեռցեն զսուսերս իւրեանց ՚ի խոփս, եւ զսուինս իւրեանց ՚ի մանգաղս (Ես. Բ. 4): Թն. σιβύνη, նոյն նշանակութեամբ:

ՎԱՀԱՆ, Պրս. Ֆէհ—էէ, նշ. սողնակ կամ նիզ, եւ լայնարար՝ ամենայն փայտ՝ եղեալ ՚ի ներքնակողմն դրան՝ յամրութիւն, յապահովութիւն, Երմէ եւ

ՊԱՀԱՆԳ, նաեւ
ՎԱՀԱԳՆ, (ամենայն վերապահութեամբ):

ՈՐՈՆԵՄ, Թն. ὀρευνάω, նոյն նշանակութեամբ:

ԿՆԴՐՈՒԿ, Պրս. էլէ—դէլէլէլ, նոյն նշանակութեամբ:

ՎՋՐՈՒԿ, — Միհրհերսէն՝ վզրուկ (Ելէլէլ):

Այս կարծեցեալ յատուկ անունը՝ Պարսկերէն է՝ պէլէլէլէլ՝ որ նշանակէ՛ մեծ:

Եւ այս Պարսիկ բառէն (ներհակ

նշանակութեամբ) ունինք

ՏԶՐՈՒԿ, (սեռ.) տղրկ-ի. իբր չընչին եւ աննշան զեռուն մը, ՏՏ. «է-է-է» :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՏԻԵԶԵՐՔ, տ (իկ) զ (կ) ր ք : Բաղդ. մնծ եւ մեց, ցեծ եւ ցեց, կէտ (ձուկ) եւ կէտ (.), տրտեան եւ թիթեան : Կազմութիւնը բաղդ. Գուրգէն եւ Գարեգին :

* * *

ՓԻՍԻԿ (սմկ.), Պրս. ք-ւէ+, նշ. կատու :

* * *

ԶԵՂԶԵՄ, Թն. ἐπιστάτης, πρσκιαζω, իբր ոչ 'ի մէջ բերել ողջ, կամ ոչ յոյժ յայանի ցուցանել, ոչ ցուցանել ամենայն հանգամանօք, այլ ընդ աղօտ իմն, եւ հարեւանցի տեթեամբ : Եւ թուի ձեւացեալ 'ի բառէս՝ ողջ, ամբողջ :

Կազմութիւնը բաղդ. «բըջւն» : Նշ. — Աստուած զգիրսն եղ առաջի, եւ զմիտս պատգամացն զեղչեաց... զոր օրինակ զընութիւնն եղ առաջի Աստուած, եւ զարուեստն թաքոյց (Սեբեբ. է.) : — Զի թէ Հոգին Սուրբ չհամարեցաւ ամօթ զայնպիսի պատմութիւն կարգել մի ըստ միօջէ, ապա ս'ըչափ եւս առաւել եւ ոչ մեզ պարտ իցէ զեղչել (Ուի. Մարտ.) :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՇԵՂԶ, ՇԵՂԶԱԿՈՅՏ, ՇԵՂԶԵՄ, ԶՐՇԻՂԶ, բաղդ. գանձեմ եւ քանցեմ :

* * *

ԲՆԻՈՆ, — Մինչեւ հասուցանիցես զյիսին բնիսն :

Թուի լինել Թն. πέντης, նշ. աղքատ, եւ πέντα, աղքատութիւն :

Բաղդ. լւ-մայ, տես եւ նախաբանէք :

* * *

ԿԱՂ, Թն. γολός, նոյն նշանակութեամբ :

ԿԱՂ Ի ԿԱՂ, կամ կաղ 'ի կաղ : — Իսկ Յուդաս կաղ 'ի կաղ, ընդ քիմն կիսարեւան, ծանօթական խղճիւն աներ պատասխանի, միթէ ես իցեմ (Սեբեբ.) :

ԽԵՂ, Թն. κολλός :

ԿԱՂԱՄ,

ԽԵՂԱԹԻՐ, Իսկ

ԿՈՂՈՂ, զրեալ եւ

ԿՈՂՈՐ, Թն. κάλαθος, (խտորնակ ձեւ), բաղդ. ստամբս եւ ստամն :

Իսկ

ՍՈԱԼ, Թն. σόλοικος, σολοικισμός, եւ σφαλμα, Արար. շւ-ւէ :

ՍՈԱԼԱՄ, ՍՈԱԼԱԿ, — Որդիք օտարափք... սխալեցին (կամ սխալեցին) 'ի պաշարմանց խրեանց (Բ. Թ. Ի. Բ. 46). ալ թարգմանութիւն, կաշաղան : — Իբրեւ դարեալն եւ զսխալակ (Եւս. Ի. Գ. 20) : — Արջառ նոցա ոչ սխալեաց 'ի ծննդենէ :

* * *

ՔԷՆ, ՔԻՆԱՄ, Պրս. քէե, քէ-ւն, նոյն նշանակութեամբ :

* * *

ՄԻՄՈՍ, Թն. μιμος :

* * *

ԿԱՄԱՐ, Թն. καμάρα, Զէնս՝ ք-մար, Պրս. քէբէ : Յորմէ

ԿԱՄՈՐԻՉ, իբր՝ կամար անցանելոյ ընդ ջուր, կամ իբր Պրս. քէբէ :

* * *

ՊԻՄԱԿ, — Առաքելից առաջի բո զպիծակ (Եւ. Ի. Գ. 28) :

Պրս. քէւ, նշ. մեղու :

* * *

ՈՒՂՓ, յորմէ ուղիական, ուղ-

փածեմ : Իբր համառօտութիւն բա-
սիս՝ Ողբումայս, (ὀλυσσας), եւ կա-
սի տակ, երկինք, բարձրութիւն,
բարձր, երկնային :

ԲՈՍՈՐ, տեղւոյ անուն. 'ի մեզ
աւնուած է իբրեւ կարմիր, եւայ-
եայ սա խօսքէն, «Իսկ այս ո՛վ է
որ դիմեալ գայ յԵզովմայ, կարմ-
րութիւն ձորձոց իւրոց 'ի բոսորայ,
գեղեցիկ պատմութեամբ... վասն
էր կարմիր են ձորձք քո (Եւայ,
կԳ. 1) : Թորմէ ունինք ձեւացած՝
բոսորագեղ, բոսորաւիպ, բոսորա-
րօղիս, բոսորային :

Բաղդ. գեղեցիկ :

ՊԱՐԵՆ, Թուր Թն. παρχωμα :

ԲԵՂԱՆԱՆՈՐ, գրի եւ
ԲԵՂԱՆԱՆՈՐ, յորմէ բարդեալք
ԲԱԶՄԱԲԵՂԱՆՈՆ, բաղդ. արդանդ
եւ արգաւանդ :
ԲԻԻՐԱԲԵՂԱՆՈՆ, Թուր Թն. φαλλός,
Լատ. phallus, խորհրդական նշա-
նակ (emblème) քիզմաւորութեան,
յորմէ τα φαλλώγια, (տօն Բաքոսի
եւ Պրիապու) կամ այն թափօրը,
ուր հանդիսիւ կը տանէին φαλλόςը :
(Տե՛ս յընդարձակ բառագիրս առա-
պելայ) :

ՇՈՄԻՆ, կամ շումին, ՏՃ. քա-
նո, Պրտ. շաւն, նոյն նշանակու-
թեամբ : Իսկ
ՍՊԱՆԱՆ, Պրտ. էֆֆէնո, ՏՃ. ք-
աննո :

ՇՈՂԳԱՄ, կամ շաղգամ, Պրտի.
շէւէէ :

Բաղդ. պրաս, ճակնդեղ, ոսպն,
կաղամբ, սոխ, սիխ, ձմերուկ,
խաղող, ազոխ, տանձ, ինձոր,
դեղձ, ծիրան, գարի, ցորեան, հաց,
ջուր, կաղին, ընկոյզ, սերկեւիլ,

նուռն, վարունգ, սիսեան, բակլայ,
հազար, բանջար, սակաղին :

ԶԱՆԳԱԿ, Պրտ. շէնէ, շէնէ-է,
շէնէ-է, նոյն նշանակութեամբ,
Թրք. շանէ : — Արտոցեա զանգակա-
սակիս 'ի մէջ նոցա չուրջանակի (Եւ.
ԻԲ. 33) :

Թորմէ նաեւ

ԶԱՆԳԱՊԱՆ, Թն. περιουμης, իբր՝
աւնապան :

ԶԱՆԿԱՊԱՆ, բառ մերձաւորու-
թեան Պրտ. ձայնիցս՝ շէնէ-է, (զան-
գակ) եւ էնէ-է, (ձարմանդ, կամ
ինչ որ կը վերաբերի հազնիլք լա-
թի) : — Կապիցան վարտօք, ար-
տախտաւիօք եւ զանկապանօք իւր-
եանց (Գն. Գ. 21) :

Թորմէ հետեւեալ բառերը

ԳԱՆԳԻՆ, ԳԱՆԶԻՆ, ԳԱՆԶԵՑՈՒ-
ՑԱՆԵՄ, եւ
ԱՐԶԱԳԱՆԳ, եւ
ԿԱՆԶԻՆ, ԿԱՆԶԵՄ, յորմէ
ԱԿԱՆԶԲ, եւ
ԳՈԶԵՄ,
ԿՕՇԵՄ, կամ
ԳՕՇԵՄ, — Գոչեացէ առիւծ եւ կո-
րիւն առիւծու յորս՝ յոր հասանիցէ.
կօչեացէ 'ի վերայ, եւ լցցէ զլերինս
բարբառով իւրով (Եւայ. ԼԱ. 4) : Թն.
κράτος :

ԳՈԶԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, — Ուսովեմ զծով,
եւ գոչեացանեմ զալիս նորա (Ե-
ւայ. ՄԱ. 15) :

Թորմէ 'ի հակառակէն

ԿՈԶԵՄ, բաղդ. մանչեմ եւ մեջեմ,
հեծեծեմ եւ հծծեմ, գուսան եւ
քսու, շանթեմ եւ չնթեմ, ճիչ եւ
ճիկ, շունչ եւ շշունջ :

(Տե՛ս եւ գոգեմ) : Եւ

ԽԱՆԶԻՆ, ԽԱՆԶԵՄ, — Միթէ
տարապարտուց խանիլցէ ցիւռ (ԹԲ.) :

ՂՕՂԱՆԶԻՆ, ՂՕՂԱՆԶԵՄ, — Ե-
ղէ եւ իրրեւ զծնծղայս որք զօղան-
ջն (Ա. ԿԲԶԷ. ԺԳ. 1) : Եւ

ԽԽՆՋԻՆ, ԽԽՆՋԵՄ, (ձայն ար-
ձակել ձիոյ) :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ԽՆՋԵՄ, ԹՐՔ. *սէ-սէ-բէ-սէ* :

Բազդ. ճիշ եւ ճիկ, գրեւոր եւ
քսու, չանթիկ եւ չնիկ, չնչիկ եւ
չչնչիկ, չուչիկ եւ չչուչիկ :

ԽՂՈՒՆՋՆ, իբր թելադրեալ 'ի ձայ-
նէս՝ *սէ-սէ-սէ-սէ*, եւ *ս-սէ-սէ-սէ*, զի
ս-սէ-սէ, նշ. տողուկ :

Իսկ իբր 'ի հակառակէն Պարսկե-
րէն ձայնիս՝ *չէ-չէ-չէ-չէ*, (զանգակ)
որ ցուցաւ 'ի վերայ, ունինք՝

ՋԱՆԽՈՒՆ (*), իբր՝ լսիկ, լսել-
եայն, գաղանի :

• •

ՏԱՐԳԱԼ, գրեալ եւ արգալ, զբր-
գալ, (այս.) *թէ-թէ*, Յն. *تارقال*,
եւ նոր Յն. *تارقال* :

— Տարգալ ունիլ սակի եւ պա-
տառաքաղ (Ուր.) :

• •

ՍԵՐԿԵԱՆ, — 'ի սերկեան աւուրս
(յեւթի), իբր՝ ջեթեթեթ :

• •

ԹԱՆԹՐՈՒՆԵՆԻ, ՏՃ. *թէ-թէ-թէ*, *թէ-թէ-թէ* *թէ-թէ-թէ*, *թէ-թէ-թէ* չէլէլէ :

(*) Թէպէտ զործածուած կայ, «եթէ արշ ի
գառազգացն զերծանիցի, գտանց դրուես փա-
կեմք, և ընդ անխուլ տեղիս ի ներքս աճա-
պարեմք (Ոսկ. Մատն.)» — Զանխուլ և զանհոգ
կեանս խնդրեացէ (Ոսկ. Եփես.) — Վիճակն յան-
գէտս և յանխուլս ելանէ (Անդ) : Սակայն այս
երեւոյթն ալ այսպէս կը մեկնուի. սկզբնագիր
Ջն որ նախիր չէ, կրնայ զեղջուած ըլլալ, բա-
ռին ճշգրտմը չզրոյստըննելու համար Յերես,
որով իւր բառին մերձեցում մը երևան ելած
ըլլայ : Իսկ գալով *սէ-սէ-սէ* և *ս-սէ-սէ* բառից
ստուգարանումեանը, (համգում և համատու կամ
համմուտ) ընդօրինակու թիւն մըն է 'ի Ն. Հիկ.
Բառարանէն, անգամ — այն գում, անտառ :
(իբր Համարար կամ Համմառ) : (Տե՛ս անդ 'ի
բառն՝ *ս-սէ-սէ*), նաև շատ խախտուէ և ցուրտ :

— Տղտկին թփածու եւ ձի-
նակերպ թանթրուենին, եւ երի-
ցուկն՝ իս 'ի հմայս մանկան չայ-
կազն գրեւոր, 'ի խիլ տերեւոցն
երկայնաւորս հետազոտեալ (Բա-
բ-ար-մէ, Կ. 37—38—39) :

Բառ մը հեղինակէն ձուլուած :

Յայանի է որ *թէ-թէ-թէ* ծաղիկը
երբ կը թափի, մօրենիի դուռով՝
մանր գնտածու հատիկներ կուտայ,
և այդ հատիկները կարմիր հեղուկ
մը կը պարունակեն, որ ընդհանրա-
պէս Պարսկ *չէ-թէ-թէ-թէ* կը զործա-
ծեն՝ չաքարեղէնները կարմիր ներ-
կելու համար. ուստի այդ ներկին
անունը ՏՃ. կ'ըսուի *չէ-թէ-թէ* *պոյ-թէ* :
Արդ ըստ մեզ կը թուի թէ այս բա-
ռը Լատինական փոխառութիւն մըն
է բարեկիչատակ բազմադիրն հե-
ղինակին ձեռամբ նուիրագործեալ
'ի Լատ. բառէս *tinctura*, (Թէնչի-
թէ), որ նշ. *չէ-թէ*. ուստի թանթ-
րուենի, կը նշանակէ ծաղը, որ այն
ներկը կուտայ, *թէ-թէ-թէ* *թէ-թէ* :

• •

ՔԱՆԱՍԱՐԻԿ(*), — Հրամայէ 'ի
չանց եւ 'ի խողից զգուշանալ, եւ
'ի միւտայ եւս քանաութիկ ազգէն
գայլոց (Ոսկ. Մար.) : Յն. *πανόρθεος*
(չարագոյն) :

« Յոյն բնագիրն, կ'ըսէ Հ. Տէր-
վիշեան, (Տե՛ս Մ-թէ 1882 Յուլիոս
24), այս բառին զիմայ՝ յոռեգոյն,
չարագոյն ածականը կը դնէ, բայց
մեր կարծեաց համեմատ բուն հնա-
գլուխ կը նշանակէ՝ քանաութիկ,
(=թ, գլուխ), և յետոյ կարելի է
երկրորդական նշանակութիւն մըն
այ առած ըլլայ : Փայք ստուգիւ-
շնագլուխ են » :

(*) Մարմի համեմատիլ ուլ և ուլ բառից
Յն. և երբ. բայց ստոյգն է անյայտ : Մակգիր
արարացիի դայլոյ, որպէս անյայտ բերանարաց,
երագտն և յովիտակիչ չար 'ի յոյժ
(Ն. Հիկ. Բա.), :

Այս ստուգարանութիւնը մեզի կ'երևայ թէ կամայական է. եթէ «գայլը ստուգիւ չնաղլուի են», ուրիմն ինչ հարկ կար շնորհիւ աւժակուն մը բարդել վրան, եւ որ աւելին է, եթէ քանաաարիկ՝ ըսել ըլլայ՝ չնաղլուի, ուրիմն canis չուն ըսել է՝ գիտէին նախնիք, եւ լատին բառը Պարսիկ բառի մը հետ իբր պատուաստելով՝ իշխեցին ստեղծել բանաստեղծութիւնը:

Մենք ալ մեր կարծիքը մէջ բերենք, զատաստանը՝ աւելի հմտագունից ատենին յանձնելով:

Արդ բանաստեղծի բարդ բառ մըն է, առաջին մասը բան, լատին է, (canis. նշանակէ՝ շուն). իսկ երկրորդ մասը բառ, կամ բառիկ, կնճատ է եւ միջին, ուստի ջանանք պարզել ամենայն վերապահութեամբ:

Թէպէտ գիտենք թէ՛ սօր (Պարսիկ բառ մը՝ սօր) կը նշանակէ զըլուի, բայց ի մեզ՝ մասնաւոր առմամբ եւ եւեթ, այսինքն՝ ոչ իսկապէս զըլուի մարդոյ կամ կենդանեաց, այլ իբր ծայր, վերին ծայր, ծայր բարձրութեան, եւ իբր գիտաբանական բառով: Թն. λυφία. Զոր օրինակ՝ «Եղեն նոցա սահմանք ի հարաւոյ մինչեւ յեղր ծովուն Աղւոյ, ի բարձր որ իջանէ ի հարաւակողմն... եւ սահմանք նոցա ընդ հիւսիսի ի բարձր ծովուն եւ յեղերէ Յորդանանու» եւ այլն (Թն. ԺԵ. 2. 5), «Եղիցին ելք սահմանայն ի բարձր ծովուն Աղւոյ» (Անթ. ԺԸ. 19): «Ընդ լերինս եւ ընդ սօր հատանիցէ սննդանել» (Ուկ. Մ ԲԷ.). «Ընդ լերանց սօրս սննդանել (նոյն):

Մեր բառը բանաստեղծի, թէպէտ ոսկեղարեան մատենագրութեան մէջ՝ միայն մէկ տեղ մը տեսնուած է մինչեւ հիմայ, եւ այն է որ ցուցաւ ի վերոյ, սակայն այս ոճով ձեւացած ունինք նաեւ՝

ԿԱՆԱՐԳԱՌԱՐ, որ այս ալ միայն

մէկ տեղ մը գործածուած է:

— Բազումք ի իշխորութեան քերէին զգիրան, այրէին առաջի ամենեցուն (Գրք. ԺԺ. 19): Թն. ικανοί δὲ τῶν τὰ περίεργα πράξαντων

Այս տեղ կը յիշեցնենք Պարսիկէն բառ մը՝ Խէլուր, որ նշ. Խէլ, Խէլուր, Խէլուր, եւ թարգմանի Խէլուր, արդ մեզ կը թուի թէ մեր երկու բառն ալ բանաստեղծի եւ Խէլուրութեամբ, այս Պարսիկ բառէն թելադրուած են:

Լատինն ալ մաս մը ունի մէջը, caniformis, (չնակերտ, չնորաւոյ, կամեցեալ տակ, լիբր, ժպիրճ երեսօք, կատաղի անագորայն):

ԿԵՌԱՍԵՆԻ, Թն. κερατος:

ԿԵՌԱՍ, Թն. κερατία, κερατία, իսկ κεράσιον նշ.:

Բազդ, ուրիշ պտղոց անուններուն հետ:

ՀՍԿԵՄ, գրեալ եւ

ՍԿԵՄ,

ՀՍԿՈՒՆ, Խէլուր:

ՀՍԿՈՒՄՆ, ՍԿՈՒՄՆ, բառ Թունական, σκευόμεν, նոյն նշանակութեամբ:

Մի՛ չմոթեք ընդ՝ հակայ, սկայ:

ԴԱՐՊԱՍ, Պրս. Խէլուր, նշ. մեծ դուռն, դուռն ապարանից՝ քաղաքի, արքունիք:

ՄԵՂՐԱՊՈՊ, — Զօնին եւ բզմեղրապոյ, եւ զպրանն (Թն. ԺԱ. 5): Ըստ մեզ բարդեալ՝ Ժէր եւ Խէլ, իսկ Թուն. μεղροπέπων. որ թէպէտ բարդ է, բայց ոչ թէ մէլ (մեղր) բառով, այլ μελον, որ նշ. խնձոր

բողոքակ իրրեւ զինծոր եւ $\pi\epsilon\pi\omega\nu$ սեիւ : Ուստի $\mu\eta\lambda\omicron\pi\tau\iota\pi\omega\nu$, նշ. ազգ ինչ բողոքակ սեիւի, ազգ ինչ սեիւի : Եւկ'երեւայ թէ ձայնից մերձաւորութենէն ($\mu\tau\lambda\omicron\nu$ եւ $\mu\epsilon\lambda\iota$) մէկը միւսին տեղ առնուած է 'ի մեզ (*) :

Բազգ. քսւրսւրս :

ԴԻՄԵՆԻ, Թն. $\kappa\omicron\lambda\omicron\kappa\acute{o}\nu\theta\eta$:

Յիշատակուած է (Թ. 6—7—9—10) : — Հրաման եւս Աստուած զգմենւոյն, եւ ել 'ի վերայ զլիւսին Յովնանու : ինեկ նմա հոգանի : — Ուրախ եղեւ Յունան 'ի վերայ զգմենւոյն : — Եհար (որոյն) զգգմենին, եւ ցամաքեցաւ : — Արգարեւ յոյժ արամեալ իցեա 'ի վերայ զգմենւոյն : — Դու խնայեցեր 'ի զգմենին յոր ոչ եղեր ինչ աշխատ, որ զիշերի ել եւ 'ի միւս զիշերի կորեաւ :

ԴԻՄԻՄ, այս բոյսը տիրապէս ձանչցուած չէ թէ ինչ տեսակ բոյս է, հասարակօրէն կը կարծուի թէ այս երկրին յատուկ թանձր եւ խոշոր տերեւներ ունեցող բոյս մըն է : Թէպէտ Յունարէն բառը հիմակուան գործածութեան համեմատ կը նշանակէ ՏՃ. քսւրսւրս, քսւրսւրս քսւրսւրս, մենք ալ աս նոր նշանակութեամբ կը վարտինք, զգում քսւրսւրս, եւ զգմենի, քսւրսւրս քսւրսւրս :

Արդ քանի որ մեր երկրին յատուկ բոյս մը չէր զգմենին եւ զըզումը, հարկ էր որ օտարէն փոխառութիւն մը ընէինք. ուստի Պարսկերէնէն կը թուի թէ առնուած

է 'ի $\pi\epsilon\pi\omega\nu$ -ի, որ բոյս մըն է, որ 'ի մեզ կ'ըսուի՝ աղբ, եւ բոյս ն. Հիկ. Բառարանին, « Թուի եւ պատու նորա ողկուզածեւ, կարմրահատ, թթու եւ զովացուցիչ : ՏՃ. քսւրսւրս կամ քսւրսւրս :

Բազգ. քսւրսւրս, քսւրսւրս, բառից ստումներուն հետ :

ՃԻԻԱՂ, Թն. $\dot{\iota}\nu\delta\alpha\lambda\mu\alpha$, երեւոյթ, առաջօք տեսիլ, պատիր երեւոյթ, ուրուական, խօսական տեսիլ :

— Վասն այսորիկ ճիւղաք բնականացին 'ի կղզիսն (Երեմ. Ծ. 39) :

Թրք. ճիւղիկ. կայ նաեւ իբր աշխ. ճիւղիկ = ճիւղիկ և ճիւղիկ :

ՁՄԵՐՈՒԿ, մի' շփոթեր ընդ ձրմենն : Արար. Գեղեթ, Գեղեթ, նշ. պտուղ, արդիւնք, եւ քանդի մերձաւոր է Թրք. քսւրսւրս (ձմերուկ), Յունական ձայնին $\kappa\alpha\rho\pi\acute{o}\varsigma$, որ նշ. պտուղ, այսու տեսութեամբ առեալ է 'ի մեզ Արարական ձայնի իբրեւ ձմերուկ :

ՊԵՉԱՍՊԻԿ, — Թագաւորն պրծեալ մաղապուր' պէշասպիկ մի սուրհանդակ առաջի՝ ելանէր փախտական (Բաղ.) :

Բառ բարդեալ՝ Պրս. քսւրսւրս (ձագ) եւ քսւրսւրս (ձի) եւ նշ. երիւթարիկ, կամ հեծեալն 'ի նմա :

ՓԱՂԱՆԳ, Թն. $\phi\acute{\alpha}\lambda\alpha\gamma\acute{\iota}$, գունդ հետեւակ զօրաց, մանուսնիդ առ Մակեդոնացիս, գունդ զօրաց, լէզէոն զօրաց :

— Զփաղանդս հերձուածողացն, զժողիրս սատանայի առհասարակ կործանեալք (Ուկ. Փիլիպ) :

(*) Յունարէն $\mu\tau\lambda\omicron\nu$ նշ. խնձոր, սակայն զանազան երկրներու տնտեսաց հետ զարով, տարբեր պտուղներ կը նշ., ուստի $\mu\eta\lambda\omicron\pi\tau\iota\pi\omega\nu$ ($\mu\tau\lambda\omicron\nu$ մարտիկոն խնձոր) նշ. խնձոր, $\mu\tau\lambda\omicron\nu$ $\chi\rho\omicron\delta\omega\nu$ ($\chi\rho\omicron\delta\omega\nu$, բաղդ 'ի կրեւէ) նշ. անկէ սերկիւիլ, $\mu\tau\lambda\omicron\nu$ $\pi\epsilon\rho\iota\chi\acute{o}\nu$ ($\pi\epsilon\rho\iota\chi\acute{o}\nu$ խնձոր պարսկային), նշանակէ՝ ղեղձ, եւ $\mu\tau\lambda\omicron\nu$ $\acute{\alpha}\rho\mu\epsilon\tau\alpha\chi\acute{o}\nu$ նշանակէ ծիրան :

ՓԱՂԱՂԵՄ, (ուտել, ծախել, սպասել), Ծն. καταφάγω, նոյն նշանակութեամբ։

Ծն. փάγω, ուտել, եւ միտ թուի իբր կրկնութեամբ Թունականիս փάγω, եւ իբր թարգմ. καταφάγω, (սարել էսպառ, սպառել)։

ԲԱՆԱՔԱՂ, բարդեալ՝ բանքաղ, = քաղել, ժողովել։

— Ո՛վ բանաքաղ Մարկիոն, որ զմին լսէ եւ զմիւսն ստունդանէ (Եւէլի)։ այսպէս եւ 'ի Ծն. παραλέγω (ճամարտակել), յաճախ վարի իբր ժողովել, հաւաքել, քաղել։

Կամակար, Պրս. Էւմէթար, (որ առնէ ըստ կամս)։

ՔԱՂԲԱՆ, Ծն. χαλβάνη։

— Ա՛ռ զու քեզ խունիս անուշտն, ստալին եւ եզունդն, եւ զքաղբանն զանոյշ, եւ զկնդրուկ զերեւելի (Եւ Լ. 34)։

ՆիջԱկ, Պրս. Նէշէ, հին Պրս. Նէշլւ, նոյն նշանակութեամբ։

Եորմէ ձեւացեալ

ՆԵՏ, ըստ օրին. զուարակ եւ տուար, սակառ եւ տակառ, սակա եւ տակառ։

Ս եւ Տ, լծորդք ըստ Արար. եւ Ծն. ՆԵՏՈՂ, կամ նոյն ընդ՝ Նէշէ նոյն նշանակութեամբ։

ՏՆԱԶ (աշխ.), իբր ծաղր, կատակ, Պրս. Բաշ, նոյն նշանակութեամբ։

ԱԹՈՒԹԱՅ, բառ Ասորի, որ նշ. էր։

ԲԱՐԷ, (միջրկ.), զարմացման, ուրախութեան եւ ջառոյ։

Ծն. βάσαι. παπαί, նոյն նշանակութեամբ, փարի ընդ սեռականի որպէս եւ 'ի մեզ, βάσει του λόγου, բարէ բանիցն։

ՆԱՆԻՐ, Լատ. inanis։

ՆԱՆՐՈՒԹԻՒՆ, Լատ. inanitas։

ՆԱՆՐԱՆԱՄ,

Ի ՆԱՆԻՐ (մկ.), Լատ. inaniter։

— Ոչ նստաց ես յաթոս նանրաց (Սաղ. ԻԵ. 24)։ Ծն. նանրութեան։ — Մարդ նանրութեան նմանաց (Սաղ. ՃԽԳ.)։ — Նանրացան 'ի խորհուրդս իւրեանց (Հա. Ա. 21)։ — Ի նանիր վաստակին չնոողք նորա։

Տե՛ս եւ՝ ունայն։

ԲՈՒՐԲԻՒՆ, Ծն. βούρος։

— Արհաւիրք եւ բոմբուք գիշերականք (Եւք. Դ. 13)։

ԱՆԳԱՄ, Պրս. Հէշէմ, էշէմ, նշ. ժամանակ։ Եորմէ

ՀԱՄԱՆԳԱՄԱՅՆ, եւ

ՀԱՆԳԱՆԱԿ, Պրս. Հէշէմ-է, էշէմ-է, էշէմ-էն, նշ. ժողով, հաւաքումն, խորհրդակցութիւն, Ծն. συμβούλιον։

Եւ գիտելի է զի Պարսիկ բարդ նոյն է ընդ συμβούλιον բառին, սակայն որովհետեւ այս ձայն մերձաւոր է ձայնիւ σύμβολον բառին, որ նշանակէ հանգանակ, (եւ բոլորովին տարբեր բառ է առաջինէն, քանզի առաջնոյն արմատ է συμ-βόλι-λομαι, իսկ երկրորդին συμ-βόλω), այս վերջնոյն նշանակութիւնն առած է մեր բարդ։

ՀԱՆԳԱՆԱԿ, ՀԱՆԳԱՆԱԿԵՄ, ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՄ, ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՂ, իսկ

ՀԱՆԳԱՄԱՆԲ, հ—անգամ—անք, (կերպ, տարազ, եզանակ), Պրսկ-

հենկեմ, է մերս սնդամ, (ժամանակ), յորմէ ձեւացեալ է բառս :

Բաղդ. եղանակ, նուագ, երբին երբին :

ԱՀԱ՛, (մկ.), — Ահա առաջի, Թուրքերէն եւս ասի, ահա կէլքէ՛ :

Յորմէ

ԱՀԱՒԱՆԻԿ, կազմուած է՝ ահա—սնիկ : Բառիս վերջին մասը ահէ՛, Պարսիկ է, ահէ+, որ կը նշանակէ՝ ահա—ահէ՛ :

Ի մեզ՝ մերձաւորն ու մերձաւորագոյնը ցուցնելու համար՝ = եւ ք կը փոխանակուին՝ Պրս. ահէ+ (անիկ) ին նին տեղը, որով կըլլայ

ԱՀԱՒԱՍԻԿ, եւ

ԱՀԱՒԱԳԻԿ, որոց համառօտութիւնն է՝

ԱՒԱՍԻԿ, եւ

ԱՒԱԳԻԿ, Հարկ չկայ բաւ թէ = ր յաւելուած մըն է իրրեւ կցորդութեան կապ, 'ի մեզ սովորական :

Ահա՝ մակըային հետաւոր կամ մերձաւոր ցուցընելու նշանակութիւն ստանալը Պարսկերէնին հետեւողութեամբ է, զի Պրս. էնէ+, նշ. ահաւասիկ, եւ ահէ+, նշ. ահաւանիկ, իսկ երկրորդ գէմքի համար՝ միայն Հայերէնի յատուկ է :

ՀԱՒԱՂԱԿ, — Չհաղաղակն զինւոյ եւ պարտակ իւղոյ (Թաթ. Ժ. 5) : Տճ. Բէլէնէ, մաթաթ :

ՌՈՒՄԲ,

ՌՄԲԱՔԱՐ, որ նոյն է բնդ

ԲՈՒՄԱՐ, — Համարի զամբաքար խոտ (Թաթ.) :

Պրս. կէլքէ, յորմէ Տճ. կէլքէ, կէլքէ :

(ա ու մ ր — բ ու ա ն)

4 2 3 5 1 5 2 3 1 4

ՃԱՐՄԱՆԻ, զրեալ եւ

ՃԱՐԱՄԱՆԻ, Պրսկ. Ժէրմէն, նշ. ուժեղ, հաստատուն, տոկուն, պինդ, ամուր, այս առումը բաղդ. որմ, վառն բառից հետ :

Ի մեզ առեալ է իրր՝ կոճէ, որ նկատի պինդ կամ պնդիչ մարմին :

— Յիսուն ճարմանդ արաւոցն միոյ փեղկի, եւ խառնեացն զօղան ընդ ճարմանդան (Եւ. ԻԶ. 5) :

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՄԱՐՄԱՆԻ, — Խորդոյն շատաջագոյն իմանալոյ զձմերուտն կարեւորն, եւ 'ի վաղ 'ի մարմանդ տեղիս փութալոյ (Ենէն) :

Բաղդ. եղջիւր եւ եղջիւր, թրք. ծեղ եւ թրջիլ, կուշա եւ կուշա, քծուար եւ քածուարտա, ծնօտ եւ ծղօտ, ծաղիկ եւ ծղիք, մետաղ եւ մատաղ, զոյլ եւ թոյլ :

ՇԱՌԱԻՆ, (թաթ.) :

— Պարսկեր եւ շառաւառն նրկարեն եւ պաճուճեն (Ուկ. Փէլէդ. Է.) : Են. χαμῆλος, (ուղա) :

Կայ Յունարէն բառ մը մեր բանին մօտ, σάραπος, σαράπου, որ կը նշանակէ՝ արփալ եւ լայն արփալ, եւ իրր Տճ. սոմալ արփալ, (մակղիր ուղտու) :

ԱՆԳԱՍՍԱԿ (*), Թն. προπύλαιον, προδύρον, (արտաքին գաւիթ, նախդուռն սան) :

— Ե՞րբ ժամանեցես գէթ զառաջին սնդաստակս պատուիրանացն կոխել (Ուկ. Մաթ.) : — Այժմ զեռառաջի զրացն կառ՝ մօտ յանդաստակն (Աւր) :

Թուր բառ Լատին intestinus, (ներքին), (Էնէնէնէն), Յունական իմաստովը առնուած :

(*) Ն. Հիլ. Բու. ստիմանէ զբաղ յիւսիք իրր 'ի չափանդոյ միոյ :

ՄԱՀԻԿ, Պրս. Բահլէ, Բահլէ, (ի-
րօք կամ նմանութեամբ) :

— (Լուսին) յորժամ՝ յարեւելից
սկսանիցի մաշել, յարեւմուտս կոյս
ցուցանէ զմանիկ եղջիւրան (Վեցեր) :
— Զպտակակալս եւ զմանիկս, եւ
զգարդ հրեասց նոցա (Եւ. Գ. 20) :

* *

ԴՐՈՒԱՏԵՄ, Պրսկ. Դի-բու-թէն,
նայն նշանակութեամբ :

Իսկ Դի-բու-թ, որ անունն է վեր-
նայն, իբրեւ միջարկութիւն կը գոր-
ծածուի, եւ կը նշանակէ իբր՝ ող-
ջամբ, խաղաղութեամբ, որպէս եւ
իբրեւ միջարկութիւն դործածուած
կայ ՚ի մեզ եւս :

ԴՐՈՒԱՏ, Թէպէտ տարբեր առ-
մամբ, եւ իբր Պրս. Թէթէ՛ն :

* *

ՎԻՇԱՊ(*), Թն. δρᾶκων, Պրսկ.
էթրէ :

Վէտուպ լեանն հրածորան ՚ի Նէա-
պոլիս Խաղաղացոյ :

Յատուկ անունն առնուած բա-
ռերու հետ բաղդ, բաւիղ, դան-
դաղ, նեան, մարգարէ, ժմիրտ,
արտօսք :

— Վետուք լեանն ՚ի գլխոյ պա-
տառեալ, եւ այնչափ հուր շնչեաց,
մինչեւ չուրջ զգեզոն եւ զքաղաքն
այրեաց (Եւս. Գ. Բ. 1) :

Վետուքի բաժակին խորութիւնն
է 115 մէթր (Խոր 417 քաղ) :

Նանայի բարձրութիւնը 3300 մէթր
է, եւ Նանայի բաժակին շրջարո-
ւորը չորս հազար մէթր է :

— Այլ ինչ ոչ են վիշապք, բայց
կամ օձք մեծամեծք ցամաքայինք,
կամ ձկունք անարիք ծովականք :
— Զօձ յաղթանդամ կամ զգազան
ինչ ծովածին կոչեն գիրք վիշապ

(Եւ. Բ. 1) : — Եւ հրամայեցաւ ՚ի
Տեառնէ վիշապ ձկանն, եւ եթուք
զնա ՚ի ցամաք (Եւ. Բ. 11) : Թն.
xῆρας : — Ընկէց զղաւազանն... եւ
եղեւ վիշապ (Եւ. Է. 9, 10, 12) :

Վիշապ, Թն. δρᾶκων, առասպել-
եալ կենդանի մը, որ կը նշ. նաեւ
տեսակ մը ձուկ, որպէս եւ ՚ի մեզ
վիշապ ձուկն, (տես ՚ի վերոյ) :

Դարձեալ՝ Յունարէն λαῖα, եւ
նշանակէ անդունդ, վիրապ, նշա-
նակէ նաեւ վիշապ, (առասպելեալ
հրէշ որ կը անէ զմարդիկ, մանա-
ւանդ զմանկունոն), նշանակէ նաեւ
ձուկն ինչ պատառիչ, շանաղուխ,
Գաղղ. requin, որպէս եւ ՚ի մեզ
գոյ՝ վիշապ ձուկն :

Թն. λαῖα, իբր Եղնէական, այս-
ինքն, մեծ իբրեւ զիստն Եման,
վիթխարի, անարի, անհեղեղ, նշ-
նաեւ ազգ ինչ ձկան : Եւ

ՎԻՐԱՊ(*), դարձեալ վերք ցու-
ցուած յատուկ անունէն ծագումն
առած :

— Յանդրանկանէ անտի Փարա-
ւոնի, որ նստէր յաթոռ նորա, մին-
չեւ յանդրանիկ զերւոյն որ կայր ՚ի
վիրապի (Եւ. Ժ. Բ. 20) : Թն. λαῖα :
Վիրապ բառէն կը թուի համա-
ռօտեալ :

ՎԻՐՆ, — Վիրն մեծ է. տա՛ն, ընդ
մեզ եւ ընդ ձեզ, զի մի՛ կարծիցե-
թէ վասն զի, եւայլն (Ու. Է. Մեկն.
Եւս. 1) :

Աւել. և, բաղդ. Բալիրն, ագան,
նիրն, խոնարն, խորն :

Եւ եւս համառօտեալ

ՎԻՆ, Թն. γάμος, Փաղղ. abîme :
Արդարեւ հրաշունչ վիշապ մըն է

(*) Դիտելու ենք որ Յունարէն Արամանդա
դոսի մէջ փոխանակ վիրապի λαῖα (զուք)
կը գրուի, իսկ մենկոյ ի 15 մէջ՝ զուք փո-
խանակ բանտի գործածուած է, յասելն Յով-
սէփայ. «Արկին գիւ ՚ի տուն գրոյս այսորիկն»
(Արամանդադոս և խրատագրարեան գաղտ-
նիքը, Գլ. Է. էջ. 54.)

(*) Վիշապ, որպէս Սէ իժ տալ, օձ չրոյ
(Եւ. Է. Բ. 1) :

Վեսուպ (*) երբ կը բորբոքի, եւ 'ի հանդարտութեան վիրապ մը անհնարին խորութեամբ, այսինքն, 115 մէթր:

Հիմայ տեսնենք թէ վիրապ ինչ կը նշանակէ տիրապէս:

Սուրբ Գրոց մէջ այս բառը միայն մէկ տեղ մը կայ յիշուած Յունական $\lambda\acute{\alpha}\chi\kappa\omicron\varsigma$ բառին դէմ, այն է Եփ. ԺԲ. 24. «Յանդրանկանէ Փարաւնի որ կայր յաթոռ թաղաւորութեանն մինչեւ յանդրանիկ գերւոյն որ կայր 'ի վիրապի:

Ասկէ զտա՝ Սուրբ Գրոց ուրիշ ամէն տեղ Յունական այս բառին դէմ 'ի մեղ զրուած է գուր. (տես Ծննդ. ԼԷ. 20, 22, 24, 28, 29. եւ Ու. 15. Սաղմ. 2Է. 5, 7. Եբեմ. ԼԸ. 6, 7, 10, 11, 12, 13. եւ Դաւ. 2. 12, 16, 19, եւ այլն). սակայն ոչ Յունաց $\lambda\acute{\alpha}\chi\kappa\omicron\varsigma$ ը եւ ոչ մեր գուրը չեն նշանակեր բանա, այլ փորածոյ տեղ մը, փոս մը, հոր, իբր Պրա. 4ԸԶ, եւ Թրք. Էմբ. — 'ի գուրս ծակոտկէնս ժողովէր: Հետեւեալ խօսքերէն կը հասկընանք թէ ինչ է անիկայ:

— Մտին 'ի տուն առն միոյ, եւ նորա էր գուր մի 'ի տան, եւ մտին անդր, եւ կին (տունն) կափոյց ըզխուփն 'ի վերայ գրին... եւ ոչ ել բանն 'ի վեր: Եւ եկին ծառայքն Աբիսողոմայ առ կինն 'ի տուն անդր, եւ ասեն. ո՛ւր են (արքն). եւ ասէ ցնոսա կինն. անցին յայնկոյս

(*) Անուանի է Քրիստոսի 79 Յուականին վեսուպին բորբոքումը, որ շատ տեղեր անապատ դարձուցեր, այրեր տոջորբեր է, բովանդակ քաղաքներ, Հերբուլանում, Պոմպէի ծածկեր է իր մոխիրներուն ներքեւ: Կը պատմուի որ անոր հրախառն մոխիրները պիտի հեռաւոր երկիրներ, մինչեւ Եգիպտոս զացեր են՝ հողմոց բաւառնումը: Երէցն Պլինեոս հրաբուխը զննելու համար հոն ելած պահուն՝ անոր բոցերուն զո՞ գնաց, ինչպէս անիկ յառաջ նմպետող կորեաւ յետեւ:

Յրոյդ: Եւ նորա խնդրեցին ցնոսա եւ ոչ գտին... եւ յետ ցնալոյն նոցա կին (արքն) 'ի գրոյն, եւ չաքան պատմեցին, եւ այլն (Բ. Թ. Ժ. ԺԷ. 18—19—20—21): Կային նաեւ, ինչպէս հիմայ ալ Եւրոպական մայրաքաղաքներու մէջ չինուած կան, գետնափոր տեղուանք՝ հասարակաց պարտէզներու մէջ, ուր առիւծներ, վագրեր եւ արջեր կը պահուին, հետաքրքիրներուն ցուցնելու կամ սոսի զուարճութեան համար, եւ այս գազաններն այսպէս գութերու մէջ կը բնակեցնէին՝ թէ՛ անոնց վնասակարութենէն ապահով մնալու, եւ թէ՛ անոնց փախուսան անկարելի ընելու համար, այսպիսի էր այն քաղաքն առիւծաւոր, ուր ԳԴա. նիէլ ընկեցին (Տես Դաւ. 2. 16):

Վերջապէս կային այնպիսի գութեր ալ, որ բանտերու մէջ փորուած էին՝ ծանր յանցանաջ եւ տէրագործութեանց համար սահմանուած, ուստի կ'ըսուի՝ տուն բանտի կամ տուն կապանաց, ու թէ որ իր մէջը գուր կայ կ'ըսուի՝ տուն գրոյ, եւ այս տեսութեամբ ալ ուրիշ բան է բանա, եւ $\psi\upsilon\lambda\alpha\chi\iota$, ուրիշ բան է գուր, $\lambda\acute{\alpha}\chi\kappa\omicron\varsigma$:

Երեմիային 'ի գուր իջնալու պատմութենէն ալ յայտնի է,

«Զայրացան իշխանքն 'ի վերայ Երեմիայի, զան հարին, եւ ետուն զնա 'ի տուն բանտի. յապարանա Յովնաթանու զպրապետի, քանզի զնորա ապարանան արարին բանա: Եկն Երեմիա 'ի տուն գրոյն... եւ նստաւ անդ Երեմիա զաւուրս բազումս... եւ նստաւ Երեմիա 'ի որբաճի բանտին... եւ առին զԵրեմիա եւ ընկեցին զնա 'ի գուրն Մեղքեայ որդւոյ Թափաւորին, որ էր 'ի սրահի բանտին, եւ իջուցին զԵրեմիա պարանոք 'ի գութն. եւ 'ի զքի անդ ջուր ոչ էր, այլ լոկ արիւմ, եւ կայր Երեմիա 'ի աղմին: Եւ լուաւ

Արիմուէք... Թէ արկին զԵրեմիա 'ի գութն, խօսեցաւ ընդ թագաւորին... եւ հրամայեաց թագաւորն եւ ասէ... Հանէ՛ք զմարգարէն 'ի գրոյ անտի եւ մի՛ մեռցի. եւ ձգեցին զԵրեմիա պարանօք, եւ հանին զնա 'ի գրոյ անտի, եւ նստաւ Երեմիա 'ի սրահի բանտին... մինչեւ 'ի ժամանակն յորում առաւն Երուսաղէմ (Երէմ. Խ.):

Աւստի բանտը գութի հետ չփոթել պէտք չէ, եւ ոչ գութը վերապի հետ, թէպէտ Սուրբ Գրոց մէջ միանգամ եւեթ յիշուած ըլլայ, այս վերջինը ինչպէս ցուցաւ 'ի վերոյ:

Գիտենք որ զրախտ եւ պարտէզ մի եւ նոյն բան է, սակայն Հայր ուրիշ բան կիմանայ երբոր զրախտ ըսէ, ուրիշ բան կիմանայ երբոր պարտէզ ըսէ, զիտնալով հանդերձ թէ երկուքը մէկ է: Այսօր ընդ իս իցես 'ի զրախտին, — ոչ 'ի պարտիցին: — Ել աշակերտօքն հանդերձ յայնկոյն ձորոյն կեդրովն ուր էր պարտէզ. — ոչ զրախտ: — Էր 'ի տեղւոջն յորում խաչեցաւ, պարտէզ. եւ 'ի պարտիցի անդ գերեզման նոր. — ոչ զրախտ. — ոչ 'ի զրախտի անդ:

Վերապին նշանակութիւնը ըստ մեզ աւելի ծանր կը կշռէ, թէպէտ եւ 'ի բնէ նոյնն եղած ըլլայ: Վերապն առ մեզ, եւ 'ի մասնաւորի վերապն Արտաշատու այնպէս ըմբռնուած է ինչպէս առ Աթենացիս βάρβαρος, (որ ձայնիւն ալ մեր վերապին մօտենայ), ուր Աթենացիք մահապարաները կը ձգէին:

Կը խոստովանինք որ բոլոր այս բացատրութիւններէն ետքը դարձեալ վիշապ եւ վերապ բառերուն խորհրդական քողը չենք կրցած վեր առնուլ, եւ ցուցնուի իսկապէս:

Եզնիկ անգամ երբ վիշապի համար խօսք կ'ընէ, վճռական բան մը չըսեր, եւ որոշ սահման մը չտար

անոր, այլ ինչ ոչ են վիշապը կ'ըսէ, բայց կամ օձք մեծամեծք ցամաքայինք, կամ ձկունք անարիք ծովականք. այլ երկրայանօք իմն երբոր կ'ըսէ,

— Զօձ յաղթանդամ կամ զգազան ինչ ծովածին կոչին գիրք վիշապ, որպէս զմարդ յաղթանդամ հակայ անուանեն, նոյնպէս եւ զօձ ցամաքային անձոռնի, եւ զգազանն ծովական լեռնաձեւ, զկիտացն աւսեմ եւ զգեղիկնաց, վիշապս անուանեն (Եւդէ 103):

Աւստի պիտի ըսենք որ վիշապ եւ վերապ բանաստեղծական բառեր են, եւ զանազան գոյներով կրնան երեւոյլ, ինչպէս նաեւ Երայեցւոյն վեպիւնը:

(Տե՛ս անուընը):

ԵՐԱՆԳ, Պրո. արէն, նոյն նշանակութեամբ:

(Երանգ — արէն կ)
3 2 1 4 5

ՆԵՐԿ (*), Թըք բէն, նոյն նշանակութեամբ:

(Ներկ — բէն կ)
3 2 1 4

Երանգ կամ ներկ կը նկատին իբր արտաքինք. վասն զի ներկանել, ինչպէս նաեւ օձանել, բռն, ծեփել, չպարել, մարմնոյ մը արտաքին կողման վրայ կը կատարին, այսպէս փոխանակ ըսելու՝ կեղծաւոր, ըսուած է, նման էք գերեզմանաց բռնոց, որ արտաքոյ երեւին գեղեցիկք, եւ 'ի ներքոյ լի են ոսկերօք եւ ամենայն պղծութեամբ. նոյնպէս եւ զուք արտաքոյ երեւիք արդարք:

Յն. χρῶα, նշ. գոյն, գոյն զիմաց,

(*) «Ներկել րային արմատը ներքեւ-բէն. ուստի և Նի նախորդով նիւսուած» (Հնդեր. նախ. Եան. 39):

ՊԱՐԱՆՈՑ, բաղդ. փուշ եւ չփեմ, եւ ափ, դատակ եւ տատակ, քարք եւ գարչապար, փետուր եւ փետեմ, ձեռ եւ ցոեմ:

Թրք. պշաւ (պարանոց) եւ պշաւ (խեղդել): Բաւս մեր պատասխանէ նաեւ Յունականին լեզու, որ նշ. թէ՛ զկիրճ ծովու, եւ թէ՛ ըզպարանոց: Նոյնպէս եւ Թրք. պշաւ եւ Յն. βίσα (որ նշ. հովիտ, լերանցամէջք, կիրճ), յորմէ 'ի մեզ՝ վիզ (պարանոց):

— Լուծն Քրիստոսի քաղցր է, չհարկանէ զվիզդ: Յորմէ

ՎԱՐՄ, իրր՝ գործի բմբունելոյ: Բաղդ. փանեմ եւ փանդեմ, յորմէ՝ վանդակ: Եւ

ՎԱՐԱԿԵՄ, — Վարակեցին տոռամք տնանկութեան (Յ. Բ. Լ. 2. 8): Եւ

ՎԱՐԱՆԻՄ, բաղդ. տանիմ եւ տատանիմ, թեւեմ եւ զեղեւեմ:

Յորմէ 'ի հակառակէն՝

ՎԱՍԻՄ, արծաթաշէլ, բարբաթել իրօք կամ նմանութեամբ, երբեք եւ, արծաթաշէլ:

Իսկ 'ի լարեւել:

ՕՏԱՐԱՆԱՄ, ՕՏԱՐՈՒԹԻՒՆ, ՕՏԱՐ, Յորմէ

ՏԱՐ, ('ի բարդութեան)

ՏԱՐԱՇԽԱՐԶ, ՏԱՐԱԿԻՐ, եւայն, Յն. ατρός, ἑτερος, նշանակէ՝ ալ, ալ ոք, միւս:

ՂԱՆՋԱԿ, ըստ Լատին linteum, Յն. λέντιον, Յորմէ

ԼԱՆՋՔ, բաղդ. պարան եւ պարանոց, դատակ եւ տատակ, փուշ եւ չփեմ, կուշտ եւ կոշտ, քծուար եւ քածուարտա, քարք եւ գարչապար, ('ի Պրս. ձայնէն՝ քէրպէշ):

ԵՓՈՒՄ, Յն. ἑψω, նոյն նշանակութեամբ:

— Մի՛ եփեցես զքեզ 'ի կաթն մօր իւրոյ: Երբ. զուլ: — Զուլ (*) 'ի մօր կաթին չհրամայէ եփել (Եւ. 7. 11):

ԵՓՈՑ, ԵՓՈՑ, Յն. ἑψω:

— Եփեաց խոհակերն զազգրն (Ա. Թ. Բ. 24): Յն. ἑψη εν (եփեաց): Այլ Յունականն օրին. ἑψω (եւ. բարձ), որպէս եւ Երբայականն:

ԱՍՊԱՐ, Պրս. քէքէ, քէքէ, քէքէ, նոյն նշանակութեամբ, Յն. ἀπίς, նշ. վահան բոլորչի, թող զի 'ի վաղ ժամանակու ասպարք բոլորչիք էին առհասարակ: Յորմէ ՇՊԱՐ, ծածկոյթ 'ի վերայ բնական զիմաց:

Շպար իրրեւ անուն չկայ մատենագրութեանց մէջ, հետեւաբար եւ 'ի բառագիրս նշանակուած չէ իրրեւ բառ, ինչպէս նաեւ՝ ճամբարտակ եւ ժմերտ, թէպէտ եւ այս յետինք՝ գործածուած է միայն տեղ մը, (Ուլ. Եւ. 11): — Այլ չար է, ասեն, ազգն, ժմերտ, լիրք եւ անամօթ:

ՇՊԱՐԵՄ, ծեփել զգէմս զեղովք, ամէլ զերեսօք օտար ինչ:

— Ի ծարիր եւ 'ի սնդոյր չպարէիր (Եւ. 11. 40): — Կին որ 'ի սնդոյր եւ 'ի ծարիր չպարիրք (Ուլ. Մ. 7. 11): Յորմէ

ԺՊԻՐԶ, իրր՝ քէքէ եւ քէքէ, քէքէ, քէքէ: ('ի կիր արկեալ ստէպընդ բառին՝ երես):

ԺՊՐԶՈՒԹԻՒՆ, — Յարիցէ թաղաւոր ժպիրս երեսօք (Դաւ. Ը. 23):

(*) Եղեթի մեր սովորական օրինակէն կուտամ չընել, այլ միշտ Երբայականն, — Դենէ զձիւն իրրեւ գասր, եւ զքէքէ իրրեւ փոշի ցանեաց: (Ի մեզ տարբերութիւն նաեւ նոր կտակարանին մէջ, Զմէզ, որպէս եւ 'ի Յն.): — Ամենայն որ 'ի Մակեդոնի վաճառի ('ի մեզ 'ի սպանդանոցի):

պահպանելու : Պրս. լաւաւ ասի եւ պահպանելու :

— Երթա՛յք ՚ի վաճառականան, եւ գնեսցիք ձեզ (Մարկ. ԻԳ. 9) : — Վաճառականք նորա փառաւորք Քրիստոնեայոց, եւ առաջնորդ նորա էլիւստէք էրէն (Եւայ. ԻԳ. 8) : այս խօսքին վերջին մասը չունի Յունարէնը. իսկ մերը համաձայն է Եբրայականին, եւ

ՊԱՃԱՐԱՆՔ, ՊԱՃԱՐԵՄ, — Ետես Յակոբ եթէ գոյ վաճառ յերկրին եւ գիպտացոց, ասէ . . . ցորդիս իւր . . . ահա լսեմ եթէ գոյ ցորեան յեգիպտոս, իջէք անդր եւ գնեցէք մեզ սակաւ մի կերակուր . . . տարայք . . . զվաճառ ցորենոյդ ձերոյ . . . եւ տալ նոցա պաշար ՚ի ճանապարհ . . . զվաճառ ցորենոյդ . . . տանիցիք . . . յերկրի աստ առնիցէք վաճառ . . . եւ ետ նոցա պաշար ՚ի ճանապարհ (Ծննդ. ԽԲ. ԽԳ. ԽԴ.) Յն. ԷՍԻՉԻՆԻՍ թՈՎ : Ուրիշ է

ՊԱՃԱՐ, առաւել, Պրս. լաւաւ, նշանակէ՛ չորքոտանի, լաւ (չորք) քա (տան) : Կազմ. բազդ. պաշարեմ, վիթխարի, անեւանդեմ :

ԶԱԽԵՄ, գրի եւ ջաղխեմ :

Պրս. ջա, նշ. պատառուած, յորմէ՛ ջախչ, գործի պատառելոյ, ճեղքելոյ : — Զրնաւորին ջախեցեր զգլուխ :

ԶԱԽԶԱԽ, Պրս. ջա+ջա, նշ. պատառաւոր, բրդգլեալ, խորաակեալ, քճքճեալ :

— Յուսացեալ իցես ՚ի ցուպն եւ զեզնեայ ՚ի ջախջախ (Եւայ.) :

ԶԱԽԶԱԽԱՆՔ, — Զաջ իւր (ձգեաց) ՚ի սպառնալու ջախջախանս (Դաւ. Ե. 23) :

ԶԱԽԶԱԽԵՄ, ԶԱՂԱԶԱԽԵՄ, եւ գրեւ, ծուտեւ, պարար պարար լաւ :

Յորմէ (ջաղջախեմ) ՚ի հակառակէն

ՔՃՔՃԵՄ, — Զիւր զգետինին

քճքճեալ պատառաւորն ՚ի գութն բերէր (Ագ. Է.) :

ՈՂՋ, իւր՝ ամբողջ, բաղանդակ, որպէս եւ Թրք. առաւ :

— Հայ մի ողջ : — Ժամ մի ողջ :

— Զողջ շարաթն այնու շատանայր :

— Ողջ տուն մի Սաղմոս : — Ողջ ողջ կլանել : Յորմէ

ՈՂՋՈՅՆ, (նոյն մաքով) :

— Զօրն ողջոյն : — Զգիշերն ողջոյն : — Ողջոյն զերիս ամս :

Թրք. առաւ, նշանակէ նաեւ Կէլաք, որպէս եւ ՚ի մեզ՝

ՈՂՋԱՆԴԱՄ, թարգմ. Յն. ԴՅՈՒՆԴԱՄ :

ՈՂՋԱՄԲ, Թրք. առաւ լաւ :

ՈՂՋ ԼԻՆԵԼ, առաւ զլաւ, եւ իբրեւ ողջոյն կամ մաղթանք՝ տաի, Ողջ եր, ողջ է : Այս վերջին մաքով

ՈՂՋՈՅՆ, — Ողջոյն առաւ միմանց : — Ի ճանապարհին ումեք ողջոյն մի՛ տայցէք : — Ողջոյն իցէ մանկանն իմոյ Աբեղողմայ (Բ. ԹՃ. ԺԷ. 32) :

ՈՂՋՈՅՆ ՏԱՄ, իւր թարգմ. Թրք. առաւ լաւ, յորմէ՛ առաւել :

Թրք. առաւ, նշ. նաեւ ոչ հիւանդ առողջ, նոյն եւ ՚ի մեզ՝

— Ոչ է պիտոյ բժշկ ողջոց, այլ հիւանդաց : — Զգես զձեռն քո, եւ նա ձգեաց, եւ եղեւ ողջ իբրեւ ըզմիւսն : Յորմէ եւ

ԱՌՈՂՋ, (տես եւ զեզնեմ) :

Նաեւ այս արմատէն կր թուի ԱՋ, Լատ թերադրութեան Թրք. գի առաւ նշ. եւ ողջ, եւ աջ, եւ միապէս ասի՝ առաւոր, եւ առաւել (ողջ մարդ եւ աջ ձեռն) :

— Եթէ գու յահակ, եւ յաջ, եւ եթէ գու յաջ, եւ յահակ (Ծն. ԺԳ. 9) : Յորմէ

ԱՋՈՂ, գրեալ եւ

ՅԱՋՈՂ, որպէս եւ

ԱՋՈՂԱԿ, եւ ՅԱՋՈՂԱԿ :

ԱՋՈՂԵՄ, ՅԱՋՈՂԵՄ, ԱՋՈՂԻՄ եւ ՅԱՋՈՂԻՄ :

Պրս. բաւ, նշ. ուղիղ, աջ, յա-

ջող, որպէս եւ 'ի մեզ աջող եւ ուղիղ, աջողիլ եւ ուղղիլ, մերձաւոր են նշանակութեամբ։

— Ասէք թէ ոչ է աջող ճանապարհ Տեառն... միթէ ի՞մ ճանապարհ չիցէ աջող, ո՞չ ապաքէն ձեր ճանապարհք չեն աջող (Նի. ԺԸ, 25)։ Յն. օ՛վ κατεσθίλει ἡ δόξα κυρίου... μὴ ἡ δόξα μου ὅς κατεσθίλει; ὅχι ἡ δόξα ὑμῶν ὅς κατεσθίλει; — Ասեն, ոչ է ուղիղ ճանապարհ Տեառն, միթէ ի՞մ ճանապարհ չիցէ ուղիղ, ո՞չ ապաքէն ձեր ճանապարհք չեն ուղիղ (Աս. 29)։ Յն... օ՛վ κατορθῶ ἡ δόξα κυρίου μὴ ἡ δόξα μου ὅς κατορθῶ; ὅχι ἡ δόξα ὑμῶν ὅς κατορθῶ; —

— Տաշտութիւն յաջողութեան ունի։ (յարմարութիւն կամ գերութիւն ունենալ 'ի բնէ)։ — Յաթառն Դաւթի նաացի, եւ զարքայութիւն նորա յաջողեացէ։ Ասոր Լաւ—աւ—բէ—նը Լաւէ։ — Յաջողեցաւ արքայութիւնն Դաւթի 'ի ձեռն Սողոմոնի։ — Ասացէք, հասկ, հասկ, (Երբ. 21-րդ)։ Եւ ոչ յաջողեցան խօսել այնպէս... այսինքն՝ առաջին 21-րդ, ոչ մարթացեալ ողջ ածել զՆ։ Նաեւ

ՅԱԶՈՐԻ, ՅԱԶՈՐԻՈՒԹԻՒՆ, ՅԱԶՈՐԻՒՆ, — Զորոյ իշխանութիւնն յաջորդեաց նորին որդի (Ես. 5)։ — Զաթոռ եպիսկոպոսապետութեանն յաջորդեաց Յովսէփ (Մար.)։

Դարձեալ այս արմատէն է ԱՌԱՋ, — Առաջ նորա հուր ծախիչ, եւ վերջ նորա բոց բորբոքեալ (Յեզ. 17, 3)։

Կազմուած է՝ առ աջ։ Կազմութիւնը բաղդ. առ ողջ, Յորմէ

ԱՌԱՋԻ, առ-աջ-ի. Յն. ἐνώπιον, որ բարդեալ է ἐνώπιον, (ախ, աջք)։ ուստի «Ակն յանդիման նեղչաց իմաց», նոյն է բուն՝ «Առաջի նեղչաց իմաց»։

ՅԱՌԱՋ, այս բառը կը նշանակէ՝ յեռոյ, իբր 'ի հակառակէն,

— Ետ նոցա դատաւոր մինչեւ 'ի Սամուէլ մարգարէ, եւ սնտի յառաջ ինդրեցին թագաւոր (Գործ. ԺԳ. 21)։ — Ամբաստանէ զանհաղանդութենէ նոցա յեգիպտոսէ եւ յառաջ (Նի. Եզ. 1, 3)։ — Համառօտէ զամենայն բարիսն Աստուծոյ յեգիպտոսէ եւ յառաջ (Նի. Օբ. 2)։ — Յուր օրէն եւ յառաջ ապա նուիրել զԺողովոյն արջառաց եւ ոչխարաց (Նի. Դե. 2, 1)։ — Դի՛ք 'ի սիրտս ձեր յօրէ յայսմանէ եւ յառաջ (Աս. 16)։ Իսկ

ԶԱԽ, այս բառը կը թուի նոյն ընդ թուրանականիս՝

Տեւ եւ ահակ,

Առաք

ԶԱԽՈՂ, ԶԱԽՈՂԵՄ, ԶԱԽՈՂԱԿ, որպէս յԱՋՈՂ, աջող, աջողեմ, աջողակ։ Եւ

ԶԱԽՈՐԻ, ԶԱԽՈՐԻՈՒԹԻՒՆ, որպէս՝ յաջ-որդ, յաջ-որդութիւն։

• •

ԼԻՅԹ, Պրս. Լեւ, նոյն նշանակութեամբ, Թրք. Լեւ, — Լրբու զմանկաւոյ խաղ համարին, եւ իբրեւ զանիւս եւ իբրեւ զլիցս եւ զգունդս (Ու. Բ. 1)։ — Կէսք 'ի ձէնջ 'ի լիցս ընթանան, եւ կէսք 'ի տապիւղաւունս (Վեցոր.)։

• •

ԱԿՆ ՎԱՆԻ,

ՎԱՆԻ, ՎԱՆԵԱՅ, ՎԱՆԱԿՆ, Պրս. Կան, նոյն նշանակութեամբ, կամ չիշ 'ի նմին նիւթոյ, (Թրք. Կան, 21-րդ), Յն. κρύπταλος։

— Կանգնեցից զաշտարակս քո յասպիս, եւ զդրունս քո յականց վանեայց (Ես. 5, 12)։

• •

ԿԱԹՍԱՅ, (տես եւ Խալէն)։

ԿԱՏԱՅ, Յն. ἡ γάστρα, նշ. աման

զողաւոր, Ժորժ Դէ Կոնս :

— Յապոնցանէ զանդունդա իր-
բիւ զկատայ (Թ. Բ.) : — Սա է կաթ-
այ եւ մեք միս (Եւէկ. ԺԱ. 2) : —
Նստէաք առ կաթայս մոյն, եւ
ուտէաք հաց յադ (Եւ ԺԶ. 3) : —
Կատայ յիւանդան տեսանեմ ես
(Եւէկ. Ա. 16) :

ՃԱԿԱՏ, Պրս. Լէյէւոր, Եւէկ. Կոնս,
նշ. զազաթն մարդոյ, եւ լիւրին :

Թորմէ եւ

ԳԱԳԱՐԱՆ, Թունական գաւառա-
բարբառ՝ Լէյէւոր, նոյն նշանակու-
թեամբ : Իսկ

ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ, ՃԱԿԱՏ ՏԱՄ, Ի ՃԱ-
ԿԱՏ ԵԼԱՆԵՄ, Թն. ԵԼՏՈՓՈՆ, նշ. ճա-
կատ, եւս եւ ճակատ պատերազմի,
եւ Արար. Եւէկ. Կոնս. պատերազմ :

Իսկ

ՃԱԿԱՏԱԳԻՐ, է Թարգմանութիւն
ՏՃ. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ.
Կոնս. (գիր ճակատու, գիր գլխոյ) :
Այս բացատրութիւն զուտ արեւ-
ելիկան է : Թն. Կ. Եւէկ. Կոնս. :

ՄՈՎՊԵՏ, Պրս. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ. Կոնս.,
նշ. պաշտօնեայ Ատրուշանի :

ՊԱՏԱՐԵՄ, մի՛ շփոթեր ընդ՝
պատանեմ :

ՊԱՏԱՐՈՒՆ,

ԼԻԱՊԱՏԱՐ, Պրս. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ.
Կոնս. լի, կատարեալ, եւ ասի՝ լի
Եւէկ. (լի գիշեր), այսինքն՝ չորեք-
տասաներորդ գիշեր լուսնի, լուսին
լրացեալ :

ԲԻԺ, Պրս. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ. Կոնս.,
նշանակութեամբ :

— Զաղան եւ բիժն 'ի բաց պար-
զել (Եւէկ. Կոնս.) : Թորմէ եւ

ԲԻՇ, ԲԵՄ, յորմէ

Եւէկ. Կոնս., Եւէկ. Կոնս., ԱՄԵԻՇ, ԲԵՄԱՆ,
իրի՛ ոչ ամբիժ, ոչ անարատ :

Իսկ (Բ. Պէր. Բ. 13). « Բժկանք,
արատաւորք » : (Տգ. Բժկանք արա-
տաւորք), Թն. σπιλοι καὶ μῶροι,
(բիժք եւ արատք) : Եւս եւ

ՓԻՇ, պիղժ, անմաքուր :

— Գիտացէ զինքն զի փիժ է եւ
անմաքուր (Փէլ.) : — Կարէ վառ-
թար եւ փիժ գոլ վարուգ (Նշ.) :

Պրս. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ.
Կոնս. ինչ մորթոյ, մանաւանդ
'ի գէմս, է որ սպիտակ, եւ է որ
մոխրագոյն :

ՓԵՄԱՆ, — Հեշտ ցանկութեամբ
զքաղաքս լցին, որոց սկզբունքն են
փժանք (Փէլ.) :

ՓԵՄԻՍԻՆ, — Իբր զհասարակ
փժութիւն 'ի բաց հալածելով (Աւ.) :
ՓԵՄԻՆ, — Փժուն եւ անճոռնի
առատպելք (Աւ.) :

Բաղդ. բաղ եւ փաղ, բակ եւ փակ :

ԱՔԼՈՐ, (գաւառական բառ), եւ
թուի համապատասխան Եւէկ. Կոնս.
ձայնիս ἀλέκτωρ, (աքաղաղ),

(ἀ λ ε κ τ ω ρ)
1 3 2 4 5

ՃԱՐԱԿ, Պրս. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ. Կոնս.,
նշանակութեամբ, ՏՃ. Եւէկ. Կոնս.,
Եւէկ. Կոնս. (ոչխարաց նկատմամբ) :

— Մացէ եւ եղէ, եւ ճարակ
գացէ (Եւէկ. Ժ. 9) : Թն. νομή, Գաղգ.
paturage :

ՍԵՊՈՒՀ, Պրս. Եւէկ. Կոնս. Եւէկ. Կոնս.,
արքայի, ՏՃ. Եւէկ. Կոնս. :

Պարսիկ ձայնդ Եւէկ. Կոնս. է նաեւ
յատուկ անուն մարդոյ, եւ 'ի մեզ
ձայնթ

ՇԱՊՈՒՀ, յորջորջմամբ :

Իսկ

ՍԱՓՈՐ, նոյնպէս բառ Պարսիկ,
«էպոս», նոյն նշանակութեամբ:

Դիտէ՛ վերջաւորութեանց փոխա-
նակութիւնը: Բազմ. ստամոքս եւ
ստոման, յունուար եւ ժանուար:

ՊԻՄԱԿ, — եւ ի Գ. 28):

Պրս. պէշ՝ նշ. մեղու:

* *

ՄԱՀՏԵՍԻ, որ կ'ըսուի նաեւ

ՄԼՍԻ, այս բառը ըստ մեզ կը
նշանակէ՝ երուսաղէմ՝ ուխտի գա-
ցող. իսկ Արարերէն հոգեւորէ, կը
նշ. երուսաղէմացի:

* *

ԽՈՒԹ (*), ԽԹ, (սեռ.) խթի,
ժայռ ցցուեալ 'ի ծովու՝ հաւատար
մակերեւութի ջրոյն, բազում ու-
րեք ցածագոյն եւս քան զմակե-
րեւոյն, ոչ նշմարելի 'ի բացուստ,
որով եւ փտանգաւոր նաւաց:

— (Ի կենցաղին ծովու) բազում
խութք պատահին հանապազ, եւ
բազում անգամ բախին նաւք եւ
ընկղմին (Ուլ. եքք.): Եւ

ԽԹԲ ՈՐՈՒԱՅՆԻ, — Եւրք մաղ-
ձայուղի, եւ խիթք որովայնի (Սէ-
բո. ԼԴ. 23): (Եւրքին ցաւք որո-
վայնի), ՏՃ. պոստալիս. իսկ քիթ՝
պոստալիս:

Այսպէս՝ «նշ» (քիթ): Տես զբառդ
Երոց 'ի հակառակէն

ՔԻԹ, (սեռ.), քիթ-ի, (ուշադրու-
թիւն ըրէ խութ բտսին սեռականին
հետ մերձաւորութեանը), ման (զի-
մաց) ցցուեալ 'ի դուրս:

— Արկից կարիթ 'ի քիթս քո, եւ
դանդանաւանդ 'ի կզակս քո (Դ.
Թ. ԺԹ. 28): Եթէ կապիցես ա-
նուր 'ի քիթս նորա, եւ դանդա-

նաւանդ 'ի կզակս նորա (Ե. Թ. Խ.
21):

Թրք. բառս պոստալիս, նշ. քիթ,
նշ. նաեւ հրուանդան, այսինքն՝ այն
ցամաքը որ ծովու մակերեւութէն
բարձր է, եւ երեւելի 'ի բացուստ,
եւ քիթի կամ լեզուի պէս գէպ 'ի
ծովը կարկառուած է. զոր օրինակ՝
Պշ. պոստալիս, Պոստալիս, Մա-
րս կամ Մարս պոստալիս, Մարս
պոստալիս, Գալաթի պոստալիս:

Ինչ որ ըսուած է «խին համար»,
նոյնն է նաեւ «նշքին համար»:

— Ոչ աչաց պիտանութիւն էր 'ի
սեռանել եւ ոչ ունչք տա 'ի ձգելոյ
զօդ (Ի. Ժ. ԺԵ. 15):

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՈՒՆՁ, ծովու խորք, եւ լայնա-
բարձր ծառի արմատ, որ հողին մէջ
ծաղկուած է, եւ չերեւար: Իսկ

ՈՒՆՁՍ ԱՌՆԵՄ, (ժաղը առնել,
արհամարհել), հետեւողութիւն Յու-
նականին, զի $\mu\alpha\chi\epsilon\tau\epsilon\rho$, նշ. քիթ,
ունչ, յորմէ $\mu\alpha\chi\epsilon\tau\epsilon\rho\acute{\iota}\varsigma$, ժաղը առ-
նել, այսպանել:

* *

ՏԱՊԱԼԵՄ, Թրք. տեղեւորէ:

— Բախեաց զյիցն ընդ ծամելիս
նորա, եւ վարսեաց ընդ գետինն,
եւ նա տապալեցաւ 'ի մէջ օտից
նորա, եւ եհան զոգի (Դ. Թ. 21):
Նոյն է եւ

ԹԱԼԱԼԵՄ, Թրք. տեղեւորէ, տեղ-
եւորէ:

ԹԱԼԱԼԵՍՈՒՑԱԼԵՄ, — Թաւալե-
ցոյց կափարիչ՝ դրան գերեզմանին
վէմ մի մեծ: — Ո՞վ թաւալեցուցէ
մեզ զվէմն: Եւ $\lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma$, նշ. դարձ,
գարձումն, չրջումն, թաւալումն,
տապալումն:

* *

ՊԱՏԴԱՄ, Պրս. բէյ-մ, գրի եւ՝
բէյ-մ, բէյ-մ, Եւ. $\beta\acute{\epsilon}\tau\mu\alpha$, $\lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma$, $\varphi\acute{\alpha}\tau\iota\varsigma$,
 $\varphi\acute{\alpha}\tau\iota\varsigma$: — Դրեալ է 'ի գիրս պատ-

(*) Մեր անբոյժ բառին, տապեալ զնա-
ւանեցաւ, այս է արմատը իրր խնոց բա-
խում չուեցող՝ արանով տեղ կամ ծոց:

գամաց Եսայիայ մարգարէի (Պէ. Գ. 4) : — Որքնկալու զպատգամս կենդանիս Են. λόγια ζῶντα : Զի միապէս տաի բէյւմէի, եւ բէյմէի, բէյեմէի, (պատգամաւոր, պատգամաբեր, զրուցաբեր, բանբեր) :

Ի մեզ նաեւ գետպան, հրեշտակ, մարգարէ : Ըստ նախնի Պրո. հրեշման բէյւմէ, եւ բէյմէ, բէյեմէ :

Թորմէ

ՊԱՍՄԵՄ, ԱՆՊԱՏՈՒՄ, Պրո. բէյեմէ, (պատում), Են. διηγομαι, ἐξηγομαι, ἀναγγέλλω, ἀπαγγέλλω :

— Գաշեա զօրութեամբ եւ մի խնայար, բարձրացո իրրեւ զիտղոյ զբարբառ քո, պատմեա ժողովորդեան իմում զմեզս նոցա (Եսայ. 3) :

— ԶԱստուած ոչ ոք ետեա երբեք բայց Միածին Որդին որ է ի ծոց հօր, նա պատմեաց (Եսայ. 48) : — Պատմում քեզ աշօր զի կորսեալմբ կորնչիցիք (Օբ. Լ. 18), Են. ἀναγγέλλω, եւ :

ՊԱՏՈՒԻՐԵՄ, յորմէ

ՊԱՏՈՒԻՐ, ամէն տեսակ հրաման

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ, միայն աստուածային օրէնք կամ հրաման :

— Մի՛ հայեցին ի Հրէական աւասպելս, եւ ի պատուէրս մարգկան (Տէր. Ա. 14) : — Ո՛ր պատուիրան է առաջին : — Զպատուիրանս գիտես, մի՛ չնար, մի՛ սպանաներ, եւային :

ՊԱՏՈՒԻՐ ՏԱՄ, Թրք. էմիր Էմիրէ, Պրո. ֆէրման Գորմէ :

ՊԱՏԵԼ, (չրջապատել) :

— Շրջեցարուք զՍիօնիւ, պաշարեցէք զնա, եւ պատեցէք զաշտարակս նորա (Սաղմ. 1) : — Եւտարն եօթներորդի պատեակիք զքաղաքն եօթն անգամ... եւ պատեցին զքաղաքն յաւարն երկրորդի եւային... պատեակիք զքաղաքն եօթն օր (Ես. Զ. 4, 14, 15) : Թորմէ

ՊԱՏ (աշխ.), Թրք. Գորմէ :

ՊԱՏԵԼՇ, — Մի՛ փակեցէ զնա

զհանօք, եւ մի՛ պաշարեցէ զնա պատեիցօք (Ես. Լի. 35) :

Բաղդ. ստպար, պարխայ, սպառնում եւ սպապարեմ, սապարեմ եւ պատսպարեմ. Պրո. Էթէր (սապար) եւ Էթէրէշ, (սպապարել) :

ՊԱՏԱՏԵՄ, ՊԱՏԱՏ, — Եղ ընդ ուղտու պատատու (Ծննդ.) :

Թրք. Գորմէ (պատել), եւ Գորմէ Գորմէ (պատատ) : եւ

ՓԱՌՈՅԹ, Թրք. Գորմէ :

ՓԱՌՈՒԹԵՄ, եւ

ՊԱՏՏ, — Մի՛ ընկիցին զիս Գորմէ (Սաղմ. ԿԼ. 16) : Են. Խաշայիշ, որ ուրիշ բառով կ'ըսուի՝ չրջմէ :

«Շրջանք ընկղմեցին զիս» (Ասայ. 3) : Եւտարէնք մի եւ նոյն բառն է, այսինքն՝ Խաշայիշ, Պրո. տաի Էթէր, եւ բարդ է՝ Էթէրնշ. պառոյս, չրջան, բոլորումն, եւ ալ, նշ. Զուր :

Թորմէ (պատեմ) ի հակառակէն

ՊԱՏԱՌ, ՊԱՏԱՌԵՄ, — Այն է ուրում եւ թացից զպատառն

տաց, եւ թացեալ զպատառն տայ Եւտարի Իսկարիթտացւոյ, եւ յետ պատառնն ապա եմուտ ի նա սատանայ, եւ նորա տեալ զպատառն ել արտաքս (Եսայ. 37) :

Բաղդ. բրդեմ եւ բուրդ, կատարել եւ կտուրք, խոշոր եւ նշտար : եւ

ՊԱՌՊԱՏԻՄ, եւ

ՊԱՏՈՒԱՐ, — Պատուարս գնել շուրջ զսանեօք (Նե. Օբ. 4) :

Բաղդ. ստպար եւ պատսպարեմ, եւ պատուէր : եւ

ՊԱՏԱՆՔ, — Եօրն պատանաց ի մոց պահեցի այդ :

ՊԱՏԵԱՆ, Իսկ

ՊԱՏԱՆԻ, աս ալ դարձեալ Գորմէ ընդ ծագումն ասած է, թէ եւ նշանակութեամբ բոլորովին օտարացած : — Գրիշ մը ուշադրութիւն՝ բաւական է :

Հին ասորի Եօրները երբ իրենց տղաքը չափահաս կ'ըլլային, կը տանէին ի Գեղիփս, եւ հոն առա-

ջին անգամ անոնց մաղերը կը կրարէին, եւ մեհեանին մէջ կը կախէին 'ի նուէր դիցն: Այս արարողութիւնն էր կը կատարէին Ապատարակար տօնին (ἀπατάριον) երրորդ օրը, որ կը կոչուէր՝ ἡ κορευδίας ἡμέρα (օր գերծման), եւ յայնմ օրէ աղան կ'անուանուէր **κορυός** (պատանի), եւ քաղաքացւոյ կարգ եւ իրաւունք կը ստանար:

Արդ այս **Βουζυκίαν** **κορυός** բառը կը ծագի 'ի բաղէս **κορυός**, որ նշ. գերծուլ, ածիլիլ, նոյնպէս եւ **κορυία** (պատանի) նոյն բայէն կը ծագի, եւ այս տեսութեամբ մեր **պատանի** բառն ալ կը ծագի 'ի բաղէս՝ **պատանի**: Այս Հիլլեն բառը **κορυός**, կուտայ մեզի **ԳԵՐԾՈՒՄ**, կամ

ԳԵՐԾՈՒՄ, — Զգուազանան զոր քերծոյր... քերծ զղալարն 'ի դաւազանաց անտի (Մշն. Լ. 27—28):

Թորմէ
ԶԵՐԾՈՒՄ, — Զգգեատ մերկոց քերծեր:

ՏԵՌԱԶԵՐԾ ԱՌՆԵՄ:

Թորմէ 'ի հակառակէն
ԶԵՐԾԱՆՈՒՄ, **Զերծիր 'ի լեառն**, զուցէ պատահիցէ քեզ չար:

Բազդ, փակեմ եւ փախչիմ, մըխեմ եւ մղեմ, ընդգրկեմ եւ ընկըրկեմ, պրկեմ եւ փրկեմ, պնդեմ եւ պնդիմ, դաւեմ եւ թափեմ:

Թորմէ (քերծում)

ՔԱՐԶ, գրեալ եւ

ՔԱՐՑ, եւ

ԿԱՐՃ, **ԿԱՐՃԵՄ**, **ԿԱՐՃԱՏԵՄ**, — Տիւն կարծատեաց, եւ հասին... ստուերք երեկորւոյ (Եբե. Զ. 4):

Թորմէ
ԿՐՃԱՏԵՄ, **ԿՐՃԱՏՈՒԹԻՒՆ**, — Զգոյ՛ հղերուք 'ի կրճատութենէ անտի (Փէլէ. Գ. 2):

Թորմէ (կարծ, կարճեմ) 'ի հակառակէն

ԿԱՐԳ, **ԿԱՐԳԵՄ**, զատուորութիւն, չարք, երկարութիւն:

Թորմէ (կարծ)

ԿԻՐՃ, յորմէ

ԿՈՐՃ,

Թորմէ (կարծ)

ԿԱՐԻՃ, (սեռ.) **կարծ-ի** իսկ **կարծ**, (սեռ.) **կարծ-ոյ**:

Առ Վիրգիլեայ, (Մշն. Գէր. Ա.) **կարիճը** (կենդանակերպ) իր թեւերը կամ ճիրաններն ամփոփելով, ետ քաշելով, **կարճեցաւ**, որ կշիռն (կենդանակերպ) տեղ բանայ:

«Եթէ նոր արդեօք նըչան 'ի յամբ ամիսըս յաւելցիս

«Ի խորանն երկնից ընդ կոյնն եւ ընդ յաջորդ կարճին ճիրանս,

«Որ 'ի ճեղ փայլակներն թաց ըզբազուկս իւր յինքն ամփոփեալ,

«Քան զարդար բաժինն երկայն թողու յերկինս քեզ ասպարէզ»:

Եւ 'ի բառէս՝ **պատանի**, (տե՛ս 'ի վերոյ) 'ի հակառակէն՝

ԱՏԵԱՆ, իբր՝ հրապարակական տեղի, ուր ամենայն ինչ մտրկապարանոց յայտնի լինի զատաստանի:

Թորմէ

ՄԱՏԵԱՆ, իբր գիրք ատենական, գիրք օրինաց, զատաստանադիրք, = գիրք: — Յատեանն նստաւ եւ զպրութիւնք բացան: Իսկ

ՄԵՀԵԱՆ, (սեռ.) **մեհեն-ի**:

Թուի թէ իցէ 'ի Տէ՛յ բառէն, որ նշ. զինի: **Մէյիւնէ** (տուն գինւոյ):

Բազդ, բազին:

— Ոչ է տունն Աստուծոյ ձեզ տեղի ուտելոյ եւ ըմպելոյ (Ա. Կորնթ. Ժ. 19): — **Եթէ ոք տեսանիցէ ըզքեզ... բազմեալ 'ի մեհենի** (Առ. Ը. 10): — **Զոհեալն իցէ՞ ինչ**, կամ **թէ կուռքն իսկ իցեն ինչ**, այլ զոր զոհենն հեթանոսք, զիւաց եւ ոչ Աստուծոյ զոհեն, քանզի ոչ կարէք զբաժակն Տեառն ըմպել եւ զբաժակն զիւաց (Առ. ԺԱ. 22):

ԵՐԱՆԻ, վերջը արակ. խընդրով,

ըստ ՏՃ. — Երանի աղքատաց հոգ-
ւով . . . Երանի սղաւորաց . . . Ե-
րանի հեղոց, ՏՃ. հաւելա հաւելա-
լաւա, Եւալին, Թն. Երանելիք են
աղքատք, Երանեալ սղաւորք, Եւ-
ալին, Թրք. Էրէն, նշ. արգոյ, մե-
ծարոյ, պատուական :

Վեհ, նոյն է ընդ Թն. և, ծա-
ղեալ 'ի բառէս ւն, որ նշ. բարի,
զեղեցիկ, վայելուչ, ազնիւ, ազ-
նուական :

Տես ևս վեհ :

ԿԱՅՄ, ՏՃ. կէտ, նշ. նաւ :

ՄԵԿՈՆ, Թն. μεκων, նոյն նշա-
նակութեամբ :

ՀՈՒՂԿԱՀԱՐ, Թն. δούρος, Թրք.
Էու Էրէն :

ՔԱՔԱՐ, Պրս. Է-Է, ԷԷ, նշա-
նակէ՝ պատէմ, լըրդ-դ-ժ հոյ :
Թն. λήγων :

ՇՈՒ, Թն. λήγων, Պրս. Է-Է,
նշ. պաշար, պարէն :
Տես ևս թռչակ :

ԱՊՈՒՇՆԱՅ, (կապիկ), Պրս. Է-
Է-Է, Է-Է-Է :

ՆՄԱՆ, Պրս. հաւելա, Թն. δαυτος :
ՆՄԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, Պրս. հաւելա-
նաւ, Պրս. հաւելա-Է, Թն.
δαυτω :

ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ, Թն. δαυτωμα :

ԲԱՐՈՒՆԱԿ (*), ըստ մեզ կը նշ.
նոր ճիւղ մը, որ հին արեւատին քո-
վէն կը բողբոջի, որով հինը կը նո-
րոգի և մշանջեմաւորի, նաեւ այն
ուր որ հինցած որթէն կը կտրեն
ու կը անկեն :

Մեր այս բառը կը թուի թէ Պրս.
դէրն- բառն է, որ կը նշ. նորահաս,
Երիտասարդ, կամ իբր Թն. νεανίας,
(նորասունկ, մատաղասունկ) :

ՈՐՈՎԱՅՆ, բաղդ. արգանդ և
արգահատեմ, Թորմէ
ԳՈՐՈՎ, ԳՈՐՈՎԻՄ :

Թորմէ 'ի հակառակէն
ԿՈՐՈՎ, Լատ. vigor, նոյն նշա-
նակութեամբ, Թորմէ

ԿՈՐՈՎԻ, թիպորութիւն Արար.
զի Արար. բաժնէ նշ. թէ՛ արգանդ և
թէ՛ արգահատեմ, կամ թէ՛ ո-
րովայն և թէ՛ գորով :

ՍԱՏԵՐ, Թն. σατερ, չափ ինչ
ծանրութեան Յունական ոսկի զրա-
մոյ, իբր 19 ֆրանք, — Գաւանդեա
սատեր (Մարտ. Ժէ. 27) :

ԳԻՒՂ, Պրս. Է-Է, նոյն նշանա-
կութեամբ, Թրք. Է-Է :

ԴՐԱՄ, Պրս. Էրէմ, նշ. արծաթ
զրոյմեալ, արծանեալ, ՏՃ. Էրէն-
Էրէն Էրէն-Է :

ԴՐՈՒԱՏԵՄ, Պրս. Էր-Է-Է, նոյն
նշանակութեամբ :

ԴՐՈՒԱՏԻՔ, Պրս. Էր-Է-Է :

Ուրիշ է

(*) Ն. Հյկ. Բա. ստուգարանէ որդէս բար-
ւոյ ունակ կամ բերունակ :

ԴՐՈՒԱԳԵՄ, — Դրուսդեաց ՚ի ներքոյ տանն կողմանոցօք մայրիք (Գ. Թ. 2. 15):

ԴՐՈՒԱԳ, — Զատենն մեծ գրուսդեաց մայր փայտիք (Բ. Մ. 5): Են. 5040:

Մերս թուի ՚ի Պրոկ. Կէ-բու-կէ, Կէ-բու-Կէ, (հիւսն), յորմէ Թրք. Կէ-բու-Կէ:

ԱՆԱԼՈՒԹ, Են. καμηλοπάρδαλις, ընծուղտ:

Սահայն մեր բառը կը թուի թէ Երբայեցերէն է, լեւիթան (lévithan), որ կերպ կերպ մեկնուած է, բոլորն ալ անստոյգ:

Երբայեցերէն լեւիթանը Աստուածայունչի մեր Հայերէն թարգմանութեան մէջ՝ միշտապէս գրուած է, ինչպէս նաեւ Յունարէնին մէջ՝ ὄρακιον: Տե՛ս՝ Թ. 10. 20: Ս. 2. 24. 14, եւ 24. 26, Եւայ. Ի.:

Ըսել չենք ուզեր թէ անալուծն հիմայն նշանակութիւնն ունի ըստ մեզ, ինչ որ ունի Երբայեցերէն մէջ լեւիթանը, հապա անոր Յունական καμηλοπάρδαλις (ընծուղտ) բառին նշանակութիւնը տրուած է, եւ բառայնմ գործածուած: Բազդ. հաւաքումն, կարագ, համբարու, երաժիշտ, յուշկապարիկ, քաղաք, մխթարիչ, պատարագ: Որ իրենց բուն նշանակութեամբ գործածուած չեն, հապա տարբեր մտքով եւ տարբեր նշանակութեամբ անուններ՝ այլ ընդ այլոյ առնուած: Կինճ, տերեւ, բանջար, սուգն:

(անալուծ = լեւիթան)

ԽԱՐԲՈՒԶ, թուի բարդեալ ՚ի բառիցս Խ-ը, (էշ) եւ Բաւ, (այսինքն) Բաւ-Էշ (կապիկ), իբր՝ իշակապիկ, ինչպէս կայ իշացու, Կինդանի ստեղծական ՚ի մտաց խառն յիշոյ եւ

՚ի ցոյ, Են. ὄνοχένταυρος. կամ ՚ի Թրք. Կաւ-Էշ, (որթ, զուարակ), եւ յայնժամ նոյնանայ ընդ էշ-Էշ:

ՏՐՈՒՊ, — Ես իսկ եմ տրուան առաքելոյ, Են. ἐλαχιστός-ερος, ἐλάχιστος, յետին, ստորին, Արար. Կէ-աղ, (յետին):

ԲԱԺԱՆԵՄ, — բաժանեմ — հառանեմ, Երմիէ

ԲԱԺԻՆ, յորմէ

ԲԱԺԱԿ, — բաժակ, — ճաշակ, (իրբ՝ մի մասն ՚ի բաժնէ):

— Տէր բաժին... բաժակի իմոյ: — Այս մարիկ բաժին բաժակի նոցա: Այս բառ եւ Բաւ-Էշ մէկ են ծագմամբ, եւ մէկը միւսին երկրորդական ձեւն է. (բաժանեմ եւ բաշխեմ): Ուրիշ է

ԲԱԺ, Պրո. Կ. 2. (Տե՛ս՝ բաշխեմ):

ԿՈՏԱԿ, — Թագաւորեաց Խոսրով կոտակ՝ թոռն Խոսրովու (Բաւ-Էշ): Բառ Պարսիկ Կէ-Կէ, որ նշանակուի, տղայ, Թրք. Կէ-Կէ:

ԱԶԵՂ, ԱԶԱԳԵՂ, ՏՃ. Կէ-Կէ, (գեղեցիկ) կրնայ նախատիպ մը սեպուիլ մեր բառին, քանզի այդ Թրք. բառին բուն հնչումն է՝ Կէ-Կէ, (աչեղ), եւ գեղեցկութիւնը ուրիշ բոլոր անդամներէն աւելի աչքերէն կախում ունի, ինչպէս յայտնի է, զի ամենայն կոյր, կամ միակնի, կամ գիջակն, կամ շիլ, ոչ երբեք կրնան ըսուիլ գեղեցիկ: Իսկ

ԶԳԱՂ, թուի իբր համառօտութիւն կամ խառնուրդ իմն երկուց բառից, աչք եւ աղանի, աղգեալ ՚ի բանէն Երգ երգողին, «Աչք քո աղանիք» (Եբ. Ա. 14, եւ Դ. 1). «Աչք նորա իբրեւ զաղանի»:

թիւն 'ի ձեռն աստեղաց)։ Արար. ԴՃԺ. Զեկուցանեմ, յորմէ զեկուցումն, այնպէս չէ՝ ինչպէս կեամ, կեցուցանեմ, կորանամ, կորացուցանեմ, բարբառիմ, բարբառեցուցանեմ, յազենամ, յազեցուցանեմ։

Այս բայը չէ՛ք արմատին վրայ առած է աշու՛նէր։

Բարդութեամբ կ'ըլլայ
ԻՐԱԶԵԿ ԼԻՆԵԼ, ինչպէս նաեւ ըզ-
գացուցանեմէն

ԻՐԱԶԿԱՆ ԼԻՆԵԼ, բաղդ. ազգեմ
բային ծագմանը եւ կազմութեան
հետ, աղէկ ըմբռնելու համար այս
բայը, եւ իւր նշակութեան ոյժը։

Նորէն դառնալը չէ՛ք արմատին՝
որ տեսանք զէ՛ս բային վրայ։

Զգամ, յորմէ զգացուցանեմ, ինչ-
պէս յայտնի է՝ պարզ բայ մըն է,
որուն արմատը չէ՛ք աշ (միտք) բա-
ռին հետ բարդուելով

ԶԳՈՒՇԱՅՈՒՑԱՆԵՄ բայը կը ձեւա-
ցընէ, որ կը նշանակէ իբր՝ զգացու-
ցանել (աւելի ստատիկութեամբ, կամ
խրատելով կամ սպասնալիօք)։

զ ե կ ուցանեմ

զ գ ացուցանեմ

զ գ ու շ ացուցանեմ

Յունարէնին կարգը այսպէս է,
զայր զգոյշ եւ շոյտ 'ի դործո իւր։
Իսկ Հիւ. Բռ. Հայերէնին դասաւո-
րութենէն սխալած է, եւ կարծեր
է թէ՛ զէ՛ս բառին գէ՛մ Յոյնը զրած
ըլլայ՝ աշու՛նէ կամ Գէ՛րու։

(Տես 'ի բառն' զէ՛ս)։

— Որդի մարդոյ, զէտ կացուցի
գրեղ տանգ Խորայէլի, լուիցես յի-
նէն պատգամս, եւ սպասնացիրս
նոցա իբրեւ յինէն, յորժամ աօր-
ցեմ ցանօրէնն թէ՛ մահու մեռանի-
ցիս, եւ դու ոչ զգ(ուշ)ացուցանի-
ցես նմա... դառնալ 'ի ճանապար-
հաց իւրոց չարաց եւ կեալ, անօ-
րէնն այն յանօրէնութեան իւրում
մեռցի, եւ զարիւն նորա 'ի ձեռաց
քոց խնդրեցից, Իսկ եթէ դու ըզ-

գ(ուշ)ացուցանես անօրինին, եւ նա
ոչ զարձցի յանօրէնութենէ իւրմէ,
անօրէնն այն յանօրէնութեան իւ-
րում մեռցի, եւ դու զանձն քո ապ-
րեցուսցես։ Եւ յորժամ զարձցի ար-
դարն յարդարութեանց իւրոց եւ
արասցէ յանցանս... քանզի դու ոչ
զգ(ուշ)ացուցեր նմա, զարիւն նորա
'ի ձեռաց քոց խնդրեցից։ Ապա ե-
թէ դու զգ(ուշ)ացուցանիցես զար-
դարն, զի մի՛ մեղիցէ, արդարն
կելով կեցցէ, զի դու զգ(ուշ)ացու-
ցեր նմա, եւ դու զանձն քո ապ-
րեցուսցես (Եւթէ. Գ. 17—21)։

ԶԳՈՒՇԱՆԱՄ, ԶԳՈՅՇ ԼԻՆԵՄ, եւ
ԶԳՈՅՇ, — Զայր շոյտ (Յն. օջոջ),
եւ զգոյշ (օրաւոյ) Աւու. ԻԲ. 29։

— Զգոյշ լինիցիք պատանեկին Ա-
բեսողոմայ (Բ. Թագ. ԺԲ. 12)։ —

Զգուշացարուք մանկան իմում Ա-
բեսողոմայ (Աւու.)։ — Զգոյշ լերուք
'ի շանց անտի, զգոյշ լերուք 'ի չար
մշակաց անտի, զգոյշ լերուք 'ի
կրճատութենէ անտի (Փէլէպ. Գ. 2)։

Յն. βλέπετε τοὺς κίνας· βλέπετε τοὺς
κακοὺς ἐργάτας· βλέπετε τῇ κατατομίῃ.

զոր առ Ոսկերեքանի՝ ընթեռնումք,
«Տեսէք զշուշան, տեսէք զչար
մշակսն, տեսէք որք 'ի հատմանէն
ենն, Իսկ

ԶԳԱՆԻՄ, զ գ ('ի բայէս զգ+ե-
նում) աշու՛նէլ զէ՛ս աշու՛նէլ, (իրօք
կամ նմանութեամբ)։

ԶԳԱՆՈՒՄ, ԶԳԱՆՈՒՄ, ԶԳԱՆՈՒ-
ՑԱՆԵՄ։

ԹՈՒՆ, ձուկն ինչ ծովու, Պրս.
Բէ՛ն, (ազգ ձկան)։

ԽԱԼԿԻՆ, (գաւառական), (ՏՃ. ք-
աշու՛ն, պղնձի անօթ մեծ, կաթսայ),
Յն. χαλκός, նշ. պղինձ, եւ χαλκετον,
կաթսայ պղնձի։

ԱՂԻԻՍ, Պրս. Ի-Ի-Ի, նոյն նշանակութեամբ, Աղիւս նկատի իրրու պինդ, կարծր:

— Եկայք արկցուք աղիւս, եւ թրծեսցուք զայն հրով (Մատթ. ԺԱ. 3): Թորմէ

ԱՂԻՍԱԿ, ըստ Յունականին, զի Են. πλίνθος, (աղիւս) եւ πλυνθιον, աղիւսակ, իբր՝ փոքր աղիւս, այսինքն՝ ցուցակ՝ տախտակ երկրաչափական, տառեղարայնական:

Թորմէ (աղիւս) ՚ի հակառակէն

ԱԿՈՍ, հետք արօրոյ բացեալ խոփով, Են. αἶμαξ, յորմէ ՏՃ. ԵԷԷԷ:

ԱԿՈՍ ՊԱՏԱԿԵԼ, — Ոչ զդեղիին որ ետես տկուս պատառեալ:

Բազզ, խցանել եւ խոցել, պատել եւ պատառել, խփել եւ խոփ: Իսկ (Փ. Թ. Ի. 10). «Եթէ բաւեսցէ հող Սամարեայ աղիւսովք հանդերձ ամենայն զօրականի հետեւակաց իմոց», Մթութիւն կայ ՚ի բանիդ, Երրայեցերէնն ունի, «Եթէ Սամարիոյ հողը բաւէ իմ առջեւ եկող բոլոր զօրաց ամերուն» Եոյնր ունի, Աղաւթ... սակայն դարձեալ իմաստ մը չտար:

ԳՈՌԵԼ, Թուի լինել ձայն Պարսիկ Ի-Ի-Ի, որ նշ. ջորեակ, (տես զբառը): սակայն ՚ի մեզ առեալ իբր՝ ՁԻՍՍԱՅ, որ է իբր թարգմ. Թրք. Ի-Ի-Ի կամ Ի-Ի-Ի:

ՍԵՐԵԿԵԱԿ, — Ամենայն աման բաց, որ ոչ իցէ խփեալ կամ սերեկեալ, պիղծ լիցի (Թ. Ժ. 15): Են. πᾶν σκεῦος ἀνεψυχμένον οὐα οὐχὶ δεσµὸν καταδέδεται ἐπ' αὐτῷ, Թուի լինել Թրք. Ի-Ի-Ի:

ՆՇԱՆԱԿ, Են. σημεῖον, Պրս. Ի-Ի-Ի, — Եւ այս նշանակ ձեզ, զը-

տանիցէք մանուկ պատեալ ՚ի խանձարուրս: — Արա՛ զուք քեզ օձ, եւ զիցես զնա ՚ի վերայ նշանակի... եւ արար (Մովսէս) օձ պղնձի, եւ կոչոյց զնա ՚ի վերայ նշանակի (Թ. Ի. 8-9):

ՆՇԱՆԱԿԵԼ, — Օր նշանակելոյ եւ զիցի ձեզ:

Թորմէ ՚ի հակառակէն
ՆՇԱՆԱԿԵԼ, (՚ի յոսի միտս, այլս. Ի-Ի-Ի ԷԷԷԷ), Բազզ. առակել, (առակաւոր խոսք բնել, իբր՝ Զ-ԶԷԷԷ, եւ առակը յայանել, որ նոյն է ընդ՝ խոյտառակել:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ, ԿԱԹՈՂԻԿԵԱՅ, Եսնարչն ամական մըն է, իդական, որ կը նշ. ընդանորական, եւ միայն քանի մը բառի վրայ կրնայ գրուիլ, կաթողիկէ թուղթք առաքելոց, կաթողիկէ եկեղեցի եւ կաթողիկէ հաւատք կամ վարդապետութիւն, որովհետեւ թուղթ (ἐπιστολή), եկեղեցի (ἐκκλησία), հաւատք (πίστις) կամ վարդապետութիւն, (διδάχνη, διδασκαλία), իդական անուններ են (ըստ Յունաց), եւ պէտք են որ համաձայնած ըլլան իրենց զգականներուն, բայց ազգի մը կամ ժողովուրդի մը համար չըսուիր՝ կաթողիկէ ազգ՝ կաթողիկէ ժողովուրդ կամ կաթողիկէ Հայ, եւ ոչ անոր դէմ՝ չկաթողիկէ Հայ, որ ոչ միայն տրամաբանական է, այլ եւ ծաղրական է, եւ բոլորին պատիւ չը բերեր: Տրամաբանականն է, վասն զի այդ զիրք բառի մը վրայ գրուելով, կը նշանակէ՝ մի եւ նոյն տեսակէն ըլլող բանին գէշը, զոր օրինակ, երբոր ըսենք չքահանայ, ըսել կուզենք այնպիսի քահանայ մը, որ իր կոչմանը հակառակը կ'ընթանայ, եւ անարժան է քահանայ կոչուելու: սակայն պէտք է զիսնալ որ աշ-

խարհականի մը չի տրուիր այս տնունը՝ իր ղեչութեանը պատճառաւ։ Զքրիստոնեայ կրնանք ըսել՝ քրիստոնէութեան սնարժան վարուց մէջ գանուողի մը, սակայն չի կրնար հեթանոսի մը չըսուելը՝ չքրիստոնեայ։

Այս կաթողիկէ բառը մեր մէջ ուրիշ նշանակութիւն մ'ալ տապեր է. եւ եղեր է իբրեւ. զոյակոն աւնուն մը։ Կաթողիկէ ըսելով կ'իմանանք զմբէթ, այսինքն՝ զմբէթաւոր եկեղեցի, կամ մայր եկեղեցի, եւ ըսուած է՝ երէցն կաթողիկէին Անոյ. ուստի եւ կաթողիկեցի. կաթողիկէն՝ Վաղարշապատու (Վաղարշապատի մայր եկեղեցին)։

Կաթողիկէ՝ այս վեջին նշանակութեամբը ուրիշ արմատ ունի՝ Յն. καθολικός, որ կը նշանակէ՝ զմբէթաւոր, կամ ո՛ր եւ իցէ գոգաւոր, մէջը փորուած բան, (գուռթ, թաս եւայլն), եւ այս Յունականին նշանակութիւնը քիչ մը լայնաբար՝ եղած է ի մեզ։

ԿՈԹՈՂ, իւր կանգուն կեցած՝ բարձրացած բան մը՝ ինչպէս կը բարձրանայ գմբէթ մը։

ԿՈԹՈՂԵՄ, — Կաթողս կաթողէիր յամենայն հրապարակս (Եւէ. Ժ. 31)։ — Զինչ է կաթողն այն զոր ես աւանանմ (Գ. Թ. Ի. 17)։ — Քակեցեն զկաթողս քո, եւ մերկացեն ի քէն զհանդերձս քո (Եւէ. Ժ. 31)։

Թերեւս մեր աշխարհաբար

ԿՈԹ, ասկէ եղած ըլլայ։

Բարդութեան մէջ հետոյ ունինք՝ ՍՈՒԻՆԱԿՈԹ։

ԱՊԱԽՏ, (ուխտագանոյ, ուխտագրութ), եւ իւր ոչ ընդունելի դարձ՝ արտաքոյ ուխտի, խտտան արձամարհ։

Այսպէս կազմուած է՝ փախչելու

համար ի ձայնէս՝ աղաւթ։ Դործեայ Յն. ἀπαχτός, անուէր, պիղծ։

ԱՊԱԽՏ ԱՌՆԵՄ, (զանցատութիւն ընել, արհամարհել)։

ԱՊԱԽՏ ԼԻՆԵՄ, (ի մոռացօնս անկանել)։

— Մի՛ լիցի ընդունելի (զոհն այն), քունդի ապախտ է, պղծութիւն է (Ղեւ. Է. 18)։ — Եթէ ուխտիցէ ուխտ Տեառն, մի՛ ապախտ արտոցէ զբան իւր։ — Եթէ այն չիցէ, բազում կարգք եկեղեցւոյ ապախտ լինին (Ու. Ա. Տէ. 1)։ — Թէ ուսուցիչ չէ, ամենայն ինչ ապախտ լինի (Ա. Գ.)։

ԽԱՐՏՈՅ, թուի ի Պրտ. Կեւքդէ, որ նշ. խարտոցեայ, մանրեայ (Իր), ՏՃ. ԺԵՐԵՆԴԷ։

ԽԱՐՏԵՄ։

ԹԻՆ, բոտ մեզ կորիզ խաղողոյ, (խաղողի կուտ)։

— Ի չամչոյ մինչեւ ցթինն մի՛ կերիցէ (Թ. Զ. 4)։

Արար. Թին նշ. թուզ, ճիւղ։ Պաղոց անուններ այլ բնդ այլոյ առնուած ունինք. ինչպէս նաեւ կենդանեաց անուններ։

ՔԱՂԴԵԱՍ, ՔԱԽԴԵԱՍ, եւ

ՔԱՂԴԵՈՒԹԻՆ, ՔԱԽԴԵՈՒԹԻՆ,

երկու բոտ ունինք, — ի հարկէ եւ երկուք ալ արմատ, առաջնոյն արմատն է՝ Քաղցեացի, որովհետեւ Քաղցեացիք անուանի էին տասնդարձութեան եւայլն մէջ, ուստի իրենց ազգին կամ երկրին անունը տասնդարձութեան եւայլն հետ հոգնանշան եղաւ, եւ Քաղցեացի կամ քաղցեայ ըսելով՝ կ'իմանանք տասնդարձ, մոգ, կախարդ, գուշակ։

Իսկ երկրորդ բառը քաղեայ, թէպէտ կը նշանակէ՝ սաստիզագէտ, մոզ, եւայլն, բայց երրեք քաղ-դեայ կամ Քաղդէացի (իբր Քաղ-դէացւոյ երկրէն ըլլալ) չի նշանա-կեր, այլ պարզապէս սաստիզագէտ, մոզ, կախարչ, եւ կը մօտենայ Յն. ձայնիս՝ χιζήλως, որ կը նշ. խար-դախ, խարեբայ, կախարչ, եւ կը թուի թէ ձեւացած է χιζός, (քու-հայ) բառէն, որ կը նշ. նաեւ բախտ կամ նշանակ բախտի, եւ գուշա-կուծիւն իսկ 'ի ձեռն քուէից։

— Ի քուհայ հարցանէին, եւ զա-ւազանօք պատմէին նմա (Ուլ. Դ. 12)։ — Իջանէր 'ի հմայս քաղդէ-ութեան, զքուէս հարցանէր (Բաղ. 2)։ — Ճանաչիլ կարտացուք զգիւթ քուէիցն, զկախարչն (Նշ.)։ — Իրիթութեամբ եւ հմայիք եւ քու-ղէտ թեամբ վրիպիցուցանէ զմար-դիկ յԱստուծոյ (Եւլ. 1)։

(Տես եւ քուհայ)։

ՏՈՊԱԿ, Պրակ. Լէւդէ, Թրք. Լուրդ։

ՏՈՐՏ, (մուր), Պրա. Դէւդ, Թրք. Լուրդ։

ԸՆԿՈՂԱՄԱՆԻՄ, (յորմէ թերեւս՝ անկողին), արմատ՝ կող, կողմն։ (Տես զբառայ)։

Յորմէ 'ի հակառակէն

ՅՈՂՆ ԿԱՄ, եւ

ՈՒՆ, (սեռ.) ուլան, (Մի' չիո-թեր ընդ՝ ուլ)։ — Ոորտակէ տէր զուին մարդահաճոյից (Սաղ. 2)։ — Դուք զուլամբ իմն երթայք։ — Զին զուլամբ երթեալ սատակէր։

Այլ է

ՈՒՂՈՒՆՔ, — Ուլունք Շամիրա-մայ 'ի ծով (Սաղ. 2)։

Արաբ. Լուլ՝ նշ. մարդարիտ։

ՈՐՈՄՆ, — Սերմն բարի նոքա որ որդիքն արքայութեան են, իսկ որդիք չարին են... տէր, ոչ սերմն բարի սերմանեցեր յազարանի քում, արդ ուտի՞ ունիցի զոր... այր թշնամի արար զայն... թշնամին որ վարեաց զայն (զորմն) սատանայ է։

Յիշենք այս տեղ Զարգաշատկան ղենին երկարմատեան վարդապե-տութիւնը, երկու ակգրանց, բար-ւոյ եւ չարի, անձնաւ որեալ բարին՝ Որմիզդ, եւ անձնաւ որեալ չարը՝ Արհմն։ Այս անձնաւորութեանց Պարսկային հնչմամբ անուններն են ահաբանողք եւ ահաբան կամ էն-րէն։

Հիմայ տեսնենք թէ որչափ կը մօտենայ յիշեալ երկրորդ անձնաւո-րութիւնը ահաբան, մեր որդի բա-րին սեռականին հետ՝ որդի։ Նո-րէն կարգա՝ վերի խօսքը Աւետա-րանին, եւ կը տեսնես յայտնապէս թաքուցեալ ճշմարտութիւնը։

ՔՍԱԿ, Պրա. Դէւդ, նոյն նշանա-կութեամբ։ — Քսակ հասարակաց արանցուք։ — Առանց քսակի եւ կօշկաց։

ՊԱՅՏԱՌ (աշխ.), Արաբ. Դէւդ, Թրք. եւ Պրա. Լուլ՝ Դէւդ, Լուլ։

ԱՆԳՂ, Արաբ. ահգ, արմա-թաշուն, փխնիկ։

ՔՍԱՆ, Յն. εἰχοτι, (քս-ան, — εἰχος)։

ԹԵՂՈՇ(°), Է-ը-է Է-ը-է, Է-ը-է :

Մեր բառը ս'ըջափ կը նմանի ձայնիս՝ Դեղոս, եւ չի՝ յիշեցընէր Դեղոսի այն նուիրական անասան ու այն կաղնին, ուստի պատգամ կուտար սաստուածարեալ քրմունին՝ տերեւներուն սոսափիւնէն :

* *

ԵՊԵՐԵՄ, — Այնու յոյժ եպերելի է (Ե-ը-է) :

Են. επιβρις, եպերանք, պարսաւ, սագտանք :

* *

ԽԼԻՆՔ, Պրս. Խէլ, նոյն նշանակութեամբ :

* *

ՆԱԼԱՏՈՐՄ, եւ

ՆԱԼԱՏՈՐՄԻՂ, նաեւ

ՏՈՐՄԻՂ ՆԱԼԱՅ, բարդեալ՝ նաւորմ, (տորմ, Լա. turma, նշանակէ բազմութիւն), կամ թերեւս կազմեալ ըստ օրինակի Յուն. πύργου, (ձիարձակարան, տեղին ուր առնի ձիարշաւ եւ կառարշաւ), ձիւնթացք. կառնթացք :

* *

ԲԱՆԱՍՏԵՂՄ, թարգմ. Պրս. Խէ-Խէ-ն-Ֆէրէն, Խէ-Խէ-ն (բան), -Ֆէրէ-րէն (ստեղծանիւ) :

* *

ԵԶՆԻԿ ԿՈՂԲԱՅԻ, (Հայ դպրութեան պարծանք անձնուորութիւն)

(°) Այն արտուղութիւնը որ տեսնուած է հայկ. ձիաձան, բոսից վրայ, հոս ալ նոյն արտուղութիւնը կը տեսնուի, բանգի այդ նուիրական անասան ու կաղնին՝ ոչ թէ Դեղոսի մէջ էր, այլ ՚ի Դոգոնէ. եւ այլ ընդ այլոց անտուած են, քերեւս իրրեւ բառափառի մտքով, կամ թէ իտպստ անձեաւ ընկու հոմար ծագումը, կամ թէ ուրիշ՝ մեզի տեսնուող պատճառով մը :

մը) : Անունը կենդանույ մը անուն է, ինչպէս ունինք նաեւ Լնձակ եւայն :

Գալով Կողբացի յորջորջման, Կողբ անուն գիւղէն ըլլալուն համար այնպէս ըսուած է ըստ վկայութեան Խորենացոյն :

« Ապա եկեալ եւ առեալ Մեսրոպայ եւ Մեծին Սահակայ . . . զՅովսէփ եւ միւս բնակիւր նմին ՚ի Կողբ գեղջէ որում անուն Եղնիկ կոչուր, առաքեն ՚ի Միջագետս » :

Սակայն (զարմանալի դուրսգիւլութիւն), Յունարէն բառ մը կայ ξόλος, որ նշ. անշնէ-ր, որ Եղնիկին (փոքրիկ եղին) վրայ զալով, ս'ըջափ գեղեցիկ իմաստ մը կուտայ. նաեւ անշնէ :

* *

ԱՇԿԱՐԱՅ, (յայտնի) Պրս. անշ-Է-րէ :

* *

ԼՈՒՍԻՆԵԱԿ, (այլս.) նշանակէ սոխակ, Լա. Iuscinius, նոյն նշանակութեամբ :

* *

ԱՆՁՆԱՄԱՏՆ, Են. անτόμολος, իբր այլս. Էն-շնէ-ր ծախու :

— Աղճկորդի (կամ աղջկորդի) անձնամասն, (այսինքն՝ անձնամասն աղջկան որդի) :

* *

ԱՅՄ, ԱՅՄԻՔ, (էզն նոխաղի) : Են. ȳ aĩ, (սեւ.) ȳiγός, նոյն նշանակութեամբ, Յարմէ եւ

ԷՊ, դիմարած անեալն արուի :

ԱՅԳ, սկիզբն լուսոյ, սկիզբն տաւրնջեան : Արաբ. ար-գ է անուն Կատրոպէ ատուղատան, Թրք. արջէ, է արթուն, եւ ար, է սպիտակ :

ՀԱՅԿ, Եթէ չկնք սխալիւր, այս անուն ունի մերձաւորութիւն ընդ

տացի, Բարաշխացի, Դիտակուրացի, երբեմն ալ լաւնական մասնական վրայ աւելցորութեամբ եկած օրին. Իսկարիսիացի, Մագդալենացի:

Մամբրէ, որ Մալաթիոս եղբայրն է, ինչո՞ւ. Խորենացի չըսուիր՝ քանի որ նորա եղբայրն է. այլ վերձանոյ, Յունարէն *ἑσπερίων*, (ընթերցող) որ բառ եկեղեցւոյ յատուկ դատակարարութիւն մըն է կղերականաց, Անագանոս ըսուած:

— Անագանոսը, որ թարգմանի ընկերցողը, եւ զորմ է նոցա ընթեանալ զմարդարէս եւ զմայրիս եւ զվարդապետական (Լճ. Պարբ.):

Այս Եանական բառն ալ կը պատահանէ Ասորականիս՝ *ܠܐܡܪܐ*, Իսկ մեր բառին ծայրի աջէ կամ եջէ մասնիկը Յունական է, *αἵτι, αἵτι, ἐξαραιε*, Երբայցեբերէն. *ἐλλογιστε*, (Յունարէն, Հեղինարէն):

ԹՐՈՒՇԱՅ (*), Պրա. *թէրբէ շահ*, կամ *թէրբէ շահ-ը*, նշ. թագաւորական մարդարիս:

ՏԱՄԱԼ, ՏԱՄԱԼԻ, ըսա մեզ՝ տանիք, երդ, ճեմիք 'ի վերայ տան, (ՏՃ. ԳԹԸ): Իսկ ըստ Պարսկից ԳԹ՝

(*) Ն. Հիվ. Բո. ասէ. *αἵτι* տեղայտ, որ Սուրբ Գրոյ, Պրա. *թէրբէ*. իբր Թերթ կրտսոյ, որպէս եւ *թէրբէ* է ազդ Թաշկիստի. Իսկ Հիւն Բո. յաւանդատ ցրէ. Թրաշակ (*) կամ Թրաշակ, տեղայտ կամ տեղատ. եւ կործ, կամ Թրաշակայ, տեղատուն:

Վասն որոյ տարտամ մնայ իմաստ բանիս. — Ո՞ իմաստուն վաստակունաց գորտաւորան մարդարիս փոխանակիցէ ընդ տեղայտ Թրաշակի (Եղիշէ Ը.):

(*) Թերթեա *թէրբէ շահ* ճշգրտար տանալ է՝ նշանակելու համար իբր *շահ-թէրբէ*, ըստ սովորութեան լեզուի մասնականին: (Երան. Հեղինակին):

Շահ նշ. որ ինչ 'ի ներքս կայ տան, կարասիք տան, ՏՃ. է՛ Զահէրէ:

— Լաւ է բնակել տա անկեան տամալոջ (Ա. Զ. ԻԵ. 25):

ՈՐԹ. (սեռ.) ոյ, (դժ.) ոյ: Մի՛ չփոթեր ընդ՝ օրթ, աւ, ոյ: Թուի ծագեալ 'ի Լա Hortus, որ նշանակէ պարտէզ:

Այսպէս Պրա. *թէրբէ*, որ նշանակէ՝ ծառ. փոխի 'ի մեզ՝ զրախտ (պարտէզ), եւ Լա Hortus, որ նշանակէ պարտէզ, փոխի 'ի մեզ ծառ, (ընթերց խաղողոյ) օրթ:

— Դնալով զնացին ծառք օծաւ նեղ խրեանց թագաւոր, եւ ասին ցձիթենին, Թագաւորեա 'ի վերայ մեր... եւ ասին ծառքն ցլղենին, Եկ թագաւորեա՝ 'ի վերայ մեր... եւ ասին ծառքն ցորթ... եւ ասէ ցնտա օրթ, Թողեալ զղինի իմ, զուրախութիւն Աստուծոյ եւ մարդկան, եւ այլն (ԴԹ. Թ 8—13):

(Տես եւ յաւթի):

ՈՐԻՉ, Են. *δρυξ*, (բառ Հնգիկ)՝ 'ի մեզ աօր եւ ԲՐԻՆՉ, 'ի Պրա. *դրէն*:

ԴԱՐԱՊԱՆ, Պրա. *թէրբէ*, զրանտան, զրոյ: — Դարագանաց՝ որդւոյն Կորիսայ (Ա. ՄԶ. ԻԶ. 19):

ՍՏԱՄԱՐՔԱ, Են. *στρατα*, արմատ *στρατα* (բերան), բառ Եանական:

Իսկ ՍՏԱՄԱՆ, Են. *στεινω*, նոյնպէս Եանական բառ:

Այս երկու բառիս մէջ ճայնական մերձաւորութիւն մը կայ բառ վիպութեան տեղանջաց, եւ այս բնական մերձաւորութեան վրայ ար-

ուշտուսական մերձաւորութիւն մ'ալ երեւան կ'ելլէ, երրորդ գիտենք որ այս երկու բառերը փոխանակած են ձայնաւորներն, ստամոքս առած է *στέφανος* ին ձայնաւորը, եւ ստաման առած է *στόμαχος* ինը:

Արդեօք այս մերձեցումը սոսկ հանգիպում մըն է, թէ մասնաւոր միտք մը ունի: Եթէ սոսկ հանգիպում է, չարժեր որ խօսուի անոր վրայ, իսկ եթէ մասնաւոր միտք մը կը բովանդակէ, ինչպէս որ կը նշմարուի, ջանանք ցուցնել, եւ լուսաբանել ըստ կարի: Աւրեմ քիչ մը յառաջ երթանք, ինչ է ստամոքս ըստածը:

— Պարկ մը կոկորդէն վար կախուած, կամ թէ աման մը՝ ընդունարան կերակորոց: Ինչ է ստաման ըստածը, — Աման մը՝ հեղուկ նիւթեր, գինի, ձէթ եւայլն, պարունակելու, եւ ահա երկրորդ մերձեցում մը: Քիչ մ'ալ աւելի յառաջ երթանք: Ստամոքս, որ բովանդակ Սուրբ Գրոց մէջ մէկ տեղ մը միայն ունինք գործածուած, եւ այն ալ գինւոյ յիշատակութեան առթիւ: — Այսուհետեւ մի՛ ջուր եւեթ ըմպիցես, այլ սակաւիկ մի եւ գինի խառնեալիւր վաճն ստամոքսի եւ ստէպ հիւանդութեանց (Ա. Տէմ. Ե. 23):

Իսկ զալով ստամանին, գիտելի է որ այս բառը ընդհանուր առմամբ կը նշանակէ 'ի մեզ' ո՛ր եւ իցէ հեղուկ պարունակելու աման, սակայն յունական բառը *στέφανος*, տիրապէս գինի լեցընելու աման կը նշանակէ, եւ ահա այս բացատրութիւնը ստամոքս եւ գինի բառից քով բերելով՝ մերձեցման երրորդ կէտ մը կ'ըմբռնենք, յորմէ եւ հետեւցընենք թէ ստամոքս բառին մուտքն 'ի լեզու մեր հաւանական չի թուիր թէ կանխադրոյն եղած ըլլայ քան զժամանակ թարգմանութեան Սուրբ

Գրոց, քանզի առաջին անգամ այն առաքելական թղթոյն թարգմանութեան առթիւ փոխ առնուած ըլլալը՝ գէթ ընդ ազօտ կը նշմարուի: Սակայն զի եւ գինի եւ ձէթ չէր ստամոքս: Դիտելի է գինի եւ ստամոքս բառերուն 'ի բանից մէկտեղ գործածուելը:

Այսպէս կը մեկնուի նաեւ. ԹԱՆՈՅԿ, որ ծագմամբ Պարսիկ է, լէւէնստ ձայնիւ ծանօթ, եւ որ իւր ընտանաւորին մէջ կը նշանակէր բաժակ գինւոյ, մեր աշխարհը պանդըխտած օրէն 'ի վեր սահմանուած է նշանակել խեցեղէն աման հեղուկ մարմին պարունակելու, սակայն եւ 'ի մեզ իսկ կը յիշատակուի գինւոյ առթիւ: ուր որ թակոյկ կայ, հոն գինի կայ, պարապ թակոյկ չես տեսնիր:

— Կային թակոյկք եւ ըմպելիք թագաւորին ոսկեղէնք եւ արծաթեղէնք, որք էին երկոց բիւրուց քանքարաց, եւ գինի յոյժ արքայի ըմպելիք... (Եւթ. Ա. 7):

— Պորա քո թակոյկ ճախարակեայ անպակաս 'ի գինւոյ խառնելոյ (Եւթ. Ե. 2): — Ի պակասել գինւոյն ասէ մայրն ցեխաւս, Գինի ոչ ունին... անդ էին թակոյկք (*) կճեպք վեց... լցէք զթակոյկսդ ջրով... իրբեւ ճաշակեաց տաճարապետն զջուրն գինի եղեալ... ամենայն մարդ զանոյշ գինին յառաջագոյն պաշտէ, եւ յորժամ արդեն նան, յայնժամ գլտին, զու պահեցեր զանոյշ գինիս մինչեւ ցայժմ (Եւթ. Բ. 3—10):

Դառնալով անդրէն ստամոքսին, Սուրբ Գրոց թարգմանութենէն յառաջ մեր նախնիք ստամոքսին ի՞նչ կ'ըսէին (**):

(*) Յն. 'στέφανος, (ստփոր) ամանցեալ 'ի բունէն 'στέφανος (շտփոր):

(**) ... 'Թեր նախնիք ստամոքսին ինչ կ'ըսէին. օրչափ ստոյգ գիտենք Թէ մեր ստամոքս

Շատ մաքեր ընդ հրկար յոգնե-
ցան եւ զեռ կր յոգինն այդ առեղ-
ծուածը, այդ Գորգիւնեան հանգոյ-
ցը լուծելու. սակայն 'ի զուր, վասն
զի մահկանացուի մը ասկէ անդին
անցնելու հրաման տրուած չէ, «Յայդ
վայր եկեացեա, եւ այլ մի՛ անցա-
նիցես» (Թ. Բ.). Քերականից բոցեղէն
որոյն պահպանութեանը յանձնուած
է զրախտին ճամբան, Հերակլեայ
խոժոռագէմ՝ արձանք ալ սաստիւ
կը պատուիրեն ամենայն ումեք.
«Յայնմ վայրէ ոք անդր մի՛ ժառա-
ցի երթալ» (Ե. Զ. Է.):

Ակնարկ մ'ալ. արդեօք ներկի՞
է հետեցընել թէ մերս

ԱՄՌԲ, որ այնքան սերտ կցոր-
դութիւն ունի սոսմէին՝ եւ ձայ-
նիւն եւ նշանակութեամբ, հետեւ-
ցընել կ'ըսեմ, թէ նորա հարազատ
ծնունդն է, քանզի

ԱՄՌԲՈՒՄՆ, կը նշանակէ հայումն,
մարտումն կերակրոյ 'ի ստամբսի,
Թն. πέντες, եւ πέντε, ապա. πέντε,
նշ. եփել, մարսել, նշ. նաեւ՝ չա-

(ս) քառն Թունարէն πέντε քառն փոխա-
ռութիւնն է, նոյնչափ անտուղ է Թէ երբ
փոխ առնուած է Գործածութեան նայե-
լով՝ ճինգերորդ դարէն յառաջ գործածուելուն
նշմարանք չունենք. վասն զի առաջին անգամ
ճինգերորդ դարուն Թէ ինքնադիր եւ Թէ Թորդ-
մանեալ զրոց մէջ կը գտնենք. Բայց... իբր
ազգային բառ շատ եւ անխտիր գործածուիլը
կրնայ զոնէ սակաւիկ ինչ հաւանականութեան
նշան մ'ըլլալ, որ սոյն բառը բոլորովին նոր
չէր նոխսի Հայ ուսումնականաց, այլ բու-
ւական ծանօթ. Այս մեր տկար հաւանական-
ութեան ազատ լոյսն աւելի կը լուսաւորուի,
եթէ այն քառն կրած փոխառութեան (πέντε
μ. Բ. Բ. 'ի ստամբսի) երկու ձայնաւորներուն
փոխառութեան կ'ըսեմ, մտադիր ըլլաւք, որ
ըստ բուականին կրնայ վկայել Թէ ճինգերորդ
դարէն յառաջ մուտք դրած է սոյն բառը մեր
մէջ, զոնէ երբորդ կամ չորորդ դարուն, եւ
շատ ընդարձակ գործածութիւն ունենալով՝
փոխառած եւ ազգային եղած է:

(Հանդէս Ամսօրեայ, 1887 մարտ)

ժառորութիւն, մեղմութիւն:

ԱՄՌԲԵԼ, — Պարտեաշն մաղձ առ
'ի յամբումն կատարէ, եւ շարժէ
զարտաքս ելանել (Ն. Բ. Բ. Բ.):
— Լերդին ընկալեալ յորովանէն
զնիւթն, ամբէ եւ նմանեցուցանէ
իւր (Ն. Բ.):

ԽԱՀԱՄՌԲ, Թն. χαίρειν, Էրեւն-
էրեւն, Կայ նաեւ

ԱՆԱՄՌԲԵԼԻ, Թն. ἀπειρος, իրր ա-
նեփ, անմարսիկ, խիտ, պինդ:

Քիչ մ'ալ կրնա՞նք ընդարձակել,
ցուցնելու համար թէ մերս

ՇՏԵՄԱՐԱՆ, յորմէ ձեւացեալն
ՄԱՌԱՆ, նոյն արմատէն ծագումն
առած են,

ս—տամ—ոքս,

ս—տամ—ան,

շ—տեմ—արան,

(չտե)մ—տան:

Որք, ինչպէ՞ս յայտնի է, սահմա-
նուած են նշանակել՝ առաջինը՝ ցո-
րենի համարանոց, եւ հրկրորդը՝
զինւոյ պահարան:

— Սպառէր... զմատանս զին-
ւոյն, եւ զկարասս տմննայն մա-
ռանացն տայր բաշխել աղքատաց
(Բ. Բ. Բ.): Եւ 'ի բառէն՝ մատան, հա-
մառատեալ

ՄԱՐ, նշանակիչ չափոյ հեղուկ ի-
րաց, զինւոյ, ձիթոյ եւայլն:

— Տանէին մարս երկուս կամ ե-
րիս (Բ. Բ. Բ.): — Քանի՞ ինչ
պարտիս, — Հարիւր մար ձիթոյ
(Ղ. Բ. Բ. Բ.):

Նաեւ մամնիկս

ԱՐԱՆ, որ կարգ մը բառից վրայ
գալով՝ կը նշանակէ իբր տեղի զոր-
օրինակ՝ Աւետարան, Կտակարան,
Քնարան, քաւարան, ձեւարան եւ-
այլն, եւ ինչպէս յայտնի կ'երեւայ
ձեւացած է 'ի բառէն մատան, նշա-
նակելու համար աւելի ընդհանուր
կերպով՝ ո՛ր եւ ինչ տեղի:

* * *

Դիողոր Սիկիլիացւոյն հետեւեալ պատմութիւնն ալ հետաքրքրական է: Ասորոց Ասկազոն քաղաքին մօտ Տէրէլւալ անուն զիցունոյ մը մեհեան կայ: Դիցունոյն զիսէն զատ բոլոր մարմինը ձուկ մըն է: Քուրմերը կ'ըսեն թէ Անահիտ այս զիցունոյն իրեն դէմ բրած մէկ թշնամանացը 'ի վրէժինդութիւն, անոր արտին մէջ տարփունք մը արծարծեց Ասորի գեղեցիկ պատանւոյ մը վրայ, եւ այն ամօթալի սիրոյն արդիւնքն եղաւ աղջկան մը ծնունդը: Ուստի զիցունին ամաչելով նախ առաջին զայն պատանին անհետացոյց, եւ ապա այն նորածին մանուկը ամայի տեղ մը նետել տուաւ, եւ ինքն ալ տխրութենէն ինքզինքը լիճ մը նետեց, ուր փոխեցաւ 'ի ձուկն:

Իսկ այն նորածին աղջիկը հրաշք խնամուեցաւ աղանձներէ, ուր շատ կային, որք թեւերնուն ներքեւ կը տաքցընէին զանիկայ, եւ իրենց կտուցովը կաթ եւ պանիր մօտակայ հանդրուանէ մը բերելով կը սնուցանէին:

Ժամանակէ մը ետքը հովիւներ նկատողութեան առնելով այս թրուշուններուն անսովոր փանքը, եւ հետազօտելով գտան այն փոքրիկ աղջիկը, եւ գեղեցկութեանը վրայ զմայլելով առին, տարին, թագաւորին հօտապետին ընծայեցին: Այն ալ որովհետեւ զաւակ չունէր, առաւ, մեծ խնամքով սնոյց զանիկայ, եւ անուանեց՝ Շամիրամ, որ Ասորերէն աղանձի ըսել է:

Այս է Շամիրամայ ծննդեան առասպելը (Գէրդ, Բ. Դ.):

Այս բանասիրական հետազօտութիւնները թէ եւ քիչ շատ արժէք մ'ալ ունենան, սակայն միշտ գովելի է եւ բարեպաշտական այնպէս ընթանել, ինչպէս որ մեր պատմութիւնը մեզ աւանդած է:

ՅՈՒՆԱՊ, Արաբ. Էն-Նու, նոյն նշանակութեամբ:

ՅՈՒՆԱՊԻ, (ծառք):

ՍԱԻՐԵՄ, Լատ. seducere, մոլորեցընել:

ՍԵՐՏԵԼ, (սնդիկ):

Եւ 'ի հակառակէն

ՍԱՐՏՆՈՒԼ, — Մանուկ սարտուցեալ 'ի ստենէ մօր իւրոյ (Սալ, ձվ. 2): (Հատուցեալ 'ի ստենէ):

ՏԱՊԱԿ, Պրս. Բալէ, Բալէ, Տճ. Բալէ: Շատ խորութիւն չունեցող տափակ պնակ՝ սեղանի վրայ կամ կերակուրի գործածելիք:

Յորմէ

ՏԱՓԱՐԱԿ, — Եփին 'ի տափարակն (Ա. Թաթ. Ժէ. 20): — Իջեալ 'ի տեղի մի տափարակ (Ղապ. Զ. 17):

ՏԱՓԵՄ, հարթել զհող: — Եթէ զերկիրն պատահելով թողուն եւ չտափեցեն (Ուլ. Բ. Թէ. 1):

ՏԱՓԱՆ, (գործի տափելոյ) — Կոշտք տափանօք փխրին:

ՏԱՓԱՔԻԹ, — Զայր: . . . տափաքիթ եւ խորակն (Ուր.):

Յն. πλάττω, նշ. ափ տափարակ:

ԶՈՊԱՅ, բառ երբ. Էղջ, որ նշ. ծաղրին կամ ռեհան, Յն. ὀρίγανον:

ՅՈՒՆՅ, ՅՆԾԱԼ, (իրր շարժիլ, ցաթկոտել): (Տես զբառը):

Յորմէ

ՅՆՅՈՒՂ, — Յնցուղք հրոյ, (Տճ. Ժէլէլէմ):

ՏԵՂ, ԵՏՂ, (տես զբառագ) :
 Յորմէ 'ի հակառակէն
 ՏԵՂԱԼ, բաղդ. հիւսել եւ հոսել :
 Իսկ
 ՏԱՐԱՓ, ('ի տարփայոյ), բաղդ.
 գէճ, գիծութիւն, ամպ, շամբշիմ :

ՎԱՐԱՏԵԼ, ՎՏԱՐԵԼ,
 Յորմէ
 ՓԱՐԱՏԵԼ, տես եւ փարիմ :

ՍՈՂՈՒՆ, (տես զբառագ) :
 Յորմէ
 ՍՈՒՂ, բաղդ. կարիճ եւ կարճ,
 ձուկն եւ ձիգ :

ԲՆԱԻ, (ամենեւին, ՏՃ. հիւ) :

Հայերէնի յատուկ ոճով կը գործածուի հարցական ձեւով : Յունարէնը պատասխանող բառ մը չունի :

— Դեւ գոյ 'ի նմա եւ մոլեգնի, զի՞ բնաւ լսէք նմա (Յովհ. Ժ. 20) :
 — Բնաւ եւ անուանի իսկ 'ի ձեզ ընդէ՞ր պոռնկութիւն (Ա. Կ-ընթ. Ե. 1) :

— Դու ընդէ՞ր բնաւ պատմես զարդարութիւն իմ (Սաղ. 45) :

— Ընդէ՞ր իսկ բնաւ մկրտին վասն նոցա (Ա. Կ-ընթ. ԺԵ. 30) :

Բնաւ բառը խօսքին կարգէն թէ որ դուրս ձգելու ըլլաս, խօսքը փոփոխութիւն չի կրեր, չալլալիւր, նոյն միտքը կուտայ :

Այս կերպ զրուցուածքի մօտ թուրքերէնը քիչ մը մօտաւորութիւն ունի, հիւշդեյն չէ, օլդ-ը Բնա : Որ նոյնն էր եթէ ըսէր, դեյն չէ, օլդ-ը Բնա :

ՅՈՒՅԱԿ ԲԱՌԻՅ

Ա

Արեթ	67	Ալեորիմ	317	Ակն (ականք)	250
Արեղայ	292	Ալիւր	316	Ակն (ակունք)	169-250
Ազահ	251	Ալիք	317	Ակնկալեմ	169
Ազահեմ	252	Ալոջք	277	Ակն ունիմ	169
Ազանիմ	275	Ալք	317	Ակն վանի	343
Ազարակ	275	Ալանթոր	317	Ակոնիատն	165
Ազի	356	Ալանթորաբոյն	316	Ակումբ	128
Ազոյքք	275	Ալոյան	316	Ակոս	352
Ազոն	111	Ալոյեան	112	Ակոս պատառեմ	352
Ազոնարար	112	Ալորթ	112	Ակ	19
Ազոնիատայք	112	Ալորթիմ	156	ՋԱՅԻ հարկանեմ	242
Ազուգայ	60	Ալատ	156	Ահարկանեմ	19
Ազուցանեմ	275	Ալատ	58	Ահա	334
Ազաւ	210	Ալատմէտ	160	Ահարկու	19
Ազամանդ	88	Ալատմաղ	158	Ահաւազիկ	334
Ազամանդեայ	89	Ալատարմաղ	158	Ահաւանիկ	334
Ազազուն	278	Ալատարք	303	Ահաւաթիկ	334
Ազատ	51	Ած	126	Ահեկան	313
Ազրն	248	Ածելի	126	Աղ	316
Ազդ	309	Ածելմ	126	Աղ առնում	317
Ազդ	302	Ածել զհերս	126	Աղ եւ հաց ուտեմ	317
Ազդ առնեմ	302	Ածխանամ	138	Աղ (փարախ)	317
Ազդեմ	302	Ածղանամ	138	Աղադ	28
Ազդոյ	302	Ածու	126	Աղադաւ	28
Ազդր	302	Ածուխ	138	Աղախին	317
Ազն	76	Ածուղ	138	Աղաձրի	311
Ազոխ	141	Ակահ	38	Աղաւատանք	58
Աթերայ	154	Ակաղձեալ	181	Աղաղակ	80
Աթու	153	Ակաղձուն	181	Աղամ	316
Աթուլթայ	333	Ական հատանեմ	251	Աղամող	5
Աթուր (առ, ընդ)	154	Ականջք	329	Աղամողեմ	5
Ալեոյթ	317	Ականք	250	Աղանդ	222
Ալեոր	317	Ական	100	Աղաչեմ	326
		Ակատ	113	Աղաջուր	316
		ՅԱԿՏԻՐԱ կամ	192	Աղարծի	311

Աղարտիմ	316	Աղքատ	34	Ամիճ	211
ՅԱղարտ վարեմ	316	Աղօթիկեր	35	Ամիս	270
Աղաւնի	256	Աղօթք	326	Ամլան	220
Աղբ	196	Աղօրի	316	Ամղք	37
Աղբիւս	196	Աճապարեմ	121	Ամուլ	37
Աղբիւր	195	Աճառ	71	Ամուսին	308
Աղեղն	42	Աճառապատ	71	Ամուսնանամ	308
Աղեղնաւոր	43	Աճեմ	108	Ամուր	114-237
Աղեղնաւորութիւն	43	Աճեցուցանեմ	108	Ամուրի	36
Աղերս	28	Աճիւն	71	Ամոք	359
Աղերս ապականու-		Ամ	276	Ամոքումն	359
թիւն	28	Ամազոնք	229	Ամոքիմ	359
Աղերսեմ	28	Ամամ	52	Ամպ	128
Աղերս մատուցանեմ	28	Աման	51	Ամպարիշտ	192
Աղէ	126	Ամանամ	52	Ամպարշտիմ	192
Աղէկատ	117	Ամանեմ	52	Ամպրոպ	128
Աղէտք	327	Ամաչեմ	250	Ամբանամ	237
Աղի	316	Ամառն	255	Ամբաւ	291
Աղիճ	59	Ամբ	128	Ամբաւենի	291
Աղիւս	352	Ամբառնամ	245	Ամբոց	237
Աղիւսակ	352	Ամբաստանեմ	128	Ամբուլթիւն	114-237
Աղիք	317	Ամբաստան լինիմ	128	Ամիտի	25
Աղիս	182	Ամբար	193	Ամիտիեմ	26
Աղիսաղիսեմ	182	Ամբարեմ	193	Ամօթ	250
Աղիսամաղիս	182	Ամբարձումն	245	ՋԱմօթի հարկանեմ	250
Աղիսեմ	182	Ամբարտակ	245	Ամօթխած	19
Աղիկաղկ	35	Ամբարտաւան	245	Այգ	355
Աղկր	200	Ամբաւ	233	Այգի	356
Աղճատանք	59	Ամբիծ	344	Այգորելի	203
Աղճկորդի	59	Ամբոխ	25	Այգորեմ	203
Աղմուկ	80	Ամբոխիմ	25	Այգ	107
Աղմկիմ	80	Ամբոկ	217	Այգչափ	107
Աղնիթոր	316	ՅԱմբոկ ածեմ	217	Այգպէս	107
Աղուէս	259	Ամբողջ	164	Այգրէն	107
Աղջամուղջ	32	Ամբոյտ	128	Այգքան	107
Աղջիկ	59	Ամբրաւ	291	Այթիւ	192
Աղտ	316	Ամբրաւենի	291	Այթմ	360
Աղտաղտ	316	Ամնիթիւսթոս	250	Այթմիկ	259
Աղտաղտին	316	Ամնիթոլս	250	Ային (մասնիկ)	115
Աղտաղտուկ	316	Ամինախումբ	188	Այլ (ած .)	218
Աղտեղացուցանեմ	316	Ամինաժողով	188	Այլ (շաղ .)	218
Աղտեղի	316	Ամինայն	281	Այծ	355
Աղտիւր	196	Ամինեքեան	281	Այծեամն	191
Աղրայ	221	Ամինեքին	281	Այծեմիկ	191
Աղցաւոր	317	Ամէն	281	Այծեակաճ	310
Աղցք	317	Ամիկ	211	Այծիք	355

Այս	10	Անգուշեմ	225	Անծամ	171
Այս (գոյ.)	20	Անդ (գյ.)	170	Անկան	180
Այսահար	20	Անդ (մկ.)	95	Անկանեմ	125
Այս հարցուկ	20	Անդանեմ	209	Անկանիմ	124
Այսուհետեւ	134	Անդամ	304	Անկեալ կամ	124
Այսչափ	123	Անդանօր	95	Անկանիմ (ընդ)	124
Այսպէս	112	Անդատակ	334	Անկանի	125
Այսրէն	107	Անդատանք	170	Անկ է	125
Այսքան	123	Անդարձ	270	Չէ Անկ	125
Այսքանի	123	Անդարձագիր	270	Անկար	247
Այսնում	134	Անդեղայ	24	Անկաւոր	125
Այսուց	134	Անդերձ	270	Անկիւն	24
Այսք	134	Անդերձապետ	270	Անկղիտանամ	58
Այր	289	Անդէճ	209	Անկողին	324
Այր (բ. իւ.)	290	Անդէպ	284	Անկունեմ	225
Այր մարդ	290	Անդոն	220	Անկուածոյ	125
Այրեմ	289	Անդոնական	220	Անկումն	124
Այրի	37	Անդոյր	263	Անկուշեմ	225
Այց առնեմ	226	Անդորր	263	Անկուշտ	49
Այցելու	226	Անդունդք	262	Անհատ	83
Այցելութիւն	226	Անդրանիկ	304	Անհամ	272
ՅԱյց ելանեմ	226	Անդրալարտիք	108	Անհամիմ	272
Անագան	350	Անդրդուելի	215	Անհաւան	245
Անագորոյն	207	Անգրէն	107	Անհիթեթ	134
Անագորոն	207	Այգրէնածին	107	Անհետ	134
Անալութ	349	Անգրի	102	Անհմոութիւն	73
Անակնկալ	169	Անգրիանդ	102	Անհարին	260
Անամոքելի	359	Անգրիատ	102	Անհոյ	194
Անանուխ	267	Անգրուար	262	Անհուն	260
Անանջատ	148	Անեւր	29	Անձանձիր	322
Անանջրպետ	148	Աներբ	60	Անձաւ	125
Անապակ	100	Աներկեւան	130	Անձկամ	125
Անոպատ	162	Անզգամ	350	Անձկանամ	125
Անառակ	170	Անզգայ	350	Անձկացումն	125
Անատուն	10	Անէժք	70	Անձկութիւն	125
Անարդիլ	78	Անըմբեր	213	Անձն	12
Անաւազ	91	Անթառամ	319	Անձնամատն	355
Անբասիր	206	Անթիպատոս	101	Անձնատուր լինիմ	12
Անբարեփորձ	39	Անթիպատ	249	ՅԱնձն առնեմ	12
Անգամ	333	Անի (մասնիկ)	115	Անձուկ (գյ.)	125
Անգան	180	Անիծանեմ	70	Անձուկ (ած.)	125
Անգեղ	24	Անիրաւ	145	Անձրեւ	322
Անգիւն	24	Անիրաւեմ	145	Անճահ	292
Անգղ	354	Անիւ	45	Անճանապարհ	117
Անգղանեմ	225	Անիւիրտ	176	Անճիտեմ	97
Անգու	125	Անխաբիր	303	Անճոռնի	102

Անմեղ	225	Անքոյթ	55	Ապաստան	12
Անմեկին	30	Անօթ	51	Ապաստան առնեմ	12
Անմէտ	76	ՅԱնօթ առնում	52	Ապատ	162
Անմուռնջ	90	Անօտր	220	Ապարահ	180
Անմտութիւն	73	Անօրէն	289	Ապարանջանք	326
Անյանց	12	Աչակերտ	46	Ապարանք	180
Անյուռ	22	Աչակերտեմ	46	Ապար աշխարհ	110
Անչարժ	217	Աչխատ	162	Ապարասան	198
Անչէն	162	Աչխատ առնեմ	162	Ապարթանեմ	157
Անչուշտ	303	Աշխար	164	Ապարօշ	212
Անոյշ	261	Աշխարեմ	164	Ապացուցանեմ	290
Անութ	52	Աշխարհ	110	Ապաւանդակ	49
Անուն	94	Աշխարհաժողով	188	Ապաւէն	49
ՅԱնունանէ	94	Աշխարհախումբ	188	Ապաքէն	91
Այս անուն	94	Աշխարհածուհի	47	Ապաքէն ցապաք	91
Անուս	298	Աշխարհամատուռն	188	Ապաքինեմ	91
Անուր	44	Աշխէն	184	Ապերասան	198
Անուրժք	265	Աշխէտ	100	Ապինակ	76
Անպատում	346	Աշկարայ	355	Ապիրատ	30
Անպարապ	180	Աշուն	253	Ապխտեմ	186
Անպիտան	287	Աշտանակ	228	Ապշեցուցանեմ	298
Անջատ	148	Աշտարակ	228	Ապշիմ	298
Անջատեմ	148	Աշտանակեմ	228	Ապշութիւն	298
Անջրպետ	148	Աշտեայ	228	Ապուզնայ	348
Անջրպետեմ	148	Աշտիճան	228	Ապուխտ	186
Անտամ	10	Աշտուճ	228	Ապուշ	298
Անտատ	303	Աշագեղ	349	Ապուռ	157
Անտատեմ	303	Աշեղ	349	Առ (գյ.)	157
Անտուաղ	321	Աշք	169	Առ եւ ապուռ	157
Անտղիւտ	75	Ապա	127	Ապուր	157
Անպիհեր	243	Ապարանութիւն	106	Ապոեմ	157
Անվթար	214	Ապաթարց	121	Ապոպարեմ	341
Անվկանդ	195	Ապաժաման	276	Ապոտամբ	217
Անվրդով	215	Ապալեր	8	Ապոտամբութիւն	217
Անտառ	17	Ապախուրեմ	327	Ապտակ	214
Անրակ	44	Ապախտ	353	Ապրանք	157
Անցանեմ	11	Ապախտ առնեմ	353	Ապրեցուցանեմ	157
Անցք	11	Ապախտ լինիմ	353	Ապրիմ	157
Անիւռտ	87	Ապախտարք	303	Աջ	342
Անքակ	33	Ապականեմ	100	Աջող	342
Անքակութիւն	33	Ապահարզան	236	Աջողակ	342
Անքատ	93	Ապահարկ	131	Աջողեմ	342
Անքատանամ	93	Ապահով	49	Աջողիմ	342
Անքատիմ	93	Ապաշաւեմ	164	Առ (գոյ.)	45
Անքթիթ	55	Ապաշխարեմ	164	Առ (նախդիր)	45
Անքնին	72	Ապառաժ	117	Առ եւ գնաց առնեմ	103

Առագաստ	293	Աթիւնէ	233	Արած	242
Առաթուր	154	Ասղանի	244	Արածեմ	126
Առած	170	Ասուեայ	166	Արամազդ	289
Առակ	169	Ասուի	166	Արան (մասնիկ)	359
Առականեմ	169	Ասուն	10	Արատ	242
Առականք	169	Ասպանդակ	327	Արարի (բյ. կտր.)	290
Առակեմ	169	Ասպաստան	327	Արաց	313
Առակեմ (նշաւակեմ)	169	Ասպատակ	128	Արբանեակ	212
Առ ականէ	169	Ասպար	292-340	Արբենամ	128
Առ առակէ	169	Ասպարեմ	292	Արբի (բյ. կտր.)	128
Առանձին	104	Ասպարէզ	327	Արբշիտ	38
Առանց	11	Ասպարէս	327	Արբունք	129
Առապար	117	Ասպէս	112-128	Արգազիր	133
Առաջ	343	Ասպնջականութիւն	294	Արգահատեմ	133
Առաջի	343	Աստ	95	Արգանակ	214
Առասան	198	Աստանօր	95	Արգանդ	133
Առասպել	293	Աստիճան	228	Արգասիք	132
Առաստաղ	293	Աստղ	302	Արգաւանդ	133
Առատ	213	Աստղիկ	302	Արգելում	234
Առաւել	158	Աստուած	171	Արգոյ օր	132
Առաւելում	158	Աստուածակոյս	30	Արգոյս	132
Առաւիր	243	Աստուծ	228	Արգ (շղ.)	77
Առաւօտ	241	Ասր	165	Արգ (զբ.)	77
Առաքինի	14	Ատակ	64	ՅԱրգ	77
Առաքինութիւն	14	Ատակեմ	64	Արգար	78
Առաքուն	2	Ատակ լինիմ	64	Արգարեւ	78
Առեղծուած	238	Ատաղձ	181	Արգ եւս	77
Առեղծում	238	Ատափն	88	Ա. րգեօք	78
Առեւանդեմ	308	Ատեամ	200	Արգէն	77
Առէջ	190	Ատեան	347	Արգի	77
Առնիթեր	317	Ատեմ	200	Արգիծնեակ	77
Առիգած	293	Արէն (աշխ.)	220	Արգի հարսն	77
Առիւծ	237	Ատոք	141	Արգն	125
Առիւթեմ	54	Ատր(իւրարդութեան)	313	Արգնրնկէյ	125
Առհաւատչեայ	267	Ատրագոյն	313	Արգու	125
Առնարար	112	Ատրաչէկ	313	Արեդ	15-313
Առնեմ	290	Ատրճանակ	313	Արեդ ամիս	313
Առնում	291	Ատրուշան	313	Արեդ զուռն	313
Առողանեմ	15	Ատրպատական (աշխ.)	314	Արեդ քաղաք	313
Առողջ	342	Ատրի	14	Արեդունի	313
Առոյգ	14	Արադ	14	Արեդիւր	313
Առու	22	Արադազիր	14	Արեդակն	15-313
Առուակ	22	Արադախամուր	237	Արեդակնատենչիկ	206
Առուոյտ	241	Արազամիտ	14	Արեւ	238
Առեղն	244	Արադեմ	14	Արեւակ	241
Առեմ	10	Արադիլ	15	Արեւելք	238

Արեւիշուշտ	206	Արուեստականութիւն	172	Աւանդատուն	51
Արեւմուտք	238	Արուեստեմ	172	Աւանդութիւն	51
Արէն (մասնիկ)	289	Արուեստող	172	Աւաշ	100
Արթուն	78	Արուեսակ	206	Աւաթիկ	339
Արի	238	Արուք	14	Աւադիկ	334
Արիւն	163	Արջ	104	Աւատ	122
Արիւն խաղողոյ	163	Արջառ	86	Աւատամ	122
Արծաթ	31	Արջասպ	32	Աւար	137
Արծարծանեմ	32	Արջն	32	Աւարեմ	137
Արծուի	238	Արջնաթոյր	32	Աւար հարկանեմ	137
Արծնեմ	32	Արջնող	32	Աւարտ	311
Արկած	243	Արւէն	277	Աւաքեմ	91
Արկանեմ	243	Արտ (նիս. խափ.)	62	Աւել	157
Արկանիկիք	243	Արտ (զյ.)	170	Աւել ամեմ	158
Արկղ	199	Արտախուրակ	62	Աւելի	158
Արկահանք	244	Արտախուրեմ	327	Աւետարան	122
Արհամարհ	243	Արտանուագ	62	Աւեր	157
Արհամարհեմ	243	Արտաշատ	162	Աւերած	157
Արհա իրք	243	Արտասահմանութիւն	104	Աւերակ	157
Արհեստ	172	Արտասահմանութիւն	104	Աւերեմ	157
Արհեստաւոր	172	Արտասութիւն	62	Աւիշ	89
Արհի	360	Արտաւան	245	Աւիշիկ	89
Արձագանդ	329	Արտաքին	62	Աւիւն	188
Արձակ	32	Արտաքոյ	62	Աւսարդ	312
Արձակալայրք	199	Արտաքուտ	62	Ափ	66
Արձան	32	Արտաքս	62	Ափ յափոյ	67
Արձանանամ	32	Արտեւան	245	Ափն	67
Արճիճ (աշխ.)	157	Արտեւանունք	245	Ափիւմ	298
Արմանամ	237	Արտունութիւն	213	Ափսեայ	221
Արմատ	237	Արտօսր	62	Ափսոս	186
Արմաւ	291	Արք	214	Աք	211
Արմաւենի	291	Արքայ	214	Աքաղաղ	89
Արմն	237	Արքունի	214	Աքացեմ	211
Արմնիմ	237	Արօտ	190	Աքացի	211
Արմուկ	24	Արօր	190	Աքեացք	211
Արմունկն	24	Արօրադիր	190	Աքլոր	344
Արմաիք	102	Արօրադիր առնեմ	190	Աքծան	211
Արշալոյս	203	Աքօրեմ	190	Աքստեմ	211
Արշաւառոյր	152	Աւագ	91	Աքսորանք	104
Արշաւեմ	240	Աւագակ	321	Աքցան	211
Արոյր	157	Աւագան	321		
Արու	238	Աւաղ	219		
Արուագէտ	72	Աւան	94		
Արուարձական	199	Աւանանամ	94		
Արուեստ	172	Աւանդ	51		
Արուեստակեմ	172				

Բ

27
202
333

Բաղ	104	Բանաբաղ	333	Բարունակ	348
Բաղմարեղուն	329	Բանդ	23	Բարք	339
Բաղմաղունի ակն	162	Բանկ	151	Բաւ	233
Բաղմախաղիս	182	Բանջար	158	Բաւակ	233
Բաղմական	141	Բանտ	23	Բաւական	233
Բաղմիմ	141	Բաշ	167	Բաւանդակ	233
Բաղմութիւն	141	Բաշիս	167	Բաւեղ	23
Բաղուկ	197	Բաշիսիմ	167	Բաւիղ	22-23
Բաղում	141	Բաշազանք	202	Բելիմ	36
Բաժ	349	Բաւ	8	Բդեաշիս	184
Բաժակ	349	Բաշաշ	86	Բդիշիս	184
Բաժանեմ	349	Բաւնամ	245	Բդիշիս	184
Բաժին	349	Բաւնամ Թողում	103	Բեկանեմ	202
Բախում	202	Բաւ	28	Բեկոր	202
Բախա	24	Բաւտ	24	Բեկտեմ	202
Բակ	202	Բաւտարան	23	Բեհեղ	88
Բակ աւնում	202	Բաւրանք	206	Բեղմիաւոր	329
Բակ (լուսնի)	202	Բաւրեմ	206	Բեղնաւոր	329
Բակ (ոչխարաց)	202	Բար (մանիկ)	112	Բեմ	111
Բակկախորան	208	Բարակ (ած.)	201	Բեռն	245
Բահ	219	Բարակ (գյ.)	201	Բեր	213
Բաղ (մանիկ)	202	Բարակ (բորակ)	117-201	Բերան	99
Բաղայք	202	Բարակուման	201	Բերանանամ	99
Բաղանիք	221	Բարազան	201	Ի բերան	99
Բաղարջ	220	Բարաւոր	201	Բերդ	338
Բաղբաղայք	202	Բարանջ	202	Բերեմ	213
Բաղբաղանք	202	Բարբարոս	209	Բերկրեալ	183
Բաղբաղեմ	202	Բարդ	338	Բեւեկն	233
Բաղբաղանք	202	Բարդեմ	338	Բեւեւ	282
Բաղնդն	42	Բարեկամ	194-282	Բեւեւեմ	282
Բաղձամ	318	Բարեկենդան	216	Բեւր	205
Բաղձք	318	Բարեկենդանու թիւն	216	Բզէղ	89
Բամ	27	Բարի	213	Բզդեմ	89
Բամբասանք	28	Բարկ	252	Բթեմ	68
Բամբասում	18	Բարկանամ	252	Բժժմանք	149
Բամբիշ	129	Բարկանամ	252	Բժիշկ	149
Բամբիշն	129	Բարկութիւն	252	Բիբ	36
Բայ (բյ.)	28	Բարձ	246	Բիբեմ	36
Բայ (ած.)	27	Բարձումն	245	Բիթ	344
Բայանամ	28	Բարձր	246	Բիծ	344
Բայոց	28	Բարձրանում	246	Բիր	127
Բան	28	Բարձրաւանդ	313	Բիրաւ	338
Բանակ	199	Բարձրաւանդակ	313	Բիրբ	205
Բանակիմ	199	Բարձրեալ	246	Բիւրարեղուն	329
Բանամ	99	Բարձք	246	Բիւրաւոյ	205
Բանաստեղծ	355	Բարութիւն	213	Բլթակ ունկան	249

Բլիթ	249	Բու.	206	Բքարեր	233
Բլշակ	338	Բութ	68	Բթ	82
Բլշակնութիւն	207	Բու. ժու. մի	149		
Բլշանամ	207	Բուծ	68		
Բյուր	10	Բուծանիւմ	68	Գ	
Բխեմ	284	Բաւն	199	Գ	223
Բծեմ	344	Բաւն ծառայ	199	Գագաթն	344
Բձկան	344	Բաւնեմ	99	Գաղաղ	96
Բզխեմ	284	Բաւո	226	Գաղան	53
Բզջախոն	164	Բաւոն	226	Գաղար	158
Բզուկ	300	Բու սանիւմ	68	Գաղպէն	142
Բնակ	199	Բու սուղանեմ	68	Գալարեմ	207
Բնակեմ	199	Բու. տ	68	Գալարու. մի	207
Բնակութիւն	199	Բու. տառտան	104	Գան	68
Բնաւ	362	Բու. բզն	211	Գանալէժ առնեմ	301
Բնիւն	328	Բու. բզ	338	Գանաւ անդ	313
Բնութիւն	199	Բու. բեմ	104	Գանաւ անդակ	313
Բնչեմ	89	Բու. բու. առ	233	Գանոյք	68
Բոզ	174	Բու. բու. լառ	233	Գաղեմ	68
Բոլոր	43	Բու. բու. մի	104	Գաղթեմ	34
Բոլորեմ	43	Բու. բալառ	233	Գաղութ	34
Բոկ	249	Բու. բ	233	Գաղչ	206
Բոխանամ	249	Բչեմ	89	Գաղտ	297
Բոլորք	201	Բաւեմ	226	Գաղտագողի	297
Բոլորեմ	201	Բանալիք	226	Գաղանի	297
Բոլջախոն	161	Բանալարեմ	226	Գաղաուկ	297
Բոմբիւն	333	Բանանամ	226	Գան	309
Բայթ	198	Բանաւ որ	226	Գանան	309
Բայժ	149	Բանաքար	334	Գամ	279
Բայլ	250	Բանեմ	226	Գամ (բշ.)	278
Բայն	199	Բանի	226	Գամազիւտ լինիւմ	279
Բայր	101	Բանկիւմ	226	Գամազիւտ լինիւմ	279
Բառ	161	Բանութիւն	226	Գամ մի	280
Բառք	329	Բանդի	226	Գամ քան զգամ	280
Բախանդակ	233	Բանեմ	68	Գամիւռ	224
Բաժր	233	Բարբիւն	221	Գայթեմ	55
Բառառ	161	Բրածեմ	127	Ի գայթի կամ	55
Բար	161	Բրդեմ	339	Գայթ Ի գայթ	55
Բարակ	117	Բրդիւմ	338	Գայթակզիւմ	55
Բարառ	161	Բրեմ	226	Գայթակզութիւն	55
Բարբորիւտ	161	Բրէւտ	360	Գայիտոն	192
Բարբորք	178	Բրինչ	357	Գայլ (կապանք)	356
Բարբաբեմ	178	Բրու. տ	338	Գայլ	356
Բարառ	161	Բրաազդոն	338	Գայլախաղ	19
Բարառութիւն	161	Բրաանամ	338	Գայռ	250
Բոյ	7	Բրաութիւն	338	Գան	123

Փամպ	124	Զփհանի հարկանեմ	73	Փիտուն լերուք	72
Փանդիւն	329	Զփհանի հարկանիւմ	242	Փիր	274
Փան ըմպեմ	123	Փերապոյն	356	Փիրանամ	211
Փանկ	124	Փերան	125	Փիրպ	42
Փան հարկանեմ	123	Փերանդի	125	Փիրկ	42
Փանձ	21	Փերպաստան	325	Փիրկք	42
Փանձակ	22	Փերկզման	264	Փիրք	274
Փանձահատ	22	Փերկզմանակրկիւ	248	Փիւղ	348
Փանձիւմ	21	Փերի	191	Փրան	207
Փանչեցուցանեմ	329	Փերծում	347	Փրեմ	207
Փանչիւն	329	Փերմակ	111	Փրկապար	207
Փառապեղ	309	Փզաթ	56	Փրկաանեմ	83
Փա, աղիղ	309	Փզեմ	57	Փլորեմ	207
Փառապիւղ	309	Փէթ	57	Փլորումն	207
Փարդափեմ	176	Փէճ	73	Փլուխ	227
Ի քարդափա յաանեմ	176	Փէչ	174	Ի զլուխ ելանեմ	227
Փարեղին	200	Փէորգ	133	Ի զլուխ հանեմ	227
Փարեղէն	191	Փէջ	73	Փծում	307
Փարի	191	Փէս	265	Փձեմ	307
Փարչանամ	156	Փէտ	72	Փձում	307
Փարչապար	105	Փէր	211	Փմիւթ	325
Փարչիկ	156	Փիւմ	55	Փմիւթ արդ	325
Փարչիւմ	156	Փիւմ	55	Փմիւթ եւոյ	325
Փարուն	255	Փմիւմպոյն	106	Փնամ	207
Փառազան	221	Փմիւմիւմ	106	Փոպ	297
Փառազանիքաւ-		Փմիւմութիւն	106	Փոգանամ	297
թիւն	173	Փմիւմ-ւթիւն	106	Փոգ	274
Փառաթ (աշխ.)	96	Փմիւմ	160	Փոգեմ	274
Փառակ	96	Փմիւմութիւն	160	Փոգջիւր	274
Փառաւ	74	Փիւմանամ	73	Փոգցեմ	274
Փառաւապետ	74	Փիւմին	73	Փոլ (անուն)	206
Փառիթ	135	Փին արկանեմ	123	Փոլանամ	206
Փպտանք	300	Փին հատանեմ	83	Փոլոյի	206
Փգուեմ	300	Փին	123	Փոլորի	206
Փիւլում	207	Փին (մանիկ)	218	Փոհ	252
Փիւղ	356	Փինիւրաղութիւն	19	Փոհանամ	252
Փիւղապոյն	125	Փինիւպաշտ	193	Փոհար	250
Փիւղգիւղ	197	Փինի	260	Փոլ	297
Փիւղգիւղանք	197	Փինդ	55	Փոլանամ	297
Փիւղգիւղեմ	197	Փինձ	45	Փոհ (բյ.)	278
Փիւղգիւղիկ	356	Փիւլատեմ	174	Փոմք (անուն)	278
Փիւղգիւղապոյն	218	Փիւլիւր	77	Փոմէչ	97
Փիւղճեք	197	Փիւլութիւն	73	Փոլթ	69
Փիւտ	73	Փրաւոր	265	Փոյն	217
Փիւտամոյն	52	Փրոեմ	72	Փոն (մանիկ)	218
Փիւտին	73	Փրաւուն	72	Փոնեւ	57

Գանեաց	57	Գրտապանակ	165	Դաշն (տծ.)	90
Գանէ	57	Գրաստ	190	Դաշն (զյ.)	90
Գանչ	162	Գրաւ	267	Դաշնակաւոր	90
Գոչեմ	329	Գրաւական	267	Դաշոյն	90
Գոչեցուցանեմ	329	Գրաւեմ	267	Դաշտ	38
Գոռ	80	Գրգանք	42	Դաշտան	38
Գոռամ	80	Գրգեմ	42	Դաշտանիկ	38
Գոռիս	352	Գրգիռ	42	Դառն	150
Գոռոց	80	Գրգռեմ	42	Դառնամ	120
Գովեմ	300	Գրգանք	320	Դառնանամ	120
Գորգ	133	Գրեմ	274	Դառնացուցանեմ	120
Գործ	133	Գրիս	125	Դառնիճ	262
Գործ	133	Գրկեմ	41	Դաս	117
Գործեմ	133	Գրոհ	25	Դասեմ	117
Գործի	133	Գոչեմ	329	Դաստակ	38
Գործիական (հոլով)	134	Գօս	35	Դաստակերտ	273
Գործօն	133	Գօսանամ	35	Դատառակ	293
Գորով	207-348	Գօտի	135	Դատարակ	38
Գորովիմ	207-348			Դատ	19
Գորա	205-216	Դ		Դատախազ	19
Գու թ	55			Դատ առնեմ	19
Գու ժեմ	69	Դ (դիմորոշ յօդ)	48	Դատարկ	181
Գու ժկան	69	Դագաղք	63	Դատարկածեան	100
Գուղձ	211	Դադարեմ	276	Դատարկանամ	181
Գու ճ	230	Դալար	175	Դատարկապարտ	100
Ի գուճս անկանիմ	230	Դալարի	175	Դատաւոր	19
Ի գուճս իջանեմ	230	Դալուկն	175	Դատափետ առնեմ	108
Ի գուճս կամ	230	Դահանակ	115	Դատիմ	19
Ի գուճս հարկանիմ	230	Դահեկան	210	Դար	276
Գու մէջ	114	Դահիճ	103	Դար (գազաթն)	276
Գու միջ	113	Դահլիճ	103	Դար (զոյգ թիւ)	276
Գունացոյն	218	Դաղձ	176	Դարան	276
Գունակ	218	Դամարճակ	275	Դարանամուտ	276
Գունատ	83	Դամբան	224	Դարանիմ	276
Գուն գործեմ	72	Դայեակ	219	Դարապան	357
Գունց	25	Դայեկեմ	219	Դատաստան	17
Գունա	25	Դայեկորդի	219	Դարաւանդ	276-313
Գուշակ	69	Դալալիկ	106	Դարրին	153
Գու սան	69	Դանակ	281	Դարրնեմ	153
Գու րդէն	200	Դանց	210	Դարիմ	276
Գու չէ (բյ.)	278	Դանդաղ	12	Դարիւ եւ դարիւ	204
Գաւհ	25	Դանդաղանք	12	Դարձեալ	121
Գաւհիկ	25	Դանդաղիմ	12	Դարման	178
Գաւարաւ	75	Դանդաղեմ	12	Դարպաս	331
Գաւանեմ	74	Դանդաւաւանդ	89	Դաւ	246
Գրտապան	165	Դաշխուրան	151	Դաւաճանեմ	246

Դաւանեմ	246	Դժպհեմ	222	Դուլ առնեմ	183
Դաւեմ	246	Դժպհի	223	Դուխտ (Ի բարդու-	
Դափիւն	153	Դժպհութիւն	223	թեան)	186
Դափր հատանեմ	153	Դի	288	Դուն	118
Դզմնի	332	Դիակն	288	Դունն	120
Դզում	332	Դիեմ	219	Դուտոր	185-277
Դեղեւիմ	284	Դիկցուցանեմ	219	Դուր	101
Դեհ	200	Դիմակ	322	Դուրցն	320
Դեհկան	200	Դիմակաւոր	322	Դուրս (ի , առ)	120
Դեհկանութիւն	200	Դիմեմ	322	Դուրս (աշխ.)	120
Դեհպետ	200	Դիպակ	223	Դովեմ	153
Դեղ	175	Դիպակագործ	223	Դպիր	181
Դեղ դարար	175	Դիպահաւոր	236	Դպրոց	181
Դեղին	175	Ի զիպահոյ կամ	236	Դպրութիւն	181
Դեղձ	175	Ի զիպահոյ կամ	236	Դանապան	275
Դեղձան	176	Դիպիմ	284	Դատիկան	148
Դեն	174	Դիպող	284	Դարով	206
Դեսպակ	62	Դիտեմ	61	Դարովեմ	206
Դեսպան	61	Դիրիւ տար առնեմ	103	Դրախտ	17
Դեր (Ի բարդու-		Դիւայլուկ	11	Դրատտ	17
թեան)	258	Դիւթ	61	Դրամ	348
Դերանիկ	304	Դիւր	263	Դրանդ	111
Դերիւ	18	Դիւրեմ	263	Դրանդի	111
Դերիւ անամ	18	Դիւրին	263	Դրաւչակ	287
Դերձակ	270	Դիք	287	Դրդեմ	215
Դերձան	270	Դրամ	183	Դրկեցուցանեմ	215
Դեւ	288	Դրիին	249	Դրդուեմ	215
Դէմ	322	Դրդեմ	215	Դրդուեցուցանեմ	215
Դէմ լանդիման	322	Դրդեցուցանեմ	215	Դրժեմ	90
Դէմգէմ	322	Դմակ	101	Դրնդիւն	215-262
Դէմք	322	Դնդիրք	317	Դրոյ	110
Դէպ	284	Դնդիւն	262	Դրոյմ	287
Դէպք	284	Դնդանք	12	Դրոյմեմ	287
Ի գէպ	284	Դնդչեմ	12	Դրուտդ	349
Դէտ	61	Դնեմ	103	Դրուտտ	335
Դմ. (մանիկ)	144	Դչխոյ	184	Դրուտդեմ	349
Դմիսեմ	144	Դողամ	131	Դրուտտեմ	335-348
Դմկամ	144	Դողումն	131	Դրուտտիք	348
Դմնիկ	144	ԶԴողման հարկա-		Դրուծ (Ի բարդու-	
Դմոխրմիւր	213	նիմ	242	թեան)	90
Դմոխք	264	Դոյզն	92	Դրտով	206
Դմուար	144	Դոյլ	182	Դրտովեմ	206
Դմուարածին	144	Դարակ	192	Դրոշ	287
Դմուարաւ	144	Դու	283	Դրոշակ	287
Դմուարին	144	Դու զնաքեայ	92	Դրոշեայ	287
Դմպատեհ	150	Դուծ	209	Դրոշեմ	287

Ն	Եղուկ	145	Երանք	145	
Երբայեցիրէն	222	Եղջերիկ	196	Յերաշխի առնում	59
Երբայեցի	222	Եղջիւր	196	Երաշխաւոր	49
Եղ	283	Եղջիւր	196	Երաշա	49
Եղակոն	283	Լնի	118	Երաշտութիւն	49
Եղն	69	Լնի (մանիկ)	115	Երատանակ	198
Եղնիկ Կալապի	355	Եղերիւմ	355	Երատա	146
Եղր	51	Եղիսկոպոս	61	Երատանք	146
Եղր (յակ. անուն)	51	Էռ 'ի բարդու-		Երբ	60
Եթեր	192	թեան)	285	Երբեմն	60
Եթէ	174	Էռամ	154	Երբէք	60
Երանեմ	239	Էռամեմ	285	Երբ	133
Երանել յաչաց	239	Էռանիւն	285	Յերբ արկանեմ	173
Յազուց երանել	240	Էռանք	65	Երգիծանիւմ	173
Ելուդակ	240	Էռանդն	155	Երգիծումն	173
Ելուդանեմ	240	Էռանդուն	155	Երգիծուցանեմ	173
Ելունդն	308	Էռատանի	285	Երգ	277
Եկեղեցանամ	181	Էռ	283	Երգմախոր	123
Եկեղեցի	181	Էռ (բյ. կար.)	120	Երգմակեր	123
Եկեղեցուցանեմ	181	Էռ ընդ եռ	134	Երդնում	268
Եկեղեցիստէս	181	Էռող	196-362	Երդում	268
Եկի (բյ. կար.)	278	Էռ հասկ	196	Երդումն ուտեմ	123
Եղանակ	255	Էռու. (բյ. կար.)	120	Երեխայ	214
Եղանիւմ	239	Էռուն	120	Երեխայրիք	312
Եղբայր	195	Էռուք	120	Երեկոյ	131
Եղեամն	8	Էռուք	120	Ընդ երեկոյս	131
Եղեռ	204	Երապ	14	Երեկոյ	131
Եղեր	204	Երապեմ	14	Երեկորեայ	131
Եղերական	204	Երապընթաց	14	Ընդ երեկս	131
Եղերամայր	204	Երապումն	14	Երիտուն	286
Եղերերդութիւն	204	Երապ	269	Երեւք	269
Եղեւնի	256	Երապմոն	235	Երեր	154
Եղէկ	261	Երամիչա	305	Երերիւմ	154
Եղէկն	87	Երախ	22	Երիւտի	241
Եղի	59	Երախակայ	22	Երիւթիւմ	241
Եղի խանձեալ	59	Երախայ	214	Երիւոյթ	241
Եղիծ	59	Երախայրիք	312	Երիք	285
Եղինջ	59	Երախանք	140	Երիքորիւր	241
Եղծանեմ	239	Երախատուոր	49	Եր'ըբարձէն	37
Եղկ	144	Երախտիք	49	Երիքտաւան	121
Եղկանամ	145	Երակ	121	Երէ	286
Եղկելի	145	Երամ	25	Երէզ	268
Եղկութիւն	145	Երամակ	25	Երէկ	132
Եղձանամ	318	Երանդ	337	Երէն (մանիկ)	289
Եղն	256	Երանի	347	Երէց	285

երթամ	278	երկպառակիր	201	Ձատիկ	68
երթալ գիւրովին	230	երկապրի	152	Ձառուցանեմ	82
երթեւեկ	286	երկրպագեմ	213	Ձարգանամ	132
երի (գլ.)	66	երնջակ	59	Ձարդուն	132
Առ երի	66	երնջնակ	59	Ձարդ	78
Յերի	66	երուանդաշատ	162	Ձարդիս	77
երիզ	268	երբ	154	Ձարեհ	51
երեզապինդ	268	երբին	60	Ձարդարգար (աշխ.)	204
երիթ	268	երբին երբին	60	Ձարթնում	78
երիկամունք	66	Էւ	117	Ձարկ	242
երինջ	59	Էւ եթ	118	Ձարկանեմ	242
երիխար	190	Էւ Էւ	118	Ձարկուցանեմ	242
երիտաարդ	312	Էւ թէ	118	Ձարճութեցուցանեմ	243
երխւրեմ	153	Էփեմ	340	Ձարճութիւն	243
երկ (ի բարդու-		Էփոյ	340	Ձարմ	232
թեան)	130	Էփոյ	340	Ձարմայր	235
երկաթ	31-130	Էթանասուն	151	Ձարմանամ	237
երկաթագամ	279	Էթն	151	Ձարմացումն	237
երկայն	132	Էթնեակ	151	Ձարտուղիւ	42
երկայնամիտ	163	Էթնեքան	151	Ձաւակ	277
երկայնամտեմ	163	Էթն հաղար	151	Ձաւեշտ	122
երկայնատուլիւն	163			Ձաւեշտարար	122
երկան	130	Զ		Ձաղումն	128
երկանաքար	130	Ձաղիր	321	Ձրսանք	128
երկար	132	Ձակտիւմ	113	Ձգածիւմ	126-351
երկրայիւմ	28	Ձածած	277	Ձգածնում	126-351
երկրզ	131	Ձողփաղփիւն	196	Ձգածումն	126-351
երկերբւր	241	Ձայրանամ	14	Ձգածուցանեմ	351
երկեցուցանեմ	131	Ձանազան	76	Ձգամ	350
երկիւան	130	Ձանազանեմ	76	Ձգայուն	350
երկրզ	131	Ձանգակ	329	Ձգայունեմ	250
երկին	132	Ձանգանեմ	125	Ձգառա	350
երկրիւ	132	Ձանգազան	329	Ձգացուցանեմ	350
երկրիւ պագանեմ	212	Ձանգուած	125	Ձգան	350
երկրիւ	131	Ձանգիկ	180	Ձգենում	350
երկրիւ	131	Ձանիւտ	330	Ձգեստ	350
երկրիւ ունիւմ	131	Ձանիւտան	329	Ձգեցուցանեմ	350
երկն	131	Ձանցանեմ	11	Ձգնամ	207
երկնեմ	131	Ձանց առնեմ	11	Ձգոյշ	351
երկնիւմ	131	Ձառածանիւմ	126	Ձգոյշ լինիւմ	351
երկրաառան	121	Ձառամ	319	Ձգուշանամ	351
երկու	130	Ձառամիւմ	319	Ձգուշացուցանեմ	351
երկունք	131	Ձառանցանք	11	Ձգօն	350
երկուորեակ	102	Ձատիկ	101	Ձեան	69
երկուորիք	102	Ձատ	82	Ձեկուցանեմ	303-350
երկառակ	201	Ձատանեմ	82	Ձեկուցումն	303

Ձեզիս	153	Ձոհրապ	210	է	
Ձեզծ	239	Ձոյզ	320		
Ձեզծանիմ	239	Ձոյզոստատ	183	էդ	355
Ձեզու	251	Ձոպայ	361	էշ	145
Ձեզուն	251	Ձով	322	էրէ	286
Ձեզլեմ	328	Ձովոզ	320		
Ձեզլ	318	Ձովոզիմ	320		
Ձեմեղեմ	225	Ձովոզութիւն	320	Ը	
Ձենլի	69	Ձուարակ	277	Ըզձամ	318
Ձենու	69	Ձուարթ	78	Ըզձանում	318
Ձեռամ	154	Ձուարթանամ	78	Ըմբերանեմ	213
Ձեռուն	154	Ձուարթ կամ	78	Ըմբերեմ	213
Ձեռեղեմ	196	Ձուարթուն	78	Ըմբոստ	128
Ձեռեմ պահեմ	196	Ձուարձանամ	78	Ըմբոստանամ	128
Ձերթ	269	Ձուգեմ	320	Ըմբունեմ	226
Ձերծանիմ	347	Ձուգութիւն	320	Ըմպանկեմ	128
Ձերծում	347	Ձուոզ	320	Ըմպեմ	128
Ձգուեմ	321	Ձուսոյ	249	Ընդգայք	324
Ձէն	69	Ձուտ	264	Ընդգոյզ	141
Ձըմրապ	128	Ձութ	197	Ընդ	118
Ձընդան	79	Ձութի	214	Ընդաթուր	154
Ձի	173	Ձութնի	306	Ընդարձակ	32
Ձի	173	Ձապեմ	249	Ընդարձակագոյն	32
Ձի	172	Ձանեմ	264	Ընդարմանամ	237
Ձիա'րգ	78	Ձարխոս	197	Ընդգրկեմ	41
Ձիբար	112	Ձրահ	51	Ընդել	271
Ձիզլ	318	Ձրահանք	51	Ընդելանեմ	240
Ձինեմ	69	Ձրահեա վարիմ	197	Ընդելու զանեմ	240
Ձինուոր	69	Ձրաւ	51	Ընդերք	317
Ձի'նչ	172	Ձրաւեմ	51	Ընդէր	317
Ձիջանիմ	85	Ձրկեմ	214	Ընդհանուր	44
Ձանամ	252	Ձրոյց	102	Ընդհանրական	44
Ձկնագոյն	53	Ձրուան	106	Ընդմիջեմ	112
Ձկնեցուցանեմ	53	Ձօզ	82	Ընդոստ	127
Ձկնեցուցիչ	53	Ձօղեմ	82	Ընդոստ ընդոստ	127
Ձկնիմ	53	Ձօչաստացութիւն	221	Ընդոստնում	127
Ձմբրիմ	320	Ձօչաքաղութիւն	221	Ընդոստուցանեմ	127
Ձմիլին	225	Ձօչոստ	221	Ընդունայն	260
Ձմեղկեմ	225	Ձօչատեղ աչոյց	221	Ընդունիմ	259
Ձմիլին	225	Ձօր	122	Ընդլիլիմ	323
Ձմիլին	225	Ձօրաւար	122	Ընթանամ	360
Ձմուտ	92	Ձօրաւոր	122	Ընթեմանում	271
Ի վնին	76	Ձօրէն	289	Ընթեմարցում	271
Ձանեմ	76	Ձօրութիւն	122	Ընթերթ	303
Ձոհ	3			Ընծայ	66
Ձոհեմ	3			Ընկալում	107

Ընկենում	124	Թան	70	Թել	249
Ընկեր	35	Թանամ	70	Թեկն	30
Ընկիճեմ	124	Թանաք	70	Թեղօշ	355
Ընկլում	324	Թանթրուենի	330	Թեր	258
Ընկլուզանեմ	324	Թանկ	210	Թերանամ	258
Ընկղմեմ	324	Թանկազին	210	Թերեւ	18
Ընկճեմ	124	Թանկազնի	210	Թերթ	319
Ընկողմանիմ	354	Թանձր	291	Թերի	258
Ընկոյզ	141	Թանչք	183	Թերիակէ	24
Ընկրկեմ	41	Թանց	11	Թեւ	108-284
Ընձայ	66	Թաշկինակ	219	Թեւակոխեմ	284
Ընձախոտ	165	Թառամիմ	319	Թեւեմ	284
Ընձեռայ	66	Թառանչ	86	Թեփ	108
Ընձեռեմ	66	Թառանչեմ	86	Թեքեմ	142
Ընձիւղ	59	Թասր	181	Թէ	174
Ընձիւղեմ	59	Թարաթոտ	306	Թէատրոն	181
Ընջուղ	59	Թարախ	163	Թէկն	30
Ընտել	271	Թարզման	121	Թէմ	322
Ընտիր	303	Թարզմանեմ	121	Թէոգորոս	170
Ընտրեմ	303	Թարզմանութիւն	121	Թթու	149
		Թարթափանք	246	Թիզ	148
		Թարթափել ակուն	246	Թիթեղն	318
		Թարթափեմ	246	Թինդ	262
Թագ	63	Թարթափումն	246	Թիւ	284
Թագաւոր	63	Թարթ	319	Թիւմ	186
Թաթ	120	Թարմատար	119-319	Թիւն (մասնիկ)	218
Թաթախեմ	64	Թարչամիմ	319	Թիւր	258
Թաթաւերձ	120	Թարց	121	Թիւրեմ	258
Թաթաղուն	64	Թաւ	311	Թիւրիակէ	24
Թաթաւեմ	246	Թաւակեմ	218 345	Թիւրի	249
Թալանում	316	Թաւակեցուցանեմ	345	Թիւրառութիւն	249
Թալանում	316	Թաւարծի	311	Թիւանամ	37
Թալուկ	316	Թաւուտ	311	Թիւեմ	37
Թախանձեմ	251	Թափ	246	Թիւեմ	38
Թախանձ	251	Թափառական	246	Թիւեան	318
Թախիծ	103	Թափառիմ	246	Թիւրի	319
Թախծութիւն	103	Թափեմ	246	Թիւրուկ	320
Թակարդ	22	Թափեմ զգինի	246	Թիւրութիւն	319
Թակոյկ	358	Թափուր	181	Թիւրիմ	319
Թաղամաւոր	312	Թափոր	246	Թիւրութիւն	319
Թաղամաւոր	312	Թաքթաքուն	63	Թիւրամ	262
Թաղար	209	Թաքուն	63	Թիւրիւն	262
Թաղեմ	64	Թաքուցանեմ	63	Թիւնկամ	224
Թաղկիմ	316	Թաքչիմ	63	Թիւնք	225
Թամբ	128	Թեզան	190	Թիւնամանք	144
Թայրաթոտ	306	Թեթեւ	284	Թիւնամի	144

Թոթովեմ	284	Թրքեմ	320	Ժուժեմ	268
Թոթիւն	17	Թքանեմ	142	Ժուժկալ	268
Թողաթիւն	182	Ի քաց Թքանեմ	142	Ժուկալեմ	268
Թողում	182	Թօթափել	246	Ժպիտ	293-341
Թոյլ	182	Թօթափել ական	246	Ժպիրն	293-340
Թոյլ ասնեմ	182	Թօթափել զարտե-		Ժպրնութիւն	293-340
Թոյլ տամ	182	ւանունս	246	Ժպտիմ	293-341
Թոյն	222	Թօչնիմ	236	Ժտեմ	160
Թոն	351			Ժտիմ	160
Թոնիր	110	Ժ		Ժտութիւն	160
Թոչակ	150			Ժքթեմ	285
Թուպեմ	153	Ժամ	276	Ժքթեցուցանեմ	285
Թուպակ (աշխ.)	207	Ժամանակ	276	Ժքթիմ	285
Թուն	190	Ժամանեմ	276		
Թովեմ	246	Ժայթքեմ	284	Ի	
Թորիմ	192	Ժայռ	117		
Թորիմ որիմ	192	Ժանգ	187	Իբր	60-112
Թորումի	192	Ժանդ	143	Իբրեւ	60
Թուզ	148	Ժանկ	187	Իբրու	60
Թութ	149	Ժանիք	221	Իծ	205
Թուեմ	284	Ժանուար	63	Իլ	117
Թուիմ	284	Ժանտ	143	Իղձ	318
Թուիք	284	Ժանտաթղենի	143	Իճ (մասնիկ)	218
Թուխ	37	Ժանտամուտ	143	Իմանամ	76
Թուզթ	318	Ժապաւէն	49	Իմաստ	289
Թումր	128	Ժասանդեմ	309	Իմաստակ	289
Թունդ	262	Ժժմակ	309	Իմաստնագոյն	218
Թուր	101	Ժիթք	285	Իմաստնանամ	289
Թուրմ	319	Ժիմմակ	309	Իմաստուն	289
Թուրջ	319	Ժիր	147	Իմն	140
Թուփ	68	Ժլատ	252	Իմնէ	140
Թուք	142	Ժխոր	265	Ինեւ (դեր. գրծ.)	165
Թոքք	142	Ժխորիմ	265	Ինձ (անուն)	165
Թասնիմ	276	Ժխտեմ	326	Ինձ (դեր. տրակ.)	165
Թախք	276	Ժմերես	160	Ինն	208
Թոչիմ	276	Ժմերտ	160	Իննսուն	208
Թոչուն	276	Ժմերտեալ	160	Ինչ (գյ.)	172
Թրեմ	320	Ժմերտիմ	160	Ինչ (ած.)	172
Թրիք	320	Ժմտիմ	105-264-293	Ինք	172
Թրծեմ	320	Ժողիւիմ	321	Ինքս	172
Թրծոց	320	Ժողով	321	Ինքզ	172
Թրծուն	320	Ժողովեմ	321	Ինքն	172
Թրմեմ	319	Ժողովուրդ	322	Ինքնագոյ	278
Թրուշայ	357	Ժողովրդանոց	322	Ինքնակաց	278
Թրչեմ	319	Ժոյժ	268	Իչխան	184
Թրքած	320	Ժուժամ	268	Իչխեմ	184

Իչ (մասնիկ)	218	Լեզու մ	175	Լուսկիք	177
Իջանեմ	85	Լեզի	261	Լուսնայիք	177
Իսկ (զյ.)	309	Լեռում	175	Լուսնամ	177
Իսկ	315	Լերդարեկեմ	209	Լու 'ի լու	175
Իսկ արդ	315	Լերդարոյթ	281	Լուծք	253
Իր	145	Լերկ	8	Լուծանեմ	253
Իրական	145	Լեռն	188	Լումայ	98
Իրան	145	Լի	3	Լումայափոխ	272
Իրազգաց լինիմ	351	Լիապատար	344	Լուս լինիմ	176
Իրազկի լինիմ	351	Լիզանեմ	175	Լուս մուս	90
Իրաւ	145	Լիզու մ	175	Լուսարեւր	3-206
Իրաւ անեմ	145	Լիկալինու	250	Լուսաւորեմ	3
Իրաւ տամ	145	Լիճ	111	Լուսին	3
Իրաւունք	146	Լինիմ	3	Լուսինեակ (աշխ.)	355
Յիրաւի	145	Լինտր	317	Լուսն	3
Իրար	66	Լիբ	4	Լուսնակ	3
Իրեար	66	Լիբ արկանեմ	4	Լուսնակայ	3
Իրեարաց	66	Լիբր	155	Ի լուսնակի	3
Իրօք	145	Լիցք	343	Լուտամ	213
Իցէ	278	Լիկեմ	11	Լուր տանեմ	175
Իցիւ	278	Լիկումն	11	Լուրի	175
Իւչ	251	Լիուկ (ի բարդու-		Լուրջ	176
Իւղաթուրմ	319	թեան)	11	Լուցանեմ	3
Իւսիքոս	234	Լիկիմ (աշխ.)	11	Լուցկի	3
Իւր	66	Լիճեմ	253	Լպիք	155
		Լիճորդ	253	Լպիքչ	155
		Լիամ	11	Լպիքուտ	155
Լախտ	230	Լիան	80	Լպրչանք	155
Լական	80	Լիկիմ	250	Լսեմ	176
Լամ	177	Լիտի	250	Լսեմ	175
Լամբ	155	Լիտիմ	250	Լանանամ	3
Լայն	80	Լիտիք	250	Լանեցուցանեմ	3
Լայքայ	88	Լիակ	111	Լրութիւն	4
Լանջք	207-340	Լամիմ	50	Լրտես	61
Լաջակ (աշխ.)	212	Լմբնցընեմ (աշխ.)	178	Լցի (բյ. կար.)	5
Լապտեր	190	Լոզանամ	297	Լցուցանեմ	5
Լասա	18	Լոկ	297	Լքանեմ	11
Լաստափայտ	18	Լոզ	297	Լքումն	11
Լար	44	Լոզակ	297	Լոզիկ	191
Լաւ	162	Լոզամ	297		
Լափեմ	147	Լոյծ	253		
Լեռոն	8	Լոյս	3		
Լեռոն դիւնայն	36	Լոյս անեմ	3	Խար	269
Լեարդ	280	Լոյճն	44	Խարերայ	28
Լեզու	175	Լորա	175	Խարէութիւն	269
Լեզուազար	207	Լու	5	Լնդ իարա	269

Խարանք	269	Խանչեմ	329	Խափուցանեմ	
Խազմ	109	Խանչիւն	329	Խեթկեմ	
Խաթարեմ	304	Խանտամ	17	Խելամուտ	
Խաժամուժ	209	Խաչն	185	Խելամտեմ	
Խալամ	124	Խաչնադարման	185	Խելք	
Խալկին (աշխ.)	351	Խաչնարած	185	Խելք նաւու	
Խախաց	140	Խաչ	56	Խեղ	
Խախացոց	140	Ի խաչ ելանեմ	240	Խեղաթիւր	
Խախուտ	33	Ի խաչ հանեմ	240	Խեղց	
Խախտեմ	33	Խառն	114	Խեղդեմ	
Խաժանեմ	53	Խառնակ	114	Խենդ	
Խաժատեմ	53	Խառնակեմ	114	Խեչերանք	
զլակ	34	Խառնակիւմ	114	Խեչ	
Խաչ	34	Խառնակութիւն	114	Խերելէչ	
Խաչադարձեմ	34	Խառնազանճ	114	Խեց	
Խաչամոք	34-359	Խառնաճազանճ	114	Խեցեկոյտ վճիռ	
Խաղ	182	Խառնամառն	114	Խեցի	
Խաղ (գետոց)	181	Խառնարան	114	Խեցի (ծովային)	
Խաղալիկ	182	Խառնեմ	114	Խզեմ	
Խաղալիք	182	Խառնել զբաժակն	114	Խէթ	
Ընդ խաղ	182	Խառնելիք	114	Խէչէչ	
Խաղախորդ	34	Խառնիխուռն	114	Խէչ	
Խաղաղ	181	Խառնիճ	114-323	Խթան	
Խաղաղութիւն	181	Խարազուլ	15	Խթեմ	
Խաղամ	182	Խարազան	221	Խթում	
Խաղ անեմ	182	Խարան	300	Խժժապոյն	
Խաղաւարտ	311	Խարալեմ	176	Խիզախ	
Խաղաղ	34	Խարբուղ	349	Խիզախեմ	
Խամբիւմ	237	Խարդախ	303	Խիթ	
Խալթ	54	Խարիսխ նաւու	140	Խիթամ	
Խալթոց	54	Խարխալեմ	176	Խիթք որովայնի	
Խայծ	54	Խարխարեմ	176	Խիթ	
Խայտամ	55	Խարխալեմ	176	Խիղք	
Խայտառակ	169	Առ խարխալի	176	Խիղճ	
Խայտառականք	169	Խարխուլ	176	Խիճ	
Խայտառակեմ	169	Խարձ	140	Խիտտ	
Խայրիք	213	Խարոյկ	77	Խից	
Խան (ասկառ)	265	Խարտեմ	353	Խլեմ	
Խանդ	17	Խարտոց	353	Խլինք	
Խանդակաթ	17	Խաւ	74	Խլիւրդն	
Խանդամ	17	Խաւար	74	Խլաւարմ	
Խանդաղակաթ	17	Խաւարին	74	Խլալթ	
Խանդաղատիւմ	17	Խաւարտ	311	Խլալթիւմ	
Խանձ	252	Խաւ ի՛ խաւ	74	Խլամեմ	
Խանձարուքք	252	Խաւ ի՛ խաւոյ	74	Խլանեմ	
Խանութ	52	Խափանեմ	56	Խլանչեմ	

խանջիւն	330	կոհնմ	193	կորթանամ	277
խիութ	282	կոհեր	250	կորէն	220
խծրիծ	344	կոհուն	193	կորիսիս	140
խծրծեմ	344	կոհ սոր	35	կորիս	133
խծկեմ	55	կոյ	34	կորիսորատ	193
խծուծ	55	կոյակ	34	կորհ	193
խզնեմ	318	կոյանամ	34	կորհիմ	193
խզունջն	330	կոյզ	240	կորհուրդ	193
խման	282	կոյլ	301	կորչ	156
խմակից	128	կոյս	240	կորչակ	148
խմակցութիւն	128	կոյս տամ	240	կորչակահար	148
խմեմ	282	կոյր	300	կորչիմ	156
խմոր	327	կանարհ	300	կորտակեմ	121
կնամեմ	71	կանաւ	155	կորաիկ	206
կնամ տանիմ	71	կոհնջ	128	կոց	54
կնամի	71	կոհնջանք	128	կոցեմ	54
կնամութիւն	71	կաշոր	155	կոցտեմ	55
կնայեմ	71	կոշ	56	կուեմ	300
կնդագին	218	կաշնդակն	56	կուզեմ	240
կնդամ	17	կաշնդոտն	56	կուզումն հերաց	240
կնդամայի	17	կուզան	56	կութ	54-55-345
Առ խնդին	17	կուզոյ	155	կուծ	209
կնդիր	303	կուզոյիք	155	կուծաղուծ	209
կնդրեմ	303	կուրչ	156	կուծաստան	209
կնծիլ	11	կուտանամ	304	կուծղուծ	209
կնծղամ	11	կուտովան լինիմ	304	կուծեմ	240
խնծոր	276	կուտովանութիւն	304	կուլ	176
կնծոր	276	կուտ	81	կուխ	84
կնծայ	128	կուտան	326	կուզ	139
կնու մ	55	կուտեմ	326	կուճապ	121
կնջեմ	330	կուտորիմ	304	կում	282
կնջոյ	128	կուր	193	կումբ	128
կոպ	174	կուրամանդ	146	կուն	57
կուգակ	57	կուրամանկիմ	146	կունաւագութիւն	217
կուզան	101	կուրամանկութիւն	146	կունդ	25
կուծոիմ	156	կուրան	300	կունկ	25
կոլ	301	կուրանարդ	300	կունն	114
կոխում	282	կուրաչէա	289	կուսափումն	240
կոկ	193	կուրափիտ	263	կուրծ	140
կոկամ	193	կուրդ	133	կուց	55
կոհ	193	կուրդ	215	կուփ	56
կոհակեր	34	կուրդամ	215	կուփ	56
կոհակերանոց	34	կուրեմ	193	կուիւ	125
կոհակերեմ	34	կուրեմ (փորեմ)	193	կունիմ	114
կոհակերութիւն	34	կուրեանցի	356	կուով	125
կոհափաճառ	34	կութ	277	կուովիմ	125

նոսիցուցանեմ	125	նօնայր	305	Մուսլեմ	138
նստասիրտ	171	նօք	304	Մուխ	321
նստերախ	22			Մափ	67
նստոր	171	Մ		Մափս հարկանեմ	67
նստութիւն	171			Մափ զծափի հար-	
նտիր	303	Մագ	138	կանեմ	67
նաղանք	58	Մագեմ	138	Մեծեմ	85
նաղտանք	58	Մալարար	326	Միր	106
նաղանմ	58	Մայեմ	138	Մերատածեմ	139
նտողեմ	58	Մալք	138	Մերատածութիւն	139
նարանք	303	Մախեմ	138	Մերպ	137
նարեմ	303	Մախք	138	Մեփ	67
նրախ	140	Մածանիմ	118	Մեփեմ	67
նրախնան	140	Մածկեմ	139	Մեքեմ	218
նրախոյս	140	Մածուկ	139	Մեքենայ	218
նրախունք	140	Մաքք	139	Միածան	135
նրախուսեմ	140	Մակ	139	Միլ	138
նրամ	319	Մակեմ	139	Միծաղ	136
նրամատ	319	Մաղ	136	Միծառն	136
նրամատութիւն	319	Մաղարար	326	Միծեռն	136
նրամատեմ	319	Մաղիկ	136	Մին ('ի բարդու-	
նրատ	87	Մաղկազարդ	203	թեան)	29
նրատեմ	87	Մաղր	136	Միր	32
նրատ տամ	87	Մամ	171	Միր կաթին	102
նրատտու	87	Մամածուռ	32	Միրան	166
նրացեմ	140	Մամակալ	171	Միրանի	166
նրաղք	140	Մամելիք	171	Միրդ	320
նրթին	277	Մամուս	171	Միրտ	320
նրթնանում	277	Մաղան	166	Միւ	244
նրիմ	176	Մար	106	Մլիմ	138
նրոխտամ	215	Մարաքաղաք	100	Մխան	138
նրանում	156	Մարազան	106	Մխանելի	138
նրտուիլ (զյ.)	156	Մանականք	76	Միւս	138
նրտչիմ	156	Մանակեմ	76	Մինի	138
նցան	55	Մաննաղ	13	Մծեմ	85
նցանեմ	55	Մաննաքիմ	13	Մծուհի	136
նփանեմ	56	Մանր	45	Մկոյթ	309
նփեմ	56	Մանթի	76	Մղիւ	138
նօթ	54	Մուռ	136	Մղրիւ	111
նօթանամ	54	Մառայ	317	Մղու	138
նօլ	44	Մառայութիւն	317	Մմակ	49
նօլիւն	304	Մարաւ	321	Մնանիմ	29
նօսեմ	305	Մարաւեմ	321	Մնգիմ	25
նօսիմ	304	Մարաւի	321	Մնծղայ	11
նօսիմ (հրդ. խնդ.)	305	Մարիւր	31	Մնկասէր	25
նօմնակ	305	Մարրեմ	31	Մնկիմ	25

Ծնունդ	29	Կաթողենեմ	58	Կայ (զյ.)	279
Ծնում	138	Կաթողիկեայ	352	ՋԿայ առնում	279
Ծով	110	Կաթողիկէ	352	Կայթ	88
Ծոյլ	251	Կաթոտ	58	Կայթ (խաղ)	55
Ծոպք	322	Կաթնայ	343	Կայթեմ	55
Ծով	321	Կալ (անուն)	280	Կայրակ	19
Ծովամոյն	52	Կալ լուանի	280	Կայծ	54
Ծործոր	192-232	Կայանաւոր	107	Կայծակն	54
Ծորաւնի	192	Կալանք	107	Կայկայիմ	279
Ծոյ	297	Կայուն	107	Կայճ	310
Ծուէն	244	Կախաղան	21	Կայմ	280
Ծուխ	138	Կախարդ	303	Կայուն	279
Ծուծ	85	Կախարդատար	331	Կայսր	307
Ծուղակ	252	Կախեմ	21	Կայտառ	55
Ծունկք	24	Կակաղ	116	Կայտիւ	55
Ծունր	45	Կակաղտա	116	Կայտռեմ	55
Ծունր ամեմ	45	Կական	226	Կանայ	45
Ծունր դնեմ	45	Կականաբարձ	227	Կանդնիմ	124
Ծունր կապեմ	45	Կականեմ	227	Կանդուն (չափ)	124
Ծունր կրկնեմ	45	Կականունն	226	Կանդուն	124
Ի ծունր իջանեմ	45	Կակաչ	116	Կանդաղիմ	195
Ծուռ	32	Կակիլեմ	34	Կանեփ	219
Ծուր	166	Կակուղ	34	Կանթեղ	325
Ծուփ	322	Կահ	252	Կանխագոյն	16
Ծպնիմ	293-341	Կաղ	328	Կանխեմ	16
Ծպտիմ	293-341	Կաղամ	328	Կանոն	124
Ծռեմ	32	Կաղ 'ի կաղ	328	Կանուխ	16
Ծռութիւն	32	Կաղամախ	69	Կանչեմ	329
Ծրանամ	32	Կաղամար	69	Կանչիւն	329
Ծրար	31	Կաղամբ	70	Կաշառ	307
Ծրարեմ	31	Կաղին	141	Կաշառակուրծ	31
Ծփանք	322	Կաղին արքայական	141	Կաշառեմ	307
		Կաղին վայրի	141	Կաշի	97
		Կաղնի	141	Կաշկանդեմ	195
		Կաճ	310	Կառար	167
Կազ	117	Կաճառ	275	Կառար (բոյս ինչ)	167
Կապիմ	117	Կամ (բյ.)	278	Կառարճ	126
Կազգուրեմ	171	Կամ (չղ.)	279	Կապեմ	202
Կազմեմ	79	Կամակոր	234	Կապերա	126
Կազմութիւն	79	Կամակորեմ	234	Կապէն	292
Կաթ	88	Կամար	328	Կապիկ	221
Կաթեմ	88	Կամիմ	282	Կապին	126
Կաթիլ	88	Կամն	279	Կապոյտ	45
Կաթն	87	Կամնասայլ	279	Կապուտ	203
Կաթողի լինիմ	58	Կամուրջ	328	Կապուտակ	45
Կաթողին	58	Կամք	282	Կապտեմ	203

կառան	248	կարիճ	347	կետար	306
կառանչ	86	կարիք	248	կեր (մասնիկ)	248
կառաչ	86	կարծ	31	կերակուր	323
կառավարեմ	339	կարծեմ	31	կերայ (բյ. կարս.)	323
կառավին	227	կարծիք	31	կերկերիմ	197
կառավնասեմ	227	կարծր	31	կերան	109
կառուցանեմ	18	կարկամիմ	326	կերպ	151
կառչիմ	18	կարկանդակ	326	կերպաս	110
կառք	18	կարկաչեմ	116	կերպարան	151
կառիա	92	կարկառ	18	կերպարանա որ	151
կառիմ	314	կարկառեմ	18	կերտ	274
կասեցուցանեմ	314	կարկառիմ	18	կերտեմ	274
կասկած	54	կարկատեմ	248	կզակ	57
կասկածեմ	54	կարկատուն	248	կէս	41-314
կասու մ	279	կարկիհան	115	կէտ	57
կասակ	191	կարկեցուցանեմ	115	կէտ (.)	57
կասակերդութիւն	173	կարկիմ	115	կթիմ	88
կասակութիւն	191	կարկկն	325	կթտա	58
կաստաղենի	143	կարկուտ	248	կթուցեալ	58
կաստալի	58	կարճ	347	կիզոււմ	54
կաստար	178	կարճամիտ	163	կիթ	88
կաստարած	178	կարճամտեմ	163	կիծ	53
կաստարեմ	178	կարճատեմ	347	կիճ	310
կասուռ	87	կարճեմ	347	կին	29
կաստաց	343	կարճմատութիւն	163	կին առնեմ	290
կար	247	կարմիր	46	կին մարդ	290
կար (մասնիկ)	248	կարօտ	248	կինք	30
կարագ	167	կաց մնաց	279	ի կիր տանում	248
կարակն	325	կացին	211-280	ի կիր տրիանեմ	248
կարակնակերտ	326	կացուրդ	307	կիրթ	273
կարաձմեռն	252	կաւ	250	կիրճ	45-347
կարան	248	կաւառ	74	կիրք	247
կարօտ	166	կափարիչ	56	կից	307
կարօտեա	262	կափուցանեմ	56	կիցք	307
կարաւ	248	կաքաւեմ	39	կիցս ընկենում	307
կարասի	248	կեանք	39	կիւս	69
կարաւանդ	276	կեղեւ	46	կլանեմ	323
կարգ	347	կեղծաւորութիւն	239	կլում	323
կարգեմ	347	կեղծեմ	239	կծանեմ	53
կարդամ	273	կեղծիք	239	կծեմ	53
կարեմ (կարացի)	247	կենդանի	180	կծիկ	307
կարեմ (կարեցի)	248	կենցաղ	317	կծիկ կամ	307
կարեւոր	248	կենցաղաւարեմ	339	կծծի	307
կարեւմեան	252	կեչտ	174	կծկեմ	307
կարթ	22	կեռաս	331	կծու	53
կարի	247	կեռասենի	331	կծուակիծ	53

կկոց	167	կոկ	297	կորեակ	35
կկոցեալ	167	կոկեմ	297	կորզեմ	31
կկու	81	կոկոզ	116	կորիզ	80
կկլի	211	կոկոզարանեմ	116	կորիւն	35
կկկաթիւմ	58	կոկոն	80	կործանեմ	31
կկկզաթ լինիւմ	58	կոկորդ	205	կորկ	133
կկկզանք	35	կոկորդիլոս	205	կորճ	347
կկկզիւմ	35	կոհակ	128	կորնչիւմ	264
կկլինար	69	կոռ	7	կորով	207-348
կկպանք (աշխ.)	356	կոզմ	6	կորովի	207-348
կկպեմ (աշխ.)	356	կոզմի	6	կորուստ	264
կճեայ	310	կողոր	328	կու	250
կճիճ	310	կողոպուտ	203	կութք	88
կճղակ	310	կողոպանիւմ	203	կուժ	264
կճուճ	310	կողով	328	կուզր	178
կմախք	69	կսճ	310	կուճ	310
կնդրուկ	327	կսճք ոտից	310	կունդ	177
Ջկնի	30	կսճակ	310	կուչտ	48-49
կնիք	172	կսճկէն	310	կուպր	167
կնճնի	46	կոճղ	310	կուռ	287
կնճանամ	45	կոճուպիւմ	310	կուսք	287
կնճիթ (ըստ հայկա- կան առման)	46	կոմիտաս	265	կուտ	88
կնճիթ	46	կոյ	250	կուտակ	88
կնճիթն	46	կոյանոց	250	կուտակեմ	88
կնճիւն	207	կոյս	29	կուտեմ	88
կնտակ	177	կոյս	88	կութ	35
կնտանամ	177	կոյր	36	կութք	31
կնտութիւն	177	կոյր զկուրայն	36	կութա	49
կնքեմ	172	կոն	102	կոյիւմ	38
կչիւ	307	կոնաճեւ	102	կպիլ	226
կչեմ	307	կանգակ	102	կպցնել	226
կչտապինդ վայելիւմ	48	կոնք	104	կոան	287
կչտապնդութիւն	48	կոչտ	49	կռ կոան	287
կչտանամ	49	կոչեմ	329	կռեմ	287
կոզի	167	կոտ	38	կռինչ	86
կոզակ	310	կոտակ	349	կռիչ	86
կոզոն	35	կոտոչ	110	կանակ	287
կոթ (ի բարզու- թեան)	353	կոտոր	179	կանչեմ	86
կոթող	353	կոտորած	179	կուուփ	227
կոթողեմ	353	կոտորեմ	179	կուփեմ	227
կոխան	21	Մեծամեծս կոտու- րեմ	179	կակիճ	54
կոխեմ	21	կոր	234	կակնեցուցանեմ	54
կոծ	55	կորակոր	234	կտակ	191
կոծեմ	55	կորանամ	234	կտակարան	191
		կորդ	49	կտապ	219
				կտաւ	87

կտեմ	57	կցորդ կենաց	307	Համարձակ	32
կտիկ	88	կցուրդ	307	Համարձակիմ	32
կտիրք	303	կցրեմ	307	Համրակ	217
կողանք	58	կքրիմ	42	Համրանամ	245
կողիմ	58	կօշեմ	329	Համրար	193
կազուցք	58	կօշիկ	149	Համրարանոց	193
կառու	57	կօշկազործ	149	Համրարեմ	193
կառուք	179	կօշկակար	149	Համրարի	198
կասեմ	57			Համրարձումն	245
կարեմ	179			Համրարու	198
կարիլ (աշխ.)	179	Հագագ	218	Համրաւ	193
կարող	179	Հագածիմ	169	Համրերեմ	213
կրակ	314	Հագներդութիւն	173	Համրուրեմ	104
կրակեաղ	314	Հագնի	173	Համեղ	272
կրայ	51	Հագաղակ	344	Համեմ	272
կրեմ	247	Հաղ	84	Համեմաա	272
կրթեմ	273	Հաղամ	84	Համեմատիմ	272
կրծեմ	31	Հաղար	84	Համեա	271
կրկէս	41-314	Հաղար (բոյս)	84	Համեռեմ	271
կրկին	326	Հաղարապեա	61	Համհարդ	236
կրկնեմ	326	Հաղիւ	25	Համողեմ	104
կրկնոց	326	Հաղածեմ	37	Համողկեր	35
կրկուա	248	Հաղիմ	316	Համր	258
(կրկնեմ) կրկշա-		Հակ	86	Համրանամ	258
ձայն	115	Հակ	86	Հայթայթանք	135
կրկաաքաղ	248	Հակիմ	86	Հայթայթիմ	135
կրկեմ	248	Հակամէս	86	Հայելի	226
կրճատեմ	347	Հակառակ	86	Հայկ	355
կրճատու թիւն	347	Հակառակիմ	86	Հայհոյեմ	156
կրճեմ	31	Հող քան զհող	255	Հայս	168
կրճտեմ	31	Հողր	196	Հայր	289
կրմուղ	104	Հողորդ	317	Հայրենիք	290
կրոկոտիղ	205	Հաճ	85	Հայցեմ	226
կրուկ	41	Հաճեմ	85	Հոն	92
կրպակ	53	Հաճիմ	85	Հոնաժոյ	53
կրասեր	273	Հաճոյ	85	Հոնապաղ	221
կրան	267	Համ	272	Հոնապաղարդ	221
կրանա որ	267	Համ ('ի բարդու-		Հոնապաղարդեմ	221
կրանա որու թիւն	267	թիւն)	281	Հոնպամանք	333
կրածեմ	307	Համախոհ	281	Հոնդանակ	333
կրպեմ	307	Համակ	281	Հոնդանակեմ	333
կրատեմ	307	Համահարդ	236	Հոնդանակիմ	333
կրեմ	307	Համայն	281	Հոնդանակիդ	333
կրիք	307	Համար	194	Հոնդիտա	124
կրկցեմ	307	Համարեմ	194	Հոնդոյն	218
կցորդ	307	Համարիմ	194	Հոնդոյց	124

Հանգչիմ	124	Հատու լինիմ	168	Հարկիք	130
Հանդարտեմ	263	Հատուն	168	Հարձ	212
Հանդերձ	270	Հատու ցանեմ	168	Հարու ած	242
Հանդերձ (նխ.)	270	Հատու	171	Հարու օտ	172
Հանդերձապետ	270	Հատաա	171	Հարսանիք	157
Հանդերձեմ	270	Հատաատուն	171	Հարսն	254
Հանդէպ	284	Հատեմ	171	Հարսնա էր	157
Հանդէս	110	Հատու ած	171	Հարսու թիւն	172
Հանդիպիմ	284	Հատայր	171	Հարցանիմ	242
Հանդուրժեմ	263	Հատ	83	Հարցաւ կ	20
Հանդրին անդունդք	262	Հատանեմ	83	Հաց	168
Հանեմ	53	Հատանել գունոյ	83	Հաց տամ	168
Հանեմ	53	Հատանել դահե-		Հացերէց	217
Հանել ողւոցն	240	կան	83-315	Հաւ	22
Հանել յաշաց	53	Հատանել գոյս	83	Հաւ (թոշուն)	22
Յոգւոց հանել	240	Հատանել գզու իս	83	Հաւալուն	3
Հանի	92	Հատանել քնոյ	83	Հաւակ	22
Հանձար	102	Ի ծաղր հատանել	83	Հաւան	245
Հանու թ	52	Ի զեղիւ թիւնս		Հաւանակ	245
Հանում	53	հատանել	83	Հաւանիմ	245
Հանուր (ի բարգու-		Հատաւիւնառ	315	Հաւ առնեմ	22
թիւն)	44	Հատեալ	83	Հաւասար	221
Հանք	53	Հատիկ	315	Հաւասարեմ	221
Հաշիւ	168	Հատոր	82	Հաւատաի	122
Հաշուեմ	194	Հատու	83	Հաւատ	122
Հաշուիմ	194	Հատու ցանեմ	84	Հաւատամ	122
Հաջիւն	85	Հատու ցանեմ ի		Հաւատաւոր	267
Հաշաութիւն առ-		սանեմ	84	Հաւաքեմ	91
նեմ	148	Հարած	242	Հաւեմ	22
Հաչեմ	85	Հարաւ	241	Հափափիմ	67
Հապա	127	Հարաւունք	241	Հեզ	218
Հապճեալ	121	Հարեւանցի	308	Հեղեմ	218
Հաքեմ	85	Հարեւանցիկ	308	Հեղինայ	218
Հաջիւն	85	Հարթ	78	Հեզ	234
Հառաչեմ	85	Հարթեմ	78	Հեթանոս	101
Հատ	168	Հարթիւմ	156	Հեթեթանք	135
Հատակ	168	Հարթչիմ	156	Հեթեթեմ	135
Հատանեմ	168	Հարիւր	241	Հեթում	188
Հատարակ	221	Հարիւրամիան	241	Հեծան	85
Հատարակած	221	Հարկ	131	Հեծանեմ	84
Հատարակեմ	221	Հարկանեմ	242-243	Հեծանոց	85
Հատարակորդ	221	Հարկա հարկանեմ	131	Հեծելութիւն	84
Հատարակ օր	221	Ի հարկի կամ	131	Հեծեմ	85
Հաակ	168	Հարկաւոր	131	Հեծեմ	84
Հատկանամ	168	Հարկեմ	130	Հեծութիւն	84
Հատոյթ	168	Հարկիմ	130	Հեծու ցանեմ	84

Հեկեկանք	85	Ի հերուն հետէ	65	Հնազանդ	12
Հեղ	255	Հերքիմ	133	Հնար	260
Հեղզ	144	Հեւամ	32	Հնարագէտ	74
Հեղզամ	144	Հզօր	122	Հնարագիտութիւն	74
Հեղզասիրտ	144	Հէն	53	Հնարագիւտ	74
Հեղեղ	251	Հէք	145	Հնարիմ	260
Հեղեղատ	251	Հի	20	Հնարաւորիմ	260
Հեղինակ	256	Հիանամ	20	Հնձան	12
Հեղձամղձուկ	284	Հիացումն	20	Հնձեմ	12
Հեղձնում	251	Հիբար	60	Հնոց	260
Հեղոյս	283	Հիզան	76	Հնչեմ	89
Հեղում	251	Հիկէն	112	Հնչիւն	89
Հեղուսեմ	283	Հիմէն (չափ ինչ)	141	Հոգ	194
Հեճուկք	86	Հիմն	139	Հոգամ	194
Հենդն	174	Հիմն արկանիմ	139	Հոգի	194
Հենում	53	Հիմն դնեմ	139	Հոլանի	247
Հիշմոկապաշտ	93	Հին	260	Հոլանիմ	247
Հիշտ	171	Հինց	121	Հոլոնիմ	247
Հիշտանամ	171	Հինեմ	53	Հոլով	5
Հիշտին	171	Հինիմամ	260	Հոլովեմ	5
Հեռ	187	Հինում	53	Հոծ	244
Հեռանամ	65	Հիպատ	101	Հոծեմ	244
Հեռի	65	Հիպատոս	101	Հոծութիւն	244
Հեստեմ	123	Հիպէս	112	Հող	3
Հեստ	134	Հիրիկ	88	Հողաթափ	149
ԶՀեստ	134	Հիւանդ	52	Հողամաղ	5
Հեսապօտեմ	160	Հիւանդաղյն	52	Հողամաղք	5
Հեսամուտ	134	Հիւթ	110	Հողմ	6
Հեսաքրքիր	42	Հիւղ (իրճիթ)	139	Հոմ ('ի բարդու-	
Հեսուեակ	134	Հիւղ	3	թեան)	281
Հեսուեակ բան	134	Հիւղէ	3	Հոմանի	140
Հեսուելիմ	134	Հիւպատոս	101	Հոյ	19
Հեստ ընդ հետ	134	Հիւս	244	Հոյակապ	34
Հեսի	134	Հիւսեմ	244	Հոյզ	224
Հեր	187	Հիւսիս	244	Հոյլ	252
Հերատուկ	178	Հիւսիքոս	234	Հոպոյ	155
Հերիսայ	300	Հիւն	244	Հոպոպիք	155
Հերիւն	266	Հիւնեմ	244	Հոռի	313
Հերիք	132	Հիւր	66	Հոտանք	244
Հերիքանամ	132	Հիւրադաւ	66	Հոտեմ	244
Հերկ	130	Հիւռ	176	Հով	247
Հերկեմ	130	Հծծեմ	85	Հովանամ	247
Հերձի	137	Հմակեր	148	Հովանի	246
Հերձուած	137	Հմակերութիւն	148	Հովանի առնեմ	246
Հերձում	137	Հմուտ	73	Հովանոցանամ	246
Հերու	65	Հմտութիւն	73	Հովասուն	29 247

Հովիւ	146	Հրապարակ	189	Ջանձրոյթ	322
Հովուեմ	146	Հրապոյր	223	Ջգան	167
Հովուութիւն	146	Հրապարեմ	223	Ջղեմ	167
Հոտ	268	Հրահոտ	94	Ջղձղեմ	167
Հոտիմ	268	Հրատ	313	Ջգանեմ	167
Հոտոտիմ	268	Հրաւէր	223	Ջեզ (զեր. արակ.)	165
Հոր	193	Հրաւիրեմ	223	Ջեզուն	137
Հորդան տամ	79	Հրդեհ	77	Ջեռակերտ	274
Հորդեմ	79	Հրեայ	222	Ջեան	64
Հուզկահար	348	Հրետրէն	222	Ի ձեան (նախգ.)	64
Հում	148	Հրեմ	176	Ջեռնկալու	38
Հուն	260	Հրեչտակ	47	Ջետ	157
Հուն գետայ	260	Հրէշ	47	Ջեր (սեռ.)	65-251
Հունձք	12	Հրճութ	78	Ջեւ	301
Հուպ	67	Հրտա	47	Ջէթ	298
Հուսկ	315	Հրտակ	47	Ջի	85
Հուսկ սպա	315	Հրտայ	313	Ջիտտտոց	352
Հուսկ յետայ	315	Հրտանդան	313	Ջիզ	166
Հուսկ ուրեմն	315	Հրտղեն	200	Ջիթենի	298
Հուր	289	Հրուչակ	221	Ջիրք	66
Հպատակ	101	Հօտ	82	Ջիւթ	298
Հպարտ	246	Հօր (սեռ.)	289	Ջիւն	304
Հպիմ	67	Հօրամայն	52	Ջիտեմ	167
Հպտանք	293-341	Հօրան	106	Ջմեռն	251
Հպտիմ	293-341	Հօրան լինիմ	106	Ջմերուկ	252-332
Հոգ	203	Հօրու	291	Ջոզ	136
Հոչակ	85			Ջոյլ	252
Հոչակեմ	85	Ջ		Ջոր	232
Հակայ	309	Ջազ	138	Ջորձ	133
Հակեմ	331	Ջազա հանեմ	138	Ջորձիմ	133
Հակումն	331	Ջազախտտ	297	Ջու	5-277
Հակուն	331	Ջախտտ	343	Ջալածայ	252
Հապիտ	293-341	Ջախտ	343	Ջուկն	166
Հապտիմ	293-341	Ջախտոլ	343	Ջրիւ	66
Հրազդան	219	Ջախտոլակ	343	Ջրձիտ	133
Հրաժարիմ	156	Ջախտղեմ	343	Ջրձանեմ	133
Հրաժարումն	156	Ջախտրդ	343	Ջրջանեմ	133
Հրաժեշտ	156	Ջախտրդութիւն	343	Ջօն	66
Հրահանդ	161	Ջազ	136	Ջօնի	66
Հրամայեմ	199	Ջազիմ	136		
Հրաման	199	Ջազիկ	138	Ղ	
Հրաման պատաս-		Ջազկեմ	138		
խանույ	199	Ջաջն	148	Ղամբար	88
Հրաման առնում	199	Ջանձարարիթ	252	Ղեակ	42
Հրաչակերտ	274	Ջանձիր	322	Ղեկան	80
Հրաչք	47	Ջանձրանամ	322	Ղեկալար	42

Ղենջակ	207-340	Ճարակ գտանելով	142	Ճշգրտութիւն	158
Ղուղակ	297	Ճարակեմ	142	Ճշկեմ	158
Ղօղանջեմ	329	Ճարակիւմ	142	Ճշկիւ	158
Ղօղանջիւն	329	Ճարամանդ	334	Ճշմարիտ	159
Ղօղեմ	297	Ճարմանդ	334	Ճշմարտեմ	159
Ղօղեցուցանեմ	297	Ճարու	101	Ճշմարտութիւն	159
Ճ		Ճարու (ի բարդութեան)	41	Ճոպան	244
Ճախին	220	Ճարտար	41	Ճուռ	275
Ճախնախուտ	220	Ճարտարագիտ	41	Ճշիւմ	91
Ճախնային	220	Ճարտուկ	98	Ճշկան	149
Ճակածան	75	Ճգնեմ	72	Ճշուռ	149
Ճակատ	314	Ճգնիւմ	72	Ճշարագիտութիւն	310
Ճակատագիր	344	Ճգնութիւն	72	Ճշնչեմ	91
Ճակատամարտ	344	Ճեղքեմ	138	Ճրագ	314
Ի ճակատ ելանեմ	344	Ճեմական	170	Ճրագալոյց	3
Ճակատ տամ	344	Ճեմարան	170	Ճօճեմ	170
Ճակնպեղ	158	Ճեմեմ	170	Ճօճեմական	170
Ճահ	292	Ճեմք	170	Մ	
Ճահեմ	292	Ճենճ (աշխ.)	310	Մագաղաթ	69
Ճահիճ	220	Ճենճեր	310	Մաղիլ	211
Ճանանչ	76	Ճեպեմ	121	Մաղլեմ	211
Ճամարտակ	275	Ճեպով	121	Մաղլցեմ	211
Ճամարտակեմ	275	Ճեր	97	Մալ	171
Ճամրար	129	Ճերմակ	111	Մաղապուր	157
Ճայթիւմ	217	Ճերմակ (աշխ.)	111	Մալաձիթենի	298
Ճանաչեմ	76	Ճիգն	72	Մալիալ	50
Ճանապարհ	117	Ճիկ	91	Մալիւմ	50
Ճանկ	121	Ճիկ հանեմ	91	Մալխոյ	244
Ճանճ	310	Ճիւտ	158-159	Մալխաղ	144
Ճանճկէն	98	Ճիւ	91	Մախաթ	190
Ճաշ	110	Ճիւ (աշխ.)	310	Մախանք	190
Ճաշակ	110	Ճիւտ	149	Մաժանիւմ	296
Ճաշակ (չափ ինչ)	110	Ճիւաղ	332	Մաժնում	296
Ճաշակեմ	110	Ճիւնխանք (աշխ.)	220	Մաժուռ	296
Ճաշիւմ	110	Ճիւնխիւմ (աշխ.)	220	Մաժուցանեմ	296
Ճապարհ	138	Ճկոյթ	309	Մակաղեցուցանեմ	69
Ճապուռ	149	Ճղճիւմ	318	Մակաղիւմ	69
Ճառ	275	Ճճեկեր	309	Մակարդ	69-295
Ճառագայթ	314	Ճճի	309	Մակարդակ	295
Ճառատանք	275	Ճմկեմ	50	Մակարդակեմ	295
Ճառատեմ	275	Ճնճղուկ	310	Մակարդիւմ	295
Ճառեմ	275	Ճնչեմ	90	Մակեղոն	111
Ճարակ	142-344	Ճշգրիտ	158-159	Մակոյկ	167
Ճարակաւոր	142	Ճշգրտեմ	158	Մահ	153

Մահիկ	335	Մանրեմ	266	Մարմաջիկ	178
Մահիճք	324	Մաշ (աշխ.)	282	Մարմատոտ	178
Մահանսի	345	Մաշեմ	223	Մարմին	194
Մաղ	5	Մաշիկ	97	Մարտ (ամիս)	150
Մաղաս	318	Մաշիկեակ	97	Մարտ (դատերազմ)	149
Մաղեմ	5	Մոսխապատ	214	Մարտիկ	150
Մաղազմի	21	Մատխուղ	214	Մարտնչիմ	150
Մաղգմայ	21	Մատան	359	Մաքառիմ	36
Մաղթմանք	326	Ման	28	Մաքուր	297
Մաղթիմ	326	Մատակ	213	Մաքառուր	102
Մաղձ	318	Մատակախաղ	19	Մաքրեալ	297
Մաղմաղ (աշխ.)	144	Մատաղ	190	Մեղ (դեր. տրակ.)	165
Մաճ	292	Մատանի	119	Մեթիմ	323
Մաճառակ	296	Մատեան	347	Մեղամաղձութիւն	214
Մամ	312	Մառախ	224	Մեղան	144
Մամբրէ	93	Մարան	119	Մեղակ	297
Մամուլ	37-50	Մատանեմ	119	Մեծ	164
Մամուկ	312	Ման եւ աուր		Մեկին	30
Մայո	121	լինիմ	119	Մեկնեմ	30
Մայր	291	Մատնտու	119	Մեկնութիւն	30
Մայր (ի, իւ)	256	Մատուն	188	Մեկնեցուցանեմ	30
Մայրի (ծառ)	256	Մատուցանեմ	119	Մեկն	348
Մայրի (մորի)	256	Մատչիմ	119	Մեկուսանամ	30
Ման	266	Մար	359	Մեկուսացուցանեմ	30
Մանած (աշխ.)	231	Մարաղ	172	Մեկուսի	30
Մանանայ	266	Մարախ	297	Մեկուսութիւն	30
Մանանեխ	267	Մարդ	171	Մեհան	347
Մանանիխ	267	Մարդագետին	172	Մեհեկան	313
Ման առնում	231	Մարդարէ	258	Մեղ	225
Մանաւանդ	47	Մարդ	99	Մեղանյական	225
Մանդ	146	Մարդակ	100	Մեղանչեմ	225
Ման դամ (աշխ.)	231	Մարդախոշոյ	82	Մեղեղի	115
Մանդղին	146	Մարդածախ	99	Մեղեխ	114
Մանեակ	326	Մարդապուր	157	Մեղեղիկ	115
Մանեմ	230	Մարդախար	99	Մեղմեխ	144
Մանիչակ	211	Մարդեղող	240	Մեղմեխանք	144
Մանկ	146	Մարեմ (աշխ.)	290	Մեղու	237
Մանկածու	47	Մարերի	313	Մեղր	237
Մանկամարդ	146	Մարդ	295	Մեղրապուղ	331
Մանկութիւն	146	Մարդեմ	295	Մեղք	225
Մանուած	231	Մարդպան	295	Մենանամ	283
Մանուածոյ	231	Մարթ	159	Մենատուն	283
Մանուկ	146	Մարի	291	Մենաւոր	283
Մանուկ մարդ	146	Մարիս	297	Մենքենայ	146
Մանր	266	Մարմանդ	334	Մենքենայեմ	146
Մանրակրկիտ	248	Մարմաջ	178	Մեռանիմ	21

Մեանդր	112	Միտիմ	76	Մոյկ	149
Մեախիմ	112	Միտուհն	76	Մոյր	203
Մետաղ	190	Միտ	73 264	Մոտանամ	21
Մետառան	121	Միւս	283	Մալպետ	344
Մեր (զեր. սեռ.)	65-251	Միւս եւս	283	Մորենի	93
Մերթ	159	Միւսանդամ	283	Մորթ	97
Մերթ	65	Մլուկն	296	Մորթեմ	98
Մերթեմ	65	Միտալ (աշխ.)	213	Մորի	290
Մերկանամ	294	Միտեմ	294	Մորմոքիմ	178
Մերկատիտ	2-2	Միտեմ զերկաթ	294	Մորառ	50
Մերձ	64	Միտիմ արիշ	299	Մորոսանամ	50
Մերձենամ	64	Միտիմ ար. լինիմ	299	Մորոսութիւն	50
Մեց	164	Միտիմ ար. տամ	300	Մոցեմ	295
Մեք	165	Միտիմ	294	Մութ	73
Մեքենայ	146	Միտրճիմ	294	Մութն	73
Մէգ	213	Մկան	296	Մութ	213
Մէդ	114	Մկանունք	296	Մութ (աշխ.)	294
Մէջ	112	Մկունդ	296	Մութանեմ	73
Մէտ	76	Մկրատ	104	Մութն	296
Մէց	165	Մկրտեմ	294	Մութակ	149
Մթար	74	Մզեզ	5	Մուն	266
Մթին	73	Մզեմ	294	Մունջ (աշխ.)	90
Մժեզ	296	Մզձկիմ	284	Մուտ	73
Մժեի	296	Մզոն	294	Մութք	73
Մժիզ	296	Մզսի	345	Մութ եւ ել	286
Մժլուկ	296	Մզոն տամ	294	Մութ	96-295
Մի	283	Մնամ	36	Մութանամ	203
Միայն	104	Մնջեմ	90	Մութի	294
Միանաղոյն	255	Մշակ	230	Մութճ	294
Մի անդամ	280	Մշտիկ	197	Մութող	203
Միանդամ	280	Մոյ	158	Մութտ	96
Միտսանի	228	Մոյաթ զենի	143	Մսեմ	90
Միտալ	196	Մոյաթ ուղ	143	Մսնջեմ	90
Միտեմ	114	Մոյար	44	Մսնջիւն	90
Միթէ	219	Մոյեթիւնդ	17	Մստեմ	90
Միտրան	201	Մոյիմ	43	Մսան	296
Միտանց	284	Մոյոշ	36	Մսանունք	296
Միմոս	328	Մոյորիմ	43	Մոիմ	295
Մին	283	Մոյորութիւն	43	Մոխեմ (աշխ.)	284
Մինաւոր	283	Մոյութիւն	43	Մստար	295
Միշտ	225	Մոխիւր	297	Մտանեմ	73
Միջակ	112	Մոխրոց	297	Մտերիմ	73
Միջին	112	Մոծիւր	297	Մտրակ	104
Միջնորդ	112	Մոզիւր	296	Մտրակեմ	104
Միջնորմ	112	Մոմ	109	Մտրուկ	104
Միտ	296	Մոյգ	149	Մտրի	269

Մրափեմ	239	Յաղթութիւն	33	Յաջողիմ	342
Մբուղ	104	Յաղկիմ	316	Յաջորդ	343
Մբեմ	295	Յաճախ	86	Յաջորդեմ	343
Մբիկեմ	294	Յաճախեմ	86	Յաջորդութիւն	343
Մբճոտ	295	Յամառ	194	Յառաջ	343
Մբճոտեմ	295	Յամառեմ	194	Յառաջ (յետոյ)	343
Մբմնջեմ	90	Յամեմ	258	Յառիմ	65
Մբմռնջ	90	Յամեռեմ	258	Յառնեմ	290
Մբմռամ	90	Յամբ	258	Յառում	65
Մբուբ	295	Յայ կարդամ	157	Յառակ	64
Մբլինն	178	Յայ հուչ առնեմ	157	Յառակեմ	64
Մբջիւն	178	Յայ յու առնեմ	157	Յառանեմ	82
Մբիմ	295	Յայամհեռէ	134	Յառեմ	82
Մբանի	96	Յայտ	134	Յառոց	83
Մբաի	96	Յայանի	134	Յառուկ	83
Մբրիկ	295	Յայրատ	312	Յար	65
Մբրիկիմ	295	Յանգ	124	Յարագեմ	3
Մոտ	119	Յանգիմ	124	Յարգեմ	132
Մօրակոն	291	Յանգուցանեմ	124	Յարդոյ	132
Մօրանամ	291	Յանգչիմ	124	Յարդ	168
Մօրատ	291	Յանգչիմ	262	Յարդգող	102
Մօրտ	291	Յանգգնութիւն	262	Յարեմ	65
Մօրուտ	291	Յանգիման	322	Յարկ	243
Մօրաք	295	Յանգիման առնեմ	163	Յարկանեմ	243
Մօրանամ	291	Յանգիմանեմ	163	Յարկեմ	243
Մօրք	291	Յանգիմանութիւն	162	Յարմարեմ	46
		Յանկուոր	124	Յաւ	22
		Յանկուցանեմ	124	Յաւակնիմ	245
		Յանկուցող	124	Յաւանակ	245
		Յանկչիմ	124	Յաւելում	158
Յապ	169	Յանձն առնեմ	12	Յաւելում	158
Յապեմ	169	Յանձն առնեմ	12	Յաւելում	220
Յապիւրտ	210	Յանցանեմ	12	Յաւելում	220
Յածեմ	126	Յանցանք	12	Յաւելում	220
Յածեցուցանեմ	126	Յանցում	12	Յաւելում	308
Յադագո	28	Յանցութիւն	12	Յաւելում	308
Յադթ	33	Յանցուցանեմ	12	Յաւելում	308
Յադթակոն	34	Յաչտ առնեմ	118	Յափշտակեմ	67
Յադթանակ	34	Յաչտեմ	85	Յափրանամ	128
Յադթանատակ	33	Յաչտգլիտ	85	Յելուզակ	240
Յադթանարեմ	33	Յապանով	49	Յելանակ	255
Յադթամարմին	33	Յապանովեմ	49	Յելոյեղակ	255
Յադթանդամ	33	Յապարեմ	126	Յելոյեղեմ	255
Յադթաջուբ	33	Յապարեմ	158	Յելոյեղուկ	255
Յադթաթիւթիւն	104	Յաջող	342	Յելում	255
Յադթիմ	33	Յաջողեմ	342	Յենում	85

Յեռում	65	Յորդոր	79	Յօրանամ	47
Յեան	88	Յորդորեմ	79	Յօրինեմ	289
Յեա	134	Յորդորիչ	79		
Յեաին	134	Յորձանու ա	101		
Յեանիմ	134	Յորձանք	101		
Յեաոյ	134	Յորձաքար	101	Նա' (մկ.)	147
Յեաոյք	134	Յորջորջիմ	80	Նազանք	77
Յեաուսա	134	Յուզակ	240	Նուզեմ	77
Յեսա	134	Յուզեմ	249	Նամիշա	212
Յեսա յեսա	134	Յուլանամ	252	Նախ	16
Յերիւրեմ	153	Յուզարկուորեմ	42	Նախանձ	251
Յերկուանամ	130	Յուզարկեմ	42	Նախանձիմ	251
Յերկուանք	130	Յունապ	361	Նախարար	16
Յեղ	85	Յունապի	361	Նախարարութիւն	16
Յեղուցանեմ	85	Յուչ աանեմ	298	Նախիր	16
Յիմար	264	Յուչ լիցի	298	Նահանգ	265
Յիլատակ	298	Յուչարար	298	Նահանջ	253
Յիչիմ	298	Յուչիկ	234	Նահապետ	288
Յիչեցուցանեմ	298	Յուչկապարիկ	198	Նահատակ	288
Յիսուհ	244	Յուսթիմ	210	Նամիրա	46
Յզանամ	3	Յուսթի	17	Նայ	71
Յզեմ	42	Յուսութք	210	Նայամէա	71
Յզի	3	Յուսակաուր լինիմ	83	Նայիմ	71
Յզկեմ	43	Յուսահաա	83	Նանիր	333
Յզիանամ	3	Յուսահաա աանիմ	83	Նանրանամ	333
Յոգն (յոզունք)	170	Յուսահաա լինիմ	83	Նանրութիւն	333
Յոգնագոյն	170	Յուսահատիմ	83	Ի նանիր	333
Յոգնական	170	Յուսահատութիւն	83	Նաչիւ	110
Յոգնիմ	170	Յուսիկ	234	Նապաստակ	128
Յոլովեմ	5	Յասակ	92	Նարգէս	196
Յոլորտամ	215	Յօդ	82	Նարդեան իւղ	280
Յօդդօդ	33	Յօդեմ	82	Նարդոս	280
Յօդդօդեմ	33	Յօմար	156	Նարօտ	259
Յօդն կամ	354	Յօմարիմ	156	Նաւ	234
Յոյդ	240	Յանք	245	Նաւակատիք	179
Յոյլ	252	Յօչեմ	82	Նաւատարդ	312
Յոյթ	268	Յօչ յօչ	82	Նաւատորմ	353
Յոյս	140	Յօչատեմ	82	Նաւատորմիդ	353
Յոյր	47	Յօչուած	82	Նաւավար	338
Յոպնակ	63	Յօսեմ	308	Նաւթ	109
Յոպոպ	155	Յօսնոււմ	308	Նաւթճեմ	79
Յոսի	262	Յօսոււմ	308	Նափօրա	40
Յովազ	110	Յօտ	82	Նզեմ	172
Յովանակ	245	Յօտեմ	82	Նեարդ	280
Յրօդ	100	Յօտոց	82	Նեարդապատ	280
Յրօդեմ	100	Յօրայ	291	Նեխ	199

Ներսիմ	190	Նկար	338	Նորոգութիւն	109
Նեղ	190	Նկարեմ	338	Նու	29-261
Նեղափրա	164	Նկուն	124	Նուազ (անգամ)	147
Նեղափրութիւն	163	Նկուղ	324	Նուազ (քամակ)	147
Նեղեմ	190	Նկրափմ	144	Նուազ (եղանակ երգոց)	147
Նեղութիւն	190	Նհանգ	205	Նուազեմ	147
Նեղուց	190	Նման	234-348	Նուազ	325
Նենգ	174	Նմանեցուցա-		Նուազեմ	325
Նենգեմ	174	նեմ	234-348	Նուազեմ	325
Նեռն	20	Նմանիմ	234-348	Նուազեցուցանեմ	325
Նետ	333	Նմանութիւն	348	Նուազ	147
Նետող	333	Ննջեմ	76	Նուազիմ	147
Ներ (ի բարդու-		Նշան	273	Նուաճեմ	325
թիւն)	29	Նշանակ	273-352	Նուաճումն	325
Ներ	29-261	Նշանակեմ	273-352	Նուատա	215
Ներգիւ	15	Նշանաւոր	273	Նուարդ	170
Ներգիւեմ	15	Նշանեմ	273	Նուարտան	178
Ներգործեմ	133	Նշանիլ, նշանելի	273	Նուէր	170
Ներեմ	39	Նշանադրու-		Նուչ	267
Ների	337	թիւն (աշխ.)	273	Նուրբ	211
Ներհակ	86	Նշան տամ	273	Նուք	30
Ներք	338	Նշան տալ (աշխ.)	273	Նպատա	128
Ներքին	338	Նշանաւորու-		Նպար	99
Ներքինի	14	թիւն (աշխ.)	273	Նպարակ	99
ի ներքս	338	Նշուակ	273	Նպարակաւոր	99
Ներքոյ	338	Նշուակեմ	273-352	Նպարակեմ	99
Նգովեալ	321	Նշի	267	Նսեմ	219
Նգովեմ	321	Նշխար	155	Նտախք	92
Նգովք	321	Նշխարեմ	155	Նրան	281
Նէր	29	Նշկանեմ	225	Նրբափողոց	272
Նժդէն	200	Նշմար	159	Նրբեմ	211
Նժոյց	141	Նշմարանք	159	Նքիմ	324
Նժոյց 'ի ձեռն	142	Նշմարեմ	159	Նքիմ	324
Նիգ	172	Նշող	7	Նքողիմ	324
Նիգակ	333	Նշող	7	Նքոյր	5
Նիհար	338	Նոխազ	103	Նօթ	109
Նինջ	76	Նոխազերգութիւն	173	Նօթի	52
Նիչ	273	Նողկամ	311	Նօթձեմ	79
Նիւամ	234	Նոճ	106	Նօտար	258
Նիւհեմ	40	Նոճի	106		
Նիւթ	234	Նոյնչափ	123		
Նիւթեմ	234	Նովանք	261	Շալակ	212
Նկան	24	Նոր	260	Շան	168
Նկանակ	24	Նորակրօնութիւն	267	Շահիմ	168
Նկատեմ	338	Նորոգ	109	Շաղ (ի բարդու-	
Նկատիմ	214	Նորոգեմ	109	թիւն)	8

Այուրտ	43	Ար	289	Աւթ	208
Այոք	204	Արակ	289	Աւթսուն	208
Այս	19	Արբ	161	Աւժով	85
Ախակալ	19	Արզոն	112-218	Աւժկնապիրկ	17
Ախերիմ	19	Արդուտայ	79	Աւլ	5
Ախ ունիմ	19	Արդեղիր	274	Աւլն	354
Ախ պահեղ	19	Արդեղրեմ	274	Աւլունք	354
Ազկոյզ	141	Արդեղրութիւն	274	Աւխտ	326
Ազոգումէն	203	Արդի	277	Աւխ աղի	317
Ազոգունն	251	Արզն	277	Աւխտադրում	90
Ազորկ	43	Արզան	76	Աւխտեմ	326
Ազորկեմ	43	Ար Էն	288	Աւդեղ	43
Ազորմ	204	Արթ (սեռ.) ա.	277	Աւդեւղ	43
Ազորմիմ	204	Արթ (սեռ.) ոյ	357	Աւդէշ	42
Ազորմութիւն	204	Արիզ	357	Աւդի	42
Ազք	204	Արիշ	152	Աւդիզ	42
Ազքեմ	204	Արուշ	152	Աւդիզ առնեմ	42
Ազլ	342	Արուշեմ	152	Աւդիզ	43
Ազլախոն	164	Արկէն	112	Աւդիս	182
Ազլ լինել	342	Արկուր	205	Աւդիեան	43
Ազլանդամ	342	Արկորայ	205	Աւդդափառ	224
Ազլոն	342	Արկորուտ	205	Աւդուկ	42
Ազլոն տամ	342	Արկրամու	205	Աւդտ	326
Աճ	70	Արձ	277	Աւդփ	328
Աճիր	71	Արձաքար	101	Աւմն (մասնիկ)	218
Աճն	284	Արմ	114-237	Աւմպ	128
Այթ (մասնիկ)	218	Արմ գարմայն	36-237	Աւնայն	259-260
Այծ	268	Արուդայթ	22	Աւնգն	24
Այ	70	Արոճ	277	Աւնդ	170
Այխար	164	Արոճեմ	277	Աւնիկթք	155
Աւոգանեմ	15	Արումն	354	Աւնի (մասնիկ)	115
Աւիերիշ	35	Արոնեմ	327	Աւնիմ	259
Աւիի	35	Արոջ	277	Աւնկն	24
Աւկր	35	Արովայն	207-348	Աւնկն զնեմ	24
Աւսիս	19	Արովանեմ	134	Աւնկունք	24
Աւսի	123	Արուտամ	111	Աւնչո առնեմ	90-345
Աւտ	127	Արուտունն	111	Աւնչք	90
Աւտայն	92	Արալս	112	Աւնջ	90-345
Աւտայնանկ	92	Արջ	104	Աւշ	208
Աւտան	200	Արջամուտ լինիմ	105	Աւշ (աշխ.)	234
Աւտանիկ	200	Արս	105	Աւշեղ	298
Աւտիկան	201	Արսուն	79	Աւշիմ	298
Աւսին	229	Արսոյ	79	Աւշկապարիկ	198
Աւսնուտ	127	Արգիւն	214	Աւշ (մասնիկ)	218
Աւստուտեմ	127	Արքիւնուտ	214	Աւտ	17
Աւտ	360	Աւգեմ	240	Աւտենի	18

Ուսի	18	Չօփ	127	Կայ 'ի պահեաւի	236
Ուսկան	57	Չեզօք	283	Պահպանութիւն	113
Ուսճանամ	17	Չեւ	118	Պահք	112
Ուսն	18	Չեւ եւս	118	Պաղ	218
Ուսնու մ	47	Չիզջ	32	Պաղատիւ	146
Ուս	104	Չիլիկան	32	Պաղիմ	218
Ուսանիմ	298	Չնչին	310	Պաղպաղակ	323
Ուսուցանեմ	298	Չոգամ	230	Պաղպաջ	323
Ուսար	185	Չոր	187	Պաղպաջեմ	323
Ուսեմ	323	Չորեք ('ի բար-		Պաղպաջիւն	323
Ուսիճ	323	դոթեան)	187	Պաճար	236-294-342
Ուսիք	209	Չորեքարեւր	241	Պաճարանք	293-342
Ուսր (մկ.)	47	Չորեքաստան	121	Պաճարեմ	293-342
Ուրազ	14	Չորք	187	Պաճուճեմ	165
Ուրախ	140	Չու	230	Պայ	199
Ուրախ լինիմ	140	Չու տանեմ	230	Պայթեմ	217
Ուրանամ	327	Չուան	244	Պայթուցանեմ	217
Ուրար	220	Չուտական	230	Պայիկ	199
Ուրբաթ	182	Չուեմ	230	Պայծառ	209
Ուրդ	277	Չօքամ	230	Պայման	39
Ուրեմն	47			Պայտառ (աշխ.)	354
Ուրեք	47	Պ		Պայքար	151
Ուրկ	214			Պան	265
Ուրկանոց	214	Պազանեմ	212	Պան (մանիկ)	265
Ուրկոտ	214	Պախ	218	Պանդոկ	95
Ուրուազիճ	311	Պախեցուցանեմ	203	Պանդոկի	95
Ուրուազրեմ	311	Պախեմ	203	Պանդոյր	263
Ուրուազրութիւն	311	Պախիմ	203	Պանդորրութիւն	263
Ուրուակոն	310	Պախուց	208	Պանդիտութիւն	95
Ուրուազաշտ	311	Պախրէ	98	Պանդուխտ	95
Ուրուի	214	Պակաս	314	Պանիր	327
Ուրջու.	277	Պակասեմ	314	Պանծամ	246
Ոք	170	Պակնու մ	203	Պաշար	293-341
Ոքոզ	93	Պակչոտ	212	Պաշարեմ	293-341
		Պակչոտիմ	212	Պաշտատական	297
		Պակուցանեմ	203	Պաշտեմ	193
		Պահ	113	Պաշտպան	20
		Պահակ	308	Պաշտպանեմ	20
Չ (մկ.)	70	Պահակեր	35-113	Պաշտօն	193
Չամիչ	129	Պահակ ունիմ	308	Պաշտօնեայ	193
Չամչեայ	129	Պահակ վարեմ	308	Պապ	312
Չամչեղէն	129	Պահանգ	327	Պապակիմ	116
Չանչ	310	Պահանջ	253	Պապանձեցուցա-	
Չար	187	Պահապան	113	նեմ	116
Չարածճի	309	Պահեմ	112-113	Պապանձիմ	116
Չարիք	187	Լինել 'ի պահեաւի	236	Պապաջեմ	146
Չարչարեմ	187				

Պապիկ	312	Պատճառք	216	Պարարտութիւն	198
Պապուկ	312	Պատճենան	216	Պարս. անդ	145
Պառակ	201	Պատճէն	216	Պարս. անդիւմ	145
Պառակ ('ի բարդու- թեան)	201	Պատմիկ	216	Պարզեւ	170
Պառակ պառակ	201	Պատմում	346	Պարեզատ	135
Պառակտեմ	201	Պատմութեան	266	Պարեխ	329
Պառաւ	281	Պատմութեան	266	Պարեմ	292
Պառաւեմ	281	Պատմէշ	346	Պարզ (զյ.)	50
Պասեք	68	Պատշգամ	191	Պարզ	50
Պասուք	116	Պատուանդան	217	Պարէն	99
Պասքա	68	Պատուատ	322	Պարէտ	173
Պասքիմ	116	Պատուատեմ	322	Պարիկ	199
Պատ (աշխ.)	346	Պատուար	346	Պարիսոյ	292-341
Պատահ	150	Պատուէր	346	Պարծ	246
Պատահար	150	Պատուէր տամ	346	Պարծումք	246
Պատահեմ	150	Պատուիրան	346	Պարծիւմ	246
Պատաղիւծ	43	Պատուիրեմ	346	Պարկ	208
Պատաղիւմ	43	Պատուհան	170	Պարկիւտ	108
Պատանդ	217	Պատուհատ	150	Պարճեմ	112-113
Պատանի	346	Պատուարան	292-341	Պարոյր	47
Պատանք	346	Պատուարեմ	292-341	Պարութեմ	47
Պատառ	346	Պատարանք	271	Պարպատիւմ	346
Պատառեմ	346	Պատարատ	44	Պարս	322
Պատարիւս-		Պատարատ տանեմ	44	Պարսաթիկ	322
նեմ (աշխ.)	115	Պատարատարանու-		Պարսաւ	206
Պատարիւսի	115	թիւն	44	Պարսաւեմ	206
Պատարիւսի տամ	115	Պարեմ	271	Պարսաւոր	322
Պատառ	346	Պատրոյգ	266	Պարսաքար	322
Պատառեմ	346	Պատրոյկ	266	Պարսաքարեմ	322
Պատարագ	1	Պատրուակ	108	Պարսեմ	323
Պատարեմ	344	Պատրուակ	265	Պարսիական հաւ	191
Պատարուն	344	Պար (զյ.)	292-341	Պարս է . էր . իցէ	212
Պատգամ	345	Պար ('ի բարդու- թեան)	293-341	Պարտապան	212
Պատգամարեր	63	Պարակունտն	190	Պարտեմ	94
Պատգարակ	63	Պարան	339	Պարտէզ	17
Պատեան	346	Պարանիւմ	339	Պարտիւմ	212
Պատեհ	150	Պարանոց	340	Պարտիք	212
Պատեմ	114-346	Պարապ	180	Պարտք	212
Պատերազմ	150	Պարապիւմ	180	Պեղծ	239
Պատիւ	150	Պարապնեմ	145	Պեա	38-287
Պատիր	271	Պարապնեմ	145	Պերիպատիկեան	181
Պատիւ	217	Պարապորդ	180	Պերիպատիկեան	181
Պատկեր	151	Պարտիւ	198	Պերճ	246
Պատճառանք	216	Պարտիւ	198	Պերճանամ	246
Պատճառեմ	216	Պարտիւ	198	Պերոզ	224
		Պարարտ	198	Պեշապիկ	332

Ուսի	18	Չոֆ	127	Կալ 'ի պահետի	236
Ուսկան	57	Չեղոք	283	Պահպանութիւն	113
Ուսճանամ	17	Չեւ	118	Պահք	112
Ուսն	18	Չեւ եւս	118	Պաղ	218
Ուսնու մ	47	Չիզջ	32	Պաղատիտ	146
Ուս	104	Չիլիկան	32	Պաղիմ	218
Ուսանիմ	298	Չիչին	310	Պաղպաղակ	323
Ուսուցանեմ	298	Չոգամ	230	Պաղպաջ	323
Ուսոր	185	Չոր	187	Պաղպաջեմ	323
Ուտեմ	323	Չորեք ('ի բար-		Պաղպաջիւն	323
Ուտիճ	323	դաթեան)	187	Պաճար	236-294-342
Ուտիք	209	Չորեքարեւք	241	Պաճարանք	293-342
Ուր (մկ.)	47	Չորեքատան	121	Պաճարեմ	293-342
Ուրադ	14	Չորք	187	Պաճուճեմ	165
Ուրափ	140	Չու	230	Պայ	199
Ուրափ լինիմ	140	Չու տանեմ	230	Պայթեմ	217
Ուրանամ	327	Չուան	244	Պայթուցանեմ	217
Ուրար	220	Չուաւական	230	Պայիկ	199
Ուրբաթ	182	Չուեմ	230	Պայծառ	209
Ուրդ	277	Չոքամ	230	Պայման	39
Ուրեմն	47			Պայտառ (այխ.)	354
Ուրեք	47	Պ		Պայքար	151
Ուրկ	214			Պան	265
Ուրկանոց	214	Պազանեմ	212	Պան (մանիկ)	265
Ուրկոտ	214	Պախ	218	Պանդոկ	95
Ուրուաղիճ	311	Պախեցուցանեմ	203	Պանդոկի	95
Ուրուաղրեմ	311	Պախեմ	203	Պանդոյր	263
Ուրուաղրութիւն	311	Պախիմ	203	Պանդորրութիւն	263
Ուրուական	310	Պախուց	208	Պանդխտութիւն	95
Ուրուաղաչա	311	Պախրէ	98	Պանդուխտ	95
Ուրուկ	214	Պակաս	314	Պանիր	327
Ուրջու	277	Պակասեմ	314	Պանծամ	246
Ոք	170	Պակնու մ	203	Պաչար	293-341
Ոքոզ	93	Պակչոտ	212	Պաչարեմ	293-341
		Պակչոտիմ	212	Պաչատաական	297
		Պակուցանեմ	203	Պաչտեմ	193
		Պահ	113	Պաչտպան	20
		Պահակ	308	Պաչտպանեմ	20
Չ (մկ.)	70	Պահակեր	35-113	Պաչտոն	193
Չամիչ	129	Պահակ ունիմ	308	Պաչտոնեայ	193
Չամչեայ	129	Պահակ վարեմ	308	Պապ	312
Չամչեղէն	129	Պահանգ	327	Պապակիմ	116
Չանչ	310	Պահանջ	253	Պապանձեցուցա-	
Չար	187	Պահանջ	113	նեմ	116
Շարաճճի	309	Պահպան	112-113	Պապանձիմ	116
Չարիք	187	Լինել 'ի պահետի	236	Պապաջեմ	116
Չարչարեմ	187				

Պապիկ	312	Պատճաք	216	Պարարտութիւն	198
Պապուկ	312	Պատճեն	216	Պարաւանդ	145
Պատակ	201	Պատճէն	216	Պարաւանդիմ	145
Պատակ ('ի բարդու- թիւն)	201	Պատճիկ	216	Պարզեւ	170
Պառակ պառակ	201	Պատմիմ	346	Պարկզօտ	135
Պառակտեմ	201	Պատմու ճակ	266	Պարեխ	329
Պառաւ	281	Պատմու ճան	266	Պարեմ	292
Պառաւեմ	281	Պատնէշ	346	Պարզ (զլ.)	50
Պասեք	68	Պատշգաւ	191	Պարզ	50
Պասուք	116	Պատուանդան	217	Պարէն	99
Պասքա	68	Պատուատո	322	Պարէտ	173
Պասքիմ	116	Պատուաստեմ	322	Պարիկ	199
Պատ (աշխ.)	346	Պատուար	346	Պարխոյ	292-341
Պատահ	150	Պատուէր	346	Պարծ	246
Պատահար	150	Պատուէր տամ	346	Պարծանք	246
Պատահեմ	150	Պատուիրան	346	Պարծիմ	246
Պատաղիճ	43	Պատուիրեմ	346	Պարկ	208
Պատաղիմ	43	Պատուհան	170	Պարկեշտ	108
Պատանդ	217	Պատուհոտ	150	Պարհիմ	112-113
Պատանի	346	Պատուարան	292-341	Պարցըր	47
Պատանք	346	Պատուարեմ	292-341	Պարուրեմ	47
Պատառ	346	Պատրանք	271	Պարզաւիմ	346
Պատառեմ	346	Պատրատ	44	Պարս	322
Պատախա- նեմ (աշխ.)	115	Պատրատ առնեմ	44	Պարստիկ	322
Պատախանի	115	Պատրատարտում	44	Պարսաւ	206
Պատախանի տամ	115	թիւն	44	Պարսաւեմ	206
Պատառ	346	Պատրեմ	271	Պարսաւոր	322
Պատառեմ	346	Պատրոյց	266	Պարսաքար	322
Պատարագ	1	Պատրոյկ	266	Պարսաքարեմ	322
Պատարեմ	344	Պատրուակ	108	Պարսեմ	323
Պատարուն	344	Պատրուճակ	265	Պարսկական հաւ	191
Պատգամ	345	Պար (զլ.)	292-341	Պարտէ , էր , իցէ	212
Պատգամարիւր	63	Պար ('ի բարդու- թիւն)	293-341	Պարտապան	212
Պատգարակ	63	Պարակունան	190	Պարսեմ	94
Պատեան	346	Պարան	339	Պարտէզ	17
Պատեհ	150	Պարանիմ	339	Պարտիմ	212
Պատեմ	114-346	Պարանոց	340	Պարտիք	212
Պատերազմ	150	Պարապ	180	Պարաք	212
Պատիմ	150	Պարապիմ	180	Պեղծ	239
Պատիր	271	Պարապնեմ	145	Պեա	38-287
Պատիւ	217	Պարապնեմ	180	Պերիպատիկեան	181
Պատկեր	151	Պարապոյց	198	Պերիպատիկեան	181
Պատճառանք	216	Պարար	198	Պերճ	246
Պատճառեմ	216	Պարարակ	198	Պերճանամ	246
		Պարարեմ	198	Պերոզ	224
		Պարարտ	198	Պեշապիկ	332

Պէտ	112	Պոռոյիւն	86	Ջերանիւմ	225
Պէտ առնեմ	287	Պորտ	198	Ջերաջերմ	225
Պէտք	287	Պորտաբոյծ	198	Ջերմ	225
Պժպամ	212	Պորտապարար	198	Ջերմանամ	225
Պիծակ	328-345	Պորփիւր	166	Ջերմաջերմ	225
Պիւ	222	Պուէտ	41	Ջիլ	44
Պիղծ	239	Պուէտիկոս	41	Ջիլ	44
Պինկ	23	Պուտնարդ	287	Ջին	24
Պիշ	298	Պուրակ	117	Ջինյ	310
Պիտակ (զյ.)	188	Պչրանք	326	Ջնեմ	24
Պիտակ (ած.)	188	Պոյգ	327	Ջնյան	310
Պիտակարար	188	Պուգեմ	327	Ջնյեմ	310
Պիտականամ	188	Պսակ	314	Ջնյոյ	310
Պիտականունու-		Պտեմ	287	Ջոլիւր	44
թիւն	188	Պտարեր	287	Ջոլոր	44
Պիտակութիւն	188	Պտոյտ	316	Ջոլորեմ	44
Պիտամ	287	Պտուկ	287	Ջոկ	230
Պիտանի	287	Պտուղ	287	Ջոկատ	230
Պիտի	287	Պտուղ բերեմ	287	Ջոլ	230
Պիտոյ	287	Պտուղ տամ	287	Ջոլանամ	230
Պիրկ	17	Պրակ	117	Ջորեակ	157
Պլակինդ	25	Պրակք	117	Ջորի	157
Պլակոււնդ	25	Պրծանեմ	17	Ջուր	187
Պղերդ	133	Պրկեմ	17	Ջուր տամ	168
Պղինձ	157	Պրոսխումէ	61	Ջրդոլ	220
Պղծել զչարաթն	239	Պրտու	97	Ջրհեղեղ	251
Պղծեմ	239	Պրտուեայ	97	Ջրճոր	193
Պղպշակ	323	Պւետէս	41	Ջրչիղջ	328
Պղտոր	272				
Պղտորեմ	273				
Պղտորութիւն	273				
Պճեղն	165	Ջախեմ	342	Ռազմ	150
Պճղնաւոր	165	Ջախջախ	342	Ռակայ	214
Պճնիւմ	165	Ջախջախանք	342	Ռան	327
Պնակ	36	Ջախջախեմ	342	Ռանան	296
Պնակիտ	36	Ջան	314	Ռանվիրոյ	126
Պնդեմ	23	Ջալլ	196	Ռամիկ	25
Պնդիւմ	23	Ջամբ	129	Ռետին	142
Պչնեմ	298	Ջամբիւմ	129	Ռիչտ	252
Պչնում	298	Ջայլամն	191	Ռիւաքար	334
Պոզովատիկ	272	Ջան	76	Ռեդուրք	89
Պոզոտայ	272	Ջանամ	76	Ռոճիկ	203
Պոյան	287	Ջատագով	19	Ռոտամ	102
Պոյիւն	86	Ջարդիւմ	79	Ռոմբ	334
Պունիկ	26	Ջիւնում	127		
Պունկիւմ	26	Ջեր	258		

Ս					
		Ստտակեմ	68	Սերմն	231
		Ստտակումն	68	Սերունդ	232
Սազ	104	Սատար	92	Սերտ	40
Սաղրեմ	361	Սաակեր	348	Սերտեմ	41-361
Սաղած (աշխ.)	272	Սար (գագաթն)	232	Սերտիւ	41
Սաղեմ (աշխ.)	272	Սարուանդ	313	Սեւամաղձութիւն	214
Սաթ	162	Սարդ (ծառ)	311	Սեւեռ	282
Սաթինիկ	233	Սարեակ	211	Սեւեռեմ	282
Սալ	18	Սարիք	232	Սեփական	282
Սալանամ	18	Սարկուազ	311	Սէր	152
Սալաքար	18	Սարտի	217	Սթափ	246
Սակ	314	Սարսեմ	217	Սթափիմ	246
Սակաւ	64-314	Սարտու	217	Սիզդ	97
Սակուռ	50	Սարտամ	217	Սիզոյն	166
Սակռ	50	Սարտում	48-361	Սիկ	35
Սահանք	244	Սաւան	244	Սիկարեան	50
Սահիմ	244	Սաւանիմ	282	Սիղեխ	153
Սահման	219	Սափոր	229-345	Սին	29
Սահմի	313	Սափրեմ	229	Սինգոր	215
Սաղարթ	311	Սափրիչ	229	Սինիզ	97
Սաղաւարտ	311	Սգաւոր	212	Սինիզիտոս	214
Սաղմ	231	Սաւէք	117	Սինձ	10
Սաղմն	231	Սաւու	45	Սրահոն	308
Սամետէք	327	Սեխ	164	Սրեկի	152
Սամի	327	Սեզան	291	Սրեմ	152
Սալ	18	Սեղեխ	153	Սրաւ	40-264
Սալորդ	18	Սեղմ	231	Սրւն	304
Սայր	152	Սեղմանամ	232	Սրւք	234
Սայրատուր	152	Սեղմեմ	232	Սրք	234
Սան	29	Սեղմութիւն	232	Սյանամ	18
Սան	29	Սենեակ	57	Սլաք	18
Սանդ	180	Սիզ	282	Սլալ	328
Սանդալ	149	Սեպոցիալ	282	Սլալակ	328
Սանդահարեմ	180	Սեպական	282	Սլալեմ	328
Սանդարամետք	48	Սեպուհ	282	Սլաւ	305
Սանդուղք	59	Սեռ	232	Սլաւամ	305
Սանձ	10	Սեռն (ած.)	232	Սկայ	309
Սանտր	109	Սեռն (գլ.)	232	Սկաւ տուակ	311
Սանտրեմ	109	Սեր	232	Սկեմ	331
Սապատ	94	Սեր (կաթին)	232	Սկեսուր	305
Սառն	232	Սերեկեալ	352	Սկզբնազոյն	315
Սասանիմ	118	Սերեմ	232	Սկզբնական	315
Սասանութիւն	118	Սերկեան	330	Սկզբնատիպ	315
Սաստ	303	Սերկեւիլ	219	Սկի	260
Սաստեմ	303	Սերմ	231	Սկիզբն	315
Սաստիկ	303	Սերմանեմ	231	Սկիւմն	314

Սկնդիկ	178	Սուխնակոթ	353	Սոնապան	170
Սկնդուկ	178	Սուխեմ	170	Ստածեմ	139
Սկուռն	331	Սուզ	137-362	Ստակ (աշխ.)	32
Սկունդ	178	Սունկն	162	Ստամբակ	217
Սկուտեղ	216	Սուսեր	152	Ստամոքս	357
Սկսանիմ	315	Սուտ	309	Ստանամ	171
Սկսնապոյն	315	Սուտակ	113	Ստանձնեմ	12
Սկսնախան	315	Սուտակապատ	113	Ստաշխն	92
Սկսնատիպ	315	Ի տուտ հանեմ	309	Ստգիւտ	75
Սղեմ	137	Սուր	152	Ստգտանեմ	75
Սղոյ	137	Սուրամ	152	Ստեղի	103
Սղոցի	137	Սուրբ	229	Ստեղծանեմ	239
Սմբակ	265	Սուրէն (յտիւ. ան.)	152	Ստեղն	127
Սմբատ	265	Սուրճանդակ	113	Ստեմ	309
Սնակուշտ	48	Սուքիաս	234	Ստեպղին	158
Սնանիմ	29	Սոփեստ	289	Ստերիւրեմ	153
Սնարք	170	Սոփեստէս	289	Ստերջ	206
Սնգոյն	36	Սոփեր	289	Ստերջանամ	206
Սնդիկ	180	Սպայ	112	Ստեւ	209
Սնտոի	29	Սպայտակա	112	Ստէպ	16
Սնունդ	29	Սպանտի	329	Ստին	228
Սոխ	164	Սպանանեմ	48	Ստիպաւ	16
Սոխակ	305	Սպանդ	48	Ստիպեմ	16
Սողամ	137	Ի սպանդ վարիմ	48	Ստիքիրոն	103
Սողոթի	153	Սպանդանոց	48	Ստիքս	103
Սողուն	137-362	Սպանդարամա	48	Ստնանեմ	214
Սոյգք	299	Սպանոզ	48	Ստողոցի	103
Սոյլ	170	Սպանութիւն	48	Ստուման	357
Սոյնպէս	112	Սպառ (ի թարգմ.		Ստոյա	103
Սոյր	152	թեան)	292-341	Ստոյիկեանք	103
Սոնք	162	Սպառագինու-		Ստոր	228
Սոնքանում	162	թիւն	292-341	Ստորեւ	228
Սոսինձ	10	Սպառեմ	292-341	Ստորի	228
Սոսկ	35	Սպառնայիք	292-341	Ստորին	228
Սոսկամ	35	Սպառնամ	292-341	Ստորոտ	228
Սոսկանամ	35	Սպառուած	292-341	Ստուար	309
Սով	321	Սպառապուտ	292-341	Ստուեր	309
Սովոր	289	Ի սպառ	292-341	Ստութիւն	309
Սոր	232	Սպառապար	112	Ստունգանեմ	24
Սորեմ	192	Սպասեմ	113	Ստունկանեմ	24
Սորսորիմ	192	Սպարապետ	341	Ստրուկ	92
Սուգ	212	Սպիզանի	24	Ստրջանամ	105-264
Սուգ ունիմ	212	Սպի	24	Սրածութիւն	152
Սուգար	219	Սպիտակ	25	Սրահ	231
Սուգանեմ	299	Սպունդ	161	Սրահակ	231
Սուին	327	Սպրդիմ	98	Սրամիտ	14

Սրանամ	152	Վահագն	327	Վանք	23-116
Սրբեմ	229	Վահան	327	Վա՛չ	38
Սրբիւ զշաբաթն	239	Վահրամ	201	Վաչի	167
Սրբիչ	229	Վաղ	160	Վաչխամողով	168
Սրբութիւն	229	Վաղսկաւոր	263	Վաչխակեր	168
Սրեմ	152	Վաղարշապատ	162	Վաչխամփոփ	168
Սրբնաց	14	Վաղափուլ	250	Վաչխեմ	168
Սրիկայ	50	Վաղիւ	161	Վաչտ	201
Սրինգ	170	Ի վաղիւ անդր	161	Վաչ	201
Սրուակ	152	Վաղրնջական	160	Վաչկայ	201
Սրունք	170	Վաղրնջուց	160	Վաչէ	201
Սրակապան	306	Վաղճան	161	Վաչկատուն	168
Սրտակայթ	58	Վաղորդայն	161	Վատ (ձայն)	224
Սրամտիւմ	105-264	Վաղու եւ ո	160	Վառեակ	306
Սրամտութիւն	105	Վաղվաղ	161-220	Վառեմ	340
Սրտնում	105	Վաղվաղեմ	161-220	Վասակ	314
Սրտնութիւն	105	Վաղր	263	Վատակ	314
Սրնք	170	Վաղրաւոր	263	Վասն	26
Սփածանելի	126-293	Վաճառ	293-341	Վաստակ	39
Սփածանիւմ	126-293	Վաճառական	293-341	Վաստակիւմ	39
Սփածնում	293	Վայելիւմ	201	Վատ (երկչոտ)	122
Սփիւ	226	Վայելու չ	201	Վատ	122
Սփիւռ	226	Վայելք	201	Վատախառնարակ	303
Սփոփում	26	Վայելիւմ	217	Վատեմ	122
Սփոհում	226	Վայր	197	Վատթար	122
Սքանչանում	306	Ի վայր	197	Վատթարադոյն	122
Սքանչելի	306	Ընդ վայր	197	Վատթարանում	122
Սքանչք	306	Վայրազ	263	Վատնեմ	116
Սքեմ	109	Վայրապար	112-197	Վայր	339
Սքողեմ	297	Վայրափափն	116-197	Վայրազայր	209
Սքողիւմ	297	Վայրենի	197	Վարազ	174
Սօլեբ	149	Վայր մի	127-197	Վարակեմ	310
Սօսի	35	Վայրի	197	Վարանեմ	339
Սօսաւիւն	35	Վայրիկ մի	127-197	Վարանիւմ	340
Սօսափիւն	35	Վայրկեան	127	Վարաանեմ	339-362
		Վանական	116	Վարատու.մն	339
		Վանակն	313	Վարար	175
		Վանաատու.բ	116	Վարդիւմ	263
Վազր	263	Վանդ	151	Վարդ	38
Վաթսուն	301	Վանդակ	23	Վարդապետ	271
Վախկոտ (աշխ.)	203	Վանդակալ	23	Վարդափառ	360
Վախճան	161	Վանդիւմ	23	Վարեմ	339
Վախնամ (աշխ.)	203	Վանդալ	313	Վարեմ զ'երկիր	339
Վախք	203	Վանեմ	23 116	Վարժ	271
Վակաս	314	Վանի	343	Վարժապետ	271
Վա՛չ	38	Վանկ	151	Վարժեմ	271

վարկունիւմ	267	վիթխար	263	վրդով	215
վարկեմ	263	վիթխարի	263	վրդովեմ	215
վարձակ	210	վիթակ	302	վրէժ	150
վարձանք	210	վիթեմ	301	վրէպ	223
վարձք	210	վիթ	335	վրիժադործ	150
վարմ	340	վիճակ	301	վրիպակ	223
վարչամակ	190	վիչապ	335	վրիպիցուցանեմ	223
վարուժան	209	վիչապ ձուկն	335	վրիպիմ	223
վարուճոյ	219	վիչա	144		
վարսակ	234	վիրապ	263	§	
վարսամ	265	վիրամ	126		
վարսավիրայ	126	վիրապ	335	§	201
վարսեմ	323	վիրգ	125	§ (մտանիկ)	144
վարսք	233	վիր՝	335	Տաղնապ	184
վարտիք	108	վկայ	301	Տաղնապաւ	184
վարք	339	վկայեմ	301	Տաղնապիմ	184
վաւաչ	161	վկանդեմ	195	Տաժանիմ	143
վաւեր	282	վհատութիւն	122	Տախտակ	318
վաւերական	282	վհուկ	72	Տաժեմ	139
վեհ	348	վհիլութիւն	73	Տակ	64
վեհերոտ	243	վճարեմ	235	Տակաւ	64-314
վեչատան	301	վճիւ	235	Տակաւին	64-314
վեր	197	վճիւ հատանեմ	235	Տալ	311
ի վեր	197	վճիւտ	327	Տաղտաւար	311
վերականգու	197	վնաս	26	Տաղտաւար հարկաւ	
ի վերայ	197	վնասակար	27	նեմ	243
վերին	197	վշտանամ	144	Տաղտաւարահարայ	
ի վերուտ	197	վոճմակ	73	(տօն)	243
վերջ	161	վոհուկ	72	Տաղտաւարիմ	184
վերտօին	197	վուշ	88	Տաղտաւար	58
վեց	301	վոլնտեմ (աշխ.)	339	Տաղտուկ	58
վերուկ	327	վսեմ	217	Տաճատ	170
վէգ	301	ի վեր գամ	282	Տաճար	301
ի վէգ գամ	301	վստահ	123	Տաճարապետ	301
վէժ	301	վտակ	302	Տամ	119
վէճ	301	վտանգ	184	Տամալ	357
վէժ	111	վտանգեմ	184	Տամալի	357
վէպ	206	վտարանդեմ	339	Տամկանամ	49
վէս	323	վտարանդի	339	Տամուկ	49
վէտ	302	վտարանդութիւն	339	Տանիմ	118
վէտ	302	վտարանջեմ	339	Տանիք	119
վէր	126	վտարեմ	339-362	Տանձ	11
վիթարեմ	214	վտաւան	235	Տանջանք	183
վիթարումն	214	վտիտ	122	Տանջիմ	183
վիգն	302	վտտիմ	122	Տաչեմ	209
վիգ	323	վրան	145	Տաչէն	170

Տաշեղ	209	Տառախ	311	Տխրիմ	140
Տաշիղ	209	Տափարակ	361	Տհաս	168
Տաշա	38	Տափաքիթ	361	Տղսպ	58
Տաշ	183	Տափեմ	361	Տղմանամ	237
Տաշարեմ	218-345	Տափոն	361	Տմարդի	99
Տաշակ	361	Տաք	155	Տնաղ (աշխ.)	333
Տաշահար	242	Տեանն (սեռ.)	257	Տնանկ	118
Տաշան	214	Տեղ	196-362	Տնկեմ	118
Տաշանակ	214	Տեղամ	196-362	Տնտես	61
Տաշանամ	183	Տեղեակ	196	Տոգսրիմ	155
Տաշաստ արկանեմ	128	Տեղի	196	Տոկ	142
Տաշար	218	Տեղի տեղի	196	Տոկամ	142
Տաշիմ	183	Ի տեղիս տեղիս	196	Տոկոս	150
Տառ	284	Տենչ	183	Տոկոսիք	150
Տառապանք	129	Տենչամ	183	Տոկուն	142
Տառապիմ	129	Տենչանք	183	Տոհմ	232
Տառեր	187	Տեռ (նուրբ կտառ.)	109	Տոմական	232
Տառեղն	187	Տեռ	109	Տող	311
Տառն	121	Տեռազերծ առնեմ	347	Տողեմ	311
Տառանդրոս տամ	122	Տեռատեսութիւն	192	Տողուկ	311
Տառանիմ	118	Տեռիմ	109	Տոյծ	150
Տառասկ	38	Տեռանեմ	60	Տոչորիմ	155
Տաւրակ	259	Տեռուչ	61	Տոպրակ (աշխ.)	354
Տաք ('ի բարդու- թեան)	340	Տերեւ	18	Տոռն	121
Տարաբերեմ	213	Տեւեմ	288	Տորմիդ նաւաց	355
Տարադիր առնեմ	274	Տգրուկ	328	Տորմիմ	319
Տարադրութիւն	274	Տէդ	142	Տորտ (աշխ.)	354
Տարածանեմ	126	Տէր	257	Տուայտիմ	144
Տարածեմ	126	Տմ (մամնիկ)	144	Տուար	277
Տարայ (բյ. անց, կար.)	118	Տրդրանակերտ	274	Տուարած	277
Տարաշխարհ	340	Տրգրիս	143	Տուգանիմ	151
Տարափ	129-362	Տրդք	142	Տուգանք	151
Տարափեղ	129	Տրեզերք	328	Տուժեմ	150
Տարգալ	330	Տրկ	142	Տուղա	318
Տարի	276	Տրկին	29	Տուն	118
Տարմ	119-319	Տրղմ	237	Տունկ	118
Տարտամ	119-319	Տրտղոս	319	Տուչութիւն	51
Տարտամութիւն	319	Տր	257	Տուր (բյ. հր.)	120
Տարր	284	Տրան	258	Տուր եւ առ	220-287
Տարրանք	129	Տրիմ	258	Տուփ	214
Տարրաւմն	129	Տրւ	288	Տուփանք	129
Տաւաղիմ	311	Տրբ	257	Տուփումն	129
Տաւիղ	231	Տրբոս	166	Տափպ	147
Տաւուղ	231	Տրք	288	Տտուն	118
		Տրմար	104	Տրամ	319
		Տրուր	140	Տրդատ	257

Տրեխ	187	Յեծ	164	Փականեմ	202
Տրէ	313	Յեղ	137	Փականք	202
Տրմուղ	104	Յերեկ	124	Փակեղն	42
Տրոհ	25	Յեց	164	Փակեմ	202
Տրոհեմ	25	Յիխ	56	Փաղ	202
Տրուպ	349	Յին	85	Փաղաղեմ	333
Տրոփ	129	Յիռ	157	Փաղանգ	332
Տրոփեմ	129	Յից	299	Փաղազուչ	39
Տրտազիւն	218	Յիւ	300	Փաղփիմ	323
Տրամիմ	183	Յնդիմ	180	Փաղփաղիմ	323
Տրանջեմ	183	Յնծամ	11-361	Փաղփիւն	323
Տրտում	183	Յնորիմ	39	Փաղփուն	323
Տրցակ	197	Յնցել	11	Փայլ	323
Տքնիմ	72	Յնցոտի	11	Փայլածու	323
Տքնութիւն	72	Յնցուղ	11-361	Փայլակն	323
Տօթ	257	Յուք	7	Փայլեմ	323
		Յորեան	166	Փայտ	86
Յ		Յուլ	5	Փայտակերտ	274
Յած	139	Յունց	361	Փայփայեմ	106
Յածնում	139	Յուպ	127	Փանաք	215
Յածուն	139	Յուրտ	225	Փանաքի	215
Յածաւցանեմ	139	Յուցանեմ	297	Փուպ	181
Յականիմ	125	Յուց	299	Փապար	181
Յականեցուցանեմ	125	Յոփ	174	Փապորեմ	181
Յակն	125	Յոկակապ	208	Փառանձեմ	92
Յամ	103	Յոկանաւ	166	Փուռաւոր	224
Յամն	103	Յուկ	166	Փառք	224
Յարգ	124	Յտեմ	158	Փաստ	27
Յայեմ (այիս.)	187	Յրեմ	66	Փաստարան	27
Յայտեմ	187	Յրիւ	66	Փաստարանական	27
Յան	66	Յրուեմ	39 66	Փաստարանեմ	27
Յան եւ ցիր	66	Յրտաւոր	242	Փաստարանութիւն	27
Յանգ	11	Յցեմ	299	Փաքսեմ	69
Յանդ (մկ.)	124	Յցուիմ	299	Փասքուս	69
Յանեմ	66	Յցունք	299	Փարազունք	224
Յանկ (մկ.)	124	Յքի	316	Փարախ	201
Յանկամ	124	Յօղ	8	Փարախապետ	189
Յանկանամ	124	Յօղուն	136	Փարտտեմ	362
Յանկութիւն	124			Փարկաստ	108
Յասկոտ	139			Փարկի	292-341
Յանտում	139	Փաթոյթ	346	Փարիմ	292-341
Յաւուն	139	Փաթութեմ	346	Փափողեմ	116
Յաւ	277	Փախնում	202	Փափաքեմ	116
Յիլում	137	Փախիմ	202	Փեզանայ	327
Յիխ	56	Փակ	202	Փեզենայ	327
				Փեղկ	227

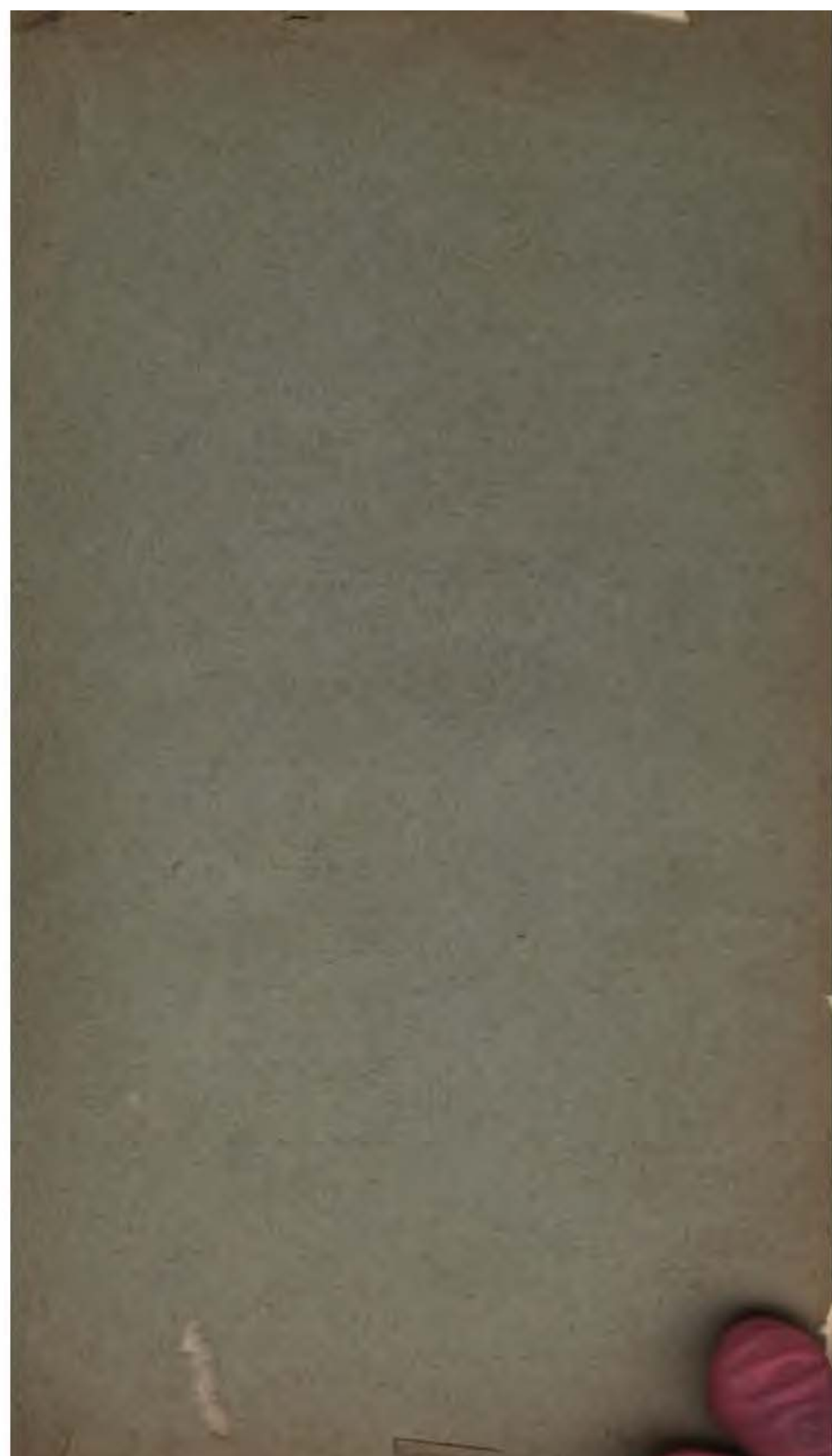
Փեռեկեմ	201	Փողար , փողա-	Փքանամ	232
Փեռեկեան	201	հար	Փքին	79
Փեայ	306	Փողեմ	Փքոյ	232
Փեաւէր	157	Փող հարկա-		
Փեանմ	108	նեմ	Ք	
Փեաուր	108	Փողոց		
Փերեզակ	58	Փողոսեմ	Քած	53
Փերեզիկ	58	Փողփողիմ	Քածաւարոս	312
Փթթիմ	87	Փոճակ	Քակ	33
Փթթիթ	87	Փոյթ	Քակեմ	33
Փիծ	344	Փոչի	Քակոր	33
Փիճի	47	Փոս	Քակեան	33
Փիւնիկ	166	Փոր (թռչուն)	Քահանայ	323
Փլատակ	250	Փոր (ձուկն)	Քաղ	247
Փլուզանեմ	250	Փոր (գլ.)	Քաղաք	162
Փլշիմ	250	Փոր (ած.)	Քաղաքավարել	339
Փիւրեմ	67	Փորածոյ	Քաղրան	333
Փծանք	344	Փորանկեալ	Քաղղեայ	353
Փծաթիւն	344	Փորեմ	Քաղղէութիւն	353
Փծուն	344	Փորձ	Քաղեմ	33
Փղձկիմ	284	Փորձեմ	Քաղթնատ	190
Փշարպան	20	Փորձութիւն	Քաղթնատութիւն	190
Փշլանք	67	Փորոտամ	Քաղիթ	125
Փշլեմ	67	Փութամ	Քաղոց	313
Փթթորիկ	82	Փուձ (աշխ.)	Քաղց	318
Փոթուած	84	Փունջ	Քաղցու	318
Փոթոթ	84	Փուշ	Քաղցր	318
Փոթոթթանամ	84	Փուշարպան	Քամանեմ	279
Փոթ	272	Փուան	Քամեմ	279
Փոթան	272	Փուտ	Քայլ (չափ)	207
Փոթանակ	272	Փութ	Քայլեմ (աշխ.)	207
Փոթանակեմ	272	Փութք (աշխ.)	Քայլ	250
Փոթա տանում	272	Փոքր	Քայքայեմ	279
Փոթատու	272	Փոքրեմ	Քան	123
Փոթատու	272	Փչեմ	Քանակ	123
Փոթարէն	272	Փնդամ	Քանատարիկ	330
Փոթարինեմ	272	Փնչեմ	Քանդ	195
Փոթեմ	272	Փոթեմ	Քանդակ	195
Փոթինդ	188	Փանեմ	Քանդակեմ	195
Փոթարդի	151	Փրծանեմ	Քանդեմ	195
Փոթա տամ	272	Փրկեմ	Քանդուկ	195
Փոկ (ծովու որթ)	249	Փրկութ	Քանդումն	195
Փոկ	249	Փրկիրիմ	Քանի	123
Փող (ստակ)	272	Փրկիրերախ	Քանիցս	123
Փող	272	Փրկիրեցուցանեմ	Քանիսն	123
Փող (պողպալ)	272	Փքամ	Քանոն	124

Քանուն	124	Քեցեմ	307	Քսակ	354
Քանցեմ	21	Քեւ (դեր. գործ.)	165	Քսան	354
Քաչեմ (աշխ.)	156	Քէն	328	Քսեմ	69
Քաջ	309	Քէշ	174	Քսիք	69
Վաղ քաջ ընդ ա-		Քէշակարկատ	174	Քսու	69
ռաւօտն	309	Քթթել ական	55	Քսութիւն	69
Քառ	96	Քիթ	55-345	Քսումիւմ	49
Քառասուն	96	Քիւ	207	Քրայ	219
Քառորդ	96	Քիմք	145-282	Քրէական	219
Քառամանեակ	250	Քինամ	328	Քրիմնջեմ	90
Քառակ	191	Քիշ (աշխ.)	234	Քրիմնիւն	90
Քար	96	Քիշ քիշ (աշխ.)	234	Քրմանոյշ	261
Քարադր	94	Քիստ	49	Քրքիջ	116
Քարածայռ	117	Քիրտն	320	Քրքուիւմ	42
Քարանձաւ	125	Քրանիւմ	320	Քրքում	110
Քարբ	105	Քրանութիւն	320	Քրքլեմ	116
Քարիբդ	262	Ընդ քիւտն մտա-		Քրքրանք	42
Քարիւբդ	262	նեմ	320	Քրքրեմ	42
Քարձ	347	Քիւ	300	Քրքրեմ	42
Քարչեմ	156	Քծինք	53	Քրքրութիւն	42
Քարոզ	80	Քծնիւմ	53	Քրուիւմ	300
Քարոզեմ	80	Քծուար	312	Քոյ	297
Քարուակ	270	Քղամիդ	220	Քոշ	264
Քարուակամք	250	Քձքձեմ	342		
Քարուակ կամ	250	Քնար	170		
Քարուակութիւն	250	Քնարանար	242		
Քարտ	273	Քնար հարկանեմ	242	Օգն	75
Քարտէզ	273	Ի քնին	72	Օգնեմ	75
Քարտէս	273	Քննեմ	72	Օգուա	75
Քարդ	347	Քշեմ	156	Օգտիւմ	75
Քացախ	318	Քող	297	Օդ	81
Քուդեայ	353	Քոյր	35	Օդիք	82
Քուդէութիւն	353	Քու	35	Օդոյի	81
Քաւեմ	300	Քով (աշխ.)	300	Օդք	82
Քաքար	348	Քուեայ	300	Օթ	275
Քեզի	42	Քուդ	247	Օթեփանք	116
Քենի	29-261	Քուն	72	Օթեւան	275
Քերական	274	Ի քուն երթամ	72	Օթոյ	275
Քերականն	274	Ի քուն լինեմ	72	Օմանդակ	75
Քերեմ	65	Քունեմ	72	Օմրնդակ	75
Քերթեմ	65-274	Քուռակ	226	Օմիւ	249
Քերթող	274	Քուրայ	219	Օմեմ	249
Քերթուած	274	Քուրձ	140	Օմանեմ	70
Քերթում	347	Քուրմ	123	Օծումն	70
Քերքեմ	41	Քուք	249	Օձ	71
Քեց	307	Քուքամ	249	Օձիք	249

Ջօնիս պատարան	249	Օչ	38	Օր գործոյ	132
Օնան	249	Օչարակ	89	Օրէն	288
Օղ	43	Օչին	188	Օրէն (ճանիկ)	289
Օղակ	43	Օչինդր	109	Օրինակ	289
Օղամանեակ	326	Օտար	118-340	Օրիորդ	212
Օղի	194	Օտարանամ	340	Օրհաս	93
Օնան	75	Օտարատեսուչ	61	Օրհասական	93
Օնան	71	Օտարոտի	258	Օրհնութիւն	289
Օն	47	Օտարութիւն	340	Օցտեմ	249
Օն անդր	47	Օր	288		

Գրքի Կրթ. Ուսմ. ուսմ.

Դպրոցի Նկարի Գրքի Ուսմ. ուսմ.

